

ՈՂԻՍԱԿԱՆ

ԾՄԻՐՔՄԱՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΣ ΤΟΥ ΕΡΕΒΑΝ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
ΥΠΟ
ΑΜΑΖΑΣΗ ΑΜΗΛΑΡΤΣΟΥΜΙΑΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΤΟΥ ΕΡΕΒΑΝ

ΕΡΕΒΑΝ—1988

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հ Ո Մ Ե Ր Ո Ս

ՈՊԻՍԱԿԱՆ

Հին հունարենից թարգմանեց
ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՅԱՆԸ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ — 1988

ԳՄԴ. 84(0)3
Հ 781

Բնագրի հետ համեմատեց և խմբագրեց ԱՐԱՄ ԹՈՓՉՅԱՆԸ

**«ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԳՐԱԳԱՐԱՆ» ՄԱՑԵՆԱՇԱՐԻ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ**

ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՅԱՆ Ս. Ա. (նախագահ), ԱՂԱՅԱՆ Է. Բ., ԱՆԱՆՅԱՆ Գ.
Գ., ԹԱՄՐԱԶՅԱՆ Հր. Ս., ՄԿՐՏՉՅԱՆ Լ. Մ., ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Բ. Հ.

Հոմերոս

Հ781 Ողիսական /Հոմերոս, Հին. հուն. թարգմ. Հ. Համբարձումյանը,
(քննագրի հետ համեմատեց և խմբ. Ա. Թովչյանը).— Եր.: Երևանի հա-
մալս. հրատ., 1988.— 416 էջ.— (Ուսանողի գ-րան /Երևանի պետ. հա-
մալս., խմբ. հանձնաժողով՝ Համբարձումյան Ս. Ա. (նախագահ) և ու-
րիշ.)

4704020000 — 32—57
Հ 764(02)—58

ԳՄԴ. 84(0)3

ГОМЕР

ОДИССЕЯ

(На армянском языке)

Издательство Ереванского университета
Ереван—1988

Ե ր գ ա ն ա ջ ի ն

ԱՍՏՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ, ԱԹԵՆԱՍԸ ՔԱԶԱԼԵՐՈՒՄ Լ ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԻՆ

Պատմի՛ր, մուսա, այն բազմափորձ քաջի մասին, որ սրբազան
Ելիոն քաղաքը կործանեց և թափառեց ապա երկար
Շատ քաղաքներ, տեսա՛վ մարդկանց վարքն ու բարքը, փորձեց նրանց:
Նա ծովերում բլուրաբազում աղետ ու վիշտ հոգով կրեց,
Ծգնեց փրկել կլանքն իր, հոգալ վերադարձը ընկերների,
Բայց չփրկեց ընկերներին, թեպետ փափագն այդ միշտ ուներ.
Քանզի նրանք իրենք իրենց մատնեցին ժանտ կործանումի,
Երբ լստեցին անմտաբար եզներն Արև-Հիպերիոնի.

Ուստի նրանց վերադարձը անքիժ Հելիոսը խափանեց:

10 Օ՛ն, դիցունի՛դ, դատրիկ Ջևսի, այդ ամենը պատմիր և ինձ:

Փրկված ծովից և մարտերից՝ իրենց տան մեջ էին արդեն
հոյր քաջերն: Միայն նրան, որ կարոտ էր վերադարձի
Եվ իր կնոջ, դեռ պահում էր քարանձավում իր խորափոր
Գերամեծար այն Կալիպսոն՝ վեհ դիցունին աստվածագոր,
Ու փափագում էր տենչագին, որ լինի նա ամուսինն իր:
Սակայն հասավ այն տարին, երբ աստվածների հոժար կամքով
Պիտ կատարվեք վերադարձն իր դեպ Իթակե, դեպի իր տուն,
Ուր սիրելի մարդկանց մեջ էլ գերժ չմնաց նա տանջանքից:
Այնժամ բոլոր աստվածները դարձան նրան խիստ կարեկից,

20 Բացի միայն Պոսիդոնից. Ռիսևսի դեմ դիցակերպ

Սա, ռխակալ, մեծ քեն ուներ, մինչև նա ետ կդառնար տուն.

Բայց Պոսիդոնը հեռացել էր դեպ հենավոր եթովպացիք,

Որ ապրում են երկրի ծայրին, միշտ բաժանված երկու մասի.

Մի մասը՝ մոտ արևմուտքին, մյուս մասն այնտեղ, որ արեգակն է

միշտ ծագում:

Գնացել էր, որ ընդունի հարլուրեզնչա ու գառների շքեղ զոհեր:

Եվ նրանում էր անդ նա բազմած խրախճանքի: Մինչ այդ անմահ
աստվածները

Եվիլ խորվել էին արդեն ապարանքում Օլիմպոսներ Ջևա աստծու:
Արևմտ մրանց իր խոսքն ուղղեց աստվածների և մարդկանց հայրն,
Եր նույն մեջ վառ հիշելով Էգիսթոսին փառապաակ,
30) Արիս սպանեց Ագամեմնոն քաջի որդի Օրեստեսը գերահոջակ:
Նրան մասին մտածելով՝ Ջևաը խոսեց և այլ ասաց աստվածներին.
«Եկե՛ր, մարդիկ մահկանացու աստվածներին ամբաստանում են
անտեղի

Եվ պնդում են, թե մեզկից է ծագում չարիք: Մինչդեռ ընդդեմ
ճակատագրի

Երևեր են միշտ անմոտաբար իրենց մատնում աղետների,
Ինչպես արեց Էգիսթոսը: Բախտին ընդդեմ ամուսնացավ Ատրիդեսի
Օրիմական կողակցի հետ և նրան էլ տուն դառնալիս նա սպանեց,
Թեպետ գիտեր նա անխուսափ իր կորուստը. մինչ մեր կողմից դե՛ռ
նա այնժամ

Ողորկված էր Արգոսասպանը սրատես՝ բարյացակամ բաներն՝
Հերմես,

40) Որ չսպանի Ատրիդեսին և կնոջ հետ չամուսնանա,
Թե ոչ՝ հանուն Ատրիդեսի՝ Օրեստեսից դաժան պատիժ նա կստանա,
Երբ սա մի օր հաասակ առնի և իր երկրի կարտոն զգա ու տուն դառնա:
Այդպես նրան Հերմեսն ասաց: Բայց Էգիսթի սիրտն այդ խոսքով
չհամոզվեց

Եվ փոխարենն, անավասիկ, հատուցեց նա ժանտ վրեժով»:
Պատասխանեց իսկույն նրան Աթենասը՝ պայծառաչյա
աստվածուհին.

«Ով դու մեր հայր Կրոնոսյան, իշխանավոր դու գերագույն,
Արժանի էր միանգամայն նա այդ պատժին ու ժանտ մահվան.
Թող որ այդպես միշտ կործանվի չարագործը, ով այդպիսի գործ
կատարի:

Սիրտս սակայն խորտակվում է Ոդիսեսի համար դժբախտ ու իմաստուն,
50) Որ տանջվում է վաղուց ի վեր, հեռու սիրած իր մարդկանցից,
Ծովապարփակ կղզու վրա, որը կենտրոնն է ծովերի,
Կղզու վրա անտառախիտ, ուր ապրում է ապարանքում իր դիցունին՝
Գուստրը կախարդ և դավադիր Ատրլասի, որը գիտի
Խորունկ խորքերը ծովերի և պահում է իր ուսերին
Երկկնքն, երկիրը բաժանո՞ւ: այուներն հուժկու և վիթխարի.
Անավասիկ, դուստրը դրա կաշկանդել է այն վշտաբեկ տարաբախտին
Եվ իր խոսքով սիրատենչիկ ու փաղաքուշ ճգնում է նա
Նրան բերել գայթակողության, որ հայրենի իր Իթակեն նա մոռանա:
Մինչ Ոդիսեսն, որ կարոտ է տեսնել գոնե քույա-քույա վեր բարձրացող

- 60 Ծոխն հարազատ իր ասիերի, մահ է ուզում միայն սրտանց:
Մի՞թե քո մեջ, Օլիմպոսի, գեթ չի հուզվում սիրտդ սիրող, կամ Ռդիսևսն
Քեզ չի՞ տվել միթե հառույք պերճ զոհերով նավերի մոտ արգիական,
Անդ, Տրոյայում լայնատալամ: Կամ ինչո՞ւ ես դու զայրացած,
Զևս երկնատեր»:
Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց աստվածահայր Զևսն
ամպացիր.
«Ի՞նչ խոսք էր այդ, ո՞վ իմ զավակ, որ դուրս թռավ քո բերանից,
Եվ կամ ինչպե՞ս կարող եմ ես մոռացման տալ Ռդիսևսին
աստվածակերպ,
Որն իր խելքով գերագույնն է մարդկության մեջ և որն անբավ
Զոհ է բերել անծայրածիր երկնքի տեր աստվածներին:
Բայց Պոսիդոնն երկրասասան զայրագնաբար հալածում է նրան
աստիկ
կը թողնի.
70 Հանուն հզոր մեծ Կիկլոպի, որին նա ժանտ կուրացրել է մի ժամանակ,
Ի սեր հարգո, աստվածակերպ, Պոլիփեմի, որը բոլոր կիկլոպներից
Կորովագույնն է, հիրավի: Նրան ծնեց հավերժահարսը՝ Թոոսան,
Խոր անձավում, Պոսիդոնի հետ տոփանքով իր միացած,
Դուստրը հավերժ պեկոծվող ծովերի տեր Փոբկիսի:
Ահավասիկ՝ Ռդիսևսին Պոսիդոնը երկրատատան, թեպետ նրան
Անկարող է նա սպանել, վաճում է միշտ իր հայրենի երկրից հեռու:
Ուստի եկե՛ք մենք բոլորս վերադարձը նրա քննե՛ք,
Ինչպե՞ս պիտի նա տուն դառնա: Մինչ Պոսիդոնը իր զայրույթը
կը թողնի.
Քանզի չէ՞ որ անկարող է նա միայնակ, դեմ-հանդիման,
80 Դուրս գալ, մարտել բոլոր անմահ աստվածների ցանկության դեմ»:
Նրան իսկույն պատասխանեց Աթենասը՝ աստվածուհին պայծառաչյա.
«Կրոնոսյան, ո՞վ դու մեր հայր, իշխանավորդ գերագույն.
Եթե իրոք հաճելի է գերերջանիկ աստվածներին,
Որ Ռդիսևսն ամենագետ վերադառնա իր սիրելի հայրենի տուն,
Ապա իսկույն պիտ առաքենք մենք բանբերին արագավազ՝
Բարչացակամ ժիր Հերմեսին, դեպի կղզին այն՝ Օգիգիե, որ նա այնտեղ
Գեղազանգուր աստվածուհուն հայտարարի մեր վճիռը ու կամքն անշեղ՝
Բազմահամբեր Ռդիսևսի դարձի մասին, թե պետք է նա վերադառնա:
Իսկ ես էլ արդ կը սլանամ դեպ Իթակե, որպեսզի անդ նրա որդուն
90 Ոգեշնչեմ խիզախությամբ և մեծապես քաջալերեմ,
Որ ժողովի իսկույն կանչի նա արգիլյանց երկայնամագ
Եվ դուրս վանի ապարանքից իր հայրական խոսնայրներին,
որ անխտիր
Կոտորում են մանր անասուն ու շատ եզներ դանդաղաքայլ ու
կորեղջյուր:

Ապա նրան դեպի Ապարտա եւ Կառաքեւ, դեպի Պիլոսն ավագածիր,
Որ նա այնտեղ սիրելի հոր դարձի մասին տեղեկանա, բան իմանա
Եվ որպէսզի մարդկանց սուսչ վսեմական փառք վաստակի»:

- Ասաց այդպէս, ապա իսկույն իր ոտքերին հագալ անելծ,
գեղգեղափայլ,
Ոսկյա մուկերն, որոնք նրան թոցնում էին հողմանման արագութեամբ
Լայն ծովերի և անասնման երկրի վրա: Վերցրեց հետո իր հաստարեան
- 100 Նիզակն հզոր, ծանրածանր ու ամրապինդ, որը ուներ
Պղնձե սայր, որով գնդերը մեծագոր հերոսների
Ջայջախում էր նա, դատրիկը անսարտելի մեծ աստղծու:
Այդպէս գինված՝ նա սրընթաց թռավ գլխից Օլիմպական բարձունքների
Եվ շուտ հասավ անդ, Իթակե, այնտեղ, ընթեր Ռոյսուպան
Մեծ դարբասի, նա կանգ առավ՝ ձեռքին բռնած իր հիզակը սրկնծուծույն,
Նմանվելով եկվոր հյուրին՝ տափոսացի իշխանագոր քաջ Մեհտեսին:
Անդ նա տեսավ խոսնայրների անբարտալան, որոնք այնժամ
դռների մոտ,
Իրենց մորթած գեր եզների կաշիների վրա նստած՝
Վեզ խաղարով՝ փնտրում էին սիրտը շոյող զվարճալի մի բերկրություն:
110 Ծորջը անդուլ շարժվում էին սպասարկու ծառայողներ ու բաներներ.
Ոմանք հապճեպ խառնում էին ասրկարանում ջուրն ու գինին
անսպական,
Ոմանք էլ անդ նորք, ծակտուկեն սպունգներով մաքրում էին սեղանները,
Մաքրում արագ և մոտ քաշում. իսկ ոմանք էլ բրդում էին միսր առատ:
Ամենից շուտ նրան տեսավ Տելեմարոսն աստվածակերպ,
Որը, բազմած խոսնայրների միջև այնժամ, արտակոտոր ու տխրամեծ
Միտք էր անում ազնվամեծար իր հոր մասին, թե ե՞րբ այդչոյք
նա պիտի գա
Եվ տեր դառնա փառք ու պատվին, իշխանատեր իր սեփական
այս օջախին:
Այդ մտքի մեջ, սեղեխների շարքում նստած, նա նկատեց Աթենասին,
Ծուտ վեր կացավ, արագ քայլեց դեպի դուռը և իր հոգում խոր
տրտնջաց,
120 Որ եկվոր հյուրը դրան մոտ գոր սպասեց այդքան երկար:
Մոտենալով՝ նա աչ ձեռքը նրա սեղմեց, վերցրեց տեգը պղնձակոտ
Եվ, դառնալով իսկույն նրան, խոսքերն ասաց այս թևավոր.
«Ողջո՞ւյն, եկվոր, մեր հարկի տակ մենք կընդունենք քեզ սիրալիր,
Իսկ երբ ուտեստը վայելէս, նոր կը պատմես, ինչ պետք է քեզ»:
Ասաց այդպէս, առաջ անցավ, և հետևեց նրան Պալլաս Աթենասը:
Արդ, երբ նրանք այդպէս մտան դահլիճի մեջ այն բարձրաշեն,

- Տեզը դրեց նա մի ողորկ դարակի մեջ, մեծ պունի մտ,
 Ռրտեղ կային բազմահամբեր Ռիխուսի նաև բազում տեզ-նիզակներ:
 Ապա խնդրեց նրան նստել բազկաթոռին գեղեցկակերտ,
 130 Ռրի վրա նախ նա փռեց պերճ, նկարեն, վառ մի ծածկոց,
 Դրեց նաև ոտքերի տակ, իբր հենարան, մի աթոռակ:
 Իսկ իր համար հետո բերեց գեղաքանդակ մի բազկաթոռ
 Եվ այն դրեց խոսնայրներից մի փոքր հեռու, որ աղմուկից
 Հյուրն անհանգիստ անը չը լինի անբարտավան այդ մարդկանց մեջ,
 Ու որպեսզի հնար լինի հարցմունք անել իր հոր մասին հավածական:
 Աղախինը, գեղեցկափայլ ու ոսկեղեն մի գավի մեջ
 Էվացվկու ջուր բերելով՝ այն արծաթյա կոնքը լցրեց,
 Եվ այնուհետ քաշեց, դրեց նրանց առջև նա տաշածո մի կոկ սեղան:
 Մտանապետ կինն հարգելի՛ պատրաստի, ճոխ պաշարներից
- 140 Սիրահոծար բերեց, դրեց հաց, կերակուր բազմապիսի.
 Իսկ մատովակն հապճեպ շարեց նրանց առաջ և՛ ափսեներ, և՛ սկյուտեղ՝
 Լի մսեղեն ուտեստներով ու ոսկեղեն պերճ բաժակներ:
 Բանբերն հաճախ մոտենում էր, որ հոգատար գինին լցնի նրանց համար:
 Ու ներս մտան այդ ժամանակ խոսնայրները անբարտավան,
 որոնք իսկույն
 Ծարք ու կարգով նստոտեցին աթոռներին, բազմոցներին.
 Բանբերները ջուր բերեցին, որով նրանք պիտի ձեռքեր լվանային,
 Զամբյուղներով առատորեն հաց բերեցին ստրկուհիք,
 Իսկ պատանիք սպասարկող բաժակները լցրին գինով բերնեքերան,
 Ապա նրանք ձեռք մեկնեցին այդպես պատրաստ ուտեստներին:
- 150 Եվ երբ արդեն կերուխումով նրանց փափագը հագեցավ,
 Խոսնայրների արտում այնժամ ծագեց մի նոր վառ ցանկություն,
 Երգ ու պարի մի ցանկություն, որ հաճույքն է, զարդարանքը
 խնջույքների:
 Բանբերն իսկույն բերեց կիթառը գեղաշուք և այն հանձնեց Փեմիտսին,
 Որն ականա պիտի երգեր կամբով նպերտ խոսնայրների.
 Եվ նա զարկեց նուրբ լարերին, հնչեց երգը իր քաղցրաձայն:
 Տեղեմաքը, իր գլուխը պալծատաշյա Աթենասի կողմը թեքած,
 Որ այդ ոչ ոք չնկատի, նրան դիմեց այս խոսքն ասաց.
 «Չը ներանա՛ս, հյուր սիրելի, եթե ես քեզ մի խոսք ասեմ.
 Միակ հոգսը սրանց համար երգն է, իրավ, և կիթառն այդ:
- 160 Հե՛շտ գործ է դա, քանզի միայն այժմ ուրիշի գույքն են վատնում
 սնօրեն,
 Գույքն այն քաջի, որի ներմակ ոսկորները թերևս ծյուրում են արդեն
 Երկրի վրա, անձրևի տակ կամ ծովի մեջ ալիքներից տարուբերվում:
 Մինչդեռ սրանք, եթե աչքով գեթ տեսնեին դարձը նրա դեպ Իթակե,

Ավելի շուտ կը ցանկային ճարպիկ ու ժիր ոտք ունենալ
փախուստ տալու,

Քան թե լինել ունեոր և հարուստ ոսկով ու մագուստով:
Սակայն հիմա էլ նա չկա, կործանված է բախտի կամքով.
Եվ սիրտհանք մեզ չի տրված, թեկուզ հայտնվի երկրաբնակ որևէ մարդ
Ու մեզ ասի, թե նա կը գա: Ավա՞ղ, կորավ օրը նրա վերադարձի:
Բայց դու ասա և ճշմարիտն ինձ դու պատմիր. ո՞վ էս արդյոք,

170 Ո՞ր ցեղից ես կամ ո՞րտեղ եմ ծնողներդ, քաղաքը քո:
Ի՞նչ նավ էր այն, որի վրա այստեղ եկար և կամ ինչպե՞ս քեզ
նավաստիք

Ափ հանեցին դեպ Իթալիե, ինչպե՞ս էին կոչվում նրանք:
Քանզի բնավ ես չեմ կարծում, որ հետիոտն եկած լինես դու այստեղ:
Այդ ամենը ճիշտ ինձ ասա, որ ճշմարիտն իմանամ.
Սա առաջի՛ն գալուստն է քո, թե հյուրն ես դու իմ հայրական.
Զէ՞ որ մեր տանն միշտ եղել են և բազմաթիվ ուրիշ մարդիկ,
Քանզի հայրս սրտանց կապված էր շատ ու շատ այլ մարդկանց հետ»:
Եվ Աթենասն՝ աստվածոմեհին պայծառաչյա, պատասխանեց
և խոսքն ասաց.

«Ահավասիկ, ես կը պատմեմ ճշմարտաբար քեզ ամեն բան.

180 Ամենագետ Անքիալոսի զավակն եմ ես, և Մենոնես է անունը իմ:
Իշխողն եմ ես տափոսացի թիավարող նավորդների:
Ես այժմ ահա նավիս վրա բնկերներես հետ միասին այստեղ եկա՝
Մոյթ ծովերում սլանալով դեպ երկիրներն օտարազգի ու հեռավոր:
Փայլուն երկայթ եմ տանում ես և գնում եմ դեպ Տեմեսե,
Որ անդ գնեմ պրիհնձ, արույր: Նավս կանգնած է շատ հեռու
այս քաղաքից,

Դաշտի կողքին, նավակայան Հոթթրոնում անտառապատ Նելյոնի մոտ:
Մենք վաղեմի ու պարական ծանոթներ ենք և բարեկամ.
Եթե կուզես, դու այդ մասին հարցրու ազնիվ, ծեր Լակրտին,
Որն, ասում են, գյուղում է այժմ ու չի գալիս քաղաքն այլևս

190 Եվ կրում է այնտեղ նա իր տատապանքը ծեր օրերի:
Անդ նա ապրում է գառամյալ իր աղախնի հետ միասին,
Որը նրան կեր և խմիչք է պատրաստում, երբ խոնջանքից մարմինը իր
Թուլանում է խաղողի ճոխ, բազմապտուղ այգիներում աշխատելիս:
Այժմ ես այստեղ եկա, քանզի ինձ ասացին, որ քո հաշրը տանն է արդեն.
Թերես նրա վերադարձը խափանում են աստվածները:
Ողիսեսը երկրի վրա չի մահացել. կենդանի է նա տակավին.
Բայց երևի լայն ծովերում դեռ մնում է նա արգելված,
Ծովապարտիակ կղզու վրա, կաշկանդել են թերևս այնտեղ նրան մարդիկ
Խիստ վայրենի ու անողորմ և պահում են անդ իր կամքին հակառակ:

200 Բայց կարող եմ քեզ գուշակել, ինչպես սրտիս ներշնչում են
անմահները,

Այն, որ, կարծեմ, կը կատարվի, թեպետ իրոք գուշակ չեմ ես,
Եվ, ճիշտն ասած, հավահմա գործերին ես անտեղյակ եմ.
Այլևս երկար նա չի մնա իր սիրելի հայրենիքից այսպես հեռու,
Նույնիսկ եթե նրան երկաթ շղթաներով պինդ կաշկանդեն.
Բազմահնար է, կգտնի նա միջոցը վերադարձի.
Սակայն հիմա դու ինձ ասա, պատմիր միայն ճշմարտացի.
Մի՞թե դու ես, ինչպես որ կաս, ճիշտ զավակը Ռդիսեսի,
Եվ չափազանց նման ես դու նրան գլխով և նայվածքովդ գեղագույն:
Զե՞ որ առաջ հաճախակի հանդիպել ենք մենք իրարու,

210 Նախքան մեկնեց նա դեպ Տրոյա, ուր լայնանիստ նավերի մեջ
Արշավեցին նաև հզոր ու լավագույն բազում բաջերը արգիլանց:
Այն օրվանից Ռդիսեսին չեմ տեսել ես, ոչ էլ նա ինձ»:
Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորինաց.
«Ես քեզ կասեմ, հյուրդ բարի, գործն իսկությամբ ու բացահայտ
Մորըս խոսքով՝ ճիշտ որ զավակն եմ ես նրա, բայց չը գիտեմ
եւ ինքըս այդ,

Քանզի ոչ ոք լավ չը գիտի ծագումն՝ հորից իր իսկական:
Ա՛խ, երանի ես լինեի զավակն ուրիշ, երջանկավետ, մի այլ մարդու,
Որը հասներ խոր ծերության՝ իր սեփական գույքի վրա դեռ իշխելիս:
Պետք է ասեմ, երբ հարցնում ես. խոսք կա արդևն, որ այն մարդու
որդին եմ ես,

220 Որն, հիրավի, մահկանացու մարդկանց շարքում դժբախտագույնն էր
ամենքից»:

Իսկույն նրան պատասխանեց Աթենասը՝ աստվածունիին պաշտառաչյա.
«Աստվածները շնորհել են քեզ ոչ պակաս փառավոր ցեղ և լավ ներունդ,
Եվ քեզ որպես հենց այդպիսին ծնել է պերճ Պենելոպեն:
Սակայն հիմա դու այս ասա ու պատմիր ինձ ճշմարտացի.
Ի՞նչ խնջույք է սա իսկապես կամ ի՞նչ ժխոր, խառնածողով է այժմ
սպատն՝դ.

Կարո՞տ ես դու միթե սրան, հարսանի՞ք է, թե խրախճանք.
Երևում է, վճարովի խնջույք չէ սա: Սրանք, կարծեմ, ուրիշի տանն
Ամբարտավան, անհրավ գործ են կատարում: Եթե ներս գա վսեմ
մի մարդ,

Պիտ վրդովվի, երբ նկատի այսօրինակ խայտառակ բան»:

230 Եվ Տելեմաքը բանիմաց պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Հյուրամենծար իմ եկվորդ, երբ դու այդպես հարց ես տալիս,
որ իմանաս,
Ահա ես քեզ ճիշտ կը պատմեմ. վիճակված էր տանն այս լինել
մի ժամանակ,

Երբ քաջն էր դեռ իր հարկի տակ, հարուստ ու լի և փառունակ: 31
 Սակայն այլ կերպ սահմանեցին աղետն ու վիշտը հորինող
 աստվածները.

Նրանք նրա կորուստն այնպես ստեղծեցին, ինչպես ոչ ոք մարդկության
 մեջ

Դեռ չի տեսել: Ես այսքա՛ն վիշտ չէի գգա, եթե միայն նա մահանար,
 Կամ ապանվեր Տրոյայի մոտ իր ոսգմական ընկերների հետ միասին,
 Կամ վախճանվեր կովից հետո՝ միշտ սիրելի մարդկանց կողքին
 իր հարկի տակ.

Նրան, անշուշտ, աքեացիք կը կանգնեին արժանավոր դամբան-բլուր,
 240 Եվ կը թողնե՞ր նա իր որդուն լավ ապագա, մեծագույն փառք:
 Մինչդեռ հիմա նրան, ալվա՛հ, անփառունակ ժանտ հարախաները
 փախցըրին,
 Եվ նա կորավ այսպես անհայտ ու անհմաց՝ թողնելով ինձ ջալյանք
 ու լաց:
 Բայց ոչ միայն նրա համար է, որ այսպես հեծե՞ծում եմ ես դառնադառն.
 Այժմ իմ գլխին աստվածները թափում են այլ կրակ ու ցավ, հոգսեր
 ու վիշտ.

Ահա սրանք, որոնք բոլորն իշխաններ են մեծամեծար
 Դուլիքիոնում և Սամեում, կղզիներում անտառախիտ Զակիոթոսի,
 Սրանք բոլորն, որ իշխում են Իթակեում այս ժայռապատ,
 Բոլորն ահա փեսացուն են դարձել իմ մոր և քանդում են տունն այս
 հիմա:

Մայրս ասկայն ոչ ժխտում է ամուսնությունն այդ անելի,
 250 Ոչ էլ մի կերպ վերջ է տալիս այս վիճակին: Մինչ, լափելով գուլքն իմ,
 սրանք
 Ավերում են տունն իմ այսպես, թերևս և ինձ շուտով պիտի մատնեն
 մահվան»:

 Այնժամ Պաղաս Աթենասը ցասկոտ սրտով պատասխանեց
 և խոսք ասաց.

«Միշտ է, ալվա՛հ, և չափազանց զգալի է, որ բացակա է Ոդիսևսն,
 Որն անամոթ խոսնայրներին իր ձեռքն հզոր ցույց պիտի տար:
 Ա՛խ, եթե նա ետ գար հիմա և հաղթ կանգներ դոների մեջ իր օջախի
 Գլխին շքեղ սաղավարտն իր, ձեռքին վահան և գույգ նիզակ,
 Այնպես, ինչպես տեսա մի օր ես առաջին անգամ նրան՝
 Մեր հարկի տակ, լի բերկրանքով, երբ թնդում էր խնջույքը վառ.
 Այն ժամանակ էփիրեում Մերմերիդես Իլոսին էր նա այցելել.

 260 Ոդիսևսը գնացել էր իր ճեպընթաց նավի վրա,
 Որպեսզի անդ նա ձեռք բերի մահաբեր թո՛ւյն և այն քսի՝
 Պղնձակոտ սրաքներին: Բայց մերժել էր նրան Իլոսն,
 Վախենալով հավերժակյաց աստվածների ոխից ահեղ:

Միճչդեռ հայրս թույնը տվեց, քանզի նրան նա միշտ սիրում էր
չափազանց,
Եթե հանկարծ այդ վիճակում Ողիսևսը խոսնայրների դեմ հանդես գար,
Մահը պետք է նրանց հասներ, և թանկ նստեր իրենց կիրքը
փենայություն:

Սակայն գործն այդ, հարկավ, միայն աստվածներից է միշտ կախված,
Պե՞տք է արդյոք, որ ետ գա նա և իր տան մեջ խոսնայրներից
վրեժն սունի,

Թե՞ բնավ ոչ: Միճչդեռ ես քեզ խորհուրդ կը տամ. լավ մտածիր,
270 Ինչպե՞ս արդյոք սեղեխներին պետք է տնից դուրս վորնդել:
Իսկ դու հիմա ինձ լավ լսիր, խոսքիս եղիր դու ուշադիր.
Վաղը ևեթ ժողով կանչիր դու գերագնիվ աքեացոց
Եվ գործն ամբողջ պատմիր նրանց. թող քեզ լինեն աստվածները
այնժամ վկա:

Գու պահանջիր, որ խոսնայրները ցրիվ գան իրենց տներն:
Իսկ քո մայրը, եթե, իրավ, կամենում է նա սրտալի
Ամուսնություն, թող մեծագոր իր հոր տունը վերադառնա:
Նրա համար նա կը սարքի պերճ հարսանիք. կը տա հարուստ
այնքան բաժինք,

Որքան պետք է և պատշաճ է տալ սիրելի իր զավակին:
Բայց քեզ անձամբ ես քարերար խորհուրդ կը տամ, միայն լսիր.

280 Պատրաստիր նավն ամենալավ և քսան հոգի քաջ թիավար,
Ճանապարհվիր, գնա շուտով հարցունիորձի՝ անհայտ կորած
քո հոր մասին,

Գուցե մի բան քեզ մարդկանցից մահկանացու մեկը ասի,
Գուցե լես մարդկանց համար ամենից շատ փառք ստեղծող
Ջևի լուրը:

Նախ և առաջ գնա Պիլոս, հարցում արա դու Նեստորին աստվածափառ,
Հետո կանցնես դեպի Սպարտա, դեպի հերոս, խարտիշագեղ,
Մենելաոսն,

Որն աքեյանց պղնձագեն մեծ քաջերից ամենից ուշ է տուն դարձել:
Եթե լես, որ հայրը քո կենդանի է ու ետ կը գա տունն հայրենի,
Մեկ տարի էլ պիտ սպասես, չը նայած որ քեզ կտանջեն:
Սակայն եթե լես մի կերպ, որ մեռած է հայրդ արդեն և էլ չը կա,

290 Վերադարձիր դու հայրենիք, երկիրը քո սիրատենչիկ,
Ծիճիր նրա հիշատակին վայելչագեղ դամբան-բլուր
Եվ կատարիր նրան պատշաճ մի մեծարանք, ապա մորդ դու
մարդու տուր:

Ահավասիկ՝ երբ ամենն այդ դու կատարես, գլուխ բերես,
Այն ժամանակ ինքդ քո մեջ և քո սրտում դու միտք արա, խորհիր
ու տես,

Տանդ ինչպե՛ս պիտ կոտորես խոսնայրճերիճ. խարդախորեճ,
Քե՛ւ՝ ընդհարման մեջ, բացահայտ. քանզի հիմա այն հասակում չես
դու արդեճ,

Որ վայելի մանկան նման քեզ զբաղվել դատարկ գործով:
Դեռ չը գիտես, թե ո՞րպիսի փառքի հասավ մարդկության մեջ
Աստվածակերպ քաջն Օրեստեսը, զի սպանեց իր հայրասպան

300 Ու նեճգադավ էգիսթոսին, որ սպանել էր գերագնիվ հորը Ֆրա:
Մինչ դու, ինչպես տեսնում եմ քեզ, որ և՛ մեծ ես, և՛ գեղեցիկ,
Պեսոք է այնքան կարշնեղ լինես, որ գովք անեն քեզ սերունդները
միշտ գալիք:

Ես էլ արդեճ դեպի նավն իմ արագընթաց, դեպ ընկերներն իմ ուղեկից
Պիտ հեռանամ. նրանք այնտեղ սպասում են ինձ անհամբեր:
Իսկ քո մասին ինքդ հոգա և ասածն իմ մի մոռանա»:

Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Տելեմաքոսը բանիմաց.
«Հյուր սիրելի, այդ ամենը դու ասացիր, որպես ազնիվ ինձ բարեկամ,
Ինչպես հայրը իր զավակին, իսկ ես երբե՛ք չեմ մոռանա խորհուրդը քո:
Եվ թեպետ դու շտապում ես ճանապարհվել, բայց սպասիր փոքր-ինչ,
այստեղ

10 Գեթ լողացիր, և քաղցրությամբ սիրած սիրտդ թող հագենա,
Որ ետ գնաս դու դեպի նավն, ստանալով պերճ ընծաներն
իմ թանկարժեք,

Որով սիրտդ պիտի խնդա և որն ինձնից միշտ կը մնա քեզ հիշատակ.
Այդպիսիներն հյուրընկալն է հյուրին տալիս, իբրև նվեր արժանագով»:
Պատասխանեց իսկույն նրան Աթենասը, աստվածուհին պայծառաչյա.

«Ոչ, դու այլևս ինձ մի պահիր. շտապում եմ ճամփա գնալ,
Իսկ ընծաներն, որ ուզում ես սիրով, արտանց, պարզելն ինձ,
Դու կը տա՛ս ինձ, որ տուն տանեմ, այն ժամանակ, երբ ետ դառնամ.
Բայց լավն ընտրիր, որ քեզ տալիք իմ ընծային արժան լինի»:
Այդպես ասաց ու հեռացավ վեհ Աթենասն, աստվածուհին
պայծառաչյա

20 Երդկից թռավ ինչպես արծիվ: Նա ներշնչեց նրա սրտին
Խիզախություն և քաջության բարձր ոգի: Առաջվանից ավելի վառ
Հիշեց նա իր սիրելի հորն, ապա սրտանց խորունկ խորհեց
Եվ զարմացավ նա իր հոգով ու հասկացավ, որ աստված էր
եկվորը այդ:

Ապա քաջն այդ աստվածագոր իսկույն քայլեց, գնաց դեպի
խոսնայրները.

Նրանց դիմաց վսեմ երգիչն երգ էր երգում: Ծուրջը նստած և լռելյայն
Լսում էին նրանք նրան: Երգում էր նա բազմաոխտոր դարձն աքեյանց,
Վերադարձը սուրբ Իլիոնից, որ սահմանել էր վեհ Պալլասն Աթենասը:
Վերնատան մեջ՝ ոգևորիչ, աստվածունակ երգն այդ հանկարծ

- Լսեց դուստրը Իկարիոսի՝ Պենելոպեան իմաստախոն
- 330** Եվ ցած վագեց իր սենյակից նա սանդուղքով բարձրաստիճան,
 Բայց ոչ մեճակ, այլ նրա հետ եկան նաև երկու նածիշտ:
 Երբ նա՝ կանանց գեղեցկափայլ վեճի դիցունհին, եկավ, հասավ
 խոսնայրներին՝
- Քողարկելով այտերը իր փայլենազարդ մի ծածկոցով,
 Կանգնեց իսկույն դահլիճի մեջ, ամրակառույց հաստ սյունի մոտ,
 Իսկ նածիշտները մեծարող կանգնեցին անդ երկու կողմից:
 Եվ երգչին աստվածածայն ասաց այնժամ Պենելոպեան արտասվազոչ.
 «Փեմփոս, չէ՞ որ դու շատ գիտես մարդկանց սրտին բերկրանք բերող
 ուրիշ երգեր
 Աստվածների և քաջերի գործոց մասին, որ երգիչներն երգում են միշտ:
 Գեթ նրանցից մեկը երգիր, որ սրանք էլ գինին խմեն և լուռ լսեն,
- 340** Եվ ընդհատիր դառնակակիծ ու տխրագին երգն այդ շուտով,
 Քանզի վշտով լցնում է նա սիրած սիրտս իմ կրծքի տակ:
 Չէ՞ որ ինձ է ամենից շատ վերաբերում վիշտն անմոռաց.
 Ես հեծում եմ հույժ դառնալի, երբ հիշում եմ գլխի մասին այն մեծ քաջի,
 Որի փառքն է լայն որոտում Արգոսի մեջ և բովանդակ Հելլադայում»:
 Եվ Տելեմաքոսը խորիմաց նրան իսկույն իր խոսքն ասաց.
 «Մա՛յր իմ, ինչո՞ւ թույլ չես տալիս գերհաճելի այս երգչին
 Զվարճագեղ երգը երգել, ինչպես նրան ոգեշնչում է իր հոգին:
 Երգիչները մեղավոր չեն այստեղ բնավ, Զևսն է միայն
 Մեղապարտը. աշխատանքով կեր հայթայթող մարդկության մեջ
- 350** Նա ամենքին այն է տալիս, ինչ որ ինքն է միայն ուզում:
 Չէ՞ որ բնավ մեղք չունի սա, երբ երգում է դաժան բախտը Դանայացոց.
 Մինչդեռ մարդիկ սովորաբար հրապուրվում են այն երգով,
 Որն իսկապես նորագույն է, ազդեցությամբ քաղցրահնչեղ:
 Սրտիդ հուզմունքը դու գսպիր և սրտալի երգն այդ լսիր:
 Ոչ թե միայն Ոդիսևսն է, որ կորցրեց օրն երջանիկ վերադարձի,
 Այլ Տրոյայում կոտորվեցին բազմաբազում այլ հերոսներ:
 Բայց դու գնա շուտ քո սենյակն ու քո գործով անդ զբաղվիր
 Ու գործի դիր ծառաներին: Հսկիր ջանքին ճախարակի և իլիկի,
 Իսկ ճստելու գործը պետք է թողնել միայն տղամարդկանց,
 մանավանդ ինձ,
- 360** Քանզի այս տան իշխանագոր տերը միակ էս եմ այսօր»:
 Այդպես ասաց: Նա զարմացած վերադարձավ, գնաց իսկույն
 դեպ իր սենյակ.
- Որդու խուճը իմաստալի խորունկ ազդեց նրա սրտին:
 Իսկ երբ մտավ վերնատունը՝ ծառաների հետ միասին,
 Իր ամուսին Ոդիսևսին սկսեց ողբալ, լալ ու երկար արտասվել,
 Մինչ Աթենաս աստվածուհին նրա աչքերն անուշարույր քնով փակեց:

Իսկ խոսնայրները գողգողում էին սաստիկ դահլիճի մեջ

սովերամած

Եվ բողբոհ էլ տեղում էին պատկել մահճում Պենելոպի:
Այնժամ իր խոսքն ուղղեց նրանց Տելեմաքոսը խորինաց.
«Ո՛վ խոսնայրներ իմ մայրիկի, որ նայերտ եք, ամբարտախան,

370 Թողե՛ք, որ այժմ խնշույքն անենք լի բերկրանքով, սակայն ստանց
գուր աղմուկի,

Քանզի անշափ հաճելի է երզը լսել քաջ երգչի,
Այդպիսին է երգիչը այս, որն իր ձայնով կարծես նման է սատրծու:
Առավոտյան մենք կըզնանք հրապարակ, որ գումարենք համաժողով,
Որպեսզի ձեզ ևս իմ վճիռն հայտնեմ անկեղծ ու բացահայտ,
Որ հեռանաք դուք իմ տնից: Ձեր տներում դուք փոխելվոխ
Մարբեցեք այլ խրախճանքներ, ձեր սեփական գո՛ւլքը լափեք:
Սակայն եթե կարծում եք դուք, որ ստավե գերագնիվ է, առավել լավ՝
Մնայաժամապարտ ոչնչացնել գանձերն ու գույքը մի մարդու,
Կործանեցե՛ք, իսկ ես այնժամ աղոթք կանեմ աստվածներին

հավերժակյաց.

380 Եվ կառաքի՛ Չևը անշուշտ ծանու հատուցում արարքներին ձեր անօրեն,
Այն ժամանակ դուք բողբոհ այս հարկի տակ պիտ անվրեժ ոչնչանաք»:

Ասաց այդպես: Ծրթունքները կրծոտելով՝ բողբոհ իսկույն խիստ
զարմացան

Այդ խոսքերից Տելեմաքի, որը այդքան խրոխտ խոսեց և անվեհեր:
Իսկ Անտիմոոսն՝ Եվպիթեսի որդին, նրան պատասխանեց և խոսք
ասաց.

«Տելեմաքոս, գուցե իրոք աստվածներն են սովորեցրել
Որ պարծենաս դու վիսաբար և խոսք ասես հանդգնագույն.
Մի լա՛վ նայիր, Չևը հանկարծ չհաստատի քեզ թագավոր
Ծովապարփակ Իթակեում, որ և ունես դու իրավունք, իբրև ժառանգ»:
Եվ Տելեմաքը բանիմաց, առարկելով, այսպես նրան իր խոսքն ասաց.

390 «Չը գայրանա՛ս դու ինձ վրա, ո՛վ Անտիմոոս, եթե մի բան ասեմ ես քեզ.
Այո՛, եթե Չևը թույլ տա, կը ցանկանամ ես, հիրավի, այդ ձեռք բերել,
Եվ մի՛թե դու համոզված ես, որ իսկապես վատ բան է այդ:

Վա՛տ չէ լինել վեճ թագավոր, տունը որի ճոխանում է
Բյուրաբազում հարստությամբ, ինքն էլ ռյատիվ է միշտ ստանում
ժողովրդից:

Բայց ծովածիր Իթակեում Աքեչանց մեջ շատ կան մարդիկ
Երիտասարդ կամ պլեոք, մեծամեծներ գերահռչակ, որոնցից մեկն
Իշխանությունն այդ կը ստանա, երբ մահացած է Ոդիսևսն աստվածային
Իսկ ես իմ տան և իմ գույքի իշխող տերը պիտի դառնամ,
Նաև տերը տարուկներիս, որոնց թողել է Ոդիսևսը դյուցազուն».

400 Այնժամ որդին Պոլիբոսի՝ Եվրիմաքոսը, խոսք ասաց ու բարբառեց.

«Ամենը այդ, ո՛վ Տելեմաք, կախված է լոկ աստվածներից,
Թե ո՛վ պիտի ծովապարփակ Իթակեոս թագավորի:
Իսկ դու քո տան իշխողն ես այժմ, տերը բոլոր այս գույքերի:
Եվ ոչ մի մարդ, ոչ ոք, իրավ, չի հանդգնի բռնի կերպով
Քեզ քո գույքից զրկել այստեղ, քանի դեռ կա մեր Իթակեն:
Սակայն ես քեզ, բարեկամըս, այն եկվորի մասին հիմա հարց
պիտի տամ.

Ո՞րտեղից էր այդ մարդն, ասա՛, ո՞ր երկրում է ծնվել արդյոք,
Կամ, վերջապես, ո՞ր երկրում է տոհմը նրա, ո՞րտեղ ունի նա հայրենիք:
Լո՞ւր էր բերել նա քեզ արդյոք դարձի մասին քո ծնող հոր,
410 Թե՞ եկել էր նա Իթակե իր ցանկությանը և իր կարիքը հոգալու:
Եվ ինչպե՞ս նա շուտ վեր կացավ ու հեռացավ, չուզեց մեզ հետ
ծանոթ լինել,
Մինչդեռ տեսքով նման չէր նա ստո՛ր, անտե՛ր կամ վատ մարդո՞ւ:
Եվ Տելեմաքը խորիմաց պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ո՛վ Եվրիմաք, արդեն հիմա կորցրել եմ ես հույսը իմ հոր վերադարձի.
Ուստի էլ ինձ չեն՝ գրավում լուր ու համբավ, որ գալիս եմ այս-այն
տեղից:

Անհոգ եմ ես և անտարբեր դեպի հմայք ու գուշակում,
Որոնցով այժմ, տուն կանչելով գուշակների, մալքս է զբաղվում:
Իսկ այդ եկվորն՝ իմ հայրական հյուրն է ծանոթ տափոսացի.
Իր ասկով՝ խորախորհուրդ Անքիարոսի Մենտես որդին,
420 Մեծամեծար իշխող տերը տափոսածին թիավարող նավորդների»:
Այդպես ասաց Տելեմաքը, թեպետ գիտեր, որ աստված էր
խոսակիցն այն:
Սակայն նրանք, տրված պարիճ ու երգերին սրտագրավ,
Հրճվում էին դեռ մեծապես, մինչև եկավ, վրա հասավ մութ երեկոն.
Այդպես նրանք բերկրում էին մեծ աղմուկով, երբ իրիկվա մութը իջավ:
Եվ գնացին այդ ժամանակ քուն մտնելու... ամեն սեկը գնաց իր տուն:
Տելեմաքն էլ, սուզված խորունկ մտքերի մեջ, ելավ, գնաց, որ քուն
մտնի.

Իր բարձրաբերձ ննջարանում, որ կառուցված էր բակի մեջ՝
Գեղեցկակերտ ու հոլակապ, ամեն կողմից տեսանելի,
Եվ նրա հետ իսկույն գնաց, վատ ճրագը ձեռին բռնած՝
430 Պիլեներյան Օպսի դատրիկն՝ Եվրիկլիան հավատարիմ:
Սրան, մատաղ դեռ հասակում, մի ժամանակ գնեց Լաերտն
Իր սեփական միջոցներով ու վճարեց ուղիղ քրասն եզան արժեք,
Որին նա իր ամուսնու չափ մեծարում էր իր հարկի տակ,
Բայց մահիճին նրա երբեք չէր մոտենում՝ կնոջ խանդից միշտ խուլս
տարով:

Արդ՝ նա գնաց այժմ նրա հետ, ձեռքին ճրագ: Ստրուկներից

ամենից շատ

Նա էր սիրում Տելեմաքին և կրթել էր նրան մանկուց:

Անրակառույց անշարանի դուռը բացեց Տելեմաքուն,

Մտավ, նստեց մահճակալին, հանեց իր նուրբ պատմունանը

Եվ այն գցեց ձեռքերի մեջ միշտ հոգատար այն պառավի,

440 Որն խնամքով թափահարեց ու քնքշաբար հարթեց, ծալեց բաճկոնը այդ

Ապա կախեց մեխից այնտեղ, քանդակածո մահճի մոտ,

Եվ դուրս եկավ անշարանից, դուռն օղակով արծաթագեղ

Քաշեց, ծածկեց, ապա փոկով դրան նիզը շարժեց իր տեղն.

Իսկ նա պսոկած մահճի վրա, ծածկված մորթով ոշխարեմի,

Գիշերն ամբողջ միտք էր անում ճամփի մասին, որն Աթենասն էր

ցույց տվել:

Ե Ր Գ Ե Ր Կ Ր Ո Ր Ղ

ԻԹԱԿԵՑՈՑ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ. ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԻ ՌԻՂԵՎՈՐՈՒՄԸ

- Երբ խաղարից ծագեց ելավ վառ Արշալույսը վարդամատն,
Իր մահիճից շուտ վեր կացավ Ռդիսևսի սիրած որդին.
Հագուստն հագավ, ուսին գցեց նա իր թուրը սրաբերան,
Հետո հագավ նա շողշողուն իր ոտքերին մուկերը պերճ, գեղեցկափայլ
Եվ դուրս եկավ անշարանից, տեսքով ինչպես հաղթ մի աստված:
Հրամայեց նա նույնհետայն բանքերներին իր մեծաձայն՝
Կանչել իսկույն երկայնամազ աքեացոց անդ ժողովի:
Ու կանչեցին իսկույն նրանք և շատ շուտով հավաքվեցին աքեացիք,
Իսկ երբ բոլորն արդեն եկան, ու բազմամբոխ դարձավ ժողովն,
10 Կա դուրս եկավ դեպ հրապարակ, ձեռքին տեղը պղնձաձույլ,
Բայց ոչ մեճակ. իր հետևից ցատկում էին արագավազ երկու շներ:
Տեսքը նրա վերափոխեց Աթենասը, դարձրեց չքնաղ ու հմայիչ,
Եվ նրանով, երբ նա եկավ, սքանչացան բոլոր մարդիկ:
Գնաց՝ բազմեց նա հոր տեղը, իսկ ձերուհիք այն գիշեցին:
Այնժամ կանգնեց և բարբառեց Էգիստիոսը դյուցազուն.
Ծերունական հասակ ուներ և շատ բան էր կյանքում տեսել:
Մինչդեռ նրա սիրած որդին՝ նիզակակիր քաջն Անթիոսս,
Նավերի մեջ սևակտուց, Ռդիսևսի հետ դյուցազուն,
Մեկնեց Տրոյս ձիահարուստ: Բայց սպանեց նրան Կիկլուպն վայրագ
ու ժանտ
- 20 Անդ՝ խորախոր անձավի մեջ ու նրանով սարքեց ընթրիքը իր վերջին:
Ուներ նա այլ երեք որդի, որոնցից այժմ Եվրիկոմոսն
Հուլի մեջ էր խոսնայրների, մինչ երկուսը վարում էին գործերը հոր:
Բայց առաջին նա իր որդուն չմոռացած՝ վիշտ էր աճում և ողբ ու լաց,
Նրա համար արտասովելով՝ նա ճանեց ու այս խոսքն ասաց.
«Դուք լսեցեք, իթակեցիք, թե ձեզ հիմա ես ինչ կասեմ.
Այն օրվանից, երբ դյուցազն Ռդիսևսը մեկնեց լայնկող իր նավերով,

Ոչ մի անգամ չի գումարվել ոչ մեր խորհուրդն, ոչ էլ համայն ժողովը
այս:

Իսկ ո՞վ հիմա մեզ ժողովի այժմ հավաքեց. ո՞վ էր, իրոք, ի՞նչ
մարդ էր նա,

Երիտասա՞րդ, թե՞ աչևոր, որ մեր կարիքը այժմ գգաց:

30 Գուցե համբավ է նա լսել աքեական մեծ բանակի դարձի մասին
Եվ միտք ունի մեզ ճիշտն ասել, քանզի ինքը լսել է այդ առաջինը:
Կամ գուցե նա մեզ կը հայտնի և կճատի մի հանրային գործի մասին:
Գիտեմ, որ նա մի փառավոր և օգտավետ մարդ է, իրավ, թող՛որ նրան
Ջևար բարիքն այն շնորհի, ինչ ուզենա ինքը՛սրտանց»:
Այդպես ասաց: Խոսքն այդ բարի շատ հավանեց Ռոխևսի սիրած որդին,
էլ իր տեղում չը կարեցավ երկար նստել և ճատելու տենչն էր անհուն:
Նա դուրս եկավ, կանգնեց մեջտեղը ժողովի, մինչդեռ բանբեր
Պիսենորը,

Որ քաջ գիտեր խորախորհուրդ օրենք ու կարգ, նրա ձեռքը
մական դրեց:

Եվ դառնալով նախ ծերուկին՝ նա խոսք ասաց ու բարբառեց.

40 «Ծերուկ, բնավ հեռու չէ քո ասած մարդը, այլ կտեսնես իսկույն նրան,
Որ գումարեց ժողովը այս: Լիկում են ինձ աղետն ու վիշտը չափազանց:
Դարձի մասին մեծ բանակի ես չեմ լսել ոչ մի համբավ,
Որ ձեզ հայտնեմ ճշմարտացի, հանց իմացողը առաջին,
Ոչ էլ գործն է ժողովրդի, որի մասին պիտի հայտնեմ ու խոսք ասեմ,
Այլ կարիքն է իմ սեփական. երկու աղե՛տ, որոնք իմ տանն են հասել
այժմ:

Նախ զրկված եմ ես իմ հորից, որն իշխում էր ազնվամեծար՝
Ձեզ, բոլորիդ, իբրև արքա ողորմասեր և որպես հայր:
Իսկ այժմ արդեն գլխիս եկավ մի այլ աղետ՝ ավելի ծանո,
Որ կվատնի գույքն իմ իսպառ և քարոքանդ կանի տունն իմ:

50 Մորըս, ընդդեմ նրա կամքի, խոսնայրներն են շրջապատել.
Որ սիրելի զավակներն են այստեղացի ազնվամեծար հայտնի
մարդկանց:

Նրանք, սակայն, չեն էլ ուզում տունը գնալ, խնդրել նրա ծնող հորը՝
Իկարիոսին, որ կարող էր իր աղջկան գին որոշել օրինավոր,
Եվ մարդու տալ, ում ուզենար, ում հավաներ նա սրտագին,
Բայց ոչ. նրանք փոխարենը ամեն օր մեր տուն են գալիս,
Մորթոտում են անվերջ եզներ ու ոշխարներ, պարարտ այծեր
Եվ անընդհատ խնջույքի մեջ խմում են մեր կարմիր գինին:
Այդպես անբավ գույքն է կորչում... մինչդեռ չկա այնպիսի մարդ
մի քաջագոր,

Որպիսին էր Ռոխևսը, որ իր տնից վանի աղետը այս դաժան:

60 Իսկ ես չե՞ որ անկարող եմ այժմ այդ անել, կ երևի այսուհետև

Նույնպես անգոր ես կլինեմ, անընդունակ պաշտպանության:
Ես, իհարկե, պաշտպանության կդիմեի, եթե միայն ուժըս պատեր.
Իսկ գործն արդեն դառնում է հույժ անտանելի, կողոպտում են
գույքն իմ ամբողջ,

Տունս քանդում են անհրավ: Ուշքի՛ եկեք այժմ գոնե դուք.
Ամաչեցեք գեթ մարդկանցից ձեր հարևան, որոնք ապրում են մեր
շուրջը,

Պատկանեցեք գեթ զայրությանց աստվածների, որ վրդովված
Այս չարությամբ, գեթ չը թափեն և ձե՛ր գլխին Լույնպիսի ժանտ
աղետ ու ցավ:

Աղերսում եմ հանում Ձևսի Օլիմպացի և Թեմիսի,
Որն ինքն է միշտ մարդկանց՝ ժողովը գումարում և արձակում:

70 Չսպված եղեք, բարեկամներ, թողեք, որ ես գեթ մեկուսի՝ իմ վիճակում,
Տառապանքը մեճակ կրեմ: Արդյո՞ք հայրն իմ՝ Ողիսեալ մեծախորհուրդ,
Ձեզ, գեղեցկունն աքեացոց, թշնամաբար ինչ որ չարիք է պատճառել
Եվ դուք էլ այժմ, իբր հատուցում, ինձ վատություն եք ցանկանում՝
Արա՛նց իմ դեմ գրգռելով: Մինչ ինձ համար շատ օգտավետ պիտի
լիներ,

Եթե ինքներդ մսխեիք իմ գույքն անշարժ ու շարժական.
Եթե հենց դուք այդ անեիք, հատուցումը կը գար շուտով և անհապալ.
Ես այդ դեպքում քաղաքի մեջ այնքա՞ն պատի աղմուկեի՝
Պահանջելով ետ տալ գույքն, մինչև որ ինձ կայքս ամբողջ ետ
դարձնեին,

Մինչդեռ այսպես անհուսալի ժանտ կսկիծով լցնում եք դուք
այժմ իմ հոգին»:

80 Այդպես ասաց նա վրդովված, ու իր ձեռքից գետին գցեց
գավազանը,
Եվ սկսեց դառն արտասպել: Ցավակցությունը կաշկանդեց անդ
ամենքին.

Ուստի բոլորն ևստած էին լուռության մեջ, չհանդգնեց և ոչ մի մտդ
Պատասխանել Տելեմաքին խոսքով դաժան և անողոր:
Լոկ Անտինոն, առարկելով, պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ի՞նչ ասացիր, ով դու անգուսպ և սնապարծ Տելեմաքոս,
Ի՞նչ՝ ես իզուր մեզ նախատում ու ցանկանում խայտառակել:
Բնավ քո դեմ մեղապարտ չեն խոնալյրները աքեացի,
Մեղավոր է միայն մայրը քո սիրելի, որ խարդախել շատ լավ գիտե:
Ահա երրորդ տարին անցավ, և չորրորդն է գալիս արդեն,

90 Բայց շարունակ խաբում է նա սիրտն ու հոգին աքեացոց կրծքերի տակ.
Հույս է տալիս նա բոլորին, խոստանում է՝ ամեն մեկին առանձնակի,
Ակնարկներ է անվերջ անում, բայց այլ բան է խորհում իրոք իր
մտքի մեջ:

Եվ բացի այդ, խարդախ խելքով նա հորինեց այլ նենգություն:
Սենյակի մեջ, իր դազգահին, մի մեծագույն հյուսվածք սկսեց.
Հյուսում էր նա մի շատ երկար և նորը գործվածք, իսկ մեզ ասաց
այն ժամանակ.

«Ո՛ր գերազնիվ իմ խոսնայրներ, քանզի մեռած է Ռդիսեսն
աստվածատես,

Մի՛ մտածեք դուք շուտափույթ ամուսնությունն իմ կատարել, մինչև
որ ես

Սալանն հյուսեմ և ավարտեմ, որ գործվածքըս գուր չկորչի:

100 Սա պատանքն է հերոսանուն ծեր Լաերտի. երբ որ նրան
Հափշտակի դժնի օրհասը բազմափիշտ ու ժանտ մահվան,
Թող մարդկանց մեջ չդարովի աքեացի ինձ ոչ մի կին,
Թե, այնքան շատ կուտակելով, ծերը թաղվել է անպատանք»:
Այդպես ասաց, և սրտերը մեր քաջարի համոզվեցին:
Այնուհետև նա ցերեկով գործում էր հիմքն իր մեծագույն այդ
հյուսվածքի,

Իսկ գիշերով իր գործածը քանդում լույսի տակ նրագի:

Այդպես խարդախ ու գաղտնաբար երեք տարի խաբում էր նա
աքեացոց:

Իսկ երբ եկավ չորրորդ տարին, և ժամկետը վրա հասավ,
Այնժամ մի կին, որ ճիշտ գիտեր, պատմեց մեզ գործն այդ համարձակ,
110 Ու մենք հասանք և բռնեցինք նրան այնտեղ իր պերճ հյուսվածքը
քանդելիս:

Նա այդպիսով գործն ավարտեց, թեպետ կամքին իր հակառակ:
Արդ՝ այսպես են պատասխանում քեզ խոսնայրներն, որ դու սրտով
լա՛վ իմանաս,

Եվ որպեսզի տեղյակ լինեն նաև բոլոր աքեացիք:

Ուստի քո մորն ետ ողարկիր, հրամայիր, որ նա շուտով ամուսնանա
Այն մարդու հետ, որին ինքը հավան լինի, որին իր հայրը ցանկանա:

Իսկ թե երկար պիտի վանի աքեացոց որդիներին
Իր նենգ խելքով, որով սուստ նրան օժտել է Աթենասն

(Պերճ արվեստում հմուտ է նա, մեծ խելք ունի
Եվ այնպիսի մի նենգություն, որպիսին մենք չենք լսել դեռ

120 Հնում եղած գեղազանգուր աքեացի կանանց մասին.
Ո՛չ Ալկմենեն, ո՛չ էլ Տիրոն, ո՛չ Միկենեն գեղապսակ,
Դրանցից ոչ մեկը չունէր Պենելոպի չափ նենգություն.
Սակայն հիմա խարդախությունը չի կարող նրան օգնել ոչ մի կերպ)
Ուրեմն այնքան պետք է կորչի քո գույքն անշարժ ու շարժական,
Քանի դեռ նա կշարունակի համառել այն որոշման մեջ,
Որը հիմա նրա սրտին ներշնչել են աստվածները:
Այդպես, այո, միայն մեծ փառք նա կստեղծի սուկ իր համար,

Մինչդեռ դու դեռ կործանումը քո գույքերի ուրբալու ես չարաչար:
Իսկ մենք հիմա մեր արհեստին կամ այլ գործի դեռ չենք գնա,

մինչև որ նա

130 Մեկն ու մեկին արեանց մեջ կին չդառնա, ում կամենա»:

Եվ Տելեմաքը խորիմաց իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց.
«Ույ Անտիֆոնս, չէ՞ որ բնավ չի կարելի դուրս վորձնել տնից նրան,
Որն ինձ ծնել և սնել է: Իսկ հայրը իմ երկրումն օտար,
Դեռ ո՞վ գիտի, կենդանի՞ է, թե՞ մահացած: Եվ ծանրագույն գործ կլինի
Իկարիոսին տալ մեծ տուգանք, եթե մորըս ետ ուղարկեմ ես ինքնակամ,
Նաև իմ հայրն ինձ կպատժի: Ահեղ պատիժ ինձ կը հասնի և աստղծուց,
Երբ որ, տնից հեռանալիս, մայրս կանչի Էրիսիսին զարհուրելի,
Եվ վերջապես՝ ինձ կարող են դատապարտել նաև մարդիկ:
Ուստի իմ մորն այդ վճիռը ես չեմ կարող հայտնել երթեք,

140 Սակայն եթե փոքր ի շատե դուք խիղճ ունեք ձեր հոգու մեջ,
Դուրս գնացեք դուք իմ տնից ու ձեզ սարքեք այլ խնջույքձեր,
Ձեր սեփական գույքը վատնեք ձեր տներում փոփոխակի:
Իսկ եթե դուք ստույգ կարծում եք, որ առավել ազնվագույթ է

ու փառունակ—

Անպատժապարտ ոչնչացնել ստացվածքը սոսկ մի մարդու,
Վատնե՞ք, սակայն ես կկանչեմ աստվածներին հավերժակյաց,
Եվ երևի Ջևան հատուցումն իր կատաքի գործի համար այդ անիրավ,
Ու այս տան մեջ քոլորդ այնժամ կործանվելու եք անկրեժ»:

Այդպես ասաց Տելեմաքը: Եվ դեպի նա Ջևան հեռագոչ
Ուղղեց լեռան բարձունքներից երկու հզոր արծիվների,

150 Որ պացան արագաչու, հուժկո՞ւ, ինչպես շունչը հողմի,
Առժամանակ միմյանց մոտիկ, թևերն իրենց լայնատարած:
Իսկ երբ նրանք, մեջտեղն հասան մեծադադակ այդ ժողովի,
Պտույտ գալով լայն թևերը թափ-թափ տլին արագ ու ժիր
Եվ բոլորի գլուխներին անդ նայեցին հայացքով խոր ու մահագույծ:
Հետո նրանք ճիրաններով ճանկընտեցին վիզն ու գլուխը միմյանց
Ու ճախրեցին դեպ աջակողմ՝ դեպի քաղաքն, ուղիղ դեպի նրանց տներն:
Խիստ ապշեցին նրանք այնժամ, երբ որ իրենց աչքով տեսան

թռչուններին,

Եվ խորհեցին իրենց հոգում, թե այդ ինչո՞վ պիտ վերջանա:
Այնժամ նրանց խոսք ասաց ձեր Հալիթերսեսը Մաստոռյան,

160 Քանզի նա էր հասակակից ընկերներից իմաստունը,
Քաջաբանիկ հավահման, որը գիտեր ճիշտ գուշակել գործն ասպաս:
Այսպես նրանց նա բարեխոս՝ իր խոսքն ասաց ու բարբառեց.
«Դուք ինձ հիմա ականջ դրեք, իթակեցիք, ինչ կասեմ ձեզ անավասիկ:
Նախ և առաջ խոսնալրների համար եմ այս բանը հայտնում,
Քանզի նրանց սպառնում է արդեն աղետը մեծագույն և անավոր.

Այլևս երկար մնալու չէ հեռու սիրած իր մարդկանցից քաջ Ռդիսևան,
Գտնվում է մոտիկ մի տեղ, ուր նշույթում է մահ և կորուստ այս բոլորին:
Եվ, հիրավի, փորձանք կգա նաև մեզնից շատ շատերին՝
Որ, ապրում ենք հայտերևակ Իթակեում: Ուստի եկեք լավ մտածենք,
170 Ի՞նչպես պետք է զսպել սրանց, թեպետ սրանք հենց իրենք էլ
Պիտ գոուսպ դառնան, քանզի այդ է իրենց համար ամենից շատ այժմ
օգտակար,
Եվ այդ ես ձեզ գուշակում եմ ոչ իբր անփորձ, այլ քաջիմաց մի գուշակող
Ասում եմ ձեզ, որ կատարվեց ամենայն ինչ ողիղ այնպես,
Ինչպես նրան մի ժամանակ ես գուշակել էի իրոք, երբ արգիլանք
Արշավեցին դեպի Իլիոն, և նրանց հետ Ռդիսևաը ամենիմաց:
Ես ասացի, որ կրե՞րվ անթիվ աղետ, զրկված բոլոր ընկերներից,
Նա, ամենքից չճանաչված, քաններորդ տարում նորից
Ետ պիտի գա, իր տունն հասնի: Այդ ամենը կատարվում է արդ
լիովին»:

Պատասխանեց նրան որդին Պոլիբոսի՝ Եվրիմաքոսն ու խոսք ասաց.
180 «Ո՞վ ձերունի, լավ կլինի, դու տուն գնաս և քո որդոց անդ գուշակես,
Որ չկրեն ապագայում նրանք աղետ ու փորձանքներ:
Մինչ ես քեզնից ավելի լավ կարող եմ այդ մեկնաբանել.
Ծա՛տ կան, իրոք, հավքեր, որոնք սլանում են արեգակի լույսի ներքո
Բայց դրանցից ոչ բոլորն են կանխագուշակ: Իսկ Ռդիսևան
Արդեն վաղուց կործանված է, և ախտ՛ւ որ նրա հետ դու էլ չկորար,
Որպեսզի գեթ չը ճանեիր այդպես անգետ քո գուշակման մասին այստեղ
Եվ այդպիսով չհուզեիր՝ ասանց այն էլ հույժ զայրացած Տելեմաքին.
Գիտեմ, այդպես դու կապասես, որ մի բան էլ քո տունն ընկնի,
որպես նվեր

Բայց արդ՝ ես քեզ մի խոսք կասեմ, և դա՛ անշուշտ գլուխ կգա,
190 Եթե մարդուն այս նորաստի դու, պետք, որ փորձ ունես բազմապիսի,
Եվ այսուհետ սփսի դրդես թշնամանքի, անմիտ խոսքեր բարբառելո՛ւ՝
Լավ իմացիր, որ նախ նրան այդ կլինի ծանր ու վնաս,
Քանզի բնավ այս գործի մեջ ոչինչ անել նա չի կարող,
Եվ բացի այդ՝ ինքը, ձերուկ, դու քեզ պատիժ կը վաստակես,
Որից սիրտըդ խիստ կհուզվի և տանջանքդ ժանտ կը լինի:
Իսկ ես անա Տելեմաքին բոլորի դեմ կտամ խորհուրդն իմ քարեմիտ.
Թող իր մորը նա պատվեր տա՛ իր հոր տունը վերադառնալ,
Այնտեղ նրան հարսանիքի կպատրաստեն և կաարքեն հարուստ ու մեծ
Այնքան օժիտ, որքան իրոք պատշաճ է տալ սիրած որդուն,

200 Զի հիրավի, ես չեմ կարծում, որ ձեռք քաշեն զավակները արեացոց
Փեսայության ծանր գործից, քանզի բնավ մենք լսվա չունենք աստ
ոչ որից,
Ոչ էլ նույնիսկ Տելեմաքից, թեկուզ և նա ճոռոմախոս է չափազանց:

Անուշադիր մենք կթողնենք, ծերուկ, նաև գուշակունը քո անիմաստ,
Զի դու հիմար դուրս ես տալիս, որով անչափ ատելի ես դառնում

դու մեզ:

Գուքը նրա կկործանվի դեռ չարաչար, առանց վարձի,
Քանի այդպես Պենելոպեն ամուսնությունն աքեյանց հետ կձրգձրգի:
Իսկ մենք երկար սպասել ենք և կը սպասենք դեռ՝ մրցելով
Հանուն նրա գեղեցկության ու չենք դիմի մենք այլ կանանց,
Որոնց հետ հույժ վայելուչ է ամուսնանալ այժմ մեզանից ամեն մեկին»:

210 Նրան սպա Տելեմաքոսը բանիմաց պատասխանեց և խոսք սասց.
«Դու, Եվրիմաք, և դուք բոլոր խոսնայրներիդ ազնվաբարո,
Էլ այդ մասին ձեզ չեմ խնդրի, խոսք չեմ ասի ես վերստին,
Քանզի արդեն գործն այդ՝ գիտեն և՛ աստվածներն և՛ աքեյանք,
Այլ ինձ տվեք միայն մի նավ արագընթաց և ուղեկից քսան հոգի,
Որոնք ինձ հետ պետք է լինեն, ճանապարհվեն դեպ հեռուներս:
Ես կգնամ դեպի Սպարտա, նաև Պիրոս ավազածիք
Եվ հարցուփորձ այնտեղ կանեն դարձի մասին անհետուցած իմ

ծնող-հոր:

Գուցե մի բան ինձ մարդկանցից մահկանացու մեկը ասի,
Գուցե լսեմ՝ մարդկանց համար ամենից շատ փառապարզև լուրջ Զևսի:
220 Արդ, երբ լսեմ, որ հայրը իմ կենդանի է և պիտ մի օր վերադառնա,
Այնժամ գուցե, չնայած որ ինձ կտանջեն, սեկ տարի էլ՝ ես կը սպասեմ:
Իսկ եթե ես մի կերպ լսեմ, որ մեռած է հայրս արդեն և էլ չկա,
Ետ կդառնամ ես հայրենիք՝ դեպի հողը իմ սիրասուն,
Եվ կկերտեմ նրա պատվին դամբան-բլուր վայելչագույն,
Թաղման կարգը կը կատարեմ ես վայելուչ և իմ մորը մարդու կտամ»:

Այդպես սասց նա իր խոսքը և անդ նստեց: Իսկույն եեթ նրանց

առաջ

Կանգնեց Մենտորն, որ ընկերն էր Ռդիսևսի մեծախորհորդ:

Նա, նախերով հեռանալիս, պատվեր տվեց տանն իր ամբողջ՝

Լուել, անսալ միշտ ծերուկին, իսկ Մենտորին՝ պահպանել տունը

խնամքով:

230 Արդ՝ նա արտով բարյացակամ, դիմեց նրանց և խոսք սասց.

«Հիմա լսեք դուք նաև ինձ, իթակեցիք, ինչ կասեմ ձեզ.

Թո՛ղ չլինի այսուհետև ոչ մի խոհեմ կամ ողորմած, հեզաբարո,

Մականակիր վե՛ր թագավոր, և նրա սիրտն արդարություն թող չիմանա,

Այլ միշտ դաժան թուլ լինի նա, թող բռնություն միշտ կատարի նա

անիմա,

Քանզի ոչ ոք այս մարդկանցից էլ՝ չի հիշում Ռդիսևսին

աստվածափառ,

Որ իշխում էր սրանց վրա հեզաբարո և միշտ արդար, ինչպես մի հայր:

Բայց ես նպերտ խոսնայրների՛ն չեմ նախատում այսօր բնավ,

Որ բռնություն են կատարում անգապատիր ու վիսաբար.
Թեպետ՝ գույքն են Ռոխուսի նրանք լափում ապօրինի,
240 Վտանգելով գլուխն իրենց, և խոսում են, որ նա երբեք էլ ետ չի գա,
Բայց մեղապարտ ես կհաշվեմ ձեզ, ազգովի, զի բոլորըդ,
Այստեղ նստած մունջ ու լոխկ, խոսք չասացիր, չզսպեցիր ամենևին
Խոսնայրներին՝ սակավաթիվ, թեպետ շատ եք դուք իրապես ու
բազմաթիվ»:

Այնժամ խոսեց առարկելով Լիոկրիտոսն Եվենորյան.
«Ի՞նչ խոսք էր այդ, որ ասացիր, ո՞վ խելագուրկ, գոռոզ Մենտոր,
Հորդորում ես, որ մեզ՝ զսպի ամբոխն ամբողջ: Դժվար է այդ.
Բյուր մարդիկ էլ չեն կարենա կոխվ մղել խնջույք անող մեր խմբի դեմ.
Անգամ եթե ետ՝ գար ինքը՝ իթակեցի Ռոխուսը դիցասնունդ,
Եվ կամենար սրտանց մի կերպ դուրս վորնդել այժմ իր տնից
250 Խնջույքի մեջ հրճվանք անող խոսնայրներին ազնվամեծար,
Թերևս՝ նրա վերադարձին չուրախանար նույնիսկ նրա կինն աննսան,
Թեպետ կարոտ է ամուսնուն, և խայտառակ բախտ ունենար Ռոխուսը,
Թեկուզ նրան այդ կովի մեջ բազմությունները օգնեին:
Հինմար բան էր, որ ասացիր: Ցրվե՛ք, մարդի՛կ, և ետ դարձեք ձեր
գործերին:

Թող որ հոգան Տեղենաքի ուղևորումն Հալիթերսեսն ու քաջ Մենտորն,
Որ վաղեմի և մտերիմ ընկերներն են նրա՝ մեծ հոր:
Սակայն, կարծեմ, դեռ շատ երկար Իթակեում նա կնստի՝ համբավ ու լուր
Հավաքելով, իբրև զի երբեք չի գնալու նա ճանապարհն իր ցանկացած»:

Այդպես ասաց և արձակեց նա ժողովը: Ցրիվ եկան
260 Եվ հեռացան բոլորն իսկույն՝ ամեն մեկը արագ գնաց դեպի իր տուն:
Իսկ խոսնայրներն՝ աստվածագարն Ռոխուսի տուն գնացին:
Բայց Տեղենաքն ուղղվեց, զնաց ավազածիր ծովի ափով:
Անդ նա ծովի ներմակ ջրով լվաց ձեռքերն և աղոթեց Աթենասին.
«Գեթ ինձ լսիր, աստված անմահ, որ՝ տունը մեր երեկ եկար,
Պատվեր տվիր, որ ես նստիմ ճանապարհիվեմ ծովի վրա օդագույն,
Եվ հարցուփորձ անեմ ուրեք՝ անհետացած իմ ծնող հոր դարձի մասին,
Մինչ արեյանք այդ ամենին խոչընդոտ են ու խափանող,
Եվ մանավանդ՝ խոսնայրները անչափ նպերտ ու վիսացող»:
Այդպես ասաց՝ աղերսանքով: Եվ Աթենասը մոտեցավ իսկույն
նրան՝

270 Անդ իր ձայնով ու կեցվածքով Մենտորի տեսքը ընդունած,
Դարձավ՝ նրան նա բարձրաձայն ու խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Տեղենաքո՛ւ, այսուհետև լինելու չես բնավ վախկոտ և կամ պանդուր.
Եթե իրոք համատ ոգին քո ազնիվ հոր հատուկ է՝ քեզ,
Որպիսին էր նա գործի մեջ և իր խոսքով ամենուրեք,
Այնժամ՝ անշուշտ քո ճանապարհը կը լինի հնարավոր:

Բայց եթե դու զավակը չես Պենեդուպի կամ որդին չես Ողիսևսի,
Ես հույս չունեմ, որ հիրավի դու հասնես քո՝ փառապահին:
Իրավ, չէ՞ որ զավակներից՝ շատ քչերն են իրենց ծնող հորը: Աման,
Իսկ մեծագույն մասը հորից վատթար է միշտ: Միայն՝ քչերն են

գերազանց:

280 Եվ եթե դու այսուհետև չես լինելու վախկոտ ու վատ, խենթ՝ ու տհաս,
Քանզի քնավ գրկված չես դու Ողիսևսի բարձր խելքից,
Հույս կա՝ արդեն, որ դու իրոք կկատարես քո գործը այդ:
Ուստի և դու անմիտ, հիմար, խոսնայրների քնայքների
Ու դավանքի մասին քնավ այսուհետև չմտածես:

Խենթ են նրանք և անարդար՝ ու չեն զգում պատիժը ժանտ, մահն

ահավոր,

Որոնք արդեն մոտալուտ են, և մեկ օրում կկործանվեն նրանք յղածան:
Մինչ հեռու չէ, ոչ՝ էլ անհաս, ճանապարհն այն, որին տեսչում ես

դու այդպես,

Քանզի ինձ պես, ահավասիկ, դու հայրական ընկեր ունես հավատարիմ:
Արդ, քեզ մի նավ արագընթաց՝ ես կը գտնեմ, ինքս էլ կը գամ քեզ

ուղեկից:

290 Իսկ դու հիմա շուտ տուն գնա, խոսնայրների հետ եղիր անդ: Բայց

քեզ համար

Թող պատրաստեն՝ պարեն, պաշար և ամեն ինչ զամբյուղների մեջ

գետեղեն:

Կարասներում հեղեն գինի, ամուր, կաշվե տկերի մեջ՝

Թող որ լցնեն գարե-ալյուր՝ կերն ու՝ կորովը միշտ մարդկանց:

Իսկ ես շուտով ազգի միջից կընտրեմ փորձված հոժարակամ

Ծովապարտիակ Իթակետում շա՛տ կան: Ասվեր և՛ նոր, և՛ հին, թիավարներ.

Ու նրանցից ես քեզ համար լավագույնը կընտրեմ անշուշտ,

Եվ այն հապճեպ մենք կըսարքենք ու կձըգենք՝ լայն ծովի մեջ»:

Այդպես սասց վեհն Աթենաս՝ դուստրը Ջևաի: Տեղեմարում

էլ քնավին չդանդաղեց, երբ աստծո՝ ձայնը լսեց:

300 Դարձավ, գնաց նա դեպի տուն՝ արտով տխուր ու վշտաբեկ

Եվ իր տան մեջ անդ նա գտավ՝ խոսնայրներին ամբարտաւան,

Որոնք քերթում էին այծեր, խանձում էին պարսրտ խոզեր լայն

բակի մեջ:

Կանգնեց իսկույն՝ Անտիոոսը և ժպտալով դեպ Տեղեմարն ուղիղ գնաց,
Ջեռքը նրա ամուր բռնեց, դարձավ նրան և խոսք սասց.

«Տեղեմար՝ ու դու սնապարծ, նպերտախոս, քենդ անգուսպ և մոլեգին,

Չար դավանքը՝ քո գործերի ու խոսքերի գուր ես պահում դու

կրծքիդ տակ,

Այլ սրտաբաց կե՛ր ու խմիր, ինչպես ստաց: Իսկ աքեյանք,

լավ իմացիր,

Անենայն ինչ կպատրաստեն ու քեզ կտան ճեպընթաց նավ,
Թիափարներ ընտիր ու քաջ, որպեսզի դու փութանակի
310 Գնաս և սուրբ Պիլոս հասնես ու գերազնիվ քո հոր մասին լուր
տոսանաս»:

Եվ Տելեմաքը իջեացի պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ոչ, Անտիոոս, ձեզ պես նպերտ՝ և վիսացող, չար մարդկանց հետ
ես չեմ կարող

Խնջույքի մեջ մեկտեղ նստել, որախանալ հանգիստ սրտով:
Բավ չէ՞, որքան միճչև աչսօր՝ կայքն իմ բազում և մեծարժեք
Ոչնչացրիք դուք, խոսնայրներ, երբ որ դեռ ես մանուկ էի:
Իսկ այժմ արդեն, երբ մեծ եմ ես, լավ հասկացա խոսքն ու խորհուրդը
խելացի:

Հոգիս ներքուստ վառվում է այժմ քաջարությանը մի առնական,
Փափագում եմ, որ որ լինեմ, թափել դաժան մահն ու՝ աղետը
ձեր գլխին,

Թեկուզ Պիլոս ես հեռանամ, թեկուզ այստեղ՝ հենց մեր՝ ազգի մեջ
ես մնամ:

320 Ես կգնամ, և չի լինի գուր, անպտող, իմ հորինած՝ այդ ճանապարհն,
Բայց ուրիշի նավի վրա, իսկ ես չունեմ ո՛չ թիափար՝ և ո՛չ էլ նավ.
Միճչ ձեզ համար իմ այդ վիճակն էր ցանկալի և՛ շահավետ»:
Այդպես ասաց, թեթևորեն ձեռքը հանեց ձեռքի միջից Սնտիմոոսի:
Խոսնայրները շարունակում էին տան մեջ խնջույքն ուրախ,
Ծաղրում էին նրանք նրան, խոսքեր ասում հայնոյական.

Եվ, օրինակ, երիտասարդ նպերտներից շատերն էին՝ այսպես խոսում.
«Կատակ հո չի՞, որ Տելեմաքն մահ և կորուստ է մեզ նյութել,
21՞ որ՝ իրեն լավ պաշտպաններ պետք է բերի նա Պիլոսից ախազածիր,
Կամ թե նույնիսկ Սպարտացից. այնտեղ գնալ փափագում է նա
սաստկապես:

330 Գուցե նաև նա միտք ունի գնալ դեպի բերրի՝ երկիրն այն՝ Էփիրե,
Որ այնտեղից կործանարար և մահացու թույնը բերի նա մեզ համար
Եվ այն, գինու ամանի մեջ գաղտ խառնելով, մեզ բոլորիս աստ կտորի»:
Կամ այսպիսի խոսք էր ասում մեկն ու մեկը ամբարտալյան ջահելներից.
«Արդ, ո՞վ գիտի. գուցե և նա, ճամփա ելած նավի վրա՝ իր լայնանիստ,
Հար շրջելով, հեռու սիրած իր մարդկանցից՝ հանց Ռդիսեսն, ոչընչանա:
Այդպես սակայն մեզ կստեղծի հույս ու խոնջանք նա չափազանց,
Քանզի նրա գույքերն ամբողջ մենք մեր միջև պիտ բաժանենք,
իսկ տունն անբախտ

Կտանք իր մորը իշխելու, նաև նրան, ով նրա հետ ամուսնանա»:

340 Այդպես դատում էին նրանք: Իսկ նա մտավ իր հոր մտանքը բարձր
ու լայն,

Որ կուտակված պահվում էին ոսկի, պղինձ և մեղր անուշ,
 Հագուստեղեն՝ սնդուկներով, անուշաբույր շատ-շատ շուղեր:
 Հենված պատին՝ անդ շարեշար կանգնած էին բազմաբազում
 կարասները
 Համեղահամ և հնամյա քաղցր գինու, իսկ նրանց մեջ՝ անապական,
 Աստվածային խմիչքը կար, որ կսպասեր Ռդիսեսին,
 Երբ որ բազում փորձանք կրած՝ նա ետ դառնար հայրենի տուն:
 Մտառելի այդ երկփեղկանի, ամրակառույց և պինդ փակող մեկ դուռ
 ուներ.
 Գիշեր, ցերեկ, անդուլ նրան միշտ հսկում էր մտառնապանն.
 Հավատարիմ, Պիսենորյան Օպսի դստրիկն՝ Եվրիկլիան:
 Սա ամեն ինչ պահպանում էր խելքով, կամքով և բազմափորձ:
 հոգածությամբ:

350 Տեղեմարոսն ասաց նրան՝ ներս կանչելով դեպի մտանն.
 «Լցրու, մայրիկ, կճուճներից ինձ լավ գինին քաղցրանուշիկ,
 Համեղահամ ու գերհաճո, որը պահում ես դու այստեղ՝
 Մտահոգված միշտ այն դժբախտ մարդու մասին, ե՞րբ պիտի գա
 մի օր արդյոք

Ռդիսեսը աստվածագարմ՝ խուսափելով իր օրհասից ու ժանտ մահից:
 Տասներկու կճուճ լցրու և խուփեքով ամուր ծածկիր:
 Լցրու նաև գարե ալյուրը պարկերի մեջ ամրակար.
 Ընդամենը դու աղսցած գարին պետք է լցնես քսան չափ.
 Այս ամենը պետք է միայն դո՛ւ իմանաս: Այդ բոլորը մի կողմ դու դիր,
 Երեկոյան ես կը վերցնեմ, երբ իր սենյակը վերնատան

360 Մտահոգված մայրս գնա՝ այնտեղ հանգիստ քուն մտներու:
 Արդ՝ մեկնում եմ ես Սպարտա, նաև Պիոս ավազածիր,
 Որ հարց անեմ դարձի մասին իմ սիրած հոր, գուցե լսեմ որևէ բան»:
 Այդպես ասաց: Եվրիկլիա սիրող դայակն խիստ լաց եղավ ու հեկեկաց.
 Նա խորախոր հառաչանքով նրան դիմեց ու թևավոր այս խոսքն ասաց.
 «Ի՞նչ ես ասում, այդ ինչ՝ միտք է մտել գլուխդ, սիրասուն դու իմ
 որդյակ.

Ախ, ինչո՞ւ ես գնում ուրիշ դու երկրներ: Չէ՞ որ միակ
 Սիրելին ես մեր միևնույն: Դու լավ գիտես, որ հայրենի երկրից հեռու
 Անդ այլազգի մարդկանց մեջ գուր կործանվեց մեր Ռդիսեսը
 աստվածագարմ:
 Միճչդեռ սրանք, հենց որ մեկնես դու այստեղից, կհորհանեն գործ
 չարադավ,

370 Որ կործանեն քեզ նենգաբար, ու իրար մեջ կը բաժանեն գույքն այս
 ընտիր:

Ինչ, մի՛ գնա, նստի՛ր, հսկի՛ր դու թո գուշքին: Հարկավոր չէ, որ դու կրես
 Ծովերի մեջ սին, անկտուղ աղետ ու ցավ և թափառե՞ս երկրե-երկիր»:
 Եվ Տելեմաքը խորիմաց նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց.
 «Հանգի՛ստ եղիր, դաշակ, առանց աստվածների չի ընդունված
 վճիռը այս:
 Միայն երդվի՛ր, որ այդ մասին բնավ ոչինչ դու չես ասի սիրած
 մորն իմ
 Մինչև չանցնի իմ մեկնելուց տասնևմեկ օր կամ տասներկու,
 Կամ մինչև որ ինքն ինձ հիշի և կամ լսի, որ մեկնել եմ ես անհապաղ,
 Որպեսզի նա լացուկոծով չփշացնի դեմքն իր չքնաղ»:
 Այդպես ասաց: Եվ պատավր՝ երդվեց իսկույն մեծ երդումով
 աստվածների:

380 Իսկ երբ երդվեց նա ջերմաձայն ու կատարեց երդումն ուհեղ,
 Կճուճները համեղահամ գինին լցրեց նա անհապաղ
 Եվ ամրակար պարկերի մեջ գարի այլուրը լի լցրեց:
 Իսկ Տելեմաքը տուն դարձավ, խոսնայրներին անդ միացավ:
 Սակայն այլ գործ մտքով անցավ պաշտառաշյա աստվածուհի
 Աթենասի:

Տեսքն ընդունած Տելեմաքի՝ շրջեց, անցավ քաղաքն ամբողջ
 Եվ ուղղակի ամեն մարդու, ում հանդիպեց, նա պատվիրեց,
 Որ հավաքվեն երեկոյան արագընթաց նավի վրա:
 Փրոռնիոսի գեղեցկատես քաջ գավակից՝ Նոեմոնից
 Եւ ճեպընթաց մի նավ խնդրեց, իսկ նա սիրով խոստացավ տալ:
 390 Մինչ արեգակը մայր մտավ, փողոցներին խավարն իջավ:
 Արագ նավը՝ ծով ձգեցին ու բարձեցին հարմարանքը նրա վրա,
 Ծովի ափին նավը կանգնեց, որին մոտիկ հավաքվեցին ժիր նավաստիք,
 Եվ նրանցից ամեն մեկին քաջալերեց աստվածուհին:
 Այլ բան նաև մտքով անցավ Աթենասի, պաշտառաշյա աստվածուհու.
 Դեպ ասպարանքն աստվածակերպ Ռոդիսուսի քաջեց, գնաց
 Եվ անդ բոլոր խոսնայրներին խնջույքի մեջ նա ներշնչեց քաղցրանուշ
 բուն,
 Խիստ շիրթեց: Նրանց հոգին ու դեմ ձգեց նրանց ձեռքից գավաթ ու թաս:
 Նրանք իսկույն ցրիվ եկան քաղաքի մեջ բուն մտնելու. այլևս երկար
 2ը կարեցան այնտեղ նստել, քանզի բունն էր արդեն՝ փակում նրանց
 աչքերն:

400 Մինչ Աթենաս պաշտառաշյա աստվածուհին այդ ժամանակ,
 Նմանվելով քաջ Մենտորին՝ թե՛ իր ձայնով և թե՛ տեսքով,
 Տելեմաքին, պերճակառույց տնից նրան դուրս կանչելով, այսպես ասաց.
 «Քո նավաստիք, Տելեմաքոս, պատրաստ եմ այժմ ծովի ափին
 Եվ թիերի մոտ եմ հիմա, սպասում եմ թո պատվերին:

Գնա՛նք շուտով, որ անտեղի ճանապարհը մեր չուշանա»:
Աչդպես ասաց, առաջ անցավ, արագ քայլեց, Պայաս Աթենաարը:
Հետևելով աստվածուհուն՝ արագ ու ժիր գնաց և ինքը Տելեմաքն:
Իսկ երբ նրանք եկան հասան արագընթաց նավին այնտեղ, լայն ծովի
մոտ,

- Գտան իսկույն ծովի ափին թիավարող նավորդներին երկայնամագ:
410 Տելեմաքի սուրբ զորությունն այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց.
«Եկեք շուտով, բարեկամներ, գնանք, բերենք ճանապարհի պաշարը մեր.
Որը պատրաստ է մեր տան մեջ, մայրս սակայն այդ չգիտի,
Այլև ոչ ոք ստրուկներից: Բայց մեկը կա, որ լսել է գործի մասին»:
Աչդպես ասաց, առաջ անցավ: Նրանք նրան հետևեցին
Ու, ամեն ինչ հավաքելով, հանց պատվիրեց Ողիսևսի սիրած որդին,
Բերին, դրին նավի վրա, որը ուներ ամրակառույց տախտակամած:
Տելեմաքը նավ բարձրացավ, իսկ Աթենասն առաջ անցավ
Եվ անդ բազմեց նավախելին ու նրա մոտ այնտեղ նստեց Տելեմաքը:
Թիավարներն արձակեցին նավակապերն ու կառաններն,
420 Ակա իրենք շուտ բարձրացան ու նստեցին նստիքներին:
Աթենասը պայծառաչյա նրանց այնժամ ողբնուպատ հողմ շնորհեց,
Եվ աղմուկեց մուգ ու մթին ծովի վրա հանկարծ Ջեփյուրը խստաշունչ:
Նավորդներին հորդորելով՝ նրամայեց Տելեմաքսը խորիմաց
Կարգի բերել նավասարքը: Նրանք, նրան հնազանդված,
Կայմն եղևնյա վեր բարձրացրին և տնկեցին իր բնի մեջ
Ու կապեցին այնուհետև չվաններով հաստատ ու պինդ,
Իսկ փոկերով լավ ոլորված վեր հանեցին առագաստը շողշողենի:
Հողմը փչեց մեջտեղն ուղիղ առագաստի, և նա իսկույն փքվեց ուժգին,
Ու նետվեցին աղաղակող մութ ափքները ցունկին սահող նավի,
430 Բայց թոչում էր նավը առաջ՝ խոր ճեղքելով ճանապարհն իր ջրի միջով:
Մինչ սևաթույր արագ նավի ապավանդակն հարդարելով՝
Դուրս հանեցին նրանք այնտեղ սարկարանները գինով լի
Եվ զոհ-զենուս կատարեցին աստվածներին հավերժակյաց,
Նամանավանդ Ջևսի դստրիկ պաշտառաչյա Աթենասին:
Ամբողջ գիշեր և առավոտ ճեղքում էր նավը մութ ծովում
ճանապարհն իր:

Ե ր գ ե ր ր ո ր դ

ՊԻԼՈՍՈՒՄ

Արևն արդեն, դուրս ելնելով գեղեցկասես ծովի խորքից,
Վեր բարձրացավ դեպ երկինքը պղնձափայլ, որ պտղավետ երկրի վրա
Լույսն իր սիրտի անմահներին, նաև մարդկանց մահկանացու:

Մինչդեռ նրանք եկան հասան գեղեցկաշեն Պիլոս քաղաքը Նելևսի:

Այնտեղ բնիկ պիլոսացիք թուխ եզներից փարթամ զոհեր էին քերում
Ու կոտորում երկրապատան ու սևահեր մեծ աստրծուն:

Ծարված էին ինը շարքով, ամեն մեկում միևե գաղտնի մարդ,

Եվ ամեն մի շարքի դիմաց ինը ցուլ եզ կար խողխողված,

Ընդերքն ուտում էին իրենք, իսկ աստրծուն՝ այրում էին թիկնամասեր:

Նավորդները անդ ստի հասան, ստագաստր և նավի սարքը նամաշափ

10 Հավաքեցին. նավը ամուր կառավեցին ու քայլեցին դեպի ցամաք:

Տեղեմարտն իջավ նավից, իսկ Աթենասը առջևից անցավ նրա:

Նախ դիցունին պաշտառաչյա նրան դարձավ և խոսք ստաց.

«Տես, Տելեմար, գեթ մագաշափ չպետք է դու վախկոտ լինես.

Նրա համար դու ծովն անցար, որ գեթ մի բան քո հոր մասին աստ

իմանաս:

Եվ արդ միմա ուղիղ գնա դեպ ձիագուսպ Նեստորը ծեր.

Տեսնենք, արդյոք նա որպիսի՞ մտքեր ունի իր սրտի մեջ:

Խնդրիր նրան, թող քեզ ստի ճշմարտությունը բացահայտ,

Իսկ նա ստել չի կամենա, ճշմարտություն է չափազանց»:

Նրան իսկույն պատասխանեց ու խոսք ստաց Տեղեմարտը բանիմաց.

20 «Բայց ես, Մենտոր, ինչպե՞ս գնամ, ինչպե՞ս պիտի դիմեմ նրան.

Հմուտ չեմ ես և խելացի ճառեր ասել ես չը գիտեմ,

Եվ վերջապես ամոթ է, որ ես, նորատիս, հարցումնք անեմ աստ

մեծերին»:

Եվ խոսք ստաց նրան կրկին պաշտառաչյա աստվածուհին.

«Մասամբ ինքդ, ով Տեղեմար, ասելիքդ քո սրտի մեջ կը մտածես,

Եվ մասամբ էլ աստվածը քեզ կներշնչի, քանզի, կարծեմ,

Դու ծնված չես կամ սնված չես առանց կամքի աստվածների»:

Ասաց, ապա արագ քայլեց, գնաց Պաղլաս Աթենասը:
Տեղեմաքուն էլ հետևեց: Այդպես եկան այնտեղ հասան,
Որ ժողովն էր պիլոսացոց: Իր որդոց հետ ծեր Նեստորն էր այնտեղ
բազմած,

30 Ծորջը նրա խնջույք էին ասքթում այնտեղ ծանոթներն իր
Եվ տապալկում էին միսը ու խորոված պատրաստում շամփուրներով:

Երբ հչուրերին նրանք տեսան, շուտ ընդառաջ ելան նրանց

Ու ձևոք տալով, ողջունեցին ու խնդրեցին նստել իսկույն:

Բայց առաջինը՝ մոտ գնաց Պիսիստրատը Նեստորածին,

Ձեռքը բռնեց նա երկուսի, բազմեցրեց խրախճանքի

Նուրբ և փափուկ մորթու փրա, ավազածիք ծովի ափին,

Անդ, առընթեր իր՝ մեծ եղբայր Թրասիմեդին և իր մեծ հոր:

Այնուհետև փորոտիքից նրանց բաժին առաջարկեց,

Գինի լցրեց նա գավաթը ոսկեակար ու, ողջույնի խոսք ասելով,

40 Դիմեց Պաղլաս Աթենասին՝ ասպարակիի Ջևսի դստերն.

«Հյուր պրագդի, ա՛ն բաժակը և աղոթի՛ր Պոսիդոնին իշխանագոր.

Քանզի պատեղ, գոհարկուման այս խնջույքին, զուգադիպեց

գալուստը ձեր:

Իսկ երբ որ դու հեղումն անես և աղոթես, ինչպես պատշաճ է օրենքով,

Այս մեղքանուշ գինով թասը տուր և դրան, որ նա նույնպես

հեղումն անի,

Քանզի և նա, համոզված եմ, աղոթում է անմահներին,

Որովհետև բոլոր մարդիկ կարիքն ունեն աստվածների:

Մինչ փորքագույնն է նա քեզնից, բայց ինձ հետ մեկ հառակի է,

Ոտտի և ես արդ՝ նստասյես քեզ եմ տալիս այս բաժակը

ոսկեքանդակ»:

Այդպես ասաց, ձեռքը դրեց ոսկի բաժակն անուշ գինով:

50 Հասույք գրեց վեճ Աթենասն, որ մեծարողն արդարացի

Նախ և ամուսն մեկնեց իրեն գինով լցված գավաթն ոսկի,

Եվ Պոսիդոնն մեծ արքային աղոթքն ուղղեց նա շերմեռանդ.

«Եսի՛ր գեթ ինձ դու, երկրակալ ո՛վ Պոսիդոն, մի մերժիր մեզ.

Երբ ըզրմաջևրն սողոթում ենք, մեր սղերսանքը կատարիր:

Նախ շնորհիք դու Նեստորին և իր որդոց փառք ու պատիվ,

Մեկնուհետև տուր դու նաև պիլոսացոց պերճ հատուցում,

Որ նենեցին նարչուրսեզ գեճումը քեզ ու պարզներ պերճապատիվ:

Թող որ և ես ու Տեղեմաքն ետ դառնանք շուտ, կատարելով մեր

գործը այն,

Իրի համար եկել ենք այժմ նավի վրա արագընթաց ու սևաթույր»:

60 Այդպես անա նա աղոթեց, ինքն էլ հեղումը կատարեց,

Ապա հանձնեց Տեղեմաքին գեղեցկա՛սլ ու կրկնականթ գավաթը այն:

Ու աղոթեց աչդպես և նա՝ Ռդիսևսի սիրած ոլդին:
 Այնժամ նրանք, խորովելով, դուրս քաշեցին թիկնամիսը շամփուրներից
 Ու քաշիեցին բաժինները, կատարեցին խնջույքը պերճ ու փառավոր:
 Երբ լիովի նրանք կերան ու հագեցան կերուխումով,
 Նեստորն այնժամ, գերեմացի ձիավարը, դիմեց նրանց ու խոսք ասաց.
 «Արդեն հիմա, երբ հյուրերը հագեցած են կերուխումով,
 Հարմար է աստ հարցմունք անել, ո՞վ են նրանք: Արդ՝ ո՞վ էք դուք,
 70 Հյուր եկվորներ: Ո՞րտեղից էք դուք լող տվել հորդ ուղիով,
 Ի՞նչ գործ ունեք: Գուցե միայն դեգերում էք դուք ընդունալն,
 Հանց ծովահենն ավազակներ, որ թափառում են ծովերում
 Եվ, կլանքն իրենց փսանգելով, միշտ աղետներ են այլազգի
 «արդկանց հասցնում»:

Պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց,
 Որ խիզախ էր արդեն հիմա, խիզախությունը ներշնչեց ինքն Աթենասն,
 Որպեսզի նա հարցմունք անի անհետացած իր հոր մասին
 Ու աղոթիսով մարդկության մեջ փառք վաստակի ազնվափայլ:
 «Ո՞վ դու Նեստոր Նելևսածին, դու աքեյանց փառք ու պարծանք.
 Հարց ես տալիս, որտեղի՞ց եմք մենք իրապես. արդ՝ կպատմեն
 քեզ այդ իսկույն:

80 Եկել ենք մենք Իթակեից, որ գտնվում է Նելոն լեռան շրջակայքում:
 Իսկ գործը մեր, որ քեզ կասեն, համայնական գործ չէ բնավ,
 Էտր են փնտրում կամ մի համբավ, որպեսզի ես գեթ իմանամ
 Գարձի մասին իմ ծնող հոր՝ բազմաշարշար Ռդիսևսի,
 Որն, ասում են, քեզ հետ մեկտեղ անդ կովելով, Տրոյա քաղաքը ավերեց:
 Չէ՞ որ գիտեմք մենք բոլորի վերաբերմամբ, որ կովել են տրոյացոց դեմ,
 Եվ ով՞ որտե՞ղ ոչնչացավ չար օրհասով իր դժբընդակ:
 Միմշդեռ նրան կրոնոսյանը սահմանեց մահ, անհայտ կորուստ,
 Քանզի ոչ ոք այժմ չի կարող ուղիղն ասել, ո՞ր կործանվեց նա
 իսկապես.

Արդյոք կորավ նա ցամաքում՝ չա՞ր, անողոք մարդկանց ձեռքով,
 90 Թե՞ նովորում, Ամփիտրիտի բունն հոսանքի ալիքներում մորկացալու:
 Եվ արդ՝ հիմա բնկած են քո ծնկների մոտ. արդյոք դու չե՞ս բարեհաճի
 Գեթ ինձ հալոնել նրա թշվառ մահվան մասին, եթե, հարկավ,
 Տեսել ես դու արդ քո աչքով կամ լսել ես մեկն ու մեկից թափառական:
 Ավա՛ղ, իրոք տարաբախտ էր մայրը ծնել նրան աչդպես:
 Մակալն բնավ չի պանձուհա՞ ինձ հարգելով կամ ցավակից լինելով ինձ,
 Այլ ամեն բան, ինչ տեսել ես դու քո աչքով, ճիշտը պատմիր.
 Աղաչում եմ, եթե իրոք երբևիցե Ռդիսևսը՝ հայրս ազնիվ,
 Անդ, Տրոյայում, որ կովել էք դուք՝ աքեյանք, բյուր տառապանք,
 Կատարել է քեզ խոստացածը իր գործով կամ իր խոսքով, այդ այժմ
 հիշիր

- 100** Եվ ամեն բան ճշմարտացի ու մի առ մի դու ինձ պատմիր»:
- Պատասխանեց իսկույն նրան ծեր Նեստորը, ձիավարը գերեմացի.
 «Ո՞հ, բարեկամ. ինձ դու սրտանց հիշել տվիր այն աղետներն,
 Որ այն երկրում միշտ քաշեցինք մենք՝ արաչեանց զավակներս
 անպարտելի,,
 Եվ այն, որքա՞ն խոր տառապանք մենք կրեցինք ծովում իբրև
 ավարառու՝
- Հար շրջելով նավերի մեջ, որոնց իշխողն Աքիլլեսն էր Պելևսածին,
 Եվ այն, որքա՞ն ցավեր տեսանք մենք Պրիամոս թագավորի
 Մեծ քաղաքի մոտ մարտելիս: Եվ այնտեղ էլ կոտորվեցին քաշերն հզոր.
 Պատույժ է անդ քաջամարտիկ Հասը մեծ, այնտեղ է և Աքիլլեսը,
 Այնտեղ է և Պատրոկլոսը՝ խորհրդակալանն աստվածակերպ,
- 110** Այնտեղ է և սիրատենչիկ զավակը իմ՝ Անտիոքոսը զորավոր,
 Որը վազում էր գերագանց, պատերազմող էր անմահ:
 Այդ չէ միայն. մենք կրել ենք բոլորաբազում և այլ տանջանք ու
 աղետներ,
 Եվ սարդկանցից մահկանացու ո՞վ կարող է խոսքով պատմել
 ամենը այդ:
 Երե նույնիսկ աստ մեռելի դու հինգ տարի կամ վեց տարի և անընդհատ
 Հարց անելի, թե որքա՞ն են կրել փորձանք աստվածազարմ արեացիք,
 Էլի ոչինչ դեռ չիմացած՝ պիտ փախչելի դեպ հարազատ երկիրը քո:
 Եվ շարունակ, ինը տարի, բոլոր նեմգությամբ շուրջը նրանց հորինեցինք
 Ապեա, փորձանքը չարամանկ, միևնույն ուժով գործն ավարտեց
 Կրոնոսյանն:
- Եվ բնավիճ ոչ որ այնտեղ չէր մտածում և չէր կարող
- 120** Համաստրվել խելքով դուցազն Ռդիսեսին.՝ և հռչակված էր չափազանց
 Հնուրյ ներով իր խորամանկ նա՝ հայրը քո, եթե իրոք ճիշտ է միայն,
 Որ դու նրա զավակն ես: Ես զարմանքով նայում եմ քեզ.
 Ճիշտ որ, նույնիսկ խոսքով ես դու նրան նման: Եվ հիրավի,
 ո՞վ կկարծեր,
 Թե կարող է քեզ նման մի երիտասարդ ասել այդքան խելոք խոսքեր:
 Մինչ մենք այնտեղ, համեմայն դեպս, ես, Ռդիսեսն աստվածակերպ՝
 Ժողովի մեջ կամ խորհրդում չենք հակասել միմյանց երբեք,
 Այլ միաբան միտք ենք արել՝ անդ խորիմաց և համերաշխ,
 Ինչպե՞ս պետք է ղեկավարել արեւացոց, որ լավ գնա ամեն մի գործ:
 Եսկայն երբ մենք կործանեցինք Պրիամոսի մեծ քաղաքը
 Բարձրապարիսպ
- 130** Ին նազկրով ճամփա ընկանք, երբ որ ցրեց աստվածն այնժամ արեւացոց,
 Զիսն իր արտի մեջ սամմանեց, որ վատարախտ լինի այդ դարձը
 արգիլանց,

Քանզի իրոք ոչ-բոլորը արդար էին և իմաստուն:
Եվ նրանցից շատ շատերը արժանացան թշվառագույն ժանտ վիճակի,
Որովհետև պաշտառաչյա դուստրը մեծ հոր, լի գայրույթով,
Ասորևսի երկու հզոր որդոց միջև ցանել էր ոխը գծողության:
Եվ արդ՝ նրանք, երբ արևը մայր մտնելիս անդ կանչեցին մեծ ժողովի
Արևացոց ամենեքյան, մինչ զո՞ր էր այդ և անկանոն, հանիրավի,
Եվ կրք եկան բոլոր որդիք արեացոց, սակայն գինով խիստ ծանրացած,
Խուսք խոսեցին, թե ինչո՞ւ է այդպես ժողովը գումարված:

140 Եվ Մենելայն այդտեղ անա պահանջ դրեց, որ արքայանք
Շուտ որոշեն վերադառնալ կրծքի վրայով լայն ծովերի:
Բայց հաճելի այդ չթվաց Ագամեմնոն թագավորին.
Հետևածել նա կամեցավ դարձը գորթի, որ կատարի գեներմը ւուրք,
Որպեսզի գեթ Աթենասի քենն անավոր մեղմացնի:
Խելացնո՞ր. նա չիմացավ, որ չի կարող աստվածուհին հեշտ համոզվել,
Քանզի մտքերն հավերժակյաց աստվածների երեք դյուրավ չեն

փոփոխվում:

Այդպես նրանք կանգնած էին՝ հայհոյական եպերանքը իրար ուղղած:
Այդ ժամանակ ոտքի ելան սրընթացեղ արեացիք
Եվ անարկու աղմուկեցին, անհաճելի թվաց խորհուրդը երկայտակ:

150 Ու գիշերն այդ մենք անցկացրինք՝ լի չար մտքով դեսի միմյանց:
Զուռն էր նյութում մեզ այդ աղետն, հանց պատուհաս:
Մյուս ստավոս՝ շատերն իրենց խոր նավերը սրբազնատուրք ծով
ձգեցին

Ու բարձեցին դրանց վրա կայքն ու կանանց գեղագոտի:
Սակայն մնաց իր տեղն համառ երկրորդ կեսը ժողովրդի
Իշխանագոր Ագամեմնոն Ատրիդեսի հետ միասին:
Մեզ հետ եղած կեսը սակայն խոր նավերով մեկնեց հապենայ:
Եվ սլացան նավերն արագ, քանզի աստված հանդարտեցրեց
ծովն անեզերք:

Իսկ երբ հասանք մենք Տենեդոս, զոն ու գեներմ կատարեցինք՝
Գեպ հալոենիք շտապելով: Զուր սակայն դեռ միտք չունեք
դարձի մասին:

160 Դաժանորեն կրկին նյութեց նա մեզ համար վատթար կոխիլ:
Ոստի ոմանք շուտ ետ դարձան ու շարժեցին իրենց նավերը կրկնակոր,
Հետևելով հնարագյուտ ու բազմափորձ Ոդիսևսին,
Ողղվեցին դեպ Ատրիդես Ագամեմնոնն՝ այդպես նրան մեծարելով:
Իսկ ես այնժամ, շորջս շարժվող իմ նավերով փախա սուաջ՝
Իմանալով, որ նյութում է աստվածն արդեն նոր աղետներ:
Փախավ նաև բաշակորով Տիդեուսանը ընկերների հետ միասին:
Ծարժվեց ապա խարտեճագեղ Մենելայը, Լեսբոս կղզում նա հասավ մեզ,

Որտեղ արդեն ճանապարհը մեր հեռագույն քննում էինք մենք իրար

հետ՝

Ինչպե՞ս պետք էր ուղևորվել. ապաստոտ Քիոս կղզուց

170 Դեպի վերև՝, Պսիրիե կղզին՝ այն ձախ կողմում ունենալով,
Թե՛ հողմաշունչ Միմասին մոտ, բայց Քիոսից շատ դեպի ցած:

Աղերսեցիք մենք աստծուն, որ լավ նշան հայտնաբերի:

Եվ նա տվեց մեզ այդ նշանն՝ պատվիրելով, որ դեպ Եվբեա մենք գնանք՝

Մեղբելավ ծովը մեջտեղից, որ շուտափույթ փորձանքից մենք

խուսափենք:

Մեր հետևից հողմը փչեց՝ խիստ սրընթաց և ուժգնակի,

Եվ սրացան նավերն արագ, հեշտ անցնելով ողջ ճանապարհը

ձկնաստ.

Ու գիշերով եկան, հասան նավերն արդեն Գերեստ կղզին:

Երբ որ մեծ ծովը մենք անցանք, շատ եզների թիկնամներ

Մենք զոհեցինք Պասիսին: Չորրորդ օրն էր, երբ Արգոսի

նավակայան

180 Դավերն հասցրին Տիդեուսան բաջ և ձիազուսպ Դիոսեդին:

Իսկ իմ նավը ես ուղղեցի դեպի Պիլոս: Էլ չընդհատվեց

Քրոսին բնավ այն վայրկյանից, երբ առաքեց նրան աստված:

Քրոսիս եկա, ո՞վ իմ զավակ, ես անտեղյակ: Եվ չգիտեմ, թե ո՞վ արդյոք

Արեակյան մեծ քաջերից անդ ազատվեց կամ կործանվեց:

Ննախափյ, որքան որ ես, մեր տանն նստած, գիտեմ այստեղ,

Պու կիմանաս, ինչպես հարկն է, և չե՛մ պահի ոչինչ թաքուն

ես քեզանից:

Արդ, ասում եմ, որ հաջողակ տուն եմ դարձել միրմիդոնցիք քաջադեղ,

Կրանը, որոնց առաջնորդն էր ազնիվ որդին աստվածագոր Աքիլլեսի:

Նրա ստույգ է և Փիրկտետոն, փառասլասկ, հզոր որդին Պեասի:

190 Ես է րկրի Իդոմենեան պատերազմից հաջող փրկված զինվորներից

Եր հույրենի Կրևտե կղզին, և նրանցից ծովն ոչ ոքի չի կլանել:

Ստրիֆոսի մասին արդեն լսել եք դուք, թե ինչպես նա

Տուն է դարձել, ինչպես դժբախտ մահ է նյութել նրան Էգիսթը

դժնարար:

Մեկպսև և ինքը՝ դավադիր Էգիսթոսը, պատժվեց աստիկ:

Նրբա՛ն լավ է, երբ մնում է կործանվողի մահից հետո քաջ մի զավակ,

Բանե՛ի որդին վրեժն առավ իր հայրապան նեղ Էգիսթից,

Որ մեծափառ նորն էր նրա ոչնչացրել դաժանաբար:

Ո՛ւ, սիրելիս, տեսնում եմ քեզ չքնաղ ու վեհ, քաջահասակ.

Պետք է սղնքա՛ն խիզախ լինես, որ քեզ ճիշե՛ն միշտ ապագա

սերունդները»:

200 Եվ Տելեմաքը խորինաց պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց.

«Ո՛վ դու Նեստոր Նելևաձի՜ն, դու աքեղանց գերասե՛ծար փառք
ու պարծանք.

Օ՞իշտ է, աչո, վրե՛ժն առավ նա իսկապէս, և նրա փառքն սրբապիշ
Կարաձենն երկրե-երկիր, այդ կիմանան սերունդները նաև գալիք:
Ո՛ր երանի և ի՞նձ այնքան ուժ շնորհն՞ն մե՛ծ աստվածները,
Որ կարենամ վրե՛ժն առնել եւ ոճրագործ խոսնայրներից,
Որո՞նք անսանձ կատարում են մեր տանն հանցանք ու չար գործեր:
Բայց անմահներն չեն վիճակել ի՞նձ պղպխի բախտ ու բարիք,
Ո՛չ հեգ իմ հորն և ո՛չ էլ ի՞նձ, ուստի պետք է, որ համբարեն՞:

Պատասխանեց ապա նրան գերանացի Նեստորն իշխան.

210 «Բարեկամս, ի՞նքո՞ւ այդ մասին հիշեցնելով, խոսք սասացիր,
Օ՞իշտ, ասում եմ, որ ձեր տան մեջ քո մոր համար խոսնայրները
բազմաբազում
Անվայել գործ են կատարում ու քարվականք՝ քո ցանկությանը
հակառակ:

Բայց ի՞նձ ասա, կամովի՞՞ ես դու հանդուրժում այդ ամենը,
Թե՛՞ առում է քեզ ժողովուրդն, կամքով անմահ աստվածների:
Բայց ո՛վ գիտի, գուցե և գա Ողիսուշ և փոխարենն այդ բռնության
Նրանց պատժի. ի՞նքո՞ւ միայն կամ աքեղանց հետ միասին:
Ախ, երանի՞՞ քեզ կամենար այնպե՛ս սիրել պայծառաչյա Արեճաւը,
Ինչպէս արտանց հոգատար էր Ողիսուխն նա մեծապիտ
Այնտեղ՝ երկրում Տրոյական, որ կրնցի՞նք մենք տանջանքներ
բազմապիտի:

220 Ես, սիրապի, չեմ տեսել դեռ, որ աստվածները բացահայտ
պղպխես սիրեն,

Ինչպէս նրան պաշտպանում էր անդ Աթենաւը բացարձակ:
Եթե Պալլաս Արեճաւը քեզ իսկապէս օգնէր այնպէս,
Մեղեխներից շատերն այնժամ պիտ մոռնային ամուսնության
նստին խորհել»:

Պատասխանեց նրան իսկույն Տեղենաքոսը ինաստուն.

«Անվա՛ղ, կարծե՛մ, չեն կատարվի քո այդ խոսքերն, ո՛վ ծերունի.
Իրավ, մե՛ծ գործ դու հայտնեցիր: Չմաղված եմ ես մեծաքանկ:
Բայց այդ, գիտե՛մ, գլուխ չի գա, թեկու՞զ նույնիսկ աստվածները
ցանկանան»:

Եվ Աթենաս աստվածուհին պայծառաչյա այնպէս խոսեց
և խոսք սասաց.

«Այդ ի՞նչ խոսք էր, ով Տեղենաք, որ դուրս թուայ քո շուրթերից:
220 Ես դուրս աստված, թե կամենա, հեշտ կազատի նույնիսկ հեռուստ:
Ես, օրինակ, հույժ գերադաս կհամարեմ կրել բազում ամառանք ու վիշտ:
Եվ տուն դառնալ իմ հարեճի, տեսնել այնտեղ վերադարձիս օրը բարի»:

Քան ետ դառնալ և նարագատ օջախի մեջ ոչընչանալ,
 Հանց կործանվեց Ազամեմնոնն Էգիսթոսի և իր կնոջ խարդախությամբ:
 Սակազն մարդկանց մահկանացու, թեկուզ նույնիսկ շատ սիրելի,
 Անկարող են փրկել անմահ աստվածները, երբ որ նրանց,
 Մշտատխտը մահվան օրհասը հասնելով, հափշտակում է դժմաբար»:
 Եվ Տելեմաքը խորիմաց պատասխանեց իսկույն նրան և ասաց.
 «Թող որ, Մեցտր, էլ չխոսենք մենք այդ մասին, լուկ վիշտ է այդ
 պատճառում մեզ:

240 Մինչդեռ նրա վերադարձն է սլլես բնավ անհուսալի,
 Աննահաներն են սահմանել մահ ու սև վիճակ պոչպես նրան:
 Ես ողորմ եմ այլ բան խոսել, հարցմունք անել այժմ Նեստորին,
 Քանզի չէ՞ որ գերազանց է նա բոլորից արդարությամբ և իր խելքով,
 Եվ ասում են, որ իշխում է արդեն երրորդ նա սերունդին.
 Կապվածքով էլ նա թփում է ողիղ ինչպես անմահ աստված:
 «Պատմիր դու ինձ ճշմարտաբար, ո՞վ դու Նեստր Նելեասծին,
 Ի՞նչպես մտավ Ազամեմնոն Ատրիդեսը իշխանատեղ,
 Ի՞նչ կործանում սուրբեց նրան Էգիսթոսը անձ սապառիք,
 Երբ սպանեց նա իրենից բաց մի մարդու, ո՞վ էր այնժամ Մեճեչը»:

250 «Եղբի չկար նա Արգոսում, այլ շրջում էր երկրներում նա սլլեսաց:
 Քանի և նա հանարձակվեց սպանությունն այդ կատարել»:
 «Պատասխանեց նրան Նեստր ձիավարը գերեմացի.
 «Շատ լավ, որդյակ, քեզ ամեն բան ես կայստմեմ արդարացի:
 Ի՞նչո՞ւ նա հասկանում ես, թե սիկապես ինչ կլինեք,
 Եթե իրոք Ատրևտրդին՝ Մեճեչայր խարտիշագեղ,
 Տրոսից ետ վերադարձած, Էգիսթին տան մեջ ողջ գտնվր,
 Օրան նույնիսկ մասից հետո երկրի վրա դամբան-բլուր չլին կանգնի,
 Այլ պիտ միայն ընկած լինեք քաղաքից դուրս, դաշտերի մեջ,
 Որ ստույր հողատեղին նրան շներն և թռչունները գիշատիչ»:
 Եվ սպրտներն իր նրա համար թափելու չէր արեացի և ոչ մի կին.
 Մեճեչ գործ նա կատարեց: Երբ Իլիոնում վարում էինք մենք

պատեղապան,

Սու անգործիչ մի անկյունում՝ Արգոսի մեջ ձիատատ,
 Ազամեմնի կնոջ սիլ ան էր իր ճառերով հրապուրում:
 Այդ նողկալի քարոզի կանքին Կլիտեմնեստրան աստվածային
 Վերքներում համաձայն չէր, իբր անբասիր և ազնիվ կին,
 Երբ մոտ կար նաև գուրգու. Ատրևտրդին իշխանագոր,
 Ինչպի՞ Տի դա արշավելով, սբատվիրել էր նրան նայել միշտ իր կնոջ:
 Ժա, դիցե՛սում քախտի թերեմք հրապուրվեց և անձնատուր
 եղավ կրթին,

270 Իսկ Էգիսթոսը երգչին այն արժարեց դեպ ամալի կղզին հեռու,
 Որ նա մեռց, և մարմինն իր բաժին դարձավ թռչուններին:

Մինչ հաճույքով իր տուն բերեց նա թագուհուն արդեն հոժար
Եվ կատարեց աստվածներին նա շատ զեհում, թիկնամներ այրեց
բազում,

Ջոհեց շատ-շատ նա նվերներ, նուրբ գործվածքներ և ոսկեղեն,
Քանզի անեղ գործ կատարեց անակնկալ հաջողությամբ:
Այդ ժամանակ ես ու Ատրիդ Մենեղաոսը միասին, որպես անխախտ
Բարեկամներ, դեռ Տրոյայից ետ դառնալիս, մեր ճանապարհն էինք
անցնում,

Իսկ երբ հասանք մենք Աթենքի բարձունքի մոտ՝ սուրբ Սունիոն,
Հանդես եկավ անեղաշունչ պաքներով Փեք-Ապոլլոնն.
280 Նա հարվածեց և սպանեց Մենեղայի նավախարին,
Օնեստորյան Փրոնտիսին, որը նավի դեկն էր վարում այդ միջոցին,
Եվ որն իրոք գերազանցն էր մահկանացու մարդկանց մեջ,
Իբրև նավի հմուտ վարիչ, երբ փոթորիկ էր բռնկվում:
Անդ կանգ առավ Մենեղայը, թեպետ սաւտիկ շտապում էր
ճանապարհին,

Որ ընկերոջ թաղումն անի և մեծարանք տա լիովին:
Բայց երբ հետո ճամբա ընկավ նա մութ ծովում նավի վրա իր
լայնանիստ

Ու ճեպընթաց եկավ, հասավ Մալիա բարձր հրվանդանին,
Հեռագոչ Ջևար կամեցավ ուղին նրա դժբախտ դարձնել:
Եվ առաքեց շունչն աղմուկող ու կործանիչ ժանա հողմերի:
290 Խիստ բարձրացան ու թնդացին մեծ ալիքներն, հանց բարձունքները
լեռների,

Այդպես ցրեց նավերը նա, որոնց մի մասն հաւաքվ կրետե,
Որ կիդոններն են բնակվում Տարդան գետի հորձանքին մոտ:
Եվ կա այնտեղ, մութ ծովի մեջ, սեպեգր ու հարթ մի փոքրիկ ժայռ,
Որը սահմանն է Գորտիցի ու կախված է ալցաց վրա:
Անդ նետում է Նոտն ալիքներ դեպի Փետտոս, դեպ հրվանդանն
արևմտյան,

Որտեղ այդ ժայռը աննշան ետ է մղում ալիքները անագնացաչտ:
Ահա այդտեղ նավերն հասան, մինչ նավորդներն հագիլ մահից
խուսափեցին:

Բայց նավերը, այնու գարկվելով սեպ ժայռերին, խորտակվեցին.
Եվ նրանցից սևակտուց միայն հինգ նավ հողմ ու ալիք՝
300 Վերցրին տարան ու գարկեցին հեռու ափին Եգիպտոսի:
Այդպես անա Մենեղաոսն իր նավերով այլապեզու ցեղերի մեջ
Հար թափուտեց ու հալաքեց անհաշիվ գանձ, գույք և ոսկի:
Այնժամ անա Էգիպտոսը տանն իր նյութեց ոճիրը ժանտ.
Ատրիդեսի մահից հետո նա յոթ տարի, անդ, ոսկեշատ Միկեճեում
Թագաւիրեց, և ժողովուրդն էր հպատակ, հյու նրան:

Ըսկ ութերորդ տարում, ինչպես մի պատմուհաս, ինքն՝ Օրեստեսն
աստվածակերպ,

Աթենքից ետ վերադարձավ և սպանեց իր հայրասպան
Նեոգապաստիր Էգիսթոսին, որն սպանել էր մեծափառ իր ծնող հորը:
Այնուհետև արգիացոց տվեց նա ճոխ մի հոգեհաց՝

310 Հանուն ահեղ, դաժան իր մոր և այն վախկոտ Էգիսթոսի:
Եվ ճույն այդ օրն եկավ, հասավ Մեգեդաոսն ահեղագոռ,
Որ բերել էր բյուր կայք ու գանձ, ինչքան որ բեռ վերցնում էին
նրա նավորն:

Իրավ, և դու, իմ սիրելի, շատ մի շրջիր, տնից-տեղիցդ հեռացած,
Անտեր թողած կայքդ ամբողջ՝ մարդկանց կամքին ամբարտաւսան.
Ո՞րն միգուցե այդ գույքդ ողջ նրանք լսիեն՝ իրարու մեջ բաժանելով,
Եվ միգուցե քո ճանապարհն անցնի ունայն և անպտուղ:
Արդ, քեզ խորհուրդ եմ ես տալիս, նաև պատվեր՝ գնալ դեսի Մեգեդաոսն:
Պե՛տ ճոր է նա նավի վրա վերադարձել օտար երկրից ու մարդկանցից,
Քրտեղ միջից վերադարձի հողս ունենալ մարդ չի կարող,

320 Երբ անավիր մորիկներն են նրան նետել պնտեղ՝ հեռու,
Այն ծովի մեջ, որտեղից ճույն տարում անգամ թռչունները
Անկարող են թռչել ու գալ, քանզի մեծ է այն չափազանց ու ահուկի:
Եվ արդ հիմա պետք է գնաս դու քո նավով՝ նավորդներիդ հետ միասին:
Թե ցանկանաս, ճանապարհիվիր դու ցամաքով. ես քեզ կտամ ձիեր
ու սալ

Ու կուտաքեմ և իմ որդոց, որոնք իրոք քեզ կողեկցեն
Մինչև չքնաղ Լակեդեմոն, ուր ապրում է Մեգեդալը խարտիշագեղ:
Այնտեղ նրան դու կաղերսես, որ պատմի քեզ գործը իրոք ճշմարտացի,
Թեպետև սուտ նա չի խոսի, քանզի մարդ է նա իմաստուն»:
Այդպես սասց: Մինչդեռ արևը մայր մտավ և ամենուր տիրեց խավար:

330 Ըսկ Աթենասն՝ աստվածունի՛ն պայծառաչյա, նրան դիմեց ու
խոսք ասաց.

«Ի՞՞վ ձերունի. այդ ամենը դու ասացիր իրավացի և օգտակար:
Ըսցց կարեցե՞ք դուք լեզուները եզների և խառնեցե՞ք շուտով գինին,
Որպեսզի մենք նեղում անենք Պոսիդոնին և այլ հավերժ անմահների
Ու սպնունես քուն մտնելու մասին հոգանք, ժամանակն է քնել արդեն.
Հանգստի արդեն օրվա լույսը արևմուտքում, և վայել չէ
Աստվածային խնջույքի մեջ երկար նստել, այլ պետք է շուտ մենք
հեռանանք»:

Այդպես ահա խոսքն իր ասաց դուստրը Ջևսի, և լսեցին նրանք
նրան:

Բանբերները ջուր բերեցին, որ ձեռքերին լցնեն նրանց:
Խառնարանները խմիչքով մինչև բերան լի լցրեցին պատանիներն

340 Եվ բոլորին ըմպակներով բաժանեցին պատշաճապես

Ու նետեցին կրակի մեջ լեզուները: Հեղումն արին ոտքի կանգնեմ:
 Երբ ինդումը կատարեցին և խմեցին, որքան սիրտն էր տենչում նրանց,
 Պատրաստվեցին վեհ Աթենասն ու Տելեմաքն աստվածակերպ,
 Որ երկուսով շուտ ետ դառնան դեպի նավը սևակտուց:
 Քայց արգելեց նրանց Նեստորն և խոսք ասաց կշտամբերով.
 «Թող որ բնավ Ջևար չանի և կամ անմահ աստվածները,
 Որ ինձանից այս ժամանակ դուք դեպ նավերը հեռանաք:
 Ինչով, կարծես, անուն եմ ես մի շատ աղքատ ու մերկ մարդու,
 350 Ինչպեսզի ինքն և իր հյուրը քնեն փափուկ անկողնու մեջ:
 Ոչ, իմ տանը կա լիողի գեղասպանույն վերմակ ու բարձ,
 Վանի դեռ ես կենդանի եմ, և իմ տան մեջ ապրում եմ դեռ
 զախակներն իմ,
 Որո՞վ: Կլիտի քաղցրաբարո, լա՛վ ընդունեն մեզ մոտ եկող միշտ
 հյուրերին,
 Թույլ չեն տա ես, որ սիրելի որդին քաշի, որսխահն է Ուփուսը,
 Գնա, պառկի այնտեղ, այն կոշտ, տախտակափած նավի վրա»:
 Եվ Աթենասն՝ աստվածուհին պալծսուսչյա, իր խոսքն ասաց
 այնժամ նրան.
 «Միբեյի ծեր. արդարացի՛, լա՛վ ասացիր: Տելեմաքը սիրահոծար
 Թող քո խոսքին հնազանդվի, քանզի իրոք լավագույնը այդ է միայն,
 Եվ քո տան մեջ քուն մտնելու թող նա հիմա քեզ հետևի:
 360 Մի՛նչ ես անշուշտ պետք է գնամ դեպի նավը սևակտուց,
 Որ հարդորեմ նավորդներին և տամ նրանց պատվերներն իմ:
 Արդ՝ կարող եմ ես պարծենալ, որ նրանց մեջ չափանաղ ես եմ միայն.
 Նորասի եմ նրանք բոլորն և քաջասիրտ Տելեմաքին հասակակից
 Ու նրան այժմ ողեկցում եմ իբրև սիրող բարեկամներ:
 Ես կարող եմ պատկել այնտեղ՝ սևակտուց և խորագոգ նավի վրա,
 Որսխահի շուտ՝ դեպ կավկոնները քաջարի գնամ ես վաղ աստվածույն:
 Պարտք եմ նրանք, պիտ ստանամ, և պարտքն է այդ վաղնչականն
 և շատ խոշոր:
 Իսկ դու սրան, քանզի որ սա քո մոտ՝ քո տունն է ժամանել,
 Ընտ առաքիք քո որդու հետ՝ սայլի վրա, և տուր ձիերդ դիմացկուն,
 370 Ուրոնք լինեն արագավազ և զորությամբ լավագույնը»:
 Եվ Աթենասն՝ աստվածուհին պալծսուսչյա, այդ ուսելով,
 թռավ, գնաց,
 Ինչչյետ ծովի արծիվն հզոր: Սարասի տիրեց ակամատես բոլոր
 մարդկանց.
 Եվ ձեգուկն էլ խիստ զարմացավ, երբ իր աչքով այդ նա տեսավ,
 Ջևարը բռնեց Տելեմաքի, անվամբ կոչեց ու խոսք ասաց.
 «Քարեկամս, ես չեմ կարծում, որ դու լինես վախկոտ ու թույլ,

Սրբ քեզ, աղբբան դեռահասին, աստվածներն են հովաճալոր.
Եվ չէ՞ որ դա ոչ այլ ոք էր աստվածներից օլիմպակաց,
Թե ոչ միայն տխարաբաշխ, տրիտոնածին դուստրը Զեւսի,
Որն տղգիւնց քսելքի մէջ ամենից շատ սիրում, հարգում էր
քո մեծ հորն:

330 Արդ, ողորմա՛ծ եղիր, իշխող աստվածունիլո, և տուր դու ինձ
և իմ որդոց,

Նաև կնոջն իմ հարգելի, փետք ու աատիվ ազնվաշուք,
Իսկ եւ անա գո՛ւ կը քերտ քեզ մի երինջ լայնաճակատ
Պէս չի՛նջում ու գեղանի, որի վզին լում չի դրել դէռ ոչ մի մաշո.
Վեզ կգոնեմ եւ երինջն աչք և կը գուգեմ իր եղջուրները ունկաբոք»:
Աջոպես ասաց աղերսագին: Լսեց նրան վե՛ն Աթենաան:
Շար: Ի՛նչ ասա դեպ ապարանքն իր հոշակապ գերեւացի Նեստրն
ազնիվ՝

Առայն ընկած գալակների և ազնվագույն փեսաների:
Եվ էրք եկան, հրաշակերտ տունը հասուն թագավորի,
Պարզով բոլորն աթոռներին ու պերճագույն բազմոցներին նստոտեցին:

340 Եկողուն խեղուն եկանների դեմը դիւց դաշխորանը՝
Անու անամ գի՛նով լսված, որ նոր միայն մատանապետ կինը հանեց,
Վարցնելով խափը կարասի, որը փակված էր տասնևե՛կ տարի անդու:
Սրդ, այդ գի՛նին խառնեց ծերուկն անոթի մեջ, հեղում արեց այնուհետև,
Տերտ ալոթեց Աթենասին՝ պաշտառ դստերն ասպարակիք Զևս զգոնի:
Երբ մեղումը կատարեցին ու խմեցին, որքան սիրտն էր տեճում նրանց,
Յրիվ եկան, ու ամեն մեկն իր տուն գնաց քուն մտնելու:

Իսկ դյուցագուն Ռոխևակի վերած որդի Տելեմաքին
Քննցրրեց Նեստրն իշխան, ձիավարը գերեւացի,
Մանճակալում քանդակածո, անդատակում իր աղմկոտ,

400 Եվ նրա մոտ՝ Պիսիատրատին քաջապեղ ու ազգի իշխան.
Սա ամուրի ճեսն էր նրա և ապրում էր տան մեջ իր հոր:
Նեստրն ինքը քնեց ներքին ննջարանում իր քարձք տան.
Իսկ տիկինը, հանց կողակից, անդ զարդարեց նրա մանիճը գեղեցիկ:

Եվ կրք ծագեց վառ արշապուլը վարդամատն,
Շուտ վերկացավ իր մանիճից գերեւացի ծերուկ Նեստրը ձիավար
Ու դուրս գալով, գնաց, նստեց այն քարերի վրա հրդկված,
Որոնք այնտեղ կային վաղուց, տան քարձքաբերձ դարպասի մոտ:
Փայլուն էին հղկված քարերն սպռ սպիտակ. նրանց վրա մի ճամուճան
Նստում էր միշտ Նելևսն ինքը՝ խորհրդականն աստվածակերպ.

410 Իսկայն արդեն մանվան ձեռքով նա կործանված իջեկ էր տունը Հայկակի
Եվ արդ՝ հիմա բազմեց Նեստր գերեւացին արեացոց մեծ սլատվարի
Ձեռքին բռնած գալագանն իր: Շուրջը նրա հավաքվեցին
Անդակներից դուրս եկած իր որդիք՝ Ստրատիոսն, Էքեփրոնը,

Պերսևսը և Արեւոսը, Թրասիմեդեսն աստվածային,
Հետո Արանց անդ մոտեցավ Պիսիատրասը քաջամարտիկ:
Նրանք այնտեղ, դուրս բերելով, բազմեցրին Տելեմաքին:
Այնժամ խոսեց ծեր Նեստորը, ձիավարը գերեմացի:
«Դուք, զավակներ իմ սիրալիր, կատարեցեք իմ կամքը շուտ,
Որ մենք շուտով խանդաղատենք աստվածներից նախ և առաջ
Աթենասին»:

420 Նա երևաց ինձ խնջույքում փարթամաճոխ, որը ձոնված էր աստծուն:
Զեզանից մեկը թող դաշտ գնա կով բերելու, որ նա շուտով այտոնեղ լինի:
Թող կովն հանդից քըշի-բերի, մախիրն այնտեղ արածեցնող
հովիվն ինքը,
Թող որ մեկն էլ հասցնեայ գնա դեպ սև նավը Տելեմաքի,
Կանչի, բերի նրա բոլոր ընկերներին, լոկ երկուսին այնտեղ թողնի:
Թող երրորդը գնա կանչի քաջ ոսկերիչ Լաերկեսին,
Որ շուտ նա գա և եղջյուրներն անլուծ կովի ոսկեչրի:
Իսկ մյուսներդ՝ այտոնեղ եղեք դուք խմբովին, պատվեր տվեք
Ստրուկներին՝ մեծափարթամ խնջույք սարքել ապարանքում՝
գեղեցկաշեն:
Թող բազմոցներ շարեն չորս կողմ, ամենուրեք, թող կրեն փայտ
և զուլալ ջուր»:

430 Այդպես ասաց, և բոլորը շտապեցին կատարել այդ:
Երինջն իսկույն հանդից բերին: Քաջակորով Տելեմաքի ընկերները
Արագընթաց ու համաչափ նավից եկան: Եկավ նաև ոսկերիչը՝
Զեռքին բռնած պիստույքները իր դարբնական, գործիքները իր արհեստի՝
Կոան, զնդանը վաչելուչ և աքցանը գեղեցկակերտ,
Որոնցով նա ոսկերչության գործն էր անում: Աթենասը կանգնեց ընթեր,
Որ մասնակից դառնա գեմման: Մինչ ձիագուսպ ծեր Նեստորը
տվեց ոսկի
Իսկ ոսկերիչն ոսկեզարդեց եղջյուրները գեր երնջի,
Որ դիցունին ցնձա սրտանց, տեսնելով զոհն արծանավոր:
Կովը, բռնած եղջյուրներից, մոտ բերեցին Ստրասիոսն և Էքեփոնը,

440 Իսկ հեղումի ջուրը տնից, ծաղկանկար մի կոնքի մեջ, բերեց Արեւոն,
Որն և ուներ իր մյուս ձեռին մատաղ գարին զամբյուլի մեջ:
Արդ, մոտ կանգնեց, սուր տապարը ձեռքին բռնած, քաջամարտիկ
Թրասիմեդը,
Որ խողխողի և փողոտի անլուծ կովը իբրև մի զոհ:
Կանգնած էր անդ և Պերսևսը՝ ձեռքին բաժակ արյան համար:
Եվ սկսեց ծեր Նեստորը հեղումն անել, ցանել գարին:
Նա աղոթեց Աթենասին, կովի գլխի մազը կտրեց և կրակի մեջ
այն նետեց:

Իսկ երբ Արանք աղոթեցին ու ցանեցին առատ գարին,

- Ծեր Նեստորի որդին իսկույն՝ Թրասիմեդեսը քաջագույն,
Մոտիկ կանգնեց ու հարվածեց. սակրը վզի մկանները կտրատեց,
450 Կլանքից զրկվեց կովը իսկույն: Հեկեկացին բարձր ձայնով
Քաջ Նեստորի դատերն, հարսներն ու ամուսինը՝ գերազնիվ
Եվրիդիկեն,
Որ դատերից Կլիմենոսի՝ անդրանիկն էր և ամենքի միշտ սիրելին:
Լայն, ընդարձակ գետնից կովը վեր բարձրացրած՝ սահում էին
այդպես նրանք,
Մինչ փողոտեց նրան արագ՝ մարդկանց իշխան Պիսիստրատը:
Երբ նրանից արտածորեց արյունը սև, ու ոսկրերից հոգին թռավ,
Իսկույն նրան կտրատեցին, թիկնամներն, ինչպես կարգն է,
ողջ համեցին
- Եվ սրտեցին ապա նարսով՝ շորջանակի ու կրկնաշերտ,
Իսկ վերևից դրանք նորից բրդած մսի կտորներով լավ ծածկեցին:
Ի՞նչ որդեցի վատ կրակին ու սրըսկեց վրան գինին իր կայծացալտ,
460 Իսկ նորատիպ կանգնած էին՝ ձեռքին իրենց հնգաժանի.
Երբ արևեցին թիկնամներն ու երբ ընդերքն իրենք կերան,
Այսու մտևին կտրատեցին ու զարկեցին շամփուրներին.
Այդպես ամա խորովեցին՝ ձեռքով բռնած այն շամփուրները սրածայր:
Այդ ժամանակ Տելեմաքին լողացրեց Պոլիկաստեն՝
Գեղեցիատես կրտսեր դուստրը ազնիվ Նեստոր Նելևայանի:
Իսկ երբ լվաց, նրա մարմինն օժեց լողով նա խնամքով,
Այսու նրան շքեղագարդ բանկոն հագցրեց ու պատմունան:
Նա դուրս եկավ լողարանից՝ կերպարանքն իր աստվածակերպ,
Եվ, անցնելով դեպի Նեստորն, ազգավարի կողքին նստեց:
- 470 Իսկ երբ կարմրեց միտը արդեն, դուրս քաշեցին շամփուրներից
Եվ այն նստած վայելեցին: Ծառաները գնում էին անդ ամեն կողմ,
Առատորեն գինին լցնում պերճ բաժակները ոսկեկոտ:
Որք էր նրանք լավ հագեցան կերուխումով, որքան իրենց սիրուն
էր տենչում,
Նեստորն՝ իշխան գերեմացին, դարձավ նրանց ու խոսք ասաց.
«Գուռք, իմ որդիք, Տելեմաքի համար ձիեր գեղեցկաբաշ ու կորովի
Գուրս քաշեցեք, կառքը լծեք, որ ճանապարհն իր նա գնա»:
Այդպես ասաց: Նրանք, նրան հնազանդված, փոթանակի
Գուրս քաշեցին ձիերն արագ և ժրածիր կառք լծեցին:
Մինչ կառքի մեջ մատանապետ կինը իսկույն բերեց, որեց հաց և գինի
- 480 Եվ կերակուր, որն ուտում են արքաները աստվածամուն:
Այնուհետև շքեղագարդ կառքը նստեց Տելեմաքուն աստվածատես
Եվ նրա հետ՝ Պիսիստրատը Նեստորածին, մարդկանց իշխան:
Կառքը շարժվեց: Իր ձեռքն առավ նա երասանն ու մտրակեց:

Թումն իսկույն ձիերն արագ և սլացան դեպ դաշտավայրն՝
Իրենց ետև, հետում թողած Գիրոս քաղաքը բնորձրաչեն։
Ողջ օրն ձիերը սլացան՝ պերս ամուրը խխտ ճոճելով։
Մինչ մայր մտավ արևն արդեն, մթնշաղը ծածկեց ամբողջ

ճանապարհն։

Երբ որ նրանք Փնյե եկան, Դիոկլեսի տունը հասան։
Սա զավակն էր Օրսիդոսի՝ Ալփիոսից ծնունդ առած։
490 Այնտեղ նրանք գիշերեցին, իսկ նա նրանց հյուրասիրեց հյուրամեծար։
Երբ խավարից շողշող ծագեց անդ Արշալույսը վարդամատն,
Ծուտ լծեցին նրանք ձիերն ու բարձրացան կառքի վրա գեղեցկազարդ
Եվ դուրս եկան մուտքից իսկույն՝ աղբմուկով բակն ածցնելով։
Նա մտրակեց նորից ձիանց, որոնք արագ, ժիր սլացան
Ու բռնաց եկան, հասան դաշտավայրը բազմացորյան,
Որ և ուղին ավարտեցին արագընթաց նժույզներով։
Եվ մայր մտավ արևն արդեն, ճանապարհներն ամենուրեք
պատեց խավարն։

Ե Ր Գ Ն Ր Ր Ո Ր Ղ

ԼԱԿԵԴԵՄՈՆՈՒՄ

Եկան նրանք Լսկեդեմոն, որը ծածկված է լեռներով
Եվ սլացան ուղիղ դեպի ապարանքը փառապասկ Մեռելայի,
Երբև գտան խնջույքի մեջ իր ազգական շատ մարդկանց հետ՝
Անց իր որդու և անբասիր իր աղջըկա հարսանիքը կատարելիս:
Իր դոտրիկին նա տալիս էր անպարտելի Աքիլլեսի ազնիվ որդուն,
Քառնի նրան խոստացել էր դեռ Տրոյայում, վաղուց ի վեր.
Եվ կատարվում էր հարսանիքն հիմա կամքով աստվածների:
Արդ՝ իր դասերն հիմա կառքով և ձիերով ճանապարհ էր դնում նա
Վեպ փռուսշուք այն քաղաքը միրմիրոնցոց, որտեղ իշխում էր

փեսացուն:

10) Իսկ աղջըկան սպարտացի Ալեկտորի քերում էր նա այժմ՝

իրև կին

Իր մեծագոր և սիրելի պերճ գավակին՝ Մեգապեթոն:
Ուս ճնկել էր մի ժամանակ նրա տանը սաղրկուհուց,
Չի աստվածներն Հեղինեին չը կամեցան պարզել էրկրորդ գավակ,
Երբ նա ճնկց Հերմիոնեին, որ տեսքն ուներ ոսկեպսակ Ափրոդիտի:
Աղյսես ամա հրճվում էին պերճ խնջույքով բարձրակտուր մեծ

շենքի մեջ

Մեծահոշակ Մեռելայի ազգականներն ու դրացիք բազմաբազում:
Իսկ նրանց մեջ քաղցր երգում էր գուսան-երգակն աստվածային
Եվ կիրթառով հնչում խաղեր: Նրանց առաջ անդ, մեջտեղում,
Երկու միմու թավալգյոր էին գալիս, երգչի վեճ երգը հնչելիս.

20) Մինչդեռ հերոս Տելեմաքոսն ու Նեստորի հրաշք որդին

Ռոդիդ էկան և ձիերով դարպասի մոտ կանգ առան:

Իսկ մեծամուն Մեռելայի կառավարիչը տևօրե՛ն՝

Էտեոնևսը քաջագոր, դուրս վազելով, տևառվ նրանց

Ու ետ դարձավ շուտ դեպի տուն, որ լուր բերի ազգավարին

իր դյուցազուն:

Արդ՝ նա նրան մտնիկ կանգնեց և խոսքն ասաց իր թևավոր.
«Երկու եկվոր կամ այլազգի մարդ կա այստեղ, ո՞վ Մենելայ
աստվածասուն.

Եվ ծագումով կարծես նույնիսկ նմանվում են գերամեծար Զևսի ցեղին:
Ասա, արդյոք մենք արձակե՞նք նրանց ձիերն արագավազ,
Թե՞ ողարկենք, որ որոնեն մի այլ մարդու, որն ընդունի այստեղ
նրանց»:

30 Խիստ զայրացավ նրա վրա և խոսք ասաց Մենելայը խարտիշագեղ.
«Բոեթոսյան Էտեոնես, առաջ այդպես պանդույր չէիր ամենևին.
Մինչդեռ հիմա, ինչպես մանուկ, հիմար բան էս դու դուրս տալիս:
Զէ՞ որ և մենք գնացել ենք հյուրընկալման շատ մարդկանց մոտ
Եվ այդպես էլ վերադարձանք ու տուն հասանք. թող որ Զևսը
սպասինես

Աղետներից մեզ ազատի: Գնա՛ շուտով նրանց ձիերը արձակիր
Եվ հյուրերին էլ բեր այստեղ, որպեսզի լավ հյուրասիրվեն»:

Այդպես ասաց: Իսկ նա տնից շուտ դուրս թռավ, ապա կանչեց
Այլ քաջաժիր ծառաների, որ հետևեն նրանք իրեն:

Այդպես իսկույն արձակեցին անդ անտրից նրանք ձիերը քրտնաթոր
40 Ապա նրանց հապճեպ տարան ու կապեցին ցծույզների մտորի մոտ,
Առջևն իրենց լցրին անար և ցանեցին վերուստ գարի:

Կտորք տարան և հենեցին անդ՝ սրահի շողշող պատին,
Իսկ հյուրերին ներս տարան տունն ապովածաչին, որտեղ նրանք,
Էի գարնանքով, նստում էին փարթսան շենքին դյուցասանուն թագավորի.
Մինչ բարձրաբերձ ողջ սարարանքը փառապանծ Մենելայի
Լցված էր լի՝ կարծես լուսնի և արևի լուսանաճանչ շողշողունով:
Երբ, նստելով, նրանք այդպես, ակահատես, լավ հագեցան,
Դուրս գնացին դեպի ողորկ լոգարանը լողանալու:

Այնտեղ նրանց ստրկուհիք լավ լողացրին և օժեցին փայլուն լողով,
50 Ասյա հագցրին բրդե բաճկոն և պատմունճան նկարագարող:

Այնժամ եկան ու բազմեցին նրանք կողքին Ատրևտրոի Մինելայի:
Աղախինը լվացվեալու շուրը բերեց պերճ գավի մեջ մի ոսկեղեն,
Լցրեց նրանց, որ լվացվեն ամանի մեջ արծաթաշեն.

Ապա քաշեց, նրանց սուսջ դրեց ողորկ հղկված սեղան:
Մտառնապետ մեծարգո կինն բերեց դրեց հացը սուստ,
Այլև պահած սաշարներից բազմապիսի շատ ուտեստներ:

Իսկ մատրուլակն հապճեպ նրանց սուսջարկեց ախտենեղը
Լցված տարբեր մստեղենով և բաժակներ դրեց ոսկի:

Եվ Մենելայն խարտիշագեղ ողջունի խոսք ողղեց նրանց և այս ասաց.

60 «Կուշտ հաց կերեք և ողջ լերուք: Երբ ուտեստով հագեճաք դուք,
Ապա նոր ձեզ հարցում կանեն թե ինչպիսի մարդիկ եք դուք,
Քանզի գիտեն, որ անհույս չեն ձեր ծագումը և զարմը ձեր ծնողների,

Այլ երևի ցեղից եք դուք Ջևսից ծնված մականակիր արքաների:
Ես չեմ կարծում, որ ձեզ նման վեճ քաջերը ծնված լինեն ստոր

մարդուց»:

Ասաց, ապա վերցրեց ձեռքով եզան պարարտ թիկնամետը

խորովված,

որ իր բաժինն էր պատվավոր, և՛ այն նրանց մեկնեց իսկույն:

Այնժամ նրանք ձեռք գարկեցին պատրաստ դրած ուտեստներին:

Երբ հագեցան կերուխումով, որքան սիրուն էր տեսչում իրենց,

Նոր Տելեմաքն այդ ժամանակ խոսքով դիմեց ծեր Նեստորի վեճ

գավակին՝

70 Յուր գլուխը նրան թեքած, որ այդ ոչ ոք անդ չիմանա.

«Մի լա՛վ մայիք, Նեստորածին, ո՞ն, սիրելիդ դու իմ սրտի.

Այս շողյունին պերճ արույրի, որով դահլիճն է զարդարված,

Ոսկի, արծաթ պանուճանքին, վառ փղուկրին, քահրիբարին.

Այդպես, կարծեմ, օլիմպիացի Ջևսի տունն է ներքուստ գուգված:

Եվ այնքա՛ն կա սրանչեկիք անպատճելի, որ հիացած եմ նայելով»:

Այդպես սուսց նա կամացուկ: Բայց հասկացավ Մեներայը

խարտիշագեղ,

ուստի նրանց դիմեց իսկույն և խոսքն սուսց այս թևավոր.

«Ո՛հ, սիրելի իմ գավակներ. ոչ, չի կարող որևէ մեկը մարդկանցից

Միցե՛լ անմահ հայր Ջևսի նետ, զի անեղծ եմ և՛ տունը իր, և՛

գույքն ու գանձն:

80 Սինչ մարդկանցից ի՞նձ միցակից գուցե լինի մեկն իր գույքով,

գուցե և ոչ:

Ես եմ դարձել ես ութերորդ տարին միայն, իսկ կայքն ու գանձը

այս ամբողջ

ես բերել եմ նավերիս մեջ՝ հար շրջելով և տառապանք միշտ կրելով:

Թափառել եմ ես Կիպրոսում, Փյունիկիայում, Եգիպտոսում:

Եղել եմ ես էթովպացոց, սիդոնացոց, Էրեմքների երկրում անգամ,

Լիբիայում, ուր նորածին գառները իսկ եղջյուրավոր են միշտ լինում,

Ով ծնում են ոչխարները ամեն տարի երեք անգամ,

Եվ անոն իշխող կամ հովիվը այնտեղ բնավ կարիք չունի

Ո՛չ պանրի, ո՛չ էլ մսի, ո՛չ քաղցրահամ անուշ կաթի:

Ամբողջ տարին և անընդհատ ոչխարները կաթ են տալիս անուշահամ:

90 Երբ ես այդպես ջրում էի երկրե-երկիր, հավաքելով գույքն անհամար,

Նե՛նգ մարդասպանն անակնկալ ու գողտնաբար տպանել էր

իմ մեծ եղբորս,

Սպանել էր նա՝ անհիծյալ նրա կնոջ աննգությունից օգուվելով:

Ուստի բնավ ես չեմ հրճվում հարատույթամբ այս անսպառ:

Դուք լսել եք այս ամենը ձեր հայրերից, ով էլ թեկուզ նրանք լինեն:

Որքա՞ն եմ ես տանջանք կրել, ինչպե՞ս եմ ես գրկվել տնից
 իմ սեփական,
 Ապարանքից իմ հոյաշուք, գեղակառույց, բյուր թանկարժեք իրերով լի:
 Ա՛խ, պատրաստ եմ տանն իմ ապրել՝ ունենալով լոկ երրորդ մասն
 այս ամենի,
 Եթե՛ միայն այժմ կենդանի լինեմ հրանք, որոնք կորան բայն Տրոյաշում,
 Կորան այնտեղ, օտար երկրում՝ Ըմդեն, հեռու պերճ Արգոսից
 մեր ծխաբույծ:

1100 Մինչդեռ այսպես՝ նստած եմ ես տապալանքում այս անօգուտ՝
 Ռոբբն աներով այդ ամենի, հեծե՛ծում եմ ես շատ հաճախ, դառնակակիծ
 Եվ մերթ լացով ամոքում եմ վշտակոտոր ես իմ հոգին,
 Մերթ ընդհատում եմ շալվանքն իմ, քանզի շատ շուտ հապե՛նում եմք
 մենք արցունքով:
 Մինչ ոչ ոքի այդ բոլորից ես չեմ ողբում այնքա՞ն արտանց, որքան
 մեկին,
 Եվ դառնադառն եմ ինձ թվում կրեմ ու քունն իմ հրա մասին միտք
 անելիս,
 Քանզի ոչ ոք ար արքանց մեջ չի տառապել այնքան ուժգին.
 Որքա՞ն տանջանք, որքա՞ն գրկանք է կրել նա՛ Ռդիսեսը
 աստվածասուն:

Ճակատագիրն էր վիճակել, որ նա կրի բազում վշտեր:
 Անաթափի՛ և իմ վիշտը հրա համար անասհման է և անասոք:
 1110 Այս, վայրց է, որ նա չկա, և չգիտենք, կենդանի՞ է, թե՞ մահացած:
 Գուցե՛ նրան ողբում են այժմ ծեր Լակրոսը և խորիմաց Պենելոպեն
 Կամ Տիդեասը, որին թողեց նա էր տանը դուռ հորածին»:
 Այդպես ասաց և հրա մեջ հուզեց տենջանք նա խորախոր՝
 Լալ ու նե՛ծել իր հոր համար: Եվ նա թափեց իր այտերին, գետնի վրա
 Կարար արցունքն իր աչքերից, երբ հոր մասին լսեց այդպես.
 Երբ կարսիք պատմումանի փեշը ուղղեց դեպ իր աչերն երկու ձեռքով:
 Եվ թառն ադ նկատեց ու միտք արեց ինքը իր մեջ և իր արտում.
 Պիտ ապասե՛լ, որ նա ինքը յուր հոր մասին խոսքն սկըսի,
 Թե՛՞ ճանրածասն հարցում ամել և ամեն ինչ պարզ իմանալ:

1120 Երբ էր արտում և իր հոգում նա այդ մասին միտք էր անում.
 Բարձրակոտոր ու բազրաբույր իր սենյակից հանդես եկավ ինքն՝
 Հեղինեն,
 Երև էր տեսքով նմանվում էր ոսկեպար Արառախին:
 Երա մամար գեղեցկակերտ պերճ մի աթոռ խսկույն դրեց անդ
 Ադրեստեն,
 Եսկ Ալկիպպեն ոտքերի տակ բերեց փոնց մի հրբազեղ ու բրդե գորգ:
 Ապա Փիլոն բերեց, համձնեց հոտք զամբյուղը արծաթալկերտ
 ու գեղեցիկ,

Որը նրան պարգևել էր Պոլիբոսի կինն՝ Ալկանդրեն՝
Թեբեի մեջ եգիպտական, ուր տները լիքն են գույքով բյուրաբազում:
Մինչ Պոլիբոսն ընծայել էր Մենելային արծաթակերտ գույգ լոգարան,
Երկու փարթամ եռոտանի և տասը տաղանդ մաքուր ոսկի:

130 Եվ բացի այդ՝ կինը նրա Հեղինեին նվիրել էր
Մի ոսկեկտու շքեղ իլիկ և դրա նետ՝ անհավոր մի արկղիկ,
Որը շինված էր արծեգոթեց, իսկ եզրերը ոսկուց էին:
Այդ՝ աղախին Փիլոն քերեց, հանձնեց նրան արկղիկը այդ՝
Լցված թելով նարտարագործ. դրա վրա այն իլիկն էր
Որի շարքը շողշողում էր բուրբը բնքուշ ու կապուտակ:
Եվ Հեղինեն բազմեց շքեղ այն բազմոցին, ոտքը դրեց պոռուակին,
Ապա ինչույն խոսքն իր ուղղեց նա ամուսնուն և մանրամասն
հարցմունք արեց.
«Արդոք գիտե՞ս, Զևսի ծնունդ Մենելասու, ի՞նչ մարդիկ են
սրանք այստեղ .»

Ո՞ր ցեղից են կամ որտեղի՞ց, որ մեր տունն են եկել հիմա:
140 Սխալ եմ ես թե ոչ, սակայն, պիտ գուշակեմ, և իմ սիրտն է դրդում
այդպես.

Արդ՝ իմացիր, որ այսպիսի նմանություն բնավ երբեք չեմ տեսել ես,
Ո՛չ կանանց մեջ, ո՛չ էլ նույնիսկ տղամարդկանց. և նայում եմ ես
զարմանքով .»

Թե ինչպե՞ս սա նման է քաջ Ռդիսեսի փայլուն որդուն՝ Տելեմախին,
Որին այնժամ հայրը չէ՞ որ տանը թողեց դեռ նորածին,
Երբ արեյանք արշավեցին անդ ինձ համար՝ շնաբարտ կնոջ համար,
Ղեպի Տրոյա և նյութեցին պատերազմը այն անավոր»:

Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Մենելայը
խայտիշագեղ .»

«Ես էլ այդպես եմ մտածում, ինչպես կարծում ես դու, ա՛յ կին.
Նման է սա իրավ նրան իր քայլվածքով ու ձևերերով,

150 Նայվածքով էլ իր աչքերի, տեսքով գլխի զանգուրների:
Իսկ երբ նիմա ես, հիշելով Ռդիսեսին, խոսք ասացի նրա մասին,
Թե որքան նա աղետ ու վիշտ իրոք կրեց անդ ինձ համար,
Սա սկսեց իր աչքերից արցունք թափել դառնակակիծ
Ու բարձրացրեց դեպ աչքերն իր փեշը կարմիր պատմունանի»:
Պատասխանեց նրա խոսքին Պիսիատրասը՝ Նեստորածին.

«Ո՛ր Մենելայ Ատրևտրդի, դիցանունդ դու ազգապետ,
Ծիշտ որ որդին է սա նրա, հանց ասացիր դու քանիմաց.
Բայց համեստ է և ամոթխած, պատկառում է նա չափազանց,
Իրև նոր հյուր օտար տեղում, հանդգնաբար քո դեմ խոսել ու
բարբառել:

160 Մինչ քո ձայնը մեկք լսում եմք, հանց աստծու խոսք ու պատգամ:

Ահադատակ, ինձ պատվիրեց գերեմացի Նեստորն իշխան՝
 Գալ սրա հետ իբր ուղեկից, քանզի խորունկ նա փափագում էր
 տեսնել քեզ,
 Ռրպեսզի դու որևէ կերպ սրան խոսքով և կամ գործով օժանդակես.
 Իրավ, որդին բացակա հոր՝ միշտ էլ իր տանը սեփական
 Կրեմ է բլուր ցավ ու տանջանք, երբ որ չունի մի մտերիմ կամ
 օգնական,
 Ինչպես և այժմ Տելեմաքն է. բացակա է հայրը նրա,
 Իսկ ազգի մեջ մեկը չը կա, որ բազմաչար աղետներից նրան փրկի»:
 Եվ Մենելայն խարտիշագեղ իսկույն նրան պատասխանեց
 ու խոսք սասաց.
 «Ավա՛ղ, միթե իմ հարկի տակ ես տեսնում եմ որդուն սիրամ»

բարեկամիս,
 170 Որն ինձ համար կրել է միշտ բյուրաբազում փորձանք ու ցավ,
 Մինչ ես նրան, վերադարձիս, հույս ունեի աստ ընդունել ավելի լավ,
 Քան թե բոլոր այլ արգիյանց, եթե թույլ տասր Օլիմպացի Ջևան հեռագոչ՝
 Մեզ ետ դառնալ դեպի մեր տուն լայն ծովերով, նավերի մեջ

արագընթաց:
 Պիտ կանչեի Իթակեից իր զավակի ու մարդկանց հետ և իր գույքով,
 Որ արգոտում մի քաղաք տամ բնակության և տուն շինեմ նրան մի նոր.
 Նրա համար միտք ունեի ազատ անել մեկն իմ մոտիկ քաղաքներից,
 Տեղափոխել անդուստ մարդկանց, որոնց վրա իշխում եմ ես:
 Մենք մերթ ընդ մերթ կտեսնվեինք աստ միմյանց հետ և էլ ոչինչ
 չէր խանգարի
 Մեր սրտալի մտևորությանն, մեր բերկրանքին ու ջերմ սիրույն,

180 Մինչև այն օրն, երբ մահվան սև ամպը ծածկեր մեկն ու մեկին:
 Մեր երջանիկ այդ վիճակին նախանձարեկ պիտի լիներ ինքը աստված,
 Իրն և գրկեց միայն նրան, այդ դժբախտին, վերադարձից»:

Այդպես սասաց, և բոլորը փափագեցին լաց ու կոծի և արցունքի:
 Գետն հեկեկաց և Հեղինեն արգիացի, դուստրը Ջևաի.
 Խոր ջայլեցին և՛ Տելեմաքն և՛ Մենելայը Ատրիդես:
 Արցունքները անդ չգալեց և Նեստորի հրաշք որդին,
 Քանզի ճիշեց նա իր սրտում սիրամ եղբորն իր անբասիր՝ Անտիլոքին,
 Որին մի օր սպանել էր փայլուն որդին ճանանչագեղ Արշալույսի:
 Արդ՝ միջելով նա այժմ նրան, այսպես խոսեց ու թևալոր իր
 խոսքն սասաց.

190 «Ատրևատրդի, Նեստորը ծեր, ամեն անգամ իր հարկի տակ քեզ հիշելիս
 Երբ որ մեր մեջ խոսք էր լինում, ասում էր մեզ, թե մարդկանց մեջ
 մահկանացու

Գու ամենից գերազանցն ես իմաստությամբ և քո խելքով:
 Արդ՝ ինձ ասա, եթե ունես դու ասելիք, որովհետև այժմ ինձ բնավ

Հաճելի չէ, ընթրիքից ետ, ջայլանք անել արտոսրախսոն,
Մինչ կծագի արդեն շուտով վաղ արշալույսն, ժամը կգա հեծեծանքի,
Երբ կը ողբան ամեն մարդու, ում հասել է օրհասը դառն.
Չէ՞ որ այդ է մահկանացու թշվառ մարդկանց միակ պատիվն ու
հարգանքը,

Որ սովոր են մազեր խուզել և դեմքն իրենց դառն արցունքով
միշտ ոռոգել:

Մեռավ նաև իմ եղբայրը, որ վատթար չէր արգիլանց մեջ.

200 Նրան, կարծես, դու լավ գիտես, իսկ ես նրան ոչ տեսել եմ և ոչ գիտեմ.
Մինչ ատում եմ, որ Անտիլոքն հոշակված էր իբրև հերոս՝
Հանց ամենքից ավելի մեծ արագավազ քաջամարտիկ
Եվ խոսք ասաց նրան իսկույն ի պատասխան Մենելայը
խարտիշագեղ.

«Ո՞հ սիրելիս: Իրավ այնպես դու ասացիր, ինչպես կարող էր այդ ասել
Կամ կատարել մի խորհմաց իմաստուն մարդ կամ չափահասը
մեծապես.

Այդպիսին էր և հայրը քո, ուստի գիտես դու խոսք խոսել իմաստալի:
Ծա՛տ դյուրին է ցեղն իմանալ այն վեհ մարդու, որին որդին Կրոնոսի
Սահմանել է երջանկություն թե՛ ծնվելիս և թե՛ կյանքում ամուսնական,
Ինչպես անա շնորհել է նա Նեստորին երջանիկ կյանք.

210 Ասյրել երկար և ծերանալ տանն իր ուրախ ու անվրդով
Եվ ունենալ ճիգակակիր ու բանիմաց ազնիվ որդիք:
Վերջ տանք սակայն լաց, ու կոծին, որ մեզ այսպես հուզեց սրտանց,
Եվ մեր ընթրիքն հիշենք կրկին: Թող ջուր լցնեն մեր ձեռքերին,
Իսկ սակիքն իմ, հիրավի, Տելեմաքին, դեռ կլինի վաղ առավոտ.
Այն ժամանակ մենք կը խոսենք, գրույց կանենք մենք իրար հետ»:
Այդպես ասաց: Տնօրենը փառապառակ Մենելայի՝
Ասփալիտնը քաջաժիր, լցրեց նրանց ձեռքերին ջուր.
Ասլա նրանք, ուտեստներին ձեռք զարկելով, վալելեցին:
Մինչդեռ մի այլ գործ հորինեց Ջևսի ծնունդ պերճ Հեղինեն.

220 Իսկույն ցանեց նա գինու մեջ, որը նրանք խմում էին, գաղտնի մի դեղ՝
Անվիշտ դարձնող, չարն մոռացնող ու ամենայն աղետներից մարդուն
փրկող:

Ով ընդուներ դեղն այդ հանկարծ բաժակի մեջ լցված, լուծված,
Նրա դեմքին այդ ամբողջ օրն էլ չէր կաթա ոչ մի կաթիլ արտասուքի.
Նույնիսկ եթե հայրը նրա կամ նրա մայրը մահանար,
Նույնիսկ եթե նրա ստաշ սիրած որդուն կամ եղբորն իր
Սուր պղնձով խողխողեին, և նա տեսներ այդ աչքերով իր բացահայտ:
Գուտարը Ջևսի դեղն այդ ուներ հանց գերհրաշք սքանչելիք,
Եվ դա նրան մփրել էր եգիպտացի Պոլիդամենն՝
Կինը Թոնի, որին երկիրն է հացաբեր այդ դեղերով օժտում առատ:

- 230 Իսկ դրանց մեջ շատ կա խառնուրդ բուժիչ ու լավ, շատ կա և թույն:
 Բոլորն այնտեղ բժիշկներ են և գիտությամբ այլ մարդկանցից
 միշտ գերազանց,
 Քանզի բոլորն այդ երկրի մեջ առաջացել են Պեանից:
 Եվ երբ ցանկեց նա դեղն աղդախ, հրամայեց բաժաններում խառնել
 գինին,
 Արա, կրկին բարբառելով, այսպես խոսեց դուռտըն Չեսի.
 «Դուցանմունդ դու Ատրիդես, ով Մեներայ, և դուք, որդիք պզնվաբար,
 Գերանենձար հզոր մարդկանց. ամեն մարդու՝ սրան-նրան, իբրև վիճակ,
 Չեսը տալիս է և՛ բարիք, և՛ պատուհաս, քանզի նա է ամենագոր:
 Ահալալախի՛կ՝ նստած այստեղ, ապարանքում, խնջույք արեք դուք
 փառասպանձ
 Եվ հրճեցնեք գրույցներով: Իսկ ես անա մի դաշելուչ բան պատմեմ ձեզ:
 240 Ես չեմ կարող խոսքով պատմել կամ թվարկել բյուրաբազում
 գործերը այն,
 Որոնք սյնեձամ անդ կատարեց Ռիխևսը բազմաշարչար,
 Այլ միմիայն կպատմեմ այն, ինչ հորինեց նա՝ մեծ ներոսը քաջագոր,
 Ու կատարեց անդ Տրոյայում, ուր աղետներ շատ կրեցիք դուք՝
 արևյանք:
 Ինքը իրեն ամոթալի հարվածներով ալլանդակած, իբրև ծեծված,
 Եր տալրին ձգած զազլոր մի ցնցոտի, ձորձ մի թշվառ,
 Իրպես սարուկ թշնամական, նա ներս խուժեց լայնախողոց
 Իլիոն բաղաք
 Ու թաքթաքոր քալլեց այնտեղ, իբր անձանոթ, որպես մորիկ,
 Որպիսին անդ բնավ չկար նավերի մեջ աքեացոց:
 Աղդախ, դրան նմանելով, քաղաք մտավ, ու խարվեցին այնտեղ
 դուրբալ:
 250 Բայց միայն ես Շանաշեցի նրան, թեպետ այդպես մորիկ նա ձևացավ,
 Ու կամեցա նարցոսիորձով բան իմանալ, բայց նա, խելոք, խելս
 էր տալիս:
 Արդ, մի անգամ, երբ ես նրան լավ լողացրի և օձեցի մաքոր լողով,
 Երբ հագուտաղ ես հագցրի, երդում կերա ես ամալոր,
 Ինչ չեմ հայտնի ոչ որի, թե Ռիխևսն է տրոյացոց մեջ գտնվողն այդ,
 Մինչև որ նա դառնա, զնա դեպի նավերը անալընդաց:
 Այնժամ անա նա ինձ հայտնեց աքեացոց խոր միտումները խորամանկ:
 Հետո, արով երկայն ու սուր տրոյացոց կոտորելով,
 Վերադարձավ դեպ արգիլանք՝ նրանց տալով բազմապիսի նոր
 հաղթավանդ:
 Եվ բարձրաձայն հեկեկացին սուղումիք, բայց սիրտը իմ խորունկ
 խնդաց,

260 Քանզի այնժամ հոգիս արդեն դրդում էր ինձ ետ դառնալ շուտ
դեպի մեր տուն.

Ողբում էի ես մտաւանքս իմ, որին դրդեց ինձ Ափրողիտեն դալարի:

Երբ չարտադալ հեռացրեց ինձ հարազատ հայրենիքից,

Որ թողեցի իմ դատրիկին, իմ տունն ու տեղն, իմ ամուսնուն,

Որ լսեմ է ու գերագանց թե՛ իր տեսքով և թե՛ խելքով իմաստալի:

Պատասխանեց նրան իսկույն Մենելայը խարտիշագեղ.

«Իրավ, ա՛յ կին, այդ ամենը, ինչպես հարկն է, ճիշտ ասացիր:

Բազմաբազում հերոս մարդկանց միտքն ու բնույթն ես իմացա,

Քանզի անցա ու շրջեցի շատ երկրներ բազմապիսի,

Սեպեցն երբեք այդպիսի մարդ ես չեմ տեսել իմ աչքերով,

270 Որսիսին էր նոյնակը համբերատար և բազմափորձ:

Սրդ՝ օրինակ, ինչ հորինեց և կատարեց քաջն այդ տուրն,

Երբ ձիու մեջ դարանամուտ՝ մենք, մեծագնիվ աքեացիք,

Տանում էինք տրոյացոց ժանտ կոտորած, մահ և կորուստ:

Այնժամ, ա՛յ կին, ևկար և դու, գուցե դևն այդ քեզ ներշնչեց՝

Ցանկանալով տալ տրոյացոց փառքն ու պատիվը հաղթության:

Մինչ՝ ձատկեսով քո ետևից և ինիփոքն աստվածակերպ:

Շարժվելով՝ դու Լուսիի պտույտ եկար դարանի շուրջն մեծափորձ

Եվ կրակեցիր դու անունով բոլոր ազգիվ դանապացոց՝

Պատենեկով արգիացոց կսմանց ձայնը սովորական:

280 Ես, Տիդեպանն այդ միջոցին և Ռիսուսը դյուցազուն,

Փայտա ձիու մեջը նստած՝ լսում էինք, ինչպես էիր կանչում դու մեզ:

Մենք՝ երկուսով, անգուսպներս, փափագատենչ շարժվեցինք անդ,

Որ այնտեղից դուրս գանք շուտով կամ ձայն տանք քեզ, բայց Ռիսուսն

Սրգեվելով՝ մեզ խիստ զսպեց, թեպետ ձգտում էինք աստիկ.

Իսկ մյուս որդիք աքեացոց անխոս էին այնժամ և լուռ,

Եվ միմիայն Անտիկոսը անդ կասեցավ գեթ խոսք ասել ու ձայն

տալ քեզ,

Եւ այդ Ռիսուսն իսկույն անթ իր ներքերով մեծակորով

Եւ դմեց, փակեց նրա բերանն և այդպիսով փրկեց որդոց նա աքեանց,

Զի որը այնքան բերնին պանեց, մինչև դրդեց քեզ Աթենասը՝ նեռանալ»:

280 Եվ անդ նրան պատասխանեց Տելեմաքոսը խորիմաց

«Էլ չոչսանունդ Ատրևտորդի, ո՛վ Մենելայ ազգերի տեր.

Ցախախ է այժմ առավել, որ չփրկվեց նա ժանտ մահից իր չարարատ,

Փեկոզ և նա ներքուստ՝ իր մեջ երկաթի պես սիրտ ուներ:

Սակայն թույլ տուր, որ մենք գնանք դեպ անկողին, որպեսզի մենք

Գեթ հազենանք՝ մեր աչքերին իջնող քնով հանգչատալեոս»:

Աղպես ասաց: Իսկ Հեղինեն արգիացի՝ պատվեր տվեց

ստրուկներին՝

Սրահի մեջ երկու մահին ասրթել իսկույն, նուրբ անկողին,

Մեծ խնամքով փռել պնտեղ գորգեր՝ շքեղ և տալ նաև վառ, ծիրանի
Երկու վերմակ, որ վերևից ծածկվեն նրանք վալելչապես:
Ել ատրուկներն հապճեպ տնից դուրս վազեցին, ձեռքին իրենց

ջահ ու նրագ,

300 Անկողիներն հարդարեցին, ապա բամբերն իսկույն նրանց կանչեց,
տարավ:

Ու պակեցին տան սրահում նրանք հանգիստ ու մխափն՝
Տեղեմաքոսն հերոսագոր և Նեստորի հրաշք որդին:
Մինչ բարձրաշեն ապարանքի խորքում քնեց Ատրիդեսը,
Կողքին պակեց պերճ Հեղինեն՝ աստվածուհին կանանց մեջ:
Իսկ երբ ծագեց մութ խավարից Արշալույսը վարդամատն,
Իր մահիճից շուտ վեր կացավ Մենելայը քաջամարտիկ ու փառաշուք.
Զգեստն հագավ, իր սուր թուրը իսկույն կնիք ձգեց ուսին
Եվ ապիտակ իր ոտքերին մուկերն հագավ նա գեղեցիկ
Ու դուրս եկավ ննջարանից, տեսքով ինչպես անմահ աստված:

310 Գնաց, նստեց Տեղեմաքի կողքին պնտեղ, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.
«Ի՞նչ կարիք կար, հերոսասիրտ Տեղեմաքոս, որ դու այդպես

պստեղ եկար՝

Լայնատարած ծովի լանջով դեպի փարթամ Լակեդեմոնն աստվածային:
Համայնակա՞ն մի գործ է դա, թե՞ մասնավոր: Ծշմարտացի

դու ինձ ասա»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տեղեմաքոսը խորիմաց
«Գիտցասնունդ Մենելաոս, ազգերի տեր դու Ատրիդես.
Ես եկել եմ, որ դու գուցե իմ հոր մասին մի լուր տաս ինձ:
Քարուքանդ է տունս արդեն. բերրի դաշտերն անօգուտ են և ամալի:
Կիքն է տունս թշնամակա՛ն, լիրք մարդկանցով, որոնք անգույթ
Կոտորում են մանր անասուն և համրաքայլ ու կորեղջյուր եզները մեր.

320 Դրանք իմ մոր խոսնայրներն են վես ու նպերտ և մոլեգին:

Եվ ես հիմա ընկած եմ քո ծնկների մոտ. արդյոք դու չե՞ս բարեհաճի
Պատմել իմ հոր թշվառագույն բախտի մասին, եթե հարկավ
Տեսել ես դու քո իսկ աչքով, կամ լսել ես դու թափառող մեկն ու մեկից:
Ել իսկապես՝ վատաբախտ էր մայրը ծնել նրան մի՞ օր:

Մահւյն բնավ չպաճռանես ինձ հարգելով կամ, ցավակից, չը մեղմացնես.
Այլ ամեն բան, ինչ որ տեսել կամ լսել ես, դու ինձ պատմիր

Նշմարտաբար:

Աղաչում եմ, եթե իրոք երբևիցե իմ մեծափստ Ռդիսես հայրն
Անդ՝ Տրոյացուն, ուր կրել եք դուք, աքջանք, բլուր տատապանք,
Կատարել է քեզ խոստացածը նա գործով և կամ խոսքով, դու

այդ հիշիր,

330 Եվ ամենը նշմարտացի ու փռլին պլծմ ինձ պատմիր»:

Եվ, վրդովված, Մենելայը խարտիշագեղ նրան ասաց.

«Ավա՛ղ, ինչպե՛ս. մի՛թե դրանք, այդ անիրավ, անզոր մարդիկ,
Ցանկանում են պառկել շքեղ մահի՞նի մեջ կորովագույն մեծ դշուցագնի.
Բայց ճիշտ այնպես, ինչպես եղևիկն երկու ծծկեր նորածնունդ
իր ձագերին

Թողնում է անդ՝ անտառապատ կաղաղի մեջ հաղթ առյուծի.
Ինքն էլ ապա, արածելով, թռչկոտում է դեպ դաշտն ու ձորը
դալարուտ,

Մինչ առյուծը կորովագույն, ետ դառնալով դեպի որջն իր,
Եղևորթներին այդ երկվորյակ մահ է բերում և ժանտ կորուստ,
Այդպես էլ հենց Ռդիսեսը խոսնայրներին մահ կը նյութի մի
խայտառակ:

340 Ո՛հ, եթե նա, օգնի՛ր Ջևս հայր, ո՛վ Ապոլլոն, դո՛ւ Աթենաս,
Ետ գա այնպես, ինչպես որ էր մի ժամանակ Լեսբոս կղզում
գեղեցկակերտ,

Երբ դուրս եկավ մրցամարտի Փիլոմելիդ մեծ քաջի դեմ ու քաջագոր,
Հաղթ հարվածով նրան ուժգին զարկեց գետին, ու ցնծացին աքեացիք,
Եթե այդպես խոսնայրների դեմը կանգներ Ռդիսեսը կորովալիր,
Օտու կլավեր մահը նրանց, թանկ կնստեր ամուսնության գործը
այնժամ:

Իսկ այն, ինչ որ խնդրում ես այժմ, կը հայտնեմ քեզ ճշմարտացի,
Առանց շեղման և բնավ չի սխալվի չի սխալվի՝ ես կպատմեմ:
Ահավասիկ՝ ինչ որ իրոք հայտնեց, ասաց Մովսեսը որպես արդարախոս,
Ես բացերաց, չճանկելով և ոչ մի խոսք, քեզ ա՛մեն բան կասեմ հիմա:

350 Ես փափագում էի սրտանց ետ դառնալ սուն, բայց աստվածներն
Ինձ պահեցին Եգիպտոսում, քանզի նրանց ես զոհ-զենում չէի արե՛:
Անմահները պահանջում են, որ սիշտ նրանց պատգամները հիշեն
մարդե՛կ:

Կա մի կղզի ծովալայրփակ, միշտ մեծագույն ու արհամարհ,
Անդ՝ մերձակա Եգիպտոսին, և անվանում են այն Փարոս,
Որն այնքան է արհից հեռու, որքան մի օր անցնում է նավը մեծավոր,
Երբ ետևից նրա աստիկ հողմն է փչում մունչացող և ուղեկից:
Անդ կա հարմար նավակայան, որից մեկնում են համաչափ նավերը
մի՛րձ՝

Վերցնելով ջուրը մթագույն, որքան պետք է, իբրև պաշար:
Քսան օր այնտեղ աստվածները ինձ պահեցին՝ խափանելով
նախապարհն իմ:

360 Ադ միջոցին հանդես չեկավ և ոչ մի հողմ հաչող շնչով,
Որն ուղեկից է նավերին լսվն լանջերում լայնաուսարած մթին ծովի:
Այնտեղ արդեն սարսուլում էր պաշարն ամբողջ, մարդկանց ուժը,
Եթե համկարծ չը ցավակցեր և չփրկեր ինձ Բոլոթես աստվածունհին,
Կորովալիր ծովածերուկ Պրոտևսի դստրիկն անմահ,

Որի սիրտը ամենից շատ և չափազանց ես հուզեցի,
Երբ հանդիպեց ու ինձ տեսալ: Շրջում էի ես մեծ-մեծակ,
Ղնկերներից իմ հեռացած, որ ձուկ էիմ որսում այնտեղ՝
Պորագույն կարթիկներով, քանզի սույից ստամոքսն էր տանջում

Արանց:

370 Եվ դիցումի՛ն, ինձ մտտ գալով, այսպես խոսեց ու խոսք ասաց.
«Պանդո»՛ւյր ես դու, օտարական, թե՞ չափազանց թեթևամիտ.
Պոցե դիտմամբ անփույթ ես դու և հրճվում ես տառապանքով

քո սեփական:

Ձե՞ որ վաղուց արգելված ես կղզու վրա ու չես կարող մի ելք գտնել.
Մի՛նչդեռ այստեղ ընկերներդ վհատվում են սրտով իրոք»:
Մղպես ահա նա ինձ ասաց: Իսկ ես նրան ի պատասխան այս ասացի.
«Քեզ էլ կատն, ով էլ որ դու լինես, անմահ աստվածոհիդ.
Ես կանոնի չեմ արգելված այստեղ բնավ, այլ երևի
Մեղանչել եմ ընդդեմ հավերժ անմահների, որ իշխողն են լայն երկնքի:
Սակայն գեթ դու ինձ այժմ ասա, քանզի իրավ աստվածներն են

ամենագետ,

Դի՛ է կուպել անմահներից ճանաչարհն իմ վերադարձի,
Ով է արդյոք ինձ կաշկանդել և չի թողնում անցնել ծովն այս

ձկնավետ»:

Այդ ասացի: Եվ ինձ իսկույն պատասխանեց աստվածոհին.
«Լա՛վ, ինձ լսիր, օտարական, ճշմարտացի քեզ կպատմեմ

ևս ամեն բան.

380 Հաճախակի աստ գալիս է Ծովածերուկն ամենիմաց՝

Եզիպտացի հավերժ անմահ Պրուտեզ, որ ստրուկն է Պուսիդանի:

Նա լավ գիտի ծովի բոլոր զաղտմարաններն անդրնդաչին

Եվ հենց ինձ էլ նա է ծընել, զի ասում են՝ հայրն է նա ին՝

Վրդ՝ եթե դու, դարան մտած, կարողանաս բռնել նրան,

Քեզ կսխառնի նա քո ոտի՛ն, չափն իսկական ճանաչարհիդ,

Քո վերադարձն և այն, ինչպես պետք է անցնես դու լայն ծովի-րդ

ձկնավետ:

Նա քեզ կասի, եթե միայն դու ցանկանաս, Ջնսի գալիսիդ քաջագուն,

Ե՛՛՛՛ է արդյոք այնտեղ, քո տանը կատարվել՝ բարի կրոն չար,

Կն՝ օրվանից, երբ դիմեցիր դեպ հեռավոր քո ճանաչարհը դ՛՛վարի՛՛»:

390 Այդպես ասաց: Եվ անդ նրան ի պատասխան ես ասացի.

«Դու ինքդ արդ՝ այժմ հորինիր աստվածական արդ ծերուկի դեմ

մի դարան,

Որ նախապես նա չիմանա և խուչս չը տա ինձնից իսկույն.

Գծվարի՛ն է նախանացու մարդու հաճար անճասար՛ի հաղթ աստծուն»:

Այդ ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց նա՛ դիցումի՛ն

անմահների.

«Օտարակա՛ն, ես կպատմեմ քեզ ամեն ինչ ճշմարտաբար:
 Երբ որ ծագի վառ արևը ու երկնքի ուղիղ մեջտեղը բարձրանա,
 Երբ Զեփյուռի շունչը փչի, ծովի ծերուկն ամենագետ,
 Ծածկված այսաց հոգնակոհակ սև ծփանքով, իսկույն կեթ դուրս
 պիտի գա,
 Եվ դուրս գալով՝ նա կպատկի քուն մտնելու անդ անձավի մեջ
 լայնափոր:

400 Անրմակ ծովից մաշկոտանի փոկերն ապա, ծովի դստերը գեղեցիկ
 Շուտ դուրս կգան և կպատկեն ծերուկի շուրջը չորս կողմից՝
 Տարածելով աղի հոտը խորախոր ու մուգ ծովերի:
 Արդ՝ քեզ այնտեղ ես կտանեմ, Արշարույսը հենց որ ծագի,
 Կպատկեցնեմ նրա կողքին: Միայն ընտրիք ուշի-ուշով երեք ընկեր,
 Որո՞նք շքեղ քո նավերում լավագույնն են և կորովի:
 Արդ, քեզ ասեմ նաև ամբողջ կախարդանքները ծերուկի.
 Նախ՝ նա չորս դին արագ կանցնի և կը հաշվի փոկերն իսկույն,
 Երբ որ դրանց աչքի առնի ու հաշվարկի նա հաշվով իր մատների,
 Անդ կպտկի նրանց մեջտեղն, հանց հովիվն է պատկում միջև
 ոչխարների:

410 Անավասիկ, երբ որ տեսնեք, որ քուն մտավ նա պտկած տեղն,
 Խիլախոսությամբ ոգեշնչված, հարձակվեցեք, բռնե՛ք նրան,
 Բռնեք ամուր, որքան էլ նա ճիգեր-բափի խոյս տալ պոկվել.
 Նա փորձ կանի փոխվել տարբեր էակների, որ ապրում են երկրի վրա.
 Նա կարող է դառնալ և շուր, դառնալ և բորբ հուր ու կրակ:
 Ասկայն նրան պիտի ու ամուր բռնած պանեք, սեղմե՛ք ուժգին:
 Իսկ երբ դառնա նա այնպիսին, ինչպես տեսաք նրան քնած
 իր վիճակում,
 Ու, դիմելով քեզ, խոսք ասի, հարցում անի, այնժամ, հերոս,
 Գործի մի՛ դիր ուժը բռնի, այլ ազատ թող դու ծերուկին,
 Սակայն հարցրու. ո՞վ է արդո՞ք աստվածներից քո վերադարձը
 կաշկանդում.

420 Եվ կամ ինչպե՛ս ճամփա ընկնես, ծովը անցնես դու ձկնավետ»:
 Եղբայես ասաց և այնկո՞ծ նա ծովի մեջ սուզվեց իսկույն:
 Իսկ ես անցա դեպի նավերն, որոնք կանգնած էին ափին ավազածրու:
 Երբ ես այդպես գնում էի, հուզվում էր իմ սիրտը ուժգին:
 Իսկ երբ շուտով ես հասա իմ նավերին ու ծովեզերքին,
 Մե՛նչ սարքեցինք իսկույն ընթրիք: Վրա հասավ գիշերն ապա
 աստվածափն.

Մենք քուն մտանք՝ ծովի ափին, այիքների հուզմունքի մեջ:
 Երբ խավարից ծագեց շողշող Արշարույսը վարդաանան,
 Ես ուղղվեցի դեպի ափունքը լայն ծովի և, ծունկ չուրած,
 Արթրեցի աստվածներին և ջերմագին: Հեռքս վերցր՝ կրեք ընկեր,

430 Որոնց վրա ամեն տեսակ ձեռնարկի մեջ վստահ էի ես չափազանց:
Իսկ դիցունին լայնատարած ծովի խորքը սուզվեց, ապա նա դուրս եկավ
Եվ դուրս հանեց ալիքներից փոկերի չորս փայլուն մորթի.
Բոլորը թարմ ու նոր քերթած: Մինչ իր հոր դեմ նենգություն

Էր մտածել նա.

Եվ, փորելով անդ, ծովափնյա ավազի մեջ, մի լայն խանդակ,
Սպասում էր այնտեղ կանգնած: Մենք մոտեցանք նրան իսկույն:
Մեզ փոսի մեջ պսակել տվեց, ամեն մեկիս վրա մորթի փռեց ապա:
Բայց դարանն այդ սարսափելի՝ էր մեզ համար. վերուստ մորթին էր
նողկալի,

Եվ տանջում էր մեզ գարշ հոտը ծովասնունդ այդ փոկերի:

Ո՞վ կարող է հանգիստ պսակել ծովում ապրող հրեշի մոտ:

440 Բայց հորինեց աստվածունին մեզ փրկարար մի օգնություն.

Ծուտով բերեց անուշաբույր նա ամբրոսիա և այն ցանեց մեր քթերին,
Որն և իսկույն ոչընչացրեց հրեշների հոտը դաժան:

Եվ մենք այդպես համբերությամբ սպասեցինք մինչ առավոտ,

Երբ որ հանկարծ անդ հուլիլհուլլ դուրս սողացին ծովից փոկերն,

Որոնք հետո միմյանց կողքին անդ պսակեցին՝ ծփանքի մեջ

հոգվող ալյաց:

Մինչ կեսօրին ձերուկն հանկարծ ծովից կլավ և փոկերին տեսավ

պարարտ:

Նա բոլորի կողքով անցավ, նայեց, հաշվեց նրանց մեկ-մեկ.

Հրեշների հետ միասին նախ և առաջ հաշվեց և մեզ: Իսկ իր մոքում

Չը կասկածեց, որ դարան կա, ուստի ինքն էլ պսակեց իսկույն:

450 Այնժամ բարձր աղաղակով նրա վրա հարձակվեցինք մենք ուժգնակի
Ու բռնեցինք նրան ձեռքով, բայց ձերուկը չմոռացավ արհեստն իր ճեճը.

Նախ և առաջ նա վերածվեց գեղեցկաբաշ մի առյուծի,

Հետո փոխվեց նա վիշապի, դարձավ հովազ, դարձավ վարազ,

Դարձավ նույնիսկ հոսանուտ ջուր, նույնիսկ և ծառ բարձրակատար:

Մակայն նրան մենք սինդ-ամուր բռնել էինք առանց վախի և անվճատ:

Երբ ձանձրացավ ու չարչարվեց հնարքներում միշտ հմտագույն

ձերուկն այդպես,

Այն ժամանակ նա ինձ դիմեց և մարդկաչին լեզվով իրանց ու այս ասաց.

«Ատրևատրդի, աստվածներից ո՞վ քեզ տվեց խորհուրդն այդ վես,

Որ պետք է աստ դարան մտնես ու ինձ բռնես: Ի՞նչ է պետք քեզ»:

460 Այդպես ասաց: Եվ ես նրան ի պատասխան այս ասացի.

«Ինքքդ, ձերուկ, շատ լավ գիտես, էլ ինչո՞ւ ես գուր հարցրեմ,

Չէ՞ որ երկար կաշվանդված եմ նավիս վրա ես արստել

Ու չեմ կարող մի ելք գտնել: Վհատված եմ ես հոգեպես:

Գեթ ինձ ասա, քանզի չէ՞ որ աստվածներն են ամենագետ,

Աստվածներից ո՞վ է կապել վերադարձի իմ ճամապարհն.

Ո՛վ է արդյոք ինձ կաշկանդել ու չի թողնում, որ ծովն անցնեմ

ես ձկնավետ»:

Այդ ասացի: Եվ նա իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Հարկավոր է, որ դու Ջեսին և այլ անմահ աստվածներից
Փարթամաճոխ գեղում և զոհ աստ կատարես ու բարձրանաս

նավըդ իսկույն,

470 Որ շուտափույթ վերադառնաս քո հայրենիք՝ անցնելով ծովը վթագույն:
Քեզ քո բախտից չի՛ վիճակված ավելի շուտ գնալ քո տունը պերճաշեն
Եվ սիրելյաց տեսնել այնտեղ, հայրենական քո երկրի մեջ,
Մինչև որ դու չըլիներս անդ՝ անձրևածին, հզոր գետի ջրերի մոտ,
Եգիպտոսում և, ի պատիվ հավերժ անմահ աստվածների, չկատարես՝ս:
Գեթ ցուլերի՞ց մեծափարթամ՝ հարյուրեզնյա զոհն ու գեղունը արբազան:
Այնժամ կտան քեզ աստվածներն այն ճանապարհն, որ փափագում

ես դու սրտանց»:

Այդպես ասաց: Մինչ սիրատուն սիրտս այնժամ խորտակվում էր

իմ կրծքի տակ,

Քանզի պատմեց, որ ես կրկին պետք է անցնեմ ծովը մթին, դեպ

Եգիպտոս՝

Անցընելով նոր ճանապարհն առ հեռավոր ու դժբընդակ:

480 Բայց և այնպես՝ նրա խոսքին ի պատասխան ես ասացի.

«Կկատարեմ ես այդ ամենն, ինչպես որ դու պատվիրեցիր:

Սակայն տաս՝ դու ինձ հիմա և ճշմարի՛տը ինձ պատմիր.

Վերադարձա՞ն արդյոք բոլոր աքեացիք նավերի մեջ ու անվճառ,

Որոնցից մենք՝ Նեստորն ու ես, բաժանվեցինք դեռ Տրոյայում,

Թե՞ դառնադառն մահով ոմանք կործանվեցին նավերի մեջ

Կամ ձեռքերին սիրած մարդկանց, երբ պատերազմն ավարտվել էր»:

Այդ ասացի: Նա ինձ նորից պատասխանեց և խոսք ասաց.

«Ի՞նչ ես հարցնում ինձ այդ մասին, Ատրևտրոյի, պետք չէ բնավ,

Որ ամեն բան դու իմանաս, տեղյակ լինես իմ մտքերին:

490 Անարտասուք դու չես մնա, երբ ամեն ինչ ճիշտ իմանաս:

Կործանվեցին շա՛տ շատերը, բայց շատերն էլ կենդանի են,

ապրում են դեռ:

Տոն դառնալիս կորան միայն տղձազեն աքեացոց երկու քաջեր,

Իսկ թե որքա՞ն կոտորվեցին պատերազմում, դու ինքդ այդ

շատ լավ գիտես:

Մինչդեռ մեկը կենդանի է, լայն ծովերի մեջ արգելված:

Սակայն Հասն ոչընչացավ երկայնաթի նավերի հետ.

Պուլիդոնը նրան բշեց դեպի Գիլե ժայռերը մեծ,

Բայց ծովախեղդ լինելուց էլ նա ազատեց նրան այնտեղ:

Գուցե և խուլս տար նա մահից, թեպետ անչափ ստեղծ էր Աթենասին,

Եթե միայն, մտակորույս, ամբարտավան խոսքեր չսասեր,

500 Իբրև թե ինքն, անկախ անմահ աստվածներից, փրկվեց ծովի
անդունդներից:

Երբ սնապարծ այդ խոսքերը Պոսիդոնը լսեց հանկարծ,
Վերցրեց իսկույն եռաժանին նա իր ձեռքով հզորագոր,
Գլխե ժայռին զարկեց ուճգին, ճեղքեց, կտորեց երկու մասի.
Վառ մնաց անդ՝ իր տեղում, իսկ մյուս բեկորը ծովն ընկավ,
Որի վրա հենց նստած էր Էասն այնժամ, երբ պարծեցավ:
Տարսոյ նրան ժայռի բեկորն անպարագիծ ծովում աշրպես,
Եվ այնտեղ էլ նա կործանվեց, աղի ջրով խեղդամահ:
Իսկ թո եղբայրն իր լայնանիստ նավերի մեջ անդ խույս տվեց
դաժան մահից

Եվ ազատվեց, քանզի նրան փրկեց Հեռան գերամեծար:
510 Սակայն երբ որ հասել էր նա Մալիա քարձր հրվանդանին,
Մորիկն անեղ այնժամ նրան, ծանրակրկիծ հառաչելիս,
Զատկեց, բշեց դեպի ծովերը ձկնապետ. դեպ հետաձոր այն
երկրածայրն,

Որ սարում էր լյօղ ծամանակ Թիբասն իր պերճ ապարանքում.
Իսկ այժմ այնտեղ բնակվում էր ինքն՝ Էզիսոսը Թիետայան:
Այնտեղ ամա նա համոզվեց, որ անխտանկ է իր ուղին վերադարձի:
Աստվածները տվին նորից մողմ ուղեկից, և նա եկավ, իր տունն հասավ:
Խոր բերկրանքով նա ոտք դրեց հողի վրա իր հայրենի,
Համբուրեց հողն իր հարազատ, այնուհետև ստատ ու չեքմ
Արջունք թափեց, երբ որ տեսավ երկիրը իր փափագատենց:

520 Գիտարանից նրան տեսավ հսկիչ պահակն, որին կարգել էր չարադավ
Էզիսոսը՝ խոստանալով, իբրև պարգև, երկու տաղանդ մաքուր ոսկի.
Եվ աշրպես նա հսկում էր միշտ՝ մի ողջ տարի շարունակ, անդույ
Որ Ատրիդեսն հանկարծ չգա ու սրընթաց չհարձակվի.
Իսկույն վազեց նա դեպի տուն, որ տա համբավն ազգավարին:
Եվ Էզիսոսը անհապաղ անդ որոշեց գործ կատարել նենգապատիր.
Ժողովրդից հասնեալ ընտրեց նա քսան հողի վատահեղի ու քաջ
մարդկանց,

Որոնց պանեց դարանի մեջ, այնուհետև պատվիրեց ճոխ
խնջույք սարքել:

Իսկ ինքն ապա շքեղ կառքով ու ձիերով անդ ընդատուջ շտտով գնաց
Որ ալգերի ստաշնորդին թավ ընդունի, թեպետ իր միտքն էր դավադիր:

530 Նա նաև, իսկեց այրպես Ըլան, որ չզիտեր դավանքը այդ,
ու տուն բերեց

Եվ խնջույքից հետո սպանեց, ինչպես որ եզ են սպանում մտորի մոտ:
Ազամեմանն դյուցազնի հետ եկած մարդիկ նույնպես մահից չփրկվեցին,
Ինչպես նաև կողմնակիցներն էլ, իսկոսի, բոլորն այնտեղ կոտորվեցին:
Այրպես ասաց: Մինչ խորտակվում էր սիրտը իմ սիրակարոտ.

Նս լաց եղա՝ չոր ավազի վրա ընկած, և իմ հոգին, վշտաշարժար,
Էլ չէր ուզում ապրել այլևս, ապրել, տեսնել լույսն արևի:
Մահպան երբ ես կուշտ լաց եղա ու ջայթանքով իմ հագեցա,
Իսկույն նորից իր խոսքն ասաց ծովի ծերուկն արդարամխտ.
«Անտրևտորի, բա՛վ է, երկա՛ր դու լաց եղար և ջայթեցիր դառնակակին»:

540 Լաց ու կրծով արտասովորի հաջողության դու չես հաճնի,
Այ գործող տես, ինչպե՛ս գնալ և հայրենի քո երկիրը հաճնել շուտով:
Կամ կգրնաս և կենդանի անդ կրգտնես Էգիպտոսին, կամ Օրևտունս
Նորան քեզնից վաղ կըստանի, իսկ դու միայն հաճնելու ես հոգեհացին»:
Այդպես ասաց և իր խոսքով քաջալերեց ինձ հոգեպետ.
Որսխաացավ սիրտն իմ կրծքում, թեպետ դաժան վիշտն էր տանջում
ինձ տակավին:

Ուստի նրան ես դիմեցի և թևավոր խոսք ասացի.
«Այդ երկուսի մասին արդեն ես իմացա, բայց անվանիր ինձ Լորրորդին,
Որը դեռևս կենդանի է, բայց կաշկանդված է ծովերում լայնատարած:
Ասա՛, որ ես այդ իմանամ, թեպետ վիշտն է մաշում հոգիս»:

550 Այդպես ա՛ա ես ասա՛ր, և նա իսկույն պատասխանեց ու
խոսք ասաց.

«Լաերտորդուն, որն ապրում էր Իթակեում՝ իր պերճ տան մեջ,
Տեսա ես անդ, կղզու վրա դառն արտասուք միշտ թափելիս.
Բռնի ուժով իր պալատում նրան պանուն է Կալիստո աստվածուհին:
Եվ չի կարող նա ոչ մի կերպ վերադառնալ ու գալ երկիրն իր հայրենի,
Քանզի չունի այնտեղ նավեր նա բազմաթի և նավորդներ,
Տյունք նրան ողնեկցեին ծովի լանջով լայնատարած:
Սրդ, Մենելայ աստվածատուն, չի վիճակված քեզ կործանել
Անդ, ձիաբույծ Արգոսի մեջ, կամ մահակոր լինել բերմամբ
ժանտ օրհասի:

Այ անմահները կտաքեն քեզ դեպ դաշտերը Էլիսյան,

560 Այս աշխարհի ասմանից դուրս, ուր ապրում է Հուսամանթիսը
շիկաներ,

Մարդկանց համար կլանքն է անցնում անդ անվրդով ու երջանիկ,
Այնտեղ չկա ձյուն ու ձմեռ, չկա անձրև կամ ցուրտ ու բուք,
Այ վիճիպն Օվկիանոսն է անդ առաքում թեթև հոսանքը Չեփյուտի,
Նր նա մարդկանց միշտ հով անի և միշտ նրանց մեղմ գուրգուրի,
Քանզի Չևսի, աստվածների փեսան ես դու, ամուսինը Հեղինենի»:
Այդպես ասաց, ասրս սուզվեց նա ծովի մեջ պեճածան.

Կոն ես դարձա դեպի նավերն՝ աստվածուհեպ ընկերներինս հետ
մարտի և

Երբ ես ադպես գնում էի, սիրտս հուզվում էր սաստիկաբար:
Երբ լինեք նաանք մեր նավերին ու լայնալիք ծովի ափին,

570 Իսկույն ընթրիք անդ սարքեցինք, աստվածային գիշերն արդեն
վրա հասավ:

Մենք քուն մտանք՝ ալիքների հուզմունքով լի ծովի ափին:
Երբ որ ծագեց առավոտյան Արշարույսը վարդամատն,
Մենք ձգեցինք նախ և առաջ մեր նավերը սուրբ ծովի մեջ,
Կայմը կանգուն նավերի մեջ մենք տնկեցինք, առագաստները
պարզեցինք:

Եվ ինքներս էլ վեր բարձրացանք ու նստեցինք նստիքներիս:
Նստած այդպես իրար կողքի՝ մենք ճեղքեցինք բազմափրփուր
ծովը թիով

Եվ շատ շուտով Եգիպտոսի անձրևածին մեծ գետի մեջ մենք
կանգ առանք:

Եվ ես այնտեղ կատարեցի հայրյորեզնյա զոհաբերումն աստվածային:
Իսկ երբ քեզին հավերժակյաց աստվածների վերջ տվեցի ես այդպիսով,

580 Դամբան-բլուր անդ կանգնեցի Ագամեմեհն, որ նրա փառքն
հավերժ մնա:

Գործն ավարտած՝ ես մեկնեցի: Ամսահները շնորհեցին հույժ մաշողակ,
Որն ինձ շուտով բերեց, հասցրեց երկիրը այս իմ հայրենի:
Եվ արդ, հիմա պետք է մնա իմ տանը դու հյուրամեծար՝
Գեթ տասնամեկ կամ տասներկու օր շարունակ: Այնուհետև
Կողտրվես դու մեծ պատվով. քեզ կընծայեմ ճիս պարգևներ.
Երեք գծույզ, փայլուն մի կտոր և մի բաժակ գեղեցկավալ,
Որպեսզի դու, հավերժակյաց ամենազոր աստվածներին
Չոհ և հեղում կատարելիս, չմոռանաս ինձ ոչ մի օր»:
Պատասխանեց նրան պնծած Տելեմաքոսը իմաստուն.

590 «Ոչ, Ատրիդես, աչքան երկար քո հարկի տակ ինձ մի պահիր,
Թեպետ պատրաստ եմ ես վերով քո մոտ մնալ մի ողջ տարի
Եվ բնավին չըզգալ կարոտն հայրենի տան և սիրելի ծնողների:
Ես հիացած եմ՝ լսելով խոսք ու զրույցդ մեծաքանակ,
Բայց ինձ համար անհանգիստ են ընկերներս սուրբ Պիրոսում.
Այստեղ երկար ինձ մի պահիր. սուս պարգևները քո առած,
Որ պիտի տաս, միշտ ինձ համար լինելու են սիրանվիր.
Իսկ գծույզներն ես չեմ տանի դեպ Իթակե. թող քո զարդը
նրանք լինեն,

Քանզի դու ես իշխող տերը լայնատարած շատ դաշտերի,
Որ բարգավաճ անում են միշտ փարթամ ցորեն և կիպեռիս,

600 Նաև առատ լոտոս, աճար ու բարձրաբույս ճերմակ գարի:
Մինչ մենք չունենք Իթակեում դաշտավայրեր, լայն ուղիներ.
Նա անում է միայն այծեր, իսկ ձիերին արշավելու վայրեր չը կան.
Ծովում եղած կղզիներից և ոչ մեկը մարգավետ չէ,
Ոչ էլ հարմար ձիարշավի սուպարեզ է, իսկ Իթակեն առավել ևս»:

Աղբյուս ասաց: Ժպտաց իսկույն Մենելայը կորովախոս,
 Ձեռքով շոյեց նրան քնքուշ, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.
 «Ինչ գերազնիվ արյունից ես, սիրելիդ իմ, է խոսում ես այնքա՛ն վսեմ.
 Լա՛րվ, կը փոխեմ ես նվերդ, և դժվար չէ այդ ինձ համար:
 Քանի որ իմ տունը լի է հարստությամբ, սարգևներից

610 Գու կստանա ամենալավն, հույժ մեծարժեքն ու գովելին.
 Ես քեզ կրտամ ճարտարարվեստ ու նկարեն մի պերճ գավաթ,
 Անբույքովին սրժաթակերտ, իսկ եզրերը՝ ոսկեդրվագ:
 Կերտվածքն է դա Հեփեստոսի. այն ինչ հասավ Միդոնական
 թագավորից՝

Հերոսասիրտ Փեդիմոսից. նա իր տանը մեզ ընդունեց,
 Երբ անդ եղանք մենք ետ գալիս: Եվ դա ճի՛նա ես ուզում եմ
 տալ քեզ ընձա՛:

Աղբյուս անա խոսում էին նրանք այնտեղ իրարու նետ:

Մինչդեռ արքեն նյարերն էին թագավորի աստվածային տունը գալիս.
 Ինձանք բերում էին ոչխար, ոմանք՝ գինի քաջալերիչ,
 Իսկ նրանց մեծ՝ նացն ստաբում էին կանաչ գեղազտի:

620 Աղբյուս նրանք սարքում էին ապարանքում մեծ խրատճանք:
 Այդ ժամանակ խոսնաչքները՝ Ռդիսուսի պալատի մոտ,
 Որ երկատման կար լայն մի տեղ, հրճվում էին, զվարճանում:
 Նետում էին սովորաբար սկավառակ, տեղ ու նիզակ:
 Ասցց մեկուսի էին նստած սեղեխների դիկալսորներն՝
 Անդ բոլորին գերազանցող Անտիճոսն ու Եվրիմաքն աստվածակերպ:
 Եվ մտնեցավ այնտեղ նրանց Նտեմոնը Փրոնիոսյան:
 Կա, դիմելով Անտիճոսին, հարցմունք արեց և խոսք ասաց.
 «Ի՞նչ Անտիճոս, արդյոք գիտի՞ մեկն ու մեկը, թե՞ չգիտի՞

630 Երբ պիտի գա Տելեմաքոսն ավազածիր պերճ Պիլոսից.
 Կա իմ նավը վերցրեց գնաց, բայց նավը ինձ պետք է ճի՛նա:
 Գնում եմ ես լայնատարած Էլիս ահա, քանզի այնտեղ
 Գտնվում են իմ տասներկու՝ ճայիկ ձիերն և ջորիները իմ տոկուն,
 Որոնք սակայն դեռ չեն լծված: Մեկն ուզում եմ քերել, լծել»:
 Աղբյուս ասաց: Խիստ զարմացան, քանզի նրանց մտքով անգամ
 Ձէր անցել, թե նա դեպ Պիլոս է գնացել: Կարծում էին, որ տանն է նա,
 Կամ էլ մի տեղ՝ հանդերում իր, խոզարածի, խաշների մոտ:
 Եվ Եվպիթյան Անտիճոսը պատասխանեց իսկույն նրան ու խոսք ասաց.
 «Ճշմարտացի դու ինձ ասա. ե՞րբ նա գնաց, և ո՞վ արդյոք

640 Իթակեի ջանելներից նրան եղավ անդ ուղեկից:
 Ընտի՞ր մարդիկ էին արդյոք, թե՞ վարձկաններ կամ ստրուկներ.
 Այդ էլ կարող էր նա անել: Դու ճիշտ խոսիր, որ ամեն ինչ
 լավ իմանամ:

Ան նավն արդյո՞ք խլեց քեզնից նա հակառակ քո ցանկության,
Թե՞ կամուլի ինքդ նրան այն զիջեցիր, երբ որ սրտանց նա

խնդրեց քեզ»:

Եվ Նոեմոն Փրոնիույանն իսկույն նրան պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ինքս իմ կանքով ես տվեցի: Ո՞վ կարող էր այլ կերպ վարվել,
Երբ խնդրույն էր այնպիսի մարդ, որմ իր սրտում մեծ վիշտ ունի,
Դժվարին էր մերժել այնժամ աղերսանքին այդ վշտալի:

Իսկ նրա նետ պատանհները մեկնեցին, որ լավագույնն են ազգի մեջ,

650 Որոնց թվում, իբր առաջնորդ, նկատեցի ես Մեհտորին,
Բայց թերևս աստված էր դա, որը նրան էր 'նմանվել
Ապշած եմ ես, քանզի երեկ այստեղ տեսա ես Մեհտորին

աստվածակերպ.

Մինչ նա վաղուց, նավը նստած, ուղևորվեց դեպի Պիրոս ավազածիր»:

Այդպես ասաց և հեռացավ, գնաց տունը իր հայրական:

Եվ վրդովվեց այն երկուսի սիրտն անվեհեր: Նրանք իսկույն

Խոսնայրներին իրենց շուրջը հավաքեցին և խաղն հապճեպ

ընդհատեցին.

Իսկ Եվպիթյան Անտիմոսը նրանց դիմեց և խոսք ասաց

զայրագնաբար,

Քանզի ինքը տխուր էր խիստ, և լցված էր նրա հոգին

Չար դավանքով, իսկ աչքերն իր վառվում էին ինչպես կրակ.

660 «Ավա՛ղ, իրոք Տելեմախոսն հանդգնաբար գլուխ քերեց ճանապարհի
Գործն անվեհեր: Իսկ մենք այնժամ կարծում էինք, որ այդ բնավ

չի կատարվի,

Մինչդեռ կամքին մեր հակառակ, նա՛ այդ լակտոն, ինչպես հարկն է

նավը սարքած,

Ու քաջարի մարդիկ ընտրած ազգի միջից, ճանապարհուլեց ահավասիկ.

Այսուհետ էլ նա միշտ աղետ և պատուհաս մեզ կը քերի:

Թող կործանի Չևսը նրա գործությունը, նախքան դառնա նա չափահաս:

Պատրաստեցեք ճեպընթաց նավ ու նավաստի քսան հոգի և

հանձնեք ինձ,

Որ ես հսկեմ նրա ուղին վերադարձի: Նեղուցի մեջ,

Իթակեի և Սամեի միջև ժայռոտ դարանամոտ ես կլիներմ,

Այդպես նրա ուղևորումն հանուն իր հոր՝ աղետալի գործ կդառնա»:

670 Այդպես ասաց. բոլորն իրեն խրախուսում էին, գովում,

Ապա շուտով վեր կացան և Ռդիսեսի տուն գնացին:

Մինչդեռ երկար էլ չմնաց Պենելոպեան անիրազեկ գործի մասին,

Որ չարադավ խոսնայրները խորհել էին սրտում իրենց նենգասպասիր.

Լուրը նրան Մեդոնն հայտնեց. բակի պատի ետև կանգնած՝ լսել էր նա

Որոշումը, այն դավը, որը նստեցին նրանք բակում:

Արդ նա որպէս համբաւաբեր, տուն մտնելով, վազեց դեպի Պենելոպեան:
Երբ նոր էր դեռ նա շենքն անցել, Պենելոպեան նրան հարցրեց.
«Ահա, բանքեր, ինչո՞ւ արդո՞ք առաքեցի՞ն քեզ խոսնայրները պանծալի
Գուցե նրանք պատվիրում են, որ դյուցազուն Ռիսևսի ծառաները
680 Այժմ ընդհատեն աշխատանքը և պատրաստեն իրենց համար

նոր խրախմանք:

Ո՞հ, Երանի թե վերջինը լինի խնջույքն այդ անիրավ,
Գեթ դատարեն այստեղ մնալ փեսայության գործի համար.
Հասկարվում են այստեղ հաճախ, ոչնչացնում ու վատնում են

մեր գույքն ամբողջ,

Սուսցվածքը իմ խորինաց Տելեմաքի: Եվ մի՞թե դուք ձեր հայրերից
Ձեզ մանկության տարիներին չեք իմացել հաստատապես,
Թե ինչպե՞ս էր լավ ու բարի վերաբերվում Ռիսևսը ձեր ծնողաց.
Ա՛խ, ոչ որի նա չը գիտեր վիրավորել՝ ոչ իր գործով, ոչ էլ խոսքով,
Մինչ տվոր են թագավորներն աստվածագոր այլ կերպ վարվել
Ու մարդկանցից մտնելանագու՝ ոմանց ատել և մեծապես ոմանց սիրել:

690 Եսդ նա բնավ անօրեն գործ չի կատարել ոչ մի մարդու:

Մինչդեռ հայտնի են ձեզ աննշանքն ու անվայել գործերը ձեր:

Եր բարություն համար հիմա շնորհակալ չեք դուք քնալ»:

Պատասխանեց նրան խոհեմ ու իրազեկ Մեղոնն իսկույն.

«Ո՞հ, թագուհիս, Երանի՞ թե անեղ ոճիրն այդ լոկ լիներ:

Կա ավելի վատթարագույնն և ավելի զարհուրելիքն.

Մե՛նտի գործ են մտածել խոսնայրները. ո՞հ, Ձեռը այդ թող խափանի:

Մտադիր են նրանք սրով Տելեմաքին անդ սպանել,

Երբ որ նա տուն վերադառնա. գնացել է իր հոր մասին

Կար ստանալու նա սուրբ Պիլոս, Լակեդեմոն աստվածայինն»:

700 Ասաց այդպես: Եվ թագուհին սիրտն ու ծնկները թուլացան.

Բեյրանի մեջ պտպանծված էր կարծես լեզուն, աչքերն իսկույն

Լցվեցին հորդ, դատն արցունքով, խզվեց նույնիսկ ձայնը նրա առողջ
ու չինջ.

Եվ անագան խոսեց միայն ու այսպիսի խոսք նա ասաց.

«Ինչո՞ւ, բանքեր, իմ զաւակը գնաց, ավա՛ղ, ի՞նչ կարիք կար,

Որ նա շրջի արագընթաց սև նավերով, որոնք այնտեղ, ծովերի մեջ,

Կժուղգներ են մարդկանց համար ու ճեղքում են ջրերն անծայր.

Մի՞թե, իրավ, ուզում է նա, որ մարդկանց մեջ ընդմիշտ անունն

իբ վերսնա».

Պատասխանեց նրան խոհեմ ու իրազեկ Մեղոնն իսկույն.

«Ես չը գիտեմ. գուցե իրոք նրան դրդեց մի ոմն աստված,

710 Կամ ներշնչեց սիրտն իր այդպես՝ Պիլոս գնալ, որպեսզի անդ

գեթ իմանա

Վերադարձն իր սիրելի հոր կամ այն, որ նա մահացել է գուցե արդևն»:

Ասաց այդպես ու հեռացավ նա տան միջով Ռդիսուսի:
Մինչ դառնալի, սրակոտոր վիշտը պատեց նրա հոգին,
Եվ նա նստել չկարեցավ տանը եղած բազմոցներից մեկն ու մեկին,
Այլ վայր ընկավ իր ամրաշենն անջարանի շենքի առաջ
նու հեկեկաց դառնակսկիծ: Ծորջը նրա ստրուկ ծառայք,
Ռոքան կային տան մեջ այնժամ, ծեր ու ջանել, ջալեցին խիստ
ու մեծաձայն:

Եվ դառնապես հեծկլտալով նրանց ասաց Պենեդուպեն.
«Ակա՛նջ դրեք, սիրելիներ, ինձ հետ ծնված, համահասակ բլուր

կանսնց մեջ

- 720 Օլիմպացին ամենից շատ ինձ է տվել վիշտ ու աղետ և տառապանք:
Նախ ինձ զրկեց իմ ամուսնուց ազնվամեծար, առյուծասիրտ,
Որն իր ամեն արժանիքով միշտ փայլում էր դանախանց մեջ,
Եվ փառքը իր տարածված էր Հելլադայում ու լայնալիք Արգոսի մեջ:
Իսկ այժմ ահա իմ այս տնից սիրամեկեր իմ զավակին
Ժամուտ մորիկները շորթեցին. մինչ էս, ավա՛ղ, նրա մեկնումը չիմացա:
Ո՛հ անողորմ անպիտաններ, մի՞թե ոչ ոք գլխի չընկավ, որ գեթ գայիք
Եվ մահիճից ինձ հանեիք. չէ՞ որ այնժամ դուք գիտեիք,
Թե ե՛րբ տնից նա դուրս եկավ կամ ե՛րբ ողովեց դեպի նալը սևակտուց:
Ա՛խ, եթե էս իմանալի, որ այդպիսի ճանապարհ է ձեռնարկում նա,
730 Անշուշտ տանը նա կմնար, որքան էլ խիստ ողևորվել նա ցանկանար,
Կամ պետք է ինձ այն ժամանակ նա մահացած թողներ տան մեջ:
Սակայն ձեզնից մեկը հիմա թող շուտ գնա, կանչի, բերի ծեր Դոլիոսին՝
Իմ ծառային, որին հայրս ինձ նվիրեց, երբ դեռ աչտեղ էի գալիս:
Նա այժմ հսկիչ խնամող է իմ ծառաշատ պարտեզի մեջ:

Թող նույնհետայն

Լաերտեսի մոտ նա գնա և ամեն բան պատմի նրան:
Գուցե ծերունի իր մտքի մեջ կարողանա գտնել հիմա գեթ մի հնար
Եվ գա շուտով ու զանգատվի համայն ազգին՝ ինչպես սրանք անագորույն
Ցանկանում են ոչնչացնել աստվածակերպ Ռդիսուսի ցեղն ու որդուն»:
Ցանձամ նրան իր խոսքն ասաց ստնտու կին Ելիսիկլիան.

- 740 «Ո՛հ, իմ դաստիկ դու սիրելի, կուգես՝ այժմ ինձ ըստանի՛ր սուր պղնձով,
Թե չէ՛ թող ինձ դու այս տան մեջ, բայց էս քեզնից խելոյթունը
չեմ թաքցնելու:

Ամբողջ գործը էս գիտեի, էս էս սարքել և ամեն բան նրան տվել.
Հաց և գինի համեղահամ: Մինչդեռ նա մեծ երդում առավ
այնժամ ինձնից,

Որ չհաչտենեմ քեզ այդ մասին, նախքան կանցնի տասներկու օր,
Մինչև որ դու ինքդ, սրտով վշտաշարշար, հարցմունք անես և խնամաս.
Ռեպեսզի դու քո վաղածամ լացուկոծով դեմքիդ պերճանքը չխատենս:
Սակայն հիմա ել ըլացվիր, զգեստն հագիր քո մաքրագույն

- Եվ վերնատուն դու բարձրացիր ծառաներիդ հետ միասին
 Ու ջերմաջերմ անդ աղոթիր ասպարակիր Ջևսի դատրիկ Աթենասին:
- 750 Կա է միայն, որ կարող է մահից փրկել քո գավակին:
 Իսկ ծերուկին վշտաշարժար նորից դու վիշտ մի պատճառիր.
 Ես չեմ կարծում, որ տոհմը մեծ Արկեիսյանի երանավետ աստվածներին
 Անհաճ լինի և ատելի: Այլ կմնա տակավին մեկը կենդանի,
 Որն այս շենքին բարձրակտուր, այլև բերրի լայն դաշտերին
 պիտի իշխի»:
- Այդպես ասաց և ամոքեց վիշտը նրա. աչքի արցունքը չորացավ:
 Կա լվացվեց, ապա իսկույն իր մաքրափայլ հագուստն հագավ
 Եվ վերնատուն շուտ բարձրացավ ծառաների հետ միասին:
 Կա գամբուղը գարի լցրեց և աղոթեց Աթենասին:
 «Լսի՛ր դու ինձ, ասպարակիր Ջևսի դատրիկ, անպարտելիդ ո՛վ Աթենաս.»
- 760 Եթե տանն իր երբևիցե Ողիսեսը ամենագետ քո մեծ պատվին
 Այրել է գեր թիկնամետերը կովերի կամ խաշների,
 Հիշիր դու այդ և սիրելի որդուս հիմա պահիր դու ողջ ու անվնաս,
 Եվ վիտացող սեղեխների չար դավանքից փրկիր նրան»:
 Ասաց ու ջերմ նա լաց եղավ: Աթենասը լսեց նրա թախանձանքն այդ:
 Իսկ խոսնայրները սենյակում ստվերամած դեռ աղմկում էին դաժան,
 Եվ վիտացող պատանհներն այսպես էին խոսում այնտեղ.
 «Բազմախոսնայր մեր թագուհին պատրաստվում է ամուսնության
 Եվ չգիտի, թե իր որդուն ինչպիսի մահ է ըստասում»:
 Այդպես էին խոսում ոմանք՝ չիմանալով, թե իրենց ինչ է վիճակված:
- 770 Բայց Անտիոռոսն, անարգելով, դիմեց նրանց ու խոսք ասաց,
 «Ո՛հ, սնապարծ դուք պանդուրներ, թողե՛ք նպերտ, ամբարտալան
 խոսքերը ձեր,
 Որ չըլի մեկն ու մեկը և չգնա ու այդ մասին հայտնի այնտեղ:
 Այլ շո՛ւտ գնանք մենք լուռումունջ և գաղտնաբար կատարենք այն
 գործը փայլուն,
 Որն հաճելի է բոլորիս և ծնվել է մեր բոլորի սրտերի մեջ»:
 Այդ ասելով՝ ընտրեց իսկույն կորովալիք քսան հոգի
 Եվ նրանց հետ ծովափ գնաց, դեպի նավը արագընթաց:
 Կախ և առաջ ծովի խորքը նրանք ուն նավը ձգեցին.
 Կալսր իր տեղը տնկեցին և առագաստը սարքեցին,
 Թիկերն ապա պինդ կապեցին կաշվե, ամուր ճուղակներով
- 780 Եվ. ամեն ինչ հարդարելով, առագաստները պարզեցին,
 Իսկ մարտական զենքը նրանց այնտեղ բերին ծառաները քաչանոցի:
 Խարսխեցին նավը հետո և ափն իջան իրենք իսկույն
 Ու սարքեցին այնտեղ ընթրիք՝ սպասելով, որ գիշերը շուտով կգա:
 Այդ ժամանակ իր վերնատան սենյակի մեջ Պենեոպեին խոհեմամիտ
 Տխուր պստկել էր միայնակ՝ խմիչքն, ուտեստը մոռացած:

Նա մտորում էր պեկոծ. արդյոք մահից խույս կտա՞ իր ազնիվ որդին,
Թե՞ նա իրոք կկործանվի ամբարտաւան խոսնայրների բռնի ուժով:
Այնպես, ինչպես առյուծն հզոր, որսկաններով շրջապատված,
Ահը սրտում, մտածում է, թե մոտենում են ոտխները որսատենչ,
790 Այդպես ահա մտորելիս՝ նրա աչքին քունը իջավ քաղցրանուշիկ.
Եվ պառկելով նա քուն մտավ, թմրեց մարմինն, ու վերացան

ցավեր ու վիշտ:

Մինչդեռ այլ միտք անդ հղացավ պայծառաչյա վեհ Աթենասն.
Մի ուրվական նա հորինեց և կանացի կերպարանքով օժտեց նրան՝
Նմանությամբ Իփթիմեի, Իկարիոսի պերճ դատրիկի,
Որը մի օր ամուսնացել էր Փերեոմ տուն ունեցող Եվմելի հետ:
Ուրվականն աչք՝ աստվածակերպ Ողիսևսի տուն նա հղեց,
Որ ամոքի սրտմտությամբ արեկոծվող ու վշտաբեկ Պենելոպին
Եվ մեղմացնի նրա ջաղանքն ու հեծեծանքն արտոսրալի:
Դռան ճիգի փոկի կողքով նա անջարան մտավ նրա,

500 Կանգնեց նրա սնարի մոտ ու բարբառեց և խոսք ասաց.
«Քնա՞ծ ես դու, Պենելոպե, սիրոդ տխուր և վշտաբեկ,
Ջալլում ես միշտ: Բայց աստվածները հեշտակյաց, ահալասիկ,
Արգելում են քեզ ողբ անել և հեկեկալ: Իսկ քո որդին դեռ ետ կը գա
Դեպի տունն իր, քանզի հանդեպ աստվածների մեղապարտ չէ

նա բնավին»:

Նրան այնպես պատասխանեց և խոսք ասաց խոհեմամիտ Պենելոպեն՝
Նա, որ քնած էր քաղցրաբույր երազների կամարի տակ.

«Ի՞նչ բան է սա, բույր իմ, ասա՛: Ինչպե՞ս եկար: Մինչդեռ առաջ

չէիր գալիս,

Քանզի չէ՞ որ ապրում ես դու անդ, հեռավոր քո հարկի տակ:

Պատվիրում ես, որ վերջ տամ ես սրտմտությանն ու ջալլանքիս

բազմաշարշար,

810 Որոնք մաշում, խորտակում են իմ հեզ սիրտը և իմ հոգին.
Նախ զրկվեցի ես ամուսնուց առյուծասարտ և ազնվագույն,
Որն, հիրավի, գերազանց էր դանալանց մեջ ամեն տեսակ արժանիքով.
Հերոս էր նա, որի փառքը Հելլադայում և Արգոսում

Թնորում էր միշտ: Իսկ այժմ, ավա՛ր, սև, լայնափոր մավով

մեկնեց սիրած որդիս,

Պանդո՛ւրն անմիտ: Անփորձ է նա թե՛ գործի և թե՛ խոսքի մեջ:

Ուստի լալիս եմ դառնադառն՝ ավելի շատ նրա համար,

քան ամուսնու:

Դողում եմ ես այժմ երկյուղից, սարսափում եմ տարակուսած.

Փորձանքի մեջ գուցե ընկնի նա այն երկրում, ուր որ մեկնել է

նա հիմա,

Կամ թե ծովում, որ չարագործ շատ կան մարդիկ, որ նրա դեմ

դավանք ունեն

820 Եվ ուզում են սպանել նրան, նախքան երկիրն իր հայրենի նա

ես դառնա»:

Իսկ որվականը անմարմին պատասխանեց իսկույն նրան և այս ասաց.

«Քաջալերվիր և քո սրտում չվախենաւ դու բնավին.

21." որ նրա առաջնորդն է մի ուղեկից, որին, որպես գորավիզի,

Կր ցանկալին բոլոր մարդիկ, քանզի իրոք մեծագոր է նա չարիագանց

Ինրր Պարսա Աթենասն է. նա կարեկից է նաև քեզ վշտերիդ մեջ

Եվ նիմու էլ ինձ առաքեց, որ քեզ հայտնեմ եւ այդ մասին»:

Նրան նորից իր խոսքն ասաց Պենելոպեան խոհեմամիտ.

«Լեթև իրոք դիցուհի եւ կամ լսել եւ խոսքն աստղծու,

Հայտնիր դու ինձ դժբախտագույն իմ ամուսնու մասին նաև.

830 Կենդանի" է դեռ նա արդյոք և տեսնո՞ւմ է նա կենաստոր լույսն արևի,

Թե՛" նա արդեն մահացած է և Հադեսի տունն է իջել»:

Պատասխանեց այնժամ նրան այն որվականը անմարմին.

«Նգաւ մասին եւ չեմ կարող ճշմարտացի քեզ բան ասել.

Մեռած է նա, թե՛" կենդանի, քանզի լինել ունայնախոս լավ չէ բնավ»:

Արդպես տասց և նույննետայն դրան փակի անցքի միջով

Աննետացավ, հանց շունչ հողմի: Մինչ խոր քնից իր վեր թռավ

Իկարիոսի դատրիկն այնժամ, և սիրելի սիրտը նրա խորունկ խնդաց,

Քանզի երազն, հանց իրական մի վառ տեսիլ, նրան գիշերն այդ երեսաց:

Խոսնայրները նսվի վրա շուտ լող տվին ճանապարհով այն ծովային՝

840 Սրտում իրենց միտք անելով Տելեմաքի անագորույն մահվան մասին:

Անդ ծովի մեջ է Աստերիս ասպառածուտ փոքրիկ կղզին,

Իթակեի և քարքարոտ Մամեի մեջ: Եվ կան նրա երկու ափին

Նստվրկալող հարմարագույն երկու կայան: Ահավասիկ,

Անդ կանգ առած՝ սպասեցին դարանամուտ արեացիք:

Ե Ր Գ Ի Խ Ն Գ Ե Ր Ո Ր Ղ

ՈՂԻՍԵՎՍԻ ԼԱՍՏԱՆԱՎԱԿԸ

Արշալույսը վեր բարձրացավ փառաբանված Տիթոնոսի սկերն մահիճից,
Որ իր շողշող լույսը պիտի անմահներին, նաև մարդկանց մահկանացու:
Աննահները բազմած էին մեծ խորհրդի, և նրանց մեջ
Ինքը Ջուսն էր բազմել ահեղ, որի կորովն է մեծագույն և գերազանց:
Աթենասը նրանց պատմում էր բազմաթիվ աղետները Ռոխուսի,
Որին նա միշտ կարեկից էր, որը տանն էր դեռ դիցուհու:
«Աստվածաբանս ղու հզոր Ջուս և դուք նաև, հավերժակյաց
ով աստվածներ,

Այո՛, բնավ այսուհետև մականակիր ոչ մի արքա
Թող չլինի հեզ ու բարի կամ ողորմած, թող չիմանա արդարություն,

- 10 Այլ թող որ միշտ նա ժանտ լինի և անօրեն գործ կատարի:
Քանզի ոչ ոք աստվածակերպ Ռոխուսին էլ չի հիշում այն ազգի մեջ,
Որի վրա իշխում էր նա, ինչպես մի հաչր ներողամիտ ու բարերար:
Մինչդեռ հիմա գտնվում է կղզու վրա՝ կրելով վիշտ ու տառապանք
Անդ, Կալիպսո դիցուհու տանն, որ պահում է նրան բռնի:
Վերադառնալ դեպի երկիրն իր հայրենի և դեպի տուն նա չի կարող,
Քանզի չունի ոչ ընկերներ, ոչ բազմաթի արագ նավեր,
Որոնք նրան ողեկցեին լայնատարած, խոր լանջերով մթին ծովի:
Իսկ այժմ ահա մտադրվել են ըսպանել սիրատենչիկ նրա որդուն
Տուն դառնալիս: Մեկնել է նա դեպի Պիլոս, Լակիդեոնն աստվածային,
20 Որպեսզի գեթ անդ իմանա որևէ լուր կամ մի համբավ իր հոր մասին»:
Պատասխանեց և խոսք ասաց նրան Ջուսը ամպահալած.
«Ո՛ր իմ զավակ, ի՛նչ խոսք էր այդ, որ դուրս թոսվ քո շորթերից.
Չէ՛ որ ինքքդ, դու քո խելքով ամենագետ, որոշեցիր,
Որ Ռոխուսն ետ պիտի գա և նրանցից առնի վրեժն իր ահավոր:
Եվ ինքդ դու, որ կարող ես, Տելեմաքին եղիր հիմա մի ողեկից,
Որպեսզի նա ողջ, անվնաս ետ գա, հասնի իր երկիրը հայրենական,

Իսկ սեղեխներն իրենց նավով ետ կը դառնան անհաջողակ
 ու ձեռնունայն»:

Այդ ասելով՝ դիմեց ապա նա Հերմեսին՝ սիրանվեր իր գավակին.
 «Ինչ ես, Հերմես, բանքերը մեր այլ դեպքերում: Նաև հիմա
 30 Գնա, հայտնիր գեղազանգուր, հավերժահարս աստվածուհուն
 մեր կամքն ամուր՝
 Բազմահմուտ Ռդիսեսի դարձի մասին: Թող նա շուտով ճանապարհվի,
 Մակայն նրան թող չուղեկցի ոչ ոք, ո՛չ մարդ մանկանացու,
 ո՛չ էլ աստված:
 Այլ նա ինքք, լաստափայտի վրա ամուր, թող բյուր տանջանք,
 վիշտ կրելով՝
 Գնա, հասնի քամներող օրը պողպեա Սքերիա՝
 Պերն երկիրը փեսեկների, որոնք իրոք ազգական են աստվածներին:
 Նրանք նրան անդ այնպիսի պատիվ կտան, որը վայել է աստրծուն,
 Եվ կողարկեն նավի վրա նրան դեպի հայրենի հողը սիրելի:
 Կտան նրան այնքան ոսկի, այնքան պղինձ ու հագուստներ
 փարթաւ ու բյուր,
 Որքան անգամ Տրոյայից Ռդիսեսը իր հետ տանել չէր կարենա,
 40 Եթե բաժինն իր սվարի անդ ստանար ու բարեբախտ ետ գար իր տուն:
 Նրան այդպես է վիճակված՝ վերադառնալ դեպի երկիրն իր հայրենի,
 Գևսի տունն իր բարձրակտուր և տեսնել անդ սիրանվեր բոլոր
 մարդկանց»:

Ասաց այդպես, հնազանդվեց նրան Հերմեսն Արգոսասպան:
 Նա մուչնհետաչն իր ութերին մուչներն հագավ գեղեցկափայլ,
 Կնկոճ ու պերճ և ոսկեղեն, որոնք նրան թոցնում էին լայն ծովույի,
 Անկապագիծ երկրի վրա, հանց հովմերի շունչը թեթև:
 Իր ձեռքն ստավ գավազանը, որով գիտեր նա քուն թերել
 Մահկանացու մարդկանց աչքին և կամ քնից արթնացնել:
 Մականը այդ ձեռքին բռնած՝ թռավ, գնաց Արգոսասպանը մեծագոր:
 50 Իսկ երբ հասավ նա Պիեթիա ջինջ եթերից իսկույն իջավ նա ծովի մեջ,
 Ապա արագ ճախրեց, սահեց մի թևավոր ճայի մման,
 Որ ջրերում հաճախակի թաց է անում կործքն ու թներն իր կորովի՝
 Հավերժագուշ, մթին ծովի վտանգավոր խորշերի մեջ ձուկ որսավիս:
 Այդպես, դրան նմանվելով, Հերմեսն արագ սահեց ծովի մակերևույթ:
 Իսկ Լոբ, այդպես սրանալով, եկավ, հասավ հեռու կղզին,
 Կուսուլտ ծովից ցամաք ելավ, ապա շարժվեց, գնաց դեպի խոր
 քարանձավն,
 Որի մեջ հենց բնակվում էր գեղազանգուր հավերժահարս
 աստվածուհին:
 Եվ հիրավի, նա դիցունուն գտավ այնտեղ, անձափ մեջ:
 Օջախի մեջ վառվում էր սնդ բուրբ կրակը: Բոցավառվող մայրիների

1. Ձևը Հերմեսին ուղարկում է Կալիպատ հավերժանարսի մտտ (նկար սափորի վրա):

60 Եվ խնկեճու բուրմունքըն անուշ տարածված էր կրգու վրա ամենուրեք:

Հավերժահարս աստվածուհին, երգն հնչելով իր քաղցրաձայն, Ոսկի մաքրքը շարժելով, հյուսում էր անդ կամ պտտվում հաստոցի մտտ:

Անձալի շուրջ ծաղկափթիթ, ճոխ աճում էր անտառը խիտ Եվ նրա մեջ՝ պերճ կաղամախ ու լաստեճի, անուշաբույր շատ անճիներ.

Ծառերի մեջ բնակալել էին բազում թռչունճերը թեթևաթև,

Աղմկարար ջրագռավներ, բլուր բվեճներ և ճուռակներ, Որոճք իրենց ճոխ կերակուրն հայթայթում են լայն ծովափին: Այդ խորափոր քարանձավի շուրջ բլուրը աճում էին փարթամորեն Կանաչազարդ որթեր բազում ողկույզներով բեռնավորված:

70 Եվ չորս աղբյուր իրար կողքի, ջինջ ու վճիտ, ինչպես բլուրեղ, Հոսում էին ու վազվզում այստեղ-այնտեղ և ամենուր: Ծորջը ծաղկող մարգեր կային, իսկ նրանց մեջ՝ նլ խոր, չքնաղ մանուշակներ:

Եթե այցի գար այդ կղզին մեկը անմահ աստվածներից, Տեսնելով այդ՝ կզարմանար, և կլցվեր հիացմունքով նրա նոգին:

Եվ կանգ առավ այնտեղ ահա տրիսանդակը Արգոսասպան, Ծորջը նայեց ու հոգեպես նա հագեցավ այդ ամենով, Ապա մտավ խոր անձավը, և առաջին իսկ հայացքից Պերճ Կալիպատն՝ գեղեցկուհին աստվածների, հեշտ ճանաչեց իսկույն նրան.

Քանզի իրար անձանոթ չեն աստվածները հավերժակրաց, 80 Կույնիսկ եթե բնակվում են նրանք հեռու միմըլանցից. Բայց չը գտավ ներսում այրի նա քաչասիրտ Որիսևսին,

Որ, ծովափի ժայռին նստած, ինչպես և միշտ, լաց էր լինում
 դառնակակիծ.
 Սրտակոտոր հեծեծանքով մաշում էր նա սիրտն ու հոգին
 իր վշտարև,
 Աչքն իր ուղղած հուզվող ծովի հեռաստանին՝ դառն արցունք էր
 թափում այնուհետ:
 Մյուս Հերմեսին պերճ Կալիպսոն՝ գեղեցկուհին աստվածների,
 Հարցում արեց, հրավիրեց, որ նա նստի վառ բազմոցին.
 «Ի՞նչ կա, առա, որ եկել ես դու այժմ, Հերմես ոսկեմական.
 Կերամեծար իմ սիրելի, մինչդեռ առաջ այցելության չէիր գալիս:
 Արդ, ինձ առա, ի՞նչ ես ուզում. կըկատարեմ, ինչպես որդում է
 սիրտս ինձ,

90 Եթե միայն ես կարող եմ այդ կատարել, եթե գործն է հնարավոր:
 Բայց նախապես հետևիր ինձ, որպեսզի քեզ հյուրասիրեն ես սրտագին»:
 Այդպես առաջ աստվածուհին, ապա դրեց նրա առաջ նա մի սեղան
 Ու ամբոստիս առաջարկեց, լցրեց նաև կարմիր նեկտար:
 Եվ սկսեց ուտել, խմել արգոսասպան բանբերը ժիր:
 Երբ նա կերավ ու հագեցավ, և իր հոգին կերոխումով այդ լիացավ,
 Այնժամ նրա նա արցունքին պատասխանեց և խոսք առաջ.
 «Աստվածուհիդ, հարց ես տալիս այստեղ եկած դու ասործուն.
 Ո՞չմարտացի ես քեզ կասեմ, ինչպես որ դու հորդորեցիր:
 Ձևս միայն ինձ պատվիրեց այժմ այստեղ գալ, ինքս թեպետ չլի ուզում.
 100 Եվ իսկապես, ո՞վ կուզենա կամավ անցնել ծովի ջրերը անասնման,
 21՝ որ չկա մահկանացու մարդկանց ոչ մի քաղաք այստեղ,
 Որտեղ ընտիր, հարյուրեզնյա զոհ եմ անում աստվածներին:
 Բայց մեկն ու մեկն աստվածներից անկարող է չկատարել կամ անտևել
 Հզոր կամքը, հրսմանը ասպարակիր Ձևս—գզոնի:
 Ասում է նա, որ այստեղ է թշվառագույն քաջն այն հզոր ներունկից,
 Որ կովեցին Պրիամոսի քաղաքի մոտ ինը տարի կորովաբար,
 Իսկ տասներորդ տարում նրանք քաղաքը այն ճիմնահատակ
 խորտակեցին
 Ու նկատեցին: Ետ դառնալիս՝ Աթենասի դեմ չարաչար մեղանշեցին,
 Եվ նա նետեց նրանց վրա ահռելի հողմ, մեծ ալիքներ.

110 Այդպես ահա ոչնչացան նրա բոլոր ընկերները:
 Իսկ իրեն էլ՝ հողմն ու ալիքը զարկեցին և, բշեով, հասցրին այստեղ:
 Այնուամենայնիվ՝ նա պատվիրեց, որ այդ քաջին դու արձակես փութանակի,
 Քունդի բախտը չի սահմանել, որ վախճանվի նա՝ հեռու իր սիրածներից:
 Վրձակված է նրան՝ դառնալ դեպի երկիրն իր հայրենի,
 Կեպի տունն իր բարձրակոտոր և տեսնել անդ սիրանվեր բոլոր
 մարդկանց»:
 Այդպես առաջ, ու Կալիպսոն՝ գեղեցկուհին աստվածների, ահաբեկվից,

Եվ, Հերմեսին դառնալով, նա պատասխանեց և խոսքն ասաց
իր թևավոր.
«Ո՛հ, աստվածներ. որքա՛ն էք դուք նախանձաբեկ և անողոր:
Այդ կրքի մեջ

Գերագանց էք դուք բոլորից: Վրդովվում էք դուք չափազանց,
120 Երբ դիցուհիք միանում ենք քաջերի հետ, որ ամուսին դառնան իրենց:
Երբ վարդասմառն Արշալույսը Օրիոնին սիրով սիրեց, ողջագորեց,
Վրդովվեցիք, նախանձեցիք դո՛ւք հեշտակյաց ո՛վ աստվածներ,
Մինչև նրան սուրբ Արտեմիսը ոսկեգահ, Օրտիգիալում հարձակվելով,
Զարկեց հանկարծ և սպանեց իր մահաբեր պաքներով:
Նույն բանն եղավ, երբ Դեմետերը վարսագեղ, արտի տեմչին
հնազանդված,
Մի եռահերկ հողի վրա Յասիոնի հետ մեկ մահիճում սիրով կապվեց:
Մինչ այդ մասին Ջևար այնժամ շատ չը մնաց անիրազեկ,
Այլ շողշողուն շանթով զարկեց և սպանեց նա Յասիոնին:
Նույնպես և ինձ, ով աստվածներ, թույլ չէք տալիս, որ ես ապրեմ
այս քաջի հետ:

130 Ես եմ փրկել նրան ծովում, երբ նստած էր ջարդված նավի նա ողնուցին:
Ծողշողենի իր կայծակով Ջևան ահավոր զարկեց ուժգին
Եվ խորտակեց, այրեց նրա նավը ծովում մուգ-մթազույն:
Կործանվեցին այդ ժամանակ նրա բոլոր ընկերները ազնվամեծար,
Մինչդեռ նրան հողմը քշեց, և ափքներն այստեղ հանկարծ ափ
նետեցին:

Իսկ ես նրան ջերմ սիրեցի, խնամեցի ու սնեցի գործվագին.
Հույս ունեի և հաստատ կամք՝ դարձնել նրան հավերժ անմահ,
Բայց քանի որ աստվածներից ոչ ոք բնավ չի հանդգնի
Ասպարակիի Ջևաի կամքը չկատարել կամ անտեսել,
Թող որ գնա նա դեպի ծովն հնավերժագոչ, քանզի Ջևան է
պահանջում այդ.

140 Սակայն նրան ես չեմ կարող ոչ աջակցել, ոչ էլ մարդիկ տալ ուղեկից,
Քանզի չունեմ ես բազմաթի, խորագոգ նավ և ընկերներ հավատարիմ,
Որոնք նրան ուղեկցեին լայնատարած, մուգ լանջերով մթին ծովի:
Բայց նրանից չեմ թաքցնի, այլ խորհրդով կօժանդակեմ ես քարեհամ.
Ինչպես պետք է նա անվնաս վերադառնա իր երկիրը հայրենական»:
Կրկին նրան իր խոսքն ասաց սուրհանդակը Արգոսասպան.
«Որեմն հիմա բաց թող նրան և պատկտիր դու զայրույթից
ահեղ Ջևաի,

Որպեսզի նա հետագայում զայրույթով քեզ չվնասի»:
Այդ ասելով՝ շուտ հեռացավ Արգոսասպանն հզորագոր:
Իսկ մեծարգո հավերժահարսն ուղղվեց, գնաց դեպ Ռդիսևան մեծահոգի,
150 Քանզի Ջևաի հրամանին հնազանդվեց նա իսկապես:

Ողիսևսին անդ ծովափին նստած գտավ: Նրա դեմքին
 Իսոն արցունքը չէր ցամաքել: Նա իր տխուր կյանքն էր մաշում
 այնտեղ անօգ.
 Հստաչելով կարոտատենչ դարձի մասին՝ ջալլում էր նա Կրտամորմոք,
 Նրան այլևս ամենևին հաճելի չէր հավերժահարսն, որի հետ նա
 Գիշերում էր լայն անձալի մեջ ակամա և դիցուհու ցանկությամբ լույ:
 Իսկ ցերեկներն անցկացնում էր ծովի ափին, ժայռի վրա, մտահոգված:
 Հեծեծանքով ու դառնությամբ անդ մաշում էր նա իր հոգին
 Եվ, նայելով հուզված ծովի հեռաստանին, վարար արցունք էր
 թսսիում միշտ:
 Արդ, մոտեցավ նրան այնտեղ հավերժահարսն աստվածագոր
 և խոսք ասաց.

160 «Թշվառական, բավ չէ՞ այդքան ջալլանք անես. կյանքդ իզուր
 դու մի՛ կարճիր:
 Արդեն սրտանց պատրաստ եմ ես ճանապարհել քեզ այստեղից.
 Գնա շուտով, կտրիր երկար, հաստ գերաններ. սուր կացինով
 քեզ պատրաստիր

Դու լայնալիր մի լաստանավ, բայց վերևից դրա՝ շինիր
 Տախտակամած, որ քեզ տանի դա դեպի ծովը մթագույն:
 Իսկ ես կտամ քեզ հաց և ջուր. ճանապարհիդ համար նաև
 Առատորեն կտամ զինի, որ քո քաղցին ու ծարավի՛ն դու հագուրդ տաս:
 Կհագցնեմ քեզ նոր զգեստ և ուղեկից հողմ կառաքեմ,
 Որ սիրելի և հայրական քո երկիրը հասնես դու ողջ և անվնաս,
 Ինչպես որ այդ ցանկանում եմ այժմ լայնալիր երկնքի տեր
 աստվածները,

170 Որոնք ինձնից գորավոր են և՛ գործի մեջ, և՛ իմաստուն վճիռներով»:
 Աղապես ասաց: Ահաբեկվեց բազմահամբեր Ողիսևսը.
 Նա, դիմելով աստվածուհուն խոսքերն ասաց այս թևավոր.
 «Քո մտքում մի ուրիշ բան կա, աստվածուհի, ո՛չ մեկնումն իմ:
 Գառավիրում ես լաստանավով անել ու գոռ անդունդները անցնել ծովի:
 Կժվար է այդ և ահռելի: Նույնիսկ արագ նավերը հարթ ու համաչափ,
 Ջևսի հողմով խրախուսված՝ միշտ չեն հաջող այն անցքնում:
 Ահավասիկ, քո ցանկությանը հավատակ, լաստանավով ես չեմ գնա,
 Մինչև որ դու չկամենաս մեծ երդումով երդվել այստեղ,
 Որ ինձ համար չես հորիճում դու այլ աղետ մի չարադավ»:

180 Աքրպես ասաց, և Կալիպսոն աստվածային իսկույն ժպտաց,
 Նրան ձեռքով նա փաշփաչեց, անվամբ կոչեց ու խոսք ասաց.
 «Ծիշտ որ դու խիստ խորամանկ ես, հնարագետ և իմաստուն,
 Իր այդպիսի լուրջ ու զգաստ և խորիմաց միտք հղացար:
 Թող իմանան, իբրև վկա, երկիրը այս, երկինքը լայն
 Եվ Ստիքսի ջրերը հորդ, որոնք հոսում են գետնի տակ (այս է իրոք

Երանավետ աստվածների երդումը մեծ և անավոր),
Երդվում եմ արդ, որ ես քո դեմ չեմ հորինում ոչ մի աղետ, ոչ մի
դավանք,

Այլ քեզ իրոք այն եմ միայն խորհուրդ տալիս, որն իմ ազնիվ
համոզմունքն է.

Այդպես ինքս կվարվեի, եթե իրավ քո վիճակում ես լինեի:
190 Զէ՞ որ ես էլ և՛ կամք ունեմ, և՛ սուրբ ձգտում արդարության,
Նաև սիրոս այս կրծքի տակ երկաթից չէ, այլ վառվում է
կարեկցությամբ»:

Այդ ասելով՝ քայլեց, գնաց պերճ դիցուհին աստվածների
Եվ հետևեց աստվածուհուն Ողիսևը բազմաշարշար:
Երկուսով էլ խոր քարանձավ նրանք մտան. քաջն հողածին և դիցուհին:
Բազմեց այնտեղ նա բազմոցին, որից դեռ նոր Արգուսասպանը
վեր կացավ.

Հավերժահարսն իսկույն դրեց նրա սուսջ ամեն տեսակ կերակուրներ՝
Ե՛վ խմիչքներ, և՛ ուտելիք, որ ուտում են միայն մարդիկ մահկանացու:
Ինքն էլ ապա բազմեց ոտիդ աստվածակերպ Ողիսևին դեմ-հանդիման,
Իսկ նածիշտները դիցուհուն մատուցեցին քաղցր նեկտար և ամբրոսիա:
200 Այդպես նրանք ձեռք մեկնեցին պատրաստ դրված ուտեստներին.

Երբ հագեցան կերուխումով նրանք այդպես և լիույի,
Նսխ և սուսջ իր խոսքն ասաց պերճ դիցուհին աստվածների.
«Իյուցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ողիսևս բազմահնար
Որեմն դու մտադիր ես գնալ, հասնել քո օջախը բարձրակտուր
Եվ սիրելի քո հայրենիք: Բարո՞վ գնաա. նաչողություն քեզ կմաղթեմ:
Բայց եթե դու իմանայիր՝ որքա՞ն տանջանք և դառն աղետ
Դեռ վիճակված է քեզ կրել, մինչև հասնես դու հայրենի երկիրը քո,
Իրավ, ինձ մոտ կմնայիր և կասյիելիր ինձ հետ այստեղ, իմ հարկի տակ.
Ու դու անմահ կլինեիր, հավերժակյաց, թեպետ ձգտում ես դեպի տուն,
210 Որ կնոջդ տեսնես շուտով, որին այդպես կարոտել ես փափագատեննչ:
Մինչ կարող եմ արդարացի ես պարծենալ, որ իսկապես քո կնոջից
Հասակովս կամ իմ տեսքով վատթար չեմ ես: Եվ չի կարող
Մահկանացու կինը մրցել գեղեցկությամբ անմահների պերճանքի հետ»:
Պատասխանեց իսկույն նրան Ողիսևը ամենազետ.

«Ես լավ գիտեմ, որ իմաստուն Պենելոպեան, եթե նայես՝
Իր հասակով և իր տեսքով քեզնից նսեմ է սուսվել ու աննշան,
Իբրև թշվառ մահկանացու, սակայն չէ՞ որ անմահ ես դու:
Բայց կարոտ եմ ես իմ կնոջ, նրա վիշտն է ինձ ամեն օր տառապեցնում
Ես ուզում եմ տունս գնալ, մեծափափագ օրը՝ տեսնել վերադարձիս:
220 Իսկ եթե մեկն աստվածներից մթին ծովում ինձ պատճառի
նոր արհավիրք

Կըհանդուրժեմ ես նաև այդ. բազմափորձ է սիրոս, տոկուն.

Ծառ եմ կրել ես տառապանք, խոնջանք ու վիշտ ծովերի մեջ,
Նաև այնտեղ՝ պատերազմում, թող միանա և նոր՝ աղետն այդ ամենին»:

Այդպես ասաց: Մինչդեռ արևը մայր մտավ, և ամենուր տիրեց խավար:
Եվ հեռացան նրանք իսկույն: 'Այնտեղ՝ մի մեղմ անկյունի մեջ
խոր անձավի

Միրո քաղցր գգվանքի մեջ հրճվում էին նրանք մեռակ:
Իսկ երբ ծագեց առավոտյան արշալույսը վարդամատն,
Ռդիսևը հագավ իսկույն իր պատմութանն ու վերարկուն:
Իսկ դիցուհին ծածկեց ծածկոցն իր նրբահյուս, գեղեցկափայլ
ու շողշողուն,

230 Կապեց մեջքին նա իր գոտին՝ գեղեցկակերտ ու ոսկեղեն,
Այնուհետև քաշեց գլխին պայծառ շղարշը նկարեն
Եվ սկսեց Ռդիսևին ողևորման նա պատրաստել:
Հանձնեց նրան նա մի տապար՝ թեթև ու մեծ, պղնձակերտ,
Երկապրի և ձեռքի համար հարմարավույն ու գեղեցիկ,
Որը ամուր հագցըրած էր ձիթենու պինդ փայտից կոթին:
Եվ բացի այդ՝ տվեց նրան մի սրբատաշ, հղկված ուրագ.
Ապա հապճեպ ողևորվեց դեպ հեռավոր ծայրը կղզու,
Որ մեծամեծ ծառեր կային և՛ կաղամախ, և՛ լաստենի, և՛ երկնահաս
Եղևիններ. բոլորը գոյ՛ ու մերկացած, լողի համար պինդ ու հարմար:
Երբ որ նրան նա ցույց տվեց, թե որտեղ են աճում ծառեր
բարձրակատար,

240 Իսկույն ևեթ աստվածուհի պերճ Կալիպսոն ետ դարձավ տուն:
Եվ սկսեց նա կտրատել այնտեղ ծառեր, եռաց նրա գործը արագ.
Նա քան ծառ կտրեց այդպես, սուր կացիճով սրբատաշեց
շուրջանակի,
Հղկեց ապա ճարտարապես, չափեց լարով և հարթեցրեց նա համաչափ:
Իսկ Կալիպսոն՝ պերճ դիցուհին աստվածային, նորից եկավ,
բերեց գշիր:
Եվ նա փորեց ու ծակծկեց գերաններն այդ, կապեց, կցեց իրարու հետ.
Պահանգներով և սեպերով պինդ հեղուսեց ու լաստանավն
այդպես կերտեց:

Ինչպես վարպետն՝ հյուսնության մեջ ճարտարագործ, չափում է լավ,
Սպա շինում լանջածավալ ու բեռնատար նավի հատակն,
250 Այդպես շինեց Ռդիսևը լաստանավն իր տարողունակ:
Չողեր տնկեց և հեղուսեց հեցուկներով ու ցանկապատ շինեց վերուստ,
Ցանկապատի վրա երկար նա բռնակներ շինեց նաև.
Տնկեց կայսր, որին կցեց առագաստի համար մի ձող:
Լավ բացի այդ՝ ղեկ պատրաստեց, որպեսզի ճիշտ ղեկավարի,
ուղղություն տա,

Ծեղքերի մէջ նա խիտ առ խիտ խցկեց ճշույլերը ոտենու,
Որ պաշտպանվի նավը ջրից, հետո լցրեց նա լաստի մէջ շատ
կոճիլ ու ճշուղ:
Եվ Կալիպսոն՝ աստվածային պերճ դիցունհին, բերեց կտավ
մի շողշողուն,
Որ սուագաստ նա պատրաստի, իսկ Ողիսևսն այդ էլ շինեց
նարտարորեն:

Կցեց դրան նա չվաններ, առագաստի պարանները սարքեց իսկույն
260 Ու վերջապես լծակներով լաստը ձգեց աստվածային ծովի վրա:
Հասավ արդեն չորրորդ օրը, և պատրաստված էր սմեն բան,
Իսկ հիւնգերորդ օրը նրան ճամփա դրեց պերճ Կալիպսոն աստվածային:
Նա լողացրեց նրան մաքուր, հագուստ հագցրեց անուշաբույր,
Նրա համար բերեց, դրեց մի տիկ գինի մուգ-կարմրագույն
Ու մեծագույն մի տկով ջուր: Դրեց նաև նա ընտրովի մի պարկ պաշար.
Բազմաբազում քաղցրեղեններ ու տեղաչափ շատ ուտեստներ:
Նա առաքեց այնուհետև բարենպաստ ողեկից հողմ,
Որի համար Ողիսևսը ուրախացավ և սուագաստն իսկույն պարզեց:
Նստեց ապա նա դեկի մոտ, դեկը շարժեց, ղեկավարեց վարպետորեն,

270 Եվ այնուհետ քունը նրա աչքերն այլևս չփակեց:
Նա նայում էր Բուլլքին անդուլ և անագան միշտ մայր մտնող
Եզնարածին, այն Արջին, որը նաև կոչվում է Սայլ,
Որ միեւնույն տեղն է շարժվում և անդադար հետևում է Օրիոնին
Ու երբևէ Օվկիանոսի ջրերի մէջ չի թնկղմվում:
Կալիպսոն էր, աստվածային պերճ դիցունհին, տվել պատվերն
այդ նախօրոք,
Որ աստղերն այդ իր ձախ թևում միշտ ունենա նա՝ ծովի մէջ
նավարկելիս:

Տասնկոթ օր նա շարունակ իր ուղին էր անցնում ծովով,
Տասնութերորդ օրը արդեն երևացին փեակների
Երկրի լեռներն ստվերամած, որ նավորդին մոտ էին շատ.

280 Դրանք մթին այդ ծովի մէջ նման էին մի մարտական մեծ վահանի:

Այնժամ երկրից եթովպացոց էտ էր գալիս երկրաստանն իշխանագոր.
Երբ լեռներից սղիմների տեսավ հանկարծ, որ Ողիսևսն է ծովն անցնում,
Անեղորեն նա զայրացավ, սիրտը լցվեց վրդովմունքով:
Թափահարեց նա գլուխն իր, ապա խոսեց և իր հոգուն այս
խոսքն սասց.

«Ավա՛ղ, միթե աստվածները, երբ ես հեռու երկրում էի կթովպական,
Ողիսևսի բախտը այլ կերպ են որոշել: Ահավասիկ հասնում է նա
Փեակների երկիրն արդեն, որտեղ նրան վիճակված է վերջ ի վերջո

Խույս տալ ցանցից իր բազմադետ տանջանքների, որ կրում է:

Ճա համապագ:

Բայց դեռ, կարծեմ, շատ տառապանք պիտի կրի, մինչև որ կուշտ

Ճա հազննա»:

290 Այդպես ասաց և հավաքեց ճա ամպերը: Եռածանին իր ձեռքն ատավ,
Փոթորկեց ծովն ու բորբոքեց շունչը բոլոր մրրիկների.
Թուխայ ամպերը խիտ ծածկեցին երկիրն ու ծովն ամենուրեք,
Իսկ երկնքից գիշերն իջավ. խիստ հուզվեցին հուժկու եվրոսն ու
Նոտոսը.

Այն Ձեփյուտն արագաշունչ ու Բորեասն եթերածին,
Որոնք ուժգին անդ նետեցին վիթխարի ու բունն այիքների:
Եվ թուլացան սիրելի սիրուն ու ծնկները՝ Ողիսևսի:

Նա վրդովվեց ու իր հեզուն քաշակորով՝ այս խոսքն ասաց.
«Ավա՛ղ, որքան դժբախտ եմ ես: Ի՞նչ կլինի վերջն իմ արվոքը:
Ո՞հ, երևի ճիշտ գուշակեց աստվածուհին իմ արագան.

300 Ձե՛ որ ասաց, որ ծովի մեջ, նախքան հասնեմ՝ իմ հայրենի երկիրը ևս,
Պիտի կրեմ շատ աղետներ: Եվ այժմ ահա կատարվում է ամենը այդ:
Տե՛ս, որպիսի՛ խիտ ամպերով Ջևաը պատեց անծայրածիր երկինքն
ամբողջ.

Բորբոքել է ծովը հուժկու, շուրջը շաչում են մրրիկները բազմազան՝
Լի հուզմունքով փոթորկալից, և այժմ արդեն անխուսափ է

կորուստը իմ:

Ա՛խ, եռակի, քառապատիկ երշանիկ են դանաչացիք, որոնք ընկան,
Կործանվեցին լայն Տրոյայում՝ Ատրիդների հավատարիմ:

Լավ չէ՞ր լինի, որ նաև ես կործանվեի ժամոտ օրհասով
Հենց այն օրը, երբ բազմամբոխ տրոյացիք Պեղևյանի դիակի մոտ
Թափում էին գլխիս անվերջ բյուր-բյուրավոր սուր նիզակներ:

310 Եվ այդ դեպքում ինձ մեծ պատվով կը թաղեին, ես վե՛ն փառքի
կը հասնեի
Աքեյանց մեջ, մինչ այժմ պետք է ես մահանամ մահով թշվառ
և անարժան»:

Այդ ասելիս՝ նրա վրա վերուստ ընկավ մի ահռելի, հուժկու այիք
Եվ գալարեց, պտույտ տվեց լաստանալը ահագնակի:

Իսկ Ողիսևսն, դեկն իր ձեռքից բաց թողնելով, ցած տալալվեց
Եվ ծովն ընկավ լաստից պոկվեց: Մինչ հողմերի բորնկումը
ամեղաշունչ,

Հանց ամենուր՝ գոռ շատաչող հուժկու մրրիկ, զարկեց, կտրեց
կայմն մեջտեղից.

Առագաստը և նրա ձողն հուժկու թափով ծով նետվեցին ու սլացան
Եկիքների արշավի մեջ, Ողիսևսին՝ կոհակները դեռ պահեցին
Մրրի տակ. չկարեցավ ճա փրփրալից այլաց ճնշումն հաղթահարել,

320 Ծանրացած էր նա հագուստով, որ Կափպսոն հագցրեց նրան
արժանապես.

Բայց ի վերջո նա դուրս եկավ. բերնից թափվում էր ջուրն աղի,
Որն հոսում էր նաև նրա գլխից, բոլոր գիսակներից:
Չը մոռացավ նա լաստը իր, թեպետ արդեն հոգնած էր խիստ:
Նա, ափքները ճեղքելով, ուղղվեց դեպի այն ու բռնեց
Եվ, փրկվելով օրհասական իր վիճակից, նստեց լաստին:
Հուժկու այլաց հորձանքի մեջ լաստը նետվում էր այն ու ձախ,
Հանց աշունքին ժանտ Բորեասն է թշում փշերը դաշտի մեջ,
Որոնք, թվով անհաշվելի, հողմի առաջ միանում են, կցվում իրար,
Այդպես ծովում հողմերն, աստ-անդ հար նետելով, թշում էին

լաստը նրա:

330 Մերթ Նոտոսն էր այն նետում դեպ Բորեասը, որ սա քշի,
Մերթ էլ՝ Եվրոսն էր այն ձգում դեպի Զեփյուտն, որ հալածի նա անխնա:
Բայց Կադմոսի դստրիկն՝ Ինոն, քաջահասակ Լևկոթեեն, տեսավ նրան.
Մահկանացու էր նա առաջ և մարդաձայն, սակայն հիմա
Նա ծովային աստվածուհու վեհ փառքին էր արժանացել:
Գթաց նա հեզ Ռդիսեսին, որ տառապում էր մեծապես.
Նմանվելով ճաշի՝ իսկույն նա դուրս եկավ հորձանքներից,
Ամուր նստեց լաստանալին, սպա ասաց Ռդիսեսին.
«Ո՛հ, դու դժբախտ, ինչո՞ւ սրդյոք Պոսիդոնը երկրասասան
Քո դեմ այդպես զայրացած է ու տեղում է նա թո գլխին բյուր

աղետներ:

340 Սակայն նա քեզ չի կործանի, թեպետև խիստ փափագ ունի.
Դու ինձ լսիր, վարվիր այսպես, քանզի, կարծեմ, դու պանդույր չես:
Հանիր շորդ և դեն ձգիր. իսկ լաստը այս թող հողմերի քմայքներից
Ու ձեռքերովդ լող տուր այժմ և փրկությունը որոնիր
Անդ, երկրի մեջ փեակների, քանզի այնտեղ է վիճակված քեզ

սպաստան:

Վերցրո՛ւ անեղծ, աստվածատուր այս քուլը և կրծքիդ փոփր,
Եվ դու բնավ այսուհետև չես վախենա կործանումից:
Իսկ երբ լող տաս դու ձեռքերով և ցամաքին հասնես շուտով,
Քողն արձակիր և այն իսկույն ծովը նետիր դու մթազույն,
Սակայն ափից հեռու ձգիր և ցամաքով երկրի ներսը արագ գնա»:

350 Այդպես ասաց աստվածուհին և քողն հանձնեց իսկույն նրան,
Իսկ ինքն ապա, ճաշի նման, սուզվեց նորից խորքն ալեկոծ,
Մթին ծովի, և մթազույն ափքն իսկույն ծածկեց նրան:
Ու մտածեց բազմաչարչար Ռդիսեսը աստվածակերպ,
Մտահոգված՝ նա հատաչեց և քաջ սրտին այս խոսքն ասաց.

«Վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ: Ոհ, միգուցե մեկն ու մեկը աստվածներից
իմ դեմ հիմա
Նոր անգութություն է հորինում՝ պատվիրելով, որ լաստանավը ես թողնեմ:
Սակայն ես այդ չեմ կատարի, զի տեսնում եմ՝ հեռու է դեռ
ցամաքն ինձնից,
Ուր ինձ համար, ինչպես ասաց, նոր ապաստան է վիճակված:
Լավ չի՞ լինի, վարվեմ այնպես.— և առավել բարվոք է դա այժմ
իցն թվում,

360 Քանի որ այժմ գերանները պահանգներով դեռ հեղուկված,
կցված են պինդ,
Ես կը մնամ բառիս գրա և կը կրեմ, կը հանդուրժեմ այժմ ամեն ինչ:
Իսկ երբ արդեն լաստանավն իմ աստ խորտակվի ավի՞քներում
այս անավոր,
Ծով կնետվեմ ու լող կտամ, սրիշ հնար քաջահարձար այստեղ չկա»:
Մինչ նա այդպես միտք էր անում ինքն իր սրտում և իր հոգում,
Պոսիդոնը երկրաստանն հուզեց, շարժեց մի անելի, մեծ ու հզոր,
Կարծես ուղիղ նրա գլխին վերուստ կախված, հուժկու աղիք.
Ողիսեսի լաստին գարկեց: Ինչպես հողմի շունչն ամենի
Քշում է գոս կույտը հարդի և այն նետում է ցիրուցան,
Այդպես ահա ջարդեց, ցրեց նա գերաններն երկար լաստի:
370 Իսկ Ողիսեսն գերաններից մեկը թռնեց ու ցատկելով վրան նստեց,
Ինչպես հեծնում են նժույգ ձին. հանեց հագուստն, որը տվել էր
Կալիստոն,
Ու ծով ձգեց: Ասլա հասցնեալ նա իր կրծքին կապեց քողը
կախարդական,
Պարզեց ձեռքերն իր լայնորեն ու ծով նետվեց գլուխն ի վար՝
Փախազելով լող տալ այդպես: Տեսավ նրան երկրաստանն
իշխանագոր,
Ըսրժեց գլուխն և ինքն իր մեջ ու իր սրտին այսպես ասաց.
«Այդպես ահա, քյուր տառապանք հանդուրժելով, շրջիր ծովում
դու չարագույժ,
Մինչև որ գաս դեպի ցամաք, հասնես մարդկանց դյուցասնունդ.
Բայց և այնժամ, համոզված եմ, չես տրտնջա, որ տառապանքն էր
քո նվազ»:

380 Մասց այդպես ու մտրակեց գեղեցկաբաշ նա ձիերին,
380 Գնաց հասավ իսկույն Էգե, ուր ազնվաշուք ապարանքն էր նրա
կանգնած:
Մինչ Աթենասն՝ դուստրը Ջեսի, այլ բան մտքում իր մտածեց.
Սրգելեց նա շունչն հողմերի, ողիները փակեց նրանց,
Պատվեր տվեց, որ դադարեն քոլորն իսկույն և քուն մտնեն մեղմ
ու հանգիստ:

Հուզվեց միայն Բորեասը, որ վերացնի ալիքներն՝ աչն,
Որպեսզի գեթ դյուցասնունդ Ռդիսևը գնա, հասնի
Փեակներին անդ թիասեր և խուսափի այդ մահացու իր վիճակից:
Բայց նա այդպես՝ երկու գիշեր ու երկու օր տարուրթերվեց
հորդ սլաց սեշ,
Ինքն իր սրտում և նախապես լավ զգալով իր անխուսափ կորուստն
այնտեղ:

390 Իսկ երբ երբորդ օրն ստեղծեց Արշալույսը գեղազանգուր,
Սաստկաշունչ հողմը դադարեց, շուրջը տիրեց հանդարտություն,
Խաղաղ ծովն էր Ռդիսևսի դիմաց փոված: Նա, ալիքով առաջ նետված,
Քաջահագաց նայեց շուրջն իր և նկատեց ցամաքն այնտեղ:
Ինչպես հաճախ որդոց համար ցնձավետ է ու բերկրալի կյանքն
իրենց հոր,
Որը, պատկած Լիվանդագին, երկարատև տանջանքի մեջ,
Հար տառապում էր սաստկապես, քանզի դեռ էր տկարություն
մատնել նրան,
Բայց փրկել էն աստվածները նրան մահից՝ բերկրաճք տալով
նրա որդոց,

Այդպես ահա Ռդիսևսին հույժ բերկրալի թվաց երկիրն ու անտառը,
Եվ նա ուժգին լող էր տալիս, որ գեթ շուտով ոտքն իր դրնի հողի վրա:
Երբ նա արդեն այնքան մոտ էր, որքան կարող է ձայնն հասնել,
400 Լսեց հանկարծ գոռ թնդունը ժայռը թակող ալիքների:
Մինչ վիթխարի, մեծ ալիքները կատաղի զարկվում էին շոր ցամաքին
Ու մղոնչում անագնակի, և ամեն ինչ ծովափրփուրն էր պատել անդ:
Ծորջը չկար նավակայան և ծովախորշ կամ նավերին մի ապաստան:
Ժայռերն էին ցցված ծովում և ծովածեծ, սպառածուտ, քարափ միայն,
Ռեստի իսկույն Ռդիսևսի սիրուն ու ծնկները թուլացան,
Եվ վշտացած այս խոսքն ասաց նա իր սրտին քաջախիզախ.
«Նվա՛ղ. Չեսք թույլ տվեց ինձ տեսնել երկիրն անակնկալ,
Անդունդները ես լող տվի, գոռ ալիքները՝ անդքերով՝ այստեղ հասա,
Սակայն չկա ճերմակ ծովից դուրս ելնելու ոչ մի հնար.

410 Դեմս կանգնած եմ սեպեզր լեռնաժայռեր, շուրջն՝ ալիքներն,
հոխորտալով,
Աղմղկում եմ մեծամուռն ու մոլեգին. վերուստ կախված եմ ուղղաբերձ
Ապառաժներն անմատչելի, ծովն է այստեղ հուզված ու խոր.
Անհնար է երկու ոտքով կանգնել ամուր և խուսափել ժանտ աղետից:
Եթե փորձեմ ես դուրս ցատկել, հուժկու ալիքն ինձ կարող է բռնել
իսկույն

Եվ խիստ նետել այս ժայռերին, և կիճի փորձն իմ նսնիր:
Եթե այլուր լող տամ ստիճն այս զուգահեռ, որ գտնեմ գեթ
Հեշտ զառիվայր, որևէ ծերս, նավակայան,

- Սարսափում եմ. ո՛հ, միգուցե մորիկը ինձ, հեծեծման մեջ այս
չարսպիտ,
- Վերցնի, ապա քշի, տանի՝ դեպ հեռուները ձկնավետ այս մուգ ծովի:
- 420 Կամ միգուցե մի ոմն աստված անդ մի հրեշ ծովից հանկարծ
իմ դեմ հանի,
Որպիսիներն այստեղ իրոք շատ է սնում Ամփիտրիտեն փառասպակ.
Քանզի գիտեմ, իմ դեմ աստիկ զայրացած է Պոսիդոնը երկրասասան»: Երբ որ այդպես միտք էր անում նա՝ իր սրտում և հոգու մեջ,
Հուժկու ալիքն հանկարծ նրան բռնեց, նետեց դեպ լեռնաժայռը ավունքի:
Մաշկն իր մարմնի պիտ պոկեր և ոսկրերն էլ ջարդուփշուր պիտի աներ,
Եթե նրան ստովածուհի վեհ Աթենասն այսպիսի միտք չներշնչեր.
Նա շուտափույթ, երկու ձեռքով, ժայռը բռնեց և, հեծնելով,
Նրա լանջին կախված մնաց, իսկ ժանտ ալիքը ետ քաշվեց,
Եվ նա մահից իր խուսափեց: Սակայն ալիքն, ետ քաշվելով,
նորից թնդաց,
- 430 Վրա տվեց, նրան զարկեց, ժայռից պոկեց ու դեպ ծովի՝ խորքը տարավ:
Այնպես, ինչպես բազմոտանուն, եթե նրան իր խոռոչից
դուրս եմ բերում,
Կպչում եմ պինդ և խիտախիտ բազմաբազում ավազիկներ,
Այդպես նրա հաղթ ձեռքերի պոկված մաշկը կտոր-կտոր
Կպած մնաց ժայռի լանջին, իսկ ալիքը ծածկեց նրան ամբողջովին:
Եվ Ռդիսևսը տարաբախտ, ճակատագրին՝ իր հակառակ, պիտ
կործանվեր,
Եթե նրան քաջահմար խորհուրդ չը տար պաշտառաչյա վեհ Աթենասն:
Դուրս լող տալով ալիքներից, որոնք թակում էին ավունքը՝ ցամաքի,
Նա լողալով շարժվեց հեռուն՝ աչքն իր ուղղած դեպի երկիրն,
որ գեթ մի կերպ
Տեսնի այնտեղ հեշտ մատչելի մի գառիվեր, նավակայան:
- 440 Երբ, լող տալով, եկավ, հասավ նա քերանին գեղեցկահոս վարար գետի,
Նրա աչքին անդ երևաց հարմարագույն և հարթ մի տեղ,
Փափուկ մի ափ, որն ազատ էր քարից, ժայռից, պաշտպանված
էր ժանտ հողմերից:
Նա հասկացավ, որ ծովավեժ մի գետ է դա, և աղոթեց նա սրտագին.
«Լսի՛ր ինձ. տե՛ր, ով որ լինես, դիմում եմ քեզ աղերասանքով.
Խուսափել եմ այսպես ահա ծովից հուժկու և զայրույթից Պոսիդոնի:
Չէ՛ որ անմահ աստվածների վեհ խնամքին արժանի եմ նաև նրանք,
Որ գալիս եմ իբրև դժբախտ թափառական, անչպես ես եմ, ահավասիկ,
Եկել եմ ժանտ թափառումից: Ընկած եմ, արդ, քո հորձանքին
ու ծնկներից:
Խղճա ինձ, տե՛ր, քանզի ես քեզ աղոթում եմ հանց արժանի մի
խնդրարկու»:

- 450 Ասաց այդպես: Եվ նույնհետայն գետ-աստվածը դադար տվեց
հորդ հոսանքին,
Զսպեց, սանձեց ափքներն իր: Ստեղծելով ջուրջը նրա հանդայտություն՝
Նրան փրկեց իր հունի մեջ: Բայց թուլացել էին նրա ծնկներն արդեն
Ու ձեռքերը. ափքների դեմ կովեւոց սիրտն էր արդեն սաստիկ տկար:
Ունեց նրա մարմինն ամբողջ. ջուրն էր հոսում նրա քթից և բերանից:
Անշնչացած, անխոս և լուռ՝ պառկեց այնտեղ նա ուժասպառ,
Եվ տիրեցին նրան այդպես անհուն խոնջանքն ու թուլությունն:
Բայց երբ հեռո նա շունչ քաշեց, ուշքի եկավ, միտքն արթնացավ
իր հոգու մեջ,
Իսկույն նեթ աստվածունու կախարդական քողն արձակեց
Եվ այն հապճեպ նետեց գետի հորձանքի մեջ այն ծովալեծ.
460 Քողը սահեց ափքների մեջքի վրա: Աստվածունի Ինոն այնտեղ
Այն ընդունեց սիրանվեր իր ձեռքերով: Իսկ նա, գետից հեռանալով,
Չոքեց դաշար շամբուտի մեջ և համբուրեց երկիրն ու հողը կենարար:
Ապա հուզվեց և խոսք ասաց նա իր սրտին քաջախիզախ.
«Վա՛յ ինձ, ալա՛ղ, ինչև՛ր պիտի դեռ ես կրեմ, ի՞նչ կլինի վերջն
իմ արդյոք.
Եթե աչստեղ, այս գետի մոտ, ես անցկացնեմ գիշերը այս
ծանրաթախիծ.
Եղյամը վատ, վնասարար և ցողը ցուրտ կարող են ինձ
Աստ կործանել. իսկ ես չե՞ որ առանց այդ և՛ ուժասպառ եմ
արդեն հիմա:
Մինչ ցրտաշունչ հողմն է փչում ստախտչան այս հորդ գետից:
Մակայն եթե վեր բարձրանամ ես բյուրն այս և անտառում ստվերամած,
470 Տերևախիտ ճյուղերի մեջ անդ քուն մտնեմ, կթե այդպես
ինձ յստագին
Խոնջանքն՝ ու ցուրտն հաղթահարեն, ու ես սուզվեմ քաղցրանուշիկ
խոր քնի մեջ,
Երկյուղում եմ. ո՛հ միգուցե գազաններին դառնամ ավար ու կերակուր»:
Նրան, այդպես միտք անելիս, հանկարծ թվաց, որ լավագույնը
վերջինն է:
Ուտի գնաց նա անտառը, որ թեքված էր դեպի գետն այն.
Նա սողալով տակը մտավ մի ճյուղավոր ու խիտ թփի,
Որն աճում էր մեծ ցողունից. մի ճյուղն ազնիվ ձիթենի էր, մյուսը,
սակայն,
Վայրենի էր: Խորքը դրանց չէր թափանցում քամիների շունչը խոնավ,
Եվ չէր հասնում դրանց բնավ վառ ճառագայթը արևի:
Անձրեն անգամ դեռ չէր անցել դրանց ներսը, չափազանց խիտ
էին դրանք..
- 480 Թփերն աճում էին կցված ու միասին: Դրանց տակ մտավ Ողիսեսը:

Իր հաղթ ձեռքով նա տերևներ անդ հավաքեց և անկողին սարքեց
իսկույն,

Քանզի կային բյուրաբազում շատ տերևներ անդ կուտակված,
Որոնցով լավ պատսպարվել կարող էին նույնիսկ երկու կամ երեք մարդ,
Երբ եղանակը վատ լիներ, երբ թնդային փոթորիկներ:
Տեսնելով այդ՝ բազմաշարշար, աստվածակերպ Ռդիսևը խնդաց՝ հոգով,
Պառկեց իսկույն և իր վրա տերևների կույտը ցանեց.
Այնպես, ինչպես դաշտում հեռու, որտեղ չկա ո՛չ՝ հարևան և ո՛չ մի
մարդ,

Իր խանձողն է մոծիրի մեջ թաքցնում, պահում հովիվն հաճախ,
Որ կրակի սաղմը մնա և այն այլուր ձեռք բերելու պետք չլինի,
490 Այդպես ծածկվեց Ռդիսևը տերևներով: Իսկ Աթեհասն
Քունն աչքերին ցանեց նրա, որ խոնջանքից նա ազատվի,
Եվ շուտափույթ փակեց նրա արտևանունքը սիրելի:

Ե ր գ վ ե ց ե ր ո ր դ

ՌԴԻՍԵՎՍԸ ԳԱԼԻՍ Է ՓԵԱԿՆԵՐԻ ՄՈՏ

Այդպես քնած էր դրոցագուն Ռդիսեւը բազմաչարչար:
Հաղթանարել էին նրան քունը խորունկ և խոնջանքը:
Այդ ժամանակ Աթենասը՝ աստվածունի՜ն պսպճառաչյա,
Թուալ, գնաց դեպի քաղաքն ու երկիրը փեակների:

Սրանք ստաշ, վաղ ժամանակ, ապրում էին Հիպերիայում լայնատարած,
Անդ, մերձակա կիկլոպներից, որոնք անչափ նպերտ էին ու վիսացող,
Ու միշտ նրանց՝ ճնշում էին, երբ ստավիկ կորոլայիր ու գերազանց:

Եվ դուրս հանեց փեակներից՝ Նավսիթոուն աստվածակերպ,

Սքերիս բերեց բնակություն, որը հետո էր մարդկանցից շահախնդիր:

- 10 Քաղաքի շուրջը պարիսպներ նա կառուցեց, աներ շինեց բնակության,
Կանգնեց փարթառ նա տաճարներ աստվածներից և ջածանեց սողն
ամենքին:

Սակայն մահվան ուժով գերված՝ վաղուց ի վեր տունն էր իջել

նա Հադեսի:

Եվ իշխում էր այժմ Ակկիոնում՝ աստվածներից իմաստությունն

իր ստացած:

Արդ՝ Աթենասն՝ աստվածունի՜ն շողշողաչյա, մեծաճողի Ռդիսեսի

Դարձի մասին հոգ տանելով, դեպի նրա ապարանքը ուղղվեց, գնաց:

Նա բարձրացավ, արագ մտալ ննջարանը գեղեցկակերտ ու նկարեց,

Որ քնած էր աստվածատես արքայադուստրը՝ Նավսիկան,

Գեղեցկափայլ պերճ դատրիկը մեծաճողի Ակկիոնոսի:

Իսկ նրա մոտ, այնտեղ դռան երկու կողմից, կանգնած էին զույգ

նաժիշուներ՝

- 20 Քարիսներից իրենց պերճանքը ստացած: Փակված էին դռներն հղկված:
Եվ դիցունի՜ն, հանց հողմի շունչ, արագ անցավ դեպ անկողինը աղջրկա,
Կանգնեց նրա նա սնարին, դիմեց նրան և խոսք առաց՝

Նմանվելով ծովագնաց քաջ Դիմասի այն դատրիկին,

Որին իրոք նասակակից էր Նավսիկան. և որին նա սիրում էր շատ:

Ահա, նրա տեսքն ընդունած, Աթենասը պայծառաչյա աչսպես խոսեց.
«Ինչպե՞ս է որ, ով Նաւիկա, սիրած մայրդ ծուլ է ծնել քեզ, ապաքե՛ն,
Եվ քնած ես դու տակավին՝ անհոգ թողած քո զգեստները պերճաշուք.
Մինչդեռ արդեն մոտիկ է քո ամուսնությունն, երբ դու ինքդ պիտի

զուգես

Եվ պիտ զուգես նաև նրանց, որ կտանեն՝ քեզ հարսանիք:

- 30) Լավ զգեստներ պարկեշտ հագնող մարդն է արժան փառք ու պատվի,
Եվ ցնծում են որսխտութեամբ հայրը նրա և հարգո մայրն:

Արդ, եկ գնանք մենք լվացքի, հենց որ ծագի Արշալույսը ճաճանչագել.
Կը հետևեն քեզ նաև ես, հանց օգնական, որ շուտափույթ գործն

ավարտես:

Իսկ դու չէ՞ որ երկար, աչսպես, մնալու չես կուչս, ամուրի.

Եվ քեզ արդեն խնամախոս են փեակյան ամբողջ ազգի քաջազուններն,
Որոնց ցեղին պատկանում ես նույնպես և դու: Ահա՛վասիկ,
Առավոտ վաղ գնա, խնդիրի վսեմափայլ քո ծնող հորն, որ պատվիրի
Կառքը լծել ջորիք արագ, որպեսզի շուտ նրա վրա բառնանք, տանենք
Պատմունճաններ, ծածկոցները փայլեմագարդ և գոտիներն:

- 40) Եվ ալեյի վայելուչ է, որ դու գնաս կառքի վրա, և ոչ ոսքով ու հետիոտն,
Քանզի չէ՞ որ լվացքի տեղն հեռու է շատ մեր քաղաքից»:

Այդ ասելով՝ պայծառաչյա Աթենասը դեպ Օլիմպոսը հեռացավ,
Ինր ասում են, աստվածների հավերժ անեղծ բնակավայրն է անասասն.
Ոչ հողմերն են տատանում այն, և ոչ անձրևն է թրջում.

Չլուրը երբեք չի ծածկում այն, երկինքն է միշտ ջինջ ու կարույտ,

Ու լցված է լուսապայծառ շաչյունն այնտեղ Արեգակի.

Եվ հրճվում են նրա վրա երանալետ աստվածները հավերժապես:

Երբ խրատեց պերճ աղջկան, անդուստ իսկույն Աթենասը թոսավ, գնալ:
Ծագեց շուտով Արշալույսը գեղեցկագան և արթնացրեց

- 50) Գեղեցկափայլ Նավսիկային, որ զարմացած էր երագով:

Խւկույն վազեց, տունը մտավ, որ այն պատմի ծնողներին,

Իր սիրելի հորն ու մորը: Երկուսին էլ տան մեջ գտավ.

Նամիշաների հետ միասին մայրը, նստած օջախի մոտ,

Ծիրանագույն մաքուր բրդից թել էր մանում: Իսկ հացիկին նա

հանդիպեց

Պոսն առջև. նա գնում էր դեպի աստանը մեծափառ իշխանների:

Այնտեղ նրան վե՛ր խորհրդի կանչել էին փեակները ազնվամեծար:

Ելող, մոտնցավ նա իր հորը և խոսքն ասաց-աչս մեղմագին.

«Ո՛հ, հայրիկ ջան, չե՞ս պատվիրի, որ ինձ համար սարքավորեն

- 60) Գեղեցկամի՛լ կառքը բարձրիկ. պիտի տանեն ես գետափը լվանալու

Մեր զգեստները գեղագարդ, քանզի դրանք կեղտոտ են այժմ:

21." որ և քեզ, իշխանագարս մարդկանց շարքում, խորհրդի մեջ

հանդես գալիս,

Վայելուչ է մարմնիդ վրա միշտ ունենալ մաքուր զգեստներ,
Եվ բացի այդ, քո տանն ունես սիրանվեր դու հինգ որդի.
Երկուսն արդեն ամուսնացած, իսկ երեքը ծաղկահառակ և ամուրի:
Չէ՞ որ նրանք ցանկանում են, պերճ, մաքրափայլ, զգեստն հագած,
Պարահանդես գնալ հաճախ: Մինչ հոգատարն այդ գործերի

ես եմ միայն»:

Ասաց այդպես, բայց ամաչեց հիշել նաև սիրատենչիկ իր հարսանիքն:
Հայրն հասկացավ, ուստի իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց.

70 «Զավակս, քեզ չեմ խնայի ոչ ջորիներ, ոչ էլ այլ բան,

Գնա, ինչպես կամենում ես. թող գան շուտով ստրուկները և

պատրաստեն

Գեղեցկանիվ կառքը բարձրիկ, իսկ վերևից թող դնեն թափքը

գողեցիկ»:

Ասաց այդպես ու ձայն տվեց ստրուկներին, որոնք իսկույն այդ լսեցին:
Դուրս հանեցին ու սարքեցին իսկույն կառքը գեղեցկանիվ ու ջորեքաշ:
Մոտ բերեցին և ջորիներ ամրասմբակ ու լծեցին կառքը փալլուն,
Իսկ Նավսիկան խորդանոցից հանեց, բերեց հագուստեղենը գերհրաշ:
Ապա բարձեց նա խնամքով կառքի վրա հղկված ու կոկ և նկարեն:

Զամբյուղի մեջ մայրը դրեց շատ այլևայլ ուտեստեղեն,

Դրեց նաև նա մսեղեն, լցրեց գինին մի այծենի նուրբ սկի մեջ:

80 Եվ բարձրացավ, կանգնեց ապա կառքի վրա պերճ Նավսիկան:

Մայրը բերեց տվեց նաև օծանելիքը ու կեկերտ մի փարչի մեջ,

Որ իր մարմինը նա օծի ճածիշտների հետ միասին:

Ու Նավսիկան իր ձեռքն առավ սիրուն մտրակն և երասանը շողշողում

Եվ մտրակեց ջորիներին: Թճուստ դուրսը ուրքերի. անխոնջ ու ծիր

Ջորիները սուր սլացան, արագ տարան հագուստեղենն ու աղջրկան,

Բայց ոչ մենակ. նրան իսկույն հետևեցին և ճածիշտները ծրաշան:

Եկան այդպես և շատ շուտով գետափն հասան գեղեցկահոս,

Որ մշտական լվարաններ էին սարքված, որոնց տակից ջինջ ու

պայծառ

Ջուրն էր հոսում առատորեն, որ կարող էր կեղտն ամենայն մաքրել

խսպառ:

90 Այնտեղ նրանք ջորիներին հապճեպ կառքից արձակեցին

Եվ թողեցին, որպեսզի անդ, այն հորդահոս գետի ափին,

Լսվ արածեն ու վայելեն կանաչ խոտերը մեղրահամ և հյութալից:

Ապա իրենք ցած բերեցին կառքից հագուստն ու թափեցին սև ջրի մեջ.

Եվ սկսեցին, մրցակցելով իրարու հետ, կոխ տալ, քամել փոսերի մեջ:

Երբ լվացին նրանք այդպես, կեղտից ամբողջը մաքրեցին,

Ծուռ փոեցին անդ շարեշար ծովի ափին, ուր մեծ հորձանքը

հորդ այլաց

Ամենից շատ դուրս էր նետում դեպի ցամաք կուպիճ, ալազ:

Այնուհետև լավ լողացան և օծվեցին պարարտ չորով
ու նստեցին գետի ափին այնժամ ճաշի համեղահամ:

100 Մինչդեռ լվացքը թողեցին, որ չորանա արևի վառ լույսերի տակ:
Երբ կերուխումն ավարտեցին ու՝ հագեցան, նաժիշտները և Նախիկան,
Գլխաքողերն արձակելով, ցած ձգեցին և սկսեցին գնդակ խաղալ:
Մինչ նրանց մեջ լուսաթևիկ Նախիկան փորձն սկսեց երկու պարի:
Եվ ճիշտ այնպես, ինչպես վեսն Արտեմիսը, երբ ճախրում է նա,
քաջաղև,

Բարձրակատար Էրիմանթի և Տևգետի լացնով շքեղ,
Արագավազ եղնիկների ու կինճերի բազմազվարճ որսն անելիս,
Երբ նրա շուրջ թռչկոտում են դաշտակենցաղ հավերժահարս
պերճ դիցունհիք,
Ասպարակի Ջևաի դստերք, և Լետոյի սիրուն է թնդում
բերկրանքով լի,
Քանզի նրա դստրիկն անմահ գլխով, տեսքով, գերազանց է
անդ բոլորից,

110 Եվ հեշտ է միշտ նրան իսկույն անդ ճանաչել, թեպետ բոլորն են
գեղեցիկ,

Այդպես անա կույսն ամուրի գեղեցկությամբ գերազանցն էր
նաժիշտներից:

Արդ, երբ նրանք պատրաստվեցին վերադառնալ և տուն գնալ,
Երբ լծեցին ջորիներին ու լվացված, պերճ զգեստը հավաքեցին,
Աթենասը՝ պայծառաչյա աստվածուհին, մի այլ, մոր գործ
անդ հորինեց,

Որպեսզի շուտ Ոդիսևսը քնից զարթնի և այդ շքնաղ կույսին տեսնի,
Եվ, որպեսզի կույսն աննման նրան տանի դեպ քաղաքը փեակների:
Գնդակն անա արքայադուստրն այնժամ ձգեց դեպի մեկն իր
նաժիշաներից,

Բայց վրիպեց, և գնդակը ընկավ գետի հորձանքի մեջ:
Նրանք բարձր գողգողացին, և արթնացավ Ոդիսևսը աստվածակերպ:

120 Նա վեր կացավ և սկսեց ինքն իր սրտում խոր միտք անել:
«Վա՛ւյ ինձ, ավա՛ղ: Որտե՞ղ եմ ես. ի՞նչ հողածին մարդկանց
մոտ եմ ես այժմ եկել:

Գուցե գողոզ նպերտների մի վայր է սա կամ վայրենի և անօրեն,
Գուցե սրանք մարդիկ են հեզ և հյուրասեր, աստվածավախ
և բարեգութ:

Սակայն կարծես ձայն եմ լսում, մուրք, կանացի, քնքուշ մի ձայն
աստ, մերձակա,

Ինչպես մի ճիշ չքնաղ կույսի կամ Նիմիսայի. նրանք հաճախ
Գտնվում են լեռների մեջ, արտ-արտում կամ գետերի ակունքներում,
Գուցե եկել և հասել եմ մարդկանց ուրույն բնակության:

- Լավ է սակաչն, որ ես ինքս փորձեմ գնալ և իմանալ հաստատապես»:
 Ասաց աչդպես Ռդիսևը աստվածատես և դուրս եկավ թփի տակից:
- 130 Կարող ձեռքով թանձրաթիփց նա կտրատեց տերևաշատ մի փունջ
 ճյուղեր,
 Որ նրանցով ծածկի մի կերպ իր մերկացած մարմնի մասերն ամոթալի:
 Եվ նա գնաց, ինչպես առյուծ մի լեռնասուն, իր գործությամբ
 ինքնախտամ,
 Որն անցնում է՝ անտեսելով անձրևը հորդ և ժանտ քամին:
 Ինչպես կրակ,
 Փայլատակում են աչքերն իր: Մինչ նա, հզոր, ներս է խուժում
 Ոչխարների և կովերի կամ վայրենի եղևիկների մեջ հանկարծ:
 Քաղցն է դրդում շորթել ոչխարը փարսփսից և պարիսպը անցնել ամուր:
 Աչդպես ելավ Ռդիսևը, որ մոտենա աղջիկներին գեղազանգուր,
 Թեպետ մերկ էր նա ողջ մարմնով, բայց կարիքն էր դրդում նրան:
 Եվ նա թվաց աղջիկներին զարհուրելի, տիղմով պատած և ալլանդակ:
- 140 Ահաբեկված՝ նրանք փախան այս ու այն կողմ, դեպի ծովի
 ափունքը կոր,
 Եվ միմիայն դուստրը մնաց Ալկինոսի: Աթենասը նրա սրտին
 Ներշնչեց բուռն խիզախություն և մարմինը ձերբազատեց նա երկյուղից:
 Սրտապնդված՝ նա դեմառդեմ կանգնեց տեղում: Մինչ Ռդիսևը
 մտածեց,
 Գրկե՛լ արդյոք գեղեցկափայլ կույսի ծունկը և աղերսել նրան աչդպես,
 Թե՞ խոսքերով թախանձագին, պատկասուներով պետք է դիմել՝
 միայն հեռվից,
 Որպեսզի գեթ նա քաղաքը ցույց տա իրեն և տա նաև հագուստեղեն:
 Աչդպես այնժամ միտք անելիս՝ նրան թվաց, որ քարվոք է և օգտակար
 Խնդրել հեռվից, պատկասուներով, խնդրել խոսքով թախանձալի,
 Քանզի եթե ծունկը գրկի, գուցե այնժամ խիստ վրդովվի կույսի հոգին:
- 150 Եվ նույնհետևան թախանձանքի խոսքով դիմեց և այս ասաց.
 «Աղաչում եմ քեզ ծնկաչոք. դիցու՛հի՞՞ ես, թե՞ երկրածին:
 Եթե մեկն ես աստվածներից դու, հիրավի, որ իշխում եմ չպն երկնքին,
 Ապա ուրեմն, ըստ քո տեսքի և հատակի, ավելի շուտ
 Նման ես դու Արտեմիսին՝ Չևսի դստերն ամենազոր,
 Իսկ եթե դու մահկանացու հողածին ես և ապրում ես երկրի վրա,
 Եռապատիկ երջանիկ եմ քո հայրը քաջ և քո մայրը գերամեծար,
 Եռապատիկ բախտավոր եմ եղբայրներդ, որոնց սիրտը, քեզ նայելիս,
 Լցվում է ջերմ ու խանդավառ մի հրճվանքով, քանզի նրանք,
 Տեսնում են, թե ինչպես ես դու հրաշագեղ խմբապար մտնում:
 160 Բայց առավել երանելի կհամարեմ ես այն մարդուն մահկանացու,
 Որը հաղթի նվերներով ուրիշներին և տուն տանի քեզ իբրև կին:
 Քանզի երբեք ես չեմ տեսել աչքովս նման մահկանացու, ո՛չ կին, ո՛չ էլ

Մի տղամարդ. քեզ նայելով՝ զարմացած եմ ես չափազանց:
Եվ մի անգամ միայն տեսա ես Դելուսում, Ապոլլոնի բազիլի մոտ,
Ուղիղ քեզ պես՝ վայելչակազմ, նորաբողբոջ, պերճ մի ուլեշ արմավենի:
Գործով էի այնտեղ եկել, ինձ՝ հետ կային բազմաբազում և այլ մարդիկ:
Մինչ այդ ուղին իմ խեղճ գլխին թափեց բազում տանջանք ու վիշտ

չարասաստիկ:

Եվ ճիշտ այսպես այն ժամանակ երկար ուշքի չէի գալիս ես զարմանքիգ-
Ո՛հ, դժվար թե այդպիսի ծառ երբևիցե բուսել, ծագել է այս երկրից:
170 Այդպես և այժմ, ա՛յ կին, քեզնով արշած եմ ես. սարսափում եմ,

ահավասիկ,

Մոտ գալ, դիպչել քո ծնկներին: Բայց վիշտը ժանտ խորտակում է

իմ հոգին:

Միայն երեկ, քսաներորդ օրն, ես ժանտ մահից խուսափեցի

մթին ծովում.

Այդքան երկար, ահեղ ու գոռ հողմերի մեջ, ինձ քշում էր ալիքը ժանտ,
Անդ, Օգիգիա կղզու այս կողմ: Եվ արդ հիմա աստվածն է ինձ

նետել այստեղ,

Որպեսզի նոր ժանտ աղետներ ես հանդուրժեմ, քանզի բնավ

չեմ կարծում ես,

Որ վերացան դրանք արդեն, այլ աստվածներն ինձ կը բերեն

դեռ շատ աղետ:

Իշխանուհիդ, խղճա դու ինձ: Բյուրաբազում սղետ, փորձանք

հանդուրժած,

Քեզ եմ դիմում ես առաջին անգամ, ահա: Անծանոթ եմ, չեմ ճանաչում
Աստ ոչ ոքի և չգիտեմ, ո՞վ է իշխողն այս աշխարհի, այս քաղաքի:

180 Ցույց տուր ուղին դեպի քաղաք. ձորձ շնորհիր, որ մարմինս

ծածկեմ միայն,

Եթե ունես կամ վերցրել ես, այստեղ գալով, գեթ մի կապոց:

Թող շնորհեն քեզ աստվածներն, ինչ որ սրտանց դու ցանկանաս.

Պերտ տուն ու տեղ և ամուսին ու նրա հետ համերաշխ կյանքը

անպակաս:

Եվ արդարև՝ չկա ոչինչ սվելի լավ, ազնվագույն ու պանծալի,

Քան այն, երբ միշտ մարդ ու կինն են համաբարո և սիրով լի

մեկ հարկի տակ՝

Ի բերկրություն բարեկամի և ի հեճուկս նախանձաբեկ չար թշնամու:

Մինչ ամենից սվելի լավ նրանք իրենք են գիտակցում բախտն

այդպիսի»:

Եվ Նավսիկան լուսաթևիկ պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Օտարական, դու լիրբ մարդու կամ հիմարի չես նմանվում ամենևին.

190 Օլիմպացի Ջևսն է ասկայն բախտ ու բարիք բաշխում մարդկանց,

Ինչպես ինքն է դա կամենում. թե՛ վատթարին և թե՛ լավին:

Եվ քեզ, հարկավ, տրված է այդ, ու պետք է այդ համբերատար դու հանդուրժես:

Եվ բանի որ դու եկել ես այժմ այս երկիրն ու այս քաղաքն,
Էլ դու կարիք չես ունենա ոչ հագուստի, ոչ էլ նաև մի այլ բանի,
Որ վայել է տալ մեզ դիմող աղերսարկու մարդկանց թշվառ:
Քաղաքը քեզ ես ցույց կըրտամ և կնշեմ նաև անունը այս ազգի.
Փեակներն են այս քաղաքի և այս երկրի տերը իշխող:
Ահալասիկ՝ դատրիկն են ես մեծահոգի Ալկինոսսի,
Որ իր ձեռքին պահում է այժմ փեակների իշխանությունն ու

զորությունն»:

200 Աղոյպես սասաց, ապա կանչեց նաժիշտներին գեղազանգուր.
«Ծո՛ւտ կանգ առեք. ո՛ւր եք փախչում, մարդ տեսնելիս, աղախհնեն՛ր.
Արդ, իսկապես դուք չեք սաի, որ մարդ է սա մի չարակամ

կամ թշնամի:

Չկա բնավ և չի ծնվել այս աշխարհում այնպիսի մարդ,
Որն երկիրն այս փեակների իր հետ բերի չար թշնամանք,
Քանզի մենք միշտ անմահներին հաճելի ենք չափազանց.
Եվ բացի այդ՝ մենք ապրում ենք շատ-շատ հեռու, երկրի ծայրին,
Ծովերի մեջ կորովագոչ, և ոչ մի մարդ չի գալիս մեզ այցելության:
Իսկ նա, որ այժմ եկել է, արդ, մի ուղևոր, դժբախտ շրջիկ է միմիայն,
Որին պետք է լավ բնորոնել ու խնամել, քանզի Չևսից են միշտ գալիս

210 Մտրիկներն ու նժիշտները. դա աննշան, բայց թանկ տուրք է:
Ուստի շուտով, ո՛ւ՛յ նաժիշտներ, ուտեստ սվեք, նաև խմիչք
Եվ օգնեցեք, որ գետի մեջ, հողմի շեշից պատուպարված, նա լողանա»:

Ասաց այդպես: Ծառաները, իսկույն միմյանց հորդորելով,
Անդ կանգ առան, Ռոխսեսին նստեցրին մի գողտրիկ տեղ,
Հանց պատվիրեց մեծահոգի Ալկինոսսի չքնաղ դատրիկը՝ Նալսիկան,
Եվ դրեցին նրա կողքին հագուստեղեն. մի պատմունան և մի ծածկոց:
Տվին նաև օժանելիք՝ նրբափայլ յուղ ոսկեպսածույճ մի գավի մեջ
Եվ ցանկացան օգնել նրան, որ լողանա նա գետի մեջ գեղեցկահոս:
Մինչ Ռոխսեսն աստվածակերպ այս խոսքն ասաց նաժիշտներին.

220 «Հեռու կանգնեք, մի կողմ, այնտեղ, կույս աղջիկներ, մինչև ինքս
Փրփուրն ու տիղմն իմ ուտերից լավ ըլանամ և յուղ քսեմ ես իմ մարմնին,
Քանզի մաշկս վաղուց ի վեր օժանելիք ու նրբարար յուղ չի տեսել:
Ես ձեր առաջ չեմ լողանա. ամոթալի է ինձ համար
Գեղազանգուր կույսերի դեմ մերկ մարմինովս երևալ»:
Ասաց այդպես: Եվ հեռացան նրանք իսկույն ու պատմեցին չքնաղ

կույսին:

Մինչ Ռոխսեսն աստվածակերպ հորդ գետի մեջ լվաց, մաքրեց
տիղմն ու կեղտը,
Որ խիտառփիտ ծածկել էին մեջքը նրա, նաև ուտերը լայնալիր:

2. Ողիտե և Նազդիկե: Ձեխ ցողմամբ Ռոբիտան Լ. կրօւ առջևում Աթենասը, սրա կողմից՝ Նազդիկեամբ. իսկ վերջում՝ սպասումները (ճեպար սափորի վրա):

- Սրբեց ապա նա իր գլխից խիտ փրփուրը հավերժագոչ մթին ծովի:
Երբ որ լվաց ու մարմինն իր պարարտ և նուրբ յուղով օծեց,
230 Հազավ իսկույն նա զգետուն այն, որ տվել էր կույսն անբասիր:
Իսկ Աթենասը Ջևասժին դարձրեց նրան էլ առավել քաջահասակ,
Տեսքը շքեղ, վաչելչակազմ. պատեց գլուխը խիտառխիտ
Գանգուրներով, որոնք գույնով հիսկիների էին նման:
Հանց դրվագում է արծաթն իր ոսկեջրով հմուտ վարպետն,
Որ իր արվեստն ստացել է Աթենասից, Հեփեստոսից,
Եվ կերտում է այդպես հաճախ նա գերհրաշ ու նկարեն շատ-շատ
գործեր,
Այդպես և նա նրա գլուխն և ուսերը նոր պերճանքով պատեց իսկույն:
Անցավ ապա Ռոբիտար դեպի ծովափն ու նստեց անդ՝
Ծողշողալով իր պանծալի նոր պերճությունք: Նայեց նրան կույսն
ակնապիշ.
- 240 Նա, հիացած, այս խոսքն ասաց նածիշտներին զանգուրագեղ.
«Ինձ լսեցեք, լուսաթևիկ կույս աղջիկներ, ահա թե ինչ կատեն ես ձեզ.
Օլիմպակյաց աստվածների կամքին բնավ հակառակ չէ, որ քաջը այս
Ալստեղ եկավ, աստվածատես փեակների երկիրը մեր.
Թեպետ առաջ նա ինձ թվաց իբր աննշան, այլանդակ մարդ,
Սակայն հիմա նա նման է անմահներին, որ իշխողն են լայն երկնքի:
Ո՞ր էր թե ես ունենալի մի այսպիսի վե՛ր ամուսին,
Որ ցանկանար ընդմիշտ մնալ ու բնակվել այս երկրի մեջ,

Ուստի շուտով, ով նածիշտներ, կեր ու խմիչք բերեք, տվեք
այլ եկվորին»:

Ասաց այդպես: Նրանք սիրով այդ լսեցին ու արեցին,
250 Ողիսևսի դեմ շուտափույթ բերին, դրին խմիչք ուտեստ:
Ազահությամբ կերավ, խմեց աստվածակերպ Ողիսևսը բազմաչարչար,
Քանգի չէ՞ որ անսնունդ էր. նա ուտեստի վաղուց ի վեր ձեռք չէր տվել:
Միշդեռ այնժամ լուսածղի պերճ Նավսիկան մի ուրիշ միտք անդ
հղացավ.

Հագուստեղենն արագ ծալեց ու պերճանիվ կառքի վրա տեղավորեց,
Լծեց ջորիքն ամրասմբակ, թոսավ, կանգնեց կառքի վրա նա քաջապես,
Ողիսևսին, մոտ կանչելով, այսպես դիմեց ու խոսք ասաց.
«Վե՛ր կաց, կանգնիր, օտարական: Հիմա պիտի քաղաք գնաս:

Քեզ կողմնեցեմ
Եվ խորիմաց հորըս տունը քեզ ցույց կտամ: Իսկ դու, կարծեմ
անդ կտեսնես

Ավագանի ու մեծամեծ փեսակներին, որքան որ կան նրանք այնտեղ:
260 Սակայն այսպես պիտի վարվես, քանգի, գիտեմ, անհասկացող,
անգետ մարդ չես:

Քանի ուղիլ պիտի գնանք մենք դաշտերով և արտերով
մարդապատկան,
Նածիշտների հետ միասին դու հետևիր ջորիներին
Եվ այս կառքին գեղեցկանիվ, իսկ ճանապարհն էս ցույց կտամ:
Այնուհետև կձոտենանք մենք քաղաքին. շրջապատված է այն բարձր
Պարիսպներով: Երկու կողմից կա գեղաշուք նավակայան,
իսկ այնտեղից

Զգված է նեղ մի ճանապարհ: Երկու եզրին այդ նեղանցուկ
ճանապարհի
Կանգնած են միշտ կոր նավերը մեր ծովանցիկ, և ամեն մեկը նրանցից
Իր առանձին կայանն ունի: Անդ կա նաև, Պոսիդոնի տաճարի մոտ,
Մի ընդարձակ հրապարակ, շուրջը որի կան շատ քարեր հողին խրված:

270 Եվ այնտեղ էլ պատրաստվում է սև նավերի սարքը ամբողջ.
Առագաստներ, պիկո կտռաններ ու կոկ, հղկված նավաթիեր:
Քանգի բնավ փեսակներին չեն գրավում ոչ աղեղը և ոչ կապարճն,
Այլ միմիայն նավապատկան կայան ու թիերն և կոր նավերը համաչափ,
Որոնց վրա նրանք գիտեն ուրախությամբ ճերմակ ծովի ճեղքել-անցնել:
Բայց ուզում են էս խուսափել անմիտ ճոշից. թող որ բնավ իմ հետևից
Վատ խոսք չառեն, ծաղրանք չանեն: Մեր ազգի մեջ շատ կա
լկտի ու վիսացող.
Թերևս այնտեղ մեզ հանդիպող լկտիներից մեկն ու մեկը այսպես խոսի.
«Ի՞նչ մարդ է սա, օտարականն այս գեղեցիկ, Նավսիկային
արդ ուղեկցող.

- Ո՛րտեղից է ճարել նրան: Գուցե նրան նա ստուսին դառնա նույնիսկ:
- 280 Եվ կամ գուցե հեռաբնակ, ճամփակորույս մի մարդ է նա,
Ռրին նավից է նա վերցրել իր խնամքին, քանզի չկան մեր շուրջն,
այստեղ,
Այլ ապրողներ: Գուցե նույնիսկ աստված է նա, որ երկնքից է ցած իջել՝
Աղերսալի, ջերմ աղոթքով, որ կույսի հետ, հանց ամուսին, ապրի
հավերժ:
- Լավագույնը այդ է, իրավ, որ այլագգի, օտարական մարդ է գտել
Նա իր համար իբր ամուսին: Մինչդեռ բազում մեծ քաջերին փեակների,
Ռրոնք նրա փեռն են հայցում, արհամարհում է նա սաստիկ
ու բացահայտ:
- Այդպես կասեն, և ինձ համար դա կլինի անտանելի մի քարվականք:
Ես ինքս եմ միշտ դատապարտում այն աղջրկան, որ հանդգնում է
Իր սիրելի հոր ու մոր կամքին ընդդեմ, տակավին դեռ չամուսնացած,
- 290 Մի որևէ տղամարդու հետ միանալ: Այսպես, ուրեմն, օտարական,
Դու լավ լսիր խոսքերը իմ և կատարիր, որ շտտափույթ
Իմ հայրը քեզ պատրաստի ճիշտ ճամփորդության, վերադարձի
դեպ հայրենիք:
- Անդ՝ ուղեմերձ, դու կտեսնես մի գեղեցիկ բարդու պուրակ.
Աթենասին է նվիրված... մի ջինջ աղբյուր կա նրա մեջ, շուրջը՝ մարզեր:
Այնտեղ է հեկնց նաև իմ հոր հողամասը, ծաղկափթիթ նրա այգին.
Եվ ճիշտ այնքան է դա հեռու մեր քաղաքից, որքան կարող է
ձայնն հասնել:
- Այնտեղ նստիր և սպասիր, մինչև որ մենք մտնենք քաղաք
Եվ այնուհետ գնանք, հասնենք իմ հոր շքեղ ապարանքին:
Իսկ երբ որ դու անդ համոզվես, որ մենք արդեն հասել ենք տուն,
300 Այնժամ մտիր դու քաղաքը փեակների, հարցրու ապա, ում հանդիպես՝
Ինչպե՞ս գնալ և տունն հասնել մեծահոգի Ալկինոսի:
Եվ դժվար չէ այդ իմանալ. երեխան էլ քեզ ցույց կտա,
Քանզի ոչ ոք փեակներից այդպիսի տուն իրոք չունի,
Ինչպես շքեղ կառուցված է ապարանքը: քաջ ու հերոս Ալկինոսի:
Արդ, երբ այնտեղ, մեր լայնալիք բակն անցնելով, դու տուն մտնես,
Դահլիճն անցիր իսկույն, ապա ուղիղ գնա դեպ մայրը իմ.
Նա նստած է օջախի մոտ, անդ՝ բոցավառ կրակի դեմ
Ու շտտագույն թել է մանում՝ հեկնված պունին մեր հոշակապ:
Տեսնես՝ կասես՝ հրաշք է դա մի մեծասքանչ: Նրա ետև հավաքված են
310 Ստրկուհիք: Մի փոքր հեռու, նույն պունի մոտ դրված է պերճ
բազմոցն իմ հոր,
Ռրին բազմած, սիրում է նա գինի խմել և հար հրճվել ինչպես աստված:
Նրան թողած՝ դու ձեռքերով բռնիր իսկույն ծնկներն իմ մոր
Եվ աղերսիր, որպեսզի շուտ դու խնդալի օրը տեսնես վերադարձի,

**Թեպետև շատ հեռվից ես դու, և տունն է քո հույժ հեռավոր:
Արդ, եթե նա սրտանց, սիրով, կարեկցություն դեպ քեզ տածի,
Այնժամ իրոք հույս կունենաս վերադառնալ երկիրը դու քո հայրենի,
Դեպի տունդ գեղեցկաշեն, որ սիրելի բոլոր մարդկանց տեսնես**

դու անդ»:

**Ասաց այդպես, զարկեց ապա ջորիներին նա մտրակով շողշողենի,
Որոնք արագ, սուր սլացան՝ հեռուն թողած գետի հոսանքը հոսանուտ:
320 Մահում էին նրանք այդպես գեղեցկաճեն ու ոտքերով դոփում վսեմ.
Մինչ քշում էր չքնաղ կույսը ճարտարակի, որ գան, հասնեն**

և՛ հետիոտն

**Նածիշտները, և՛ Ողիսևն. մտրակում էր նա միշտ տեղին և խորիմաց:
Ծրք մայր մտավ արևն արդեն, նրանք եկան և փառավոր պորակն**

հասան,

**Աթենասին նվիրվածը: Այնտեղ մնաց Ողիսևսը աստվածակերպ
Եվ սկսեց ջերմ աղոթել Ջևս աստրծու վեհ դատրիկին.**

«Ակա՛նջ դիր ինձ, անպարտելիդ. ասպարակիր Ջևսի դատրիկ.

**Լսիր գեթ այժմ, քանզի առաջ, խորտակվելիս, ինձ քնավին չես լսել դու,
Ծրք մեծագոր երկրասասանն հալածում էր ինձ տարագիր:**

Տուր, որ իրոք փեակները ինձ ընդունեն սիրով, սրտանց ու կարեկից»:

330 Ասաց այդպես աղերսելով: Լսեց Պալլաս Աթենասը,

Բայց ընդառաջ չեկավ նրան ու չերևաց, քանզի աստիկ

Պատկառում էր հորեղբորից, որ քիճահույզ զայրացած էր

Աստվածակերպ Ողիսևսի դեմ, քանի դեռ ետ չէր դարձել նա հայրենիք:

Ե ր գ յ ն թ ե ր ն ր դ

ՈՒՒՍԵՎՍԸ ԳՍԼԻՍ Է ԱԼԿԻՆՈՍՄԻ ՏՈՒՆ

Այդպես փորձված, աստվածակերպ Ողիսւսը ջերմ աղոթեց,
Մինչդեռ կույսին քաղաքն հասցրին ջորիները կորովալիր:
Իսկ երբ հասավ նա պանծալի մեծ ապարանքը հայրական,
Ջորիները շուտ կանգնեցին մուտքի առաջ: Կույսի շուրջը հավաքվեցին
Եղբայրները աստվածակերպ, որոնք հապճեպ ջորիներին
Ծքեղ կառքից արձակեցին և հագուստները ներս տարան.
Եվ Նավսիկան իսկույն գնաց իր սենյակը. ճրագն այնտեղ վառեց
ծառան՝

- Սենեկապան պառավ կինը, Եկրիմերուս Էպիրացին:
Նրան մի օր Էպիրեից բերել էին կորակտուց նավի վրա
- 10 Եվ երբ ընծա տվել էին Ալկինոսին, քանզի բոլոր փեակներին
Ղեկավարում էր ազնվորեն և հարգված էր աստծու պես:
Այդ պառավն էր ապարանքում միշտ խնամել Նավսիկային լուսաթևիկ.
Հիմա էլ նա ճրագ վառեց և շուտափույթ ընթրիք սարքեց կույսի համար:
Մինչ Ողիսւսը վեր կացավ, ուղևորվեց դեպի քաղաք,
Իսկ Աթենասն, Ողիսւսին միշտ կարեկից, շուրջը սիտեց թանձր խավար,
Որ պանծալի փեակներից մեկն ու մեկը հանդիպելիս
Չդարովի նրան իզուր կամ հարց չը տա, թե ո՛վ է նա:
Երբ որ արդեն պատրաստ էր նա, որ ներս մտնի քաղաքի մեջ,
Ծուռ ընդատաջ նրան ելավ պայծառաչյա վեհ Աթենասն.
- 20 Նմանվելով փոքր աղջկա, ձեռքին բռնած մի նոր զամբյուղ,
Կանգնեց ուղիղ դեմը նրա: Եվ հարց տվեց Ողիսւսը աստվածակերպ.
«Ո՞ն, զավակս. չե՞ս կարող դու ինձ ուղեկցել դեպի տունը Ալկինոսի,
Որն, ասում են, առաջնորդ է և իշխում է այստեղացի բոլոր մարդկանց:
Ես, մի դժբախտ օտարական, ահավասիկ՝ այստեղ եկա
Ծատ հեռավոր և այլազգի մի աշխարհից, բայց ոչ ոքի
Չեմ ճանաչում այն մարդկանցից, որ իշխողն են այս քաղաքի»:
Իսկույն նրան իր խոսքն ասաց Աթենասը՝ շողշողաչյա աստվածունին.

- «Քեզ ես իսկույն, ով եկվոր հայր, քո ուզած տունը ցույց կը տամ,
Քանզի և տունն իմ ազնիվ հոր գտնվում է անդ առընթեր:
- 30 Քայլիր, գնանք, կառաջնորդեն: Սակայն անցիր դու լռելիայն
Ու մարդկանցից աստ ոչ ոքի դու չը նայես և հարց չը տաս.
Տեղացիներն օտարական մարդկանց բնավ չեն հանդուրժում
ու չեն սիրում
Եվ հարգանքով չեն ընդունում նրանք նրան, ով այլ երկրից է
աստ գալիս,
Քանզի միայն անձնատուր են կոր նավերին և նավերով
Ճեղքում, անցնում են անդունդները ծովերի, երկրասասանն է
այդ տալիս:
Եվ նավերն են սրանց արագ, ինչպես միտքը, ինչպես թռչունը թևավոր»:
Այդպես Պալլաս Աթենասը խոսքն իր ասաց և անհապաղ առաջ անցավ:
Իսկ Ռդիսևսը, ասածու ետևն ընկած, արագապես քայլեց գնաց:
Նավահռչակ փեակները բնավ նրան անդ չտեսան,
- 40 Երբ անցնում էր նա քաղաքի փողոցներով՝ նրանց միջով.
Աթենասը, կորովալիր, գեղագանգուր աստվածուհին կատարեց այդ.
Սիրում էր նա Ռդիսևսին, ուստի ծածկեց նրան մեզով հրաշագործ:
Հիացած էր Ռդիսևսը՝ տեսնելով անդ նավակայանն ու կոր նավերն,
Հերոսների ատչանի տեղն ու պարիսպները բարձրաբերձ՝
Ամրակառույց ցանկապատով շրջապատված. հրաշք էր դա չը տեսնված:
Իսկ երբ նրանք եկան, հասան սքանչելի ապարանքը թագավորի,
Նախ և առաջ իր խոսքն ասաց ու բարբառեց շողշողաչյա վեհ Աթենասն.
«Օտարական հայր իմ, անա քեզ այն տունը, որը գտնել դու կամեցար:
Դյուցասանուդ իշխաններին անդ կըգտնես փարթամաճոխ խնջույքի մեջ.
50 Ուղիղ գնա և ներս մտիր, սրտով բնավ չվախենաս,
Քանզի իրոք քաջն անվեհեր ամեն գործից դուրս է գալիս հաջողությամբ,
Թեկուզ մույնիսկ նա որևէ հեռու երկրից եկած լինի:
Նախ և առաջ գնա, հասիր այնտեղ, տան մեջ, տանտիրուհուն,
Որի անունն է Արևտե. մույն ցեղից է նա ծագումով,
Որից ծնվեց, առաջ եկավ ինքը՝ արքա Ալկիոնոսը:
Մի ժամանակ Նավսիթոսը ծնունդ առավ Պոսիդոնից երկրասասան
Եվ Պերիթեա կնոջից: Սա, իր տեսքով գեղեցկագույնը կանանց մեջ,
Կրտսերագույն, փոքր աղջիկն էր արժանահաղթ Եվրիմեդոն
դյուցագունի,
Որն իշխում էր վաղ ժամանակ գիգանտներին հաղթ, մոլեգին:
60 Եվ կործանեց նա ոճրագործ ազգությունն այդ, բայց կործանվեց
ինքը նաև:
Ահավասիկ նրա դստեր հետ միացավ Պոսիդոնը, և ծնեց նա
Մեծահոգի Նավսիթոսին, որ իշխողն էր փեակների:
Նավսիթոսից ծնունդ առան Հռեքսեոնոն ու Ալկիոնոսը:

Բայց մահացաւ Հոնքսենորը նորաստեղծ զարկված նետովն Ապոլոնի.
 Որդի չունէր և իր տանը թողեց միակ նա դատրիկին՝ Արետեին,
 Որին վերցրեց Ալկիմոսը իրեն որպէս քաջահաճո և ազնիվ կին:
 Նրան այնպէս նա մեծարեց, ինչպէս երբեք դեռ ոչ մի կին երկրի վրա
 Չի մեծարվել, որքան որ կան ամուսնացած և տնայար քազում կանայք:
 Այդպէս նրան հարգել են միշտ և հարգում են նաև հիմա

70 Թե՛ սիրելի զավակներն իր, և թե՛ արքա Ալկիմոսը,
 Ու ողջ ազգը, որ նաչում է նրան որպէս մի աստըծո
 Եվ ջերմաչեքն ողջունում է, երբ որ անցնում է քաղաքով նա փառահեղ,
 Քանզի նաև գուրկ չէ խելքից ու ազնիվ է և շատ հաճախ
 Մեղմ խորհրդով վերացնում է չար գծոթությունը ամուսնու և կնոջ մեջ:
 Արդ, եթե նա քեզ այժմ, եկվոր, վերաբերվի կարեկցաբար,
 Այնժամ նոր դու հույս կունենաս տեսնել մարդկանց քո սիրելի,
 Վերադառնալ անդ՝ տունը քո գեղեցկաշեն և քո երկիրը հաչեցնի»:

Այդպէս ահա Աթենասը պայծառատես խոսքն իր ասաց ու հետացավ
 Դեպի ծովը հավերժագոչ՝ անդ թողնելով Սքերիան պերճապաճույճ:

80 Գնաց, հասավ Մարաթոնին և Աթենքին լայնափողոց,
 Մտավ ապա Էրեթեսի սպարանքը ամրակառույց: Իսկ Ռդիսևան
 Ծարծվեց, գնաց շքեղ տունը Ալկիմոսի, բայց սրտաբեկ անդ
 կանգ ասավ:

Նախքան դրեց ոտքը շենքին արույրաշեն, նա զարմացավ,
 Քանզի, կարծես, պերճ սպարանքն արժանահաղթ Ալկիմոսի
 Լի լցված էր շողշողյունով արեգակի և վառ լուսնի:
 Երկու կողմից ձգված էին պատերը վառ, արույրաշեն ու շողշողուն,
 Իսկ վերևից, եզերքներին փայլում էին շքեղ քիվերը լաջվարդի:
 Տունը ներքուստ փակում էին դռները պերճ և ոսկեկոտ,
 Պղնձաշեն շենքի վրա հիմնված էին բարավորները արծաթաւ:

90 Արծաթաշեն էին նաև կոտ դրանդիք, իսկ դռների պինդ օղակները՝
 ոսկեղեն:
 Իսկ դռների երկու կողմը կանգնած էին արծաթաձուլ ու ոսկեկերտ
 Ծքեղ շներ, որ կերտել էր Հեփեստոսն իր ճարտարությամբ
 քաջահամճար,
 Որ պահպանեն մեծահոգի Ալկիմոսի սպարանքն այդ
 պերճապայծառ.

Անմահ էին այդ շները, հավերժ անեղծ, չծերացող:
 Տան պատերին անդ շարեշար շենքից մինչև ծայրը վերջին,
 Հեցված էին բազկաթոռներ, որոնց վրա փռված կային նորը
 ծածկոցներ՝

Գեղեցկափայլ ու ձեռաստեղծ գործվածքները չքնաղ կանանց.
 Դրանց վրա բազմում էին փեակների առաջնորդները մեծամեծ
 Եվ լիովի հրճվում էին կերովստմով խնջույքներում առատ և ճիշ:

- 100 Ծարված էին անդ ամրապինդ պատվանդաններ. դրանց վրա կանգնած էին Պերճ արձաններ ուկեկառույց պատանդաց, որոնց ձեռքի ջահերը վառ Գիշերն ամբողջ անընդհատ լույս էին սփռում խնջույք անող մեծ քաջերին:
- Նրա տանը կային հիսուն ստրուկ կանաչք, և նրանցից այնտեղ ոմանք Աղում էին ռակե ցորեն՝ երկանքները գործի դրած, Իսկ ոմանք էլ գործում էին նուրբ հյուսվածքներ կամ իլիկով մանում թելեր:
- Վալեշակազմ էին ամենքը, շարեշար, հանց տերևներ կաղամախի. Նրանց հյուսած խիտ կտավից հեղհեղուկ լուղը ծործորում էր հազիվհազ:
- Ինչպես իրենք՝ ծովագնաց փեակներն են բազմատեղյակ ու հմուտից՝ Ծովերի մեջ արագ նավերը վարելիս, այդպես նաև նրանց կանաչք
- 110 Հմտագույն են հյուսելու մեջ. ինքն՝ Աթենասն է պարզել այդպես նրանց Գեղեցկափայլ ձեռագործի բարձր շնորհք և ձիրքն ու խելքը խորիմաս: Մինչ բակից դուրս, դարբասին մոտ, կար մի փարթամ, չորս օրավար հողով այգի՝
- Երկու կողմից ցանկապատով շրջապատված: Այնտեղ առատ Աճում էին ծաղկափոփո ծառերը մեծ, բարձրակատար. Նոնեմիներ, տանձեմիներ, գեղապտուղ խնձորենիք, Ոսկեծաղիկ ձիթենիներ և քաղցրահամ շատ թզենիք, Որոնց վրա վառ պտուղներն անպակաս են, չեն չքանում Ամբողջ տարի՝ ոչ ամառը, ոչ ձմեռը: Ջերմ գեփյուղի շունչն անընդհատ Նպաստում է, որ միշտ ոմանք հասունանան, իսկ մյուսները ծլեն, ծաղկեն:
- 120 Հասնում էին՝ տանձը տանձին հետևելով և նոր խնձորը՝ խնձորին: Միշտ թզենուն հետևում էր նոր թզենի, ողկույզները՝ ողկույզներին: Կար պտղավետ և խաղողի արդեն տնկած փարթամ այգի Մի հարթ տեղով, որտեղ խաղողն էր չորանում արևի տակ: Մյուս մասը՝ կոթի տեղ էր, երրորդ մասում՝ քամում էին խաղողն արդեն: Մինչ առջևից այդ ճոխ այգու կախված էին տերևաթափ դեռ ողկույզներ, Իսկ մի այլ տեղ շատագուցած խաղողը դեռ նոր էր կսրմբում: Պերճ խաղողի այգու ետև սարքված էին թմբեր, մարգեր, Որ ողջ տարին և անընդհատ տալիս էին բանջարեղեն, թարմ կանաչի: Եվ կար այնտեղ երկու աղբյուր, մեկն հոսում էր ամբողջ այգում համատարած,
- 130 Իսկ երկրորդը՝ հակառակը, ճետում էր ջուրը իր՝ բակով, Բարձրաբերձ տան շենքի տակով, և այս ջրից օգտվում էին քաղաքացիք: Դրանք էին Ալկինոսի սքանչելի բարիքները աստվածատուր:

Դեռ կանգնած էր այնտեղ երկար խիստ հիացած Ռդիսևը
բազմաշարչար,

Իսկ երբ արդեն նա իր սրտում հիացմունքով այդ հագեցավ,
Հապճեպ ու ժիր շեմքը անցավ և հոշակապ ապարանքի ներսը մտավ.
Որ նա գտավ փեակների իշխաններին և առաջնորդ մեծ քաջերին,
Որոնք գիմին հեղում էին Արգոսապան ու սրասես աստըծու պատվին,
Որին հեղումն անում են միշտ վերջում, մահիճը հիշելիս:
Եվ տան միջով բազմաշարչար, աստվածակերպ Ռդիսևը վազեց արագ,
140 Բայց թանձրախիտ մեզով պատած, որով նրան ծածկել էր վեհ Աթենասը:
Նա վազեվազ գնաց, հասավ Արեսեին և Ալկինոս թագավորին.
Ապա իսկույն երկու ձեռքով Արեսեի նա ծնկները բռնեց այնտեղ,
Ու նրանից այնժամ միայն անհետացավ թանձր մեզը աստվածային:
Խոր լուռությամբ տիրեց տան մեջ, պապանձվեցին, երբ հերոսին
տեսան այդպես

Ու զարմացած նայում էին, մինչ Ռդիսևը աղերսեց.

«Ոհ, Արեսե, աստվածարժան Հոկսեսնորի չքնաղ աղջիկ,
Բյուր չարչարանք կրելուց ետ, ընկած եմ արդ քո ծնկներին
Ու ոտքերին քո ամուսնու, այլև սրանց, որ այստեղ են խնջույքի մեջ:
Թող շնորհեն աստվածները ձեզ, բոլորիդ, կյանք երջանիկ,

թող իր որդուն

150 Ամեն մեկդ տա ունեցվածք և մեծարանք, որոնք ազգն է տվել նրան:
Ո՛հ, օգնեցեք, աղաչում եմ, որ շուտափույթ վերադառնամ իմ հայրենիք.
Վաղուց ի վեր, հեռու սիրած իմ մարդկանցից՝ աղետներ եմ կրում
անվերջ»:

Ասաց այդպես, ապա հստեց օջախի մոտ, կրակի դեմ, փոշու վրա:

Էր ու մնացին բոլորն այնժամ, տիրեց խորունկ մի լուռություն:

Միայն հետո իր խոսքն ասաց ծերուկ հերոս Էքսենոսն.

Փեակներից ամենամեծ ծերուկն էր նա իր հասակով

Ու իր խոսքի կարողությամբ հոշակված էր հանց բազմափորձ

մի լուսատուն:

Եվ արդ, այնտեղ բարեխորհուրդ նա բարբառեց ու խոսք ասաց

այնժամ նրանց.

160 «Ով Ալկինոս, քեզ համար լավ չէ բնավին, այլ իսկապես անվայել է,
Որ եկվորը նստի այսպես գետնի վրա, օջախի դեմ և փոշու մեջ.

Մինչդեռ սրանք, ապաստելով քո պատվերին, դանդաղում եմ այժմ

սամոունչ:

Ուստի վերցրու եկվոր հյուրին և բազմեցրու արծաթազամ այն

բազմոցին:

Հրամայիր արագանեմ բանքերներին խառնել գիմին,

Որպեսզի մենք հեղում անենք այստեղ Ջևսին կայծակնացու,

Քանզի նա է ողեկիցը մորիկների և օգնություն աղերսողի:

Եկվոր հյուրին թող ընթրիք տա մասնաձայտն, ինչ որ ունի իր
ձեռքի տակ»:

Երբ որ լսեց այդ խոսքերը սուրբ գործությունն Ալկինոսի,
Քաջահամուտ և գերիմաստ Ողիսևսին, օջախից այն հեռացնելով,
Ինքնաբերացրեց, ապա նրան բազմել տվեց պերճապաճույճ բազկաթոռին
70 Ու պատվիրեց միշտ իր կողքին նստող որդուն, գերամեծար

Լաողամին,
Որին սիրում էր չափազանց, ամենից շատ, տեղը զիջել եկվոր հյուրին:
Ծառան իսկույն ջուրը բերեց ոսկի գավով պերճ, նկարեն,
Լցրեց նրան, որ լվացվի կոնքի վրա արծաթեղեն,
Ապա իսկույն քաշեց դրեց նրա առաջ սեղանը կոկ ու սրբատաշ:
Մասնաձայտ հարգելի կինն հացը բերեց իսկույն ևեթ,
Հետո դրեց առատ ու յի նա ուտեստներ, որքան որ կար անդ

պատրաստի:
Եվ բաներին այդ ժամանակ իր խոսքն ասաց գործությունը Ալկինոսի.
«Ով Պոնտոնոս, ասրկարանում լցրու, խառնիր քաղցր գինին,
80 Տոբ բոլորին իմ հարկի տակ, որ կատարենք հեղում Ջևսին

ամպահավաք,
Քանզի նա է ողեկիցը մուրիկների և օգնություն աղերսողի»:
Ասաց այդպես, և Պոնտոնոսը հաճելի գինին խառնեց
Ու բաժակներն իսկույն լցրեց, առաջարկեց անդ ամենքին:
Երբ հեղումը կատարեցին և ըմպեցին, որքան հոգով ուզում էին,
Այնժամ նրանց վեհ Ալկինոսը բարբառեց և այսպիսի խոսքեր ասաց.
«Արդ, ինձ լսեք, փեսակների առաջնորդներ, խորհրդական

մեծամեծներ,
Ես ձեզ խոսքն իմ ահա կասեմ, ինչպես սիրտն է ինձ հորդորում
իմ կրծքի տակ:

Հիմա արդեն ցրիվ եկեք և գնացեք ձեր տները քուն մտնելու,
Առավոտյան՝ մենք կկանչենք ավելի շատ, բազմաբազում ծերունիներ
90 Եվ կը սարքենք հյուրամեծար և սրտալի խրախճանքներ,
Հաճոյական զոհ կը բերենք այն ժամանակ աստվածներին
Ու կը խորհենք ողևորման գործի մասին, որ հյուրն առանց
մի փորձանքի

Մեր օգնությամբ, ողջ, անվնաս, գնա, հասնի իր հայրենիք
Եվ յի բերկրանք անդ վայելի, թեպետև շատ հեռվից է նա,
Եվ որպեսզի ճանապարհին չհանդիպի նա աղետի ու տանջանքի,
Մինչև որ իր երկիր հասնի: Այնուհետև թող որ կրի
Այն ամենը, ինչ որ բախտից է իսկապես, զի մամեղ եմ Մուրաները
Նրա թեղերը գոյության այն օրվանից, երբ որ ծնեց մայրը նրան:
Իսկ եթե սա մեկնումեկն է անմահներից և իջել է այժմ երկնքից,
300 Ակներն է ուրեմն արդեն, որ նոր բան եմ աստվածները հիմա խորհում,

Քանզի չէ՞ որ աստվածները սովորաբար մեզ երևում են բացահայտ,
Երբ մենք նրանց հարչորեզնչա, գերապանծ զոհ ենք մատուցում,
Եվ միասին մեզ հետ նստած խնջույքի մեջ՝ հրճվում են:
Եթե նույնիսկ մի ուղևոր նրանց ճամփին իր հանդիպի,
Նրանք բնավ չեն թաքցնի տեսքը իրենց, քանզի մենք շատ
հարազատ ենք,

Մեզ պես՝ նաև կիկլոպները ու վայրի ցեղն հսկաների»:
Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Ռդիսևսը իմաստնագույն.
«Ո՛ր Ալկիմոոս, այլ բան խորհիր դու քո սրտում, քանզի բնավ
նման չե՛՛ ևս

Անմահներին, որոնք իշխում են անասնման, լայն երկնքին,
210 Ո՛չ իմ տեսքով, ո՛չ կազմվածքով: Ես նման եմ մահկանացու միայն
մարդկանց.
Ում որ գիտեք և տեսել եք՝ բոլորից շատ տառապանքներ կյանքում
կրած,

Նրան եմ ես իմ չարաղետ ճակատագրով հավասար:
Սակայն հիմա կարող եմ ձեզ էլ առավել, բազմաբազում ժանտ
աղետներ

Պատմել այստեղ, որոնք կամավ աստվածների միշտ կրել եմ ես
չարատանջ:
Բայց թույլ տվեք, աղաչում եմ, ընթրիք անել, թեպետև խիստ
վշտահար եմ:

2Է՞ որ դաժան ստամոքսից ավելի վատ և անամոթ մի բան չկա.
Երբ հնչի նա իր հրամանն՝ ուզես, չուզես, պիտ ավամա հիշես նրան,
Թեկուզ լինես դու տառապյալ, թեկուզ լինի քո սրտի մեջ վիշտ ահալոր.
Այդպես եմ ես: Սրտումս կա դառնալի ցավ, մինչ նա ագահ և անողոր
220 Դրդում է ինձ ուտել, խմել, կերոխումը շարունակել, ստիպում է,
Որ մոռանամ ես իմ կրած բշուր աղետներն հագուրդ տամ իրեն միայն:
Արդ, երբ ծագի վաղ Արշալույսն, ըշտապեցեք դուք մտածել,

խորհուրդ անել,
Թե ինչպե՛ս ինձ՝ հեզ թշվառիս, բյուրաբազում աղետ ու ցավ կրելուց ետ,
Ծանապարհել դեպ իմ երկիրը հայրենի: Իսկ երբ իրավ տեսնեմ ես անդ
Գույքն իմ, տունն իմ բարձրակյտուր, ստրուկներին, թող գա այնժամ
վերջը կյանքիս»:

Ասաց այդպես: Նրանք բոլորն հավանեցին ու լցվեցին կարեկցությամբ,
Որոշեցին ճանապարհել եկվոր հյուրին, քանզի խոսեց ճշմարտացի,
Իսկ երբ հետո հեղումն արին և ըմպեցին, որքան կարոտ ուներ հոգին,
Ցրիվ եկան բորբեքյան, և ամեն մարդ քուն մտնելու գնաց իր տուն:

230 Ապարանքում մնաց միայն Ռդիսևսը աստվածակերպ,
Եվ նրա հետ Արեսեն էր և Ալկիմոոսն աստվածատես:
Նածիշտները սկսեցին անդ հավաքել խրախճանքի սարքն ու կարգը:

Մինչ Արեւուն լուսաթևիկ դիմեց նրան և խոսք ասաց,
Քանզի տեսավ և ճանաչեց զգեստները պերճապաճույճ,
Սիրուն ծածկոցն ու պատմունճանն, որ գործել էր ծառաների
հետ միասին,

Ուստի խոսեց նա բարձրաձայն և խոսքն ասաց իր թեւավոր.
«Օտարական, նախ և առաջ ես ինքս արդ հարց պիտի տամ.
Ո՞վ ես, ասա, ի՞նչ մարդ ես դու, կամ ո՞վ տվեց քեզ հագուստն այդ,
Չէ՞ որ արդեն դու ասացիր, որ, ծովի մեջ հար շրջելով, այնտեղ եկար»:

40 Պատասխանեց նրան իսկույն Ողիսևադ և խոսք ասաց իմաստալի.
«Անհնար է, ով թագուհի, քեզ ամեն բան մանրամասն պատմել այնտեղ,
Պատմել բազում այն աղետներն, որ ինձ հասցրին աստվածները
երկնաբնակ,

Բայց կարող եմ քեզ այն պատմել, ինչի մասին հարցնում ես դու:
Անդ, ալեծուպ ծովի միջին մի կղզի կա, որը կոչվում է Օգիզիե,
Եվ ապրում է Ատրլասի Կալիպսոսի դուստրը այնտեղ
Գանգուրագեղ պե՛ր՝ Կալիպսոն, կորովագույն աստվածուհին.

Ոչ ոք նրան չի այցելում, ոչ էլ մարդիկ մահկանացու:
Եվ միայն ինձ՝ վատաբախտիս, հանց խնդրաբկու, այնտեղ նետեց
կամքն աստծու
Այն ժամանակ, երբ որ Ջևադ արագընթաց նավն իմ շողշող իր
կայծակով

50 Անդ խորտակեց ու հրկիզեց անդունդներում մթին ծովի:
Կործանվեցին այնժամ բոլոր ընկերներս քաջակորով,
Իսկ ես միայն, կորակտուց նավի դեկը ամուր բռնած,
Ինձ ամբողջ օր քաշքշվեցի և միմիայն տասներորդ օրը, գիշերով,
Աստվածները ինձ նետեցին դեպ Օգիզիե հեռու կղզին,
Որտեղ ապրում էր վարսագեղ պերճ Կալիպսոն, աստվածուհին

այդ գորավոր:
Եվ ինձ սիրով նա ընդունեց, լավ խնամեց, սնեց, պահեց միշտ
հոգատար:

Խոստանում էր, որ կդարձնի նա ինձ անմահ ու միշտ ջահել,
Սակայն սիրտը իմ կրծքի տակ այդ խոստումով չկարեցավ հրապուրել:
Եվ յոթ տարի ես շարունակ մնացի. դառն արցունքով իմ անընդհատ

360 Թրջում էի ես հագուստն այն, որ տալիս էր ինձ Կալիպսոն
անմահական:
Վերջը, սակայն, երբ որ եկավ, հասավ տարին անդ ութերորդ,
Այնժամ միայն նա պատվիրեց ճանապարհվել ու հեռանալ
շուտ այնտեղից.

Գուցե Ջևադ կամքն էր հզոր, կամ նա ինքը գուցե փոխեց
ցանկությունն իր:

Եվ ճանապարհն նա ինձ դրեց պիրկ հեղուսված լաստի վրա:

Տվեց նա ինձ

Ծառ ուտեստներ, քաղցր գինի. անմահական հագցրեց հագուստ

Եվ առաքեց նա նաև հողմը բարեհույս և ուղեկից:

Տասնևյոթ օր լող տվեցի ծովերի մեջ ես շարունակ,

Երբ օրն հասավ տասնութերորդ, երևացին ստվերամած լեռները ձեր,

Ու իմ սիրտը փափագատենչ նոր բերկրանքով խնդաց իսկույն:

270 Մինչդեռ պետք էր դեռ համդորժել բյուրաբազում տանջանք ու ցավ,

Որ իմ գլխին թափեց դաժան Պոսիդոնը երկրասասան:

Նա բորբոքեց ժանտ մրրիկներ և ճանապարհն իսպառ փակեց:

Անծայրածիր ծովը հուզվեց, և իմ լաստին ընդդեմ էլած գոռ ալիքներն՝

Թույլ չտվին առաջ գնալ ինձ, դժբախտիս, երբ հառաչում էի աստիկ:

Մրրիկն հանկարծ լաստանավն իմ ջախջախելով ցրիվ տվեց,

և ես այնժամ

Սկսեցի անդ լող տալով ճեղքել ծովի անդունդները պեկոծված,

Մինչև որ հողմն և հուզմունքը ինձ, քշելով, ձեր երկիրը այժմ

ճետեցին:

Հորդ ալիքներն ինձ ճետեցին սուր, անատիկ, անեղ ժայռին:

Բայց դեպի ետ ես լող տվի, մինչև հասա գետաբերանն,

280 Որ ցամաքը անդ ինձ թվաց հարմարագույն, հանց ապաստան

հողմերի դեմ:

Ես, դուրս գալով ծովից, այնտեղ գետնին ընկա: Բայց քիչ առ քիչ

ուշքի եկա:

Մինչ գիշերը աստվածային վրա հասավ, և ես գետից անձրևածին

Քիչ հեռացա ու քուն մտա թփերի տակ. տերևները ծածկեցին ինձ:

Աստվածն այնտեղ առեց իսկույն ինձ քնի մեջ երկարատև:

Այդպես ահա, տերևներով անդ պարուրված, սիրած սիրտս

տառապահար,

Ես քնեցի գիշերն ամբողջ, ողջ առավոտ, մինչև կեսօր,

Եվ արևն էր թեքվում արդեն, երբ ինձ թողեց քունն անուշիկ:

Այդ ժամանակ ես ծովափին, այնտեղ, տեսա խաղ խաղալիս,

Նածիշտներին՝ քո դատրիկի, որ նրանց մեջ շողշողում էր հանց դիցմոհի:

290 Անդ ես նրան աղերսեցի. չդանդաղեց այդ գործի մեջ նա ազնվագույթ,

Մինչ սպասել չէր կարելի, որ նորատի կույսը այդքան լավ վարվի,

Քանզի չէ՞ որ ջահելները անգետ են միշտ կամ անխոհեմ:

Նա ինձ ուտեստ տվեց առատ, այլև քաղցր, կարմիր գինի,

Ինձ լողանալ տվեց գետում և շնորհեց հագուստը այս, անախափի:

Քեզ ամենն այս ես պատմեցի ճշմարտացի, թեպետ սիրտն էր իմ

վշտահար»:

Նրան այնժամ պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոսը.

«Դատրիկը մեր լավ չի վարվել, ինչպես հարկն էր, օտարական.

Չի մտածել, որ պետք էր քեզ, անժիշտների հետ միասին, մեր
տուն բերել,

«Հանգի նրա՛ն նախ և սուսջ աղերսանքով դու դիմեցիր»:

300 Առարկելով՝ նրան իսկույն պատասխանեց Ռդիսևը ամենագետ.

«Ոչ ո՛վ հերոս. մի կշտամբիր այդ առիթով կույսին անմեղ,

Հանգի իրոք նա պատվիրեց, որ ես տուն գամ անժիշտների

հետ միասին,

Բայց ես ինքս այդ չուզեցի՝ ամաշելով, մտածելով,

Որ միգուցե, տեսնելով այդ, դու գայրանաս ու վրդովվես սրտակոտոր.

Չէ՞ որ հինա երկրի վրա դյուրաբորբոք են միշտ մարդիկ մահկանացու»:

Նրան այնժամ Ալկինոսը պատասխանեց և խոսք ասաց.

«Ցուարական, սիրտս երբեք իմ կրծքի տակ զուր և ունայն չի գայրանա.

Մինչդեռ բարվոք է չափազանց պատշաճությունն ամեն բանի,

Եվ արդ, եթե մեկը լիներ, Ջևս երկնահայր, դուք, Ապոլլոն և Աթենաս,

310 Որ քեզ նման հայացքներով ու բնությամբ ինձ նմանվեր

Եվ ցանկանար աղջկաս առնել, ինձ հարազատ փեսա կոչվել

Եվ բնակվել ընդմիշտ այստեղ, լավ տուն ու տեղ, հարստություն

ես կտայի,

Եթե մնալ նա կամենար: Սակայն ոչ ոք փեսայներից չի ցանկանա

Պահել ուժով կամ ակամա, և հայր Ջևսին էլ հաճելի այդ չի լինի:

Բայց կարող ես վստահ լինել. որոշում եմ քո առաքումն՝ վաղը ուղիղ

Այս ժամանակ: Եթե այնտեղ քունդ տանի, կարող ես դու քնել հանգիստ,

Իսկ անվորդներն հարթ ու խաղաղ ծովի վրա կայանան, մինչև հասնես

Դու քո տունը, քո հայրենիք կամ մի այլ տեղ, ուր կամենաս,

Թեկուզ նույնիսկ հեռու երկիր, անգամ մինչև Եվբես,

320 Որը հեռուն է ամենից, ինչպես գիտեն մեր նավաստիք:

Նրանք տեսել են այդ կղզին՝ խարտիշագեղ՝ Հոստամանթին ուղեկցելիս,

Որը գնաց այնտեղ Երկրի Տիտիոս որդուն այցելության:

Նրանք այնտեղ հասել են ճիշտ և հեշտությամբ լույ մեկ օրում,

Անցել են այդ ամբողջ ուղին՝ և նույն օրը ետ են դարձել ու տուն եկել:

Դու ինքդ անձամբ այդ կիսմանաս, թե որքան են մեր նավերը

արագընթաց,

Եվ ինչպես են նավորդները մեր պատանի ծովը ճեղքում ճարտարակի»:

Ասաց այդպես: Խորունկ խնդաց բազմաշարչար Ռդիսևը

աստվածիմաց,

Եվ նա այնժամ բարձրադաղակ իր խոսքն ասաց ու ջերմաջերմ

անդ աղոթեց.

«Թող կատարի Ալկինոսը այն ամենը, ինչ այժմ ասաց, Ջևս մեծագոր,

330 Տուր, որ նրա փառքը վսեմ այս կենսատու երկրի վրա

Անեղծ լինի և անթառամ, որ նաև ես վերադառնամ իմ հայրենիք»:

Մինչդեռ նրանք անդ միմյանց հետ խոսում, ասում էին այդպես,

Նաժիշտներին պատվեր տվեց ինքն Արեւտեն լուսաթևիկ՝
Մահիճ սարքել սրահի մեջ, բազմապաճույճ ալ դռակներ փռել իսկույճ,
Իսկ վերևից նաև գորգեր փռել այնտեղ մեծախնամ
Եվ տալ բրդեղ պերճ վերմակներ, որ հաճույքով նա ծածկվի:
Եվ ստրուկներն շտապ տնից դուրս վազեցին՝ ջահ ու ճրագը

ձեռքներին:

Իսկ երբ նրանք անդ սարքեցին պերճ ու փափուկ անկողինը,
Վերադարձան ու մոտեցան Ռդիսեսին և կանչեցին.

340 «Օտարական, վեր կաց, գնա. արդեն պատրաստ է անկողինը

քեզ համար»:

Այդ ասացին, և քուն մտնելն հույժ հաճելի թվաց նրան:

Այդպես քնեց Ռդիսեսը աստվածային ու բազմափորձ՝

Սրահի մեջ աղմկաշատ և մահիճում քանդակածո:

Մինչ Ալկինոսն այնտեղ պառկեց մի անկյունում իր բարձր տան,

Իսկ իր կինը՝ տանտիրուհին, կողակիցն էր նրա այնտեղ:

Ե Ր Գ Ո Ւ Թ Ե Ր Ո Ր Դ

ՈՂԻՍԵՎԱԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆՈՒՄ Է ՓԵԱԿՆԵՐԻՆՆ

Երբ որ ծագեց ճանանչագեղ Արշարույսը Վարդամասուն,
Ծուռ վեր կացավ իր մահիճից սուրբ գործությունն Ալկինոսի,
Անդ վեր կացավ և Ողիսևան աստվածագուն, քաղաքաշարդ:
Բայց նրանից Ալկինոսի սուրբ գործությունն առաջ անցավ,
Գնաց դեպի փեակների կաճատատեղն՝ կալանի մոտ կոր նավերի.
Նրանք եկան ու բազմեցին անդ, ողորկված, կոկ քարերին, իրարու մոտ:
Տեսքն ընդունած խոհեմամիտ Ալկինոսին ժիր ծառայող սուրհանդակի
Եվ իր մտքում որոճալով վերադարձը մեծահոգի Ողիսևի՝
Հզոր Պալլաս Աթենասը գնաց, անցավ քաղաքի մեջ

- 18 Եվ, քաջերից ամեն մեկին մոտենալով, այս խոսքն ասաց.
«Հավաքվեցե՛ք փեակների խորհրդական ասաջնորդներ,
Ծուռ գնացեք կաճատատեղն և անդ տեսեք օտարական այն վեհ
մարդուն,

Որ նոր է դեռ կորովամիտ Ալկինոսի տունը եկել.

Մոլորված էր նա ծովի մեջ: Մինչ արտաքուստ անմահներից

է նա նման»:

Այդպես խոսքով նա հորդորեց, հուզեց ասատիկ նա բոլորի

սիրուն ու հոգին,

Եվ լցվեցին իսկույն, հապճեպ բյուր մարդկանցով տեղերն ամբողջ:

Ծատերն էին սքանչանում՝ տեսնելով անդ Լաերտի վեհ, պերճ զավակին,

Եվ մանավանդ, որ Աթենասն աստվածային նոր պերճությամբ

- 20 Այնտեղ պատեց իսկույն նրա գլուխն, ուսերը լայնալիք
Ու տեսքով իր դարձրեց նրան քաջահասակ և հաղթանդամ,
Որպեսզի անդ նա հաճելի, բազմապատկառ ու կորովի թվա բոլոր
Փեակներին, նաև հաղթի մրցույթներում այն բազմազան,
Որոճցով անդ Ողիսևսին փեակները պիտ փորձեին:
Իսկ երբ նրանք այնտեղ արդեն հավաքվեցին միահամուտ,
Վեհ Ալկինոսն դիմեց նրանց և բարբառեց ու խոսք ասաց.

«Ինձ լսեցեք, փեակների առաջնորդներ և քաջագունք խորհրդական,
Ձեզ կասեմ այն, որ սիրտս է այժմ ինձ ներշնչում իմ կրծքի տակ:
Ես չգիտեմ՝ այս մոլորված օտարականն, որ եկել է իմ տունն այժմ,
30 Ո՛վ է արդյոք. երկրացի է արևելյա՞ն, թե՞ մարդկանցից է արևմտյան:
Խնդրում է նա, որ հայրենիք մենք ուղարկենք, ժամ ու ժամկետ

սահմանենք:

Ուստի եկեք ճանապարհենք, ինչպես որ միշտ կատարել ենք

արդախի գործ:

Չէ՞ որ ո՛չ սա, ո՛չ էլ այլ ոք, ով որ էլ գա իմ տունն իրոք,
2 Կետք է աստ երկար մնա, որ ջայլանքով վերադարձն իր

անվերջ չողբաս:

Ուստի եկեք սևաթուր մավն աստվածային ձգե՛ք.

Այն առաջին անգամ պիտի դուրս գա բաց ծով: Նրա համար ազգի

միջից

Ընտրե՛նք շուտով հիսուներկու քաջ մավաստիք, որ լավագույնն են

համարվում:

Թող որ նրանք թիերն ամբողջ սարքավորեն, ամուր կապեն

թիանցքներին:

Գործն այդ այնտեղ ավարտելով՝ թող շուտափույթ ետ գան կրկին,

40 Որ պատրաստենք աստ խրախճանք: Ես բոլորին շքեղորեն

կը պատվեմ այժմ,

Կպատվիրեմ, որ պատանհի մավորդներին աստ առանձին

խնջույք սարքեն:

Իսկ դուք, բոլոր մականակիր վեհ արքաներ, եկեք գնանք

իմ ապարանքն:

Օտարական այս եկվորին պիտ մեծարենք իմ հարկի տակ և տանը իմ,
Եվ թող ոչ ոք չմերժի այդ: Կանչեք, որ գա երգիչ-գուսանն

աստվածային,

Դեմողոկը, որին աստվածն է շնորհել երգաստության ձիրքն, եռանդը,

Որ բերկրանքով սիրտը վառի, երբ քաջարի հոգին է երգը տենչում»:

Ասաց այդպես, անցավ առաջ: Հետևեցին իշխանները մականակիր,

Իսկ բանբերը իսկույն գնաց, որ երգակին աստվածագոր կանչի շուտով:

Ապա հապճեպ անդ ընտրեցին հիսուներկու երիտասարդ քաջ

մավաստի,

50 Որոնք էլան և շուտափույթ հավերժագոչ ծովի ափունքը գճացին,

Ինչպես որ այդ պատվիրել էր թագավորը, որ պատրաստեն

մավը այնտեղ:

Երբ որ նրանք ծովափն հասան, սևաթուր մավն իսկույն խորունկ

ծով ձգեցին,

Տնկեցին կայմն ու սարքեցին առագաստը մավի վրա,

Իսկ թիերը թիանցքներին պինդ կապեցին կաշվե փոկով

Ու պարզեցին աշունհետև, ինչպես հարկն է, առագաստը լայն
ու ճերմակ:

Ապա ծովի մի խոր տեղում սևակտուց ճալը ամուր խարսխեցին,
Եվ իրենք էլ հապճեպ եկան մեծաշեն տունը խորիմաց Ալկիմոսի:
Մինչ ամեն տեղ լեփ-լեցուն էր. և՛ սրահը, և՛ բակն ու տունն՝
Հոծ հավաքված բյուր Վարդկանցով, կային բազում և՛ ծերունիք,

և՛ պատանիք:

60 Եվ մորթել էր Ալկիմոսը նրանց համար տասններկու պարարտ ոչխար,
Ութ գոլիս խոզ ճերմակատամ, երկու հատ էլ համրաքայլ եզ:
Գրանց այնտեղ քերթում էին, սարքում էին քաջահաճո և ճոխ խնջույք:
Մինչ մտնեցավ բանքերն այնժամ, բերեց երգչին նա պատվավոր,
Որին մուսան էր շատ սիրում, բայց տվել էր ոչ լոկ բարիք, նաև չարիք.
Զրկել էր նա ոչքի լույսից, բայց տվել էր ձիոքն արվեստի:
Պոնտոնոսը երգչի համար դահլիճի մեջ, մարդկանց շարքում,
Արծաղթագամ բազմոց դրեց անդ, բարձրաբերձ սյունին մոտիկ,
Իսկ կիթառը քաղցրահնչումն՝ մեխից կախեց, ողիղ նրա գլխի վերև,
Ապա ձեռքով նրան նշեց, թե ինչպես նա պիտի վերցնի:

70 Գրեց նաև նրա առաջ գեղեցկափայլ զամբյուղով հաց
Եվ գինով լի մի մեծ գավաթ, որ նա խմի, երբ սրտին այդ հաճո լինի:
Այնժամ նրանք ձեռք մեկնեցին պատրաստ դրված համեղահամ
ուտեստների:

Երբ հագեցան կերուխումով, որքան կարիք ունեւ հոգին,
Ոգեշնչեց երգչին մուսան, որ երգի երգը դյուցազանց,
Դրոնց վսեմ սխրանքների փառքն էր հասել ու տարածվել մինչև
երկինք.

Ինչպե՛ս մի օր գծովեցին Ռդիսուը և Աքիլլեուը Պելևսյան,
Ինչպես նրանք երկնաշնորհ, աստվածական խնջույքի մեջ
Ժամա խոսքերով անդ վիճեցին, ինչպես այնտեղ տերն ազգերի՝
Ազամեմնոնն,

Խնդաց հոգով, երբ գծովեցին աքեացիք այդ վեհագույն,
80 Քանզի այդպես էր գուշակել նրան Փեբոս Ապոլլոնը այն ժամանակ,
Երբ, անցնելով վիմակերտ շեմքը Պիթոնի, անդ նա հարցրեց
այդ ատրժոմն

Գործի մասին, որը, կասե՞րով Ջևս զգոնի, սկիզբն եղավ այնժամ արդեն
Տրոյացոց և դանաշանց սպա՝ նացող բյուր-բյուրավոր աղետների:
Արդ, քաջասիտ գուսանն ազնիվ այդ էր երգում: Մինչ Ռդիսևսն
Հզոր ձեռքով վեր բարձրացրեց ծածկոցն երկար ու շատագույն
Եվ, իր գլխին այն քաշելով, թափցրեց այդպես իր դեմքն ազնիվ.
Նա ամաչեց փեակներին ցույց տալ արցունքն իր դառնագին:
Իսկ երբ երգիչն աստվածագոր ընդհատում էր երգն իր վսեմ
ու սրտառուշ,

Յաճ էր քաշում քղամիդը նա իր գլխից և, սրբելով արցունքն աչքի,
90 Վերցնում էր թասը կրկնականը ու սրտալի հեղմունք անում
աստվածներին:

Իսկ երբ գուսանն սկսում էր կրկին երգել, քանզի երգով այդ հիացած՝
Մեծ քաջերը փեակների դրդում էին նվազն հնչել,
Նորից ողբում էր Ողիսևսն՝ իր գլուխը թաքցնելով ծածկոցի տակ:
Սակայն նրա դառն արցունքը անհայտ մնաց, ոչ ոք այնտեղ
այդ չտեսավ,

Եվ միմիայն այդ նկատեց և իմացավ Ալկինոսը,
Որ նստած էր նրա կողքին. նույնիսկ լսեց նա նրա խոր հեծեծանքը,
Ուստի իսկույն նա թիասեր փեակներին խոսքով դիմեց և այս ասաց.
«Արդ, ինձ լսեք, փեակների առաջնորդներ և իշխաններ խորհրդական.
Մենք մեր սրտին հագուրդ տվինք ու հագեցանք պերճ խնջույքով,
100 Նաև երգով ու կիթառով, որ զարդերն են վեճ խնջույքի,
Սակայն հիմա գնանք, փորձենք մրցությունները բազմազան,
Որպեսզի այս օտարականն, երբ նա տունն իր վերադառնա,
Իր սիրելի մարդկանց պատմել կարողանա, թե որքան ենք
մենք գերազանց

Ծառ շատերից բռնակովում, մենամարտում, թռիչքների և վազքի մեջ»:
Ասաց այդպես, սուսջ անցավ: Իսկույն նրան հետևեցին բոլորեքլան:
Բանբերն ապա կիթառն հնչեղ նորից կախեց մեխից այնտեղ,
Գեմոդոկի ձեռքը բռնած՝ նա դուրս բերեց տնից նրան,
Ապա տարավ այն ուղիով, որով անցան երևելիք փեակների,
Որպեսզի անդ կատարվելիք մրցամարտով սրտանց հրճվեն և ճիանան:
110 Անցան դեպի հրապարակն, և հետևեց խոռոն ամբոխը, բլուր
ժողովուրդ:

Հանդես եկան շատ քաջասիրտ մեծամեծներ և կորովի պատանհներ:
Ոտքի ելան Ակրոնեոսն, Օկիալոսը, Էլատրևսը և Նավտևսը,
Պրիմնևսը և Անքիալոսը, Էրեսմևսը և Պոնտևսը,
Պրորևսը և Թոռնը: Հանդես եկան Անաքեսինն
Եվ Ամփիսյան, որ զավակն էր Տեկտոնաձին Պոլիմեոսի,
Քաջ Եվրիսյան, որ նման էր մարդակոտոր ժանտ Արեսին,
Որ կազմվածքով քաջահասակ և իր տեսքով գեղեցկափայլ
Գերազանց էր բոլոր, բոլոր փեակներից, բացի փայլուն Լատդամից:
Հանդես եկան և քաջագոր երեք որդիքը անբասիր Ալկինոսի.
120 Լատդամասն, Ալիոսը, Կլիտոնեոսն աստվածակերպ:
Հաչտարարվեց նախ մրցությունը ոտքերի արագության,
Եվ սկսվեց մրցավազքը նշանակետ սյունի մոտից:
Բոլորն իսկույն և միասին թունդ վազեցին, ու բարձրացավ
դաշտում փռչի.
Կլիտոնեոսը ամենքից լավագույնը մրցավազքում հանդիսացավ:

Եվ ինչպես նոր հերկված արտում զույգ ջորիներն են անցնում ժիր,
Այդպես բոլոր մրցողներից նա շուտ եկավ, իսկ մյուսները ետ մնացին:
Ապա դաժան մենամարտում իրենց կորովը փորձեցին նրանք իսկույն.
Այստեղ արդեն հզորագոր քաջ Եվրիալը ամենքին գերազանցեց:

Թոռիքի մեջ ամենաց լավն Ամփիալը հանդիսացավ,
30 Էլատրևար սկավառակ նետելու մեջ հաղթող եղավ,
Սակայն ահեղ բռնակոխում Լաոդամասն Ալկիհնուսյան հաղթող եղավ:
Եվ երբ նրանք մրցույթի մեջ հրճվում էին՝ հագուրդ տալով

իրենց արտին,
Ալկիհնոսի պայծառ որդի Լաոդամը այս խոսքն ասաց այնժամ նրանց.
«Բարեկամներ, եկեք հարցնենք հիմա նաև օտարական այս եկվորին.
Փուցե ծանոթ է մրցույթին, գուցե գիտի: Նա արտաբուստ վատ չէ բնավ.
Ազդերը և սրունքները, ուտերը և հաղթ ձեռքերն իր,
Վիզը հզոր՝ այդ բոլորը ցույց են տալիս մի քաջարի, մեծ զորություն.
Հասակով էլ չի կորացած: Թերևս բազում աղետներից է նա տանջված:
Ես կարծում եմ՝ ոչինչ չկա այնքան դաժան վնասաբեր, ինչպես ծովը.»

40 «Զայքայիչ է մարդու համար, որքան էլ նա տոկուն լինի»:
Եվ Եվրիայն իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց.
«Ծիշտ ասացիր դու, Լաոդամ: Բայց մոտեցիր այժմ նրան
Եվ հայտնիր քո առաջարկը, այլև կանչիր դու մրցության»:
Երբ այդ լսեց Ալկիհնոսի ազնվագույն զավակն այնտեղ,
Ծարժվեց իսկույն, կանգնեց մեջտեղ, հիփսևսին այս խոսքն ասաց.
«Օ՛հ անդր, հայրիկ օտարական, ուժդ փորձիր մրցության մեջ:
Եթե հմուտ ես մի բանում, վայելույշ է, որ մասնակցես դու մրցույթին:
Մարդու կյանքում նրա համար չկա բնավ ավելի մեծ փառք ու
պարծանք,

Քան այն, երբ նա գործ է անում իր ձեռքերով կամ ոտքերով
կորովագույն:

150 Ե՛կ դու, սակայն, ու փորձի՛ր քեզ. վանի՛ր արտիդ վիշտն ու կարիք,
Ողևորմանն էլ դու երկար չես սպասի, քանզի արդեն իսկ քեզ համար
Ծովն է ձգած նավը արագ և պատրաստ են նավորդներդ»:
Պատասխանեց նրան այնժամ հիփսևսը բազմաչարչար և խոսք ասաց.
«Ո՛հ, Լաոդամ. ի՞նչ ես կանչում ինձ մրցության դու հեգնաբար.
Լիքն է սիրտս աղետներով, մրցանքը չէ միտքս հուզողն, այլ ցավերը:
Ձե՛ որ ես ցարդ հանդուրժել եմ բյուր դստնություն, կրել եմ բյուր
տառապանքներ.

Եվ տե՛ս, հիմա նստած եմ այս կանառի մեջ, հուզված մտքով
վերադարձիս,

Ինչպես թշվառ մի աղերսող, աղերսում եմ ձեր սրբային և ողջ ազգին»:
Եվրիալը, դարովելով, պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց.

160 «Դու նման չես, օտարական, մրցության մեջ բազմահմուտ հերոսներին,

Որպիսիները մարդկանց մեջ շատ կան, իրավ, ամենուրեք,
Այլ նման ես դու բազմաթի մալի վրա շրջող մարդկանց վաճառական,
Որ միմիայն առևտուրով են զբաղվում և իշխում են նավորդներին,
Որպեսզի նոր ապրանք բառնան իրենց նալին՝ նոր շահավետ
գործի համար:

Ոչ, նման չես դու մարտիկի, պիտանի չես դու մրցության»:
Եվ, նայելով նրան խոժոռ, առաց այնժամ Ռդիսենը աստվածագոր.
«Լավ չասացիր դու, բարեկամ. պանդուր մարդ ես դու, երևի,

կամ աճազանիվ:
Միշտ չեն տալիս աստվածները մարդուն իրոք ամեն տեսակ
արժանիքներ,

Միանգամից գեղեցիկ տեսք, և՛ խելք ու միտք, և՛ խոսքի ուժ,
170 Մինչ մարդն երբեմն արտաքինից երևում է որպես չնչին մի պատանի,
Բայց դրա տեղ աստված նրան շնորհել է հրաշալի խոսքի կորով,
Եվ նայում են նրան մարդիկ հիացմունքով. ճառում է նա սքանչելի,
Հրապուրիչ, հեզաբարո, փայլում է միշտ մարդկանց առաջ նա
բազմաթիվ:

Քաղաքի մեջ անց կենալիս՝ նրան նայում են զարմանքով,
կարծես անմահ

Աստված լինի: Մեկ ուրիշը լույ իր տեսքով է նմանվում անմահներին,
Մինչ աղքատիկ նրա խոսքը գուրկ է չքնաղ հմայքներից ճարտասանի:
Եվ դու նույնպես գեղեցկափայլ, լավ տեսք ունես, մի տեսք, որից
ավելի լավն

Աստված նույնիսկ չէր ստեղծի, սակայն խելքով աղքատ ես դու
և պանդուր ես:

Բորբոքեցիր սիրատենչիկ սիրտը դու իմ այս կրծքի տակ
180 Եվ անվայել խոսք խոսեցիր: Մրցության մեջ նորածին չեմ ես բնավ,
Ինչպես դու այժմ բարբառեցիր, այլ, թվում է, միշտ առաջինն
եմ ես եղել,

Այն ժամանակ, երբ դեռ արբուն, ջանել կյանքի, հաղթ ձեռքերի
տեր էի ես:

Մինչդեռ հիմա մատնված եմ ես դժբախտության և աղետի.
Ծառ եմ կրել ես տառապանք, կովել եմ միշտ ընդդեմ մարդկանց
և ժանտ ալյաց,

Բայց և այնպես, թեպետ շատ եմ տառապել ես, մրցության մեջ
կփորձեմ ինձ,

Քանզի այդպես դու քո խոսքով ինձ դրդեցիր, և ճառն էր քո
խիստ թունավոր»:

Ասաց: Դսկույն նա վեր թռավ, ծածկոցն հագած, և ձեռքն առավ
սկավառակը

Ծանր ու մեծ և հաստամետտ, ազելի մեծ, քան աննշան սկավառակներն,

- Որոնցով անդ իրարու հետ մրցում էին փեակները մի քիչ ատաշ:
- 190 Դա նա ուժգին թափահարեց և խիստ նետեց ձեռքով հզոր.
Քարը թնդաց և շատաչեց: Մինչ ուժգնակի քարն այդ ձեռքից
դուրս նետվելիս
Նավահռչակ, երկայնաթի փեակները իսկույն գետնին, ցած կուսցան,
Եվ սկավառակն հաղթ վազցավ, անցավ հուժկու նշանները նա բոլորի:
Իսկույն, մարդու նմանվելով, վեհ Աթենասն նշան դրեց
Եվ գիծ քաշեց, ապա դարձավ և բարձրաձայն իր խոսքն ասաց.
«Օտարական, կույրը անգամ քո նիշն այստեղ, շոշափելով, կտարբերի.
Նա չի խառնվել նշաններին այս քաջերի, այլ խիստ անցել է նրանցից:
Վստահ եղիր, որ կարող ես դու մասնակցել մրցության մեջ.
Հաղթանակը քոնն է այստեղ, և չի կարող ոչ ոք քեզնից հեռու նետել»:
- 200 Ասաց այդպես: Ուրախացավ բազմաշարձար Ոդիսևսը աստվածազն,
Նա գոհ մնաց, որ ժողովում բարյացակամ և բարեխոս ընկեր տեսավ,
Հանգստացավ սրտանց արդեն և խոսք ասաց փեակներին.
«Պատանհներ, նետե՛ք հիմա, իսկ ես ապա մեկ ուրիշը
Կնետեմ և, ենթադրում եմ, էլ առավել ձեզնից հեռու կձգեմ այն:
Եվ բոլորդ, ով որ սրտանց ուզում է այդ, արդեն կարող եք հանդես գալ
Մրցության մեջ՝ ուժ փորձելու բռնակովում, մենամարտում, իբրև ըմբիշ
Եվ վազքի մեջ, քանզի աստիկ ինձ հուզեցիք: Փեակներից
Ոչ մեկիդ հետ ես մրցելուց չեմ վախենա, բացի միայն Լաոդամից,
Քանզի նա իմ հյուրընկալն է: Ո՛վ կարող է մարտել ընդդեմ
իր տանտիրոջ:
- 210 Իրավ, անպետք և հիմար մարդ կլինի նա, ով սխալվի
Եվ կանչի յուր հյուրընկալին օտար երկրում մարտակուլի, կամ
մրցության,
Քանզի այդպես նա միմայն ինքը իրեն կը վնասի:
Իսկ մյուսներիդ, ով որ լինի, ես չեմ մերժի, և պատրաստ եմ
Ես բացեիքաց ցույց տալ այստեղ, մրցության մեջ, զորությունն իմ:
Եվ վատ չեմ ես ամեն տեսակ մրցանքներում, որոնք հաչտնի են
քաջ մարդկանց.
Ես լավ գիտեմ ողորկ աղեղը գործածել, հանց նետաձիգ մի քաջավարժ,
Ախույանիս բազմության մեջ ամենից շուտ ես սուր նետով կկործանեմ,
Ծորջս թեկուզ կանգնած լինեն բլուրաբազում շատ ընկերներ,
Որոնք կարող են պաքով դիպուկ զարկել մրցակցողին հակառակորդ:
220 Եվ միմիայն ինձ աղեղով գերազանցում էր Փիլոկոնտեղը դյուցազուն,
Երբ աղեղով մենք՝ աքելանք, մրցում էինք այնտեղ, երկրում տրոյական,
Բայց, ասում եմ, անհամեմատ գերազանց եմ ես բոլորից, ուրիշներից,
Մահկանացու ու հացակեր այն մարդկանցից, որ ապրում են
հիմա երկրում:
Մինչ անկարող եմ ես մրցել վաղնջական քաջերի հետ.

Ընդդեմ հզոր Հերակլեսի, այլև ընդդեմ Էքսպիացի Եվրիտուսի,
Որոնք հաճախ աղեղով հարթ մարտում էին ընդդեմ անմահ
աստվածների,

Ուստի հանկարծ մահացավ քաջ Եվրիտուսը՝ ծեր օրերին չհասնելով.
Խիստ զայրացած Փեթ Ապոլլոնը սպանեց նրան նետով,
Քանզի նրան՝ այդ աստրծուն, նա կանչում էր աղեղամարտ քաջ
մրցության:

230 Ես կարող եմ տեզն ավելի հեռու նետել, քան ուրիշներն նետն աղեղի:
Բայց միմիայն երկյուղ ունեմ ես ոտքերից: Մեկն ու մեկը փեակներից
Ինձ վազքի մեջ գուցե հաղթի, քանզի հոգնած եմ չարաչար.
Տանջել եմ ինձ ալիքները ծովում դաժամ, ուր շատ սակավ էր
սնունդն իմ,

Ուստի անչափ թուլացել եմ այժմ անդամները իմ մարմնի»:
Ասաց այդպես: Խոր լուռություն տիրեց հանկարծ, լուռ էին
բոլորն այնտեղ:

Պատասխանեց նրան միայն Ալկինոսը մեծահոգի.
«Օտարական, դու մեզ այստեղ անհաճելի բան չասացիր.
Ցանկանում ես դու հաստատել քաջարությունն, որն իսկապես
հատուկ է քեզ:

Վրդովվել ես, քանզի այստեղ, ժողովի մեջ, այս քաջն իզուր քեզ
կշտամբեց.

240 Մինչ մարդկանցից մահկանացու ոչ ոք, երբեք, քո քաջությունը
չի ժխտի,

Ով խելք ունի և ընդունակ է խորիմաց խոսքեր ասել:
Ուստի հիմա դու խոսքն իմ այս լսիր, որ գեթ պատմես հետո
Դու նաև այլ հերոսների, երբ հուսով եմ, դու քո տանը, սրտահաճ
Քո կնոջ հետ, քո որդոց հետ, մեծափարթամ, պայծառ խնջույք սարքես
մի օր:

Այնժամ հիշիր դու նաև մեր քաջարությունն, որը Ջևսն է միշտ
մեզ տալիս,

Եվ որը մենք ցույց ենք տալիս վաղուց ի վեր և անընդհատ:
Ըմբիշներ չենք մենք փառավոր, բողնցքամարտն ու կոփվը լավ
չգիտենք,

Բայց հնուտ ենք մենք վազքի մեջ: Ծովագնաց նավորդներ ենք
Մենք գերազանց: Սիրում ենք մենք պերճ խնջույքներ, սրտալի երգ
ու խմբապար,

250 Բազմատեսակ չքնաղ զգեստներ, ջերմ լոգարան և նուրբ մահիճ:
Օն անդր, շոտ, փեակների մեծամեծար կաքավողներ, դուք ցույց տվեք
Ձեր զվարճանքն ու արվեստը, որպեսզի սա, եկվորը այս, երբ տուն
դառնա,

Պատմի անդ իր սիրածներին, ինչպես ենք մենք գերազանցում
բոլոր մարդկանց
Նավորդությանը ծովագնաց, վազքով արագ, երգ ու պարով գեղապանծ:
Եվ դուրս եկան ազգերի միջից ինը ընտիր կարգապահներ,
Որը, կարծեմ, գտնվում է մեր տանն հիմա, որևէ տեղ»:
Ասաց այդպես Ավիհնոսը աստվածատես: Վազեց բանբերն
արագավազ,

Որ արքայի ապարանքից բերի կիթառը նրբակերտ,
Եվ դուրս եկան ազգի միջից ինը ընտիր կարգապահներ,
Նրանք էին հսկում կարգին ու կանոնին խաղ ու պարի ժամանակ:
260 Ժիր մաքրեցին պարասպարեզն, ընդլայնեցին մրցարանը:
Մինչ մոտ եկավ բանբերն այնժամ, Դեմոդոկին հանձնեց իսկույն
կիթառն հնչուն:

Երգիչն ապա մեջտեղն անցավ: Հավաքվեցին պատանիներն այնտեղ
շուրջն իր,
Կաքավողները մեծարվեստ և սկսեցին ոտքով դոփել լայն ասպարեզն՝
Կատարելով պարն հմայիչ, աստվածային: Մինչ Ռդիսևսն աչքը հառած
Արագաշարժ բլուր ոտքերին, զարմանում էր, անդույ դիտում սքանչելիքն:
Զարկեց երգիչն իր կիթառին, ու երգն հնչեց չքնադազեղ՝
Սիրո մասին պերճապասկ Ափրոդիտի և Արեսի: Եվ նա երգեց,
Ինչպես նրանք սիրով ծածուկ անդ միացան ապարանքում Հեփեստոսի,
Ինչպես անբավ ընծա տալով՝ պղծեց մահիճը Հեփեստոս մեծագորի,
270 Թեպետև թանկ դրա համար նա վճարեց: Քանզի իսկույն, իբրև բանբեր,
Արևն եկավ, որ տեսել էր, ինչպես նրանք գաղտնի սիրով անդ միացան:
Հենց որ լսեց Հեփեստոսը խոսքն այդ տխուր, սրտակոտոր,
Վազեց, գնաց իր դարբնոցը՝ սրտում հուզված վրեժն անել:
Անդ նա դրեց կոճղի վրա զնդանը մեծը պիրկ կոփեց շղթա ու ցանց՝
Անլուծելի և անխորտակ, որ նրա մեջ նրանք բռնվեն և հար մնան:
Երբ որ կոփեց նա վարմը այդ Արեսի դեմ, ցատմամբ լցված
Վերադարձավ իր գնջարանն, ուր գտնվում էր հանելի իր անկողինն,
Եվ անդ փռեց մահճակալի սյուների մեջ վարմն ամենուր, շուրջանակի:
Ու կավվեցին անդ խիտախիտ ստաստադից ամենուրեք
վարմն ու ցանցը՝

280 Ոստայնի պես և այնքան նուրբ, որ չէր տեսնի ոչ ոք աչքով,
Նույնիսկ ոչ մեկն երանապես աստվածներից: Կերտվածքն էր նուրբ
և խորամանկ:
Իսկ երբ կախեց մահիճի շուրջն ամենուրեք վարմն անավոր և աննկատ,
Նա ձևացավ, թե ինքն իբրև մեկնում է դեպ գեղեցկաշեն Լեմնոս
քաղաքն,

Որ իր սրտին շատ ավելի հաճելի էր, քան երկիրները ամենայն:
Կույր չէր բնավ Արես աստվածը ոսկեհեր, երբ նա տեսավ,

Որ մեծարվեստ Հեփեստոսը մեկնում, գնում է հեռուներ,
Ելավ գնաց դեպ ապարանքն արվեստագետ Հեփեստոսի՝
Լցված սիրո տարփանքով դեպ Կիթերուհին ոսկեպսակ,
Որ դեռ նոր էր այնժամ եկել ամենագոր Կրոնոսյանի մոտից այնտեղ
290 Եվ իր հանգիստն էր վայելում, երբ ներս մտավ նա ապարանքն:
Արդ, նա նրա ձեռքը բռնեց, անվամբ կոչեց և խոսք սասց.
«Եկ, սիրելիս, գնանք դեպի պերճ մահիճը և, անդ պատկած,
հրճվենք սիրով,

Իսկ Հեփեստոսն այժմ տանը չէ, այլ երևի հեռացել է դեպի Լեմնոս,
Գնացել է նա իսկապես դեպ սինտիացիք վայրենախոս»:
Ասաց այդպես: Ուրախությամբ նա նրա հետ պատկեց այնտեղ
Մի մահիճում: Եվ քնեցին նրանք ապա, մինչդեռ նրանց իսկույն նեթ
Սմենագետ Հեփեստոսի այն նրբագույն վարմը այնքան ամուր պատեց,
Որ ոչ միայն չէր կարելի բարձրացնել այն, այլ դժվար էր շարժել անգամ
Սնդամները իրենց մարմնի: Կռահեցին, որ թակարդից հնար չկա

300 Էլ դուրս գալու, մինչդեռ եկավ այդ ժամանակ կրկնակաղը փառսպսակ.
Նախքան Լեմնոս հասնելը նա ետ դարձավ իր ճանապարհից,
Քանզի նրան գործի մասին հայտնեց Արևն ամենատես:
Այդպես նա տունն իր սիրելի վերադարձավ, սակայն սրտով իր
վշտաբեկ:

Կանգնեց այնտեղ դռան շեփին՝ ժամն զայրույթով լցված հոգին
Եվ անդեղի աղաղակեց, կանչեց այնտեղ աստվածներին:
«Ինու, Ջես, մեր հայր, և դուք նաև, այլ աստվածներ հավերժակյաց,
Ծուտով եկեք, գործը տեսեք անտանելի ու խայտառակ.
Ինչպե՞ս է միշտ անարգում ինձ, կրկնակաղիս, դուստրը Ջեսի՝
Ափրոդիտենն,

Որ կարավել է ամբարտապան Արեսի հետ գաղտնի սիրով,
310 Քանզի չքնաղ և ժիր է նա, մինչ ծնված եմ ես ոտքերով թույլ ու տկար:
Սակայն ոչ ոք այս գործի մեջ մեղավոր չէ, այլ ծնողները իմ երկու:
Լա՛վ կլինեիր եթե նրանք չծնեին և ինձ աշխարհ չբերեին:
Ո՛հ, լավ նայեք, թե որտե՛ղ եմ քնել սիրո տարփանքի մեջ,
Պատկած այսպես իմ մահիճում, իսկ ես այստեղ նստած եմ խե՛ղճ
ու ցավագար:

Բայց չեմ կարծում, որ մյուս անգամ էլ ցանկանան նրանք նորից
պատկել այսպես,
Թ՛ւ կուզ ասասիկ տարփանք զգան, այլ պատկելու տենչն երկուսի
շուտ կկորչի,
Քանզի այս նուրթ և խորամանկ թակարդը դեռ կաշկանդըված
պիտի սյահի
'Նրանց այսպե՛ս, մինչև որ ինձ լրիվ ետ տա իմ հայրը այն գլխագի՛նը,

- Որ ես նրան վճարեցի իր շնացող ու լրբենի դասեր համար:
- 320 Պերճ է թեպետ դատրիկը յոր և գեղեցիկ, բայց ժուժկալ չէ»:
 Ասաց այդպես: Իսկ աստվածներն հավաքվեցին պղնձաշեն նրա
 տան շուրջ.
 Եկավ իսկույն Պոսիդոնը աշխարհակալ, Հերմեսն եկավ երախտագործ,
 Անդ երևաց և Ապոլլոնը նետածիգ, իշխանագոր,
 Բայց կանացի ամոթանքից դիցունհիները մնացին տանը իրենց:
 Կանգնած էին անդ դռան մեջ աստվածները բարիատուր,
 Ու բողնկվեց ծիծաղն անգուսպ, հոհրոտցը գերերջանիկ աստվածների,
 Երբ անդ տեսան ամենիմաստ Հեփեստոսի այդ խորամանկ
 կերտվածքը կուռ:
 Արդ, նայելով իրար դեմքի, այսպես էին նրանք դատում և խոսք ասում.
 «Չեն հաջողվում գործերը չար. դանդաղկոտը հաղթահարեց
 քաջավազին»:
- 330 Դանդաղկոտ էր կաղ Հեփեստոսն, բայց Արեսին որսաց գործով
 իր խորամանկ:
 Արեսն, իրավ, ժրագույնն է և քաջավազն Օլիմպակյաց աստվածներից,
 Սակայն հիմա նա պիտ տուժի՝ ի հատուցում իր կատարած այս շնության:
 Այդպես ահա իրարու հետ խոսում էին նրանք այնտեղ:
 Այնժամ արքա Ապոլլոնը, Չևսի որդին, խոսքն իր ասաց անդ Հերմեսին.
 «Իսկ դո՞ւ, Հերմես, Չևսի զավակ, երախտագործ և ուղեցույց,
 Կը ցանկայի՞ր արդյոք այսպես, այդ անխորտակ, պիրկ վարմի մեջ
 կաշկանդված».
- Քնել կողքին, մահիճի մեջ, ոսկեպսակ Ափրոդիտի»:
 Պատասխանեց այնժամ նրան Ուղեցույցը Արգոսասպան.
 «Այո, եթե այդպես լիներ, ով Ապոլլոն, դու թագավորդ հետածիգ,
- 340 Թող պատեր ինձ այդպիսի վարմն եռասպետիկ դաժանորեն,
 Եվ դուք, բոլոր աստվածներդ և դիցունհիք թող դիտեիք՝
 Ինչպես եմ ես այնտեղ սլառկած մահիճի մեջ ոսկեճկար Ափրոդիտի».
 Այդպես ասաց, հոհուացին նորից ամմահ աստվածները:
 Պոսիդոնը միայն այնտեղ չէր ծիծաղում, այլ անդադար խնդրում էր նա
 Ծարտարարվեստ Հեփեստոսին, որ բաց թողնի նա Արեսին:
 Եվ արդ, նրան նա դառնալով, խոսքերն ասաց այս թևավոր.
 «Ոհ, արձակիր, երաշխավոր եմ քո առաջ, աստվածների առաջ այլև,
 Որ նա կտա քեզ վճարն այդ, կվճարի նա վաչելուջ»:
 Բայց առարկեց նրան իսկույն անդ կրկնակաղը վեհափառ.
- 350 «Մի պահանջիր դու այդ ինձնից, ո՞վ Պոսիդոն աշխարհակալ,
 Եվ վայել չէ երաշխիք տալ այս վատարարք լրբի համար:
 Կամ թե ինչպե՞ս պետք է քեզնից ես պահանջեմ այդ վճարը,
 Երբ Արեսը, խուսափելով այս թակարդից, պարտք վճարել չկամենա»:
 Պատասխանեց նորից նրան և խոսք ասաց Պոսիդոնը երկրատառան.

«Եթե նույնիսկ, խուսափելով պարտքից, Արեւը փախուստ տա,
անհետանա,

Փոխարենը քեզ այդ դեպքում ինքս անձամբ կվճարեմ»:
Նրան այնժամ պատասխանեց կրկնակաղը մեծապատիվ.

«Անհնար է և անպատշաճ խնդիրը քո մերժել այստեղ»:

Մյո՞ւստեղով՝ զորությունը Հեփեստոսի արձակեց վարմը փութապես:

360 Իսկ երբ նրանք ազատվեցին այն թակարդից, որ շատ պիրկ էր
և կաշկանդիչ,

Արագորեն վեր բարձրացան. Արեսն ուղղվեց դեպ Թրակիա,

Ափրոդիտը նրբաժպիտ գնաց Կիպրոս, Պափոս քաղաքն,

Որ սրբազան նրա անտառն և ծխալից քազիքը կար:

Անդ քարիսները լողացրին իսկույն նրան և օձեցին անմահական

Եվ նուրբ լուղով, որ քսում են հավերժ անմահ աստվածների անեղծ
մարմնին,

Ու հագցրին սքանչելի, աչքի համար զարմանալի, չքնաղ զգեստ:

Մյո՞ւ էր ահա փառապասկ երգիչն երգում: Ողիսեսը լսում էր լուռ,

Խոր հրճվանքով, հոգին լցված հիացմունքով. հրճվում էին նաև անթիվ

Փեակները երկայնաթի, ծովագնաց և ճավերով միշտ հոշակված:

370 Մինչ Ալկինոսն հրամայեց Լաոդամին և Ալիոսին պարի դուրս գալ,

Բայց առանձին. ամենալավ պարողները նրանք էին:

Ու վերցրին նրանք իսկույն գեղեցկափայլ ու շառագույն մի մեծ գնդակ,

Որ կերտել էր մեծարվեստ Պոլիբոսը նրանց համար:

Մեկն համարձակ, ետ քաշվելով, գնդակն ուժգին նետում էր վեր
մինչև ամպերն,

Իսկ երկրորդը կորովակի ցատկում էր անդ գետնից վեր և

Բռնում տակից գնդակը հեշտ, նախքան ոտքն էր դիպչում հողին:

Երբ որ նրանք պերճ գնդակը մի կողմ դրին, գնդակախաղն

ավարտեցին,

Ըսկսեցին թունդ կաքավել բազմապտուղ գետնի վրա:

Ու մերթ քնդ մերթ հերթափոխվել իրարու հետ: Ծուրջն հավաքված՝
պատանիներն

380 Իրար հետ ծափ էին տալիս, և թնդում էր դոփումն ուժգին ամենուրեք:

Եվ Ողիսեսն աստվածային իր խոսքն ասաց Ալկինոսին.

«Իշխանագոր դու Ալկինոս, որ գերհոշակ ես մարդկանց մեջ,

Արդ, պարծեցար դու քիչ առաջ, որ սրանք են կաքավողները գերազանց:

Ճշմարիտ էր խոսքդ, այո, և ես ահա հիանում եմ հոգեզվարճ»:

Այդպես ասաց: Խորունկ խնդաց սուրբ զորությունն Ալկինոսի

Եվ թիսուեր փեակներին խոսքն իր ասաց պատկառելի.

«Ինձ լսեցեք, դուք, դյուցազունք փեակների, խորհրդական

առաջնորդներ.

Թվում է ինձ, որ եկվորն այս օտարական խորիմաց է, քաջահանձնար,

Ուստի եկեք, ինչպես հարկն է, պերճ պարզևներ սրան մենք տանք
հյուրամեծար:

390 Հզորագոր մեր այս ազգին այժմ իշխում են քաջավայել
Տասններկու փայլուն արքա, մինչ տասներեքերորդն են ես:
Թող որ բերի նրան նվեր՝ ամեն մեկս մի մեծագով, շքեղ բանկոն
Ու մաքրափայլ մի պատմունան, մի տաղանդ էր մաքուր ոսկի:
Հարկավոր է, որ բոլորս այդքան բերենք, բայց շուտափույթ
և անհապաղ,

Որ ընթրիքի հյուրը գնա՝ ձեռքին ընծայք քաջավայել, սրտահաճո:
Թող գա նաև Եվրիայը և հյուրի դեմ մեղքն իր քալի, քանզի իզուր
Նա անպատկառ խոսքեր ասաց, թող բերի տա և ընծաներ մեծաշնորհ:
Ասաց այդպես, և անդ բոլորն հոժարությամբ հավանեցին
խորհուրդը այդ:

Իսկ Եվրիայն Ալկինոսին իսկույն դիմեց և խոսք ասաց.
400 «Իշխանագոր Ալկինոս, դու մարդկանց մեջ արժանագով երևելիդ.
Պատրաստ եմ ես եկվոր հյուրին սիրաշահել, ինչպես որ դու
պատվիրեցիր:
Արդ՝ ձոնում եմ ես թուրը այս պղնձակոտ՝ արծաթագամ, շքեղ կոթով,
Ռիի պատյանն է զարդարված շուրջանակի փղոսկրապերտ
պանունանքով.

Նրա համար սա կլինի քաջավայել ինձնից նվեր»:
Ասաց այդպես, ասյա հանձնեց Ռիիսևսին արծաթագամ թուրը շքեղ,
Ու, դիմելով նրան, ասաց նա թևավոր խոսքերը այս.
«Ողջույն քեզ, հայր օտարական, էթե վատ խոսք քեզ ասացի,
Թող հողմերը բշեն, ցրեն խոսքն անշնորհք: Իսկ քեզ թող տան
աստվածները,

Որ շուտ դառնաս դու հայրենիք և շուտ տեսնես այնտեղ կնոջդ սիրելի,
410 Քանզի վաղուց, տառապանար, դու հեռացել ես մտերիմ
քո մարդկանցից»:
Այնժամ նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ռիիսևսը ամենիմաց.
«Ծնորհապարտ եմ, բարեկամ. թող անմահները բարիքներ
պարգևեն քեզ,

Եվ թող երբեք դու չզղջաս, որ ինձ այսպես նվիրեցիր
Թուրն այս չքնաղ, արծաթապատ՝ ներողության խոսքն ասելով»:
Այդպես ասաց և իր ուսին արծաթագամ թուրը կախեց:
Երբ մայր մտավ արևն արդեն, եկան հասան նվերները մեծահաճո:
Բայց բանբերները ժրածիր իսկույն դրանք Ալկինոսի տունը տարան,
Իսկ անբասիր Ալկինոսի որդիք իսկույն ընդունեցին
Պերճապայծառ ընծաները, սիրելի մոր մոտ դարսեցին,

420 Մինչ, բուրբի առաջն ընկած, իր տունն եկավ սուրբ գործությունն
Ալկինոսի:

Ամենքն եկան ու բազմեցին բազմոցներին բարձր ու շքեղ:
Այնժամ դիմեց Արեւտեին և խոսք ասաց զորությունը Ալկինոսսի.
«Ա՛յ կին, շուտով բեր մեր սնդուկն ամենալավ ու քաջապերճ,
Դիր նրա մեջ մի լավ բաճկոն և մաքրափայլ մի պատմունան:

Պղինձ սանը դուք կրակին դրեք այնտեղ, որ տաքանա ջուրը շուտով,
Որ լողանա հյուրն վայելույ: Թող նա տեսնի, որ պատրաստ եմ
այստեղ արդեն

Փառապասկ փեակների բերած բոլոր պարգևները
Եվ խնջույքով այստեղ հրճվի, ապա լսի երգերը քաղցր ու սրտալի:
Իսկ ես ահա նվիրում եմ նրան գավաթն իմ ոսկեղեն ու գերհրաշ.

430 Ապարանքում, Ջևս զգոնին և այլ անմահ աստվածներին
Հաճախ հեղում կատարելիս, թող ինձ հիշի ամեն անգամ»:
Ասաց այդպես: Եվ Արեւտեն ստրուկներին հրամայեց
Գնել շուտով անդ կրակին ետոտանին ամենամեծ:
Իսկույն նրանք վառ կրակին դրին կաթսան ետոտանի,
Մեջը արագ ջուր լցրին և գցեցին տակը աղառ վառելափայտ:
Իսկույն գրկեց բոց կրակը կաթսայի փորն, և տաքացավ ջուրը շուտով:
Իսկ Արեւտեն խորթանոցից հյուրի համար բերեց սնդուկն հրաշագեղ
Ու խնամքով մեջը դարսեց ընծաները սքանչելի՝
Մաքուր ոսկին և զգեստներն, որոնք հյուրին փեակները նվիրեցին:

440 Գլխեց նաև մի լավ բաճկոն և քաջապերճ մի պատմունան:
Ապա դիմեց նա եկվորին և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Այ՛ն կառնարհիչ սնդուկի դու քո ձեռքով ամուր կապիր, հանգույց արա,
Որովագի գեթ ճանապարհին մեկն ու մեկը չգողանա կամ ձեռք չտա,
Երբ դու անուշ նիրհած լինես քո սևաթույր նալի վրա»:
Երբ աչք լսեց աստվածատես ու բազմափորձ Ռդիսեսը,
Սնդուկի խուին խնկույն փակեց, ապա կապեց այն խորամանկ մի
հանգույցով,

Ինչպես նրան ուսուցել էր հարգո Կիրկեն մի ժամանակ:
Մտառանալետն եկավ այնժամ, խնդրեց գնալ լոգարանը լողանալու:

450 Տաք լոգարանը տեսնելով՝ խորունկ խնդաց նա իր հոգով,
Քանզի բնավ չէր լողացել նա այն օրից, երբ հեռացավ
Գեղազանգուր Կալիպտոյի ապարանքից: Իսկ մինչև այդ
Ապրում էր նա մեծ խնամքով, որը միայն աստվածներին է արժանի:
Արդ, երբ նրան առնկունիք անդ լողացրին և օժեցին մաքուր լողով,
Ապա հազգրին մաքուր բաճկոն և պատմունան հրաշագեղ:
Նա դուրս գնաց լոգարանից դեպի մարդիկ, որոնք այնտեղ
Առատ գինի էին խմում: Իսկ Նավսիկան, գեղեցկությունն իր ստացած
Ստուվածներից, կանգնած էր անդ, դահլիճի մեջ, ամրակառույց
սյունին ընթեր,

Եվ նայում էր հիացմունքով աստվածատես Ողիսևին:
 Ապա նրան նա, դիմելով, այս խոսքն ասաց իր թևակիր.
 460 «Ողջո՞ւյն քեզ, ով օտարական, երբ որ լինես դու երկրի մեջ
 քո հայրենի,
 Արդյոք մի կերպ ինձ կհիշե՞ս: Չէ՞ որ ինձ ես դու փրկությամբ
 նախ պարտական»:

 Պատասխանեց նրան այնտեղ և խոսք ասաց Ողիսևը ամենիմաց.
 «Ո՛հ, Նավսիկա, մեծահոգի Ալկիմոսի չքնաղ դստրիկ,
 Թող գեթ թույլ տա այժմ ինձ Ջևար՝ մեծ Հերայի ամուսինը որոտագոչ-
 Որ իմ տունը ես ես դառնամ, տեսնեմ օրը վերադարձիս.
 Եվ ես այնտե՛ղ ամեն օր պիտ աղոթք անեմ քեզ արտահույզ,
 Որպես անմահ մի աստղծու, քանզի կյանքս դու փրկեցիր,
 ո՞վ չքնաղ կույս»:

 Ասաց այդպես, նստեց ապա նա բազմոցին, Ալկիմոս արքայի մոտ:
 Մինչդեռ արդեն բաժանեցին ուտեստները ու խառնեցին քաղցր գինին:

 470 Եվ ներս եկավ բանբերն այնժամ ու ներս բերեց միշտ սիրելի
 նա երգիչին,
 Մարդկանց համար գերամեծար Դեմոդոկին, որը նստեց
 Խնջույք անող բազմության մեջ՝ բարձր սյունին անդ հենվելով:
 Եվ Ողիսևը իմաստուն, մի պատառ միս ճերմակատամ պարսպո խոզի
 Թիկնամսից անդ կտրելով, իր մոտ թողած էլ ավելի պարարտանարավ
 Մի մեծ կտոր՝ սուրհանդակին դիմեց հանկարծ և խոսք ասաց.
 «Բանբեր, վերցրու դու այս միսը և տուր ազնիվ այդ երգիչին,
 Դեմոդոկին,
 Թող վայելի: Նրան ուզում եմ մեծարել, թեպետ սիրուն է իմ վշտալի:
 Հայտնի բան է, որ երգիչները երկրածին մարդկանց կողմից
 Պատիվ ունեն և մեծարանք, քանզի նրանց երգն անուշիկ
 480 Ներշնչում է անմահ մուսան, որ սիրում է երգիչների տոհմը ամբողջ»:

 Ասաց այդպես: Բանբերն առավ, տարավ դրեց ձեռքը հերոս Դեմոդոկի:
 Նա ընդունեց և չափազանց հոգով, սրտով ուրախացավ:
 Այնուհետև ձեռք մեկնեցին նրանք այնտեղ պատրաստ դրված
 ուտեստներին:

 Երբ հագեցան կերուխումով, որքան փափագ ունեւ հոգին,
 Կրկին դիմեց Դեմոդոկին և խոսք ասաց Ողիսևը ամենիմաց.
 «Ո՞վ Դեմոդոկ, քեզ ամենից բարձր եմ դասում ես մարդկանց մեջ
 մահկանացու,
 Քանզի Մուսան է, հիրավի, քեզ ուսուցել՝ դուստրը Ջևսի, կամ Ապոլլոնն,
 Եվ երգում ես բախտն աքեյանց դու, արդարև, ճշմարտացի,
 Թե ի՞նչ գործեր կատարեցին, որքա՞ն տանջանք անդ կրեցին աքեացիք:

 490 Բայց այնպես ես երգում, կարծես ինքը ես եղել ականատես,
 Իսն՛ լսել ես

Մեկ ուրիշից: Այլ բան երգիր, պատմիր հիմա դու փայտակերտ ձիու
մասին,

Ինչպե՛ս շինեց ձին Էպիոսը Աթենասի օգնությամբ,
Ինչպե՛ս մտցրեց աստվածազն Ողիսևը խարդախությամբ այն
միջնաբերդ՝

Մեջը լցրած բազում քաջեր, որոնք Իլիոնն հիմնահատակ ավերեցին:
Եվ եթե դու այդ ամենը հիմա երգես, պատմես, ինչպես այդ կատարվեց,
ես կպատմեմ բոլոր մարդկանց, ամենուրեք, ի լուր ամբողջ այս
աշխարհի,

Որ աստվածն է բարիատուր քեզ շնորհել աստվածաշունչ քաղցր երգեր»:
Սասց այդպես: Եվ երգիչը աստվածային ոգեշնչմամբ երգն սկսեց.
Երգեց սրտանց, ինչպես հանկարծ վրանները հրկիզեցին արգիացիք

500 Ու բարձրացան գեղեցկակերտ ու լայնանիստ նավի վրա
Եվ հեռացան, ինչպե՛ս ունանք, մեծահոշակ Ողիսևի հետ, ձիու մեջ
Դարանամուտ՝ տըրոյացոց մեջ մնացին շրջապատված,
Եվ տրոյացիք իրենք անձամբ միջնաբերդը ձին ներս տարան:
Այդպես կանգնած էր ձին այնտեղ, մինչդեռ նրանք, շուրջը ձիու
ամբոխավելով,
Անվերջ ու խիստ վիճում էին, և կարծիքներ անդ հայտնվեցին
երեք տեսակ.

Կամ անողոք, դաժան կացնով կտրատել այդ լայնափոր փայտն,
Կամ վեր հանել մի բարձրաբերձ ծայրի վրա և բարձունքից գլորել ցած,
Եվ կամ պահել, հանց ուխտադիր աստվածներին սիրաշահող
մի սուրբ նվեր:

Սակայն հաստատ այդ վերջինը պիտ կատարվեր. ճակատագիրն
էր այդ նրանց,

510 Քանզի իրոք նրանց վիճակն էր՝ կործանում: Նրանք պետք է
ներս տանեին
Քաղաքի մեջ փայտյա մեծ ձին, որի փորում բազմաբազում
քաջեր կային,

Տրոյացոց մահն և կորուստը պատրաստող քաջակորով աքեացիք:
Նա այնուհետ երգեց՝ ինչպես ավերեցին այնժամ քաղաքն արգիացիք,
Ինչպես որդիք աքեացոց, դուրս ելնելով ձիու փորից,
Որոգայթից այն լայնափոր, հրկիզեցին ու քանդեցին քաղաքն հարուստ,
Ինչպե՛ս հետո բարձրակառույց այդ քաղաքը կապտում էին
և թե ինչպե՛ս,

Ժանտ Արեսին նմանվելով, աստվածակերպ Մենելայի հետ միասին,
Ողիսևը ողղվեց, գնաց այնժամ դեպի ապստամբը Դեիփոբի,
Ինչպես այնտեղ ճակատամարտ հուզեց ահեղ թշնամու դեմ

520 Ու քաջարի հաղթանակեց մեծահոգի Աթենասի աջակցությամբ:

Այդպես ահա փաստապասկ երգիչն երգեց: Վշտահար էր Ռդիսևսը,
Եվ աչքերից նրա թափվող դառն արցունքը ոռոգում էր դեմքը նրա,
Այնպես, ինչպես հեծեծում է թշվառ կինը՝ ընկած զոհված իր ամուսնու
Մարմնի վրա, որ կործանվեց իբրև պաշտպան իր սիրելի հայրենիքի,
Երբ վաճում էր կործանումը իր քաղաքից և հարազատ զավակներից:
Եվ տեսնելով իր ամուսնուն կարկամելիս ու մահամերձ՝ դժբախտ կինը
Փաթաթվում է նրան սրտանց, ջալյանք անում և արտասվում:
Մինչ հետևից չար թշնամիք նիզակներով հարվածում են նրա վզին
և ուտերին

Եվ քշում են դեպ գերություն, որ ենթարկեն աղետների ու տանջանքի:
530 Իսկ նա, թշվառ, պիտ տառապի, և այտերն իր պիտի թոշենն
դառն արցունքից:

Այդպես ահա Ռդիսևսն էր թշվառ ու հեզ արցունք թափում իր աչքերից:
Մինչ բոլորին անհայտ էր այդ, որ թափում է աղիոդորմ նա արտասուք:
Եվ միմիայն այդ նկատեց ու իմացավ Ալկինոսը մեծահոգի,
Քանզի նստած էր նրա մոտ, նաև լսեց հեծեծանքը նրա ծածուկ:
Ուստի իսկույն նա թխսեք փեակներին դիմեց այնտեղ և խոսք ասաց.
«Ինձ լսեցեք, փեակների առաջնորդներ և քաջագուն դուք իշխաններ,
Թող Դեմոդոկը դադար տա բազմահնչուն իր կիթառին,
Քանզի ահա ոչ բոլորին նա երգով իր պատճառում է խինդ ու հաճույք.
Արդ, սկզբից մեր խնջույքի, երբ երգիչը երգն սկսեց աստվածային,

540 Մինչև հիմա դառն հեծեծում է վշտաբեկ օտարական մեր հյուրն եկվոր:
Եվ երևի սիրտը նրա կաշկանդում է ծանր թախիծը տխրության:
Թող դադարի երգիչն հիմա, որ բոլորս քերկրանք զգանք

մենք հավասար՝
Թե՛ հյուրընկալն, և թե՛ հյուրը, և կլինի այդպես անշուշտ ավելի լավ,
Քանզի չէ՞ որ այս ամենը աստ կատարվեց միաչն նաևուն եկվոր հյուրի,
Ե՛վ մրցույթը, և՛ քաջապերն նվերները, որ ձոնեցինք իբրև հարգանք:
Ողևորը օտարական և օգնություն աղերսողը եղբոր նման
Հարազատ են միշտ այն մարդուն, որն իր գլխում գեթ աննշան

դեռ խելք ունի.
Ուստի, եկվո՛ր, չթաքցնես հիմա խելքով քո խորամանկ այն, ինչ էս քեզ
Պիտի հարցնեն. քեզ համար էլ լավ է պատմել մեզ ամեն բան:

550 Նախ, դու հայտնիր անունը քո. ինչպե՛ս էին քեզ անվանում
հայրդ ու մայրդ

Եվ այլ մարդիկ, որ ապրում են քաղաքիդ մեջ կամ թե նրա
շրջակայքում,
Քանզի գիտենք, որ մարդկանց մեջ անանուն մարդ չկա երբեք՝
Թեկուզ լինի նա մեծատուն կամ հասարակ, չնչին մի մարդ:
Մարդուն, նրա ծնված ժամին, ծնողները անշուշտ տալիս են մի անուն:
Հայտնիր դու ինձ երկիրը քո, քաղաքը քո և ազգությունն,

Որպեսզի քեզ նավերն ուղիղ և նախապես մտադրված, վերցնեն տանեն.
Փեակները չունեն իրոք ոչ նավավար և ոչ էլ դեկ կամ դեկավար,
Ինչպես ունեն ուրիշները: Սակայն գիտեն նավագնաց
Մեր քաջերը մարդկանց միտքը և ցանկությունն, այլև նրանց
կամքն ու վճիռն:

560 Գիտեն նրանք նաև բոլոր քաղաքները ու երկրները պտղատու,
Ուստի արագ լող են տալիս և հեշտ անցնում են անդունդները
միգապատ

Եվ ամպերով միշտ քողարկված. և չի սպառնում նրանց երբևէ
Ո՛չ խորտակում և ո՛չ վնաս, ո՛չ որևէ դժբախտ մի դեպք կամ պատահար:
Թեպետ վաղուց լսել էմ ես իմ ծեր հորից՝ Նավսիթոոսից մի ժամանակ,
Որ իբր թե Պոսիդոնն է վրդովված մեր դեմ ընդմիշտ,
Նրա համար, որ ամենքին ամենուրեք ուղեկցում ենք մենք հուսալի,
Ուստի և նա զայրագնաբար սպառնում է մեզ քիմահույզ,
Որ ինքն, հզոր, անշուշտ մի օր ծովի վրա այս կապուտակ
Փեակների գեղեցկակերտ նավը արագ, ճանապարհից ետ դառնալիս,

570 Վխորտակի, անգամ ուղին մեր քաղաքի մեծ, ահավոր, ժայռ կը գետի
ու կը փակի:

Արդ, այդպես էր ծերուկն ասում: Գուցե աստվածն այդ կատարի
Գուցե թողնի սպառնանքն այդ չիրագործված, ինչպես սիրոն իր
կը ցանկանա:

Ահա թե ինչ պատմիր դու ինձ, սակայն պատմիր ճշմարտացի.
Ինչպե՞ս եղավ,

Որ սկսեցիր դու թափառել կամ ի՞նչ մարդկանց աշխարհներումն
ես դու եղել:

Ծիշողը պատմիր նրանց մասին և նրանց շեն քաղաքների մասին նաև,
Պատմիր դու մեզ նրանց մասին, որոնք չար են կամ վայրենի և անօրեն,
Որոնք բարի հյուրասեր են, ու սրտերն են իրենց վսեմ, աստվածավախ:
Հայտնիր դու մեզ. ինչո՞ւ էս դու խիստ հեծեծում և արտասուք

թափում այդպես,
Երբ լսում ես դանաչացոց կամ արգիյանց բախտի մասին Իլիոնի մոտ:

580 Սահմանված էր գործն այդ կամքով աստվածների: Նրա համար են
անմահներն

Մահ վիճակել դժբախտ մարդկանց, որ այդ երգվի սերունդների
երգերի մեջ:

Գուցե այնտեղ, Իլիոնի մոտ, կործանվել է ազգականդ ազնվամեծար
Կամ աներդ կամ քո փեսան, որոնք, հարկավ, արչունակից

Տոհմից հետո, ամենաշատն են սիրելի: Գուցե նույնիսկ
Փառիագատենն ընկերը քո, որն երևի արժանացել էր քո սիրույն,

Որպես մի մարդ ազնվաբարո, և հավասար էր հարազատ եղբորը քո,
Քանզի հաճախ հենց այդպիսին դառնում է մեզ և՛ մտերիմ,
և՛ սրտակից»:

Ե Ր Գ Ի Ն Ն Ե Ր Ո Ր Պ

ՈՒՅԻՍԵՎՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ. ԿԻԿԼՈՊԱԿԱՆ

Պատասխանեց նրան այնժամ և խոսք ասաց Ողիսևը ամենիմաց.
«Իշխանագոր դու Ալկինոոս, որ գերհոշակ ես մարդկանց մեջ և անվանի,
Որքա՛ն, այո, հաճելի է այժմ ինձ համար երգը լսել վե՛ն երգիչի,
Որպիսին է սա իսկապես, որն իր ձայնով աստվածներին է նմանվում:
Եվ ես ահա մտածում եմ. չը կա սխրանք ավելի վե՛ն և սրտատենչ,
Քան բերկրանքը հոգեզվարճ, որ թնդում է ամենուրեք ողջ ազգի մեջ,
Երբ խնջույքի մասնակիցներն, իրար կողքի, տան մեջ նստած,
Երգն են լսում վե՛ն երգիչի, մինչ սեղանն է նրանց սուսը

ծանրաբեռնված

Մտեղենով և քաղցր հացով, իսկ մատրուպակն համեղ գինին

պերճ գավաթից

10 Հանում է լի և պտըտվում ամենուրեք, որ բաժակներն հապճեպ լցնի:

Այդ է, այո, ինձ, իմ սրտում, թվում վսեմ, բարձր մի գործ:

Մինչ հորդորեց քեզ սիրտը քո՝ հարցնել իմ հեզ տառապանքի,

վշտի մասին,

Որպեսզի այժմ էլ առավել ես հեկեկամ ու վշտագին ջալյանք անեմ:

Բայց ես, ավա՛ղ, ո՞րը պատմեմ քեզ սկզբից կամ ո՞րն ասեմ

վերջ ի վերջո,

Բյուրաբազում աղետներ են ինձ շնորհել աստվածները երկնաբնակ:

Ահավասիկ՝ նախ ձեզ հայտնեմ անունը իմ, որ այդ հաստատ

դուք իմանաք,

Քանի որ ես, խուսափելով իմ օրհասից աղետալի, ձեր հյուրն եմ արդ,

Թեպետ հիմա, սուսնց այդ էլ, ես ապրում եմ ապարանքում

այս հեռագույն:

Ես եմ ահա Ողիսևը Լաերտածին, մարդկության մեջ գերազդեցիկ,

20 Բյուր խորամանկ հերյուրանքով փառաբանված, և փառքն է իմ

հասել երկինք:

Ապրում եմ ես Իթակեում, որ նշմարվում է շատ հեռվից, հայտերևակ.

Նրա վրա Ներիտ լեռն է անտառաշատ և անվանի:
Շորջը նրա քազմաքազում և մերձընդմերձ կան կղզիներ մարդաբնակ-
Դուլիքիոնը, Սամեն, Ջակիկթոն անտառախիտ: Իսկ Իթակեն

ծովապարիակ

Հարթավայր է մի լայնալիր և հեռավոր է չափազանց.
Գտնվում է արևմուտքում, քայց կղզիներն ուղղված են դեպ արևելք:
Խիստ քարքարոտ է Իթակեն, թեև սնում է պնդակազմ պատանիներ:
Ես չգիտեմ մի այլ երկիր ավելի լավ և վեհագույն, քան սիրելի
Իմ Իթակեն: Բայց արգելեց և ինձ պահեց անդ Կալիպսո աստվածուհին

39 Խոր անձափում՝ ցանկանալով, որ իր համար ես ամուսին

դառնամ այնտեղ:

Իր տանը ինձ պահեց նաև կախարդ Կիրկեն, հեռու կղզու մեջ Էական.
Եվ նա նույնպես կամենում էր անդ իր համար ինձ ամուսին դարձնել
մի կերպ,

Բայց նա բնավ չկարեցավ ինձ համոզել և սիրտը իմ իր կողմ թեթել:
Եվ ոչ մի բան սրտին այնքան հաճելի չէ, որքան երկիրը հայրենի
Ու ծնողներն, էթե նույնիսկ օտար երկրում մարդ ապրում է
պերճապանույճ

Ապարանքում, սակայն հեռու իր ազնվագույն ծնողներից:
Իսկ հիմա քեզ պատմեմ պիտի դարձի մասին իմ չարաղետ,
Որն ինձ համար, դեռ Տրոյայից ետ դառնալիս, Ջևան հորինեց:
Ինձ Իլիոնից հողմը քշեց, հասցրեց մինչև Իսմարոսը կիկոնների.

40 Ավերեցիճք մենք քաղաքն այդ, կոտորեցիճք բնիկներին,

Վերցրիճք ավար այդ քաղաքից, բյուրաքազում հարստոջություն
և շատ կանանց,

Բաժանեցիճք այդ իրար մեջ, որպեսզի գեթ ոչ ոք մեզնից գուրկ չմնա,
Եվ ես այնտեղ հորդորեցի՝ շուտ հավաքվել ու հեռանալ փութանակի,
Սակայն նրանք, հիմարներն այդ, ինձ այդ գործում հնազանդվել
չկամեցան,

Այլ ծովափին գինի անչափ շատ խմեցին ու մորթեցին շատ ոչխարներ,
Ծատ կորյեղջյուր ու համրաքաչլ պարարտ եզներ: Մինչդեռ փրկված
կիկոնները

Ծուր կանչեցին ա՛յլ, հարևան և ցամաքի խորքում ապրող կիկոնների,
Որ առավել ուժեղ էին, շատ ավելի քազմաքանակ:

Սրանք արդեն լավ գիտեին կոիվ մղել մարտակառքով

50 Եվ Լրբենն էլ, որ պետք էր այդ, մարտում էին և հետիոտն:

Ծառ-շատ էին նրանք թվով, հանց գարունքի բյուր ծաղիկներ
ու տերևներ,

Որոնք հանկարծ, վաղ առավոտ, հարձակվեցին: Եվ մեզ, ավա՛ղ,
դժբախտներին,

Անդ վիճակվեց փորձել արդեն Զևսի տված բախտը դաժան
 և տանջանքը:
 Մեր ճեպրնթաց նավերի մոտ թնդաց կոփվն ահագնակի: Նրանք
 հուժկու
 Նետում էին պղնձասայր տեգ-նիզակներ ու մեր գլխին թափում անվերջ:
 Եվ քանի դեռ առափոտ էր, ու սուրբ օրը դեռ չէր մթնել, մենք,
 դիմադիր,
 Վանում էինք նրանց մի կերպ, թեպետ թվով անդ գերազանց էին
 նրանք:
 Բայց երբ թեքվեց Արևն արդեն, երբ որ լծից արձակում են
 եզներն հոգնած,
 Մեզ կիկոններն հաղթահարել սկսեցին և ճնշեցին աքեացոց:
 60 Մեր ամեն մի նավից այդտեղ զոհվեց, ընկավ գեղասրունք
 վեց քաջ ընկեր,
 Իսկ մյուսներս հագիվ, մի կերպ ազատվեցինք ճակատագրից
 ու ժանտ մահից
 Եվ հեռացանք մենք այդտեղից: Ուրախացանք, որ օրհասից
 խուսափեցինք,
 Բայց վշտահար էինք սրտով մեր սիրելի ընկերների մահվան համար:
 Մինչդեռ իմ կոր նավերն այնժամ ծովը չանցան, մինչև որ անդ
 Երեք անգամ և միառմի չկանչեցինք մեր տարաբախտ ընկերներին,
 Որ մահացան դաշտավայրում կիկոնների հարվածներից.
 Մինչդեռ հանկարծ ամպահավաք Զևսը հուզեց ժանտ Բորեասը
 սաստկաշունչ,
 Հանց ահավոր մի փոթորիկ, և քողարկեց խիտ ամպերով ծովն
 ու երկիրն,
 Եվ երկնքից այնժամ իջավ մութ գիշերը և տարածվեց ամենուրեք:
 70 Նավերն անցան՝ իրենց քթերը թաղելով մրրկահույզ, հորդ ալյաց մեջ:
 Իսկ փոթորիկն առագաստները կտրատեց երեք թե չորս կտորների.
 Սարսափելով խորտակումից՝ դրանք իսկույն մենք իջեցրինք նավի վրա
 Եվ, թեթիճ խիստ ուժ տալով, մեր ընթացքը մենք ողողեցինք
 դեպի ցամաք:
 Երկու գիշեր և երկու օր անդ անընդհատ մենք մնացինք ծովի ափին՝
 Խոնջանքից թույլ և ուժասպառ, վշտերով լի ու ցավագար:
 Իսկ երբ արդեն օրը երրորդ բերեց սրայծատ Արշալույսը գեղազանգուր,
 Հարդարեցինք մենք կայները, տարածեցինք առագաստները
 լայնափյուռ
 Ու բազմեցինք մեր նավերին, որ սլացան նավորդների ձեռքերի տակ
 Եվ ուղեկից հողմի շնչով: Հասնում էի արդեն երկիրն իմ հայրենի,
 80 Բայց ինձ հորձանքն հուժկու ալյաց և Բորեասն, անդ, Մալիայի
 շուրջն անցնելիս,

Խիստ շեղեցին, Կիթերայից դեպի հեռուն ահագնակի ինձ նետեցին:
Ինն օր ծովում այն ձկնառատ մենք սլացանք մրրկահույզ հողմերի տակ
Եվ տասներորդ օրը միայն հագիվ հասանք երկիրը այն,
Որ ծաղկակեր լոտոփագներն են բնակվում և սնվում են ծաղիկներով:
Այնտեղ ցամաք մենք դուրս եկանք, որ մեզ համար վերցնենք

ստատ ջրի պաշար,

Եվ ճեպընթաց նավերի մոտ մեր ընկերները նստեցին ճաշկերույթի:
Երբ որ այդպես կերոյխումով մենք հագեցանք, ընկերներից

ես ընտրեցի

Երկու հոգի հավատարիմ, երրորդին էլ՝ իբրև բանբեր,
Եվ անհապաղ ողարկեցի, որ շուտ գնան և իմանան՝

90 Ի՞նչ հացակեր, մահկանացու մարդիկ են այդ երկրում ապրում:

Արդ, գնացին ճրանք շուտով, բայց հանդիպել էին մարդկանց

լոտոսակեր:

Խաղաղասեր լոտոփագներն, իրավ, բնավ չէին ուզել մահվան մատնել
Մեր ողարկված ընկերներին, այլ, փորձելով, լոտոս էին նրանց տվել:

Մինչ ով փորձել էր լոտոսի ծաղկամեղրը քաղցրահամ,

Էլ չէր ուզում այլևս ետ գալ, որ լուր բերի և իր ողին անցնի կրկին,

Այլ ուզում էր մնալ ընդմիջոտ այդ լոտոփագ ազգության մեջ

Եվ լոտոսի ծաղկամեղրով սնվել միայն՝ մոռանալով վերադարձն իր:

Ուժով նրանց ես դեպ նավերն ետ բերեցի, թեպետ լալիս էին աստիկ,

Ու, քարշ տալով նավի վրա, պինդ կապեցի նավորդների նստիքներին,

100 Ապա իսկույն պատվիրեցի մեր մյուս սիրած ընկերներին աճապարել

Եվ փութապես նավը նստել ու հեռանալ, որ էլ ոչ ոք չկարենա

Լոտոսի մեղրը ճաշակել, որ վերադարձը դեպի տուն չմոռանա:

Հապճեպ նրանք վեր բարձրացան ու բազմեցին նստիքներին

Եվ սկսեցին թիերով ժիր ու քաջունակ փոփոթաթաթախ ծովը ճեղքել:

Այդպես անդուստ մենք սլացանք դեպի առաջ՝ սրտով տխուր

և վշտատանջ:

Ապա եկանք մենք երկիրը ամբարտալան և անօրեն կիկլոպների:

Սրանք, անմահ աստվածների վրա միայն հուսադրված:

Սովորաբար ո՛չ վարում են, հող ու դաշտեր, ո՛չ ցանում են

իրենց ձեռքով,

110 Այլ լափում են լոկ չցանված և անմշակ բույս ու պտուղ.

Տորեճ, գարի, մեծատղկույզ և գինետու խաղող ստատ:

Ու սնվում են ամեն բանով, ինչ աճում է Ջևսից եկող անձրևներից:

Չունեն նրանք օրենք ու խիղճ, խորհրդական ու վեճ ատյան

Եվ ապրում են սեզ լեռների կատարներին և խորափոր անձավներում:

Իրենց կանանց, զավակներին դատում, իշխում են բռնաբար

Եվ չպիտեն ամենևին՝ ինչ է հոգսը այլոց մասին:

Ծովի ափին, կիկլոպների երկրից այնտեղ ոչ շատ հեռու, ոչ էլ մոտիկ,

Կա մի կղզի, անտառապատ մի հարթավայր, ուր անարգել,
Ազատ շրջում և արածում են վաչրենի անթիվ այծեր,
120 Որոնց երբեք չի վախեցրել մարդու քայլը կամ հանդիպումը
մարդկանց հետ.

Այնտեղ նրանց չեն հետևում նաև դաժան որսորդները, որոնք հաճախ
Շատ զրկանքներ են հանդուրժում անտառի մեջ կամ լեռների
կատարներին:

Չկան այնտեղ ոչ վար ու ցանք, ոչ խաշնարտոտ և ոչ խաշինք.
Այդպես այն կա և մնում է միշտ անմշակ, անմարդակյաց և ամայի,
Ու միմիայն սնվում են անդ մայրող այծերը վաչրենի,
Քանզի չէ՞ որ կիկլոսները չունեն նավեր սևակտուց ու կարմրապանջ,
Չունեն նրանք և վարպետներ նավակառույց, որ շինեին գեղեցկանիստ
Եվ ամրաթի արագ նավեր, որոնց վրա մարդիկ ծովով
Այցելության են միշտ գնում քաղաքներին մարդաբնակ

130 Եվ, անցնելով ծովանդունդը, միշտ շփվում են միմյանց հետ:

Քայց այդ կղզին կարող էին լավ մշակել, իրոք դարձնել գեղեցկաշեն
Եվ քազմամարդ. անպտուղ չէ այն հիրավի և կարող է տալ ամեն ինչ,
Քանզի այնտեղ, քազմափրփոր ծովի ափին, շատ կան մարգեր
Միշտ ոռոգվող և հյութալից և կարող է խաղողն անգամ այնտեղ աճել
Փարթամաճոխ և անապատ, և կլինի վարն հեշտագույն, բերքը՝ առատ,
Քանզի այնտեղ, ամենուրեք, հողն է բերրի, ներքուստ պարարտ:
Անդ կա նաև քաջահարմար նավակայան, որտեղ բնավ կարիք չկա
Նավ կտանել, խարիսխ գետել կամ նավախելն ամուր կապել,
Եվ կարող է նավը այնքան երկարատև այնտեղ մնալ,

140 Որքան ուզում է նավորդի սիրտը, մինչև փչի հողմը:

Նավարանի կողքին, այնտեղ, ջուր էր հոսում պաշտոտ ու ջինջ.
Ժայռից բխող աղբյուր էր այդ, որի շուրջը բսեում էին պերճ սոսիներ:
Ահա այնտեղ եկանք, հասանք մենք լող տալով, թերևս աստված
մեզ բերեց անդ

Մի մույթ գիշեր, այնքան մույթ էր, որ նշմարել շուրջը ոչինչ չէր կարելի,
Եվ թանձրախիտ մեզն էր պատել նավերն ամբողջ, իսկ լուսինը
երկնքի մեջ

Լույս չէր տալիս ամենևին. ամպերով էր նա քողարկված:
Մինչ մեզանից անկարող էր մեկն ու մեկը աչքով տեսնել
այնտեղ կղզին:

Նախքան նավերը քազմաթի ափունքի մոտ անդ կանգնեցին,
Ամենևին չէինք տեսնում մենք պիքները ցամաքին հուժկու գարկվող:

150 Իսկ երբ նավերը ափ հասան, մենք իջեցրինք սարքավորումն
և առագաստն,

Եվ ինքներս էլ իսկույն նեթ անդ ծովածեծ ափ դուրս եկանք:
Ու քնեցինք իսկույն այնտեղ՝ սպասելով Արշալույսի և աստվածատես:

Երբ որ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Մենք շարժվեցինք, որ թափստենք կղզու վրա և հիացանք հոգեզվարճ:
Ասպարակիի Ջևաի դստերք նիմփաները այնժամ այծերը լեռնակյաց
Դուրս հանեցին, որ ընկերներն իմ հեշտությամբ ուտեստ ճարեն:
Վերցրինք այնժամ մենք նավերից կոր աղեղներ և հիզակներ
երկայն ու սուր,

Բաժանվեցինք երեք խմբի, յսպա իսկույն սկսեցինք զարկել դրանց:
Եվ շատ շուտով աստվածն այնտեղ մեզ շնորհեց առատ սվար.
160 Տասներկու նավ կային ինձ հետ... ամեն մեկին ինը գլուխ լավ

այծ հասավ,
Սակայն բացի իմ բաժինից, մեկն էլ ավել և ընտրովի ես ստացա:
Եվ մենք այդպես ամբողջ որը, մինչև թեքվեց արևը իր մայրամուտին,
Նստած այնտեղ, լավու՛մ էինք բազմաառատ միսն ու մեղրանձռ
գինին խմում:
Կարմիր գինին այդ տակավին, որ պահված էր նավերի մեջ,
չէր սպառվել,

Քանզի շատ էր ամեն մեկըս վերցրել իր հետ կարասներով
Այն ժամանակ, երբ մենք առանք կիկոնների ամրակառույց քաղաքն
հարուստ:
Այդպես նստած՝ տեսնում էինք մենք երկիրը կիկույների, ծովն
այնտեղի,

Լսում էինք նրանց ձայնը, ոչխարների և այծերի մայունն հնչել:
Երբ մայր մտավ արևն արդեն, և խավարը իջավ վերուստ,
170 Բոլորեքյան մենք քուն մտանք այնտեղ, ափին հուզված ծովի:
Իսկ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Ես անդ ծողով գումարեցի, ապա նրանց այս ասացի.
«Դուք բոլորդ, սիրատենչիկ իմ ընկերներ, պիտի այստեղ մնաք հիմա,
Իսկ ես իսկույն այս իմ նավով և իմ մարդկանց հետ միասին
Պիտի գնամ, հարցմունք անեմ և իմանամ մոտիկ ապրող մարդկանց
մասին.

Սրդո՞ք նրանք վիսացող են և վայրենի կամ անօրեն, չնչին մարդիկ,
Թե՞՞ փառավոր և հյուրասեր մի ազգություն, աստվածավախ սիրտ
ունեցող»:

Այդ ասացի, նավ բարձրացա ես անհուպտը՝ պատվիրելով ընկերներինս,
Որ և նրանք, կտառները արձակելով, նավը նստեն իսկույն նեթ:
180 Երանք հապճեպ նավ բարձրացան և, բազմելով նստիքներին,
իրար կողքի.

Սկսեցին թիերով ժիր ճեղքել հովի սպիքները փրփրաթաթախ:
Ծատ շուտ հասանք մենք ՝ ընկիրը կիկույների, որ մոտիկ էր,
Այնտեղ տեսանք ծովափի մ կից, ծովին ողողված մի քարանձավ՝
Կափնիներով շրջապատված ու բարձրաբերձ: Անձալում այդ գիշերելու

Գալիս էին բոլոր ոչխար, այժմ անձալի շորք բակն անագին
Կերտված էր գոռ և վիթխարի, գետնին ցցված, բարձրագլուխ

մեծ ժայռերից.

Որոնց շորքը աճում էին բարձրագանգուր շատ կաղնիներ և սոճիներ,
Եվ ապրում էր անձալի մեջ հսկա մի մարդ: Նա մեռ-մեռակ

Ու ամեն օր դուրս էր բշուճ ոչխար ու այժմ դեպ խաշնարոտ. ոչ ոքի հետ
190 **Չէր տեսնվում և հեռու էր պահում իրեն, բայց վարվում էր ժանտ,**

անօրեն:

Հրեշ էր նա և նման էր հսկայական մի ճիվաղի, բայց նման չէր

Նա հացակեր մարդկանց բնավ: Ահոն էր ու լեռնաբերձ, ասես մի սար
Անտառախիտ, որը մեռակ նշմարվում է բոլորի մեջ:

Ահավասիկ, պատվիրեցի ես իմ բոլոր սիրանվեր ընկերներին

Նավերի մոտ սպասել մեզ և նավերը հսկել միայն,

Իսկ ես ինքս, տասներկու քաջ և ընտրովի ընկերներին հետ միասին,

Ծամփա ընկա: Ինձ հետ կարմիր ու մեղրանուշ մի տիկ գինի ես ունեի.

Դա ինձ տվել էր Մարոնը՝ քաջ գավալը Եվանթոսի,

Քրմապետը Ապոլլոնի, որ քաջարի գորավիզն էր Իսմարոսի:

200 **Նա նվիրեց այն առիթով, որ մենք իրոք, պատկառելով աստվածներից,**

Պաշտպանեցինք այնտեղ նրան, նրա որդուն ու կնոջը.

Բնակվում էր նա Իսմարոս, Ապոլլոնի թավ անտառում:

Ծառ ընծաներ նա ինձ տվեց. յոթը տաղանդ մաքուր ոսկի

Եվ մի գավաթ շքեղագարդ, ամբողջովին արծաթաշեն,

Ապա լցրեց նա ինձ համար կարմիր գինի, տասներկու կարաս լիքը,

Անուշահամ և անարատ, աստվածարժան մի խմելիք:

Տանը ոչ ոք այդ չիմացավ, ո՛չ ստրուկներն և ո՛չ ծառայք,

Այլ միայն ինքն և իր կինը սիրատենչիկ, նաև միակ մտամուսկետն:

Երբ այդ գինին վայելելիս՝ միայն մեկ թասը դրանից

210 **Խառնում էին քսան թաս լիքը ջրի հետ, այնուհանդերձ**

Ծորջն ամանի տարածվում էր բուրմունքն, ասես սքանչելիք,

Եվ այդ դեպքում իրավ ոչ ոք էլ չէր կարող գուսել իրեն:

Արդ, այդ գինով լցված մի տիկ հետո տարա, պարկի մեջ կար

նաև պաշար,

Քանզի սիրուն իմ քաջահասաց նախատեսավ, կարծես զգաց,

Որ պետք է մենք մի անոնի, մեծ զորությամբ օժտված մարդու

դիմաց կանգնենք,

Ժանտ հրեշի, որ չգիտի ոչ իրավունք և ոչ օրենք:

Մենք գնացինք և շատ շուտով բարայր մտանք, բայց չգտանք

այնտեղ նրան:

Նա այդ ժամին խաշնարոտում արածացնում էր իր խաշինքը պարարուն:

Ներս մտնելով բարայրի մեջ՝ մենք ամեն ինչ լավ դիտեցինք.

220 **Չամբջուղները լի էին անդ լավ պանիրով: Ախտները լցված էին**

Երբէններով ու գառներով, բայց բոլորը իրարից գատ.

Տալքէն առջիկ էին փակված գարնանածինք, ամառնածինք,
աշնանածինք՝

Աստուտեւն սին առանձնակի: Եվ լիքն էին ամանները թարմ շտուկով:

Պաշտատ կային կաթ կթելու սկուտեղներ, կթի դուլներ:

Տեսներով ուզո՞ր իմ ընկերները նախապես ինձ խնդրեցին

Վերցնել իմնայն աչք պանիրը ու ետ դառնալ դեպի նավերն,

Ապա շուտով վերադառնալ և քարայրից քշել տանել այժն ու գառը,

Բառնալ նավին արագընթաց և շուտ լող տալ աղի ծովով ու հեռանալ,

Սեւիպն ինձ դա շնորհակց, թեպետև աչք շատ ավելի լավ կլինէր:

250 Ես կամեցա տեսնել Երան՝ հույս տածելով, որ նվերներ կտա նա ինձ,

Բայց գալուստը նրա, ավա՞ղ, ուրախ չեղալ ընկերներին համար

այնտեղ:

Ապա կրակ մենք վառեցինք, աստվածներին զոհ ու զենում

կատարեցինք

Եվ, քիչ պանիր ճաշակելով, քարայրի մէջ այդպես նստած սպասեցինք:

Եվ նա եկավ՝ մեջքին դրած մի ահագին ու մեծ շալակ խոիվ ու ցախ,

Որ, խաշինքն իր տուն քշելով, կրակ վառի, ընթրիք սարքի:

Ներս նետելով ցախն ու խոիվն՝ այնքան ահեղ նա գոռոռաց,

Որ մենք այնտեղ, քարանձաւի մի անկյունում, կըծկըվեցինք

սարսափահար:

Մինչ հրեշը իր խաշինքի կթան ոշխարն ու էգ այծերն շուտ ներս քշեց

Անձափի մեջ, իսկ մյուս մասը՝ գեր խոյերին, որձ այծերին

240 Թողեց այնտեղ, դռան ետև, լայնատարած իր բակի մեջ:

Այնուհետև նա քարձրացրեց մի վիթխարի, ծանրակիր ժայռ

Եվ դա դրեց իր մուտքի դեմ: Այնքան էր մեծ աչք ժայռը, որ քսաներկու

Քառանկիվ ու ամրապինդ սալ այն իր տեղից շարժել չէին կարողանա:

Արդ, այդպիսի հսկայական մի քարածայտ մուտքի առջևը նա դրեց,

Ապա նստեց և սկըսեց կթել մայրը իր այծերն ու ոշխարները:

Կթեց բոլորն, ինչպես հարկն է, հետո նրանց տակը թողեց մի-մի ծծկեր:

Թողեց կեսը ճերմակ կաթի, որ մակարդի, ապա շուտով նա այն քամեց,

Իսկ քամածը նա խնամքով դարսեց իսկույն զամբյուղներում իր հյուսած:

250 Մինչ մյուս կեսը ամաններով մի կողմ դրեց, որ ձեռքի տակ այն ունենա,

Վերցնի խմի, երբ կամենա և որպեսզի իր ընթրիքին դա բավ լինի:

Երբ որ այդպես նա ժրջջան բոլոր գործերն իր ավարտեց,

Իսպույկ վառեց և մեզ, հանկարծ նկատելով, հարցմունք արեց

ու գոռոռաց.

«Հի՛, եկվորներ, որտեղի՞ց եք դուք լող տվել ուղիներով այն հորդաջուր,

Ի՞նչ գործ ունեք. գոցե միայն դեզերում եք դուք ընդունայն

Հանց ծովահենք, որ սովոր եմ ծովերի մեջ միշտ թափառել

գուր ու նանիր

- Եվ, կյանքն իրենց վտանգելով, ժանտ աղետներ հասցնել մարդկանց ~
այլերկրացի»:
- Ասաց այդպես, խորտակվեցին սիրատենչիկ սրտերը մեր ահաբեկված:
Սարաափեցինք մենք վայրենի այդ հրեշից, նրա ձայնից զարհուրելի:
Բայց ես նրան, համենայն դեպս, խոսք ասացի ի պատասխան.
- 260 «Մենք, աքեյանք, Տրոյայից ենք գալիս, ուղուց շեղվել ենք մենք
Ու շրջում ենք ամեն տեսակ հողմերի տակ, ծովի անհուն անդունդներով.
Փափագում ենք ետ դառնալ տուն, բայց եկել ենք ուղեկորույս,
այլ ուղղությամբ,
- Եվ երևի Ջևսի կամոք էր այդ իրոք մեզ վիճակված:
Մինչ կարող ենք մենք պարծենալ, հանց մարտիկներ Ատրևաածին
Ագամեմնի,
- Որի փառքն է գերահռչակ թնդում հիմա երկնքի տակ:
Մի այնպիսի հզոր քաղաք նա ավերեց և կործանեց բյուր բյուրերի:
Եվ արդ, հիմա այստեղ եկած, քո ծնկներն ենք ընկնում ահա
աղերսագին.
- Գուցե դու մեզ հյուրընկալես և կամ մի կերպ նվերներով մեզ աստարես,
Ինչպես որ այդ ընդունված է օտարական մարդկանց համար,
որպես օրենք.
- 270 Գեթ պատկառիր աստվածներից, ո՛վ գերագույն, աղերսողներ ենք
այստեղ մենք.
- Ջևսն է իրոք հովանավոր հյուրընկալը կարոտ մարդկանց և հյուրերի,
Նա է նրանց ուղեկիցը, եկվոր հյուրերն արժանի են մեծարանքի»:
Այդպես ահա ես ասացի, ինձ հույնհետայն նա անողոք պատասխանեց.
«Հիմար ես դու, օտարական, կամ եկել ես շատ շատ հեռվից,
Որ այժմ այստեղ պատվիրում ես զգուշանալ կամ երկնչել
աստվածներից.
- Կիկլոպները չեն պատկառում ասպարակիր Ջևսից երբեք,
Կամ այլ անմահ աստվածներից. մեր գորությամբ մենք ավելի
գերագանց ենք:
- Ջևսի քեմից չեմ վախենում և քեզ բնավ չեմ խնայի
Եվ ոչ էլ քո ընկերներին, եթե սիրտըս ինձ չդրդի:
- 280 Բայց ինձ ասա, որ իմանամ, որտե՞ղ արդյոք կառանեցիր
Դու քո հավը սարքավորված, այստե՞ղ, մոտի՞կ, թե՞ հեռավոր
մի այլ տեղում»:
- Այդպես ասաց՝ ինձ փորձելով: Բայց ես, իբրև քազմափորձ մարդ,
Այդ հասեւցա, ուստի նրան ի պատասխան այս խորամանկ
խոսքն ասացի.
«Իմ նավն, ավա՛ղ, այժմ խորտակեց Պոսիդոնը երկրաստան
Սահմանի մոտ ձեր այս երկրի, սուր ծայրերին խիստ զարկելով:
Նախ նա քշեց դեպ հրվանդան, մեզ արևտեղից աղի ծովով հողմը բերեց,

Եվ միմիայն ես փրկվեցի դժնի մահից, նաև սրանք»:
Այդպես ահա ես ասացի, բայց պատասխան ինձ չտվեց նա՝

Ժանտասիրուն,

Այլ վեր կացավ, ապա դեպի իմ ընկերները նա մեկնեց իր ձեռքը բիրտ
290 Եվ երկուսին, ինչպես երկու շան լակոտի, բռնեց, ճանկեց,
Անգթաբար զարկեց գետնին: Ուղեղն հոսեց և ոտոգեց նատակն իսկույն,
Ապա նրանց նա ցրցրտեց ու վայելեց, իբրև ընթրիք,
Կերավ, լափեց հաճեց լեռնասուն արծիվն հզոր, և շտողեց ոչ մի կտոր,
Ոչ փորոտին, ոչ ուղեղը, որ հարուստ է ոսկորներով:
Անեղ գործին այդ նաչելով՝ հեկեկացինք մենք դառնադառն

ու հայր Զուհն

Կարկանդեցինք ձեռքերը մեր. վնասությամբ լցվեց իսկույն

մեր խեղճ հոգին:

Արդ, երբ կհկույան այդպես լցրեց իր անագին որոգայնը մարդու մտով,
Եվ երբ որ նա այնուհետև անապակ կաթը լափվեց,

Անդ, քարայրում պատկեց, քնեց՝ լայն փովելով ոչխարների, այծերի մեջ:
300 Այդ ժամանակ քաջախիզախս իմ սրտի մեջ ես այսպիսի միտք հղացա.
Իր պատշանից սուրը քաշել իմ աչքասուր և, մոտ գալով ընդհուպ նրան,
Զարկել, վարսել կրծքին, այնտեղ, ուր բաժանվում է թաղանթով

լերդը սրտից:

Եվ ձեռքս արդեն շոշափում էր սուր պղինձը, երբ ինձ այլ միտք զսպեց
իսկույն,

Քանզի այնտեղ, քարայրի մեջ, մեզ ահռելի մի կործանում պիտ

վիճակվեր.

Ձե՛ որ չէինք մենք կարենա մեր ձեռքերով վանել քարձր դռան մոտից
Հսկայական ժայռը, որը անդ դրել էր հրեշն ահեղ:

Ուստի, միայն դառն հեծելով, սպասեցինք աստվածային Արշալույսին:
Իսկ երբ ծագեց ճանաչագեղ Արշալույսը վարդամատն,

Նա վեր կացավ այդ ժամանակ, խարույկ վառեց, կթեց խաշինքն

իր փառավոր,

310 Կթեց բոլորն ինչպես հարկն էր և ամեն ինչ դասավորեց:

Երբ ավարտեց նա գործն այդպես, ծծկեր գառներ թողեց իսկույն

մայրերի տակ,

Ապա նորից երկու հոգի ճանկեց մեզնից և նախաճաշն իր պատրաստեց:

Երբ մարդամիտ նախաճաշն այդ նա լափվեց, այրից խաշինքն իր

դուրս տարավ՝

Մուտքի մեծ քարն հեշտիվ մի կողմ ետ քաշելով, ապա նորից

տեղը դրեց,

Իսկայն դրեց այնքան թեթև, որ կարծես թե խուփը ծածկեց

նա կապարճի:

Ալմրկելով և սուրցով քշեց կհկույան իր գեր խաշինքը սարն ի վեր,

Մինչդեռ, փակված քարայրի մեջ, սկսեցի ես միտք անել,
Ինչպե՞ս արդյոք վրեժն առնել. գուցե փառք տա ինձ Աթենասն
այս գործի մեջ:

- Ահալասիկ իմ հոգու մեջ հետևյալը ինձ ավելի հարմար թվաց.
- 320 Քարայրի մեջ, ախոռի մոտ, ընկած էր ձողը կիկլոսի, նոր կտրված
Եվ մեծագույն մի ձիթենի. նա կտրել էր, որ գործածի, երբ չորանա:
Մեր աչքերին դա կայմ թվաց՝ երկու տասնյակ թի ունեցող,
Արագընթաց, մեծածավալ ու բեռնակիր սև նավի կայմ,
Այն մեծ նավի, որ սլանում և անցնում է անդունդները մթին ծովի:
Երկարությամբ և հաստությամբ այդպես էր դա թվում աչքին:
Եվ ես դրան շուտ մոտեցա ու կտրեցի միշտ երկու գագ:
Ապա տվի ընկերներին՝ պատվիրելով այն հարթ հղկել:
Նրանք շուտով ողորկեցին, իսկ ես վերցրի ու սրեցի ծայրը դրս:
Ապա իսկույն սրված ծայրը ես խանձեցի բոցավառվող կրակի մեջ
- 330 Ու խնամքով այն պահեցի՝ խոր թաղելով խիտ աղբի տակ,
Որ մեծակույտ և լիուլի թափված էր անդ, ախոռի մոտ:
Այնուհետև պատվիրեցի ընկերներին՝ վիճակ գցել իրարու մեջ,
Թե ո՞վ արդյոք սյիտ հանդըզնի վերցնել, տանել ձողը ինձ հետ
Եվ աչքի մեջ նրա վարսել, երբ քաղցրանուշ քունը նրան իսկույն գապի:
Վիճակն ընկավ այն չորս հոգուն, որոնց և ես կցանկայի,
Եթե անձամբ ինքս ընտրողը լինեի, իսկ հիմզերորդը ես էի:
Եվ նա եկավ երեկոյան՝ տուն բերելով իր մեծ խաշիկըը նրբագեղմ.
Նա անհասպաղ այժն ու ոչխարն քշեց, լցրեց մեծատարած անձավի մեջ,
Սակայն լցրեց ամբողջովին, իսկ բակի մեջ էլ չթողեց նա ոչ մի հատ:
- 340 Նախագագամունքն այդպես գուցե դրդեց նրան կամ ներշնչեց
աստվածն այնժամ:
Այդ, նա կրկին վեր բարձրացրեց ժայռն անագին ու սեղմ դրեց
դեմը մուտքի,

Ապա նստեց և սկսեց կթել ոչխարն, այլև մայրդ այծերը յուր.
Կթեց բոլորն ինչպես հարկն էր, հետո թողեց նրանց տակը մի-մի ծծկեր:
Երբ ծրաշան նա ավարտեց գործերը այդ, ձեռքը մեկնեց ու մեզանից
Կրկին ճանկեց երկու հոգի և նրանցից սարքեց ընթրիք նա իր համար:
Այդ միջոցին, ձեռքիս բռնած պերճ գավաթը, կարմիր գինին մեջը լեցուն,
Ես կիկլոսին խոսք ասացի՝ ընդհուպ նրան մոտենալով.
«Ա՛ն, ով կիկլոս, մարդու միսը ուտելուց ետ, խմիր գինին,
Որ իմանաս, թե որպիսի՞ ըմպելիք կար մեր նավի մեջ.

- 350 Ահալասիկ, քեզ եմ բերում և քո պատվին հեղումը այս:
Գուցե խղճաս, մեզ արձակես, մինչ մոլեգնում ես չափազանց:
Անագորո՞ւյն, ինչպե՞ս արդյոք բյուրաբազում մարդկանց միջից
մեկնումենկը

Այցելության քեզ սիտի գա այսուհետև, երբ վարվում ես դու անօրենն»:

Այդպես ահա բարբառեցի, և նա վերցրեց, իսկույն խսեց:
Քաղցրահամ թվաց նրան կարմիր գինին, և նա ինձնից խնդրեց կրկին.
«Տո՛ւր ինձ, խնդրեմ, մի անգամ էլ և ինձ հաշտնի անունը քո,
Որպեսզի ես նույնպես ընծա շնորհեմ քեզ, որ լավ խնդա և քո հոգին:
Մի՞շտ է, գինի ողկույզազարդ, պերճ խաղողից մայր երկիրը

այս կենսատու

360 Տալիս է և կիկլոպներին, քանզի Ջևաի անձրևն է միշտ այն անեցնում,
Բայց այս գինին կարծես իրոք ամբոսսիայի է կամ Աեկտարի

կայլակ ու ցայտ»:

Երեք անգամ ես տվեցի, երեք անգամ խելակորույս նա դատարկեց:

Երբ վկանդեց արդեն գինին ուշքն ու միտքը չար կիկլոպի,

Ես, դիմելով իսկույն նրան, գորովալիք բարբառեցի.

«Քաջդ կիկլոպ, իմ փառավոր անվան մասին դու հարցըրիք,

որ իմանաս.

Հայտնում եմ այն, ահավասիկ, իսկ դու ընծան ինձ պարզեիր,

հանց խոսուցար:

Արդ, «Ոչոք» է իմ անունը: Ինձ «Ոչոք» են միշտ հորջորջում

Իմ հայրն ու մայրն և իմ բոլոր բարեկամները բազմաթիվ»:

Ասացի այդ: Դաժանորեն նա ինձ մայեց և անողոք իր խոսքն ասաց.

«Ոչոք, ես քեզ ամենից ուշ պիտի լափեմ, ընկերներիդ մահից հետո.

370 Նախ կլափեմ այդ բոլորին, քեզ նվերն իմ այդ կլիմի»:

Ասաց այդպես ու տեղնուտեղն, օրորվելով ցած գլորվեց:

Պսոկեց ապա՝ իր հաստագույն պարանոցը մի կողմ թեքած:

Ամենահաղթ բունը իսկույն զսպեց նրան, բայց, դեռ հարբած,

փսխում էր նա

Եվ կոկորդից իր զգալում մարդու մաի բեկորները գինեխառն:

Ես անհասպաղ ձողն հանեցի, ծայրը կրկին կրակի մեջ խոր վառեցի,

Որ շիկանա այն հրավառ: Ընկերներին համոզեցի քաջահորդոր,

Որ մեկնումեկն ետ չկանգնի, չահաբեկվի գործն անելիս:

Իսկ երբ արդեն կրակի մեջ ձիթենի ձողն հրակիզվեց ու շիկացավ,

Թեպետ խոնավ էր այն սաստիկ, վառ կրակից ես ձողը այդ

375 Արագապես դուրս քաշեցի, ապա մոտիկ տարա նրան: Իմ կողքին վես

Անգնած էին ընկերներս, և աստվածն էր խիզախությունն ներշնչում մեզ:

Իսկույն նրանք պինդ բռնեցին ձիթենի ձողն ու վարսեցին արված ծայրով

Սեքի մեջը ժանտ հրեշի: Մի՛նչ ես, ձողին ամուր հենված, պտտեցի

Նվ ճիշտ այնպես, ինչպես խառատն է ժիր ծակում նստափայտը

իր գշիրով,

Երբ ներքևից օգնողներն են այդ գշիրը պիրկ փոկերով պտույտ տալիս,

Շարժվում է այն արագորեն՝ գերանի մեջ անդուրդուն պտտվելով,

Սկզբիս և մենք չար կիկլոպի մեծ աչքի մեջ պտտեցնում էինք արագ

Չողն հրաշեկ: Տայտեց աչքից ջերմ արյունը և ոռոգեց քարայրն ամբողջ,

3. Պոլիփեմոսի կորացումը (Նկար սամբուրի վրա):

Բորբ կրակից խիստ խանձվեցին նրա հոնքերն, թարթիչները,
 390 Բոցավառվեց խնձորն աչքի, ու պայթեցին մկանները՝ խիստ շշարով:
 Այնպես, ինչպես վարպետ դարբինն իր ուրագը կամ տապալարը
 երկայն ու սուր
 Վերցնում, նետում է ջրի մեջ, որպեսզի լավ կոփվեն դրանք,
 Քանզի երկաթն ամրանում է ջրմխվելով, և շշում են սառը ջրում
 Գործիքներն այդ, այդպես աչքն էր նրա շշում շուրջը ձողի:
 Նա անոեյի և ուժգնորեն աղաղակեց, շուրջը ժայռերը թնդացին,
 Եվ մենք այնտեղ, սարսափահար, փախանք իսկույն ու ցրվեցինք:
 Կիկլուպն աչքից իր դուրս քաշեց կարող ձեռքով արյունոտված
 ձիթենի ձողն
 Եվ կատաղած ու մոլեգին նետեց մի կողմ, ապա քարձր,
 Անեղագոչ գոռաց, կանչեց կիկլուպներին, որոնք այնտեղ
 400 Սպրում էին շրջակայքի քարձուրքներում, անձավներում անտառախիտ:
 Լսելով այդ գոռոռոցը՝ կիկլուպները ամեն կողմից ելան, եկան
 Եվ, կանգնելով քարալրի մոտ, հարցնունք արին՝ ինչո՞ւ է նա
 տանջվում այդպես.
 «Ով Պոլիփեմ, աաս, արդյոք ի՞նչ աղետ է պատահել քեզ,
 Որ այս գիշերն աստվածսպին մեզ կանչեցիր և մեր բունը խափանեցիր:
 Գուցե մի ոմն մանկանացու քո խաշինքը հափշտակեց, քչեց տարավ
 Եվ կամ գուցե մեկնումեկը կործանում է քեզ բռնաբար»:
 Ու քարալրից այն խորափոր աղաղակեց Պոլիփեմը հզորագոր.
 «Բարեկամներ, ինձ սպանում է Ոչոքը, խարդախությամբ, ոչ թե ուժով»:

- Նրանք նրան բարբառեցին ի պատասխան, խոսքն ասացին այս թևավոր.
- 410 «Արդ, քանի որ մենակ ես դու և քեզ ոչ ոք չի չարչարում,
 Որեմն ապա Ձևսից եկած տառապանքից քեզ ազատել չի կարելի.
 Ուստի միայն պիտ աղոթես դու քո հորը, Պոսիդոնին իշխանագոր»:
 Այդ ասացին ու հեռացան: Մինչ սիրասուն սիրուն իմ խնդաց,
 Քանզի նրանց այդպես խաբեց իմ անունը և նենգությունն իմ գերազանց:
 Իսկ կիկլոսը, հեծեծանքով, ահեղ ցավից իր կարկամած,
 Շուրջը ձեռքով իր շոշափեց, ապա մուտքի վիթխարի քարը գլորեց,
 Եվ ինքն իսկույն նստեց այնտեղ, մուտքի առջև և տարածեց
 ձեռքերն իր հաղթ,
 Որ գեթ բռնի մեկն ու մեկիս՝ խաշների հետ քարանձավից
 դուրս ելնելիս:
 Այդպես նա ինձ, իր մտքի մեջ, համարում էր այդքան հիմար
 և միամիտ:
- 420 Մինչ ես խորունկ խորհում էի, ինչպե՞ս անել, ի՞նչ էլք գտնել,
 Որ ժանտ մահից փրկվենք և՛ ես և՛ ընկերներն իմ սիրելի:
 Շատ շատ մտքեր և խորամանկ, նենգ միջոցներ ես հյուսեցի
 իմ գլխի մեջ.
 Չէ՞ որ կյանքի խնդիր էր այդ, և ժանտ մահն էր մեր դեմ կանգնած:
 Եվ արդ, այնժամ այս միտքը ինձ և իմ սրտին թվաց բարվոք
 ու լավագույն.
 Այնտեղ կային բազում խոյեր՝ պերճ, անագին ու պարարուն,
 Որոնք ծածկված էին բրդով մուգ-շատագույն, խիտ գեղմերով:
 Գրանց միմյանց ես կապեցի՝ ամուր հյուսված դալար ու պինդ
 ընձյուղներով,
 Որոնց վրա պատկում, քնում էր անօրեն գործ կատարող հրեջը այն:
 Երեք-երեք ես կապեցի. մեջտեղիներ իր հետ մի մարդ պիտի տաներ,
- 430 Իսկ մյուս երկուսն երկու կողմից պիտ գնային՝ ընկերներին քողարկելով:
 Այդպես անա ընկերներից ամեն մեկի պիտ տանեին երեք ոչխար:
 Կար պերճ մի խոյ՝ եղած բողոր ոչխարներից շատ ավելի մեծամարմին,
 Եվ ես անա փաթաթվեցի նրա մեջքին ու, մտնելով թավ փորի տակ,
 Ընկնված էի՝ ձեռքերով պինդ բռնած նրա գեղմը փարթամ ու փառավոր:
 Արդ, ես դրա փորին կպած, կախված էի համբերությամբ, տոկուն
 սրտով:
 Այդպես այնժամ աստվածային Արշալույսին սպասեցինք մենք
 վշտահար:
 Իսկ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
 Ես դուրս քշեց այրից դեպի արոտատեղ գեր այծերին ու խոյերին,
 Մինչ էգերը դեռ չկթված մայում էին ախոռի մոտ՝
- 140 ԿՏԸՆԻՆ իրենց կաթով լցված. տերը դրանց, ժանտ ցավերից
 իր տանջահար,

Խոյների մեջքն էր շոշափում, երբ որ դրանք քարայրից դուրս էին
վազում,

Իսկ այն մասին՝ ո՞վ է արդյոք այդ գեղմալոր պերճ խոյների
Փորի տակին կապված-կախված, նա, հիմարն այդ, չէր մտածում:
Մինչ, ամենից վերջում դեպի դուռը վազեց իմ խոյը մեծ՝
Ծանրաբեռնված չքնաղ բրդով, նաև անձով իմ խորիմաց:
Նրա մեջքը շոշափելով՝ այս խոսքն ասաց Պոլիփեմը քաջակորով.
«Խո՛ւ, սիրելիդ, ինչո՞ւ այրից դուրս ես գալիս դու վերջինը.
2է՞ որ ատաշ իմ այս բոլոր ոչխարներից դու ես չէիր մնում երբեք:
Ամենից շուտ էիր գնում դու սիզանեմ՝ ծաղկաբույր խոտն արածելու,
450 Ամենից շուտ և ատաշինն էիր գալիս դու դեպ գետակը հորձանուտ,
Արոտներից երեկոյան միշտ դու էիր շտապ գալիս դեպի քարայր,
Մինչդեռ հիմա գնում ես դու, հանց վերջինը: Վշտահար ես

գուցե արդեն,
Մտահոգված այժմ քո տիրոջ աչքի մասին. ինձ կուրացրեց դաժան
մի մարդ

Ընկերներով իր չարագործ. աստ խելքահան ինձ արեցին նախ գինիով:
Ոչոքն էր այդ, որը, կարծես, չի խուսափի իր անողոք մահից հիմա:
Ա՛խ, եթե դու գեթ լինեիր ինձ համամիտ և խոսումակ
Եվ հայտների ինձ բացահայտ, թե որտե՞ղ է իմ գայրույթից
նա թաքնված,

Ուժգրկորեն նրան գետնին կգարկեի, և ուղեղով նրա ցրված
Կծածկըվեր քարայրն ամբողջ, ու իմ սիրտը վշտակոտոր
460 Հանգիստ կտուներ այս չարաղալ դառնությունից, որ հաւցրեց ինձ
Ոչոքն ստոր»:

Ասաց այդպես և դուրս թողեց հույժ նազելի նա իր խոյին:
Քարանձավից և լալն բակից փոքր-ինչ արդեն հեռանալով՝
Խոյից ես ինձ արձակեցի, ապա նաև արձակեցի ընկերներիս,
Եվ քշեցինք մենք շուտափույթ ոչխարները պարարտանարայ
Եվ, մերթընդմերթ ետ նայելով, մենք վերջապես եկանք, հասանք
մեր սև նավին:

Մեր սիրելի ընկերները ուրախությամբ հանդիպեցին սլանտել մեզ,
Որ ժանտ մահից էինք փրկվել, իսկ մյուսների մահն ողբացին
դառն սրցունքով,

հայց ևս նրանց արգելեցի ջալլանք անել, աչքով արի ամեն մեկին,
Պատվիրեցի նավը լցնել բյուրաբազում խաշիկքը պերճ ու նրբագեղով
470 Եվ անհասաղ նավը ուղղել դեպ աղի ծովը մթազույն:
Նրանք արագ վեր բարձրացան ու բազմեցին նստիքներին, թիերի մոտ,
Եվ, շարեշար այդպես նստած, կով թիերով նեղքեցին ծովը փոփրակից:
Երբ, սահելով, այնքան անցանք, որքան կանչող ձայնն է հեռվից լսելի,
Ես, դիմելով այդ կիկլոպին ու ծաղրելով, խոսք ասացի.

«Տես դու, կիկլուպ, ոչ այնքան թույլ, անզոր, մարդու ընկերներին
Դու լափեցիր քո խորափոր քարայրի մեջ՝ լի բռնությամբ ամբարտաւան,
Եվ արդ, հիմա արժանի ես այդ վիճակին դու չարաղետ,
Ո՛վ ոճրագործ, որ հյուրերին չվախեցար լափել տանդ՝ քո հարկի տակ,
Ուստի պատիժն է դա Ջևսի և այլ անմահ աստվածների»:

480 Այդպես ահա ես ասացի: Եվ կատաղեց նա իր սրտում էլ ավելի,
Իսկույն պոկեց հսկա լեռան բարձր լանջից հսկա մի ժայռ,
Ապա հուժկու նետեց ուղիղ սևակտուց նավի առջև,
Եվ քիչ մնաց՝ ժայռը դիպչեք դաստապանին նավաղեկի:
Ժանտ անկումից հսկա ժայռի արեկոծվեց ծովը թժգին, ահագնակի:
Մինչ փրփրալի, հորդ ալիքը նավը քշեց դեպի ցամաք,
Քանզի հորձանքը մակընթաց ստիպում էր նետվել, շարժվել դեպի ավիր:
Իսկույն երկար ձողը նավի ես ձեռքս առա և նավն ափից
Ետ մղեցի: Գլխով արի ընկերներին, պատվիրեցի հորդորելով՝
Թափով ուժ տալ թիակներին, որ փորձանքից այդ ազատվենք:

490 Եվ սկսեցին թիավարել լարվածությամբ կորովալի,
Իսկ երբ արդեն ծովում անցանք մենք կրկնակի տարածություն,
Ես ցանկացա նորից դիմել չար կիկլուպին և խոսք ասել,
Մինչ սկսեցին ընկերներն իմ ինձ հորդորել ամեն կողմից.
«Ի՞նչ ես անում, ո՛վ խելագուրկ, ցանկանում ես, որ ժանտ հրեշն
այդ գազազի՞:
Հսկա ժայռը ծով ձգելով՝ հենց հիմա մեր նավը նետեց դեպի ցամաք,
Եվ քիչ մնաց, ինչպես տեսանք, որ մենք այստեղ կործանվեինք
մահով ահեղ:

Եթե նա այժմ նորից լսի որևէ խոսք, ձայն, աղաղակ,
Նա կարող է ծովը նետել էլ ավելի վիթխարի ժայռ և ջախջախել
Մեզ, մեր գլուխն և նավն ամբողջ, քանզի կարող է հասցընել
հարվածը մեզ»:

500 Այդպես նրանք ինձ ասացին, բայց սիրտն իմ վեա չհամոզվեց,
Հոգիս հուզված էր հուզմունքով ցատումնալի, ուստի նորից ես գոռացի.
«Կիկլոպ, եթե մահկանացու մի մարդ մի օր հարցմունք անի,
Թե ո՛վ այդպես աչքից զրկեց, կուրացրեց քեզ խայտառակ,
Պատասխանիր, որ այդ արեց, աչքդ հանեց քաղաքալեր Ողիսևար,
Լաերտածինն, որն ապրում է շքեղ տան մեջ Իթակեում ապառաժոտ»:
Այդպես ահա ես ասացի, իսկ նա հեռվից, հառաչելով, պատասխանեց.
«Ավա՛ղ, ուրեմն կատարվեց գուշակությունը վաղեմի.
Մի օր այստեղ կար մի գուշակ, վաչելչակազմ, քաջահասակ
Տեթևոտը Եվրիսիդես՝ հմայության մեջ խորիմաց և անվանի.

510 Այստեղ էր նա, գուշակում էր կիկլուպներին և այստեղ էլ նա ծերացավ:
Նա գուշակեց, հանց մարգարե, և ինձ ասաց, որ ամենն այդ կկատարվի:
Ասաց, որ ես Ողիսևսի ձեռքով մի օր կկուրանամ:

Ես սպասում էի, սակայն, որ իսկապես պիտ հանդիպեմ մի քաջագնիվ,
Մի մեծագարն հերոս մարդու, կարողությամբ իր՝ գերագոր:
Միճշդեռ աչքից այժմ ինձ գրկեց նվաստագույն, ողորմելի,

չնչին մի մարդ,
Մի այլանդակ ու թույլ թզուկ, որ նախապես ինձ խելքահան

արեց գինով:
Օ՛հ, դու հիմա գեթ աչտեղ եկ, ո՛վ Ռդիսես, քեզ պերճ պարզև
կընծայեմ ես

Եվ կաղերսեմ նաև արքա մեծափառին, երկրասասան մեծ աստըծուն,
Որ տա հաջող քեզ վերադարձ, քանզի զավակն եմ ես նրա և իբրև հայր
520 Ինձանով է նա պարծենում, լոկ ինքը ինձ կթժչկի, թե ցանկանա,

Եվ ո՛չ մի այլ անմահ աստված, ոչ էլ մի մարդ մահկանացու»:

Ասաց այդպես: Իսկ ես նրան անդ ասացի ի պատասխան.

«Ա՛խ, եթե ես կարենայի կորզել քո կյանքն ու քո հոգին,

Եվ քեզ հղել տունն Հադեսի, ինչպես ոչ ոք և ոչ մի մարդ,

Այնժամ քեզ չէր բուժի նույնիսկ Պոսիդոնը երկրաստանն»:

Այդպես նրան ես ասացի, մինչ նա իսկույն դիմեց արքա Պոսիդոնին

Եվ աղոթեց՝ կարկառելով ձեռքերը յուր դեպի երկինքը աստղազարդ.

«Ակա՛նջ դիր ինձ դու, Պոսիդոն, ո՛վ սևամազ դու երկրակալ:

Եթե ես ճիշտ քո զավակն եմ, եթե, իմ հայրը լինելով, դու իսկապես

530 Պարծենում ես, մի՛ թող, որ տուն վերադառնա Ռդիսեսը Լաերտածին,
Որ տուն ունի, բնակվում է ապստամուտ Իթակեում:

Սակայն եթե վիճակված է, որ պետք է նա վերադառնա

Իր երկիրը հայրենավանդ, ապադանքն իր բարձրակտուր, որպեսզի անդ

Տեսնի մարդկանց իր սիրելի, թող ետ դառնա ուշ, տառապած,

Օտար նախով, գրկված բոլոր ընկերներից, թող նա տանջվի և իր

տան մեջ»:

Այդպես սուսց աղերսագին: Սևամազը նրան լսեց,

Իսկ Պոլիփեմն ավելի մեծ ու վիթխարի մի ժայռ վերցրեց,

Ապա ուժգին թափահարեց՝ ամեն կորովն իր լարելով

Եվ խիստ նետեց: Ժայռը ընկավ սևակտուց նալի ետևն ու շատ մոտիկ.

540 Քիչ էր մնում, որ այն դիպչեր դաստապանին նավաղեկի,

Եվ անկումից հսկա ժայռի ծովը աստիկ ալեկոծվեց,

Նավն ալիքը առաջ նետեց, քշեց, տարավ դեպի ցամաք:

Այդպես եկանք, հասանք կղզին, ուր հավաքված էին նաև

Մեր մյուս նավերը գեղակերտ ու լայնանիստ, իսկ դրանց մոտ,

ափին նստած,

Մեր ընկերներն, աչքը ճանփին, մեր գալստյանն էին տխուր

դեռ սպասում:

Այի հասնելով՝ նավը իսկույն մենք ավազում կառանեցինք,

Իսկ ինքներս, դուրս ելնելով, հուզվող ծովի ափը իջանք,

Ապա նաւից մեր խորափոր դուրս բերեցինք չքնաղ խաշիւքը կիկլուպի
Եվ այն մեր մէջ բաժանեցինք, ու անդ գրկված կամ թե խարված
ոչ որ չեղաւ:

550 Գեղասարունք ընկերներն իմ ինձ առանձին, իբրև պատիւ,
Նվիրեցին չքնաղ մի խոյ, որին այնտեղ, ծովի ափին, ես գոհեցի:
Կրոնոսի անունն որդուն՝ ամպահալած և ամենուր իշխող Զևսին:
Զոհն անելով՝ թիկնամները այրեցի, բայց գեւու՞նը չընդունեց նա,
Այն խորհում էր՝ լինչպէս անել, որ կործանվեն իմ գեղակերտ
նա լայնանիստ բոլոր նավերն և ընկերներըս սիրելի:
Այդպէս անա աչո օրն ամբողջ, մինչ մայրամուտը արևի,
Այնտեղ նստած՝ լափում էինք մենք միսն առատ և ջինջ գինին
բաղցրանուշիկ:

Երբ մայր մտաւ արևն արդեն, և խավարը իջաւ, գրկեց երկիրն համայն,
Անդ, աղմբկող և ալեկոծ ծովի ափին մենք քուն մտանք:

560 Իսկ երբ ծագեց ճանաչազեղ Արշալույսը վարդամատն,
Ես վեր կացա ու շուտափույթ, հորդորանքով, ընկերներինս պատվիրեցի
Ծոտ արձակել կառանները ու բարձրանալ նավի վրա:
Նրանք իսկույն վեր բարձրացան ու բազմեցին թիերի մոտ, նստիքներին,
Եվ շարեշար այդպէս նստած՝ ծիր թիերով ճեղքում էին ծովը փրփրուն:
Այդպէս անդուստ մենք հեռացանք: Ուրախ էինք, որ փրկվեցինք
մահից դաժան,
Բայց վշտահար էինք սրտով, որ սիրելի մեր ընկերները մահացան:

Ե ր գ տ ա ս ն ե ր ո թ դ

ԷՈՒՈՍԻ, ԼԵՍՏՐԻԳՈՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԻՐԿԵԻ ՄԱՍԻՆ

Եվ սենք այդպես եկանք հասանք Հոլական կոչվող կղզին,
Որի վրա բնակվում էր հավերժ անմահ աստվածների մեծ սիրելին՝
Հիսուսի տեսչան Հոլոսը: Շրջապատված էր այդ կղզին
Պղնձակերտ պարիսպներով, իսկ վերևից անմատչելի ժայռեր կային:
Տասներկու պերճ գավակ ուներ Հոլոսը, վեց կույս աղջիկ ու վեց տղա:
Հետո նա իր դստրիկներին ամուսնացրեց իր որդոց հետ,
Որոնք շքեղ ապարանքում սիրելի հոր և բարի մոր ապրում էին
Լիության մեջ ու բերկրալի: Տունը լցված էր բյուրաբյուր պաշարներով.
Ուտեստների ճեճն անընդհատ տարածվում էր անդ ամենուր՝

- 10 Լցնելով բակը լայնալիք, և զգացվում էր օրնիբուն:
Գիշերները նրանք, իրենց հեզաբարո պերճ կանանց հետ,
Քնում էին քանդակածո մահիճներում, գորգերի մեջ:
Նրանց քաղաքը մենք եկանք, գեղեցկափայլ ապարանքը Հոլոսի:
Մի ողջ ամիս նա շատ սիրով մեզ ընդունեց: Հարցնում էր միշտ

նա Իլիոնի,

Արգիսցոց գործի մասին, սև նավերի և աքելանց դարձի մասին:
Ու մանրամասն ես պատմեցի անդ ամեն բան: Վերջը նրան ես խնդրեցի
Ծանապարհել մեզ դեպի տուն, դեպ սիրելի մեր հայրենիք:
Նա չմերժեց, այլ պատրաստեց, սարքավորեց ուղևորումը անհապաղ:
Քերթեց կաշին նա ինձամյա մի եզան ու տկճոր շինեց մի ահագին

- 20 Եվ տվեց ինձ: Տկճորի մեջ նա պարփակեց շունչն հողմերի մրրկահույզ,
Քանգի Ջևան էր հանձնել նրան իշխանագոր տնօրինումը հողմերի,
Որ իր կամքով, ում ցանկանա, նա բորբոքի կամ թե զսպի, սանձահարի:
Արծաթահյուս պիրկ լարերով տկճորը այդ նա պինդ կապեց նավի վրա,
Որ չփչի ոչ մի քամի կամ հողմի շունչ: Հրամայեց նա Ջեփյուռին,
Որ նա լինի մեզ ուղեկից և նպաստի ճանապարհին մեզ իր շնչով
Եվ տանի մեզ ու մեր նավերն: Բայց դա չեղավ, քանզի մեզ այդ

չէր վիճակված,

- Ու մենք շուտով կործանվեցինք անխելքության հետևանքով:
Ուղիղ ինձ օր, ինը գիշեր լող տվեցինք մենք անընդհատ:
Տասներորդ օրն արդեն հեռվից մեզ երևաց հայրենավանդ երկիրը մեր,
30 Եվ մենք արդեն նշարեցինք դաշտ ու արոտ և խարույկները բոցավառ:
Հանկարծ այդտեղ քունս տարավ, ես քնեցի, քանզի սաստիկ հոգնած էի:
Ծոպանաձիգ առագաստը շարժում էի միմիայն ես
Ու ոչ ոքի չէի գիշում աշխատանքն այդ, որ շուտ հասնենք
մեր հայրենիքն:
Իսկ ընկերներս այդ միջոցին սկսեցին գրույց անել իրարու հետ.
Կարծում էին, թե ես ինձ հետ այժմ տանում եմ ոսկի, արծաթ
բազմաբազում,
Որն ստացել եմ, հանց նվեր, քաջակորով Հիսպոտեայան Հողոսից:
Եվ ոմանք էլ իրարու մեջ այսպես էին խոսում այնտեղ.
«Ջարմանայի մի բան է սա: Եվ ինչպե՞ս են սրտանց սիրում և մեծարում
Այս հերոսին, երբ գալիս է սա մի քաղաք կամ մի երկիր: Բյուրաբազում
40 Գանձ և իրեր արժեքավոր ու պերճ ավար դեռ Տրոյայից է
տուն տանում,
Իսկ մենք, տեսեք, թեպետ եղև ենք մասնակից այդ միևնույն
արշավանքին,
Ահավասիկ տուն ենք գնում զուրկ ու դատարկ և ձեռնուճայն.
Եվ տե՛ս, հիմա Հողոսն է, հանց մեծարանք և սիրո տուրք,
Սրան տվել այսքանն ահա: Եկեք, շուտով նայենք, տեսնենք՝
Որքա՞ն արդյոք ոսկի, արծաթ կա այս ոռած տկճորի մեջ»:
Այդպես էին նրանք խոսում: Եվ չարագույժ առաջարկն այդ
հաղթանակեց:
Ու բաց արին տիկը նրանք, որի միջից շուտ դուրս թռան հողմերը ժանտ,
Եվ բորնկվեց մորթիկն հոժկու: Փոթորիկը քշեց նրանց,
Որոնք արդեն լալիս էին, դեպ լայն ծովը, հեռու երկրից մեր հայրենի:
50 Այնժամ քնից ես արթնացա և անբասիր իմ սրտի մեջ մտածեցի.
«Արդյոք նավից ծո՞վն ինձ նետեմ, որ ծովախեղդ լինեմ այնտեղ,
Թե՞ ամեն ինչ պիտ հանդուրժեմ, մնամ, ապրեմ ես մարդկանց մեջ»:
Եվ ցանկացա ես հանդուրժել իմ վիճակը: Բայց և պառկած էի կրկին
Նալի վրա, վերտատ ծածկված: Մինչ ես քշեց մորթիկն անեղ
Մեր նավերը նորից կղզին Հոլակահ: Լալիս էին ընկերներս:
Նավից իսկույն ցանաք իջանք ու մեզ ջրի պաշար վերցրինք:
Արագրմբաց նավերի մոտ ընկերներս ճաշ սարքեցին,
Իսկ կրք այդպես, ինչպես հարկն է, կերովսումով մենք հագեցանք,
Ես ընտրեցի երկու հոգի՝ մի քաջ ընկեր և մի բանբեր
60 Ու շարժվեցի դեպի ջրեղ ապարանքը Հողոսի: Այնտեղ նրան
Շուտով գտա ես խնջույքում, զավակների ու կնոջ հետ:
Մենք ներս մտանք ու նստեցինք դռների մեջ, շենքի ստաջ:

Եվ զարմացան նրանք սրտանց, հարցմունք արին իսկույն ևեթ.
«Ինչպե՞ս է որ դու ետ եկար, ո՞վ Ողիսևս: Ո՞ր չար աստվածն
ստիպեց քեզ:

Մենք ճանապարհն քեզ դրեցինք խիստ հոգատար ու քաջալեր,
Որ տուն գնաս և հայրենիք կամ թե այնտեղ, ուր որ ինքդ,
դու ցանկանաս»:

Աղբյուս նրանք ինձ ասացին: Եվ վշտասիրտ ես ասացի ի պատասխան.
«Աղետի մեջ ինձ նետեցին ընկերներս, և բացի այդ՝ քունն ապաքախտ:
Արդ՝ օգնեցեք, սիրելիներ, քանզի կարող եք այդ անել»:

70 Այդ ասելով՝ հույս ունեի սիրաշահել նրանց խոսքով գորովանքի:
Լուռ մնացին բոլորն այնժամ: Հայրդ միայն պատասխանեց
ու խոսք ասաց.

«Կորի՛ր շուտով, որ մարդկանց մեջ մանկանացու զզվելի ես
ու խայտառակ,
Չեմ հանդգնի ես ընդունել, ոչ էլ թեկուզ ճանապարհել մի ժանտ
մարդու,

Որն, հիրավի, ատելի է գերերջանիկ աստվածներին:
Կորի՛ր շուտով, քանզի եկել ես դու այստեղ աստվածների
ատելությամբ»:

Ասաց այդպես և ինձ տնից դուրս վորնդեց: Հեկեկացի ես դառնադառն:
Մենք այնտեղից, սրտով տխուր ու խորտակված, լող տվեցինք
դեպի առաջ:

Թիավարումն էր տանջալի, քանզի արդեն թուլացել էր մարդկանց ոգին.
Մեր մեղքից էր այդ ամենը: Էլ հույս չկար վերադառնալ դեպ հայրենիք:

80 Մենք շարունակ լող տվեցինք այդպես վեց օր և վեց գիշեր.
Յոթերորդ օրն հասանք քաղաքը Լամուսի՝ Տելեպիլոս,
Որ երկրում է լեատրիգոնյան: Անդ հովիվն է, իր նախիրը տուն քշելիս,
Ողջույն տալիս մյուս հովիվին՝ նախիրն արդեն դուրս տանողին:
Քուն չիմացող մարդը այնտեղ կատանար միշտ երկու վճար,
կրկնակի գին՝

Մեկը որպես սոսկ եզնարած, իսկ մյուսն իբրև ճերմակագեղմ
խաշինք պահող,
Քանզի այնտեղ շատ մոտիկ են օրն ու գիշերն, որոնց ուղին է միացած:

Մենք, լող տալով, մտանք այնտեղ նավակայան մի փառաշուք,
Երկու կողմից շրջապատված էր անմատույց այն ժայռերով,
Որտեղ ծովում իրար հանդեպ ցցված երկու բարձրաբերձ լեռ

90 Կազմում էին նեղ ծովածոց, և անցքն էր անդ նեղ և անձուկ:
Ընկերներս սևակտուց նավերն իրենց շուտ ներս տարան նավակայան
Եվ կապեցին անդ մերձընդմերձ: Ծովածոցում այդ անմատույց
Չի պատահում երբեք հորձանքն ալիքների, ո՛չ աննշան, ո՛չ մեծագույն,
Այլ հանգիստ է ծովը այնտեղ՝ անդորր ու հարթ և շողշողուն:

Եվ միայն ես իմ նավը սև նավակայան, ներս չտարա, այլ կանգ առա
Նավատեղից դուրս, քիչ հեռու, և կառանները ժայռերին հեղուսեցի:
Ինքս ապա վեր բարձրացա լեռան գլուխն արսուածուս:
Մինչ այնտեղից չէր երևում աշխատանքը ոչ մարդկային, ոչ եզների,
Այլ միմիայն մենք ծուխ տեսանք, որը երկրից բարձրանում էր

քուլա-քուլա:

- 100 Ես հղեցի այն ժամանակ ընկերներին, որ շուտ գնան և իմանան՝
Ի՞նչ մարդիկ են մահկանացու և հացակեր ասլորում այդտեղ:

Արդ, ընտրեցի ես երկու մարդ, իսկ երրորդին ես կարգեցի որպես

բաներ,

Եվ գնացին նրանք իսկույն ճանապարհով հարթ, հավասար,
Որով ապլը բարձրակատար սեգ լեռներից փայտ է կրում դեպի քաղաք:
Նրանք այնտեղ, քաղաքից դուրս, հանդիպեցին ջրի եկած մի աղուկա:
Սա Անտիփատ լեստրիգոնի պերճ դստրիկն էր կորովալիթ,
Նա եկել էր դեպ հոսանուտ, ջինջ աղբյուրը՝ Արտակիեն:
Այդ աղբյուրից էին միայն ջուրն անհրաժեշտ քաղաք տանում:
Նրանք, կույսին մոտենալով, հարցմունք արին և խոսեցին:

- 110 «Ո՞վ է այստեղ թագավորը, ո՞վ է նրան հպատակվողն այս քաղաքում»:
Եվ ցույց տվեց կույսն անհապաղ բարձրաբերձ տունը հայրական:

Նրանք իսկույն, տուն մտնելով, թագավորի կնոջն հանկարծ

այնտեղ տեսան՝

Քաջահասակ, ինչպես մի լեռ, սարսափեցին՝ տեսնելով այդ:
Իսկ տիկինը գնաց կանչեց Անտիփատին, քաջ ամուսնուն իր կանանից,
Որը, ավա՜ղ, անդ իմ մարդկանց մատնեց մահվան դաժանորեն:
Նա նրանցից մեկին բռնեց ու կեր դարձրեց և տեղնուտեղը լափլփեց,
Իսկ մյուս երկուսը փախչելով դեպի նավերն արագ եկան:
Մինչ քաղաքում թնդաց այնժամ ճիշտ-աղաղակ և մարտակոչ:
Ամեն կողմից հազարներով հավաքվեցին լեստրիգոնները վիթխարի,

- 120 Որոնք նման չէին մարդկանց մահկանացու, այլ գիզանտներ էին անեղ,
Եվ սկսեցին նրանք նետել հսկայական, մեծ-մեծ ժայռեր:

Սև նավերի վրա թնդաց ճիշտ-աղաղակն և ճարձատյունը չարագույժ
Անդ ջախջախվող մեր նավերի և կործանվող շատ-շատ մարդկանց:

Գիսկները, ձկների պես հավաքելով, տարան իբրև տսկայի կեր:
Այդպես անա կոտորեցին ընկերներին ծովածոցում այն խորախոր:

Այդ միջոցին դուրս քաշեցի ես ասլրատոր թուրն իմ կողքից
և ուրանով կտրատեցի կառանները կորակտուց իմ սև նավի

Եվ անհապաղ քաջահորդոր պատվիրեցի ընկերներին՝

Թիևրն արագ, հուժկու շարժել, որ խուսափենք կործանումից

այդ անավոր:

- 130 Եվ նրանք էլ, դաժան մահից սարսափելով, հուժկու թիերը շարժեցին,

- Ու սրացալ իմ նալն հաշող՝ հեռանալով վերուստ կախված ժանտ
 ժայռերից,
 Մինչդեռ բոլոր մյուս նավերը այնտեղ կորան, խորտակվեցին,
 Իսկ մենք արագ անցանք առաջ. ուրախ էինք, որ ժանտ մահից
 խուսափեցինք:
 Տխուր էինք սրտով սակայն, որ զրկվեցինք ընկերներից մեր սիրելի:
 Արդպես եկանք մենք այնտեղից և Էական կղզուն հասանք,
 Որ ասյրում էր անեղ Կիրկեն, աստվածուհին գեղազանգուր,
 որ մարդու պես
 Խոսել գիտեր: Սրա եղբայրն էր՝ Էտեռը անգամիրո:
 Վառ Հելիոսն էր այդ երկուսի ծնող հայրը, որը մարդկանց լույս
 է տալիս,
 Մինչդեռ Նիմփա Պերսեն՝ ծնված Օվկիանոսից, մայրն էր նրանց:
 140 Եվ լուռ ու մունջ մենք մոտեցանք կղզու ափին ու նավը մեր
 Կառանեցինք ծովածոցում, աստվածային կամքն էր տվել մեզ այդ
 բախտը:
 Ափն իջնելով՝ այդտեղ պատկած մենք մնացինք երկու գիշեր
 ու երկու օր
 Եվ մեր հոգին մաշում էինք խիստ խոնջանքով ու դառնությամբ:
 Իսկ երբ երրորդ օրը բերեց Արշալույսը գեղազանգուր,
 Հասցնեալ ու ժիր ես վերջըրի նիզակը իմ և թուրը սուր
 Եվ, թողնելով նավը այնտեղ, շուտ բարձրացա ժայռի վրա,
 Որ գեթ տեսնեմ հետքը մարդու մշակույթի, գոցե լսեմ նաև ձայներ:
 Կանգնած արդպես մի բարձրաբերձ ժայռի գլխին՝ ես նայեցի
 շուրջս, հեռուն.
 Արդ, այնտեղից ծովսն երևաց, ծովսը երկրի, որ տարածվում էր Կիրկեի
 150 Տան չորս կողմը և կաղնավետ անտառի շուրջ:
 Եվ ես այնտեղ ինքս իմ մեջ և իմ սրտում մտածեցի.
 Քանի որ ես շատագույն ծովսն արդեն տեսա, պետք էր գնալ և իմանալ:
 Ու խորհելով՝ ես ստավել ինձ օգտավետ այս խորհուրդը համարեցի.
 Նախ և առաջ ծովափ գնալ, դեպի նավը արագընթաց,
 Վաշ տալ այնտեղ ընկերներին, հետո միայն հղել նրանց լուր բերելու:
 Այն ժամանակ, երբ մոտեցա ես մեր նավին անդ կորակոր,
 Ինչ-որ մեկը աստվածներից ինձ, նժդեհին, խղճաց իսկույն
 Եվ առաքեց, իբրև վիճակ, բարձրաեղջյուր մի եղջերու,
 Որն այդ ժամին արոտներից անտառային շտապում էր դեպի շուրը,
 160 Քանզի աստիճան տոչորված էր վառ ու կիզիչ ճառագայթով արեգակի:
 Ու ես նրան, երբ երևաց, հարվածեցի ողիղ մեջքին: Պղնձակոլո
 Տեգ-նիզակը վարավեց խորքը ողնաշարի ու դուրս թռավ:
 Բառաչելով նա տապալվեց գետնի վրա, հոգին մարմնից իր հեռացալ:
 Ոտքս սեղմած նրա կրծքին՝ դուրս քաշեցի տեղը վերքից

Եվ այն ապա ես թողեցի նորից այնտեղ, դիակի մոտ:
Ինքս դարձա, կտրատեցի դալար ճյուղեր ուռենու
Եվ հյուսեցի խիստ ամրապինդ, հաստ մի պարան մոտ երկու գազ
Ու դրանով ես կապեցի ոտքերն ասեղ այդ գազանի,
Ապա նրան ուսիս դրած՝ դեպի սև նավն ես ուղղվեցի:

170 Մինչ բայելիս՝ հենվում էի ես նիզակին, քանզի գազանը վայրենի
Անագին էր և դժվար էր տանել նրան ուսիս վրա:
Իսկույն նրան նավի առաջ ես գցեցի, ապա խոսքով գորովալիք
Հորդորեցի ընկերներիս, ամեն մեկին առանձնակի.
«Բարեկամներ, վշտակիր ենք մենք թեպետ այժմ, բայց և այնպես
տունն Հադեսի

Մենք տակավին իջնելու չենք, մինչև չգա օրհասը մեր:
Քանի դեռ կա նալի վրա կեր ու խմիչք, պետք չէ, որ մենք
մեզ չարչարենք»:

Քաղցին իզուր հպատակված: Ուստի եկեք ուտեսուն հիշենք
մենք անվհատ»:

Աղբյուս այնժամ ես ստացի: Ինձ լսեցին նրանք իսկույն,
Հավերժագոչ ծովի ալիքն իրենց դեմքերը բացեցին, շատ զարմացան,

180 Երբ եղջերուն հանկարծ տեսան, քանզի իրոք վիթխարի էր
այդ գազանը:

Իսկ երբ արդեն աչքի առաջ նրան տեսան, լավ դիտեցին ու հափշտակվեցին,
Զեոքերն հապճեպ լավ լվացին ու ճոխ ընթրիք պատրաստեցին:

Աղբյուս անա ամբողջ օրն այդ, մինչ մայրամուտը արևի,
Այնտեղ նստած լսվում էինք առատ միտք, այն գինին քաղցրահամուշիկ:

Երբ մայր մտավ արևն արդեն, և խավարը ծածկեց երկիրն,
Մենք պառկեցինք արեկոծվող ծովի ափին ու քուն մտանք:

Իսկ երբ ծագեց անձանչազեղ Արշարույսը վարդամատն,
Իսկույն ժողով ես կանչեցի ընկերներիս և ստացի.

«Ականջ դրեք դուք իմ խոսքին, սիրելիներ, թեպետ վիշտն է
ձեզ մաշում այժմ.

190 Մենք չգիտենք, բարեկամներ, ո՞րն է այստեղ արևելքը,
Կամ որտե՞ղ է արևմուտքը, ո՞ր է գնում Արեգակը յուս տարածող,

Երբ երկնքից իջնում է ցած, դեպի երկիր, կամ ո՞րտեղից է ծագում նա:
Ուստի եկեք լավ մտածենք. գուցե և կա մի խելացի միջոց ու ելք:

Ես համոզված եմ, որ ելք կա: Գլուխն ելա ապառաժոտ ես բարձունքի,
Կողմն տեսա, դրվագել էր անձապրածիք ծովը նրան, ինչպես պսակ,

Ինքն էլ ասես հարթավայր էր ծովերի մեջ: Ես իմ աչքով տեսա նաև
Գալարվող ծովիս անտառի, մութ մացառի ետևն, այնտեղ»:

Այդ ստացի: Բայց սիրելի սիրուն էր նրանց խիստ խորտակվում
դաժան վշտից,

Երբ հիշեցին լեստրիգոնյան Անտիպատի գործն անհեղի

200 Եվ բռնությունը կիկլոսի այն մարդակեր ու վայրենի:
Ուստի վարար արցունք էին նրանք թափում և բարձրաձայն լալիս էին,
Բայց արցունքից դառնակակիծ ոչ մի օգուտ էլ չստացան:
Երկու խմբի բաժանցի անդ ես բոլոր գեղասարույնք ընկերներիս
Բն դրանցից ամեն մեկին ես կարգեցի մի գլխավոր:
Մեկին իշխողը ես դարձա, իսկ երկրորդին՝ Եվրիլոքը աստվածատես:
Ապա վիճակ մենք օգեցինք պղնձապատ կորոսի մեջ:
Վիճակն ընկավ մեծահոգի Եվրիլոքին, և նա իսկույն ճանապարհվեց:
Նրան ս.ս.ա, լաց լինելով, հետևեցին ընկերները քսաններկու:
Բայց նաև մեզ անդ թողեցին ջալլանքի մեջ ու դառնադառն

արտասվելիս:

210 Մինչ Կիրկեի պերճ ապարանքը վիճակերտ ու սրբատաշ նրանք գտան
Խոր ձորի մեջ, մի բաց տեղում, շուրջանակի հայտերևակ:
Դրա շուրջը շրջում էին հաղթ առյուծներն և լեռնային գայլերն հզոր,
Որոնց Կիրկեն կախարդել էր, հմայական դեղեր տալով:
Բայց հարձակվել մարդկանց վրա նրանք թնավ չգիտեին,
Այլ, մոտ գալով, երկայնաձիգ պոչերն էին թափահարում,
Ինչպես սովոր են շները իրենց տիրոջ, որ խնջուլքից նոր է գալիս,
Փաղաքշել, քանզի բերում է նա նրանց համեղահամ նոր պատառներ:
Այդպես շրջում էին գայլերը ամրանակ և դրանց հետ՝
Առյուծները փաղաքշաբար: Գազաններին այդ տեսնելով,

մերոնք իսկույն

220 Սարսափեցին ու կանգ առան գանգոտրագեղ աստվածուհու

մուտքի առաջ

Ու լսեցին, ինչպես ներսում երգ է երգում Կիրկեն ձայնով

քաղցրահնչյուն՝

Կատարելով ձեռագործն իր նուրբ ու անեղծ և մեծագույն,

Ինչպիսին որ գործել գիտեն միայն անմահ դիցունհիներն:

Այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց զլ բարբառեց մարդկանց իշխան

Պոլիտեսը,

Որը բոլոր ընկերներից ինձ առավել հաճելի էր և մտերիմ:

«Բարեկամներ, ահա ներսում, դազգահի մոտ, մի գերահրաշ,

Չքնաղ երգ է երգում մեկը, և շուրջն ահա երգն է թնդում սքանչելի.

‘Իցունի’ է, թե լոկ մի կին մահկանացու: Եկեք կանչենք, ձայն տանք

մի կերպ»:

Ասաց այդպես: Ու բարձրագոչ ձայն տվեցին նրանք այնտեղ:

230 Աստվածուհին իսկույն ևեթ բացեց դուռն իր շողշողենի,

Ծոտ դուրս եկավ ու ներս կանչեց: Հետևեցին նրանք բոլորն

անգիտաբար:

Եվրիլոքը մնաց միայն. նա կասկածեց՝ մի գուցե դա չարադաժան

Մի դավանք է: Մինչդեռ նրանց նա ներս տարավ, բազմել տվեց
բազմոցներին,
Առաջարկեց պանիր ու մեղր, գարե ալյուր, նաև գինի պրամնեական:
Բայց խմիչքին Կիրկեն խառնեց ինչ-որ մի դեղ դաժանագույն,
Որ մեկընդմիջտ նրանք իրենց տունն ու երկիրը մոռանան:
Կիրկեն տվեց, և նրանք էլ այն խմեցին: Վերցրեց մտրակն իր մոզական
Ու հարվածեց, քշեց ապա, լցրեց նրանց իր խոզանոցն.
Այնտեղ նրանց գլուխը, ձայնն ու մազերը դարձան խոզի.
240 Խոզեր էին նրանք տեսքով, խելքը սակայն, անխախտ մնաց,
ինչպես առաջ:
Եվ փակվեցին այդպես նրանք լացուկոծով և դառնադառն
արցունքի մեջ,
Կիրկեն գցեց նրանց համար, հանց ուտելիք, կաղին, գալխարս
ու շագանակ,
Որ խոզերն են ուտում հաճախ գետնաթավալ, հանց խոզի կեր:
Մինչ այնտեղից հապճեպ վազեց Եվրիլոքը դեպի սև նավն արագընթաց,
Որ հաղորդի ընկերների այդ անարժան բախտի մասին:
Նա ոչ մի խոսք չկարեցավ արտասանել, թեպետ ուզում էր չափազանց.
Վշտից անեղ խորտակվում էր սիրտը նրա, տխուր աչքերն էին լցված
Դառն արցունքով. ամբողջովին ջալլանք էր նա ու հեծեծանք:
Իսկ կրք նրան խոր գարմանքով մենք բողբոս հարցմունք արինք,
250 Այնժամ միայն նա մեզ պատմեց դաժան վիճակն իր սիրելի ընկերների.
«Մենք գնացինք խիտ անտառով, հանց ասացիր, ո՛վ փառավոր
դու Ռդիսև,
Եվ անդ գտանք պերճ ապարանքը վիճակչրտ ու սրբատաշ,
Հովիտի մեջ, մի բաց տեղում, շուրջանակի հայտերևակ:
Մեկը այնտեղ, ձեռագործով իր զբաղված, երգ էր երգում
քաղցրանուշիկ.
Դիցուցի էր կամ թե մի կին մահկանացու: Ու կանչեցինք մենք
բարձրաձայն,
Եվ դուրս եկավ նա շուտափույթ, բացեց դուռն իր շողշողենի
Ու ներս կանչեց: Հետևեցին նրանք բոլորն անզիտաբար ու համերաշխ,
Եվ միմիայն են մնացի՝ կասկածելով, որ մի գուցե դավանք է դա
դաժանագույն:
Եվ արդ, նրանք անհետացան միանգամից բոլորեքյան.
260 Ոչ ոք այլևս ետ չդարձավ, թեպետ երկար, այնտեղ նստած, սպասեցի»:՝
Ասաց այդպես: Իսկույն թուրն իմ արծաթագամ են կախեցի իմ ուսերին,
Թուրը խոշոր, պղնձակոտ: Վերցրի նաև աղեղն ինձ հետ,
Ապա նրան պատվիրեցի, որ միևնույն ճանապարհով նա ինձ տանի,
Բայց նա բռնեց իմ ծնկները երկու ձեռքով աղերսալի,
Արտասալաթոր նա հեկեկաց ու խոսքն ասաց այս թևամոր.

«Ոչ, մի տար ինձ դու ակամա, ո՛վ դյուցազուն, այստեղ թող ինձ,
Քանզի գիտեմ՝ ոչ դու ինքդ ետ կդառնաս, ոչ էլ մեկին ընկերներից
Ետ կբերես. լավ կլինի, որ փախուստ տանք մենք այստեղից,
Գուցե այդպես կարողանանք մենք խուսափել ժանտ օրհասից»:

- 270 Ասաց այդպես: Սակայն նրան ի պատասխան ես ասացի.
«Այստեղ մնա, ո՛վ Եվրիլոք, ընկերներիդ հետ միասին
Կեր ու խմիր ծովի ափին, մեր սևաթույր կոր նավի մոտ,
Իսկ ես անշուշտ պիտի գնամ. անհրաժեշտ է դա ինձ համար»:
Այդպես ահա ես ասացի ու հեռացա ծովի ափից ու մեր նավից:
Երբ ես անցա սուրբ հովիտը ու դժվարին ճանապարհով
Հասնում էի արդեն ես այն ապարանքին կախարդուհի վեհ Կիրկեի,
Անդ իմ առաջ հանկարծակի կանգնեց Հերմեսն ոսկեմական՝
Նմանվելով մի նորատի, երիտասարդ, առույգ մարդու՝
Մորուքը դեռ նոր-աղվամազ, կերպարանքը՝ հույժ հաճելի:
- 280 Եվ նա իսկույն ձեռքս բռնեց, անվամբ կոչեց և այս ասաց.
«Ո՛ր ես այդպես, դժբախտ, մեծակ լեռների մեջ դու թափառում,
Երբ անծանոթ ես այս վայրին: Մինչդեռ ահա, ընկերների Կիրկեի մոտ
Նեղվում եմ անդ խոզանոցում, որպես խոզեր ու փակված եմ
շենքում ամուր:
- Միգուցե դու եկար այստեղ, որ ազատե՞ս նրանց հիմա.
Կարծեմ, և դո՛ւ ետ չես դառնա, այլ նրանց պես ու նրանց հետ
անդ կմնաս:
- Բայց եկ, ես քեզ կօգնեմ սրտանց և կփրկեմ այդ փորձանքից:
Վերցրու ահա և ունեցիր քեզ հետ դեղն աչս, իբրև միջոց գերահրաշ,
Եվ Կիրկեի տունը գնա. դա քո գլխից կվաճի ժանտ մահ ու օրհաս:
Լսիր, պատմեմ քեզ Կիրկեի միտումները նեղապատիր.
- 290 Կպատրաստի նա քեզ խմիչք և կխառնի ընկելիքին նա դեղաբույս,
Բայց չի կարող նույնիսկ այդպես կախարդել քեզ. թույլ չի տա այդ
Տերազոր դեղն, որ տալիս եմ: Արդ, պատմեմ քեզ ես ամեն բան.
Երբ որ Կիրկեն քեզ հարվածի երկար ցուպով իր մոզական,
Ծուռ դուրս քաշիր իր պատյանից քո սուր թուրը և հարձակվիր
Դու Կիրկեի վրա իսկույն, որ իբրև թե ցանկանում ես սպանել նրան,
Իսկ նա տաստիկ կսարսափի, կսուսչարկի քեզ միասին մտնել մահի՞ն:
Բայց պանանջիր, որ նա երդվի մե՞ծ երդումով երջանկարիտ
աստվածների,
Որ քո դեմ նա չի ունենա ոչ մի միտում կործանարար ու չարաղետ
Եվ որ նա քեզ, երբ մերկանաս, չի զրկելու զորությունից քո առնական»:
- 300 Այդպես ասաց Արգոսասպանն և ինձ հանձնեց դեղաբույսը,
Ինչ գեղնից քսուկեց իսկույն, ապա մեկնեց նա ինձ դրա հատկությունը:
Մաղիկ էր դա, արմատը սև, ինքն սպիտակ, կաթի նման,

Աստվածները անվանում են դրան մոլոր: Մահկանացու մարդկանց համար
Վտանգավոր է քաղել դա, մինչ ամեն ինչ մատչելի է աստվածներին:
Հերմեսն ապա անտառախիտ կղզին անցավ և հեռացավ
Դեպ Օլիմպոս բազմաբլուր: Իսկ ես իսկույն անցա, եկա Կիրկեի տուն:
Մական սիրտս, ճանապարհը այդ անցնելիս, հոգավում էր խիստ:
Կանգ առա ես մուտքի դիմաց գեղազանգուր աստվածուհու:
Այդպես կանգնած, ես կանչեցի: Ջայնս լսեց անդ դիցունիսն

310 Եվ բաց արեց նա փութապես դռները իր շողշողենի
Ու ներս կանչեց, և ես նրան հետևեցի, վշտահար էր սիրտս սակայն:
Ինձ ներս տարավ, բազմել տվեց նա բազմոցին արծաթափայլ,
Գեղասպանույն, ճարտարագործ. ոտքերիս տակ կար աթոռակ:
Մարբեց ապա նա ըմպելիքն, որ ես խմեմ ոսկի թասով գեղեցկազարդ:
Ինձ խաբելու չար միտումով՝ նա դեղաբույսը խմիչքին խառնեց իսկույն
Եվ այդպես ինձ առաջարկեց: Ես խմեցի, բայց չդիտեց ինձ դա բնավ:
Այնժամ դյութիչ իր մականով ինձ հարվածեց ու խոսք ասաց.
«Հիմա գնա դու խոզանոց, ուր պառկած են ընկերներդ»:
Ասաց այդպես: Ես, սուր թուրս իր պատյանից դուրս քաշելով,
հարձակվեցի

320 Անդ Կիրկեի վրա հուժկու, իբր ուզում էի սպանել:
Ճշաց իսկույն նա մեծաձայն, թեքվեց մի կողմ, ապա բռնեց
նա իմ ծնկներն
Եվ, լացախեղդ հատաչելով, այս խոսքն ասաց իր թևավոր.
«Ի՞նչ մարդ ես դու, և որտե՞ղ եմ քո քաղաքը և ծնողներն:
Ջարմացած եմ. դու խմեցիր դեղաբույսն իմ, բայց չդիտեց բնավ
այն քեզ:

Այս կախարդիչ դեղի ուժին չի դիմացել դեռ ոչ մի մարդ,
Ով խմել է, կամ ում քերանն որևէ կերպ անցել է դա:
Ուրեմն, ունես դու կրծքիդ տակ սիրտ քաջազոր և անհողորդ,
ինչպես երկաթ.

Գուցե նույնիսկ՝ բազմահմուտ Ողիսեսն ես, որի մասին
Հանձիակի պատմել է միշտ ոսկեմականն Արգոսապալան,
330 Որ, Տրոյայից ետ դառնալով, պիտ անշուշտ գա նստիվ արագ
ու սևաթուր,

Ուստի շուտով պատյանիդ մեջ դիր թուրը սուր, որ հետո մենք
Մեկ ծանրանում, տոփանքի մեջ այստեղ պառկենք և, անկողնում
Միտով իրար հետ միացած, առմիշտ միմյանց վստահ լինենք»:
Առաց այդպես, իսկ ես նրան այս ասացի ի պատասխան.
«Ինչպե՞ս ես դու, Կիրկե, հիմա պատվիրում ինձ, որ սիրալիր
լինեմ քեզ հետ,
Իբր դու այստեղ, ապստամբում, խոզ ես դարձրել ընկերներիս

Ու ինձ էլ այժմ չար միտումով ցանկանում ես պահել այստեղ
Եվ կանչում ես, որ մտնեմ այժմ քո ննջարանն ու մի մահճում
պսոկեմ քեզ հետ,

Որ կորովն իմ, երբ հագուստս հիմա հանեմ, դու թողացնես, ոչնչացնես:
340 Ոչ, ես բնավ չեմ ցանկանա քո մահճում պսոկել այստեղ,
Մինչև որ դու չկամենաս երդվել հիմա մեծ երդումով,
Որ դու բնավ, ո՛վ դիցունհիդ, չես հորինի իմ դեմ փորձանք
կամ այլ աղետ»:

Այդպես այնտեղ ես ասացի: Եվ նա, ինչպես պահանջեցի,
երդվեց իսկույն:

Երբ որ Կիրկեն երդվեց այդպես և ավարտեց երդումը առ,
Ես պսոկեցի իսկույն նրա գեղապաճույն մահճի մեջ:
Մինչ աշխատում էին այնտեղ չորս հոգատար, ժիր ծառաներ,
Նրանք էին ապարանքում ամբողջ գործը միշտ կատարում.
Ծնվել, ծագել էին դրանք աղբյուրներից և ծառախիտ
Պուրակներից կամ ծովալեժ ու հորդահոն սուրբ գետերից:

350 Արդ, դրանցից մեկը այնտեղ բազմոցների վրա փոեց պերճ
գործվածքներ,
Ապա վերուստ ծածկեց գորգեր ծիրանագույն և նրբագեղ,
Իսկ երկրորդը բազմոցների դեմը դրեց արծաթակերտ կոկ սեղաններ,
Որոնց վրա բերեց, շարեց նա զամբյուղներ գեղեցկազարդ,
Մինչ երրորդը արծաթաշեն խառնարանում խառնեց գինին
քաղցրամուշիկ

նու մեղրահամ, ապա շարեց ամենորեք նա ոսկեկուռ շատ բաժակներ:
Իսկ չորրորդը ջուր էր կրում, այն կրակ վառում այնտեղ՝
Եռուտանու տակ մեծագույն: Տաքանում էր ջուրն այդ արագ:
Երբ որ ապա ջուրը եռաց սղնձի մեջ շողշողենի,
Ինձ լոգարան մտցրեց Կիրկեն ու մեծագույն եռուտանուց

360 Նա ջուր լցրեց և լողացրեց: Լավ ոտգեց նա իմ գլուխն և ուները.
Եվ ազատեց խոր խոնջանքից իմ մարմինն ու անդամներս:
Եվ երբ այդպես ես լողացա, մարմինըս նա օժեց յողով պարարտածոր,
Ապա հագրեց գեղեցկափայլ մի նուրբ բաճկոն և պատմունան:
Այնուհետև ինձ ներս տարավ ու բազմեցրեց նա բազմոցին արծաթեղեն,
Գեղապաճույն, ճարտարագործ. ոտքերիս տակ՝ այթոռակ կար:
Իսկույն ծառան ջուրը բերեց մի ամանով ոսկեկար ու գեղեցիկ,
Լցրեց ապա, որ լվացվեմ արծաթակերտ մեծ կոնքի մեջ:
Դեմս դրեց կոկ սեղանը: Մտանապես կինն հարգելի հացը բերեց,
Սուաջարկեց համեղահամ ու բազմաատ շատ տեսակի ուտելիղեն,

370 Ինչ որ ուներ, իբրև պաշար: Ապա Կիրկեն հրավիրեց, որ վայելեմ:
Բայց ամենն այդ սրտահաճ: Ինձ չթվաց. նստած էի ես վշտացած,

Մի այլ բան կար իմ մտքի մեջ, ժանտ մի աղետ էր իմ հոգին
նախատեսում:

Ոստի Կիրկեն, երբ նա տեսավ, որ նստած եմ ես տխրամած
Եվ ուտեստին ձեռք չեմ տալիս, որ ինձ խորհուն վիշտն է մաշում,
Ծուռ մոտեցավ, մոտս կանգնեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Ինչո՞ւ այդպես, ո՞վ Ողիսևս, դու նստած ես սեղանի շուրջն

համրի նման,
Մտածում ես սրտակոտոր, ձեռք չես տալիս դու ուտեստին ու խմիչքին:
Գուցե մի այլ նեղություն ես տեսնում այստեղ դու իմ կողմից.
Երկյուղդ թո՛ղ, քանզի արդեն ես երդվեցի երդումով մեծ ու անավոր»:

380 Ասաց այդպես: Բայց ես նրան առարկեցի ի պատասխան.
«Ո՞հ դու Կիրկե, կա՞ հողածին քաջազնիվ մարդ, որ կարենա
Կերտխումով հրճվել սրտանց, նախքան մի կերպ նա չփրկի
Իր սիրելի ընկերներին կամ չտեսնի նրանց աչքով իր նախասպես:
Եթե անկեղծ ցանկանում ես, որ ես այստեղ ուտեմ, խմեմ հոգեզվարճ,
Բաց թող իսկույն իմ սիրելի ընկերներին, որ ես աչքով տեսնեմ նրանց»:
Աղպես այնժամ ես ասացի: Ծուռ դուրս վազեց Կիրկեն տնից՝
Ձեռքին մականն իր մոզական և բաց արեց խոզանոճի դուռը ամուր
Ու բաց թողեց նրանց, որոնք նման էին իննամյա որձ խոնկորների:
Նրանք իսկույն նրա առջև կանգնեցին, և նա, նրանց շուրջն անցնելով,

390 Անդ առանձին ամեն մեկին քսեց իր նոր դեղն հակաթույն:
Նրանց մարմնից թափվեց իսկույն, ցրիվ եկավ ձաղկամազն այն,
Որով նրանք ծածկվել էին ժանտ Կիրկեի դեղաբույսը խմելուց ետ:
Ու մարդ դարձան նրանք բոլորն հանկարծակի, բայց ավելի

երիտասարդ,

Քանց թե առաջ, շատ ավելի քարձրահասակ ու գեղեցիկ:
Եվ ինձ իսկույն ճանաչելով՝ ջերմ սեղմեցին ձեռքերը իմ,
Բայց սկսեցին բոլորն հանկարծ լսլ ու ջալել սրտակեղեք,
Եվ ամբողջ տունն հեծեծանքից թնդաց այդպես: Խղճահարվեց
աստվածուհին.

Ինձ մոտեցավ պերճ դիցունին, մոտս կանգնեց և խոսք ասաց.
«Ինչուցսանունդ Լաերտածին, ո՞վ Ողիսևս քազմահնար,

400 Գնա միմա դու դեպի նավդ նեպրնթաց, դեպի ավիղ ճերմակ ծովի.
Նսավր ծովից նախ և առաջ դուրս քաշեցեք դեպի ցամաք
Եվ պահեցեք անձալի մեջ սարքավորումն ու գույքն ամբողջ:
Վառ իսկույն վերադարձիր և հետո բեր ընկերներին քո սիրելի»:
Ինչո՞ւ այդպես, և լսեցի ես իմ սրտով քաջախիզախ
Ու շարժվեցի արագապես դեպի ծովափ, դեպի նավն իմ արագընթաց:
Անունդ գտա իմ նավի մոտ ընկերներին սիրատենչիկ,
Որոնք թշվառ լալիս էին ու ջերմաջերմ սրցունք թափում:

Անշախ, ինչպես պերճ հորթուկներն են գլուխի մեջ խիտ-խամբովի
առաջ գալիս

Մայր կովերին, որ արոտում լավ հագեցած գոմն են գալիս,
410 Մինչ հորթերը բառաչաձայն թռչկոտում են մայրերի շուրջ,
Եվ գոմն անգամ էլ չի կարող զսպես նրանց այդ բերկրանքից,
Այդպես արանք, երբ ինձ աչքով այնտեղ տեսան, հեծեձայով
Դեպ ինձ իսկույն վազ տվեցին այնքան ուրախ և այնքան ջերմ,
Որ կարծես թե վերադարձան քաղցր հայրենիք և տիրք քաղաքն,
Ապառաժոտ Իթակեն, ուր մի ժամանակ ծնվել, սնվել էին նրանք:
Եվ ինձ դարձան արտասովալի ու պոտահույզ և թեավոր խոսքն ասացին.
«Ո՛հ, մենք այնչա՞ն ուրախացանք քո արտալի վերադարձով,
ո՛վ դժուցագուն,
Որ կարծես թե արդեն հասանք մենք Իթակե, երկիրը մեր
հայրենավանդ:

Սակայն ասա, ինչպե՞ս արդյոք մեր ընկերներն այնտեղ կորան»:
420 Այդպես նրանք անդ խոսեցին, իսկ ես նրանց ուրախասիրտ այս ասացի.
«Նախ դուրս քաշենք, ծովից հանենք դեպի ցամաք նավը արագ,
Սարքավորումն ու գուլքն ամբողջ տանենք, պահենք քարայրի մեջ,
Իսկ դուք, բոլորդ, այժմ անհապաղ, ինձ հետևեք, որ մենք իսկույն
և միասին

Գնանք հիմա սուրբ ապարանքը Կիրկեի: Անդ կտեսնեք դուք մեր բոլոր
Ընկերներին, որոնք ուտում և խմում են՝ ամեն բանով ապահովված»:
Այդպես նրանց ես ասացի, և հնազանդ նրանք բոլորն ինձ լսեցին,
Ու միմիայն Եվրիկոքը փորձեց նրանց բաց չթողնել ու խանգարել,
Ուստի դիմեց ընկերներին և խոսքն ասաց այս թեավոր.

«Ի՞նչ էք անում, խելագա՞ր էք, նո՞ր սղետ է ձեզ հարկավոր,
430 Որ Կիրկեի տունն էք ո՞գում հիմա գնալ փափագատենչ:
Այդ էր պակաս, որ բոլորիս դարձնի նա խոզ, առյուծ ո՞՞ գալլ,
Որ անդ նրա ապարանքին մենք սկանա պահակ դառնանք
ու պահասպան,
Ինչպես կիկլոպն այդ կատարեց՝ փակելով մեր ընկերներին
իր բակի մեջ,

Թեպետ նրանց առաջնորդն էր քաջ Ռդիսևը փառավոր,
Նրա անմիտ հանդգնության պատճառով մեր ընկերները իզոպր կորան»:
Այդպես խոսեց: Իսկ ես իմ մեջ և իմ արտում խորհում էի երկմտանքով.
Դուրս չքաշե՞լ արդյոք ուսիս կախած սուրը և չը կտրե՞լ
Տեղնուտեղը նրա գլուխն ու ապա այն զարկել գետնին,
Թեպետ նա ինձ ազգական էր և չափազանց մոտիկ մի մարդ:

440 Բայց զսպեցին ընկերներս ամեն կողմից՝ գորովալիլի խոսք ասելով.
«Դժուցասնունդ, ո՛վ Ռդիսևս, մենք կատիպենք, եթե միայն
դու պատվիրես,

Որ նա մնա աչտեղ հիմա և պահպանի սև նավը մեր,
Իսկ դու, քաջդ, առաջնորդիր մեզ այժմ դեպի Կիրկեի տունն
ամրակառույց»:

Այդպես նրանք բարբառեցին, և մենք ծովից ու մեր նավից
բարձրացանք վեր,

Սակայն և նա, Եվրիլոքը, էլ չմնաց սև նավի մոտ մեր լայնափոր,
Այլ հետևեց իսկույն նա մեզ, քանզի սաստիկ վախեցնում էր
իմ զայրույթից:

Մինչդեռ մեր մյուս ընկերներին Կիրկեն իր տանը, հարկի տակ,
Խիստ հոգաստար՝ լավ լողացրեց, օժեց նրանց մաքուր յողով,
Հագցրեց ասպա մի-մի բաճկոն և բրդեղեն նորը պատմորճանն:
450 Նրանց գտանք մենք Կիրկեի պերճ դահլիճում, փարթամաճոխ
խնջույքի մեջ,

Եվ երբ բոլորն հանդիպեցին և դեմստդեմ իրար տեսան,
Հեծեծագին, խիստ լաց եղան, և տունն ամբողջ հուժկու թնդաց
ու որոտաց:

Այնժամ կանգնեց ինձ առընթեր և խոսք ասաց աստվածոհին
գերապալծաւ.

«Դյունցանունդ Լաերտածին, ո՞վ Ոդիսևս բազմահնար,
Դուք վերջ տվեք լացուկոճին և ջալլանքին պրտակոտոր:
Ես լավ գիտեմ, ինչեր եք դուք կրել ծովում այն ձկնատատ,
Կամ որքա՛ն եմ ձեզ վնասել ցամաքներում մարդիկ դաժան ու թշնամի,
Բայց համեցեք պերճ վայելքի և հրճվեցեք կերուխումով այս արտագին,
Որ ձեր սրտում, ձեր կրծքի տակ, նորից թնդա նույն կոշովը
և նույն ոգին,

460 Որով դուք շատ հարուստ էիք այն ժամանակ, երբ թողեցիք
ձեր հայրենիքն,

Ձեր Իթակեն ապառաժուտ: Բայց վհատված եք դուք հիմա և վշտահար՝
Միշտ հիշելով թափառումները ժամտալի: Մինչ ձեր հոգին
խինդ ու հրճվանք

Գեռ չի զգում անենկին, քանզի անչափ շատ եք քաշել դուք
տուտապանք»:

Ասաց այդպես: Մենք լսեցինք՝ հնազանդված քաջախիզալս
մեր սրտերին:

Եվ մի ամբողջ տարի այդպես մենք մնացինք այդ կղզու մեջ,
Լստիում էինք բազմատատ միսն և մեղրահամ անուշ գինին:
Երբ լրացավ տարին ամբողջ, պտույտ եկավ ժամանակը,
Սկիսները անհետացան, երկարատև օրերն անգամ եկան-անցան,
Սկի ժամանակ ինձ կանչեցին սիրանվեր իմ ընկերներն ու ասացին.

470 «Թշվառագո՞ւյն, հիշիր գեթ այժմ երկիրը քո հայրենավանդ,
Եթե, իրավ, կտո՞րն է հաստատ աստվածների, որ դու փրկվես

Ու ետ դառնաւ քո հայրենիքն ու քո տունը բարձրակտոր»:
Այդպէս նրանք ինձ ասացին: Լսեց այդ խոսքն իմ քաջարի, վսեմ հոգին,
Ու մենք նորից ամբողջ այդ օրն, մինչ մայրամուտը ընկի,
Սնդ լաւիեցիք բազմատառ միսն և մեղրահամ անուշ գինին:
Սակայն երբ որ այնտեղ արևը մայր մտաւ ու խառնարը տիրեց երկրին,
Ընկերներս քուն մտնելու պատկեցին անդ ապարանքում աստերախիտ:
Ես էլ այնժամ վե՛ն Կիրկէի գեղեցկագույն անկողինը մտա իսկույն,
Սաքա, նրա ծնկներն ընկած, աղերսեցի: Լսեց խնդիրս դիցունհին:

180 Արդ, դիմելով այնտեղ նրան, այս թեւաւոր խոսքն ասացի.
«Գեթ այժմ, Կիրկէ, դու կատարիր այն խոստումը, որ տվել ես
անկեղծօրեմ.
Ճանապարհի՛ր ինձ դեպի տո՛ճ, սիրտս արդեն այդ փափագում է
չափազանց,
Հայրենիքն եմ ուզում և մյուս ընկերներս, որոնք հաճախ սիրտն իմ
սիրած
Խորտակում եմ տրտնջալով, երբ հեռանում ես դու մեզնից
ա՛յնն անգամ»:
Եվ նույնհետաւն պատասխանեց և խոսք սուսց աստվածային
պերճ դիցունհին.

«Դուցասնունդ Լաերոսածին, ո՛վ Ողիսես բազմահնար,
Այլև դուք մի մնացեք ապարանքում իմ ակամա,
Սակայն պետք է, որ նախապէս դուք անցնեք մի այլ ճանապարհ.
Պետք է իջնեք տունն Հադեսի և ահալոր Պերսեփոնի,

490 Որպեսզի դու հարցնու՞նք անես այնտեղ հոգուն կույր, իմաստուն
Թեբէքնակ Տիթեսիասի, որի միտքը պահպանված է դէ՛ռ անվնաս.
Պերսեփոնէն միայն նրա՛ն մա՛րից նետո թողեց ու՛ժը գիտակցության,
Իսկ մյուսների հոգիները սուբում եմ ու շրջում այնտեղ որպէս ստմեր»:
Սուսց այդպէս, և սիրելի սիրտս արդեն խորտակվում էր իմ կրծքի տակ.
Ու դառնադառն ես լաց եղա՝ պառկած այնտեղ, մահի՛ճի մեջ,
և իմ հոգին

2Լր ցանկանում այլևս ասրել և արևի լույսը տեսնել:
Անկողնու մէջ դեռ շատ երկար շուր-մուտ եկա ես լալագին,
իսկ երբ արդեն
Լացուկո՛ծով ես հազեցա, դարձա նրան և ասացի ի պատասխան.
«Բայց ո՛վ պետք է, սաս, Կիրկէ, առաջնորդի մեզ այդպիսի
ճանապարհով.

500 2Է՞ որ ոչ ոք իր սև ճավով դեռ չի հասել տունն Հադեսի»:
Այդ ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց աստվածային
պերճ դիցունհին.

«Դուցասնունդ Լաերոսածին, ո՛վ Ողիսես բազմահնար,

Զուր եւ այդպէս մտահոգված, թե ո՞վ արդոյք պէտք է նալը
ատաջնորդի:

Կայմը միայն դու կանգնեցրու և տարածիր ստագաստը քո սպիտակ,
Ապա ինքդ հանգիստ նստիր, և կը բշի շունչը միայն Բորեասի:
Երբ որ անցնես, նավըդ նստած, տարածությունն Օվկիանոսի,
Սնդ կտեսնես ծովի եզրին մի հարթավայր. Պերսեփոնի անտառն է դա,
Որ անուն են կառամախներ բարձրակատար և ուռենիք միշտ
պտղազերծ:

Նավի այնտեղ, խորահորձանք Օվկիանոսում դու կառանիր,
510 Ինքդ ապա շարժվիր, գնա Հադեսի տունը մթամած:
Այնտեղ է, որ Աքերոնի մեջ են թափվում Պիրիփլեգեթոնն ու Կոկիտոսն,
Որն Ստիքսի հորդ ջրերի գետաբազումն է անդ միայն,
Միացնողը միշտ մոլեգնող երկու գետի. անդ կա նաև մի լեռնաձայռ:
Անա այնտեղ փոքր-ինչ թեքվիր, ինչպէս եւ եմ պատվիրում քեզ,
ով քաջագուն,

Ու փոս փորիր դու՝ խորությամբ և լայնությամբ արմունկի չափ:
Այդ փոսի շուրջ մեռյալներին պիտ կատարես դու մի ունդում.
Նախ և առաջ մեղրաջրով, այնուհետև մաքուր գինով քաղցրամուշիկ,
Երրորդ անգամ միայն ջրով: Վերուստ ցանի՛ր դու գարեղեն
ճերմակ ալյուր

Ու ծնկաչոք ջերմ աղոթիր դու անմարմին մեռյալների գլուխներին
520 Եվ խոստացիր, որ Իթակե հասնելուն պէս քո շատ գանձեր
Խարույկի մեջ պիտի նետես և պիտ գրնես ամենալավ կովը ստերջ,
Որ հատկապէս Տիրեսիասին զոհ կբերես մի այնպիսի խոյ թխագույն,
Որն հիրավի խաշիճքի մեջ ամենալավը կլինի:
Երբ գերափստ մեռյալների խմբակներին այդ ուխտն անես

դու սրտաբուխ
Եվ աղոթես, այնժամ գեների թխագույն խոյ և էգ ոչխար մի սևաթուր.
Գլուխները պիտի ուղղես դեպ Էրեբոս, ինքդ, սակայն, մի կողմ
կանգնիր,

Դեմքով դեպի գետի հոսքը: Այնժամ իսկույն բլուր-բլուրավոր
Մեռյալների հոգիները կհավաքվեն այնտեղ քո՛ շուրջ:
Ընկերներիդ իսկույն ևեթ խրախուսիր ու պատվիրիր՝

530 Բերթել, այրել այն ոչխարներն, որոնք արդեն խողխողված են
պղինձ սրով

Եվ ընկած են արդեն այնտեղ գետնաթափալ, իբրև զոհեր
Կորովագույն, ժանտ Հադեսին ու ահարկու Պերսեփոնին:
Իսկ դու ինքդ այնժամ իսկույն թուրը քաշիր քո երկապրի,
Կանգնիր այնտեղ և թույլ մի տուր, որ անմարմին մեռյալների
գլուխները

Գան, մոտենան անդ, արյունին, մինչև որ դու հարցնունք անես
Տիրեսիասին:

Քեզ նույնհետայն կոտտենա ազգերի տեր գուշակն հգոր,
Նա անհապաղ կպատմի քեզ քո ողջ ուղին, երկարությունը քո ճամփի,
Քո վերադարձն և այն՝ ինչպես դու ձկնառատ ծովի միջով
պիտի անցնես»:

Ասաց այդպես: Ծագեց այնժամ Արշալույսը ոսկեգան:
540 Նա ինձ հագցրեց մի պատմութան և մի թիկնոց շքեղագեղ,
Ապա ինքը՝ աստվածունին, ծածկոցն հագավ ձյունաշողիկ,
Գեղեցկափայլ ու նրբահյուս: Կարեց մեջքին նաև գոտի՝
Չքնաղ, ոսկե, գլխին ծածկեց նա սքանչելի և նուրբ մի քող:
Ես վեր կացա, ապարանքի միջով անցա ողիղ դեպի իմ ընկերներն:
Հորդորեցի նրանց իսկույն, գորովալիք խոսք ասացի ամեն մեկին.
«Բա՛վ է, որքան խոր քննցիք, բարեկամներ. քունը թողեք
քաղցրանուշիկ,
Ելեք, գնանք, քանզի Կիրկեն գերամեծար արդեն տվեց ինձ
խորհուրդներ»:

Այդպես այնժամ ես ասացի: Հնազանդվեց կորովալիք նրանց հոգին:
Սակայն և այժմ անդուստ բոլոր ընկերներինս ես անվնաս դուրս չտարա:
550 Կար նրանց մեջ մեկը՝ Էլպենոր անունով, որը կրտսերն էր բոլորից:
Քաջարի չէր նա կովի մեջ. ոչ էլ մի մեծ խելքի տեր էր:
Անդ, Կիրկեի ամուր տանը, ընկերներից մի փոքր հեռու
Եվ մեկուսի, քնած էր զով մի անկյունում, բայց գիճովցած:
Երբ նա լսեց ոտքի ելած ընկերների ձայնն ու աղմուկն,
Շուտ վեր թռավ տեղից հանկարծ, բայց սրտում իր նա մոռացավ,
Որ, վերևից ցած իջնելիս, պիտ բարձրաբերձ սանդուղքներով
իջնել ու գալ,
Եվ ողղակի գահավիժեց վերևից ցած ու ջախջախեց պարանոցը,
Անմիջապես նրա հոգին թռավ դեպի տունն Հադեսի:

Մինչդեռ նրանց՝ ողևորվող ընկերներինս, ես մոտեցա և ասացի.
560 «Գուցե արդեն դուք կարծո՞ւմ եք, որ մեկնում ենք մենք սիրելի
մեր հայրենիք,
Դեպ տունը մեր բարձրակտուր: Ոչ, մեզ Կիրկեն այժմ սահմանեց
այլ ճանապարհ.
Պետք է ողղվենք դեպ ապարանքը Հադեսի, դեպ անավոր
Պերսեփոնեն,
Որպեսզի մենք հարցում անենք այնտեղ հոգուն Թեբեքնակ
Տիրեսիասի»:

Այդ ասացի, և խորտակվեց իսկույն ևեթ սիրտը նրանց,
Ու վայր ընկան, գորովեցին նրանք գետնին, մագերն էին փետում գլխի,
Սակայն այդ զոր ջալակո՞ծից նրանց համար ոչ էլք եղավ, ոչ էլ օգուտ:

Այդպես ահա մենք ուղղվեցինք դեպի ծովափ, դեպի մեր մասին
արագրնթաց,

Բայց մեր սիրտը շատ տխուր էր, և արցունքն էր հոսում աղի:

Մենք այնտեղից ճամփա ընկանք, Կիրկեն մեզնից հեշտ, աննշմար
առաջ անցավ

570 Ու սևաթույր մավին կապեց նա գեր մի խոյ և թխագույն մի էգ ոչխար:

Այս, աստծուն ո՞վ կարող է աչքով տեսնել ու հասկանալ,

Երբ աստ ու անդ է նա անցնում և չի ուզում, որ մեկն ու մեկն

իրեն տեսնի:

Ե Ր Գ տ ա ս ն մ ե կ ե թ ո թ ք

ՄԱՀՎԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

Երբ որ եկանք, հասանք նավին ու ծովափին, նախ և առաջ
Արագընթաց մեր նավն այնտեղ աստվածային ծով ձգեցինք.
Տնկեցինք կայսր սև նավի և կախեցինք մենք առագաստն անմիջապես:
Վերցրինք ապա ոչխարները և նավի մեջ զետեղեցինք:
Վերջը ինքներս բարձրացանք նավի վրա՝ արտով տխուր, արտոսրահեղ:
Մինչդեռ Կիրկեն՝ գեղագանգուր, կորովալիք աստվածունին,
Մեզ ուղեկից հողմ առաքեց, որը, որպես ազնիվ ընկեր երախտագործ,
Մեր առագաստը ուղցնելով ծովի վրա, նավն էր քշում սևակտուց:
Բազմած էինք մենք նավի մեջ՝ ասրքավորման ույշ աշխատանքը

կատարած,

10 Իսկ մեր նավը դեսյի առաջ շարժում էին նավավարն ու քամիները:
Ամբողջ օրն այդ, նավը ծովում սլանալիս, լայն առագաստն էր
ծածանվում:

Մինչ մայր մտավ արևն արդեն, և խավարով ճանապարհները
ծածկվեցին,

Իսկ նավն հասավ խոր, անհատակ Օվկիանոսի սահմաններին:
Այնտեղ, ահա, գտնվում են կիսմերսցի մարդկանց քաղաքն ու երկիրը,
Որոնք հավերժ քողարկված են թուխ ամպերով, մութ մեգի մեջ,
Եվ չի նայում նրանց վրա արևն երբեք՝ ճառագայթով իր շողշողուն,
Ո՛չ այն ժամին, երբ բարձրանում է նա վերև, դեսյի երկիկքը

աստղազարդ,

Ոչ էլ այնժամ, երբ երկնքից նա դեսյ երկիրն է ետ գալիս:
Այդ տարաբախտ մանկանացու մարդկանց վրա դաժան գիշերն է
տարածված:

20 Երբ մոտեցանք այնտեղ ափին, նավը իսկույն դորս հանեցինք
դեսյի ցամաք,

Ոչխարները վերցրինք մեզ հետ ու գնացինք օվկիանոսի ափով կրկին,
Մինչև եկանք, այն տեղն հասանք, որը Կիրկեն ցույց էր տվել:

Չոհովող ոչխարն այնտեղ բռնած պահում էին Պերինդն ու Եվրիլոքը,
Իսկ ես իսկույն դուրս քաշեցի իմ կողքի թորը ասլրասուր
Եվ անհասպաղ փոս փորեցի՝ խորությամբ և լայնությամբ մի
արմունկի չափ:

Հետո փոսի բերանի մոտ կատարեցի հեղմունք թղոր մեռյալների՝
Նախ և առաջ մեղրաջրով, հետո գինով քաղցրամուշիկ,
Երրորդ անգամ՝ միայն ջրով, ապա վերուստ ես ցանեցի գարե-ալյուր:
Եվ ծնկաչոք աղոթեցի ես անմարմին մեռյալների գլուխներին:

30 Աղոթելիս ես խոստացա, որ Իթակե հասնելուն պես իմ թանկարժեք
իրերը պերճ

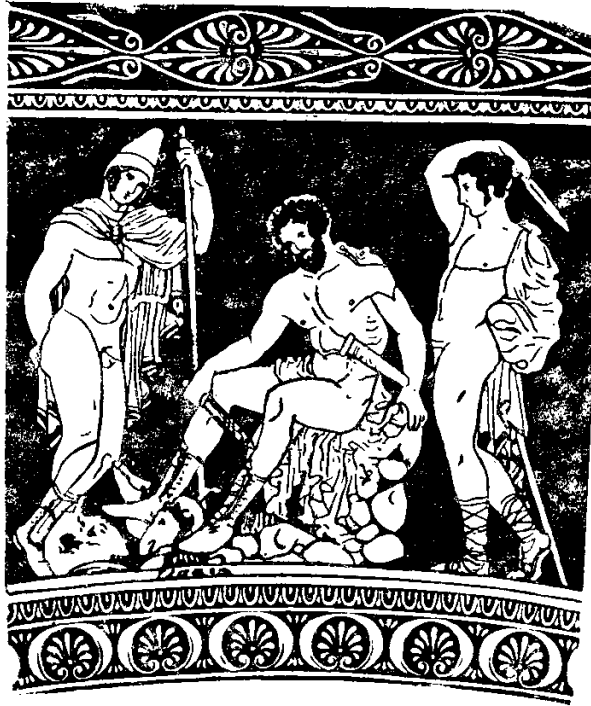
Չոհ կբերեմ խարույկի մեջ և կզոհեմ ամենալավ կովը ստերջ,
Իսկ հատկապես Տիրեսիսսին զոհ կբերեմ մի այնպիսի խոյ թխագույն,
Որը անշուշտ իմ խաշիքում ամենալավը կլինի:
Երբ գերափառ մեռյալների խմբակներին, ովստն անելով իմ արտաբուխ,
Աղոթեցի, վերցրի իսկույն ոչխարները և մորթեցի փոսի վրա:
Սև, մթագույն արյունն հոսեց, և սուրալով էրեքսից
Այնժամ եկան, հավաքվեցին հոգիները մեռյալների՝
Հարսնացուներ և նորատիք, բազմաչարչար ծերունիներ:
Սրտով դեռ նոր տանջանք տեսած կույս աղջիկներ կաշտատ, անհոգ

40 Եվ մարտիկներ բլուրաբազում՝ գեներ հագած արյունոտոգ,
Պղնձակոտ գեներով զարկված քաջախիզախ շատ-շատ մարդիկ.
Բլուր բլուրերը հավաքվեցին խանդակի շուրջ և ամենոր,
Ու բարձրացավ ճիչ-աղաղակ զարհուրելի: Գունատվեցի ես մահու չափ
Ապա իսկույն ընկերներին հորդորելով պատվիրեցի
Քեղթեղ, աչրեղ ոչխարներն այն, որ, խողխողված պղինձ սրով,
Ընկած էին արդեն այնտեղ գետնաթավալ: Պատվիրեցի, որ աղոթեն
Կորովագույն ժանտ Հադեսին և անարկու Պերսեփոնին:
Իսկ ես իսկույն դուրս քաշեցի սուր սուսերը իմ երկաչրի
Ու նստեցի փոսի եզրին՝ թույլ չտալով, որ անմարմին մեռյալների

50 Գլուխները հասնեն արլանն՝ մինչև որ ես հարցմունք անեմ
Տիրեսիսսին:

Նախ մոտեցավ ինձ Էլպեճոր իմ ընկերոջ դժբախտ հոգին,
Քանգի չէ՞ որ դեռ չէր թաղված նա հողի տակ լայնատուրած,
Նրա դիակն անդ, Կիրկեի ապարանքում էինք թողել մենք չթաղված,
Անսուգ, քանգի այլ հոգսերով էինք լարված այնժամ այնտեղ:
Երբ ես նրան այնտեղ տեսա, արտասավեցի, կարեկցությամբ
սիրտս լցվեց,

Ուտի նրան ես դիմեցի և ասացի խոսքերը իմ այս թևավոր.
«Ո՛վ Էլպեճոր, ինչպե՞ս է որ եկար, հասար այս խավարին՝
Իրր հետիտոն, ինձնից առաջ այդպես անցար, երբ ինձ բերեց սև
նավն արագ»:

Նկ. 4. Ռիսուար կանչում է մեղայների հոգիներին
(նկար սափորի վրա):

Այդ սասցի: Նա շշարով պատասխանեց և խոսք սասց.
 60 «Իրոցասնունդ Լաւերտածին, բազմահնար դու Ռիսուս,
 Ինձ կործանեց դաժան աղետն աստվածատուր, այլն գինին
 անշափավոր:
 Պսոկած էի եւ Կիրկէի տան կտորին, բայց մոռացել էի լրիվ,
 Ով, վերնից ներքն գալիս, պիտ բարձրաբերձ սանդուղքներով
 եւ իջնեմ ցած:
 Եվ ողղակի գործեցի վերնից ցած, ու ջախջախվեց պարանոցս,
 Այրպէս հոգիս իսկույն ևեթ թռավ դեպի տունն Հադէսի:
 Աղաչում եմ հաճուն նրանց, որ այստեղ չեն, բայց քո տանը
 ապրում են դեռ,
 Հաճուն կնոջդ և քո հոր, որ քեզ սնել է մանկության քո օրերին,
 Այլն հաճուն Տելեմաքի, որին, իբրև մինունարի, տանն էս թողել.
 Գիտեմ, որ դու, այժմ Հադէսի կացարանից հեռանալիս,

70 Ամբակառույց մալի պետք է դեպ էական կղզին ողողես,
 Ուստի ես քեզ աղերսում եմ, մի մոռանա, այլ ինձ հիշիր, իշխանատեր:
 Երբ հեռանաս դու այնտեղից, մի թող դու ինձ անուշադիր,
 Եվ չթաղված, որ գայրույթը աստվածների դու աշտպիտով չհարուցես:
 Իմ մարմինը, գեներքիս հետ, աղաչում եմ, հրկիզեցեք խարույկի մեջ
 Եվ այնպես ծովի ափին շիրիմ-դամբան կանգնեցեք ինձ,
 Որ դժբախտիս գործն իմանան շատ շատերը մաև գալիք սերունդներից:
 Կատարիր դու թախանձանքս, գերեզմանիս վրա տնկիր դու այն իմ թին,
 Որով կյանքում թիավարել եմ սիրելի ընկերների հետ միասին»:
 Ասաց աշտպես: Իսկ ես նրան խոսք ասացի ի պատասխան:

80 «Թշվառակա՛ն, աչք ամենը, որ խնդրեցիր, կանեն այնտեղ,
 կկատարեն»:
 Այդպես ահա, մտած այնտեղ, տխուր-տրտում խոսում էինք
 մենք իրար հետ:
 Թորք մեկնած փոսի վրա՝ արյունն էի ես պանսպանում,
 Մինչ ուրվականն իմ ընկերոջ փոսի այն կողմը բարբառում էր
 տակավին:

Եկավ այնժամ ու մոտեցավ մաև մեռած մորս հոգին՝
 Անտիկլիան, որ ծնվել էր քաջակորով Ավտուլիկից:
 Ես կենդանի թողի նրան, երբ հեռացա դեպի Իլիոն սրբազնատուրք...
 Արտասպեցի, երբ որ տեսա ես իմ մորը, սիրտս լցվեց ափսոսանքով,
 Բայց և այնպես թույլ չտվի, որ մոտենա նա արյունին,
 Մինչև որ ես հարցմունք անեմ Տիրեսիասին, թեպետ փիշոն էր
 իմ դառնագին:

90 Այդ միջոցին թեքեացի Տիրեսիասի հոգին եկավ ու մոտեցավ՝
 Ոսկի մալյան ձեռքին բռնած, ինձ ճանաչեց ու այս ասաց.
 «Աստվածազա՛րմ Լաերտածին, ո՛վ Ոդիսևս քազմահնար,
 Ի՞նչ ես եկել դու, տարաբախտ, լույսը թողած արեգակյան,
 Որ այժմ տեսնես մեղայների սովերները և անխնդուն աշխարհը այս:
 Բայց ետ քաշվիր դու խանդակից, սուր սուսերդ դու դեմ գցիր,
 Որ գեթ խմեն արյունը այս ու քեզ հայտնեն ճշմարտացի ես ամեն բան»:
 Ասաց աշտպես: Ետ քաշվեցի և սուսերն իմ արծաթազամ
 Ես կոխեցի պատյանի մեջ: Իսկ ծեր գուշակը մեծափստ,
 Երբ որ խմեց թուխ արյունը, անդ ինձ դիմեց ու այս ասաց.

100 «Վերադարձ ես դու փափագում, ո՛վ Ոդիսևս արժանագույլ,
 Բայց քեզ համար այն դժվարին պիտի դարձնի աստվածն հզոր:
 Չեմ կարծում ես,
 Որ քո մասին երկրասասանը մոռանա: Սրտում քո դեմ նա դիս ունի,
 Ոխակալ է. կուրացրել ես դու սիրելի նրա որդուն,
 Բայց աղետներն հանդուրժելուց հետո պիտի ետ գնաս քո հայրենիքը,
 Հարկավ, եթե զայն դու քեզ և տենչանքը ընկերներիդ այն ժամանակ,

Երբ քո նավով անրակառույց դու անց կենաս ծովը կարույտ
Եվ, հասնելով Թրինակիա կղզուն, դուրս գաս իսկույն ցամաք:
Անդ կգտնես դու արածող պարարտ եզներն ու խաշինքը ամենադեղին,
Վառ Հելիոսի, որը լսում և տեսնում է ամենուրեք և ամեն բան:
) Եթե դրանց դուք ձեռք չտաք, թողնեք, անցնեք՝ ձեր վերադարձը
հիշելով,

Այնժամ կգաք դուք Իթակե, թեկուզ բազում ժանտ աղետներ
կրելուց ետ:

Սակայն եթե ձեռք տաք դրանց, գուշակում եմ մահ և կորուստ
Ընկերներիդ ու քո նավին: Անձամբ ինքդ գուցե փրկվես,
Բայց ետ կգաս դու անազան ու չարաբախտ, գրկված բոլոր
ընկերներից

Եվ մի օտար նավի վրա: Գոռ կգտնես քո տանն աղետ ու փորձանքներ՝
Գույքդ անխիղճ վատնող, լափող, ամբարտավան շատ-շատ
մարդկանց,
Որ քո տիկնոջն աստվածակերպ խոստանում են, իբրև խոսնայր,
շատ ընծաներ:

Բայց դու, հարկավ, պիտի լուծես քո վրեժը այդ բռնակալ գործի համար,
Իսկ երբ որ դու քո հարկի տակ խոսնայրներին ոչնչացնես
) Սուր սրիհնձով, բացեիքաց կամ որևէ խարդախությամբ,
Թեթևագույն մի թի վերցրած, ճանապարհվիր, գնա շուտով դու շրջելու,
Մինչև որ գաս, հասնես մարդկանց, որոնք ծովին անձանոթ են,
Որոնք իրենց կերակուրը ուտում են միշտ առանց աղի:
Անդ չգիտեն նրանք բնավ ո՛չ կարմրակող նավեր արագ,
Ոչ էլ թիեր թեթևաշարժ, որպիսիները նավերի թևերն են ժիր: Իս
Քեզ պարզ նշան կասես, որը չես մոռանա, այլ կհիշես դու
հեշտությամբ:

Եթե ճամփորդ մի որևէ քեզ հանդիպի և քեզ հարցնի,
Թե դու այդ ի՞նչ բահ ես տանում՝ դրած ուսին քո փառահեղ,
Կանգնիր իսկույն և քո թեթև այն նավաթին ցցիր հողին
) Ու փառավոր գոհ մատուցիր իշխանագոր Պոսիդոնին.
Չոհիր մի խոչ, այլև մի եզ և խոզերին բեղմնավորող մի գեր վարագ:
Եվ բացի այդ՝ գոհ կատարիր հարչուրեզնյա, երբ որ իրոք դու տուն
դառնաս,

Չոհ՝ լայնավիր երկնքի տեր գերերջանիկ աստվածներին,
Բայց բողոքին, ինչպես հարկն է: Ծովի վրա չես մեռնելու,
Մահդ թեթև է լինելու, և միմիայն այն ժամանակ,
Երբ ուժասպառ լինես անդորր ծերությունից, երբ որ շուրջդ
Ծառ երջանիկ մարդիկ լինեն: Այսքանը քեզ գուշակում եմ
ես ճշմարիտ»:

Ասաց այդպես, իսկ ես նրան այս ասացի ի պատասխան.

«Ո՛վ Տիրեսիս, աստվածներն են այդ ամենը վիճակել ինձ:
 140 Բայց նաև սա դու ինձ ասա, ճշմարիտը պատմիր միայն:
 Ահա այստեղ տեսնում եմ ես նաև հոգին իմ մեռած մոր.
 Ահալասիկ, նա բոտ ու մուկջ նստած է այժմ արյունի մոտ
 Եվ, կարծես թե, չի հանդգնում որդուն նայել, խոսել ինձ հետ:
 Ասա, տեր իմ, ինչպե՞ս անել, որ նա այստեղ ինձ հանաչի»:
 Այդպես ահա էս ասացի: Նա ինձ իսկույն պատասխանեց
 ու խոսք ասաց.

«Ես ճեշտությանը այդ կասեմ քեզ, և դու իսկույն կհասկանաս:
 Մեռյալների՝ հոգիներից ում որ թույլ տաս, որ արյունին այս մոտենա,
 Նա կպատմի քեզ ամեն բան ճշմարտացի, իսկ ում մերժես
 Եվ թույլ չտաս, որ մոտենա, նա լռելիացն էս կզմա»:
 150 Այդպես այնժամ ասաց հոգին իշխանագոր Տիրեսիսի:
 Երբ որ բախտն իմ նա ինձ հայտնեց, իսկույն մտալ տունն Հաղեաի:
 Մինչ էս անշարժ անդ մնացի, մինչև որ մայրս մոտեցավ.
 Նա թխագույն արյունն ըմպեց, ինձ ճանաչեց և աննապաղ,
 Բարձրահառաչ անդ բարբառեց ու խոսքն ասաց այս թեպիտ.
 «Ո՛հ, իմ սրբակ, ինքո՞ւ այդպես, դեռ կենդանի, ինչպե՞ս նստար
 Դու խաղարին այս մթագույն: Դժվա՛ր է խիստ, որ կենդանի
 մարդն այս տեսնի:

Արդ, մեր միջև գետն է հոսում, հեղեղատներն են անոեղի,
 Իսկ սառչևից, մինչև գետը, խոր հորձանքն է օվկիանոսի,
 Որ չի կարող հետիոտն մարդի՞ անցնել բնավ, եթե չունի ամբակոտ նավ:
 160 Եվ մի՞թե դու Տիրոսյայից նոր էս գալիս նավիդ վրա սևակտուց՝
 Այդքան երկար թափառելով ընկերներիդ հետ միասին: Մի՞թե ցայժմ
 Դու չես եղել Իթակեում, դեռ չես տեսել քո հարկի տակ դու կնոջդ»:
 Ասաց այդպես: Իսկ էս հրան այս ասացի, հանց պատասխան.
 «Ա՛խ, իմ մայրիկ. միայն կարիքն ինձ բերեց տունը Հաղեաի,
 դեպի դժոխք,

Որ թերացի Տիրեսիսի հոգուն այստեղ հարցմունք անեմ: Ես տակավին
 Դեռ չեմ հասել քաղցր ավերին արեական, ոտք չեմ դրել դեռ էս իրոր
 Մեր հարազատ երկրի վրա, այլ շրջում եմ դեռ չարաղետ և հոգևատանջ
 Այն օրվանից, երբ մեզ տարավ Ագամեմնոնն աստվածագարմ
 Դեպի Իլիոնը ձիաբույժ, որ անդ մարտենք տրոյացոց դեմ:

170 Սակայն հիմա դու ինձ ասա և ճշմարիտը պատմիր այժմ.
 Կորստաբեր օրհասի ի՞նչ հարված արդյոք քեզ կործանեց.
 Երկարատև տկարությունն դու քաշեցիր, թե՞ Արտեմիսը գետաձիգ
 Այսբնկրով թեթևաշարժ քեզ սպանեց հանկարծակի:
 Պատմիր նաև իմ հոր մասին, որդու մասին, որին այնտեղ թողեցի էս.
 Արդյոք նրանց ձեռքի՞ն է դեռ իշխանությունն իմ անասմամբ,
 Թե՞ այլ մարդիկ գավթել են այն և խոսում են, որ ետ չեմ գա էս այլևս:

- Պատմիր դու իմ օրինական կնոջ մասին, նրա մտքերն ու տենչանքը:
Մնո՞ւմ է դեռ նա որդու մոտ, պահպանում է նա իմ գույքերը անվնաս,
Թե՞ որևէ գերահռչակ արեացի նրան վերցրել է կնություն»:
- 180 Այդպես այնժամ ես ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց
մայրն իմ հարգո.
«Մնում է դեռ հավատարիմ Պենելոպեան յոխոր սրտով և հալումա՞շ՝
Քո սեփական ապարանքում և անցկացնում օրն ու գիշերը վշտաբեկ.
Ողբում, կոծում է անդադար, արտասվում է նա դառնադառն:
Դեռ չի գավթել քո մեծաշուք իշխանությունն այնտեղ ոչ ոք,
Իսկ հողերդ Տելեմաքոսն է մշակում խաղաղությամբ ու համերաշխ՝
Մասնակցելով խնջույքներին, որոնք պատշաճ են փառաշուք
իշխանազնին,
Քանզի բոլորն հրավիրում են միշտ նրան: Մնում է դեռ և հայրը քո՝
Այնտեղ, գյուղում, դաշտերի մեջ: Քաղաքը նա չի այցելում.
Զուրկ է, չունի ո՛չ անկողին, ո՛չ մահճակալ իր ծածկոցով,
ոչ փափուկ բարձ,
- 190 Իսկ ձմեռը տանն է քնում, ստրուկների հետ միասին,
Օջախի մոտ ու փոշու մեջ և ծածկվում է հագուստներով իր ցնցոտի:
Բայց երբ գալիս է ամառը կամ աշունը փարթամաճոխ,
Պերճ խաղողի այգու լանջին ամենուրեք նրա համար,
Թափված փափուկ տերևներից, պատրաստ է միշտ թավ անկողին:
Անդ պառկում է նա վշտաբեկ, սիրտը ցավին միշտ անձնատուր՝
Քո վիճակն է լալիս անվերջ ու լցված է նա դառնությամբ իր ծերության:
Չէ՞ որ և ես այդ վիճակում կործանվեցի, և ժամու օրհասն ինձ նվաճեց:
Քանզի մեր տանն ինձ չի հասել ինքն՝ Արտեմիաը նետաձիգ,
Ինձ չի գարկել նա, քաջատես, սլաքներով թեթևաշարժ
- 200 Ու չի ճնշել, նմանապես, ինձ որևէ տկարություն,
Որն, ուժաթափ մեզ անելով, կորզում է միշտ մարմնի միջից
մարդու հոգին:
Ստրջանքը, այլև վիշտը միշտ քո համար, ո՛վ Ռդիսևս, և կարողոր,
Որ հեռու ես դու մայրական գորգուրանքից, ինձ գրկեցին
քաղցր կյանքից»:
Ասաց այդպես, և իմ սրտում միտք հղացա այդ միջոցին.
Ես կամեցա բռնել, գրկել իմ հանգուցյալ մոր սուրբ հոգին:
Երեք անգամ ես նետվեցի, և դրդում էր ամեն անգամ սիրտս հուժկու,
Երեք անգամ նա խույս տվեց, ինչպես երազ, հանց մի սուվեր:
Եվ առավել խորունկ մի ցավ, նոր ստրջանք սիրտս զգաց,
Ուստի նրան անդ կանչելով խոսքն ասացի այս թևավոր.
- 210 «Մա՛յր իմ, ինձնից խուսափում ես. չէ՞ որ կարոտ եմ չափազանց,
Որ գեթ այստեղ, տանն Հադեսի, մենք ձեռքերով մեր սիրելի
գրկենք իրար,

Որ երկուսուքս ջերմ արցունքով սրտերին տանք թեթևություն:
Ո՛հ, գուցե ինձ սուկ ուրվական է ուղարկել Պերսեփոնեն ազնվամեծար,
Որ առավել ես հեծե՛ծամ, պիրոս լցվի մոր ստրջանք»:
Ադրպես ահա ես ասացի, և ինձ իսկույն պատասխանեց

հարգո մայրն իմ.

«Վա՛յ ինձ, որդյակ, որ առավել դժբախտն ես դու մահկանացու
մարդկանց մեջ.

Ոչ, բնավիճն քեզ չի խաբում Պերսեփոնեն, դուստրը Ջևսի,
Այլ այդպես է մարդու վիճակն, երբ որ արդեն դառնում է նա
մահվան բաժին,

Եվ նրա մեջ ջերմ այլևս չեն կապակցում միսն ու ոսկրերը միսձուլ,

220 Այլ ամեն ինչ լափլփում է գորությունը բորբ կրակի,
Երբ որ ոգին բաժանվում է ոսկորներից իր սայիտակ:
Միճչդեռ հոգին, դուրս թռչելով, սուրում է և սավառնում է երագի պես:
Սակայն շուտով աճապարհի դու դեպի լույս և այս ամենը լավ միշիբ,
Որպեսզի անդ, քո կնոջ հետ տեսնվելիս, ասածներն իմ
նրան պատմես»:

Ադրպես, միմյանց հարցեր տալով, խոսում էինք մենք միասին,
Մինչ մոտ եկան անթիվ կանաչք՝ որդված կանքով ազնվամեծար
Պերսեփոնի.

Որքան կային իշխանների պերճ տիկիճներ ու դատրիկճեր՝
Խումբ-խմբովի հավաքվեցին շուրջը այնտեղ սև արյունի:
Եվ ես արդեն խորհում էի. ինչպե՞ս արդյոք հարցմունք անեն
ամեն մեկին:

230 Արդ, իմ սրտում այս խորհուրդը ինձ լավագույնն այնժամ թվաց.
Դուրս քաշելով ուսիցս կախ իմ սայրաստր թուրը իսկույն՝
Թույլ չտվի, որ միասին, միահամուռ, խմեն բոլորը սև արյունն,
Ուստի նրանք հերթով էին ինձ մոտենում և խոսք ասում սերունդների,
Ջարմի մասին: Իսկ ես կարգով հարցնում էի ամեն մեկին առանձնակի:
Ահավասիկ, նախ Տիրոյին այնտեղ տեսա, գերապատիվ հոր զավակին:
Եվ նա պատմեց, որ սերունդն է ինքը վսեմ Սալմոնիսի:
Ասաց նաև, որ ինքն իրոք ամուսինն է Էոլոսյան Կրեթեսի:
Միրահարվեց նա Էնիպեոս աստվածային բուռն գետին,
Որ ամենից գեղեցիկն է երկրի վրա հոսող բոլոր ջինջ գետերից:

240 Արդ, շատ անգամ գալիս էր նա հորդանոսան Էնիպեոսի պերճ
այլաց մոտ,

Եվ բնրունեց տեսքը գետի Պոսիդոնը երկրասասան,
Որ նրա հետ այնտեղ սիրով զուգավորվեց ալեկոծվող ջրերի մեջ,
Իսկ շատագույն, բեռնանման ալիքները փրփրաթաթախ խիստ փքվելով
Ռարցրիճ իսկույն և՛ աստրծուն, և՛ մեղապարտ կնոջը այդ.
Նուս բնեցրեց այնտեղ կույսին և արձակեց վառ, կուսական նրա գոտին:

Երբ հագեցրեց աստվածն այդպես սիրո տոփանքը իր արտի,
Բռնեց իսկույն ձեռքը կույսի, անվասը կոչեց և խոսք ասաց.
«Յճճա, ա՛յ կի՛ն, ու պարծեցիր դու մեր սիրով: Իսկ երբ տարին գա,
լրանա,

- Դու կծնես վե՛ն գավակներ, զի միացումն աստըծու հետ անպտուղ չէ:
- 250 Բայց դու նրանց լավ խնամիր, պահիր, սնիր միշտ ուշադիր,
Եվ անունն իմ քո մեջ թող միշտ գաղտնի մնա: Արդ տուն գնա.
Ես եմ անա քո դեմ կանգնած՝ Պոսիդոնը երկրատառան»:
Այդպես ասաց և պեծուրի նա ծովի մեջ սուզվեց իսկույն:
Իսկ կույս Տիրոն ողիացավ, ապա ծնեց Պելիաս, Նելևս չքնաղ որդոց,
Երկուսով էլ նրանք հետո դարձան Ջևսի կամակատար քաջ հերոսներ:
Պելիասն ապրեց բազմատառտ ու խաշնավետ շեն Իոլկոսում,
Իսկ մյուս եղբայր քաջ Նելևսը՝ Պիլոսի մեջ ավագածիր:
Ապա կանանց պերճ թագուհին ծնեց որդոց Կրեթևսի՝
Ամիթաոն ձիավարժին, քաջ Էտոնին ու Փերեսին:
- 260 Այնտեղ տեսա Անտիոպին՝ Աստպոսի պերճ աղջկան, որն իմ առաջ
Պարծենում էր, որ քնել է մինչև անգամ Ջևսի գրկում
Եվ ծնել է երկու գավակ՝ Ամփիոնին և Ջերոսին:
Առաջիններն էին սրանք, որ հիմնեցին յթնադուռն Թերե քաղաքն,
Ու կանգնեցին նրա շուրջը բարձր պարիսպ, քանզի չէին կարող ապրել
Լայնատարած, բայց անպատանեչ Թերեի մեջ, թեպետ հզոր էին նրանք:
Տեսա նաև Ալկմենեին, Ամփիտրիոնի չքնաղ կնոջն,
Որ, Ջևսի հետ միանալով սիրակարոտ գրկում նրա,
Աշխարհ բերեց Հերակլեսին՝ քաջախիզախ, առյուծապիրտ մեծագործին:
Տեսա այնտեղ Մեգարեին, որ դատրիկն էր իշխանագոր Կրեոնի,
- 270 Որը դարձավ կողակիցը Ամփիտրիոնի անպարտելի, հզոր որդու:
Տեսա ես մորն Էդիպոսի՝ գեղեցկափայլ Էպիկաստին.
Խելակորո՛ւյս, նա կատարեց մի ահալիոր և ժանտ ոճիր. ամուսնացավ
Իր որդու հետ: Սա սպանեց իր ծնող հորն ու միացավ ապա մոր հետ:
Այդ արարքը կամքով ամմահ աստվածների հայտնաբերվեց:
Թեև դաժան տառապանքներ կրեց Էդիպոսը հետո, բայց և կամքով
Աստվածների նա սիրելի իր Թերեում իշխեց երկար ու պանծալի:
Կինը սակայն տունը իջավ գորեղ պահակ ժանտ Հադեսի:
Իր կյանքին ինքը վերջ տվեց. նա մարդակին կապեց չվանը
հանգուցված
- Ու այդ քայլին դիմեց վշտոտ, իսկ ամուսնուն թողեց նա բյուր
աղետ ու ցավ,
- 280 Որոնք մարդկանց առաժառակն պատճառում են Էրիհիսները մաշրական:
Տեսա նաև չքնաղատես Քրոնիսին, որին, իբրև բարձր տիպար
Գեղեցկության, առավ Նելևսը կնության՝ տալով անթիվ վարձ ու վճար:
Մինիական Օրքոմենում թագավորող Իասոսյան Ամփիոնի

Կրտսերագույն դատրիկն էր դա, որ Պիրտում վեհ Նելսսից,
Իբրև նրա պերճ թագուհին, ծնեց փայլուն, գերահռչակ քաչ գավակներ,
Որպիսիներն էին Նեստորն, Քրոմիոսն ու Պերիկլիմենը մեծագոր:
Քլորիսը, ծնեց հետո վեհ Պերոյին, որ սքանչելի էր մարդկանց մեջ:
Սա խոսնայրներ ունեց բազում և մեծամեծ: Սակայն կամքն էր
քաջ Նելսսի՝

Միայն նրան տալ աղջկան, ով քաջաբար Փիլակեից բշի, բերի
290 Լայնաճակատ ու կորեղջյուր արջառները հզորագոր Իփիկլեսի:
Եվ հանձն առավ այդ կատարել մի գերհրաշ և քաջ գուշակ,
Բայց խափանեց փորձը նրա ժամտածուտ բախտն աստվածակամ,
Այլն կապանքը ահավոր և հովիվները գյուղակամ:
Անցան օրեր ու ամիսներ, տարին արեց շրջապտույտ,
Ժամկետն հասավ, և գերվածը Իփիկլեսին հայտնեց կամքը
աստվածների,

Ու զորութունն Իփիկլեսի, ազատելով այդ գուշակին,
Նրա կապանքը արձակեց, և կատարվեց կամքը Չևսի:
Տեսա այնտեղ ես Լեդային, Տինդարևսի կնոջն հզոր,
Որն և ծնեց Տինդարևսից քաջախիզախ զույգ գավակներ՝

300 Պոլիդևկին՝ բռնամարտում քաջամարտիկ և Կաստորին ձիամարզիկ:
Երկուսին էլ ողջ ու առողջ, դեռ կենդանի, կենսատու հողն
իր մեջ թաղեց

Անդ՝ երկրի տակ: Նրանք անչափ հարգված են միշտ Չևսի կողմից
Եվ ամեն օր նրանք հերթով ու փոփոխությամբ մահաճում են և հերթով էլ
Կենդանանում, մինչդեռ փառքով աստվածներին են հավասար:
Իփիմեդիան իմ դեմ էլավ, Ալոևսի չքնաղ կինը,
Եվ սա նույնպես պատմում էր ինձ, որ ինքն իրոք Պոսիդոնի
հետ միացավ,

Ապա ծնեց երկու զավակ՝ աստվածակերպ վեհ Օտոսին
Եվ գերհռչակ Էփիալտին, որոնք սակայն կարճ ապրեցին:

Նրանց սնեց մայր-երկիրը սննդարար. կտրիճ էին գեղեցկափայլ,
310 Քաջահասակ և ամենքին գերազանցող, բացի միայն Օրիոնից:
Երբ ինձամյա դարձան նրանք, լայնքն էր նրանց՝ ինը արմունկ,
Իսկ փառապանծ հասակների բարձրությունը հասավ նույնիսկ
ինը գազի:

Նրանք մի օր Օլիմպակյաց աստվածներին սպառնացին հանդգնաբար,
Որ երկնքում կհարուցեն զարհուրելի խռովություն,
Միտք հղացան՝ Օսսա լեռը դնել գլխին Օլիմպոսի, իսկ Պելիոնն
Անտոսախիտ տնկել գլխին այդ Օսսայի, որ գեթ հասնեն մինչև երկինք:
Կարող էին կատարել այդ, եթե կյանքից չզրկվեին:

Մինչ կործանեց նրանց որդին Չևս զգոնի ու Լետոյի գեղեցկավարս.
Եվ երկուսին էլ միասին, նախքան սլաոնեց նրանց այտերը աղվամազ,

- 320 Նախքան նրանց կզակները ծածկըվեցին խիտ մորուքով:
Այնտեղ տեսա ես Փեղրային, Պոկրիսիսին, Արիադնեին,
Որն իմաստուն, մեծ Մինոսի պերճ դստրիկն էր չքնադատեա:
Կրետե կղզուց նրան Թեսևսն առավ, տարավ դեպի Աթենքը սրբածես,
Սակայն այդ գործը ձախողվեց, քանզի ճամփին, Դիե կղզիւմ
նրան հանկարծ,
Դիոնիսի մեղադրանքով, մտով զարկեց Արտեմիսը:
Տեսա նաև ես Մերային, Կլիսենեին ու Էրիսիլեին դաժան,
Որը սիրած իր ամուսնու մահվան համար շատ թանկարժեք
ոսկի ստացավ:
Բայց չեմ կարող ես մի առ մի այժմ ձեզ պատմել բյուր-բյուրերի
մասին այստեղ,
Որքան այնտեղ տեսա կանանց կամ դստրերի դյուցազնական
հերոսների,
Քանզի նախքան այդ պատմելը կանցնի գիշերն աստվածային,
330 Սակայն արդեն ժամանակն է՝ քուն մտնելու ընկերներին հետ միասին,
Նստի վրա կամ հենց այստեղ, իսկ իմ ողու համար արդեն
դուք պիտ հոգաք»:
Ասաց այդպես, և մուգ էին բոլորեքյան ու խորախոր լուսյան մեջ:
Սքանչանքով այդ հիացած՝ նստած էին ապարանքում սովերակիտ,
Եվ առաջինը խոսք ասաց անդ Արետեն լուսաթևիկ.
«Ո՛վ փեակներ, ի՞նչ եք արդյոք դուք մտածում այս վատավոր
քաջի մասին,
Սրա տեսքի և հասակի, վեսմ, ազնիվ իելքի մասին.
Թեպետ նա իմ հյուրն է միսցն, բայց բոլորդ պարտավոր եք
պատվել նրան:
Պետք չէ բնավ անապարել, ճանփա դնել, որ բնծաները քիչ լինեն՝
340 Մի այսպիսի մարդու համար: Չէ՞ որ բազում հարստություն,
Ողորմությամբ աստվածների, մեր տներում է կուտակված»:
Այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց ծերուկ հերոս Էքենեոսն,
Որ տարիքով փեակներից ախազագույնն էր հիրավի.
«Բարեկամներ, ոչ ապաքեն մեզ հակառակ կամ անարժան
Մտքեր ասաց խոհեմամիտ մեր թագուհին: Պետք է պատվով
լսենք նրան:
Խոսքը սակայն, այլև գործը պատկանում են հզոր կամքին Ալկինոսի»:
Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոսը.
«Ամենը այդ կկատարվի, ինչպես խոսքով այստեղ ասվեց,
քանզի դեռ ես
Կենդանի եմ և թիասեր փեակների իշխանավորն եմ իսկապես:
350 Թող հյուրը մեր քիչ սպասի, թեպետ աստիկ նա կարոտ է:
վերադարձի,

Թող համբերի մինչև էգուց, մինչև որ ես կարողանամ, ըստ պատշաճի,
Լրիվ բոլոր ընծաները լավ հավաքել, իսկ առաքումն աստ կհոգան
Բոլոր քաջերն և անձամբ ես, քանզի իմն է իշխանությունն

այս ազգի մեջ»:

Իսկույն նիսն պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսևը ամենիմաց.
«Իշխանավոր Ալկինոս, որ մարդկանց մեջ գերազանց ես ու մեծագույ.
Եթե պետք է, և պատվեր տաք այստեղ դուք ինձ, ես կմնամ

ամբողջ տարի,

Որ պատրաստեք առաքումն իմ և շնորհեք հարուստ ու պերճ

ինձ նվերներ:

Գոհ կլինեմ ես և աչդպես, քանզի իրոք շատ ավելի օգտավետ է
Լի ձեռքերով վերադառնալ սիրանվեր իմ հայրենիք,

360 Եվ առավել սիրահոժար ինձ կընդունեն բոլորն այնտեղ,

Երբ որ հասնեմ ես Իթակե, և ինձ տեսնեն ազգի մարդիկ»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոսը.

«Նայում ենք քեզ, ո՛վ Ողիսև, և չենք կարող մենք միտք անել,

Որ դու հիմա մի ստախոս սրիկա ես. մեզ մոտ, այստեղ այդպիսիներն
Բազմաթիվ են և տարածված, որոնց սնում է երկիրը այս սևերես:

Նրանք գիտեն այնքան լսիրջ ստել, խաբել, որ դժվար է այդ ըմբռնել:
Մինչ միտքն է քո բարձր ու վսեմ, խոսքերն են քո գեղապաճույճ

ու գերազանիվ:

Արգիացոց բախտի մասին և չարաբաստ աղետները քո վշտայի

Դու պատմեցիր մեզ վաչելուչ, ինչպես երգիչ մի քաղցրաձայն:

370 Սակայն հիմա դու այս ասա և ճշմարիտը ինձ պատմիր.

Տեսա՞ր դու քո աստվածատես ընկերներից մեկն ու մեկին,

որոնք քեզ հետ

Եկել էին այնտեղ, Էլիոն, բայց օրհասին արժանացան անդ չարաղետ:
Երկար է դեռ գիշերը այս, և տակավին ժամանակ չէ

Քուն մտնելու մեր հարկի տակ: Պատմիր գործերն այն գերհրաշ

ու մեծաքանչ:

Պատրաստ եմ ես քեզ այժմ լսել թեկուզ մինչև Արշալույսը

աստվածային,

Եթե միայն ցանկանում ես պատմել դու մեզ քո աղետները

չարատանջ»:

Պատասխանեց իսկույն նրան Ողիսևը աստվածարժան.

«Իշխանագոր Ալկինոս, որ մարդկանց մեջ գերազանց ես ու մեծագույ.
Ե՛վ քուն մտնելն, և՛ պատմելը ունեն իրենց ժամերն ուրույն,

380 Բայց եթե դու ցանկանում ես լսել նորից, ես հաճույքով կպատմեմ քեզ

Է՛լ ավելի դառնակակիժ աղետներն իմ ընկերների, որ ողջ-առողջ

Տրոյական մարտակովում խույս տվեցին մահ-օրհասից, սակայն հետո.
Ետ դառնալիս, կործանվեցին խարդախությամբ ստոր կնոջ:

Ահաւասիկ, երբ ողջախոն Պերսեփոնէն անդ ամենոր
Յրիվ տվեց բոլոր կանանց և կույսերի հոգիները ստվերացած,
Ինձ մոտեցավ Ասորիդեսի հուշտ տխրադէմ, մուսլ հոգին:
Շրջապատել էին նրան հոգիները նրա դժբախտ ընկերների,
Որ նրա հետ կոտորվեցին Էգիսթոսի դաժան ձեռքով նույն հարկի տակ:
Երբ նա խնեց աղյուներ թուխ, ինձ ճանաչեց, ապա իսկույն

390 Նա լաց եղավ, ջե՛րս, աղեկեզ, արցունք թափեց անդ դառնադառն
Ու տարածեց ձեռքերն իմ կողմ. փափագում էր, որ ինձ գրկի,
Սակայն չկար էլ նրա մեջ ոչ կորովի ամրությունը, և ոչ էլ ուժ,
Որոնք կային մի ժամանակ անդամների մեջ մեծագոր ու եռանդուն:
Այդ տեսնելիս՝ կարեկցությամբ լցվեց հոգին. արտասուցի ես սրտագին
Ու, դիմելով իսկույն նրան խոսքն ասացի այս թեւափոր.
«Ազամեմնոն Ասորեսորդի, ո՛վ մեծափառ դու ազգավար,
Ի՞նչ վիճակում քեզ տապալեց մահվան օրհասը կործանիչ:
Գուցէ նույնիսկ Պոսիդոնը քեզ խորտակեց նավերիդ հետ, իր ալլաց մեջ՝
Ահագնակի բորբոքելով մրրկահույզ շունչն հողմերի,

400 Կամ թե գուցէ քեզ ցամաքում, որևէ տեղ, խորտակեցին չար թշնամիք
Այն ժամանակ, երբ փորձեցիր շորթել խաշիճքն և նախիրները եզների
Եվ կամ գուցէ մի որևէ քաղաքի դէմ՝ կանանց համար անդ կովելիս»:
Աղոյսն ահա ես ասացի, և նա իսկույն ի պատասխան այսպէս խոսեց.
«Աստվածատուն Լաերտածին, ո՛վ Ռիսես բազմահնար,
Ոչ, ապաքէն Պոսիդոնն ինձ չի խորտակել իմ նավերի հետ միասին՝
Ահագնակի բորբոքելով մրրկածուփ շունչն հողմերի:
Չեմ կոտորել նաև մարդիկ թշնամակամ ինձ ցամաքում,
Այլ Էգիսթոսն ինձ պատրաստեց մահ ու կորուստ և շնորհիվ

չարադաժան

Ու անիծչալ իմ ժանտ կնոջ. ինձ նեկզարար տուն կանչելով՝

410 Խնջույքի մեջ, ինչպէս հաճախ մտորի մոտ խողխողում ե՞ն գոհ եզանը,
Կոտորվեցին այնտեղ բոլոր իմ ընկերներն, հանց կոտորվում են

չառ անգամ

Մեծահոշակ, հարուստ մարդու հարսանիքին կամ խնջույքում

ճոխ ու կիսրար

Կամ փառավոր խրախճանքին՝ պարարտ խոզեր ճերմակատամ:

Դու, հիրավի, հանդիպել ես հաճախ կովում բազում մարդկանց՝

Մե՛ն ու մե՛նակ սպանվելիս կամ շփոթում արյունոտոգ պատերազմի,

Բայց դու սրտանց է՛լ առավել արտոսրացալտ պիտ ողբալիք

դառնակսկիծ,

Թե տեսնելիք, ինչպէս էինք մենք բոլորս թափված գետնին, սեղանների,

Գավաթների միջև այնտեղ, ուր հատակն էր ամբողջ ծածկված

հոծ արյունով:

Ես լսեցի Պրիամոսյան Կասսանդրայի դժբախտ ճիշը և սղաղակէ,

420 Որին՝ այնտեղ իմ պատճառով խողխողում էր Կիստեմնեստրու՛ն
ճեղգապատիր,
Եվ ես այնժամ, դեռ մահամերձ, ձեռքս ուղղեցի դեպի թուրն իմ,
Բայց ծավիլեցին ձեռքերս անգոր, իսկ անամոթ այդ շնացողը հեռացավ,
Չհանդգնեց նա ինձ այնտեղ, Հադեսի տունը իջնողին, գեթ մոտենայ,
Գեթ իր ձեռքով փակել գոնե աչքերը իմ, գոցել բերանը մեռնողի:
Եվ հիրավի երկրի վրա ոչինչ չկա ավելի ճողկ, լիք ու դաժան,
Քան շնացող զազիր մի կին, որ իր մտքում հորինում է ստոր գործեր,
Ինչպես և նա, որ մտածեց այդ խաչատրակ գործը լսվիր? ու ժամատար՝
Նյութելով չար սպանությունն օրինական իր ամուսնու: Կարծում էի,
Որ տուն գալով ես իմ որդոց, ստրուկներին առիթ կտամ

որախոթքսն,

430 Բայց նա, իբրև անօրինակ մի դավադիր, մի ոճրագործ ճեղգապատիր,
Ինքը իրեն ծածկեց հավերժ ամոթանքով այդ ճողկալի,
Նաև զավթ անգոր կանանց, թեկուզ լինի որևէ մեկն առաքինի»:
Ասաց այդպես, և ես նրան այս ասացի ի պատասխան.
«Ավա՛ղ, Չևար որոտագոչ վաղուց ի վեր խիստ ատում է ցեղն Ատրուսի,
Ուստի նրա սերունդներին կանանց ձեռքով առաքում է մահ և կորուստ:
Նույնպես և մենք, Հեղինեի համար միայն, շատ շատերս կոտորվեցինք:
Իսկ այժմ, երբ դու հեռու էիր, Կիստեմնեստրան քո դեմ նյութեց
չար դավանքն այդ»:

Այդպես ասա ես ասացի, իսկ նա իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ուստի և դու չպետք է մեղմ վարվես երբեք քո կնոջ հետ.

440 Ինչ որ ունես դու գլխիդ մեջ կամ մտքումդ, բայց մի անիր նրան երբևք,
Այլ միշտ, մի բան վստահելով, մյուսը սակայն գաղտնի պահիր:
Բայց քեզ բնավ ոչ մի վտանգ չի սպառնում կնոջ կողմից,
Քանզի անչափ խոհեմ է նա, խորհել գիտի իր սրտի մեջ
Իկարիոսի դուստրը չքնաղ՝ Պենելոպեան խոհեմամիս:
Արդ, և նրան մենք թողեցինք իբրև կնոջ մի դեռահասու,
Երբ հեռացանք մենք պատերազմ. նա իր կրծքին այնժամ ունեյր
ծծկեր մանուկ,

Որն երևի նստած է այժմ հասակավոր, մեծ մարդկանց մեջ.
Երջանիկ է և կտեսնի նրան անշուշտ տուն դառնալիս սիրելի հայրն,
Եվ նա ինքն էլ, ինչպես հարկն է, պիտ ընդունի իր ծնող հորը
գրկախառն:

450 Մինչ կինս ինձ թույլ չտվեց, որ գեթ նայեմ ես իմ աչքով
իմ զավակին

Ու հագեմամ, այլ նախքան այդ ինձ սպանեց դաժանորեն:
Բայց այլ մի բան ես քեզ կասեմ, և այն պահիր դու սրտիդ մեջ.
Քո հայրունի, սիրած երկրին նավիդ վրա դու մոտեցիր
Միայն թաքուն, քանզի կանանց հանդեպ չկա բնավ հավատ:

Ո՞հ, ինձ հիմա դու այս ասա, ճշմարիտը պատմիր միայն.
Դեռ չե՞ս լսել դու իսկապես՝ կենդանի՞ է իմ զավակը արդյոք այնտեղ՝
Օրբքմենում կամ էլ թե՛ չէ՝ Պիրոսի մեջ ավազածիր
Կամ առընթեր Մենելային, Սպարտայում լայնատարած,
Քանզի չէ՞ որ չի մահացել դեռ Օրեւտեսն աստվածատես»

460 Ասաց այդպես, իսկ ես նրան խոսքս ասացի ի պատասխան.
«Ատրևտրոփի, ինչո՞ւ ես դու ինձ այդ մասին հարցմունք անում,
չգիտեմ ես,
Կենդանի՞ է, թե՞ մահացած. անվայել է մարդուն լինել ունայնախոս»:
Եվ մենք այդպես խոսում էինք ու վշտալի հարցմունք անում
անդ փոխադարձ,

Ողբում էինք մենք դառնալի և արտասովում արտահառաչ,
Երբ մոտեցավ հանկարծ հոգին Պելևասծին Աքիլլեսի,
Ապա եկան հոգիները Պատրոկլոսի, Անտիլոքի և Էասի,
Որն իր տեսքով և հասակով գերազանց էր անդ բոլորից
Դանայանց մեջ, բացի միայն ազնվամեծար Պելևասանից:
Ինձ ճանաչեց սովեր-հոգին արագոտն Էակլյանի,

470 Ու լացախառն ինձ նա դիմեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Աստվածազոր Լաերտածին, ո՞վ Ոդիսևս հոգնահնար,
Թշվառագույն, ի՞նչ գործ է այդ, որ հորինել ես քո արտում.
Ի՞նչպես արդյոք հանդգնեցիր Հադեսի տունը ներս մտնել,
որտեղ միայն

Թափառում են զգայազուրկ սովերները մեռյալների»:
Ասաց այդպես, իսկույն նրան ես ասացի ի պատասխան.
«Ո՞հ Աքիլլես Պելևասծին, աքեյանց մեջ դու գերհրաշ և գերազոր,
Պետք ունեի այստեղ գալու, Տիրեսիասին հարց անելու, որ գեթ նրա
Գուշակությունն աջատեղ լսեմ՝ ինչպե՞ս հասնեմ ես Իթակե

ապասածուտ:
Ես տակալվին չեմ մոտեցել բաղցր ափերին աքեական, ոտք չեմ դրել
480 Իմ հարսազատ երկրի վրա, այլ կրում եմ դառն աղետներ:

Մինչ, Աքիլլես,
Ո՛չ անցյալում և ո՛չ հետո քեզնից ավել երջանիկ մարդ էլ չի լինի.
Արդ, քեզ այնժամ, դեռ կենդանի, մենք՝ արգիլյանք, պաշտում էինք
աստվածաշատի,
Իսկ այժմ այստեղ ճույնպես դու մեծ թագավոր ես սովերներին
մեռյալների,

Ուստի և դու մի տրտնջա, որ մեռած ես, ո՞վ Աքիլլես աստվածարժան»:
Այդպես այնտեղ ես ասացի, և նա իսկույն պատասխանեց
ու խոսք ասաց.

«Դու ինձ մահով մի ամոքիր, ո՞վ Ոդիսևս փառասպակ,
Ավելի շուտ կցանկայի լինել աղքատ մի գյուղացի կամ մի վարձկան

- Եվ ծնուայել, հանց չքավոր, խեղճ մարդու մտո, որի ապրուստն է
 աղքատիկ
 Բայց դու պատմիր և լուր տուր ինձ որդու մասին վե՛նմագույն
 ու փառաշուր:
- 490 Հանդես եկա՞վ արդոք կովում, որ դառնա վե՛ն քաջամարտիկ,
 թե՛ բնավ ոչ.
 Պատմիր դու ինձ և Պիլեսի մասին ազնիվ, եթե միայն դու այդ գիտես:
 Արդոք ունի՞ միրմիրոնյան քաղաքներում նա իրավունք իշխանական,
 թե՛ այլևս Հելլադայում և Փթիայում էլ չեն լսում նրան բնավ,
 Կամ ծերությունն է կաշկանդել ձեռն ու ոտը նրա անգոր ու դողդոջուն:
 Ա՛խ, եթե ես նրան, շողշող արևի տակ, այնպիսի մի նեցուկ դառնամ
 Ռպիսի՛ն ես հանդես եկա Տըրոյայում լայնատարած՝
 Կոտորելով մեծակորով բչուր քաջերին, իբրև պաշտպան արգիացոց,
 Ա՛խ, եթե ես այդպես գայի իմ հոր տունը, ժամանակով գոնե մի կարն,
 Այնժամ ո՞մանց հաղթ իմ ձեռքերն ու կորովն իմ պիտ թվային
 ահագնագույն,
- 500 Երանց, որոնք հալածում են այնտեղ նրան և կամ զրկում իրավունքից»:
 Այդպես ասաց, և ես իսկույն նրան աչս խոսքը ասացի ի պատասխան.
 «Ո՛հ, ես ոչինչ դեռ չգիտեմ քո Պիլեսի մասին վսեմ,
 Սակայն գիտեմ քո սիրելի Նեսպտոյեն որդու մասին ես ամեն բան
 Եվ կպատմեմ քեզ ճշմարիտն, ինչպես դու այդ պատվիրեցիր,
 Քանզի նրան լայնածավալ և կորակոր նավի վրա
 Սկիրոսից ես բերեցի դեպ աբեյանք գեղասրունք:
 Երբ որ Տրոյա քաղաքի շուրջ կազմում էինք մենք խորհուրդներ
 վե՛հաժողով,
 Միշտ առաջինն էր նա խոսում և ճառում էր վե՛հ ու վսեմ:
 Երան այնտեղ հաղթում էինք միմիայն ես և ծեր Նեստորն
 աստվածամյուս:
- 510 Իսկ երբ դաշտում տրոյական սուր պղնձով կովում էինք ահագնակի,
 Ոչ մի անգամ նա չը թաքնվեց ամբոխի մեջ, ճակատից դուրս,
 Այլ նետվում էր նա միշտ առաջ և քաջագոր խիզախությամբ
 Ես չէր զիջում անդ ոչ ոքի ու կոտորեց կովում անեղ նա շատ
 մարդկանց:
 Ես չեմ կարող հիմա հիշել կամ մի առ մի այժմ անվանել ու թվարկել,
 Թե որքա՞ն նա, իբր աբեյանց քաջ գորավիգ, թշնամիներ անդ կոտորեց,
 Բայց լավ գիտեմ, որ մարդաշարդ սուր պղնձով նա ջախջախեց
 Քաջ Տևեպիյան Եվրիպիլին, որի շուրջը, հանուն կանանց ընծաների,
 Կոտորվեցին նրա անթիվ ընկերները կետիացի:
 Ինձ նա թվում էր գեղեցիկ, թեպետ զիջում էր Մեմնոնին:
- 520 Երբ մենք՝ հզոր արգիացիք թաքնվեցինք որովայնում Երիվարի,

Որն էպիտոսն էր կատուցել, մինչդեռ միայն ինձ էր հանձնված
 գործն այդ խարդախ՝
 Ե՛վ բաց անելն այդ դարանի, և՛ փակելը դրա ներքուստ,
 Այնժամ այնտեղ դարանամուտ խորհրդական արգիսցիք, անաբեկված,
 Իրենց անջքի հորդ արտասուքն էին սրբում և դողդողում ամբողջ
 մարմնով:
 Սակայն նրան ես չտեսա ո՛չ արտասուքը այտելից իր սրբելիս
 Ո՛չ էլ չքնաղ իր երեսը գունատությամբ համակ ծածկված,
 Այլ աղերսում էր ինձ հաճախ, որ ես թույլ տամ՝ ձիու միջից
 դուրս գալ կովի.
 Սեղմում էր նա կոթն իր թրի, պղնձակոտ տեգ նիզակն էր
 շարժում անվախ,
 Ոգեռնչված էր տենչանքով՝ ոչնչացնել ու կոտորել տրդույացոց.
 530 Ե՛վ վերջապես, երբ Գրիամի բարձր քաղաքն ավերեցինք,
 Նա սև նավով, հարուստ ավարն ու ընծաներն իր սուսցած,
 վերադարձավ:
 Չվնասվեց նա պղնձով ձեռնամարտում, մի բան, որ միշտ
 Հազվադեպ է պատերազմում, ուր մոլեգնում է ժանտ Արեսը
 մարդախանձ»:
 Այդպես անա ես ասացի, և քաջավագ էակյանի հոգին՝ անդուստ,
 Մեծ քայլերով շարժվեց, գնաց դաշտավայրով ասփողելյան.
 Ուրախացավ, երբ որ լսեց, որ իր որդին քաջ էր կովում և փառապանծ:
 Այնուհետև հանդես եկան մեռյալների այլ հոգիներ,
 Որոնք, բոլորը վշտակիր, պատմում էին ամեն մեկը պատուհասն իր:
 Ե՛վ միմիայն Տելեմոկյան էասն էր անդ կանգնած մե՛նակ
 540 Ե՛վ մեկուսի: Չայրացած էր նա չափազանց, որ հաղթեցի
 Ես Աքիլիի զենքի համար ծագած վեճում: Մայրն էր մրցույթը սահմանել,
 Իսկ վճիռը սրձակեցին Աթենասը՝ և տրդացիք:
 Ո՛հ, երանի հաղթանակն այդ վեճի մեջ ես չտեսնեի,
 Այնժամ երկիրն իր կրծքի տակ այդպիսի վեճն և մեծ գլուխը չէր թաղի՝
 Գլուխն հզոր, մեծ էասի, որ գերազանցն էր բոլորից դանապանց մեջ
 Թե՛ իր տեսքով և թե՛ գործով, բացի միայն գերահռչակ Պելևսյանից:
 Ու ես նրան, անդ դիմելով, խոսք ասացի գորովալի ու մեղմագին.
 «Ո՛վ փառապանծ դու մեծ էաս, որդիդ վսեմ Տելամոնի, մի՛թե նաև
 Մահից հետո չես մոռանում զարյույթն իմ դեմ այն չարաբաստ
 զենքի հատար,
 550 Որով անուսն աստվածները աքեացոց մատնեցին բյուր աղետների,
 Իսկ դու՝ նրանց պատվարն՝ հզոր, կործանվեցիր: Մինչդեռ այնժամ
 քեզ՝ մեռյալիդ,
 Որ Պելևսյան Աքիլլեսի գլխին էիր ճիշտ հախաւար,
 Մե՛նք՝ աքելահր, ողբում էինք սրտահառաչ և անդադար:

Այնտեղ ոչ ոք սեղավոր չէր, մեղավորը Չևան էր սիւսն. նա դանապանց
Աշտեավոր գորքը ատեց և քեզ մատնեց՝ ժանտ օրհասի:
Մոտ էկ, մոտ էկ, իշխանավոր, լսիր մեր խոսքն ու պատմածը,
Չսպիր՝ գեթ այժմ հարարտ հոգիդ և քո անեղ զայրույթ ու քեզնն»:
Այդպէս այնտեղ ես ասացի, բայց նա ոչինչ էլ չհոսեց: Անպատասխան
Նա նեռացավ մեռչալների հոգիների հետ միասին դեպ էրեթոս:

560 Գուցե հետո ինձ հետ խոսեր, թեկուզ ցասկոտ, գուցե մի կերպ
ես խոսեի,

Բայց սիրելի սիրտս այնժամ իմ կրծքի տակ տեւչում էր խիստ
Եվ փափագում տեսնել այնտեղ մեռչաների այլ հոգիներ:
Տեսա հանկարծ ես Միւնոսին՝ մեծ, փառավոր որդուն Չևսի
Ձեռքին բռնած ուկե մակաւն՝ կատարում էր դատաստանը մեռչալների,
Որոնք դիմում էին դատին մեծ արքայի՝ կա՛մ նրա շուրջն,
այնտեղ նստած,
Կամ գալարվում էին անվերջ անդ, Հադեսի լայնադարպաս
մուտքի առջև:

Տեսա այնտեղ նաև հսկա ու փոթխարի Օրիոնին,
Աստիոդէլյան մարգերի մեջ հալածում էր նա՝ զազաններ,
Որոնց ինքը մի ժամանակ ամաչացած լեռների մեջ կոտորել էր՝
570 Պղնձակոտ և հավիտյան չխորտակվող՝ իր մեծ գուրգով:
Ես անդ տեսա նաև հսկա Տիտիոսին՝ երկրի որդուն փառապասկ.
Ընկած էր նա գետնատարած, ինն արտավար տեղ գրաված:
Երկու կողմից երկու անգեղ նստած անդու՛ հոշում էին լեռը նրա՝
Խոր վարսելով կտուցները, և չէր կարող նա իր ձեռքով վանել նրանց,
Քանզի մի օր բռնաբարել էր Լետոյին, Չևսի հարճին գեղեցկափայլ՝
Պանոպեսի լայնատարած դաշտավայրով դեպի Պիթոն ընթանալիս:
Այնտեղ տեսա ես Տանտալին, որ տառապում էր դառնագին:
Կանգնած էր նա լճակի մեջ, մինչդեռ ջուրը հասնում էր սուկ
իր կզակին.

Ծարավ էր խիստ, բայց չէր կարող հասնել ջրին, որ գեթ խմի,
580 Քանզի հենց որ կքվում էր նա, որ ջուր խմի փափագատենչ,
Չորն անհասպաղ, ետ քաշվելով, չքանում էր, և անդ, նրա ոտքերի տակ
Միայն մնում էր հողը սև. այդպէս ջուրը ցամաքեցնում էր ինքն
աստված:

Իսկ ծառերը բարձրասաղարթ կախել էին վերուստ նրա գլխի վերև
Պերճ պտուղներ՝ խնձոր ու տանձ գեղեցկափայլ ու քաղցր նոտ,
Որոնց հետ և՛ թուզ մեղրահամ, ձիթապտուղ մեծափարթամ:
Բայց հենց որ նա՝ հեզ ծերունին, ձեռքը մեկնելով, ջանում էր,
որ մի բան քաղի,
Հողմն էր դրանք իսկույն քշում, փախցնում դեպի հեռու ամպերն
ստվերախիտ:

Տեսա նաև Միսիփոսին տանջանքի մեջ ժանտ ու դաժան.
Երկու ձեռքով բռնել էր նա հսկայական, ծանր մի քար
90 Եվ անընդհատ, ուտքով, ձեռքով նա ճգնում էր քարն անարի գլորելով
Տանել, հասցնել քարձր լեռան քարձրակատար գագաթներին,
Սակայն հենց որ հասնում էր նա լեռան քարձր գագաթներին,
հզոր մի ուժ
Ետ էր մղում, քարն այդ կրկին գլորվում էր դեպի հովիտ:
Իսկ նա ճիգ էր թափում անկերջ վեր հանել քարն, մինչ քրտինքը
հորդ ու վարար
Հոսում էր ողջ նրա մարմնից, իսկ գլուխն իր փոշին պատել էր
թանձրախիտ:
Ես վերջապես այնտեղ տեսա ուրվականը Հերակլեսի մեծ գոյություն,
Մինչդեռ ինքը հրճվում էր անդ, աստվածների ճոխ խնջույքում:
Կի՞ն էր նրա՝ անմահ Հեթե աստվածունի՞ն չքնադագույն,
Որ դատրիկն էր Ջևա զգոնի և Հերայի ոսկեկոշիկ:
10 Ուրվականի շուրջը տիրում էր աղաչակ, հանց անաբեկ հավթերի ճիչ.
Ինքն էլ, նման մուգ գիշերին,՝ ձեռքին բռնած իր հայր աղեղը լայնալիճ,
Կանգնած էր անդ շրջահայաց, նետը լարին արդեն դրած,
Կարծես, անա պատրաստ է նա նետը ձգել իր խորտակիչ:
Նրա կրծքին շորջանակի շողշողում էր քե՛նուխտի փոկը անավոր,
Հանց թրակապ ոսկեակար, որի վրա կալին գործեր հրաշակերտ՝
Հուժկու արջեր, դաշտակենցաղ վայրի կի՞նճար և հրաշյա հաղթ
առյուծներ,
Ահեղ կոիվ, մարտաշփոթ, մարդակտոր ժանտ մախճիրներ:
Նույնիսկ ճարտար արվեստագետն, որ հղացել էր քե՛նուխտի
կերտվածքը այդ,
Էլ այդպիսի գերհրաշ գործ երկրորդ անգամ չէր կարող նա
կերտել նորից:
10 Երբ նա աչքը դարձրեց իմ կողմ, ինձ ճանաչեց իսկույն նեթ
Ու խորախոր հառաչելով նա ինձ դիմեց և թևավոր այս խոսքն ասաց.
«Աստվածագարն կաներտածին, բազմամեծար դու Ռոխսես,
Դժբախտ, ավա՛ղ, աչ՛մ երևի կրում ես դու մի չարաղետ, դաժան
վիճակ,
Որպիսին ես կրում էի մի ժամանակ վառ Արնի լույսերի տակ.
Թեպետ որդին էի ես քաջ Կրոնոսյան Ջևա զգոնի,
Սակայն մատնված էի անթիվ տանջանքների, քանզի հանձնված էի իրոք
Ստոր ու նողկ մարդու կամքին, որ ստիպում էր կատարել
դաժան գործեր:
Եվ արդ, այստեղ ինձ առաքեց նա մի անգամ, որ դուրս բերեմ
շունն անաբեր.
Կարծես, թե նա էլ ավելի մի ժամտալի գործ մտածել չէր հանդրձգի:

620 Ծունն Հաղեսի տնից մի կերպ ես հանեցի և բերեցի նրկրի վրա.
Հերմեսն եղավ ինձ ուղեկից և Աթենասն՝ աստվածուհին պայծառաչյառ:
Ասաց այդպես, ապա իսկույն նա ետ դարձավ, գնաց, մտավ
տունն Հաղեսի:

Մինչ մնացի ես իմ տեղում՝ սպասելով, որ գուցե գան հոգիները
Այն քաջագուն հերոսների, որոնք նույնպես կործանվել են
վաղ ժամանակ:

Եվ ես մարդկանց կտեսնեի անդ վաղեմի, սրտիս համար փափագատենչ,
Պիրիթոոսին ու Թեսևսին, աստվածների զավակներին այդ փստավոր:
Բայց նախքան այդ հավաքվեցին մեռյալները բյուրաքազում,
Աղմըկեցին ահագնակի և ինձ պատեց գունատությունը սարսափի:
Մտածեցի, մի գուցե այժմ զորությունը Պերսեփոնի

630 Անդ առաքի հրեշավոր դաժան գլուխը Գորգոնի,
նստի իսկույն ես ուղղվեցի դեպի նավն իմ, պատվիրեցի ընկերներս՝
Ծուտ բարձրանալ նավի վրա և կառանները արձակել:
Նրանք հապճեպ նավ բարձրացան, նստտեցին նստիքներին.
Ալիքները նավը արագ թողեցին դեպ գետն, օվկիանոսն.
Նախ սրացավ այն թիերով, ապա քշեց հողմն ուղեկից ու բարեբեր:

Ե ր գ ա ա ս ն ե ր կ ա լ ե ր ո ր դ .

ԾՈՎԱԼՔՆԵՐԸ. ՍԿԻԼԱՆ ՈՒ ՔԱՐԻՅԴԻՍԸ.
ԱՐԵՎԻ ԵԶՆԵՐԸ

Եվ սրացավ մեր նալն աչքսես, հասավ գետի, օվկիանոսի հոսանքներին:
Այնուհետև անպարագիծ ծովի կրծքում, հորդ ալիքները ճեղքելով,
Հասավ կղզուն Էսկյան, ուր Արշարույսը առավոտյան իր տունն ունի,
Կացարանը: Այնտեղից է ծագում Արևը լուսաշող:
Արագընթաց նալը իսկույն դուրս քաշեցինք մենք դեպի ափ,

ալագի մեջ,
Այնտեղ ապա մենք ինքներս էլ ծովափ իջանք, ափը ծովի հստերժագոչ
Ու շատ շուտով մենք քուն մտանք՝ սպասելով Արշարույսին աստվածային:
Իսկ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Արշարույսը վարդամատն,
Ես անհապաղ ընկերներիս առաքեցի Կիրկելի՛ տունն,

10 Որ այնտեղից վերցնենք-բերեն նրանք դիակն Էլպենորի:
Ապա իսկույն փայտ կտրեցինք ու թաղեցինք նրան ափին
այն բարձրաբերձ

Եվ ողբացինք լացուկոծով, հոսեց արցունքը դառնադառն,
Երբ մեռյալի գեներն ու դին հրկիզեցինք մենք ջերմեռանդ,
Դամբան-բուր կառուցեցինք և կանգնեցինք նրա վրա մի կոթող սյուն,
Իսկ բլուրի բարձր գլխին մենք տնկեցինք թիակը իր:
Այդ ամենը կատարեցինք մենք մի առ մի, բայց Կիրկելին
Հայտնի դարձավ, որ Հադեսի տնից արդեն վերադարձել, եկել ենք մենք,
Ուստի իսկույն, հագուստն հագած, մեզ մոտ եկավ, իսկ ծառաներն
իր հետևից

Հաց բերեցին, ճոխ մսեղեն ու շողշողուն կարմիր գինի:

20 Եվ, կանգնելով այնտեղ մեր դեմ, այս խոսքն ասաց պերճ դիցուհին
աստվածային.

«Հանդուգններ՛ր, որ կենդանի՛ տունը մտաք դուք Հադեսի. մահ կտեսնեք
երկու անգամ, մինչ այլ մարդիկ մահանում են՝ մահ տեսնելով
լույ մեկ անգամ:

Ահավասիկ կեր ու խմիչք վայելեցեք, խմեք գինին այս մեղրահամ

Ու մնացեք այս օրն այստեղ, իսկ երբ ծագի Արշալույսը առավոտյան,
 Ճամփա կընկներ և կգնաք, ես ցույց կտամ ձեզ ճանապարհը
 մանրամասն

Եվ ամեն ինչ կհայտնեմ ձեզ, որ, վերահաս, աղետաբեր
 Խարդախության պատճառով՝ դուք չտուժեք անդ, ծովի վրա
 կամ ցամաքում»:

Ասաց այդպես, և լսեցինք մենք հնազանդ մեր սրտերով:
 Այդպես անա այդ օրն ամբողջ մինչ մայրամուտը արևի,

30 Վայելեցինք այնտեղ առատ մենք մտերեն, այլև գինին անուշահամ:
 Երբ մաշր մտավ արևն արդեն, և խավարը պատեց երկրին ամենուրեք,
 Ընկերներս անդ քուն մտան մեր սև նավի կառանների մոտ մեկնըված:
 Այնժամ Կիրկեն, ձեռքս բռնած, ինձ սիրելի ընկերներից մի կողմ
 տարավ,
 Նստեցըրեց, ինքն էլ բազմեց դեմ-հանդիման, հարցմունք արեց,
 Եվ ես նրան ճշմարտացի ու մի առ մի անդ պատմեցի գործը ամբողջ:
 Երբ որ լսեց, ինձ դիմելով այս խոսքն իսկույն ասաց Կիրկեն գերանեճար.
 «Ուրեմն այդպես գլուխ եկա՞վ ամենույն ինչ. այժմ արդեն պիտի լսես,
 Ինչ որ սրտանց ես քեզ կասեմ. թող ինքն՝ սաստված, քեզ խելացի),
 խոհուն դարձնի:

Նախ պիտի դու ծովալքների մոտ ժամանես, որոնք իրոք

40 Գիտեն վարմել ու կախարդել բոլոր մարդկանց, ով որ գալիս է
 նրանց մոտ:
 Ով անտեղյակ ու պատճառով անգիտության՝ հանկարծ նրանց
 անդ մոտենա
 Ու չարաղետ ծովալքների թունդ երգերին նա ձայնալուր դառնա
 հանկարծ,
 Երբեք նրան, որպես իր տուն ետ եկողի, էլ չեն տեսնի
 Կամ արտալի չեն ողջունի ո՛չ իր կինը, ո՛չ էլ մանուկ զավակներն իր,
 Քանզի նրան ծովալքները, մարգում նստած, կը հմայեն երգով դժոխիչ.
 Մինչ նրանց շուրջ մարդկանց փտած ուկորների և մաշկի մեծ
 մի բլուր կա:

Բայց դու կղզուց հեռու մնա, իսկ ականջներն ընկերներիդ
 Խցկիր փափուկ դու մեղրամոմ, որ չլսի երգն այդ ոչ ոք:
 Իսկ դու կարող ես լսել այն, եթե միայն դու ցանկանաս,
 50 Բայց քեզ մինչ այդ, նավի վրա, կայսի ձողին թող պինդ կապեն,
 Իսկայն կանգնած, պարանները ամուր ձողին պարալանդած,
 Մինչև որ դու, ծովալքների երգը լսած, հրճվես սրտանց:
 Եթե խնդրես կամ պատվիրես ընկերներիդ, որ արձակեն քեզ
 կապանից.

Թող ավելի պիրկ ու ամուր քեզ պարանով այնտեղ կապեն,
 Իսկ երբ կլզին ծովալքների հեռուն թողած, անցնեք արդեն,

- Անուհետև մանրամասն էլ չեմ պատմում, կարիք չը կա,
 Թե ո՞ր մեկը այնտեղ քո դեմ եղած երկու ուղիներից պետք է ընտրես,
 Դու ինքդ այդ լավ մտածիր, իսկ ես կասեմ այդ երկուսի մասին այսքան:
 Անդ, մի կողմից գոռ ժայռերն են հուժկու կախված և սարավանդ,
 60 Որոնց զարկվում են մեծագոչ, կապույտաչյա Ամփիտրիտի
 ալիքներն հար:
 Երջանկավետ աստվածները ժայռերը այդ հորջորջել են
 «թափառածայր»,
 Եվ չեմ կարող դրանց մոտիկ թռչել անցնել ոչ թռչուններն, ոչ թուլասիրտ
 Աղավնիներն, որոնք բերում են ամբրոսիա աստվածահայր
 Զևս զգոնին,
 Զի դրանցից մեկն ու մեկին անշուշտ շորթում է լերկ ժայռը
 այդ սեպածայր,
 Բայց փոխարենն՝ իսկույն հաչող առաքում է մեկ ուրիշին:
 Արդ, մարդկային և ոչ մի նավ այնտեղից դեռ չի անցկացել՝ չվնասված,
 Եվ դիակներն անթիվ մարդկանց ու տախտակները նավերի
 լայն ծովի մեջ
 Քշում, տանում են ալիքներն, աղետարար, ժանտ կրակը:
 Սակայն անդուտ մի օր անցավ ծովագնաց միայն մի նավ՝ Արգո նավը.
 70 Որն, ամենքին հայտնի դարձած, վերադառնում էր Էետից արքայազոր:
 Նույնիսկ և դա իսկույն պիտի զարկվեր խարակ այդ ժայռերին
 ու խորտակվեր,
 Եթե չօգնեք նրանց Հերան, որ խիստ սիրում էր Յասոնին:
 Անդ կա երկու մեծ լեռնածայր, մեկն հասնում է մինչև երկինք
 լայնատարած
 Եվ սրածայր գլուխ ունի. ու այն ծածկում են մշտապես
 Մութ ամպերը, որոնք բնավ չեն հեռանում դրա գլխից
 Ո՛չ ամառը, ո՛չ աշունքին, այլ գազաթե՛ն է խիտ ամպերով միշտ
 քողարկված:
 Դրա վրա մահկանացու մարդ չի կարող ո՛չ բարձրանալ և ո՛չ իջնել,
 Թեկուզ ձեռքեր և հաղթ ոտքեր քսան-քսան նա ունենա:
 Պարեխն է այդ չափազանց լերկ ու գահավեժ, կարծես իրոք
 հղկված լինի:
 80 Այդ ահավոր պարեխի մեջ կա մի բարայր խավարամած,
 Որն ուղղված է դեպ արևմուտք, դեպի Էրեբն անդնդախոր:
 Արդ, այդ տեղով քո խորափոր նավը քշիր, ո՛վ մեծափստ դու Ոդիսևս,
 Եվ հազիվ թե կարողանա քաջահմուտ մի նետաձիգ
 Նետը նավից իր խոր՝ ձգել, հասցնել քարանձավին այդ լայնալիր:
 Քարայրում այդ բնակվում է ժանտ Սքիլլան. հաչում է նա
 քրտորմնաձայն,
 Եվ նորածին շան լակոտի ոռնոցին է միշտ նմանվում նրա ոռնոցն,

Իսկ նա ինքը մի այլանդակ, ժանտ ճիվաղ է հրեշավոր:
Արդ, չի խնդա, ով որ նրան այնտեղ տեսնի, թեկուզ աստված էլ
նա լինի:

Տասներկու ոտք, թաթ նա ունի՝ բոլորն էլ գարշ, անքնական,
90 Երկարաձիգ վեց վիզ ունի, իսկ վզերին մի-մի գլուխ կա սուկալի,
Եվ ամեն մի երախի մեջ ատամներն են շարված անեղ ու եռակի՝
Միշտ ամրապինդ, չափազանց խիտ և մահաստիլոտ, մախիզ ու հոծ:
Այդ հրեշն է թաղված մարմնով իր՝ կիսով չափ այրում այն խոր
Եվ այնտեղից դուրս է ցցում սարսափելի գլուխներն իր դեպ անդունդը,
Որոնք, ժայռերն ստուգելով, ձուկ են որսում գայարվելով,
Բռնում, լափում են փոկերին, դելֆիններին և ծովի այլ հրեշներին,
Որոնց իր մեջ, հազարներով, սնուցում է Ամփիտրիտեն անեղագոջ:
Եվ չի կարող ոչ մի նավորդ ցարդ պարծենալ, թե իր նավով նա անվնաս
Անցել է այդ ժայռի մոտով, քանզի ամեն մի գլուխը ժանտ հրեշի

100 Ծովագնաց նավի վրայից շորթում, տանում է դեպ քարայրը
մի-մի մարդ:
Ապա այնտեղ, ո՛վ Ռդիսես, մի այլ պարեխ դու կտեսնես,
բայց ցածր է դա

Ու մոտիկ է մյուս ժայռին՝ տարածությամբ մեկ նետընկեց:
Դրա գլխին բարձր աճում է ծաղկափթիթ, տերևազարդ մի թզենի.
Իսկ ժայռի տակ սուրբ Քարիբդիսն կլանում է մորկահույզ ջուրը մթին,
Երեք անգամ խմում է նա ջուրն օրվա մեջ ու երիցս՝ ժանտ զգայուն:
Վա՛շ քեզ, եթե դու հանդիպես նրան այնտեղ, ջուրը այդպես կլանելիս.
Այնժամ նույնիսկ Պոսիդոնը երկրասասան քեզ չի փրկի այդ աղետից:
Կալ է, եթե Սքիլլայի ժայռի մոտով դու ընթանաս: Նրա մոտով
Արագապես դու սլացիր նավիդ վրա, քանզի բարվոք է առավել

110 Զրկվել իրոք նավիդ լուկ վեց ընկերներից, քան թե կորցնել
անդ բոլորին»:

Ասաց այդպես, և ես նրան խոսք ասացի ի պատասխան.
«Ի՛նչ այս ասա, աստվածուհիդ, և ինձ պատմիր ճշմարտացի.
Եթե մի կերպ խույս տամ այնտեղ ես մահաբեր Քարիբդիսից,
Ես կվանե՞մ արդյոք մյուսին, երբ հարձակվի ընկերներիս վրա
հանկարծ»:

Այդ ասացի, և պատասխանն իսկույն ասաց պերճ դիցուհին
աստվածային.
«Հանդուգն, սվա՛ղ, կոխվ ու կազ ես փափագում, արի գործեր,
Չես ցանկանում զիջել նույնիսկ հավերժ անմահ աստվածներին:
Արդ, անմահ է ժանտ Սքիլլան, չարիք է նա անջնջելի, մի չարություն՝
Զարհուրելի և այլանդակ, անպարտելի, նողկ ու վայրագ:

120 Զի դիմանա նրան ոչ ոք, ոչ մի կորով, և փախուստն է միակ միջոցն:

Եթե հանկարծ այդ ժառոյի մոտ դու դանդաղես, որ քո գեներով
ելնես կովի,

Համոզված եմ, որ այդ հրեշն ձեր կողմ կուղղի իր գրովներն
Ու ձեր մալից այնքան նորից մարդ կշորթի, որքան իրոք գրովս ունի:
Ուստի անցիր դու սրբունթաց, բայց աներկյուղ կանչիր միայն

Կրատեիսին՝

Մորը անեղ Աքիլայի, որ ծնել է մարդկանց համար այդ պատուհասն.
Նա է միայն, որ կարող է զսպել ուժգին հարձակումը նրա կրկին:
Այնուհետև կը ժամանես Թրիմակիտ: Այնտեղ, բազում և բյուրակերպ,
Արածում են Արեգակի եզները և ոչխարները հույր ու պարսրոս.
Յոթ ստվար եզնանախիր. և նույնքան էլ՝ ոչխարների հոտ գեղեցիկ.

30 Ամեն մեկում հիսուն գրովս: Բայց չեն անում դրանք արդեն,
Չեն մահանում, դիցուհի՛ եմ հովիվները դրանց պահող՝
Գեղազանգուր նիմփաները՝ Փանթոսան և Լամպետիեն,
Որոնց ծնեց աստվածունի պերճ՝ Նեերան վառ Հեյիոս-Հիպերիոնից:
Երբ որ նրանց այնտեղ ծնեց՝ ու խնամեց գերամեծար մայրը սնող,
Բնակության նա առաքեց դեպ հեռավոր Թրիմակիտ կղզին իսկույն,
Որպեսզի միշտ անդ պահպանեն հոր կորեղջյուր եզները և ոչխարները:
Արդ, եթե դու, դարձիդ մասին մտահոգված, դրանց թողնես

ու ձեռք չտաս,

Այնժամ անշուշտ, թեպետ և միշտ աղետակիր, դուք կհասնեք
ձեր Իթակեն,

Մակայն եթե ձեռք տաս դրանց, գուշակում եմ քեզ պատուհաս,

140 Մահ ու կորուստ ընկերներիդ և քո մալիքն: Թեպետ մահից
դու խույս կտաս,
Բայց ետ կը գաս դու տարաբախտ ու անազան, զրկված բոլոր
ընկերներից»:

Ասաց այդպես, մինչդեռ ծագեց անդ Արշալույսը ոսկեգահ,
Եվ հեռացավ դեպի կղզին աստվածային պերճ դիցունին:
Դեպի մավր ես շարժվեցի, հորդորեցի ընկերներին,
Որ շուտ նրանք մալ բարձրանան և կտանները արձակեն.
Նրանք հասպճեպ վեր բարձրացան, նստոտեցին նստիքներին:
Աղբյուս նստած՝ նրանք թիով ճեղքում էին կուրծքն ավեր ալիքների,
Մինչդեռ Կիրկեն, աստվածունին գեղազանգուր, անեղ, խսում,
Առաքեց մեզ ու ժիր մալիքն սկսկտուց, մեր ետևից ուժգին փչող,

150 Առագաստը ուղցնող քամին իբրև ընկեր և ուղեկից:
Նստած էինք մենք մալի մեյ՝ տարբերորման ողջ աշխատանքը
կատարած,

Իսկ մալն արագ դեպի առաջ տանում էին մալախարը և մեղմ քամին:
Այդ ժամանակ ընկերներին ես դիմեցի սրտակոտոր ու ասացի.
«Բարեկամներ, վայել չէ, որ միայն մեկը կամ թե երկուսը իմանան

Կամքն աստծու, որն ինձ հայտնեց այստեղ Կիրկեն՝ պերճ դիցունիս
աստվածային,

Ուստի ես այժմ ձեզ կը հայտնեմ, ահա վասիկ, որ ի նաևսք.

Մենք կկորչենք կամ կը փրկվենք կործանումից և օրհասից:

Նախ և առաջ նա պատվիրեց, որ խուսափենք ծովալքներից

աստվածային

Եվ չլսենք երգը նրանց, երգն՝ հմայիչ, ծաղկափթիթ մարգերի մեջ,

160 Այլ միմիայն հրամայեց, որ ես լսեմ նրանց երգերը կախարդիչ:

Դուք ինձ կապեք պինդ կապանքով, որ իմ տեղում անշարժ մնամ,

բայց և կանգնած,

Սմուր կայմին պարտավանդված. ներքևի՛ց էլ ինձ պինդ կապեք:

Եթե խնդրեմ կամ պատվիրեմ, որ արձակեք ինձ կապանքից,

էլ ավելի սմուր և պինդ կաշկանդեցեք պարաններով դուք ինձ կայմին»:

Այդպես ահա բացատրեցի ընկերներինս ամենայն ինչ,

Մինչ մեր նավը գեղեցկակերտ սուր պացավ, հասավ կղզին

ծովալքների,

Քանզի հաջող հողմն էր օգնում: Բայց երբ հասանք, չքվեց քամին,

Ծուրջը տիրեց խաղաղ անդորրն անհողմությամբ, և չբացան

աստծու կամքով

Հույզն ու հորձանքն արեկոծման: Ծուրջը միայն ծովն էր փոված

անդորրավետ:

170 Եվ նավորդներն ոտքի ելան, վար բերեցին առագաստը իմ սև նավի,

Ծայծեցին ու դրեցին նավագոգում և, նստելով նստիքներին,

Եղևնակերտ կոկ թիերով ճեղքեցին ջուրը փոփրակից:

Իսկ ես վերցրի մեղրամոմի գունդը իսկույն և սուր թրով

Կտրատեցի ու ձեռքիս մեջ կորովակի այն սեղմեցի:

Անմիջապես մոմը կակղեց, քանզի հզոր էր կորովը իմ ձեռքերի,

Այն ուժը ճառագայթի, որ տալիս էր իշխանավոր Հիպերիոնը:

Մոմն՝ այդ կարգով ես խցկեցի ականջները ընկերներինս,

Ապա նրանք ինձ կապեցին, կանգնած դիրքով՝ կապկպեցին

Ձեռ ու ոտս պատաններով, կաշկանդեցին կայմի ձողին:

180 Իրենք նորից նստոտեցին ու ճեղքեցին ճերմակ ալիքը թիերով:

Հապճեպ առաջ ընթանալով՝ այնժամ այնքան մենք մոտեցանք.

Որքան կանչող ձայնն է լսվում: Ծովալքները տեսան մեր նավն

արագրեթաց,

Որ սրանում էր այլաց մեջ, և սկսեցին նրանք հնչուն ելզն հմայիչ.

«Ո՛հ, եկ, այստեղ, ո՛վ Ռդիսես արժանագով, դու աքեչանց

փառք ու պարծանք,

Կանգնեցրու նավն, հանգստացիր, որպեսզի մեր երգը լսես հրաշագեղ.

21՝ որ ոչ որ, ոչ մի անգամ դեռ չի անցել այստեղ նավով իր սևաթուր՝

Ուսանց մեր երգը լսելու, երգը քաղցր մեր շուրթերի:

Բանիւնաց է մեզ լսողը և դեպի տուն նա պանում է ցնծալեալ:

Հայրնի է մեզ փորձանքները, որ կրել են Տրոյայի մոտ,

) Կարթով անմասն աստվածների, արգիացիք և տրոյացիք:

Մենք լավ գիտենք՝ ինչ կա, չկա երկրի վրա բազմապտուղ»:

Արդպես ասում էին նրանք երգերի մեջ քաղցրահնչյուն,

Ռուզան էի սրտանց լսել: Պատվիրեցի ընկերներին ինձ արձակել,

Ռուտի հոնքով նշան արի, բայց ավելի ուժգին նրանք աշխատեցին,

Իսկ Ելիիլոքն ու Պերիմեդն անդ վեր կացան իսկույն ներ

Ու կապեցին չվաններով ինձ առավել ամուր և պինդ:

Երբ որ արդպես մեր նավն արագ պանալով կղզին անցավ,

Եվ բնավին էլ չէր լսվում ծովայրների երգն ու ձայնը,

Սիրանվեր ընկերներս այնտեղ իրենց ականջներից

0 Մոմն հանեցին անմիջապես և ապա ինձ արձակեցին իմ կապանքից:

Իսկ երբ կղզուց մենք հեռացանք, ես դեմառդեմ մի ծովս տեսա

Եվ լեռնաչափ, ժանտ ալիքներ ու լսեցի անեղ թնդում:

Սարսափեցին ընկերներս, և վայր ընկան նրանց ձեռքից թիերն իսկույն:

Թնդաց նանկարծ հուզված ծովի հորձանքն անեղ, և կանգ առավ

նավը այնտեղ,

Քանզի նրան այլևս ստաջ չէին մղում թիերն երկայն:

Ես շարժվեցի նավի վրա, հորդորեցի ընկերներին սարսափահար,

Մոտենալով ամեն մեկին՝ խոսք ասացի գորովալիլի.

«Սիրելիներ՝, չկա աղետ, որին լինենք մենք անձանոթ,

Մինչ աղետն այս մեծ չէ բնավ կամ ստավել սարսափելի, քան այն,

երբ մեզ

0 Կիկույն անեղ ու ժանտագույն խոր անձավում իր մոտ փակեց,

Բայց այնտեղից մենք, շնորհիվ իմ քաջությանն հնարագետ և իմ խելքի,

Ազատվեցինք, և դուք, կարծեմ, չեք մոռացել դեռ գործը այդ:

Ահավասիկ, ինչ որ հիմա ձեզ պատվիրեմ, հնազանդվեք դուք իմ

խոսքին:

Թիավարներ՝, նստիքներին ամուր նստած, ձեր սրածայր պինդ թիերով

Դուք ճեղքեցեք ծովի բուռն ալիքները. գուցե և Ջևան այժմ օգնի մեզ,

Որ խոստալենք սպառնալի այս վտանգից ու հեռանանք գեթ անվնաս:

Իսկ քեզ անա, ո՛վ նավավար, ես տալիս եմ պատվերը իմ.

Սրտումդ այն ամուր պահիր, զի վարում ես դեկը նավի այս գոգավոր:

Լեռնանման ալիքներից և այս ծխից հեռու պահիր դու նավը մեր,

20 Ուղիդ դիմիր դեպ ժայռը այն, բնավ մի՛ թող, որ ծովի մեջ

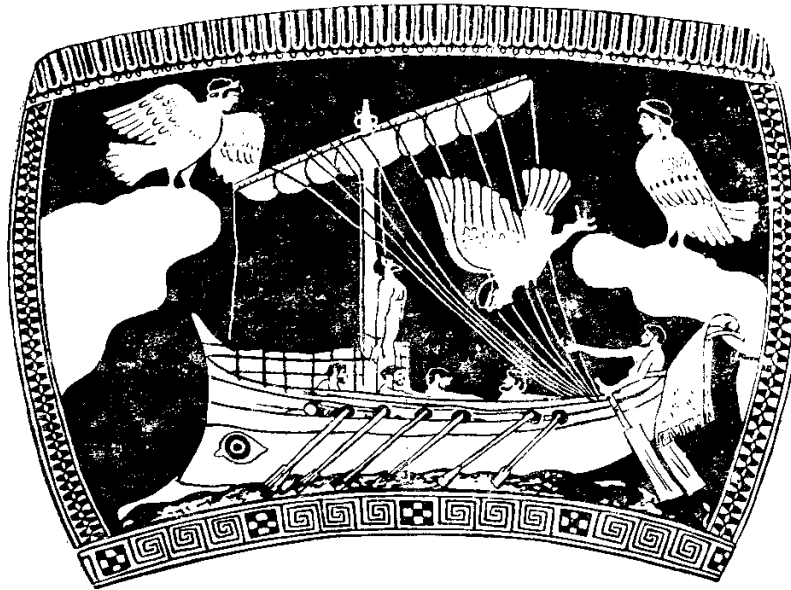
Այն աննկատ շեղ պանա, զի այնպես մահվան կտաս մեզ անխնա»:

Արդպես անա ես ասացի, և, հնազանդ, նրանք իմ խոսքը լսեցին,

Բայց չասացի Սքիլայի մասին ոչինչ, այդ անխոստալի աղետը ժանտ,

Որ ավելի չահաբեկվեն ընկերներս ու թիերը վայր չձգեն

Եվ, խոճարով, սև նավի մեջ, նրա ներսում չթաքնվեն:

Նկ. 5. Ռդիսևսի նավը լողում է Սիրենների կղզու մոտով
(նկար սափորի վրա):

Սակայն այնժամ հույժ խիստ պատվերը Կիրկեի եւ մոռացաւ.

Չէ՞ որ նա ինձ խորհուրդ տվեց, որ չզիճվեմ և իմ գեներով հանդես չգամ:
Մինչ եւ գեներն իմ փառավոր արագապետ այնժամ հագա, ձեռքս առա
Երկայնաստվեր երկու միգակ ու կանգնեցի նավաքթին.

- 230 Կարծում էի, որ հենց այդտեղ հանդես կգա ժանտ Աքիլլան ժալոսբնակ,
Որ մահատիթ աղետ բերի ընկերներին իմ տարաբախտ,
Բայց նշմարել նրան բնավ չկարեցա, և հոգնեցին աչքերը իմ՝
Այն միգապատ ժալոի կողմը ակնկառույց, հար նաչելուց:
Արցունքի մեջ ու վշտացած՝ մենք, լող տալով, անցնում էինք

կաճանը այդ:

Անդ մի կողմից Աքիլլան էր, իսկ մյուս կողմից աստվածագոր և ահարկու
Քարիբդիսն էր գոռ կլանում աղի ջուրը ծովատարած:

Մե՛նձ անգամ, երբ զգալու՞մ էր ջուրը նա, հանց կրակին դրված կաթսա,
Ամբողջ ծովը, պղպրջալով, ետում էր խիստ, աղմկալի,
Փրվումն հուժկու թոչում, ծածկում էր գազարները ժալոների:

- 240 Երբ կլանում էր ջուրն աղի, ծովը ներքուստ, ամբողջովին,
Թվում էր խիստ ալեկոծման ու վիթխարի եռոցի մեջ,
Եվ թնդում է՝ ժալոի շուրջը աղմուկն ահեղ. երևում էր ծովի տակից
Կապույտ ավազն: Մինչ ընդգրկեց դալուկ սարսափն ընկերներինս,

Կարծես կտնկնած մասկան հսկողնայ՝ ահաբեկված նայում էինք
Քարիբդիսին,
Եվ նեւց աղտուկ, այդ միջոցին, ժանտ Սքիլլան նավի միջից
իմ գոգավոր

Հանկարծ բռնեց ու հափստեց իմ կորովի վեց թիավար ընկերներին:
Երբ ետ դարձա, որ գեթ նայեմ ընկերներին ու իմ նավին,
Տեսա նրանց միայն ձեռքերն ու ոտքերը, բայց վեր հանած:
Մշում էին նրանք աղպես և ինձ կանչում անվանապես, վերջին անգամ՝
250 Սրտերում լի աղեխարշանք, այլև վերջին վիշտն ո՛ր ցավը.
Ուղիղ ինչպես ձկնորսը անդ, կանգնած ծովի ժայռոտ ափին,
Երկայնագույն իր կարթի հետ ծովն է: Աետում խաբուսիկ խաչծ
Ու դաշտային եզան եղջյուր, հանց մի թակարդ մանր ձկանց,
Ապա դրանց, դուրս քաշելով, վերցնում է նա և շարտում դեպի ցամաք,
Աղպես նրանք անդ ժայռերին շարտվեցին, մինչդեռ հրեշը դժընդակ
Անձավի մեջ այնժամ նրանց հոշեց, լախեց, երբ որ նրանք
Մշում էին և, իմ կողմը ձեռք կարկառած, կանչում էին ինձ օգնության:
Ես աղետներ շատ եմ տեսել՝ ծովային բյուր ճամփաներով թափառելիս,
Բայց աղետն այս խտագույնն էր ու ծայրահեղը, որ տեսա

ես իմ աչքով:

260 Ահավասիկ, երբ մենք անցանք ժայռերը այդ և ահավոր
Քարիբդիսին ու Սքիլլային, հասանք կղզին այն գեղեցիկ,
աստվածային:

Այնտեղ էին Հիպերիոն Հելիոսի խոտաճարակ, լայնաճակատ,
Գեղեցկափայլ եզները և բյուր ոչխարներն ու այծերը:
Ես, տակավին ծովում, հեռու, իմ գոգավոր սև նավի մեջ,
Լավ լսեցի զիլ բառաչը դեպի գոմերն արդեն քշվող պերճ եզների
Եվ մաշունը ոչխարների, սպա իսկույն ես հիշեցի տեղին խոսքը
Թեբացի կույր կաթնագուշակ Տիրեսիասի և էացի պերճ Կիրկեի,
Որը նույնիսկ իրավացի ու խստորեն ինձ պատվիրեց
Չիջևանել մարդու համար ակնապարար Հելիոսի կղզու վրա,

270 Ուստի հիմա, արտահստաչ խոսք ասելով, ես դիմեցի ընկերներին.
«Ինձ բեցեք, աղետակիր իս ընկերներ, որպեսզի ձեզ
հայտնեն ես այժմ

Պատվերները թեբացի կույր գուշակող Տիրեսիասի
Եվ էացի պերճ Կիրկեի, որն հիրավի հրամայեց ինձ խտաբար՝
Չիջևանել մարդու համար ակնապարար Հելիոսի կղզու վրա,
Քանզի ասաց, որ մեր գլխին չարադաժան մի մեծ աղետ կթափվի անդ,
Ուստի սև նավն հեռու պահեք դուք այդ կղզուց և լող տվեք մի այլ
կողմով»:

Աղպես այնտեղ ես ասացի ու խորտակվեց սիրած սիրտը ընկերներին,
Եվ անհապաղ Եվրիլոքոսն անեղ խոսքով ինձ առարկեց.

«Ո՛հ, ժամտագույն դու Ռդիսևս, որ լցված ես միշտ եռանդով
անչափ ու մեծ.
280 Անխունջ եմ քո անդամները, որոնք, կարծես, երկաթից եմ միայն
ծուլված:
Անքնությամբ և խոնջանքից այսպես տանջված ընկերներիդ
Թույլ չես տալիս, որ ոտք դնեն երկրի հողին, որ գեթ հնար
գտնեն այնտեղ,
Ծովապարփակ կղզու վրա, գոնե ընթրիքն համեղահամ պատրաստելու:
Ուստի հիմա ստիպում եմ՝ դու մթագույն այս գիշերով
Լող տալ, անցնել կղզուց հեռու և թափառել լայնածավալ ծովերի մեջ:
Մինչդեռ գիշերն եմ միշտ ծագում ժամտ հողմերը, խորտակիչները
նավերի.
Ինչպե՞ս արդյոք մենք խուսափենք կործանումից անագորույն,
Երբ վրա տա և հարձակվի հանկարծակի փոթորիկը ժամտ հողմերի՝
Չոր Նոտոսի և Ջեփյուտի, որ փչում են դեմ-հանդիման: Դրանք են, որ
290 Խորտակում են ծովում նավեր, նույնիսկ ընդդեմ աստվածների
անմահ կամքի,
Ուստի եկեք հնազանդվենք այս սրընթաց մութ գիշերին,
Որ գեթ այստեղ պատշաճ ընթրիք մեզ պատրաստենք, այլև մնանք
մեր նավի մոտ,
Իսկ լայնալիք ծովով ապա ճամփա կընկնենք վաղ առավոտ»:
Այդպես ասաց Եվրիլոքոսն, և այդ խոսքը հավանեցին մյուս ընկերներն:
Այնժամ արդեն ես հասկացա, որ աստվածն է մեզ հորինում
ժամտ աղետներ
Ու, դիմելով իսկույն նրան, խոսքն ասացի ես թևավոր.
«Եվրիլոքոս, այստեղ հիմա մենակ եմ ես, և դուք բռնի նեղում եք ինձ,
Սակայն եկեք և երդվեցեք դուք բոլորդ մեծ երդումով հզորագոր,
Որ եթե աստ տեսնենք նախիրը եզների կամ մեծ խաշիները ոչխարի,
300 Չեք մորթոտի դուք բնավին, իբրև հանցանք մի չարաշուք,
Ոչ մի հատ եզ, ոչ մի ոչխար, այլ, եղածով բավարարված,
Կը վայելեք ուտեստը մեր, որ մեզ տվեց անմահ Կիրկեն
այն ժամանակ»:
Այդ ասացի, և պատվերին այդ համաձայն՝ նրանք իսկույն
երդում կերան:
Երբ երդվեցին նրանք այդպես ու երդումը կատարեցին,
Ամրակառույց ու գոգավոր նավն ուղղեցինք դեպ խորափոր նավակայան,
Գևալի քաղցր ջրի ափը: Եվ դուրս եկան ընկերներս նավից իսկույն,
Հասպնեպ ինթրիք պատրաստեցին ճարտարակի, հաշողությամբ:
Երբ հագեցան կերովստումով, որքան սիրտն էր փափագում այդ,
Սկսեցին լացուկոծով արդեն հիշել ընկերներին սիրատենչիկ,
310 Որոնց լափեց ժամտ Սկիլլան՝ անակնկալ նավի միջից փախցրձելով:

Երբ որ այդպես ջայլում էին, նրանց աչքին քունը իջավ քաղցրամուշիկ:
Մինչ գիշերվա մեկ երրորդն էր լույ մնացել, երբ աստղերը մթազանցին,
Եվ բորբոքեց ամպահավաք Ջևար հանկարծ զարհուրելի մի փոթորիկ,
Մի պտտահողմ, և ամպերով ծածկեց համայն ծովն ու երկիրն:
Անպարագիծ, խոր երկնքից այնժամ իջավ ու տարածվեց մթին գիշեր,
Իսկ երբ ծագեց ճաճանչազեղ Արշալույսը վարդամառն,
Նավը, իսկույն ներս քաշելով, կտռանեցինք քարանձավի մոտ խորափոր,
Որ հավաքվում էին անմահ միմիաները՝ հեզ, չքնաղ պար կատարելու:
Իսկ եւ ժողով գումարեցի, ապա նրանց այնտեղ այսպես եւ ճառեցի.

320 «Բարեկամներ, արագընթաց մեր նավի մեջ խմիչք, ոտնետս
տակալին կա,
Ուստի հեռու դուք մնացեք այդ եզներից, որ չտուծենք մենք
այժմ այստեղ.

Չքնաղ եզներն, հույր ոչխարներն պատկանում են Հեյիոսին հզոր արքա,
Մեծ Աստրծուն, որն անել է, ամենալուր, ամենատես»:

Այդպես նրանց եւ սասցի, հնազանդվեց նրանց հոգին կորովագույն:

Մինչդեռ փշում էր ողջ ամիս Նոտուն անդու, և բացի այդ

Չէր բարձրանում ոչ մի այլ հողմ: Ծնչում էին միայն Նոտուն ու Եվրոսը:

Եվ արդ, նրանք, քանի դեռ կար անդ կերակուր և մուգ գինի,

Մտահոգված կլանքի մասին, ժուժկապարտ ձեռք չը տվին պերճ
եզներին:

Սակայն շուտով, երբ սպառվեց պաշարն ամբողջ և պարենը նավի վրա,

530 Սկսեցին նրանք շրջել և ամենուր որս որոնել:

Ռոսում էին թռչում ու ձուկ և ամեն բան, ինչ որ ընկներ ձեռքը կրենց,

Քաղցը ճնշում էր աստկապես, և քերվում էր որովայնը նրանց արդեն:

Այդ ժամանակ եւ դուրս եկա դեպի կղզին՝ աղոթելու աստվածներին,

Որ նրանցից մեկն ու մեկը գեթ բաց աներ ճանապարհն իմ վերադարձի:

Այդպես անցա կղզու վրա, բայց մոռացա ընկերներին:

Անդ հողմերից պատուպարված մի տեղ գտա, ուր լվացի ձեռքերը իմ

Եվ կանչեցի այնտեղ բոլոր աստվածներին, որոնք տեղ են Օլիմպոսին,

Բայց անմահներն իմ աչքերին այդ վիճակում քուն ցանեցին

քաղցրամուշիկ,

Իսկ Եվրիլոքն ընկերների ատաչ, այնտեղ, նյութեց խորհուրդը չարաղավ.

540 «Ընտաքս լսեք, ո՞վ սիրելի, աղետակիր իմ ընկերներ,

Մահկանացու դժբախտ մարդուն տակալի է ամեն տեսակ մահը իրոք,

Մինչդեռ սովից մահանալը թշվառագույնն է ամենից:

Ուստի եկեք քշենք եզները լավագույն, պարարտ եզները Հեյիոսի,

Բերենք, գոհենք լայնատարած երկնքի տեղ աստվածներին,

Եվ եթե մենք հաւանենք մի կերպ մեր Իթակեն, սիրած երկիրը հայրենի,

Անդ վե՛հ տաճար անմահ պատվին Հիպերիոն Հեյիոսի մենք կկանգնենք,

Ու նրա մեջ կդնենք բլուր մեր ընծաները թանկարժեք:

Իսկ եթե նա, խիստ զայրացած, հանուն պարարտ, բարձրաեղջյուր
իր եզանրի,
Յանկա մավը մեր խորտակել, և համամիտ լինեն նրան մյուս
աստվածներն,

350 Պատրաստ եմ ես, սուզվելով, խորքն հուճկու այլաց, վերջ տալ կյանքիս,
Քան թե մնալ այս ամալի կղզու վրա և մահամերձ տանջվել սովից»:
Այդպես ասաց Եվրիլորոսն, և այդ խոսքը հավանեցին ընկերները:
Ու քշեցին նրանք իսկույն Հելիոսի պարարտ եզներն, որոնք այնտեղ,
Սևակտուց նալին մոտիկ, քաղցր արածում էին մարգի խոտը համեղ.
Ամենալավ, լայնածակատ և կորեղջյուր եզներն էին դրանք փարթամ:
Իսկույն նրանք շրջապատեցին պերճ եզներին, աղոթեցին

աստվածներին,
Ապա նրանք անդ քաղեցին թարմ տերևներ հսկա կաղնուց
բարձրասաղարթ,

Քանզի չկար ճերմակ գարի նալի վրա ճարտարակերտ:

Արդ, երբ նրանք աղոթեցին, մորթոտեցին ու քերթեցին եզները այդ,

360 Կտրատեցին ազդրերն ապա և ծածկեցին ճարպով թանձր
ու կրկնաշերտ,
Իսկ արտաքուստ դրանց վրա սեղմ դարսեցին մնացորդ միսը
կտրատված,

Սակայն չկար կարմիր գինի, որ ցողեին այդ զոհմունքին հրաբորբոք.

Փոխարենը ջուր ցանեցին, հետո դարձան ու փորոտին խորովեցին:

Մինչ փորոտին նրանք կերան այն ծամանակ, երբ այրվեցին
ազդրերն արդեն,

Իսկ մյուս միսը մանրացրին ու հագցրին շամփուրներին,
Միայն այնժամ իմ աչքերից քաղցրամուշիկ քունն հեռացավ:

Ես շարժվեցի ու գնացի դեպ նավն արագ, դեպի ափունքն հուզվող ծովի:
Արդ, երբ արդեն ես մոտեցա անդ մեր նալին սևակտուց,

Իսկույն նեթ ես զգացի վստվող ճարպի ճենճերահոտը թարմաշունչ,

370 Ապա բարձր հեկեկացի ու կանչեցի հավերժ անմահ աստվածներին.

«Ձև՛ս հայր, և դո՛ւք, ո՛վ աստվածներ հավերժակյաց ու երկնային.

Դժբախտության համար միայն իմ աչքերին քուն ցանեցիք
քաղցրամուշիկ,

Մինչ ընկերն իմ, անդ մնալով, կատարել է չարադաժան ոճիրը այս»:

Սկսեցին իսկույն պերճ Լամպետիեն Արքահագուստ, որպես բանբեր,
թուսով, հայտնեց

Հիպերիոն Հելիոսին, որ մենք նրա պարարտ եզներն սպանեցինք:

Իսկ նա, սրտով խիստ քիմասույզ, աստվածներին իսկույն դիմեց

և այս ասաց.

«Ձև՛ս հայր, և դուք, այլ աստվածներ հավերժակյաց, երանավետ.

Պատիժ տվեք դուք շուտափույթ ընկերներին Ռդիսևսի Լաերտածին,

Իմ եզները կոտորեցին նրանք՝ այդպես ամբարտավան, հանդգնաբար-
380 Իմ եզներով հրճվում էի ես՝ ելնելով դեպի երկինքը աստղազարդ
Ու երկնքից, պտույտ տալով, ետ դառնալիս դեպի երկիր:
Եթե նրանք պատշաճ պատիժը չստանան, հանց հատուցում,
Ես ցած կիջնեմ տունն Հադեսի և իմ լույսը կտամ միայն մեռյալներին»:
Ամպահավաք Ջևար նրան պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ո՛վ Հելիոս, դու տակալին շարունակիր պայծառ լույս տալ
անմահներին

Ու կենարար երկրի վրա մահկանացու նաև մարդկանց,
Իսկ ես շուտով շողշողենի իմ կայծակով արագ նավը Ռոդոսեսի
Կը շահչախենմ, ջարդուփշուր կանեմ այնտեղ, մուգ ծովի մեջ»:
Այդքանը ես անդ լսեցի գեղազանգուր Կալիպսոյից: Նա ինձ ասաց,
390 Որ իբրև թե ինքն իմացել է Հերմեսից՝ ողեցույցից:
Երբ ես արդեն վերադարձա, հասա նավին ու ծովափին,
Կշտամբեցի խստիվ նրանց՝ ամեն մեկին մոտենալով առանձնակի,
հայց ոչ մի էլք արդեն չկար, քանզի եզներն էին արդեն անդ
կոտորված,

Հանուն որոնց աստվածները նշանակիր մի նոր հրաշք ցույց տվեցին.
Մորթիները շարժվեցին, միսը, զարկված շամփուրներին,
Հանկարծ սկսեց թունդ բառաչել, կարծես իրոք ձայնն էր հնչում
անդ եզների:

Մինչ ընկերներն իմ սիրելի այնուհետև վեց օր այնտեղ խնջույքի մեջ
Ոտուտ էին միս եզների արեգակյան՝ միշտ լավագույնը ընտրելով.
Իսկ երբ Ջևար Կրոնոսյան շնորհեց օրը լոթերոթող,

400 Ու դադարեց միանգամայն հողմն ու մորթիկը մոլեգիմ,
Մենք անհասպաղ նավ նստեցինք ու շարժվեցինք լայնատարած
մուգ ծովի մեջ:
Կայմը իր տեղը տնկեցինք և սպիտակ մեր առագաստը պարզեցինք:
Կղզուց այդպես մենք հեռացանք, մինչդեռ արդեն չէր երևում
երկիրն իսպառ,

Ու մեր չորս դին այնժամ կային երկինքն ու ծովն հաշտերևակ:
Եվ արդ այնտեղ Կրոնոսյանն հանկարծակի մի մթագույն,
թուրաթուխ ամպ
Նետեց մեր սև նավի վրա: Խիստ մթագնեց ծովն ամպի տակ,
հայց պացավ դեպի առաջ՝ նավը արագ, թեպետ և շատ
կարճ ժամանակ.

Քանզի իսկույն, մոնչալով, փչեց Ջեփյուոն անագնակի,
Մորթիկն ուժեղ զարկեց, խզեց զույգ կտանները մեր կայմի,
410 Ցած գլորվեց կայմը իսկույն, և նավի ներսն ապա թափվեց նավասարքը:
Գահավիժող կայմը զարկվեց ողիղ զլխին նավավարի,

Զարդեց, փշրեց նրա գլուխն և ոսկորներն ամբողջովին.
Նավի վրայից նա շեշտակի, հանց մի սուգակ, գահավիժեց խորքը ծովի,
Եվ բաժանվեց իսկույն ետք նրա հոգին ոսկորներից:
Զևսն ահռելի վերուստ թնդաց ու որոտաց և կայծակով զարկեց նավին.
Ցնցվեց նավը ու դողողաց՝ խորտակվելով Զևսի ահեղ

շանթ-հարվածից

Եվ ծծումբի հոտով լցվեց: Ընկերներս թափվեցին ցած
Մեր սևաթույր նավի շուրջը, հորդ ալյաց մեջ՝ մմանվելով ազոավների:
Նրանք այնտեղ գալարվեցին. աստվածն այդպես զրկեց նրանց

վերադարձից:

- 420 Ես տակավին քայլում էի նավիս վրա, մինչ մրրիկը պոկեց նավի
Ողնափայտը իր կողերից, որը սահեց ալիքների մեջ՝ մերկացած:
Ընկած կայմը դեռ կպած էր ողնափայտին. դրա վրա կար մի կառան,
Որը գործված էր ամրապինդ եզան կաշուց: Այդ կառանով ես պրկեցի
Ողնափայտն ու կայմը երկար և կցեցի այդ երկուսը իրարու հետ:
Դրանց վրա մի կերպ նստած՝ ես քշվեցի անդ ծովահույզ հողմի շնչով:
Հանկարծ այնժամ լոեց Զեփյունն, հանց մոլեգին մի փոթորիկ,
Փչեց Նոտոսն արագահոս, սիրտս լցրեց ստրջանքով նա դառնադառն.
Մի գուցե ինձ քշի, տանի դեպ Քարիբդիսը կործանիչ:
Ամբողջ գիշերն հորդ ալիքներն ինձ քշեցին, իսկ երբ ծագեց արևը վառ,
430 Ես ահարկու Սկիլլայի, Քարիբդիսի քարածայրին արդեն հասա:
Մինչ հրեշը կլանում էր այդ միջոցին ջուրը աղի և ծովածուփ,
Ես անհապաղ վեր ցատկեցի ու բռնեցի թզենու ճյուղը բարձրաբերձ,
Ապա այդպես ծառից կախված ես մնացի, հանց մի չղջիկ:
Ոչինչ չկար ինձ հենակետ, որ գեթ ոտքով ամուր կանգնեմ կամ
վեր ելնեմ,

Քանզի նրա արմատները թաղվել էին ներքև, խորքը,
Մինչդեռ ճյուղերը բարձրուղեղ դարձել էին Քարիբդիսին մի հովանի:
Կախված էի՝ ազատելով, որ հրեշն այդ գերանները պիտ զգայի,
Թեպետ աստիկ ուզում էի, սակայն դրանք հայտնվեցին անդ անսպաս:
Ինչիդ ինչպես դատավորը, որ քննելով վիճող մարդկանց գործերը բյուր,

- 440 Դուրս է գալիս իր ատյանից՝ ընթրիքն համեղ վայելելու,
Փորի միջից Քարիբդիսի երկար կայմը ու ողնափայտը դուրս եկան:
Ես պոկեցի իմ ձեռքն ու ոտը վերևից, որ վայր ընկնեմ ուղիղ նկրքև,
Ու նետվեցի ես սուրճեր երկայնաձիգ գերաններից, նրանց միջև:
Սեղ ցատկեցի նրանց վրա և սկսեցի ձեռքերովս թիավարել:
Էլ չթուկեց աստվածների ու մարդկանց հայրն, որ Սկիլլան նկատի ինձ,
Ես այլապես չէի կարող անդ խուսափել չարադաժան իմ օրհասից:
Ուղիղ ինձ օր բաշքշվեցի ես ծովի մեջ. տասներորդ օրը, գիշերով,
Վեսի կղզին այն՝ Օգիգիե աստվածները ինձ նետեցին,

Ուր ապրում է պերճ Կալիպսոն. գեղեցկաձայն ու վարսագեղ
աստվածուհին

450 Ինձ հոգատար անդ փայփայեց, բայց ինչո՞ւ եմ պատմում քեզ այդ.

Չէ՞ որ երեկ, դեռ քո տան մեջ, այդ ամենը ես պատմեցի

Քեզ ու վսեմ քո թագուհուն, մինչ ինձ համար այժմ, հարկավ,

Անահաճո է կրկին պատմել այն, որ արդեն պատմվել է:

Ե Ր Չ տ ա ս ն ե ր ե ք է ր ո ր դ

ՈՐԻՍԵՎՍԸ ՓԵԱԿՆԵՐԻ ՈՒՂԵԿՏՈՒԹՅԱՄԲ
ԺԱՄԱՆՈՒՄ Է ԻԹԱԿԵ

Սյղպես ասաց լոռոյան մեջ՝ նրանք բոլորն անխոս էին՝
Լցված խորունկ հիւսցումներով ապարանքում ստվերախիտ:
Նրան այնժամ պատասխանեց և խոսք ասաց Ալկինոսը:
«Քանի որ դու, ո՛վ Ողիսես, այժմ եկել ես ապարանքն իմ
Պղնձաշեն, բարձրակտուր, անշուշտ հիմա, կարծում եմ ես,
ես կը գնաս

Դու անարգել, անարհավիրք, թեպետ շատ ես կրել տանջանք
ու պատուհաս:
Եվ այժմ անա ձեզ եմ դիմում ես իմ խոսքով, ձեզ բոլորիդ,
Որ ստվոյ եք այս իմ տան մեջ ընկել գինի՝ միշտ հրաշեկ,
հանց մեծարանք,

Նաև լինել լավ ունկընդիր վեհ երգիչի պերճ երգերին.

- 10 Հրոյի համար այս սնդուկում՝ գեղեցկապալ ու ողորկված,
Արդեն դրված են զգեստներ, ճարտարակերտ ոսկեղեններ և ըճճաներ,
Որ քերել են իբրև նվեր փեակները խորհրդական:
Եկե՛ք ձոնենք ամեն մեկս և մի-մի սան ու մեծագույն եռուսանի,
Իսկ ես դրանց փոխարենը՝ հետո ազգից տուրք ու հարկեր կհավաքեմ.
Ծառ դժվար է մեկի համար միանգամից տալ այդպիսի պերճ նվերներ»:
Սյղպես ասաց Ալկինոսը, հավանեցին այդ խորհուրդը բոլորեքյան:
Սպա նրանք ցրիվ եկան, ամեն մեկը իր տուն գնաց քուն մտնելու:
Իսկ երբ ծագեց խոր խավարից ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Նրանք իսկույն շտապեցին դեպի նավը՝ տանելով պերճ պղինձն ամուր:
20 Ինքը գորտջուրն Ալկինոսի՝ նավը նայեց, նստիքների տակ, ամենուր
Տեղափոսեց նվերները փեակների և ստուգեց նա խնամքով,
Որ թիավար նավորդներին չխանգարեն, երբ թիերը ծովը թակեն:
Ըսյորն ասպա տունը եկան Ալկինոսի և սարքեցին մեծ խրախճանք:

Սուրբ զորությունն Ալկինոսի մորթել տվեց մի պարարտ եզ
նրանց համար
Եվ Կրոնոսյան, անպրոպային Ջևսի համար, որ թագավորն է ամենքի:
Ազդերն արագ խորովեցին, խրսխճանքում գերապաշճատ
Հրճվում էին հոգեզվարճ: Իսկ նրանց մեջ մարդկանց սրտին մեծարելի
Վեհ երգիչը՝ աստվածախոս Դեմոդոկը, երգն էր հնչում սքանչելի:
Բայց Ռդիսեան հաճախ թեքում էր գլուխն իր դեպի արևն.

փափագում էր,
30 Որ շուտափույթ նա մայր մտնի, քանզի տեճչում էր անհասպաղ
ճանապարհվել,
Ինչպես գեղջուկն Լ շտապում դեպի ընթրիքն իր ցանկալի: Ամբողջ օրը
Նրա արտի մեջ նորահերկ սևեզները քաշում էին գութանն ամուր.
Եվ նա հիմա, սրտատրոփ սպասելով, որ մայր մտնի արևն իսկույն,
Մեծափափագ շտապում է շուտ ընթրելու, և իր ծնկներն են դողդոջուն:
Ռդիսեան էլ, երբ մայր մտավ լույս արևը, խնդաց իսկույն սրտակարոտ
Եվ թխսեր փեակներին նա բարբառեց, այսպես խոսեց՝
Նամանականդ խոսքն ուղղելով զորությանը Ալկինոսի.
«Ալկինոս, որ մարդկանց մեջ գերհոչակ ես ու մեծափառ,
Հեղո՛ւմ արեք անմահներին և ինձ շուտով ճանապարհեք, որ ես գնամ,

40 Արդ, ո՛րջ լերուք, կատարվեց այն, որ փափագում էր իմ հոգին
կարոտալի.
Արդեն պատրաստ են նավն արագ, պերճ ընծաներն: Ո՛հ աստվածներ
օլիմպակյաց,
Սչմ եղեք դուք բարեհաճ, որ գեթ շուտով ես տուն դառնամ
Եվ անվնաս գտնեմ կնոջն իմ անբասիր, այլև մարդկանց սիրակարոտ:
Իսկ դուք այստեղ բարո՛ւյ մնաք գերամեծար ձեր կամանց հետ
Ձեր որդոց հետ: Թող շնորհեն անմահները ձեզ բարիքներ ամեն տեսակ,
Թող գերծ պահեն աղետներից ձեր ազգն հավերժ աստվածները
երկնաբնակ»:

Սասց այդպես, նրանք բոլորն, հավանելով խոսքերը այդ,
Քանզի խոսեց իրավացի, որոշեցին հյուրին հասցնել ճանապարհել:
Մինչ բանքերին այդ ժամանակ այս խոսքն ասաց զորությունը
Ալկինոսի.

50 «Ո՛ւյ Պոնտոնոս, խառնի՛ր գինին խառնարանում և բաժանիր
իմ հարկի տակ
Դու բոլորին, որպեսզի մենք, աղոթելով աստվածահայր Ջևս զգոնին,
Հյուրին հաջող ճամփա դնենք դեպ սիրելի իր երկիրը, դեպ հայրենիք»:
Սասց այդպես, և Պոնտոնոսն ոտքի կանգնեց, խառնեց գինին
այն մեղրանուշ
Ու բաժանեց ամեն մեկին: Այդպես նրանք յուրաքանչյուրն իր տեղն
բազմած,

Կատարեցին իսկույն հեղում երկնքի տեր աստվածներին:
Այնուհետև ոտքի ելավ Ռդիսևը աստվածային
Եվ ընդձենեց Արեւտեին ընկալն իսկույն կրկնահատակ,
Մաբա, նրան նա դիմելով, ասաց այս խոսքը թևավոր.

66 «Ողջ լեր, խնդա դու հավիտյան, վեհ թագուհիդ, մինչև որ գա
Ծերությունը և օրհասը, որ վիճակված են միշտ մարդկանց:
Հրճվիր ընդմիշտ այս հարկի տակ, զավակներիդ հետ միասին,
Ամբողջ ազգի և Ալկինոս թագավորի հետ գերակա»:
Ադրպես ասաց Ռդիսևը աստվածագարմ և դուրս եկավ՝

շեմքն անցնելով:

Իսկ բանքերին հրամայեց վեհ գորությունն Ալկինոսի՝
Առաջնորդել դեպ ճեպընթաց նավը Նրան, դեպի ափունքը ծովածեծ:
Բայց նրանց հետ ինքը՝ Արեւտեն, հղեց ստրուկ նաժիշտներին իր սիրելի.
Նա նրանցից մեկին հանձնեց պերճ մի բանկոն և լվացված ու

մաքրագարդ

Մի պատմունան: Իսկ երկրորդին հանձնեց տանել մի ամրակոն,

սիրուն արկղիկ,

Ապա երրորդն առավ, տարավ հաց և գինի անուշահամ ու կարմրավալ:

70 Արդ, երբ դրանք եկան հասան արագ նավին ու ծովափին,

Իրերն ամբողջ ընդունեցին թիավարները քաջունակ,
Խմիչքն, ուտեստն և ամեն բան վերցրին, դրին անդ, լայնանիստ

նավի վրա:

Ողիսևի համար այնտեղ արագ նավի նավախելում գարգ փռեցին,

Նսեւ պատուտ, որ նա քնի մեղմ ու հաճկիստ, անդորրի մեջ:

Եվ Ռդիսևն վեր բարձրացավ նավի վրա, պսակեց այնտեղ

մունջ ու լոխի:

Նավորդները շարքով, կարգով նստոտեցին նստիքներին,
Կատանները արձակեցին ծակված քարից, որն այնտեղ կար,
Եվ, թեքվելով, ծովը իսկույն եռանդալի ակոսեցին կոկ թիկրով:
Մինչ աչքերին Ռդիսևի իջավ քունը անդորրավետ,

80 Երբ, անվիրով ու անուշիկ, որ նման է, կարծես, մահվան:

Եվ սլացավ նավը արագ: Ինչպես դաշտում կորովալիր, չորս ձիերը,

Կարգով լծված ու միասին, հարվածների տակ մորակի

վեր են ջատկում, սուրում են սուր և մոլեգին ու շոտափուլթ

կտրում ճամփան,

Երբևեւ անա նավախելն էր ասես թռչում, իսկ ետևից

Չարկվում էին և թռչկոտում մութ ալիքներն հավերժագոյշ,

հուզվող ծովի:

Նավն էր սանում սլացի պես դեպի առաջ, փոթանակի և անվտանգ,

Եվ չէր կարող հասնել նրան նույնիսկ բազեն, արագագույնը հավքերից:

Ադրպես արագ սլանալով և ճեղքելով ծովի բայն կտրծքը լվեկոճ՝

Այն իր վրա տանում էր մեծ մի հերոսի, աստվածագոր մտքերի տեր,
90 Որն իր հոգով քյուրաբազում կրեց տանջանք ու աղետներ.

Տեսավ մարդկանց կոհվմն անեղ, փորձեց ծովի հուզմունքն ու

քենը անավոր:

Մինչ քնած էր նա այժմ հանգիստ՝ տառապանքներն իր մոռացած:

Երբ որ ծագեց մութ երկնքում պայծառաշող այն լուսաստղը,

Որ նախորդում է վաղորդյան ճանաչագեղ Արշալույսին,

Ծովագնաց արագ նավը եկավ կանգնեց կղզու ափին:

Կա Իթակե երկրում մի խոր նավակայան՝ նվեր Փորկիս ծովածերին.

Ապառաժուտ սեպ ափունքի՝ ծովում ցցված երկու թևերն են

կազմել այն,

Որոնք բնավ թույլ չեն տալիս, որ հողմերը հուզված ծովից

Բարկ ալիքներ նետեն այնտեղ: Գեղեցկակերտ նավերն արագ,

100 Ավարտելով իրենց ուղին, միշտ աներկյուղ կանգնում են անդ՝

Առանց կապի և անկատան: Ծայրամասում ծովածոցի,

Բարձր մի տեղ, կա ձիթենի տերևախիտ, քաջագանգուր,

Որին մոտիկ կա քարանձավ մի մթազույն, բայց դուրեկան, սրտահաճո:

Դա սրբավայրն է ծովահարս նիմփաների, որոնց նայադ են անվանում:

Քարայրում կան խառնարաններ և վիմակերտ շատ կահույրներ,

Այլև բազում բնակարված մեղրամաններ՝ մեղրը իրենց անդ ստեղծող:

Ծառ կան այնտեղ և վիմակերտ մեծ հաստոցներ, որոնց վրա

նայադները

Գործում են պերճ և շատագույն հագուստեղեն՝ աչքի համար

սքանչելիք:

Չոր կա այնտեղ հավերժահոս ջինջ աղբյուրի, կա երկու մուտք

և երկու դուռ,

110 Մեկն ուղղված է դեպի հյուսիս և մատչելի մարդկանց համար,

Երկրորդն, ուղղված դեպի հարավ, մուտքն է անմահ աստվածների:

Այդ ուղիով երբեք մարդիկ չեն անց կենում, աստվածային է դա միայն:

Անդ կանգ առան նավորդները, որ նախապես լավ գիտեին

աղտ տեղերը.

Մրընթաց նավը կիսով չափ ցամաքի մեջ ցցվեց իսկույն,

Քանզի ուժգին նրան մղեց դեպի առաջ հզոր ձեռքը թիավարի:

Եվ ամրակոտ նավից նրանք դեպի ցամաքն իջան այնտեղ:

Ողիսնսին, որ պաստառի և պերճ գորգի վրա պստկած էր տակալին

Եվ քնի մեջ խորասուզված, նավախելից վերցրին զգույշ

Եվ խնամքով ափն իջեցրին ու դրեցին անդ, ավազի վրա փափուկ:

120 Ապա գույքը ցած բերեցին, որ փեակները վեհապանձ,

Մեծանոգի Աթենասի քաջ օգնությամբ նվիրեցին,

Եվ դարուեցին ամբողջովին թզենու տակ՝ մի կույտի մեջ,

Շանապարհից հեռու, մի կողմ ու մեկուսի, որ ոչ մի մարդ անցորդներից

Այն չշորթի կամ ձեռք չտա, մինչ Ռդիսկար արթնանա,
Իսկ իրենք էլ՝ վերադարձան, տուն գնացին: Մինչ Պոսիդոնն
երկրասասան
Չմոռացավ, թե ինչպես էր աստվածային Ռդիսկսի՞ն՝ սպառնացել
Մի ժամանակ, ուստի գնաց, որ Ջևսից մի խորհուրդ հարցնի.
«Ջևս հայր, չէ՞ որ ինձ այլևս հավերժ անմահ աստվածները
չեն մեծարի,
Երբ անարգում են ինձ մարդիկ մահկանացու, ինչպես սրանք,
ահավասիկ,

130 Փեակները, որոնք նույնիսկ իմ ցեղից են և ինձանից սերված միայն:
Ես գիտեի, որ Ռդիսկար տուն կը գա, բայց աղետներ կրելուց ետ,
Եվ իսկապես միտք չունեի ես խափանել դարձը նրա դեպ հայրենիք,
Մի բան, որ դու սահմանել ես քո ակնարկով և նախօրոք:
Մինչդեռ սրանք, խոր նավի մեջ ծովն անցնելով, նրան, քնի մեջ
խորասույզ,
Իծակեի ափ հասցրրին, այլև նրան շնորհեցին այժմ, ապաքեն,
Բյուր ընծաներ, ոսկի, պղինձ, հագուստեղեն ու նկարեն ձեռագործներ
Եվ այնքան շատ ու բազմազան, որ Ռդիսկար Տրոյայից իսկ չէր բերի,
Եթե ետ գար նա անվտանգ՝ ստանալով իր բաժինը մեծ ավարի»:
Այնժամ նրան, հանց պատասխան, ասաց Ջևսը ամպահավաք.

140 «Այդ ի՞նչ խոսք էր, որ ասացիր, մեծափառը երկրատատան,
Երբեք անարգ քեզ չեն անի աստվածները, և ժամտալի գործ կլինե՞ր՝
Ենթարկել վեհ, երիցագույն մեծ աստծուն եպերեյի սորջանքի:
Սակայն եթե մահկանացու մարդկանցից մեկն, իր գործության
վրա վստահ,
Քեզ չի հարգում կամ մեծարում, դու կարող ես նրան լինել վրեժխնդիր:
Վարվի՛ր, ինչպես կցանկանաս, ինչպես իրոք հաճելի է քո վեհ արտին»:
Պատասխանեց իսկույն նրան Պոսիդոնը երկրասասան.
«Ես իսկապես այդ կանեի, ինչպես դու ճիշտ պատվիրեցիր,
ամսրոպային,
Բայց քաշվում եմ՝ պատկանելով քո գործության, քո գերագոր
կամքի առաջ,
Բայց այժմ ահա փեակների պերճապաճույն նավն ուզում եմ
ես խորտակել:
Սևալիասիկ՝ այն անհապաղ ետ է դառնում հավերժագույն, մթին ծովով.

150 Կր չսխախախեմ, որ դադարեն գեթ ողեկցել մարդկանց դեպի
հողմ հայրենի,
Եվ կպատեմ քաղաքն իրենց ես լեռներով անանցների ու քարձրաբերձ»:
Պատասխանեց ամպահավաք Ջևսը նրան և խոսք ասաց.
«Ո՛հ, սիրելիս, ինձ, իմ արտին թվում է արդ, որ լավագույնն է առալիս,

Եթե նալն այդ, ետ դառնալիս, դու ծովափին դարձնես մի ժայռ
նալանման,

Եվ քաղաքից այդ գործն ամբողջ ազգը տեսնի ու զարմանա,
Որպեսզի միշտ սքանչանան մահկանացու բոլոր մարդիկ,
Նամանալանդ, եթե քաղաքը բարձրաբերձ դու լեռներով

շրջապատես»:

Լսելով այդ՝ երկրասասան Պոսիդոնը շարժվեց, գնաց դեպի Սքերիա,
Որ բնակվում են փեակներն: Անդ կանգ առաւ և սպասեց,
160 Մինչդեռ նալը, ետ դառնալով, արագորեն ու սրընթաց եկավ արդեն
Ու տեղ հասավ: Եվ մոտեցավ իսկույն աստվածն երկրատատան
Ու նալն այնտեղ դարձրեց մի ժայռ, վարսեց ապա ժայռը գետնին՝
Հարված տալով ձեռքի ափով, և ինքն իսկույն անհետացավ:
Իսկ մեծափստ, վես նալաստիք՝ փեակները թիակասեր,
Խիստ զարմացած՝ անդ սկսեցին իրարու ճետ գրույց անել,
Եվ, նայելով իրար դեմքի, այս թևավոր խոսքն ասացին.
«Ավա՛ղ, վա՛յ ինձ, այդ ո՞վ արդյոք մեր սև նալը, արագորեն

ետ դառնալիս,

Ծովում այսպես զոր կաշկանդեց: Չէ՞ որ այն մեր աչքի դեմ էր»:

Այդպես նրանք խոսում էին, բայց չիմացան՝ գործը ինչպես անդ

կատարվեց:

170 Եվ քարբառեց այդ ժամանակ Ալկինոոսն, այս խոսքն ասաց.

«Ավա՛ղ, իմ հոր գուշակունը կատարվում է արդեն հիմա:

Ասում էր նա, որ մեզ վրա զայրացած է Պոսիդոնը սաստկապես,

Քանզի մարդկանց մենք անվտանգ ուղեկցում ենք ամենուրեք:

Պատմում էր, որ փեակների ամրակառույց նալը մի օր,

Ճանապարհից ետ դառնալով, վերադարձին, մույթ ծովի մեջ կկործանվի,

Եվ կպատի Պոսիդոնը մեր քաղաքը շուրջանակի մեծ լեռներով:

Այդպես ասում էր ծերունին, և ամեն ինչ կատարվում է այժմ իսկ և իսկ:

Սակայն եկեք բոլորեքյան կատարենք այն, ինչ որ հիմա

ես կասեմ ձեզ.

Եկեք իրոք մենք դադարենք մարդկանց այլևս ճանապարհել,

180 Երբ մեր քաղաքը գամ մարդիկ, իսկ երկրակալ Պոսիդոնին

Եկեք զոհենք տասներկու եզ, որ ողորմած լինի դեպ մեզ,

Որ չպատի մեր քաղաքը նա լեռներով անանցանելի ու բարձրաբերձ»:

* * *

Ասաց այդպես, սարսափեցին նրանք սաստիկ և սկսեցին զոհ

պատրաստել:

Մինչդեռ այդպես փեակների առաջնորդներն, իշխանները խորհրդակամ

Ջերմ աղոթում էին այնտեղ Պոսիդոնին իշխանագոր՝

Կանգնած նրա բազիմի մոտ, անդ արթնացավ Ռդիմևսը

աստվածագարմ,

- Որ քնած էր հողի վրա իր հայրենի: Չը ճանաչեց նա երկիրն իր,
 Չի շատ վաղուց էր բացակա, և նրա շուրջը լայնածիր
 Ցանեց Պալլաս Աթենասը՝ աստվածունի դուստրը Չևսի, թանձր խավար,
- 190 Որ չտեսնի ոչ ոք նրան, մինչև ինքը խրատներ տա,
 Եվ որպեսզի չճանաչեն նրան կինը, ընկերներն ու քաղաքացիք,
 Մինչև չառնի նա իր վրեժն ամբարտավան և անամոթ խոսնայրներից:
 Ուստի թվում էր արքային անդ ամեն բան տարօրինակ՝
 Ե՛վ նեղ ու խիտ ուղիները, հարմար ծոցն ու նավակալքը,
 Ե՛վ գահավեժ ապստամբներն, և՛ բողբոջած բարձր ծառերն:
 Նա գահավեժ, կանգնեց այնտեղ, հայացք նետեց իր այդ երկրին
հայրենավանդ,
- Ու լաց եղավ նա դառնադառն, ձեռքով թակեց իր ազդրերը,
 Լացակումած այս խոսքն ասաց, խոսքը խորունկ հառաչանքի.
 «Ա՛խ, ո՞ր մարդկանց երկիրն է սա, ես, դժբախտս, այս ո՞ր հասա:
 200 Գուցե այստեղ ապրում եմ չար, դաժան, մարդիկ, ամբարտավան
և անօրեն,
- Սակայն գուցե հյուրասեր եմ և վանատուր կամ սիրտ ունեմ
աստվածավախ:
- Ո՛հ, ո՞ր տանեմ իմ գույքերն այս բազմաբազում, ո՞ր գնամ ես.
 Ա՛խ, երանի ես մնայի այնտեղ, երկրում փեակների:
 Ես այդ դեպքում կգնայի մի այլ վսեմ ու փառահեղ արքայի մոտ,
 Եվ նա գուցե ինձ ընդուներ սիրով, սրտանց և առաքեր ինձ հայրենիք:
 Մինչդեռ հիմա ես չգիտեմ, արդյոք գույքերն այս ո՞ր պահեմ,
 Ինչպե՞ս և ո՞ր պիտի թաքցնեմ, որ չը դառնան սրանք ավար
մեկ ուրիշի:
- Ուրեմն այսպես՝ փեակների առաջնորդներն և իշխանները մեծամեծ
 Մարդիկ չէին ամենևին արդարախոս ու խելացի,
- 210 Բանգի նրանք ինձ բերել են մի այլ աշխարհ, մինչ խոստացան
 Տունել իրոք ինձ Իթակե հայտերևակ: Սակայն, ավա՛ղ, ինձ խաբեցին:
 Թող որ պատժի նրանց Չևսը, աղոթողի հովանավորն ամենազեւտ.
 Նա նայում է մարդկանց հավերժ, մեղանշողին միշտ պատժում է,
 Նա է տերը արդարադատ: Բայց ե՛կ նայեմ և ստուգեմ գույքերը իմ,
 Գուցե նրանք որևէ բան վերցրին, տարան նավի վրա»:
 Եվ նա իսկույն սկսեց հաշվել գեղեցկափայլ եռոտանիք, կաթասները,
 Ռակին, այլև պերճ զգեստները, ձեռագործը մեծափարթամ և ամեն ինչ:
 «Պակաս չկար, և սկսեց նա սրտավեր ողբալ երկիրն իր հայրենի:
 Նա վշտաբևեռ թափառում էր անդ, բազմազոչ ծովի ափին,
 220 Հիճում անդուլ, սրտամորմոք: Եվ մոտեցավ այնժամ նրան Աթենասը՝
 Տևարով նման երիտասարդ, գիրգ մի մարդու, ջահել հովվի,
 Լիք պատսմոս՝ արքայազուն մանուկներին անգամ նման:
 Իր սուտին գրած ուներ նա կրկնաձայլ լայն պատմուման,

Իսկ ոտքերին՝ հազած մուկեր շողշողենի, տեզ նիզակը ձեռքին բռնած:
Երբ Ռդիսևսն իրեն տեսավ, ուրախացավ և ընդատաջ իսկույն գնաց
Ու, դիմելով ապա նրան, այսպես խոսեց և խոսքն ասաց իր թևավոր.
«Ո՛հ, սիրելիդ, քեզ եմ ահա այս երկրի մեջ առաջինը հանդիպում ես.
Ողջո՞ւյն, կարծեմ, չար միտումով չես մոտեցել դու ինձ հիմա,

բարեկամս:

Դու ազատի՛ր գույքն այս, գանձը, փրկիր և ինձ. աղերսում եմ քեզ

սրտագին

230 Եվ ճիշտ ինչպես մի աստըծու, կփայտայտվեմ ես ծնկներին քո սիրելի:

Արդ այս ասա դու նաև ինձ, ճիշտը պատմիր, որ իմանամ.

Ի՞նչ երկիր է սա իսկապես, ի՞նչ ազգություն, ի՞նչ մարդիկ են

ապրում այստեղ:

Գուցե թե սա մի կղզի է՝ հեռվից-հեռու հայտերևակ,

Գուցե բերրի մի ցամաքի ափունքն է սա, ծովին այսպես

ամուր հենված»:

Եվ բարբառեց այնժամ նրան Աթենասը պայծառաչյա.

«Հիմա՛ր ես դու, օտարական կամ հեռավոր երկրից ես այստեղ եկել,

Որ այդպիսի հարց ես տալիս մի այսպիսի երկրի մասին:

Սա այնքան էլ անփստունակ մի երկիր չէ, որի մասին շատ լավ գիտեն
Բյուրաբազում ժողովուրդներ, որ ապրում են արևելքում, անդ,

առընթեր

240 Արշալույսին, կամ բնակվում են միգախսուն արևմուտքում:

Թեպետ և սա քարքարոտ է և առապար, ձիարշավին շատ անհարմար

Եվ աղքատ է տարածությամբ, բայց և այնպես անպտուղ չէ ամենևին:

Առատորեն սա հաց ունի, որքան ուզես, քաղցր գինի միշտ կա այստեղ,

Տեղում են աստ հորդ անձրևներ, ցողն է այստեղ միշտ բարեբեր,

Պերճ արոտներ կան եզներին ու այծերին, անտառներ կան

բազմապիսի,

Աղբյուրներն են ամբողջ տարի աստ կարկաչուն և ջրառատ,

Եվ անունն է Իթակեի, օտարական, նույնիսկ հասել մինչև Իլիոն,

Որն, ասում են, հեռու է շատ չքնաղ երկրից արեացոց»:

Ասաց այդպես, խնդաց իսկույն Ռդիսևսը բազմաբնասը և դյուցազուն,

250 Հրճվեց հոգով, երբ որ լսեց բարի համբավն իր հայրենի երկրի մասին,

Ինչպես որ այդ պատմեց Պաղլաս Աթենասը, դուստրը Զևսի

ասաբարակիր:

Ուստի դիմեց իսկույն նրան և խոսքն ասաց իր թևավոր

ու բարձրաձայն,

Բայց չխոսեց ճշմարտացի, այլ բարբառեց նեղ ու խարդախ.

«Իթակեի մասին, հարկավ, լսել եմ ես Կրետեում լայնատարած,

Որն նեռու է, ծովից այն կողմ: Այժմ ես եկա և բերեցի գույքն այս,

գանձը,

Մի այդքան էլ ես թողեցի զավակներիս, ապա փախա ես այնտեղից,
Քանզի ես անդ ապանեցի Իդոմենի սիրած որդուն քաջակորով,—
Օրսիլոքին արագավազ: Նա լայնալիր կրեւեում մահկանացու
Եվ հացակեր բոլոր մարդկանց հաղթահարեց արագությամբ իր ոտքերի:
260 Նա ցանկանում էր ինձ զրկել տրոյական իմ ավարից ամբողջովին,
Հանում որի ես կրեցի բյուրաբազում վիշտ ու աղետ և տառապանք
Ու փորձեցի մարդկանց անեղ կոփվները, անհ ու խոնջանքը ծովի մեջ:
Խիստ գայրացած էր նա իմ դեմ. անդ, Տրոյայում չը կամեցա

եւ ծառայել
Նրա հորը, քանզի սիրած ընկերներիս առաջնորդը այնժամ դարձա,
Ուստի նրան, երբ նա դաշտից ետ էր գալիս, ընկերներիս հետ միասին,
Ծառապարհին դարան մտած, ապանեցի պղնձասուր տեգ-նիզակով,
Բայց մթագույն գիշերն իսկույն ծածկեց երկինքն, և ոչ մի մարդ

մեզ չտեսավ:
Այդպես նրան այնտեղ կյանքից ես զրկեցի և հոգին էլ ես շորթեցի,
Իսկ էրբ նրան կործանեցի տեգ-նիզակով պղնձասայր,

270 Իսկույն եկա դեպի նավը փառապսակ փյունիկեցոց,
Աղերսեցի՝ նրանց տալով որոշ մի մասն իմ լավագույն, մեծ ավարի,
Հորդորեցի թախանձագին, որ ինձ տանեն, հասցնեն Պիլոս
Կամ թե Էլիս աստվածաշեն, ուր իշխում են Էպիացիք:
Սակայն նրանց, ընդդեմ իրենց իսկ ցանկության, զորությունը
ժանտ հողմերի

Հեռու քշեց այդ վայրերից, թեպետ իրենք խաբել բնավ չէին ուզում:
Այնուհետև մենք, մոլորված, թափառեցինք և մուտ գիշերն
այստեղ հասանք:

Նավը հազիվ, դժվարությամբ մենք քաշեցինք նավակայան,
Բիշ ոք ընթրիքն էլ չհիշեց, թեպետ կարիքն ստիպում էր մեզ չափազանց,
Այլ, սև նավից ցած իջնելով, պառկեցինք աստ, ծովի ափին,

280 Եվ իմ վրա, որ չազատիանց հոգնած էի, քունը իջավ քաղցրանուշիկ:
Մինչ խորափոր նավից նրանք ցած բերելով զանձն իմ, գույքը,
Գարսել էին աստ, ավազին, ուր ես քնած էի խորունկ:
Իրենք ապա, նավ նստելով, մեկնել էին դեպ Սիդոնե պերճաբնակ:
Եվ մնացի ես աստ տխուր, սրտահառաչ, այսպես ահա մեն ու մեռակ»:
Ասաց այդպես, իսկույն ժպտաց Աթենասը, պայծառաշյա

աստվածուհին,
Ու փափայեց նրան ձեռքով, բայց անհապաղ տեսք ղնդունեց
նա մի կնոջ՝

Վեղելիափայլ, քաջահասակ, արվեստի մեջ քաջատեղյակ և իմաստուն:
Եվ այդ տեսքով նրան դարձավ ու թևալիր իր խոսքն առաջ
նա բարձրաձայն.

«Վերյուրերս անգողն անգամ, թեկուզ հենց դա աստված լինի,

290 Անկարող է քեզ իսկապես գերազանցել խաբեությամբ ու նենգությամբ:
Ո՞ր դու թշվառ, չես հագեցել բյուր խորամանկ ու խարդախիչ

քո գործերով:

Մի՞թե նույնիսկ հայրենիքում չես դադարում նեղգել, խաբել,

ո՞վ խորամանկ,

Կամ սուտ ճառել, որ քեզ արքան հաճելի է քո մանկության

դեռ օրերից:

Բայց այդ մասին թողնենք խոսել, երկուսովս էլ խորամանկ ենք

մենք չափազանց.

Գու՛մարդկանց մեջ մահկանացու գերազանց ես խելքով, խոսքով,

Իսկ ես, չէ՞ որ հոչակված եմ կանառի մեջ աստվածների՝

Իմաստալի խելացությամբ և նենգությամբ իմ խորամանկ:

Ինչպե՞ս է, որ այժմ ինձ՝ Պալլաս Աթենասին, Ջևախ դատրին,

դու չիմացար,

Ինձ, որ բոլոր ժամանակ գործերում եղել եմ միշտ քեզ գորավիզ

ու պահապան,

300 Որ դրդեցի փեակներին քեզ մեծարել և չափազանց սիրել սրտանց

Ու արդ հիմնս այստեղ եկա, որ քեզ օգնեմ լավ խորհրդով՝

Ինչպե՞ս պաճել գույքն այդ, գանձը, որ փեակներն հոչակալոր

Իմ խորհրդով նվիրեցին քեզ, դեպի տուն ետ դառնալիս:

Արդ, ասում եմ. քեզ վիճակված է տակալին քո հոյակապ,

չե՞ն հարկի տակ

Տանջանք կրել ու տառապանք, բայց հանգուրժիր, քանզի պետք է այդ,

հիրավի:

Բայց տակալին դու մի հայտնիր այժմ ոչ ոքի. տղամարդկանց

և կամ կանանց,

Թե դու իրոք ետ ես եկել թափառումից, դեռ բազմաբյուր վիշտ և աղետ

Աստ չարաչար քեզ հալածող փուչ մարդկանցից պիտի կրես

դու լռելյայն»:

Պատասխանեց նրան իսկույժ Ռիսմար ամենիմաց.

310 «Ի՞նչպե՞րին է մե՞ն կանացու մարդու համար, թեկուզ լինի նա իմաստուն,

Քեզ ճանաչել, աստվածուհի, տեսչդ անվերջ դու փոխում ես,

Բայց և գիտեմ ես ստուգապես, որ դու սուսչ բարյացակամ էիր

դեպ ինձ՝

Այն ժամանակ, երբ Տրոյալում մարտում էինք մենք՝ արեչանք:

Սակայն երբ մենք ավերեցինք Պրիամոսի հառուստ ջաղաքը

բարձրաբերձ

Ու հեռացանք մեր նավերով, բայց արեչանց աստվածն արեց

անդ ցիրուցան,

Ես պնտմեա ոչ մի անգամ քեզ չեմ տեսել, դուստր Ջևախ,

Չեմ նկատել, որ իմ նավին մոտենալիր՝ ազատելու ինձ տանջանքից,

Այլ վշտակիր, սրտակոտոր թախանել եմ ես ամեն օր,
Մինչև որ ինձ այժմ աստվածները փրկեցին աղետներից:

- 320 Սակայն առաջ, փեսայների բերրի երկրում, դու ինձ իրոք
Քո խորհրդով հորդորեցիր, ապա տարար նրանց քաղաքն:
Եվ արդ հիմա, հանուն քո հոր, Ջևս զգոնի, աղաչում եմ ես ծնկաչոք,
Քանզի բնավ չեմ հավատում, որ եկել եմ ես Իթակե հայտերևակ
Ու դեռ կարծես դեգերում եմ ես այլ երկրում. կարծեմ և դու
Ծաղրում ես ինձ՝ ցանկանալով սիրտս թաղել մթության մեջ

մոլորության:

Ռատի առա, ճիշտ է արդյոք, որ հասել եմ ես հայրենիքն իմ սիրելի»:
Իսկույն նրան պատասխանեց Աթենասը՝ աստվածունիին պայծառապա.
«Դու քո սրտում միշտ միևնույն ոգին ունես, ո՛վ Ողիւնս,
Ուստի և քեզ ես չեմ կարող անօգ թողնել ձախորդության մեջ

տարաբախտ,

- 330 Քանզի քաջ ես դու խորիմաց, հնարագետ և ողջամիտ,
Մինչ այլ մի մարդ, թախառումից նոր ետ եկած, անշուշտ իսկույն
Պիտ պանար դեպի տունն իր, որ շուտ տեսնի անդ իր որդոց

և կնոջն իր:

Իսկ դու անա չես էլ հարցնում, որ իմանաս, այլ նախապես
Ցանկանում ես քո կնոջը փորձել ստուգ: Ադո, նա իրոք
Քո տանն է դեռ, բայց սրտավեր և հանապազ ջալլանքով լի.
Ողբում է նա գիշեր-ցերեկ արտոսբախտն ու արտաբեկ,
Իսկ ես երբեք չեմ կասկածել, այլ գիտեի անտարակույս,
Որ դու անշուշտ ետ կը դառնաս, սակայն զրկված քո սիրելի

րնկերներից:

Բայց և այնպես չէի ուզում մարտել ընդդեմ իմ հորեղբայր Պոսիդոնի,

- 340 Նա դեպի քեզ սրտով խորունկ ռիսակալ է և քինահույզ.

Ջալրացած է, որ դու որդուն իր սիրելի կուրացրիիր:

Եվ արդ հիմա, որպեսզի դու լավ համոզվես, քեզ ցույց կտամ

ես Իթակեն:

Սա է անա ծովածերուկ այն փորկիսի նավակալանը, ապաքեն,

Իսկ առընթեր ծովածոցին, տես, կանգնած է սաղարթաշատ

այն թզենին:

Պրան մտիկ դեռ կա քարայրը մթագույն և զովաշունչ,
Արբախույրը հավերժահարս ծովալքների, որոնց նաչադ են անվանում:
Սա իսկ և իսկ այն անձավն է լայն, ստվերոտ, որտեղ հաճախ
Հարդուրանց զրո՞ ես բերել դու արդ ծովաք նիւթաներին,
Իսկ սա՝ Ներիտոն լեռն է, որ ծածկված է մացառներով անտառախիտ»:

- 350 Ադ օսվրով, աստվածունիին մեզը ցրեց, բացվեց շուրջը,

Խնդաց խորունկ, նրճվեց հովով Ողիւնսը բազմաշարչար,

--209--

- Երբ որ տեսայ իր հայրենի երկիրն այդպես. հողն համբուրեց
 ևս կենսատու,
 Ապա իսկույն, իր ձեռքերը վեր կարկառած, իր խոսքն ուղղեց
 և ինձիսաներին:
 «Դստերք Ջևսի, հավերժ հարսներ, ո՛վ նայադներ, ո՛ն, ես երբեք
 հույս չունեի,
 Որ ձեզ կրկին պիտի տեսնեմ: Ողջունում եմ ձեզ ես սրտանց,
 Ուխտն ընդունեք իմ բերկրալից: Ինչպես առաջ, ձեզ կձոնեմ
 պերճ պարզևներ,
 Եթե թույլ տա ավարաբաշխ դուտորը Ջևսի, որ ես ապրեմ
 դեռ կենսունակ,
 Այն օգնի, որ լավ աճի և զորանա իմ գալխկը սիրանվեր»:
 Իսկույն ևրան պատասխանեց Աթենասը, պայծառաչյա աստվածուհին.
 360 «Վստահ եղիր և այդպիսի դու հոգսերով մի կաշկանդիր այժմ քո հոգին,
 Այլ եկ գնանք և անձալում գաղտնի մի տեղ մենք որոնենք,
 Ու անդ պահենք գույքդ, գանձդ, որ անվնաս մնան դրանք.
 Այնուհետև կմտածենք՝ ինչպե՛ս վարել գործերը քո, ինչպես հարկն է»:
 Այդ ասելով՝ աստվածուհին շուտ ներս մտավ քարանձավը այն մթազույն
 Եվ որոնեց հարմար անկյուն ամենուրեք, իսկ Ռդիսևսն
 Շուտ ներս տարավ անդ ամեն ինչ, պղինձն ամուր, ոսկին փայլուն,
 Հրաշալի զգեստները, ընծաները փեակների:
 Մինչդեռ Պալլաս Աթենասը, ասպարակիր Ջևսի դուտորը,
 Այդ ամենը դարսեց կարգին, իսկ մուտքի մոտ քար գրորեց
 մի վիթխարի,
 370 Եվ բազմեցին սպա ևրանք անդ, սրբազան թզեմու տակ:
 Այդպես ևրանք խորհում էին՝ ինչպե՛ս նյութել խոսնայրներին
 մահ ու պատիժ:
 Եվ Աթենաս աստվածուհին այսպես խոսեց ու խոսք ասաց.
 «Դյուցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ռդիսևս բազմահնար,
 Լա՛վ մտածիր՝ ինչպե՛ս ձեռքիդ հարվածն ուղղես խոսնայրներին
 այդ անամոթ.
 Երանք արդեն երեք տարի իշխում են աստ, քո տանն, իբրև
 խնամախոս՝
 Աստվածակերպ քո վեհ կնոջն՝ խոստանալով ևրան բազում
 պերճ պարզևներ:
 Իսկ նա, միայն դարձիդ մասին մտահոգված, ջալլում է միշտ
 սրտակոտոր,
 Հույս է տալիս նա բոլորին, առանձնապես խոստանում է ամեն մեկին,
 Որախ յուրեք հողում նույնիսկ, սակայն այլ բան է խորհում նա
 իր սրտի մեջ»:

380 Այնժամ ևրան պատասխանեց Ռդիսևսը խոհեմամիտ.

«Ավա՛ղ, ուրեմն ուղիղ ինչպես Ազամեմնոն Ատրիդեսը,
Գնեաք է և ես կործանվեի իմ հարկի տակ դաժան մահով օրհասական,
Եթե դու ինձ, աստվածունիդ, այդ ամենը չպատմեիր:
Եվ արդ, հիմա ինձ խորհուրդ տուր, ինչպե՛ս արդյոք պետք է լուծել
վրեժը այդ:

Ինձ մոտ կանգնիր ինքդ հիմա, քաջախիզախ, հզոր ոգի ինձ ներշնչիր,
Որպիսին ես միշտ ունեի պատերազմում այն ժամանակ,
Երբ մենք անվախ խորտակեցինք ամրակառույց պարիսպները
սուրբ Տրոյայի:
Եթե օգնես դու ինձ, խաժա՛կն, ուժ ու կորով ինձ ներշնչես,
հանց գորավիզ,
Պատրաստ եմ ես կռիվ մղել նույնիսկ բազում, երեք հարյուր
քաջերի դեմ»:

390 Նրան իսկույն պատասխանեց աստվածունին պայծասառես.
«Անշուշտ քեզ հետ ես կլինեմ և չեմ թողնի քեզ մեն-մենակ,
Երբ սկսենք մենք այդ գործը: Կարծեմ, շուտով սեղեխները
այդ անամոթ,

Որ անխնա վատնում են քո գույքը ու գանձը շարունակ,
Պիտ ոռոգեն ջեմքը քո տան իրենց արշամբ և ողեղով՝ հողին ընկած:
հայց ուզում եմ ես քեզ դարձնել մահկանացու մարդկանց համար
չճանաչվող.
Կնճիռներով ես կը ծածկեմ փայլուն մաշկը քո աչք ճկուն անդամների,
Գլխիդ խարտյաշ քո մազկը կը վերացնեմ, պատռտված ձորձ
կը հագցնեմ,

Որ բոլորը, քեզ նայելիս, խոր նողկանքով զզվեն իսկույն,
Իսկ քո չքնաղ աչք աչքերը ես կը դարձնեմ մոլոթ և սպրտ:
400 Արդ՝ դու այդպես զարշ, այլանդակ հանդես կը գաս խոսնայրներին,
Քո պերճ կնոջն ու քո որդուն, որին, մանուկ, թողել էիր դու քո
տան մեջ:

Այժմ դու գնա նախ և առաջ, հասիր այնտեղ խոզարանին քո բարեգութ,
Որ հսկիչն է երամակի և բարեկամն է քո ազնիվ:
Նա սիրում է է՝ քո որդուն, և՛ խորինաց Պենելոպե վե՛ն կնոջդ:
Գու կգտնես նրան այնտեղ, խոզերի մոտ, որ արտառն արածում են
ողջ և առողջ՝
Անդ, Կորակոս ժայռի շուրջը և աղբյուր Արեթուսա հորդ աղբյուրի,

Եվ ոտոմ եմ առատագույն այնտեղ կաղիճ, խմում են ջուրը սևաթույր:
Այլոգիս աճում, գորանում են խոզերը քո պարարտ և հույր:
Անավարիկ, այնտեղ նստիր և ամեն ինչ խոզարածից դու իմացիր,
110 Կրնչև որ ևս գնամ Ապարտա, այդ քաղաքը՝ լի կանանցով
գեղեցկատես,

Որ ետ կանչեմ Տելեմաքին՝ սիրատենչիկ քո զավակին:
Լակեդեմոն երկրում է նա լայնատարած, ապարանքում Մենելայի,
Որ նա գնաց, որ քո մասին լուր իմանա. արդյոք դու կա՞ս,

թե՞ էլ չկաս»:

Եվ Ոդիսևսն ամենագետ պատասխանեց իսկույն նրան ու խոսք ասաց.

«Ինչո՞ւ նրան այդ չասացիր, չէ՞ որ ամեն ինչ լավ գիտես.

Գուցե միայն նրա համար, որ նաև նա տանջանքով լի միշտ թափառի
Հավերժագույ ծովերի մեջ, մինչ ուրիշներն պիտի լափեն գույքը նրա»:

Նրան այնժամ պատասխանեց աստվածուհին, պայծառատես Աթենասը.

«Անհոգ եղիր նրա մասին, մի՛ վախենա, երկյուղ չկա,

420 Ես եմ նրան անդ ստաքել, որ մեծաշուք փառք վաստակի՝

Այդ վե՞հ գործը կատարելով. անվիշտ է նա այնտեղ իսպառ,

ողջ և առողջ:

Ատրիդեսի տանն է նստած նա անվրդով, վայելքով լի և անպակաս:

Թեպետ ջահել խոսնայրները, սև՛ նավի մեջ դարանամուտ

թաքնված արդեն,

Կուզեն նրան ոչնչացնել, նախքան նա գա, վերադառնա իր հայրենիք,

Բայց չեմ կարծում, որ գլուխ գա այդ ձեռնարկը, ավելի շուտ

երկիրն իր մեջ

Թաղելու է խոսնայրներին, որ լափում են քո գույքերը քո հարկի տակ»:

Ասաց այդպես Աթենասը և իր ցուպը քսեց, հպեց Ոդիսևսին,

Կնճիռներով ծածկեց իսկույն քնքուշ մաշկը նրա ճկուն անդամների,

Ոչնչացան նրա գլխի մազերը վառ, խարտիշագեղ,

430 Ամբողջ մարմնով անմիջապես նա նմանվեց մի ձերուկի:

Աղոտ դարձրեց, ալլանդակեց, նրա աչքերը գեղեցիկ,

Վրան գցեց վատթարագույն մի ցնցոտի, պատմունճանի մի մնացորդ՝

Կեղտոտ ու նողկ, պատառոտված և ծխի մեջ խիստ մրոտված

ու զարշահոտ,

Վերուստ ծածկեց արագավազ մի եղևիկի անմազ կաշվով,

Զեռքը դրեց նաև մի ցուպ, ապա կախեց նրա ուսին զագիր մի պարկ՝

Գարշ, հնամաշ, խիստ ծակծկված և ոլորուն փոկին կցված,

Եվ, միտքը այդ հավանելով, բաժանվեցին: Մինչ Աթենասը՝ դիցուհին,

Թուսվ դեսպի Լակեդեմոն աստվածային, դեսպի որդին Ոդիսևսի:

Ե Ր Գ տ ա ս ն չ ո թ ս ե թ ո թ դ

ՈՂԻՍԵՎԱԸ ԵՎՄԵՈՍԻ ՄՈՏ

Ողիսւսը ծովածոցից ուղղվեց դեպի լեռնաշաւիղը քարքարոտ Անցավ վայրերն անտառախիտ, ուր, ըստ ցուցմանն Աթենասի, Բնակվում էր խոզարածը աստվածակերպ, որ առավել հոգածությամբ Պահպանում էր գույքը տիրոջ, քան մյուս բոլոր ծառաները Ողիսւսի: Եվ նա նրան գտավ նստած անդ, գավիթում լայնատարած: Բակը շինված էր բաց տեղում, շուրջանակի հայտերևակ, Գեղեցկակերտ ու բարձրաբերձ, մեծակառույց ու թղորակ: Դա շինել էր խոզարածը, հանց խոզաբուն, էրբ թագավորն էր բացակա, Սակայն առանց թույլտվության և՛ տանտիկնոջ, և՛ գառամյալ Լատրոնսի:

10 Ծորջը պատել էր թփերով նա թանձրափուշ և քարերով մեծ ու ամուր, Ասրա դրսից, երկու կողմից, քաշել էր նա պիրկ ցանկապատ՝ Կեղևները արդեն պոկված կաղնու տոկուն խիտ ցցերից, Իսկ բակի մեջ շինել էր նա տասններկու խոր խոզանոց Իրար կողքի, հանց խոզերի խշտի և բուն, և դրանցից ամեն մեկում Գետնադթավալ պատկում էին հիսուն հոյի, փակված խոզեր: Արու խոզերը գիշերում էին դրսում, խշտիներին, և շատ չէին. Դրանց թիվը պակասում էր, լափում էին սեղեխները աստվածային: Եվ խոզարածն ստիպված էր հաճույքների համար նրանց՝ Միշտ ուղարկել այդ պարարուն որձ խոզերից ընտիրներին:

20 Երեք հարյուր վաթսուն էին ընդամենը դրանք թվով. Միշտ դրանց մոտ քնում էին չորս գամիռներ գազանակերպ, Որոնց ստատ կերակրում էր խոզարածն այդ մարդկանց իշխան: Ընդամենը նույնիմ այդ ժամանակ պատրաստում էր իր ոտքերին շքեղ մուկեր՝

Վարստուկով պերճ, գունավոր եզան կաշին: Մյուս հովիվներն Յիվել էին ամենուրեք, էրեք հոգի խոզերն էին տարել հանդը, Իսկ չորրորդին նա ակամա ուղարկել էր արդեն քաղաք՝ Խույ տանելու ամբարտալան խոսնաչրներին, որ անդ նրանք

Ջոն կատարեն, որ հագեցան Երա մտով սրտերը ծանո:
Ողիսեսին հանկարծ տեսան այդ գամփոններն անվերջ հաշող
0 Ու կատալի, զիլ հաշոցով հարձակվեցին Երա վրա,
Բայց Ողիսեսը խորամանկ իսկույն նստեց և իր ցուպը զցեց գետին:
Քիչ մնաց որ նա խայտառակ փորձանքի գար այդ կալվածում
իր սեփական,

Մինչ խոզարածն շտապ քայլերով աճասարեց իսկույն ևեթ
Եվ դուրս վազեց լայն գալիթից՝ վայր զցելով ձեռքից կաշին,
Ու, սաստկաբար գոգոռալով, նա շներին սաստեց հուժկու և մեծագոչ.
Քարեր նետեց նրանց վրա զայրագնարար, ապա խոսեց իր տիրոջ հետ.
«Մ'հ, ծերունիդ, քիչ էր մնում, որ շները զգոգեին քեզ հանկարծակի,
Եվ այդ բանը ինձ կծածկեր քարվականքով ամոթալի:
Մտանց այդ էլ աստվածները ինձ տվել են այս հատաշանքը տանջալի.

10 Ես, վշտակիր, ողբում եմ միշտ իմ արքային աստվածային
Ու շատերին կեր եմ տալիս, որ լափլիքն պարարտաճարայ խոզերը իմ,
Մինչ նա, գուցե, ուտեստների, հացի կարոտ ու ձեռնուճայն,
Թափառում է դեպի օտար, այլալեզու քաղաքներն ու երկրները.
Կամ ո՞վ գիտի, կենդանի՞ է նա տակափին, տեսնո՞ւմ է նա լույսն Արևի:
Բայց ե՛կ, ծերուկ, տունս գնանք, որ դու սրտանց անդ հագեցաս
Գեթ ուտեստով, այլև գինով: Այնուհետև, ինչպես հարկն է,
ինձ կը պատմես,

Թե ո՞վ ես դու կամ որտեղի՞ց, ի՞նչ անեաներ ես դու կրել:»
Անաց այդպես ու տուն տարավ իսկույն նրան խոզարածը աստվածային:
Եվ անհասպալ գետնին փռեց խիտ ու դալար կանաչ ճյուղեր,
30 Հարթեց ձեռքով և վերևից փռեց ապա նա թավամազ մի այծենի՝
Իր անկողինը մշտական, որի վրա բազմել տվեց իսկույն նրան:
Ուրախացավ Ողիսեսը, որ ընդունեց խոզարածը, ուստի սասաց.
«Քե՞զ, հյուրընկալ, թող տան Ջևար և այլ անմահ աստվածները
Այն, ինչ սրտանց կցանկանաս, քանզի այսքան ինձ սրտալի

ընդունեցիր»:
Այսպես նրան ի պատասխան խոսք սասցիր ո՞վ Էվմևոս դու խոզարած
«Ցուտարական, վաչել չէ. որ հյուր եկվորին անարգ ու վա՛տ
ես ընդունեմ,
Թեկուզ լինի նա ավելի քեզանց նվաստ, քանզի հյուրեր ու մուրիկներ
Միայն Ջեսից են մեզ գալիս: Քիչ եմ տալիս, բայց տալիս եմ
ես սրտալի,

Այդ է ասկայն հեզ վիճակը ծառաների միշտ երկյուղած,
60 Երբ իշխում են նրանց վրա նոր տերերը երիտասարդ:
Մինչ երևի աստվածները կարկանդեցին վերադարձը իմ արքայի,
Որ սիրում էր ինձ սոգատար, և այնքա՞ն ինձ գույք պիտի տար,
Որքան տալիս է բարեսիրտ տանուտերը հավատարիմ իր ծառային:

Նա ինձ և՛ տուն կտար անշուշտ և՛ լալ կհաշված, կտար և կին

բազմախոսնայր,

Հանց ազնվագույն մի ծառայի, Գործք որի աստված կանի արդյունավետ,
Ինչպես իմ գործն է այժմ արժեն արգասավոր, քանի հովիվ եմ ես արի:
Շատ-շատ բարիք դեռ կընծայեր ինձ իմ արքան, եթե այստեղ

նա ծերունար,

Բայց նա կորավ: Երանի՜ թե կորչեր զարմը Հեղինեի այն չարադեո,
Քաղցի չէ՞ որ հանուն նրա ծունկը ծալվեց բյուրաբազում մեծ քաջերի,

70 Եվ նա նույնպես, հանուն միայն Ազամեմնոն նյուցազունի,

Գնաց Իլիոն ձիահարուստ, որպեսզի անդ կուլի ղևղղեմ տրոյացոց»:

Ասաց արդպես, հապճեպ քաջեց, պատմունանի վրա պնդեց նա իր գոտին
Եվ դուրս եկավ ու ժիր գնաց նա խոզանոց, ուր խոճկորներն

էին փակված:

Վերջրեց, բերեց երկու խոճկոր. երկուսին էլ նա մորթոտեց,

Քերթեց ապա ու կտրատեց, շամփորներին իսկույն զարկեց:

Երբ խորովեց ու պատրաստեց նա բոլորը շամփորներով ու ջերմորեն
Բերեց տվեց Ողիսևսին, ցանեց վրան զարի պլյուրը սպիտակ:

Ապա շուտով խառնարանում խառնեց գինին մեղրանուշիկ,

Նստեց հետո դեմ-հանդիման և խոսքն ասաց քաղցր ու խոհեմ.

80 «Անո՛ւշ արա, կե՛ր, ո՛վ եկվոր. ծառաների բաժինը այս խոճկորներն է՛լ,

Մինչ սեղեխներն ազան լափում են միշտ խոզեր պարարտանարպ՛

Ջանց առնելով, որ կա պատիժն աստվածների, այլև գույթը և գորովը:

Բայց չեն սիրում երանավետ աստվածները գործերը չար,

Միայն մարդկանց վե՛ն գործին են նրանք տալիս լալ հատուցում:

Աստվածների պատժից անեղ իրենց սրտում և հոգու մեջ

Վախենում են անզամ ոսոխ ու չարագործ բոլոր մարդիկ,

Որոնք անցնում են հեռավոր, օտար երկիր և ավարը Ջևսի տված,

Հավաքելով նայելի մեջ, վերադառնում, այդպես բերում են հայրենիք:

Գուցե, սակայն, սեղեխներն այս, աստվածներին այժմ ձայնալոր,

80 Մի բան գիտեն իմ արքայի մահվան մասին և չեն ուզում, հանց վախելուչ

Խեամսախոս, կարգին վարվել թագուհու հետ կամ ետ գնալ տներն իրենց,

Այլ անխնա ու ասոնասիրտ վատնում, լափում են վիսաբար

գույքը ամբողջ,

Ջի ամեն օր, ամեն գիշեր, որոնք նույնպես սահմանված են

Ջևսի կամքով,

Մրանք զոհում, կոտորում են ո՛չ թե չափով, օրը մի հատ

կամ իսկ երկուսն,

Այլ շատերին և գինին էլ արդեն լափում, ոչնչացնում են չափից դուրս:

Մինչ իմ տիրոջ հարստությունն անսպառ էր, և այդքան գույք

Չի ունեցել ոչ մի հերոս կամ քաջազուն՝ թե՛ ցամաքի մեջ սևաթույր,

Եվ թե՛ նույնիսկ Իթակեում, այլ միասին քսան դյուցազն իսկ մեծաշուր

Աղքատ մեծ գույք չեն ունեցել: Եվ կարող եմ քեզ թվարկել ես միսումի:
100 Տասններկու եզնանախիր կար ցամաքում, նույնքան խաշիկք
Եվ միշտ նույնքան խոզերամսակ, նույնքան աչծի մեծ հողաններ,
Որ արածում են սեփական կամ թե օտար հովիվների խնամքի տակ:
Նաև աշտեղ, Իթակեում, կան տասնևմեկ աչծի հոտեր,
Որոնք առատ արածում են սահմանի մոտ, խնամքի տակ

ազնիվ մարդկանց:

Հովիվներից ամեն մեկը խոսնայրներին քերում է միշտ օրը մի այծ,
Այն էլ ինչպե՞ս. լավագույնը ու ընտիրը պարարտներից:
Ես էլ աշտեղ, ահալապիկ, պահպանում եմ խոզեր միայն,
Եվ առաքում նրանց համար այս խոզերից լավագույնը»:
Ասաց արդպես. Ողիսեսը ուտում էր միսն ազահորեն, խմում գինին

110 Եվ իր մտքում նորինում էր խոսնայրներին վրեժ և մահ:
Երբ նա կերավ և իր սրտին հագուրդ տվեց այդ լիովին,
Եվմենուսը լցրեց բաժակն, որով ինքն էր ըմպում գինին այդ լուսաշող,
Եվ այն տվեց եկիրո հյուրին. ընդունելով՝ Ողիսեսը խնդաց հոգով
Ու բարձրաձայն դիմեց իսկույն խոզարածին և խոսքն ասաց իր թևավոր.
«Ո՛հ, սիրելիդ, ո՞վ էր այն քաջ դյուցազունը, որ գնեց քեզ.

Հարո՛ւստ էր նա, քաջակորո՞վ, ինչպես արդեն դու պատմեցիր:
Դու ասում ես՝ նա կործանվեց սրտովի համար Ազանեմնոն մեծ հերոսի,
Պատմիր դու ինձ. գուցե և ես գիտեմ նրան, հանդիպել եմ գուցե մի տեղ:
Թեպետ միայն Ջեսը գիտի այդ ամենը, նաև անմահ այլ աստվածներն,
120 Գուցե և ես մի քոք տամ քեզ, քանզի չե՛ր որ թափառել եմ

ես շատ ու շատ»:

Այնժամ նրան պատասխանեց խոզարածը՝ լավագույնը հովիվներից.
«Ո՛հ դու ծերուկ, եթե նույնիսկ շրջիկներից մեկնումեկը նրա մասին
Համբավ բերի, չի հանձոզի նա բնավին նրա կնոջն ու սիրելի
իր զավակին:

Մինչ թափառող, շրջիկ մարդիկ անապատուն և անխնամ
Ստո՛ւմ են միշտ, չեն ցանկանում խոսքը ասել ճշմարտացի:
Եվ իսկապես, ով գալիս է, թափառելով, մեր Իթակեն,
Ներկայանում է մեր տիկնոջն ու զանազան բանե՛ր պնտում

սուտ և անհույս:

Նա էլ դրանց ընդունում է շատ սիրալիր, հարցումնք անում
միշտ մտահույզ,
Վշտանում է ապա սատրիկ և արտաբուք թափում անվերջ
ու դառնադառն,

130 Ինչպես հատուկ է այն կանանց, որոնց անջախտ ամուսինն է
հեռվում կորած:
Նույնպես և դու է, հեզ ծերունիդ, իրավ, հեքիաթ պիտի պատմես
մեզ մի ցանցառ,

Եթե քեզ տան մի ցնցոտի, մի պատմունան կամ մի բանկոն,
որպես մի վարձ:

Մինչդեռ, կարծես, թերևս արդեն արագ շներն և թռչունները գիշատիչ
Մաշկն են նրա ոսկորներից վաղուց քերթել, և թռել է հոգին մարմնից,
Կամ լափել են նրան ձկները ծովի մեջ, իսկ ոսկորները ծովափին
Թերևս հիմա ընկած են դեռ՝ խիտ ավազով նույնիսկ ծածկված:

Այդպե՛ս եղավ կորուստն անբախտ, բայց նա այստեղ թողեց
մարդկանց իր սիրելի,

140 Ինձ մանավանդ՝ վիշտ ու ջալանք: Մինչդեռ երբեք էլ չեմ գտնի
Ես այդպիսի ազնվամեծար, սիրալիր տեր, ուր որ լինեմ, ուր որ գնամ,
Թեկուզ նույնիսկ վերադառնամ կրկին դեպի հայրն ու մայրն իմ
բարեխնամ,

Դեպի մեր տուն, որտեղ մի օր ծնվել եմ ես, սնվել նրանց
խնամքի տակ:

Ո՛չ, իմ վիշտը նրանց հաճար չէ բնավին, թեպետ սրտանց,
մեծուփափուսգ

Կը ցանկանամ գնալ երկիրն իմ հայրենի և գեթ տեսնել նրանց աչքով:
Ուստի ես այժմ ողբ եմ անում տարաշխարհիկ Ռդիսեսի համար միայն:

Ավա՛դ, հյուր իմ, պատկառում եմ նրան նույնիսկ անվամբ կոչել,
Այնքա՛ն էր ինձ նա միշտ սիրում և այնքա՛ն էր ինձ հոգատար

ու՛ր արտալի,
Որ ես նրան, թեպետ չկա և հեռու է, պիտ անվանեմ միշտ սիրելի՛ր:

150 Այնժամ առաջ խոսքն իր նրան բազմաշարձար Ռդիսեսը աստվածագու՛ր:

«Քարեկա՛մս, թեպետ և դու դրժում ես և չես հավատում ամենևին,
Որ Ռդիսեսը պիտի գա, և սիրուն է քո կասկածանքով լցված հիմա,
Բայց ես ոչ թե միայն խոսքով, այդ պիտ ստեմ, այց կը նորվեմ.

Որ Ռդիսեսն ետ կը դառնա, իսկ դու նվեր ինձ պատրաստիր,
Իբր ավետչա: Երբ նա իրոք վերադառնա, իր շենքն անցնի՝

և տուն մտնի,
Ինձ կընծայես մի լավ հագուստ. մի բանկոն և մի պատմունան:

Իսկ նախքան այդ՝ նվերն, հարկավ, չեմ ընդունի, թեպետ շատ մեծ
կարիք ունեմ:

Ժանտ Հադեսի դռների պես ատելի՛ է ինձ համար նա՛,
Ով, իսկապես, իր կարիքին հետևելով, սուտ է խոսում, կեղծում է զուր:

160 Երդվում եմ արդ՝ ես անունով աստվածների, աստվածանայր նաև Ջևսի,
Այս սեղանով հյուրամեծար և օջախով ազնվաբարտ Ռդիսեսի,

Որի տունն եմ ես այժմ եկել. կկատարվի այն ինչ նախ
հայտնում եմ քեզ,

Հենց ո՛չու տարի. մինչ իր ողին արևն անցնի, Ռդիսեսը արդեն կգա,
Երբ ոչս ամիսը վերջանա, նա մյուս ամսին ետ կդառնա

Ու իր վրեժն այն ժամանակ այստեղ կառնի՝ նա բոլորից,

Ով հանդիմանեց սուրբին իր կնոջը և չքնաղ որդուն»:
Այժմամ, նրան ի պատասխան, խոսք ասացիր դու, Եվմենու,
ո՛վ խոզարած.

«Ո՞հ, ճերմակի, ո՛չ ես կտամ քեզ որևէ աչքալուսանք,
Եվ ո՛չ էլ իսկ Ռդիսկար ետ կը դառնա և տուն կը գա,
Այլ դու հանգստ խմիր գինին ու եկ խոսենք մենք այլ մի բան,
իսկ այդ մասին»

Յ) Մյ: վրդովիր հուշերը իմ, քանզի սիրտս իմ կրծքի տակ
տանջվում է խիստ,

Երբ մեկնումեկն հիշեցնում է ինձ արքային իմ փառավոր:
Թողնենք նաև երդումը այդ. եթե իրոք Ռդիսկար վերադառնա,
Ապա որեմն այդ կինն սիրակարոտ կատարումը իմ փափագի,
Պե՞նելույի, ծեր Լաերտի և անբասիր, աստվածակերպ Տելեմաքի:
Բայց ես աստիկ վշտացած եմ որդու համար, Ռդիսկայից ծնունդ առած
Տելեմաքի, որին չե՞ որ աստվածները լավ սնեցին, հանց շատավրի,
ին ես սրտանց կարծում էի, որ մարդկանց մեջ մահկանացու
Կա գերհրաշ խելքով, տեսքով վատ չի լինի, քան սիրելի հայրը իր մեծ:
Մեծընեռ հիմա աստվածներից կամ մարդկանցից մեկը նրան
խելքից հանեց,

Ո՞ր գնացել է սուրբ Պիլոս նա այժմ արդեն, որ հոր մասին լուր ստանա,
Իսկ խոսակցները մեծարգո սպասում են դարանամուտ,
Որ սպանեն տուն ետ գալիս, որպեսզի զարմն աստվածակերպ
Արկիսիտուսի

Իթակեում անփառունակ ոչնչամա ու վերանա:
Մակալն թողնենք խոսել նաև նրա մասին. գուցե իրոք նա կործանվի
Եվ կամ գուցե Կրո ճոսբանի մեծ զորությամբ ու ձեռքի տակ
խույս տա մահից:
Բայց դու, ծերունկ, պատմիր ինձ այժմ այն աղետներն, որ կրել ես
դու իմկապես:

Մեղ, ինձ ասա ճշմարտացի, որպեսզի լավ իմանամ ես.
Ի՞նչ մարդ ես դու կամ ո՞ր ցեղից, կամ որտե՞ղ եմ ծնողներդ,
քաղաքը քո:
Մե՞ն նախով ես այստեղ եկել, ինչպե՞ս արդյոք նավորդները
հասցրին քեզ

Չ) Առ՜, Իգուլե: Ռեքե՛ր էին, ինչպե՛ս էին կոչվում նրանք.
Քանզի գիտեմ, դու նետիտուն չէիր կարող գալ ու հասնել երկիրը այս»:
Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսկար քաղմահնար.
«Ճշմարիտը և ամեն ինչ քեզ կպատմեմ ես անթերի,
Մակալն իմ երկաշատն, շատ ժամանակ, մի ողջ տարի,
Նստած ալտեղ, սեղանի շուրջ, քաղցր գինին ու ուտեստը վաշելելով,
Այսպես ինչույր մենք անեինք հանգստացան և անվրդով,

Իսկ մեր գերծը ուրիշն իր կատարեին, և ես անվերջ պատմեի քեզ,
Նույնիսկ այդպե՛ս գլի ովս անցած աղետների երկար խոսքը

չէր վերջանա,

200 Աղետների ու դատնության, որ կրել եմ կամքով անմահ աստվածների:
Ծնվել եմ ես անդ, լայնալիր Կրետեում, և դրանով եմ միշտ հպարտ:
Ես զավակն եմ մեծահարուստ, քաջ մի մարդու, բայց նա ուներ

և այլ որդիք,

Որոնք, ծնված օրինական մի կնոջից, սնվում էին տանը նրա:

Իսկ իմ մայրը հարճ էր միայն, մի ստրուկ կին, որին գնել էր նա մի օր:
Մակայն հայրս՝ ազնիվ Կաստոր Հիլակյանը, միշտ հարգում էր

ինձ հավասար,

Օրինական իր որդոց պես. այդ ծագումով արդ կարող եմ ես պարծենալ:
Կրետեի ազգերի մեջ աստըծու պես հարգված էր նա,

Իբրև հարուստ մի մեծագով, իբր անբասիր քաջ զավակներ

ունեցող մարդ:

Ահավասիկ՝ ճակատագիրը մահակուր հղեց նրան տունն Հադեսի:

Հանդուգն ու վես նրա որդիք գույքը նրա ամբողջովին

210 Իրարու մեջ և վիճակով բաժանեցին այդ ժամանակ,

Իսկ ինձ գույքից տվին միայն չնչին մասը, մի աննշան, փոքրիկ տնակ:

Ես կին առա՝ պերճ դստրիկի մեծահարուստ ծնողների,

Եվ այդ միայն՝ շնորհիվ իմ քաջարության: Թույլ չէի ես,

Ոչ էլ վախկոտ, այլ միշտ խիզախ և մարտունակ, բայց այդ բոլորն

անցյալում է:

Երբ դու, կարծես, հարդն ես տեսնում, արուն ու բերքը պիտ ճանաչես:

Հարդ եմ ես այժմ, ինձ տանջե՛լ եմ բյուր բյուրավոր վիշտն ու աղետը

չափազանց:

Ինձ Աթենասն ու Արեսը շնորհեցին քաջախիզախ ուժ և կորով

Եվ հաղթական հանդգնություն: Ես, մեծագուր և ընտրովի քաջերի հետ
Դարանամուտ, քաջ մարտելիս, մահ ու կորուստ էի բերում իմ թշնամուն:

220 Սիրոս երբեք չէր վրդովվում մահվան ահով թշնամու դեմ,

Որ գերագանց էր ինձանից ոտքով արագ: Նետվում էի դեպի առաջ՝

Նախահարձակ, ջարդում էի տեղ հիզակով: Այդպես էի ես կովի մեջ,

Ինձ հաճելի չէին բնավ ո՛չ դաշտային աշխատանքներն,

Ո՛չ էլ հոգսերը տնային կամ մեծափառ կրթությունը զավակների,

Այլ ես սրտանց սիրում էի նավերն արագ, թիավարվող,

Մարտակոխիվ, ողորկագույն տեղ-հիզակը և թևավոր սլաքները,

Այն, որ այլոց միշտ թվում է զարհուրելի ու դժնդակ:

Ես նրանո՛վ էի հրճվում, ինչ որ աստված հաստատել էր իմ հոգու մեջ,

Չի ա՛յն գործն է սաստիկ սիրում ամեն մի մարդ, որն հատուկ է

նրա սրտին:

230 Նախքան որդիք արեսոց արշավեցին դեպի Տրոյա,

Ես ի՞նչ անգամ քաջերի հետ ու նավերով արագընթաց
Հաջողակի արշավեցի ընդդեմ օտար և թշնամի հզոր մարդկանց,
Հարուստ ավար գրավեցի, և, բացի այդ, ինձ վիճակով էլ շատ հասավ:
Տունս արագ բարգավաճեց, լցվեց անբավ հարստությամբ բազմապիսի,
Ու շատ շուտով Կրեւտուն ես կորովի, գերամեծար մի մարդ դարձա:
Իսկ երբ Ջևաը որոտագոչ հորինեց ժանտ ճանապարհը արշավանքի,
Որն, արդարև, ծաղեց ծնկները բլուրավոր մեծ քաջերի,
Որոշեցին այդ ժամանակ, որ ես, նաև Իդոմենևսը մեծափառ,
Արագ նավով պիտի շարժվենք դեպի Իլիոն: Էլ մերժելու հնար չկար,
140 Ձի այդպիսին էր վճիռը մեծապահանջ, ժանտ ամբոխի:
Եվ շարունակ ի՞նչ տարի անդ կովեցինք մենք, գավակներս արքայանց:
Մինչ տասներորդ տարում միայն, երբ քաղաքը Պրիամոսի ավերեցինք,
Մենք նավերով տուն ետ եկանք: Բայց արքայանց ցրիվ տվեց
կամքն աստըծու,
Եվ Ջևան զգոն իմ հեզ գլխին թափեց ցավեր ու աղետներ
դժբախտությամբ:

Լոկ մի ամիս կարողացա մնալ իմ տանն, իմ հարկի տակ,
Ուր հրճվեցի գավակներովս, օրինական իմ կնոջով, այլև գույքով:
Եվ ինձ հանկարծ սիրտս դրդեց սարքավորված խոր նավերով,
Աստվածակերպ ընկերներինս հետ միասին, լող տալ, գնալ
դեպ Եգիպտոս:
Ու սարքեցի ես ինը նավ. հավաքվեցին համհարզներս բազմաբազում:
150 Իմ սիրելի ընկերները անդ շարունակ, վեց ամբողջ օր,
Խրախճանքներ կատարեցին. ես շատ զոհեր մատուցեցի
աստվածներին,

Նույնիսկ եզներ շատ մորթեցի նրանց համար, իբրև ուտեստ:
Յոթերորդ օրն մենք մեկնեցինք լայնատարած Կրեւտն կղզուց
Ու լող տվինք Բորեասի հաղթ շնչի տակ հաջողությամբ,
Թեթև ու հեշտ, ասես խաղաղ մի գետի մեջ, և ոչ մեկը մեր նավերից
Սնդ չտուժեց: Գնում էինք մեծը անվնաս և անվտանգ,
Իսկ նավերը քշում էին դեպի առաջ միայն հողմերն ու նավավարն:
Հինգ օր հետո եկանք հասանք մենք ջրերին Եգիպտոսի:
Հորդ հոսանքի բերանի մոտ կանգնեցրինք գեղեցկակերտ նավերը մեր.
160 Այնտեղ իսկույն պատվիրեցի ես սիրելի համհարզներին՝
Մնալ կողքին մեր նավերի և անվորով ու բարեհույս հսկել դրանք,
Իսկ մյուսներին հորդորեցի՝ բարձր տեղից շուրջը դիտել, հետախուզել:
Մինչդեռ նրանք, ամբարտաւան, խիզախությամբ ոգեշնչված,
Հարձակվեցին, ավերեցին եգիպտացոց դաշտն ու արոտը պերճագույն
Ու փախցրին նրանց կանանց և անսպաշտական մամուկներին,
Եվ իրենց էլ՝ տղամարդկանց, կատարեցին: Բարձրացավ ճիչ և աղաղակ,
Որը գնաց, քաղաքն հասավ: Քաղաքացիք, այդ լսելով, վաղ առավոտ,

Արշալույսին, դուրս վազեցին: Դաշտում զնգաց սուր պղինձը հեծյալների
Ու հետիոտն անթիվ մարդկանց, սակայն Ջևար շանթազվարձ՝

բնկերներիս

270 Մատնեց ահեղ ու խայտառակ խունապի, չը կարողացավ թշնամու դև
Կանգնել ոչ ոք: Որոտացին շուրջը աղետն, արհավիրքը,
Ծատ շատերը անդ մերոնցից սուր պղինձով կոտորվեցին,
Ծատերին էլ գերի տարան, որ աշխատեն ստրկաբար:
Բայց հարուցեց Ջևան իմ սրտում այնժամ ձգտում մի փրկարար.
Ա՛խ, ես ինչո՞ւ չմահացա այնտեղ, ափին Եգիպտոսի,
Ենթարկվելով իմ օրհասին, քանզի հետո ես աղետից չազատվեցի:
Արդ, անհապաղ դեն գցեցի սաղալարտը ես ամրակերտ ու նկարեն,
Նաև ասպարն իմ ուներից, շպրտեցի տեգ-նիզակը ես իմ ձեռքից
Եվ վազեցի ես շեշտակի դեպ գորակառքը արքայի

280 Ու, գրկելով նրա ծնկներն, համբուրեցի: Ինձ նա խղճաց ու պաշտպանեց,
Նստեցրեց կառքի վրա և տուն տարավ: Լալիս էի ես դառնադառն,
Մինչ հարձակվում էին շատերն՝ ձեռքին իրենց սուր գեղարդներ,
Փափագելով ինձ սպանել. խիստ կատաղած էին այնժամ նրանք իմ դև:
Բայց թագավորն ինձ ազատեց՝ պատկառելով հյուրախնամ Ջևանի ոխից,
Որ չարաչար պատժում է միշտ վատ, անիրավ գործի համար:
Ես յոթ տարի անդ մնացի, Եգիպտոսում հավաքեցի
Ես բազմաբյուր գույք և ընծա, բոլորն էին սիրով տալիս ինձ նվերներ:
Երբ ութերորդ տարին հասավ այնուհետև, այնտեղ հանկարծ
Փյունիկեցի մի մարդ եկավ, մեծահոշակ և շահաւեր մի ստախոս,

290 Մի խաբեբա, որ շատերին պատճառել էր արդեն չարիք ու վնասներ:
Նա ինձ խաբեց և, պատրանքով սիրտս լցրած, ինձ համոզեց,
Որ այցելեմ ես Փյունիկիա, ուր իբրև թե նա իր տանը շատ գույք ուներ:
Եվ նրա մոտ ես մնացի ու սպրեցի մի ողջ տարի,
Մինչդեռ արդեն եկան անցան և՛ օրերը, և՛ ամիսներն,
Ծուռով հասավ երկրորդ տարին, երբ ժամանակը կատարեց շրջանը իր,
Եվ նա այնժամ ինձ նենգաբար խորհուրդ տվեց՝ ծովագնաց նավի վրա,
Որպես հսկիչ իր բեռների, իր հետ մեկնել դեպի Լիբիա,
Բայց իսկապես նա միտք ուներ քարձր գնով ինձ վաճառել:
Միտս լցված կասկածանքով և հակառակ իմ ցանկության՝ ես գնացի:

300 Նստվա՞ր ընթացավ Բորեսաի գիլ շնչի տակ և հաշողակ:
Մենք Կրետեն անցանք արդեն, մինչդեռ Ջևար նրանց նյութում էր
արհավիրք:

Երբ Կրետեն հեռու մնաց, երկիրն սլլես չէր երևում,
Եվ մկր շուրջը տեսնում էինք մենք միայն ծովն ու երկիները,
Համկարձ այնտեղ Կրոնոսյանն մի թույրաթուխ, մթագույն ամպ
Նմտեց մեր խոր նավի վրա: Խիստ մթագնեց ծովն ամպի տակ,
Ջևար վերուստ թունդ որոտաց ու կայծակով զարկեց նավին:

Ձևի ահեղ շանթ-հարվածից նավը ցնցվեց ու դողդողաց
Եվ ծծմբի հոտով լցվեց, իսկ համհարզներն թափվեցին ցած
Ու սևաշուր նավի շուրջը, հորդ այլաց մեջ, նմանվելով ագռավների՝
310 Նրանք արագ գալարվեցին. այդպես նրանց վերսդարձից զրկեց
աստված:

Երբ սիրտն էր իմ լցրել աղետն, այնժամ Ձևը ներշնչեց ինձ
Քոնեյ ձեռքով սևակտուց նավի երկար կայմը իսկույն,
Որ խուսափեմ գեթ այդպիսով մահից դաժան: Ես բռնեցի

կայմը շուտով,
Մեղմ զրկեցի ու պացա՝ հանձնված ուժին կործանարար այդ փոթորկի:
Ինը օր ես քաջբռնեցի այլաց մեջքին, տասներորդ օրն, մի մուօ գիշեր,
Հորձանքն հոսկու ինձ դուրս նետեց, բռնեց, հանեց երկրի ափը
թեսպրոտացոց,

Եվ թագավորը թեսպրոտյանց՝ քաջ Փիդոնը, հյուրընկալեց
ինձ իր տան մեջ,

Քանզի նրա սիրանվեր, ազնիվ որդին ինձ ծովափին
Այնժամ գտավ խիստ ցրտահար և խոնջանքից ուժասպառված:
320 Ինձ նա իսկույն վերցրեց ձեռքով և տունն իր հոր հապճեպ տարավ,
Հագցրեց ապա ինձ հագուստներ՝ մի հատ բանկոն և մի թիկնոց:
Ողիսևսի մասին այնտե՛ղ ես լսեցի. Փիդոնն ասաց, որ հենց նրան
Ինքն է սիրով, մեծարանքով հյուրընկալել՝ դեպ հայրենիք ետ դառնալիս:
Նա ցույց տվեց գույքը ամբողջ, որն հավաքել էր Ողիսևսն.
Ոսկի, պղինձ, այլև երկաթ, որ մշակվում է շատ դժվար,
Եվ այնքա՛ն շատ, որ կարող էր պահել, սնել տասնյակ սերունդ:
Այդքան ահա թանկարժեք գույք կուտակված էր տանն արքայի,
Իսկ Ողիսևսն այնժամ անձամբ գնացել էր դեպ Դողոնե,
Որ անդ լսի բարձրակատար կաղնի ծառից, ինչպես պատմեց
Փիդոն արքան,

330 Ձևի խորհուրդն՝ ինչպե՛ս արդյոք ինքը, որպես երկրից երկար
բացակայած,

Պիտ ետ դառնա դեպ Իթակե. բացեիքա՛ց, թե՞ գաղտնաբար:
Երդվեց նույնիսկ արքա Փիդոնն՝ աստվածներին զոհ անելով
իր հարկի տակ,

Որ պատրաստ է նավը արդեն, հավաքված են նավորդները,
Որպեսզի շուտ տանեն նրան իր երկիրը հայրենավանդ ու սիրելի:
Բայց նախ նա ինձ ճանապարհեց, քանզի նավը թեսպրոտացոց
Այնժամ ի դեպ մեկնում, գնում էր Դուլիքիոն ցրեճաշատ:
Նա պատվիրեց, որ խնամքով տանեն հանձնեն ինձ Ակատտին
իշխանագոր,

Սովալն նրանք դաժան սրտով իմ դեմ դավանք անդ հղացան,
Որ ինձ մատենն թշվառության և սևեռելի տվայտանքի:

340 Հենց որ նալը ծովագնաց թեսպրոտացոց ափը թողնց ու հեռացալ,
Նավորդները իսկույն ևեթ ստրկության ինձ մատնեցին.

Արդ, հանեցին իմ վրայից նրանք բաճկոնն ու պատմունճանն,
Եվ հագցրին մի ցնցոտի պատառոտած ու ալյանդակ,
Որ տեսնում ես ինքդ անձամբ դու իմ վրա արդ, քո աչքով:
Եվ նավորդներն երեկոյան հաչտերևակ Իթակեի ափը հասան,
Գեղեցկակերտ նավի ներսում պինդ չվանով ինձ անհասպաղ
Եվ ամբասլինդ կապկպեցին, այնուհետև իրենք անվախ
Այնտեղ ծովափը դուրս եկան՝ ընթրիքն իրենց վայելելու:
Բայց կապանքն իմ աստվածները իսկույն հեշտիվ արձակեցին,

350 Եվ ես շուտով գլուխը իմ քողարկեցի ցնցոտիով մի քրքրված,
Ապա իսկույն, ողորկագույն դեկին փարված, ցած սողալով, հասա ջրին
Եվ սկսեցի, երկու ձեռքով ջուրն ճեղքելով, լող տալ արագ:
Ես նրանցից ավելի շուտ մի կողմ անցա ու հեռավոր ափ դուրս եկա,
Որտեղ հապճեալ ես պսակեցի խիտ անտառի ծաղկափթիթ

թավառոտ մեջ:

Մինչդեռ նրանք վազվզեցին գողգոռալով և սկսեցին որոնել ինձ,
Մակայն հետո ինձ փնտրելը իրենց համար էլ օգտակար անդ չթվաց,
Ռատի շուտով վերադարձան և, խորսփոր նալը նստած,
Ընամիա ընկան ու գնացին: Իսկ ինձ շատ հեշտ աստվածները

թաքցրին անդ

Եվ հետո էլ ցույց տվեցին ինձ խրճիթը մի իմաստուն, ազնիվ մարդու:

360 Ինձ, երևի, վիճակված է առայժմ սպրել արևի տակ, կյանքը սիրելի:
Իսկույն նրան ի պատասխան խոսք ասացիր դու, Եվմենու, ո՛վ խոզարած.
«Իժժախտ շրջիկ, սիրոս սաստիկ դու հուզեցիր այրբան երկար

քո պատվածով:

Եվ որքա՞ն ես տանջանք կրել կամ որքա՞ն ես դու թափառել:
Բայց միշեցիր հոգիսուսին գուր, անտեղի և վարվեցիր դու անվախ:
Երբեք դու ինձ չես համոզի, կամ իսկասկես ի՞նչ կարիք կա,
Որ աստ երկար սրբախ խոսես, հեքիաթ հյուսես: Ինքս գիտեմ

գործն այրբուհի,

Որ, երևի, ասելի էր երանալեալ աստվածների սրտին իրոք,
Վանգի նրանք թույլ շավին, որ գեթ երկրում սրբալական հա մանճանար
Եվ կամ նույնիսկ ոսպմից հետո՝ ձեռքի վրա իր սիրելի, ազնիվ

ճաղկապեց,

370 Եվ այդ դեպքում արևացիք կկանգնեին նրան կոթող, մի հուշարձան,
Իսկ իր վտարը մեծամոռչակ իր գալակին պիտի թողնեք նա հավիտյան:
Միևնչուս Եփմա անխառունակ նրան փախցրին Հարափանները,
Իսկ ես սրբախ առանձնացած ասքրում եմ այս խոզերի մոտ
Եվ բազմոքն էլ չեմ ազդելում, մինչև որ ինձ Պեմեղապեն
Չեմ բարձի և չկարձի, երբ որ հանկարծ մի որևէ լուր է գալիս:

Լրաբերին շրջապատած՝ բոլորեքյան միշտ մանրամասն հարց են տալիս
Նրանք, որ ջերմ ողբում են միշտ բացակայող թագավորին,
Այն նրանք, որ նրա գույքը լափում են աշտ անպատիժ ու բերկրալի:
Իսկ ինձ բնավ հաճելի չէ տեղեկանալ կամ այդ մասին հարցնունք անել՝
Հենց այն օրից, երբ ինձ խաբեց հերյուրանքով՝ Հտոլացի մի ստախոս:
Մարդ էր այնտեղ նա սպանել, ուստի, երկար թափառելով երկրե-երկիր,
Մի օր խրճիթն իմ նա եկավ, իսկ ես նրան ընդունեցի շատ սիրալիր:
Ասաց, որ անդ, Կրետեում, նրան տեսել է Իդոմեն իշխանի մոտ,
Որ իբրև թե նորոգում էր մրրիկներից խորտակված իր նավերը նա:
Հայտնեց նաև, որ նա անշուշտ ետ պիտի գա նույն ամառը

կամ աշունքին

Ու կրեթի, աստվածակերպ ընկերների հետ միասին, բշուր զանձ ու գույք:
Եվ դու նույնպես, բազմաշարժար ով ծերունիդ, որ աստըծո հյուր ես

ինձ մոտ,

Մի՛ աշխատիր ինձ գորգորել կամ սուտ խոսքով ուրախացնել,
Քանզի ես քեզ արդ մեծարում և սիրում եմ ոչ թե միայն դրա համար,
) Այլ պատկառում եմ վաճառոր Զևսից անմահ և ցավակցում եմ քեզ
արտանց»:

Եվ Ողիսևսն ամենագետ պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ո՛հ, որպիսի՜ կակածամիտ սիրտ ունես դու քո կրծքի տակ
Եվ բնավին քեզ չազդեցին ոչ երդումն իմ, ոչ հորդորը,
Ուստի լսիր, եկ գրագ գանք, պայման կապենք. և թող վերջուտ
Օլիմպակյաց աստվածները վկա լինեն մեզ, երկուսիս.
Եթե իրոք իր տունն, այստեղ, վերադառնա քո տերն արքա,
Այդ դեպքում դու պիտ շնորհես ինձ մի բաճկոն և մի թիկնոց,
իբրև հագուստ,

Եվ ողարկես ինձ Դուլիքիոն, որ գնալու փափագ ունեմ սիրակարոտ:
Սակայն եթե ետ չդառնա քո տերն արքա, ինչպես պնդում ես դու հիմա,
0 Հրամայիր ծառաներիդ, որ ցած նետեն ինձ բարձրաբերձ ծայրի գլխից,
Որ այնուհետ ոչ մի շրջիկ չհամոզվի քեզ աչդպիսով խաբել նորից»:
Եվ խոզարածն աստվածային պատասխանեց և խոսք ասաց

այնժամ նրան.

«Ո՛հ դու շրջիկ, էլ ես ի՞նչ փառք պիտ վաստակեմ առաքինի
գործիս համար
Կամ ի՞նչ պատիվ ես կունենամ թե՛ ներկայումս և թե՛ հետո
մարդկության մեջ,
Եթե ես քեզ՝ իմ հարկի տակ հյուրամեծար ու պատվարժան
ընդունվածիդ,
Հանկարծ վերցնեմ ու սպանեմ և այդպիսով զրկեմ կյանքից
փափագատե՛՛ջ:
Ինչպե՞ս այնժամ սիրանվեր պիտ աղերսես Զևսին, որդուն Կրոնոսի:

- Բայց ընթրիքի ժամն է արդեն. ահավասիկ, ընկերներս կգան շուտով,
Եվ մենք այստեղ, այս խրճիթում կպատրաստենք ընթրիքը ճոխ»:
- 410 Երբ որ նրանք այդպես խոսում, դատում էին իրարու հետ,
Եկան արդեն երամակները խոզերի և հովիվները խոզարած,
Որոնք իսկույն ներս քշեցին խոզերամակը գոմի մեջ՝ գիշերելու:
Թնդաց իսկույն այդ ժամանակ սարսափելի խանչյուն-աղմուկը խոզերի,
Եվ պատվիրեց ընկերներին իսկույն ելթ խոզարածը սաստվածային.
«Բռնե՛ք, բերե՛ք դուք լավագույնը խոզերից, որ աստ զոհեմ հատուկ՝
սաստվին
Հեռուստ եկած հյուր-եկվորի, որ նաև մենք առժամանակ որսխանանք,
Զի վաղո՛ւց է, որ կրում ենք տանջանք հանուն ճերմակատամ
այս խոզերի,
Քանի որ այժմ ուրիշները լավիվում են մեր աշխատանքը անհատույց»:
Այդպես ասաց նա բարձրաձայն և սկսեց փայտ կտրատել
սուր սուսպարով,
- 420 Մինչդեռ նրանք ներս բերեցին խոզն հնգամյա և պարարուն,
Որը իսկույն տեղավորվեց, կանգնեց այնտեղ օջախի մոտ:
Խոզարածը, որ բարեպաշտ հոգի ուներ, չմոռացավ սաստվածներին,
Նա սկսեց ճերմակատամ խոզի գլխից քաղել մազերն արագորեն,
Կրակի մեջ դրանք նետել: Նա աղոթեց սաստվածներին երկնաբնակ՝
Աղերսելով. որ ետ դառնա դեպ իր տունը Ողիսևսը ամենագետ:
Ապա վերցրեց կոճղը կաղնի, զարկեց խոզին, որ սուսպավեց
թավալգորո,
Հոգին թռավ մարմնի միջից: Եվ մորթեցին նրանք այդ խոզն
ու քերթեցին,
- Հետո հապճեպ կտրատեցին և կտորներն անդամների
Խոզարածը իսկույն ելթ շուրջանակի ճարպով պատեց
- 430 Եվ հոշվածին ցարե այլուր՝ նաշին ցանեց ու այն գցեց կրակի մեջ,
Իսկ մնացյալը, բրդելով, շուտ զարկեցին շամփուրներին:
Խորովեցին զգուշորեն, այնուհետև շամփուրներից դուրս քաշեցին
Ու սեղանի վրա ամբողջը դրեցին: Կանգնեց այնժամ խոզարածը
Եվ սկսեց միսը բաժանել արդարացի, քանզի ազնիվ նա սիրտ ուներ:
Ահավասիկ, ամբողջն այդպես նա բաժանեց յոթ մասերի,
Մեկը ձոնեց նիմփաներին և Հերմեպին, որը զավակն է Մեսսի,
Եվ աղոթեց նա ջերմեռանդ, իսկ մնացյալը մի առ մի բաշխեց նրանց:
Ողիսևսին նա մեծարեց ճերմակատամ խոզի երկայն թիկնամսով.
Այդ գերակա պատվի համար նրա տիրոջ սիրտը խնդաց,
- 440 Ուստի խոհեմ Ողիսևսը նրան դիմեց և այս ասաց.
«Ո՛վ Եվմեոս, թո՛ղ որ այնքան Զևսի համար հավերժ լինես դու սիրելի,
Որքան հիմա ինձ՝ դժբախտիս, այսպես ահա դու հարգեցիր»:
Այնժամ նրան ի պատասխան խոսք ասացիր, ո՛վ Եվմեոս դու խոզարած.

«Համեցիր, կե՛ր, ա՛յ տմաքանդ, հրճվիր դու այժմ նրանով,
 Ինչ որ դրված է քո առաջ, չէ՞ որ աստված մեկը կտա, իսկ մյուսը՝ ոչ,
 Ինչպես ուզում է սիրտը յուր, քանզի նա է ամենագոր»:
 Ասաց, ձոնեց երախայրիքն աստվածներին հավերժակյաց,
 Լցրեց գինին նա հրավառ, ձեռքը դրեց քաղաքավեր Ողիսևի,
 Որը բազմած էր վաչելուչ նրա կողքին այդ ժամանակ:
 450 Հացը բերեց և բաժանեց Մեսավիիում, որին ինքն էր, խոզարածը,
 Անձամբ գնել, երբ որ արդեն բացակա էր տերն իր արքա,
 Սակայն առանց թույլտվության իր տանտիկնոջ և Լաերտի
 ծերունազարդ,
 Եվ գնել էր նրան անձամբ՝ տափուսացուց միջոցներով իր սեփական:
 Աղդպես նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առաջ պատրաստ դրված
 ուտեստներին,
 Իսկ երբ արդեն կերուխումով այդ հագեցան, որքան սիրտը
 փափագ ուներ,
 Անմիջապես հացն հավաքեց Մեսավիիում, մինչդեռ նրանք,
 Երբ հագեցան ուտեստներով, քուն մտնելու շտապեցին:
 Վրա հասավ մի անլուսին և չար գիշեր, Ջևար ճեղեց անդուլ անձրև:
 Փշում, ճշում էր աստվաշունչ զիլ Ջեփյուտը խոնավաշունչ:
 460 Ողիսևը խոսք սկսեց՝ ցանկանալով խոզարածին փորձել մի կերպ.
 Թիկնոցն արդյոք նա կհանի՞, կտա՞ իրեն, կամ կստիպի՞ ընկերներից
 Մեկնումեկին նույն բանն անել. այդ մասին էր մտահոգված
 նա չստիպանց.
 «Ակա՛նջ դիր ինձ, ով Եվմեոս, նմանապես և դուք, նրա ընկերներդ.
 Խոսք եմ ուզում ձեզ այժմ ասել հպարտորեն: Չէ՞ որ գինին
 Խենթացնում է ամեն մարդու, նույնիսկ մարդկանց խոհեմամիտ:
 Դրդում է այն սրտանց ժպտալ, բարձր երգել ու կաքավել,
 Այլև ասել այնպիսի խոսք, որն իսկապես, լավ կլիներ չասել երբեք:
 Երբ ես արդեն սկսել եմ շատախոսել, անհնար է էլ ինձ զսպել:
 Ա՛խ եթե ես այժմ լինեի այնպես ջահել, լի գորոջամբ, տոկուն ու սեզ,
 470 Ինչպես առաջ, երբ Տրոյայում դարան մտանք մենք մի ամբողջ
 գորախմբով...
 Ողիսևն էր և Ատրիդես Մենելայը մեզ առաջնորդ,
 Իսկ ես այնտեղ երրորդն էի. նրանք իրե՛նք ինձ կանչեցին:
 Երբ մենք եկանք, քաղաքն հասանք, պարիսպներին այն բարձրաշեն,
 Մենք պտուկեցինք անդ խտազույն թփերի տակ, շամբուտի մեջ
 մի ճահճավետ,
 Քաղաքին մոտ՝ ծածկված միայն վահաններով: Գիշերն հասավ
 դաժանագույն,
 Վերուստ անվերջ ձյուն էր տեղում, և մորճյուն էր Բորեասը ցրտաշունչ:
 Վահանների ու մեր վրա ձյունը ցրտից եղյամ դարձավ, ասես բյուրեղ:

Բայց բոլորը հազած էին տաք բաճկոններ ու պատմունան,
նուտի հանգիստ քնած էին՝ վահաններով իրենց ուտերը քողարկած:
480 Իսկ եւ այնտեղ հիմարացա ու թողեցի ընկերներին իմ վերարկուն,
Քանգի բնավ չէի կարծում, որ ցրտահար պիտի լինեմ եւ այդ գիշեր:
Տարա ինձ հետ գեղեցկակերտ միայն գոտին և իմ վահանն:
Երբ գիշերվա երրորդ մասը արդեն հասավ, և չքացան աստղերը իսկ,
Ռդիսուսին, որ պատկած էր անդ իմ կողքին, ինձ մերձակա,
Ես նրեցի իմ արմունկով ու ասացի, և նա իսկույն ինձ լավ լսեց.
«Կյուցասնունդ Լաերտածին, ո՛վ Ողիսես բազմահնար,
Վերջն է կանքին. էլ կենդանի ես չեմ մնա, սպանում է այս ցուրտը ինձ,
Ո՛հ, վերարկու չունեմ ահա եւ ցրտահար, ինձ թերևս դևը խաբեց.
Լոկ մի բաճկոն հազած ունեմ, այլևս այսպես ինձ փրկություն

չկա մահից»:

490 Այդպես այնտեղ եւ ասացի, և ահա թե ի՛նչ մտածեց անդ նա իսկույն,
Ինչպես և միշտ՝ խորհուրդներում կամ կովի մեջ թշնամու դեմ.
Եվ նա կողքիս մեղմիկ ձայնով ու կամացով ինձ շնջաց.
«Սուս կաց, լռիր, որ չը լսի մեկնումեկը արեւանց մեջ»:
Ասաց այդպես և արմունկին իր գլուխը թեքած՝ խոսեց.
«Ակա՛նջ դրեք, սիրելիներ, արդ քնի մեջ աստվածակերպ երազն եկավ
Եվ ինձ հայտնեց, որ չափազանց հեռացել ենք մենք նավերից:

Թող մեկնումեկն

Գնա, խնդրի ազգերի տեր Ագամեմնոն Ատրիդեսին,
Որ նավերից մեզ օգնության զինված մարդիկ նա ուղարկի»:
Այդպես ասաց, և վեր կացավ իսկույն ևեթ քաջ Թուսը Անդրեմոնյան
500 Ու անհասպաղ իր վրայից հանեց, գցեց նա վերարկուն իր ծիրանի,
Ու վազ տվեց դեպի նավերն, իսկ եւ նրա հագուստն հագա
Եվ քնեցի ուրախացած, մինչև ծագեց վառ Արշալույսը ոսկեգամ:
Ա՛խ, երանի այժմ լինեի այդպես ուժեղ, զորությամբ լի,
Այնժամ անշուշտ մեկնումեկը հովիվներից այս փարախի,
Ակնածելով քաջի հանդեպ, հանց մեծարանք, ինձ կգիշեր իր վերարկուն,
Սակայն հիմա, նովկ ցնցոտի հագուստի մեջ, ինձ էլ երբե՛ք

չեն մեծարի»:

Այնժամ նրան ի պատասխան խոսք խոսեցիր, ո՛վ Եվմեոս

դու խոզարած.

«Ո՛հ, ծերունիդ, հրաշալի պատմություն էր, որ պատմեցիր այստեղ

դու մեզ,

Կո ունեն ինչ լավ ասացիր, և խոսքիդ մեջ ունայն ու սին ոչինչ չկար:
510 Ուտի և այժմ ոչ մի կարիք չես ունենա, ո՛չ հագուստի, ո՛չ այլ բանի,
Որին, հարկավ, արժանի է թշվառ մորիկը վատաբախտ և աղերսող,
Մակույն վաղը պետք է կրկին հագնես դու այդ քո ցնցոտին,
Քանգի այստեղ չկան բազում պատմունաններ, կամ բաճկոններ,

Եվ միմիայն մի հաստ ունի ամեն մեկս մեզնից այստեղ,
 Բայց երբ ետ գա, վերադառնա Ողիսևսի սիրանվեր որդին ազնիվ,
 Նա և՛ բաճկոն, և՛ պատմունան քեզ կընծայի այստեղ անշուշտ
 Ու կառաքի քեզ նա այնտեղ, ուր որ սիրտդ կկամենա»:
 Այդպես ասաց ու վեր կացավ, բերեց, փռեց օջախի մոտ
 Այծենիները և օդենիք, հանց փափկագույն մի անկողին,
 520 Եվ մեկնըվեց Ողիսևսը, իսկ հովիվը իսկույն քաշեց նրա վրա
 Հաստ, մեծագույն իր վերարկուն, որն, հիրավի, նրա միակ
 հագուստն էր անդ,
 Եվ որը նա հագնում էր միշտ անեղաշունչ ձմռան ցրտին:
 Այդպես պառկեց Ողիսևսը, իսկ առընթեր անդ պառկեցին
 Մյուս հովիվներն երիտասարդ, բայց խոզարածն ինքը չուզեց
 Անդ, նրանց մոտ իր անկողինը ունենալ և խոզերից հեռու պառկել,
 Ուստի իսկույն նա պատրաստվեց, որ դուրս գնա: Ողիսևսը ուրախացավ,
 Որ նա այդպես, իր բացակա եղած ժամին, հոգատար է գույքի հանդեպ:
 Նախ սալաստոր թուրը վերցրեց և այն կախեց իր անրապինդ
 նա ուներին,
 Վերցրեց տեղը՝ պաշտպանն ընդդեմ գամփոների ու չար մարդկանց,
 530 Եվ դուրս գնաց, որ քուն մտնի ժայռի տակին, ուր, Բորեաս
 դաժան հողմից
 Պատսպարված, գիրհում էին հույլ խոզերը ճերմակատամ:

Ե ր գ տ ա ս ն հ ի ն գ ե ր ո թ դ

ՈՐԻՍԵՎՍԻ ՈՐԳԻՆ ԼԱԿԵԳԵՄՈՆԻՑ
ՎԵՐԱԳԱՌՆՈՒՄ Է ԻԹԱԿԵ

Մինչդեռ Պալլաս Աթենասը շարժվեց գնաց լայնատարած Լակեդեմոն,
Որպեսզի անդ Ողիսևսի սիրած որդուն փառապսակ
Հիշեցնի լուր վերադարձը և հորդորի, որ շուտ ետ գա նա դեպի տուն:
Արդ, նա գտավ Տելեմաքին և Նեստորի ազնիվ որդուն
Վսեմափառ Մենելայի տան գավիթում, այնտեղ, պառկած:
Նեստորյանը անդ տակավին խոր միրհում էր՝ անուշ քունը իր աչքերին,
Բայց այդ քունը քաղցրանուշիկ Տելեմաքին չնվաճեց ամենևին:
Ամբողջ գիշեր վիշտն էր հուզում նրա հոգին, վիշտը կորած

իր հոր համար:

Արդ, առընթեր նրան կանգնեց և խոսք ասաց Աթենասը պայծառաչյա.

10 «Տելեմաքս, լավ չէ իրոք, որ քո տնից բացակա ես երկարատև,
Գույքդ այնտեղ անտեր թողած, ամբարտավան մարդկանց կամքին,
որպես ավար:

Տե՛ս, մի գուցե քո գույքն ամբողջ անդ լափլփեն կամ իրարու մեջ

բաժանեն,

Եվ կդառնա քո ճանապարհն և՛ անօգուտ, և՛ ավերի միայն պատճառ:

Ուստի շուտով գնա, խնդրիր Մենելային դու քաջազեն,

Թող քեզ հապճեպ ետ ուղարկի, որ տանդ գեթ քո անբասիր

մորը գտնես:

Հայրը արդեն և եղբայրներն ստիպում են նրան հիմա

Մարդու գնալ Եվրիմաքին, որը բոլոր խոսնայրներին

Գերազանցեց նվերներով և անընդհատ բազմապատկում է գլխավարձն,

Մինչդեռ եթե այդ գլուխ գա, ետս, մի գուցե և քո գույքը տանեն տնից:

20 Ի՞նչ լավ գիտես, թե որպիսի՛ սիրտ կա կրծքի տակ կանացի.

Կի՛նր գիտե բազմապատկել և շեն պահել տունը երկրորդ, նոր առուսնու.

Սակայն երբևէ չի մտածում իր առաջին ամուսնության որդոց մասին

Կամ մամուսած այն ամուսնու, որի մասին անգամ լսել չի ցանկանա:

Երբ դու քո տուն վերադառնաս, քո ունեցած գույքը ամբողջ
համձնիր այնտեղ
Մեկնումեկին քո լավագույն ծառաներից, ով քեզ թվա հավատարիմ,
Մինչև անմահ աստվածները քեզ կնույթյան ցույց տան աղջիկ
վայելչագեղ:

Մի խոսք ևս ես քեզ ասեմ, և այն պահիր դու քո սրտում:
Սեղեխների մեծ քաջերը դարանամուտ են այժմ արդեն
Իթակեի նեղուցի մեջ, անդ, քարքարոտ Սամեի մոտ.

30 Մտադիր են քեզ սպանել, որ ե՛տ չգաս դու քո երկիրը հայրական:
Բայց չեմ կարծում այդ գլուխ գա. ավելի շուտ պիտի լափի հողը նրանց,
Այդ չարադավ խոսնայր մարդկանց, որ վատնում են գույքդ, գանձդ:
Սակայն անշուշտ դու քո մավը ամրակառույց հեռու պահիր կղզիներից,
Լող տուր միայն դու գիշերով. քեզ հաջողակ և ուղեկից հողմ կառաքի
Մեկնումեկը անմահներից, որ պահպանում, փրկում է քեզ,
հանց գորավիզ:

41 Ահավասիկ, երբ դու հասնես Իթակեի ափը, այնտեղ,
Նավն ու բոլոր ընկերներիդ իսկույն քաղաք ուղարկիր դու,
Սակայն ինքդ մախ և առաջ գնա դեպի խոզարածը,
Որ հսկիչն է ձեր խոզերի և դեպի քեզ առմիշտ ազնիվ, բարեհաճ է,

40 Եվ գիշերը դու նրա մոտ: Ապա նրան շուտով քաղաք դու առաքիր
Իբրև բանբեր՝ լուր տանելու Պենելոպին խոհեմամիտ,
Որ ողջ ես դու և ապահով, որ Պիլոսից վերադարձել ես անվնաս:
Այդպես ասաց վե՛հ Աթենասն ու հեռացավ դեպ Օլիմպոսը բարձրաբերձ,
Իսկ նա իսկույն Նեստորյանին հանեց քնից քաղցրամուշիկ.
Նրան ոտքով Տելեմաքը հրեց, ապա այս խոսքն ասաց.

«Ով Պիսիստրատ Նեստորածին, վե՛ր կաց, ձիերն ամրասմբակ
դու դուրս քաշիր,
Կառքը լծիր դու անհապաղ, որպեսզի մենք ճանապարհավե՛նք
արագորեն»:

Եվ Պիսիստրատ Նեստորածինն իսկույն նրան պատասխանեց
և այս ասաց.

«Տելեմաքոս, թեպետ և դու փափագում ես ճանապարհավել հիմա շուտով,
Բայց չենք կարող մութ գիշերով ձիեր վարել: Արշապույսը մոտ է արդեն.

50 Ե՛կ, սպասենք, որ դյուցազուն, միզակաճոճ Մենելաոսը Ատրիդես
Ընծաները ամբողջովին բերի, դնի կառքի վրա
Եվ, ճանապարհ մեզ դնելով, իր ողջույնի խոսքը ասի,
Քանզի չէ՞ որ ուրախությամբ պետք է հիշի հյուրն ամեն օր
Այն հյուրընկալ վսեմ մարդուն, որն ընդունեց նրան սիրով
հյուրամեճար»:

Ասաց այդպես, և շատ շուտով ծագեց շողշող Արշապույսը ոսկեգան:
Այնժամ ելավ գեղազուճգուր Հեղինեի մահճի միջից

Մենելառան անեղագոչ, ապա գնաց, որ հյուրերին տեսնի այնտեղ:

Այդ անկատեց Ռդիսուսի սիրանվեր որդին իսկույն.

Նա անհապաղ իր շողշողուն բաճկոնն հագավ և ուտերին

60 **Քաջեց ծածկոցը մեծագույն, ապա գնաց, ինչպես հերոս մի մեծաբայ,**

Շեմքը անցավ նա գավիթի և դուրս եկավ շուտով նրան անդ ընդառաջ:

Եվ բարբառեց այնժամ որդին Ռդիսուսի, Տելեմաքոսն ասովածային.

«Կյուցասնունդ ով Ատրիդես, Մենելառոս դու ազգապետ.

Թույլ տուր դու այժմ, որ ես գնամ, հասնեմ երկիրն իմ սիրելի,

նայրենավանդ,

Քանզի սիրոս փափագում է շատ շուտով տուն վերադառնալ»:

Պատասխանեց այնժամ նրան Մենելառան անեղագոչ.

«Տելեմաքոս, ես չեմ կարող քեզ աստ պահել երկարատև,

Երբ ուզում ես դու ետ գնալ: Եվ, հիրավի, ատում եմ ես

Հյուրընկալին, որն իր հյուրին պատվում, սիրում է չափից դուրս,

70 **Նաև նրան, ով քնավին հյուր չի սիրում. միջինն է լավ անուարակույս:**

Լավ չէ, եթե ստիպում են հյուրին մեկնել, երբ նա մեկնել չի ցանկանում,

Կամ ջանում են շա՛տ ավելի երկար պահել՝ շուտով մեկնել ցանկացողին:

Սրտանց սիրիք և ընդունիք, ով գալիս է, բայց և մեկնել կամեցողին

Ծանապարհ դիր: Բայց սպասիր, ընծաները բերեմ, դնեմ կառքիդ վրա,

Որ քո աչքով ինքդ տեսնես, այլև կանանց ես պատվիրեմ,

Որ այժմ, եղած մեր պաշարից, լավ ճաշկերույթ քեզ պատրաստեն

իմ հարկի տակ:

Փառավոր է և հաճելի, երբ որ հյուրը, ճաշկերույթով հյուրասիրված,

Ծանապարհվի դեպ հեռուներն անպարագիծ այս աշխարհի:

Իսկ եթե դու ցանկանում ես գնալ, շրջել Հելլադայում կամ Արգոսում,

80 **Ինքս նաև կը գամ քեզ հետ և կլծեմ ճծույզներն իմ,**

Կստաջնորդեմ, որպեսզի մենք գնա՛նք, շրջենք քաղաքները

շատ-շատ մարդկանց,

Եվ մեզ ոչ ոք բաց չի թողնի առանց ազնիվ նվերների,

Այլ կրնձայեն կամ շքեղ սան, եռոտանի պղնձակերտ,

Կամ կորովի գույգ ջորիներ և կամ մուլնիսկ պերճապաճույճ

ոսկե բաժակ»:

Պատասխանեց իսկույն նրան Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Սկզբի տեր Ատրևսորդի, դու, Մենելայ ասովածային.

Իհասկիր եմ ես շուտափույթ վերադառնալ, գնալ մեր տուն,

Քանզի այնտեղ իմ գույքերին ես չեմ կարգել մի պահապան:

Իբնէ մի գուցե, ասովածակերպ հորբս այսպես որոնելով,

ես կործանվեմ,

100 **Կամ մի՛ գուցե անդ փշանան իմ պերճ գույքերը թանկարժեք»:**

Այլ որ լսեց Մենելառան անեղագոչ, իսկույն նեթ

Հրահանց իր ամուսնուն, այլև ստրուկ ճածիշտներին՝

Տանը եղած առատագուն պաշարներից սարքել շուտով ճոխ

ճաշկերույթ:

Եվ մոտեցավ անժամ նրան Բոկթեղես Էտեռնաւը,
Որ մահիճից ճոխ վեր կացավ և ապրում էր այնտեղ մոտիկ:
Մենեխաուն հրամայեց, որ նա շուտով կրակ վառի, միս խորովի:
Չը ծուլացավ Էտեռնան, հնազանդվեց իսկույն նրա հրամանին,
Իսկ Մենեղայն ուղղվեց, գնաց դեպի սենյակն անուշաբույր,
Բայց ոչ մեռակ. ուղեկցեցին նրան նաև Մեգապեներեսն ու Հեղիենն:

100 Եվ երբ նրանք այնտեղ եկան, որտեղ պահված էին գուլքերը

թանկարժեք,

Ատրիդեսը վերցրեց անդուստ մի կրկնականթ չքնաղ գավաթ,
Իսկ իր որդուն՝ Մեգապեներին նա պատվիրեց վերցնել շքեղ,

արծաթակերտ

Խառնարանը: Մինչ Հեղիենն անդ մոտեցավ սնդուկներին, որոնց

մեջ միշտ

Պահվում էին այն ձեռագործ հագուստները նկարագարդ,
Որ կարել էր ինքը անձամբ, և Հեղիենն՝ կանանց չքնաղ աստվածուհին,
Ընտրեց անդուստ գեղեցկափայլ ու նկարեն մի մեծ ծածկոց,
Որ պահվում էր բոլորի տակ ու խորքերում և շողում էր աստղերի պես:
Եվ դուրս եկան ու տան միջով նրանք անցան դեպ Տելեմաքը խորիմաց,
Այնտեղ նրան իր խոսքն ասաց Մենեղայր խարտիշագեղ:

110 «Տելեմաքոս, թող որ Ջևար՝ որոտագոչ մեծ ամուսինը Հերալի,
Քո վերադարձն իրագործի այնպես, ինչպես քո սիրելի սիրուն է ուզում,
Իսկ ես անա քեզ տալիս եմ իմ տանն եղած ամենապերճ
Ու թանկարժեք ընծաներից լավագույնն ու պատվավորը,
Նվիրում եմ քեզ պերճափայլ, ճարտարակերտ այս գավաթը,
Ամբողջովին արծաթաշեն, իսկ ափերը ոսկեդրվագ,
Որ կերտվածքն է Հեփեստոսի: Ինձ դա տվեց սիդոնական թագավորը՝
Քաջ Փեգիմոսն այն ժամանակ, երբ, Տրոյայից ետ դառնալիս,
Ես հյուր եղա նրա տանը: Ահավասիկ, քե՛զ եմ հիմա ընծայում այդ»:

Այդ ասելով՝ Ատրևտրոդի մեծ հերոսը նրա ձեռքը դրեց իսկույն

120 Ծքեղ գավաթը կրկնականթ, իսկ խառնարանը՝ շողշողուն,

Արծաթակերտ, Մեգապեները քերեց, դրեց նրա առաջ:

Եվ մոտեցավ այդ ժամանակ ինքն Հեղիենն գեղեցկափայլ.

Նա, ծածկոցը ձեռին բռնած, անվամբ կոչեց և խոսք ասաց.

«Ահա և ես քեզ տալիս եմ այս նվերը, սիրատենչի՛կ դու իմ գավակ.

Որ գեթ հիշես Հեղիենի ձեռագործն այս, քո բաղձալի հարսանիքին.

Թող դա ծածկի քո հարսնացուն, իսկ մինչև այդ թող դա մնա

ձեր հարկի տակ,

Քո սիրելի մայրիկի մոտ: Իսկ ես հիմա մաղթում եմ քեզ

Ողջ և ուրախ վերադառնալ քո տունը պերճ և քո երկիրն

հայրենասիրող»:

Ասաց այդպես և ընձեռեց իսկույն նրան, ուրախությամբ ընդունեց նա:
130 Մինչ Պիսիստրատն իսկույն վերցրեց ընծաները, հիացմունքով!

հայեց դրանց,

Ապա սիրով ու սրտագին դրանք դրեց կառաթափքում:

Այնուհետև Մենելայը խարտիշագեղ նրանց կանչեց ու տուն տարավ,
Եվ բազմեցին այնտեղ նրանք աթոռներին ու փառասնեղ բազմոցներին:

Աղախինը լվացվելու ջուրը բերեց ոսկեպանույն մի գավի մեջ,

Լցրեց նրանց, որ լվացվեն սմանի մեջ արծաթակերտ.

Քաշեց, դրեց նրանց առաջ վայելչագեղ, ողորկագույն կոկ մի սևղան:

Մառանապետ մեծարգո կինն իսկույն բերեց, դրեց այնտեղ հացը սուստ,
Նաև եղած պաշարներից բազմապիսի այլ ուտեստներ:

Միսը կտրեց Բոեթեդեսն ու ամենքին անդ բաժանեց պատշաճօրս:

140 Մակայն գինին մատուփակից ազնիվ որդին փառապասկ Մենելայի:

Ապա նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առջև դրված սոսա ուտեստներին,
Իսկ երբ նրանք կերուխումով լավ հագեցան, ինչպես սիրտն էր

փախագրով այդ,

Տելեմաքոսն ու Նեստորի ազնիվ որդին իսկույն կեթ

Ժիր ցծույզները լծեցին, վեր բարձրացան կառքի վրա այն գերագարո:

Եվ դուրս եկան աղմկալի նախագավթի մուտքից իսկույն:

Մինչ դուրս եկավ ինքը նաև՝ Մենելաոս Ասորիդեսը խարտիշագեղ:

Իր աջ ձեռին բռնած ուկի բաժակը լի անուշ գինով,

Որ անդ նրանց ճանապարհի և սուրբ հեղումը կատարի:

Արդ, նա կանգնեց ցծույզների առաջն այնտեղ և խոսքն ասաց

իր ողջույնի.

150 «Ուրախացե՛ք և ողջ լեռուք, պատանհներ՛ր, իսկ Նեստորին վեճաբարտիվ
Հայտնեք բարևն իմ ջերմաջերմ. նա ինձ համար հայր էր խոհեմ

ու հաբագաստ,

Երբ որ այնտեղ, Տրոյայի մոտ, կոպում էինք մենք՝ զավակներս

աքելյանց»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Այո, արքա դյուցասնունդ, մենք կպատմենք այդ ամենը,

Ինչպես դու այժմ պատվիրեցիր: Ա՛խ, երանի, ետ դառնալով

դեպ Իթակե,

Ողխուսին տանս գտնեմ, պատմեմ նրան, թե որքա՛ն ջերմ և սիրալիր

'Էս մեզ արտանց ընդունեցիր, կամ որպիսի՛ ընծաներով եմ տուն եկել»:

Երբ նա իր խոսքն այդպես ասաց, թռավ, եկավ մեծ արծիվը

սափստնաթև.

Ճանկիտի մեջ բռնած ուներ այն ընտանի, բակից փախցրած,

ճերմակ մի սագ,

- 160 Մինչ ետևից վազում էին, արձակելով ճիչ-աղաղակ,
Տղամարդիկ և շատ կանայք: Թռչումն անցավ նրանց մոտով,
Ապա ձիանց ւաչակողմից թռավ գնաց: Բոլորը այդ նկատեցին
ու խնդացին,
Եվ բերկրանքով անդ բոլորի կրծքի ներքո սիրտը լցվեց,
Իսկ Պիսիստրատ Նեստորածինն իր խոսքն ասաց այդ ժամանակ.
«Մեկնի՛ր դու մեզ, Մենելասու դյուցասնունդ, ազգերի տեր.
Մեզ համա՛ր է, թե՞ քեզ համար, որ ցույց տվեց աստվածն այդպես
նշանը իր»:
Այդպես ասաց, խորատուզվեց մտքերի մեջ Մենելասուն Արեսասեր:
Երբ նա այդպես մտածում էր՝ ինչպե՛ս արդյոք արժանապես
պատասխանել,
Կանխեց նրան երկայնազգեստ պերճ Հեղինենն ու խոսք ասաց.
- 170 «Ակա՛նջ դրե՛ք, ես ահա ձեզ կգուշակեմ այն, ինչ անմահ
աստվածներն ինձ
Եվ իմ սրտին ներշնչում են, և այդ, կարծես, կկատարվի:
Ինչպես արծիվն է փախցըրել այդ ընտանի սագը ճերմակ՝
Մեզ լեռներում ծնված արծիվն, ուր նա ուներ և ձագուկներ,
Այդպես նաև Ռդիսևը, հանդուրժելով բյուր աղետներ ու տառապանք,
Ետ կդառնա իր տունն անշուշտ և կլուծի իր վրեժը սեղեխներից,
Գուցե նույնիսկ ետ է դարձել ու նյութում է նրանց ժանտ մահ»:
Հեղինեին այնժամ իսկույն իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Թող գործն այդպե՛ս հենց կատարի Զևսն՝ Հերայի ամուսինը
որոտագուշ,
Այն ժամանակ աստծու պես քեզ կպաշտեն ես սրտալի»:
- 180 Ասաց այդպես և մտրակեց իսկույն ձիանց, որոնք հապճեպ,
Ժիր պացան ու քաղաքից դեպ լայնալիր դաշտն ընթացան:
Ամբողջ օրն այդ թռչում էին ճծույզները, և անուրև էր ճոճվում նրանց:
Արդ, մայր մտավ արևն արդեն, մթնշաղը ծածկեց բոլոր
ճանապարհներն:
Նրանք եկան, հասան Փերե ու կանգ առան ապարանքում Դիոկլեսի.
Սա զավակն էր աստվածածին Օրսիլոքի, թողը աստված Ալփիոսի:
Այնտեղ ահա, նրա տանը, հյուրամեծար ընդունվելով, գիշերեցին:
- Իսկ երբ ծագեց խոր խավարից ճաճանչազեղ Արշալույսը վարդամատն,
Նրանք ձիերը լծեցին և, նկարեն կառքի վրա բարձրանալով,
Աղմկալից նախագավթի մուտքից իսկույն դուրս գնացին՝
- 190 Մտրակելով ճծույզներին, որոնք հլու և հնազանդ թռան անցան
Ու շատ շուտով եկան հասան Պիլոս քաղաքը բարձրաբերձ:
Տելեմաքոսն այն ժամանակ իր խոսքն ասաց Նեստորածին
Պիսիստրատին.

«Եկ, խոստացիր, Նեստորածին, որ դու կամքն իմ կկատարես.
Չէ՞ որ մենք այժմ ընկերներ ենք հավերժական և մտերիմ՝
Կապված սիրով մեր հայրերի. հասակակից ենք բացի այդ,
Իսկ ճանապարհն այս մեզ կապեց իրարու հետ ավելի մեծ

մտերմությամբ:

Դու ինձ նավից հեռու մի՛ տար, այլ թող այնտեղ, դիցաննո՛ւնդ,
Քանզի ծերունկն իր հարկի տակ ինձ ակամա պիտի պահի,
Որպեսզի լավ հյուրասիրի, մինչդեռ պետք է, որ ես գնամ այժմ

անհասցիս:»

- 200 Ասաց այդպես, և մտածեց Նեստորածինն ինքը իր մեջ և իր սրտում՝
Ինչպե՞ս արդյոք այդ խոստումը պիտ կատարել վայելչաբար,
Եվ, այդ միտքը որոճալիս, նրան թվաց, որ լավագույնը կլինի,
Եթե կառքը ծովափ քշի, ուստի ուղղվեց նա դեպի նավն արագություց:
Անդ նա հանգեց ու գետեղեց նավախելում ընծաները պերճապարճույն.
Ոսկին, հագուստն և ամեն ինչ, որ նվիրել էր Մենելայը դուրսգրին:
Ապա նրան հորդորանքով դիմեց և այս խոսքը ասաց իր թեւակեր.
«Ծո՛ւտ բարձրացիր նավիդ վրա, թող շտապեն նաև նավորդ

բնկերներդ,

Նախքան ես տուն գնամ, հասնեմ և ծերունկին համբավը տամ:
Քանզի, ինչպես հոգով, սրտով, համոզված եմ և լավ գիտեմ,

- 210 Նա այնպիսի մի կամակոր հոգի ունի, որ ոչ միայն չի թողնի թե՛ր,
Այլ ինքն անձամբ այստեղ կգա քեզ կանչելու և աղբյխով,

կարծում եմ ես,

Նա ապարդյուն ետ չի դառնա կամ պետք է խիստ նա զայրանա»:
Ասաց այդպես նա բարձրաձայն ու մտրակեց մծուղներին գեղեցկարաշ
Եվ շատ շուտով եկավ, հասավ Պիլոս քաղաքն ու ապարանքն

իր նայրական:

Իսկ Տելեմաքն ընկերներին հրամայեց հորդորանքով.

«Դուք, ուղեկից իմ ընկերներ, պատրաստեցեք ան նավի սարքն
Ու բարձրացեք նավի վրա, որ շատ շուտով ճանապարհվենք»:

Ասաց այդպես, և լեցին նրանք իսկույն ու հնազանդ:

Ժիր բարձրացան նավի վրա ու բոլորը անդ բազմեցին նստիքներին,

- 220 Իսկ Տելեմաքն, շտապելով, աղոթք արեց Աթենասին

Ու կատարեց անդ հեղումը, և մոտեցավ այնժամ նրան հանկարծ

մի մարդ:

Հեռագրիակ օտարական, որը փախել էր Արգոսից, հանց մարդասպան:

Կուշակ էր նա ու ծագումով սերնդից էր Մելամպոսի,

Ով ընկավում էր խաշնավետ Պիլոսի մեջ մի ժամանակ

Եվ նայունի էր, որպես հարուստ պիլոսացի, որ տո՛ւն ուներ

մի գերեզնակ:

Սակայն հետո, փախուստ տալով հայրենիքից, գնաց դեպի այլ երկրներ,
Քանզի այդպես նա խույս տվեց խիզախ սրտի տեր Նելսոնից,
Որն այնուհետ զավթեց նրա բազմաբազում կայքն ու գույքը

ամբողջ տարի,

Մինչ Մելամուհուրը, շղթայված, դառնության մեջ կապանքների,

230 Տառապում էր Փիլակոսի տանն անողորմ տանջանքի՝ մեջ ու վշտահար
Եվ, անողորք աստվածունի Էրիմիսի ազդեցությամբ խելագարված
Ու կուրացած, խիստ փափագում էր ձեռք բերել նա Նելսոնի

պերճ դատրիկին.

Նա, մահից իր խուսափելով, Փիլակեից արջառները բարձրաբառաչ
Դեպի Պիլոս քչեց, տարավ ու Նելսոնից այնտեղ նա իր վրեժն առավ՝
Նրա անկարգ գործի համար: Իր եղբոր մոտ բերեց կնոջը բարեհաճ,
Սակայն ինքը թողեց, գնաց դեպի օտար, այլ երկրներ:

Դեպի Արգոսը ձիավետ, որտեղ բախտից վիճակված էր արդեն նրան
Ապրել, այլև իշխել բոլոր արգիացոց, իբրև արքա:

Այնտեղ էլ նա ամուսնացավ մի կնոջ հետ և տուն շինեց բարձրակտուր.

240 Ու ծնվեցին զավակներն իր՝ Անտիփատեսն ու Մանտիոսը բաջազոր:

Անտիփատից ծնվեց ապա Օիկլեսը մեծահոգի,

Օիկլեսից ծնունդ առավ Ամփիարայը մարտաշունչ,

Որին սրտանց սիրում էին ասպարակիի Ջեսն երկնատեր, Ապոլլոնը.

Սակայն բնավ չկարեցավ շեմքը անցնել նա ծերության,

Այլ կործանվեց նա Թեբեում չար դավանքով իր ընչասեր, ազամ կնոջ:

Բայց նրանից ծնունդ առան զույգ զավակներ Ամփիլոքոսն, Արկմեոնը,

Իսկ Մանտիոսից անդ ծնվեցին Կլիտոսը և Պոլիփիդեսն:

Կլիտոսին մի ժամանակ հափշտակեց Արշալույսը ոսկեգահիկ՝

Հանուն նրա գեղեցկության, որ նա ապրի հույլում հավերժ անմահների:

250 Մինչ բաջազոր Պոլիփիդին, երբ Ամփիարայը վախճանվեց,

Ապոլլոնը դարձրեց գուշակ, որ գերազանցն էր մարդկանցից

մահկանացու:

Եվ սա, ահա, իր հոր հանդեպ խիստ զայրացած, գաղթեց, գնաց

Հիպերեսին,

Որ ապրում էր՝ մահկանացու մարդկանց համար գուշակումներ

միշտ անելով:

Ահավասիկ, դրա որդին էր իսկապես Թեոկլիմեն կոչվող մարդն այդ,

Որ մոտեցավ այն ժամանակ Տելեմաքին հանկարծակի:

Աղերսանքով աղոթում էր նա սևաթույր ու ճեպընթաց նավի վրա.

Արդ, բարձրաձայն նա բարբառեց և խոսքն ասաց իր թևավոր.

«Ո՛հ, սիրելիդ, քանի որ քեզ ես այժմ գտա զոհաբերում կատարելիս,

Աղաչում եմ, հանուն զոհիդ և աստծու, որին զոհ ես բերում այստեղ,

260 Հանուն անձիդ ու քո գլխի, նաև ի սեր ընկերներիդ,

Պատասխանիր դու իմ հարցին և ճշմարիտն ասա միայն.

Արդ, ո՞վ ես դու կամ ո՞ր ցեղից և որտե՞ղ եմ քո ծնողներն ու քաղաքը»:
Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Այդքանը քեզ, օտարական, ես կպատմեմ ճշմարտացի:
Իթակեի ծնունդն եմ ես, և Ողիսևսն էր հայրը իմ,
Եթե դեռ կա: Բայց կործանվեց նա բերնունքով մի դառնադետ,
Դրա համար եմ հավաքել ընկերներին այս սևաթույր նավի վրա
Եվ աստ եկել հարցուփորձի, որ լուր լսեմ հար քացակա իմ հոր մասին»:
Նրան իսկույն ի պատասխան իր խոսքն ասաց Թեոկլիմենն
աւտվածային.

270 «Պանդուխտ եմ ես, հայրենիքից փախել եմ, գի մարդ եմ սպանել
ևս ցեղակից.

Որը ունի արեյանց մեջ և Արգոսում ձիասնույց
Բազմաքազում ազգականներ ու եղբայրներ հզորագոր ու կորովի:
Ես խույս տվի նրանց ձեռքից, փախա մահվան սև օրհասից
Եվ արդ, այսպես ինձ վիճակված է թափառել միշտ մարդկանց մեջ՝
Հանց մի թշվա՞ռ փախստական. աղերսում եմ, նավիդ վրա ինձ ընդունիր,
Որպեսզի ինձ գեթ չսպանեն. հալածո՞ւմ եմ ինձ անողոք»:
Այնժամ նրան ի պատասխան այսպես ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Քե՞զ, որ այդպես փափագում ես, ես չեմ մերժի, պատասխարել
նավիս վրա.

Վե՞ր կաց, նստիր և կզնանք, մեր պաշարից նաև բաժին
մենք քեզ կտանք»:

280 Ասաց այդպես, ապա վերցրեց նրա ձեռքից տեզ-նիզակը պղնձակոտ
Եվ այն դրեց իր բոլորակ ու սև նավի կոկ հատակին տախտակամած,
Ինքն էլ, հապճեպ բարձրանալով նավի վրա ծովագնաց,
Բազմեց այնտեղ նավախելին, իսկ իր կողքին նստեցրեց Թեոկլիմենն
Նոր եկվորին: Մինչ նավորդները շոտափույթ կառանները արձակեցին,
Տելեմաքոսն հրամայեց ընկերներին հորդորանքով՝
Ամրապնդել նավասարքը: Կատարեցին նրանք նրա պատվերն արագ.
Եղևնակերտ կայմը վերցրին ու տնկեցին խանդակի մեջ իր խորախոր,
Այնուհետև այն կապեցին չվաններով հաստ ու ամուր
Եվ քաջոլոր պինդ փոկերով տուրածեցին առագաստները սպիտակ:

290 Մինչ Աթենաս աստվածուհին նրանց այնժամ հողմ առաքեց
բարեկալսատ,

Որ թունդ փչեց եթերական բարձունքներից, որպեսզի նավն
Որագ և ժիր անդ սլանա, անցնի ծովի ջրերն աղի:
Էլյուպես անցան նրանք Կրունեն և Քալկիսի հորդ հորձանքները
թափանցիկ.

Ու մայր մտավ արևն արդեն, և խավարը պատեց շուրջը
և ճանապարհն:

Մինչդեռ նավը, Ջևսի հողմով շարժվելով, հասավ Փեա

Եվ Էլիսը աստվածային, որ իշխում են Էլիսացիք,
Իսկ այնտեղից Տեխնաքը նավն իր ուղղեց դեպ կղզիներն ապստամուտ՝
Մտածելով, արդյոք մահից փրկվելո՞ւ է, թե՞՝ անխուսափ կկործանվի:

Մինչ Ռդիսևսն և խոզարածն աստվածակերպ խրճիթի մեջ
300 Ընթրիք էին դեռ վայելում, և հովիվներն էլ նրանց հետ:
Իսկ երբ նրանք կերուխումով լավ հագեցան, որքան սիրտն էր
այդ փափագում,
Խոսքն սկսեց Ռդիսևսը, որ կամեցալ մի կերպ փորձել խոզարածին՝
Արդյո՞ք սիրով և հոգատար նա կորդի, որ ինքը դեռ այնտեղ մնա,
Թե՞ կստիպի, հակառակը, շուտով գնալ դեպի քաղաք:
«Ակա՞նջ դիր ինձ, ով Եվմեոս և դուք, սրա ընկերներդ.
Ուզում եմ ես փաղ աստվոտ քաղաք գնալ, ողորմություն այնտեղ մտրալ,
Որպեսզի քեզ, նաև քո այլ ընկերներին, զուր նեղություն չսպասեմ:
Ու դու հիմա խորհուրդ տուր ինձ և ողեցույց նաև մի մարդ,
Որ ինձ տանի ու տեղ հասցնի, իսկ քաղաքում ես կը շրջեմ
310 Եվ կմորամ. գուցե մի թաս ինձ գինի՝ տան կամ հաց գցեն

գեթ մի փշուր:

Ես կգնամ աստվածային Ռդիսևսի տունը նույնպես,
Որպեսզի անդ մի լուր հայտնեմ խոհեմամիտ Պենելոպե պերճ

թագուհուն:

Այնտեղ ի դեպ կհանդիպեմ խոսնայրներին ամբարտապան,
Գուցե և տան ինձ մի բաժին ուտեստներից, որոնք շատ կան

նրանց առջև:

Ես անդ նրանց կծառայեմ ինչպես հարկն է, ինչպես իրենք կցանկանան:
Ասում եմ քեզ, ինձ լավ լսիր, զրկված չեմ ես ամեն տեսակ

շնորհքներից

Եվ, շնորհիվ միայն Հերմես Ռդեկցողի, որ գործերին բոլոր մարդկանց
Հաղորդում է շնորհաշուք փառքն ու պարծանքը գերազանց,
Ծառայության գործում ինձ հետ մրցել ոչ ո՞ք չի կարենա:

320 Ես լավ գիտեմ վառել կրակն և փայտը գու ջարդել կարգին,
Միսր մաս-մաս լավ կտրատել, մատրովակել նաև գինին,
Գիտեմ և այն՝ ինչպե՞ս ստորն հաճոյանում է մեծամեծ

մարդկանց հզոր»:

Այնժամ նրան դու, Եվմեոս, ո՛վ խոզարած, այս սուսցիր խիտո

վրդովված.

«Փութաբան, այդ ի՞նչ միտք էր, որ քո սրտում ծագեց հանկարծ:

Դու, երևի, փափագում ես անդ կործանվել միակզամից,
Եթե իրոք ցանկանում ես ժանտ հույլի մեջ մտնել նրանց,
Ուն բռնությունն ու վիսույթունն արդեն հասել է երկնքին:
Նաև նրանց սպասարկող ծառաները ամենևին նման չեն քեզ,

Պատանհներ են բոլորը, հագած ունեն լավ բաճկոններ ու պատմունան,
 330 Գլուխներն են նրանց մաքուր և շողշողուն, դեմքերը պերճ ու բերկրալի:
 Նրանց առաջ դրված են միշտ կոկ սեղաններ լավ ողորկված,
 Ռոռնք լիքն են հացով, գինով, մսեղենով միշտ ակաղձուն:
 Այստե՛ղ դու կաց և ոչ ոքի դու նեղություն չես պատճառում,
 Ո՛չ անձամբ ինձ, ո՛չ էլ սրանց, ինձ հետ ապրող ընկերներից
 մեկն ու մեկին:
 Իսկ երբ հետո Ռդիսևսի սիրած որդին վերադառնա և այստե՛ղ գա,
 Նա քեզ կլլ տա պերճ մի բաճկոն և՛ պատմունան, որ դու հագնես
 վայելչաբար,
 Եվ քեզ այնտեղ նա կառաքի, ուր որ սիրտը քո ցանկանա»:

Պատասխանեց այնժամ նրան բազմաշարչար Ռդիսևսը աստվածային.
 «Ա՛խ, երանի՛, ով Եվմենոս, Ջևս-հոր սրտին այնքան փնեւ դու սիրելի,
 340 Որքան դու ինձ ես հաճելի, որ տանջանքից ու շրջելուց ինձ փրկեցիր:
 Մահկանացու մարդկանց համար ոչինչ չկա ավելի վատ, քան դեգերումն.
 Մարդիկ կրում են աղետներ հսանուն դաժան և անիծյալ որովայնի,
 Որ ծնում է դժբախտություն և տանջալից թափառումներ մուրացկանի:
 Բայց քանի որ ցանկանում ես դու ինձ առայժմ այստեղ պահել,
 Այժմ ինձ պատմիր դու մո՛ր մասին աստվածակերպ Ռդիսևսի
 Եվ հոր մասին նաև նրա, որին թողեց նա ծերության շեմքի առաջ:
 Կենդանի՞ եմ արդյոք նրանք, տեսնում են լույսը արևի,
 Թե՞ իսկապես մահացել են և իջել տունը Հադեսի»:
 Եվ խոզարած մարդկանց տերը կրկին նրան իր խոսքն ասաց.

350 «Ահա ես քեզ, օտարական, այդ կպատմեմ ճշմարտացի:
 Լաերտը դեռ կենդանի է, բայց աղոթում է միշտ Ջևսին,
 Որպեսզի նա իր հարկի տակ, սեփական տանը, իր մարմնից
 կորզի հոգին,
 Քանզի ինքը խիստ վշտահար է բացակա որդու համար,
 Այլև սաստիկ ցավազար է՝ մտածելով իր իմաստուն կնոջ մասին,
 Որ մահացավ վշտից անբավ ու վաղաժամ մատնեց իրեն
 ծերությանն այս:

Այո՛, նրան անհուն վիշտը որդու համար իր փառաշուք
 Թշվառագույն մահվան մատնեց: Եվ թող ոչ ոք, ինձ բարեկամ
 Կամ սիրելի իմ մարդկանցից, այդ ժանտ մահով չմահանա:
 Քանի դեռ նա կենդանի էր, թեպետ և միշտ ցավեր ուներ
 դառնակակիծ,
 360 Ես նրա հետ խոսում էի մեծ հաճույքով, հարցմունք անում ամեն անգամ:
 Դու էր սնել իր դատեր հետ ինձ միասին. երկայնագգետս ու գերազնիվ
 Կոտիմունի հետ միասին, որ կրոսերն էր նրա բոլոր զավակներից:
 Իննորակից էի նրան, և հարգում էր ինձ նրանից նա ոչ պակաս:

Իսկ երբ հասանք մենք երկուսով փափագելի, արբուն կլանքի,
Ծարդու տարան նրան Սամե՝ վճարելով մեծ փրկագին,
Իսկ թագուհին ինձ պարգևեց այնժամ քանկոն մի նկարեն
Ու գեղեցիկ մի պատմուման: Նա շնորհեց նաև մուլկեր իմ ոտքերին,
Ապա դաշտը ինձ առաքեց, և այնուհետ էլ ստավել միտեց նա ինձ:
Մինչդեռ հիմա այդ ամենից զրկված եմ ես բոլորովին,

370 Բայց սրդյունքն իմ աշխատանքի բազմապատկում են աստվածներն
երջանկավետ.

Աղբյուրն է դա իմ սննդի: Դրանով էլ հարգում եմ ես իմ հյուրերին,
Էլ չեմ լսում տանտիրուհուց ոչ քսուցր խոսք, ոչ էլ գործիս խրատուսանք
Այն օրվանից, երբ պատեցին նրա օջախն ալետները, փորձանքները,
Երբ տիրեցին սեղեխները ամբարտախան: Ծառուները, անտարակույս,
Փափագում են գրույց անել տանտիկնոջ հետ, հարցնել, լսել
Ու նրա հետ ուտել, խմել, դաշտը տունել նրա պատգամն ու կարծիքը,
Քանզի այդպես է միշտ խնդում ծառաների սիրուն ու հոգին»:

Եվ Ռոֆսևսն ամենիմաց պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Ռ՛հ, Եվմենս դու խոզարած, մի՞թե այդպես դու մանկական

քո հասակից

380 Թախտոում ես այդքան երկար, հեռու և գուրկ հայրենիքից ու ծնողից:

Որեմն ասա դու ինձ հիմա, սակայն պատմիր ճշմարտաբար.

Գուցե ձեռքով չար թշնամու ավերված էր լայնափողոց քաղաքը այն,
Որտեղ ապրում էին այնժամ քո հայրն ու մայրն ազնվամեծար,
Եվ կամ գուցե քեզ մեն-մեհուկ, անդ եզների կամ խաշիների մոտ

գտնվելիս,

Ծորթել, տարել են թշնամիք իրենց նախով և վաճառել են այնուհետ

Այս տանը քեզ ու այս մարդուն՝ ստանալով արժանավոր ու մեծ վճար»:

Եվ խոզարած մարդկանց տերը նրան կրկին իր խոսքն ասաց.

«Օտարական, քանի որ դու հարց ես տալիս, այժմ իմ մասին,

կույատմեմ ես,

Իսկ դու հանգիստ ու լուռ լսիր և, հրճվելով, հոգեզվարճ գինի՛ն խմիր:

390 Գիշերն է այժմ երկարատև, և քնելու բավականին կա՝ ժամանակ,

Մենք կարող ենք հրճվանքով լի գրույց անել: Դեռք չէ բնավ

քեզ, օրինակ,

Ծատ վաղածամ պառկել, քնել, քանզի չէ՞ որ շատ քնելն է վնասակար,

Իսկ մշուսները, որոնց սիրուն է փափագում այդ, թող նիրհելու

գնան շուտով,

Ու պետզի վաղ առավոտյան, արշալույսին, նախանաշը տանն անելով,

Արքայական խոզերի հետ դուրս գան, գնան դեպի դաշտերն, արոտները,

Իսկ մենք այստեղ, այս խրճիթում, խնջույք կանենք և կխոնենք

Ու մեր կրած բոլոր աղետներն ու տառապանքն ուրախությամբ
առա կհիշենք,
Քանզի նաև դժբախտությամբ, որն անցել է, հրճվում է սիրտը մարդու,
Որ շրջել է շա՛տ ու երկար և կրել է տառապանքները չարաչար:

400 Ուրեմն այսպես, պատմեմ քեզ այն, ինչ հարցնում ես և իմանալ ես
ցանկանում:

Կա մի կղզի, որը կոչվում է Սիրիե, գուցե և դու այն լավ գիտես.
Օգիգիեից դեպի վերև, ուր արևը կատարում է շրջադարձն իր:
Այն այնքան էլ բազմաբնակ չէ իսկապես, քայց երջանիկ է անկասկած,
Հարուստ է այն, եզներով լի, խաշնավետ է, բազմացորեն և գինեշատ:
Ժողովրդի և ազգի մեջ սովը երբեք չի ներխուժում այնտեղ իրոք,
Եվ մահաշունչ հիվանդությունը չի տանջում մահկանացու, դժբախտ
մարդկանց:

Սակայն երբ որ մարդկային ցեղն արդեն հասնում է ծերության,
Մոտենում է արծաթադեղ Ապոլլոնը և Արտեմիսն էլ նրա հետ,
Ու հեշտ, թեթև սլաքներով, անցավագին, նրանց հանձնում է
նա մահվան:

416 Եվ կան այնտեղ երկու քաղաք՝ ամեն բանում իրարու հետ
միշտ միասն,

Իսկ իշխողն էր այդ երկուսի աստվածակերպ հայրս արքա,
Կտեփոսը Օրմենածին, անմահներին միշտ հավասար:
Այնտեղ եկան փյունիկեցիք, հանց նավորդներ խորխտագույն,
բայց խաբեբա,

Որոնք իրենց նավի վրա բերել էին բոլոր խաղալիք զվարճալի:
Բնակվում էր իմ հոր տանը այդ ժամանակ փյունիկեցի մի կինարմատ՝
Չքնադագեղ, վայելչակազմ, ձեռագործի մեջ՝ մեծարվեստ:

Այդ, կնոջն այդ գրավեցին փյունիկեցիք ու խաբեցին խարդախաբար,
Երբ խորափոր նրանց նավի շրջակայքում մեռակ լվացք էր նա անում:
Մեկը սիրով անդ միանում է նրա հետ. սիրտը կանանց, թույլ ու տկար,

420 Ընդունակ է գայթակղության, թեկուզ մինչ այդ նրանք լինեն առաքինի:
Խաբողն հարցնում է կնոջն այդ, թե ո՞վ է նա և որտեղի՞ց է ժամանել,
Ու պատմում է կինը իսկույն և ցույց տալիս իմ հոր տունը բարձրակտուր:
«Նճնդավայր իմ քաղաքն է պղնձաշատ Սիդոնը պերն,

Դրանով էլ հպարտ եմ ես: Դատրիկն եմ ես մեծամարտատ Արիբասի.

Մի օր, երբ ես, վերադառնում, գալիս էի դեսի մեր տուն,

Տեսփուսացի ծովահեռներն ինձ փախցրին անսպասելի

Եվ, բերելով ապա այստեղ, այդ մեծ մարդուն, նրա տանը

Վաճառեցին, որից և մեծ, արժանավոր գին ստացան»:

Եվ հարցնում է ծովահեռը, որ կնոջ հետ անդ միացել էր գաղտնաբար-

430 «Արդյոք հիմա չե՞ս ցանկանում վերադառնալ քո հայրենիք,

Որպեսզի անդ կրկին տեսնես քո հորն ու մորը ձեր տան մեջ
այն բարձրահարկ,
Որոնք դեռ կան, կենդանի են և ապրում են՝ վեհ ու հարուստ»:
Կինը նորից պատասխանում, խոսք է ասում փյունիկեցուն.
«Ուզում եմ այդ, փափագատենչ կցանկանամ, եթե երդվեք դուք,
նավորդներ,
Ու երաշխիք տաք, իսկապես, որ անվտանգ ինձ կտանեք,
կհասցնեք տուն»:
Ասաց այդպես, կատարեցին նրանք բոլորն այնպես, ինչպես
պահանջեց նա:
Երբ, այդպիսով, յուրաքանչյուրը նրանցից երդում տվեց,
Կինը կրկին անդ բարբառեց և այս խոսքը նրանց ասաց.
«Լուռ կացեք դուք, թող սա մեր մեջ, գաղտնի մնա, թող այդ մասին
ընկերներից

440 Ինձ հետ ոչ ոք էլ չիտսի աղբյուրի մոտ կամ ճամփեքին հանդիպելիս,
Որ մեկն ու մեկն, տուն գնալով, այդ չպատմի անդ ծերուկին:
Կասկածելով՝ նա կարող է ինձ անողորք կապանքներով այժմ շղթայել,
Եվ բացի այդ ձեզ համար էլ նա կնչույթի մահ և կորուստ:
Խոսքն այս պահեք դուք ձեր սրտում, որպես գաղտնիք, կատարեցեք
ձեր գնումներն,

Սակայն երբ որ պաշարներով ու պարենով լցված փնի ձեր նավն արդեն,
Այնժամ իսկույն մարդ ուղարկեք, որ գա մեր տուն և համբավ տա
ինձ գաղտնաբար:

Ես կվերցնեմ հետս ոսկի, որքան այնտեղ ձեռքս ընկնի,
Եվ բացի այդ ես ձեզ կտամ նաև մի լավ ուղեվճար:
Ապարանքում իմ իշխանի ես սնում եմ նրա փորքիկ երեխային,
450 Որ խելք է և ժրածիր վազվզում է, դուրս է գնում տնից ինձ հետ:
Այն նրան դեպի նավը ես կբերեմ, և կստանաք դուք մեծ վճար,
Եթե նրան դուք վաճառեք աղալեզու մարդկանց մի կերպ»:
Այդ ասելով՝ կինը թողեց ու հեռացավ դեպի մեր տունը պերճափայլ:
Փյունիկեցիք ամբողջ տարի անդ մնացին, բլուր գնումներ կատարեցին.
Ձեռք բերելով շատ-շատ պարեն՝ բարձեցին սև ու խորափոր
իրենց նավին:
Երբ կորակոր նավն էր արդեն բարձված, պատրաստ, որ ճանապարհ
ընկնի շուտով,
Նրանք իսկույն մարդ հղեցին, որ այն կնռչն, իբրև բանբեր, իմաց անի:
Ահավասիկ, մեր տուն եկավ այնժամ մի մարդ բազմահնար
և խորամանկ՝

Ձեռքին բռնած ոսկի մանգակ, որ մեջընդմեջ շարված ունևր
և բանրիլար:

460 Երբ մեր տան մեջ ստրկուհիք և իմ մայրը գերամեծար
Հրապուրված նայում էին ու շատ մեծ գին առաջարկում այդ մանկակին,
Եկվորը լուռ ու գալտնաբար աչքով արեց անդ այն կնոջն,

իբրև համբավ:
Այդպես, նրան նշան տալով, նա ետ դարձավ, գնաց դեպի
խորափոր նավն,

Մինչդեռ կինը ինձ մոտեցավ, ձեռքս բռնեց և դուրս տարավ
տանից հալոցնայ:

Եվ, դուրս գալով, մեր գավիթում նա նկատեց շատ գավաթներ
ու սեղաններ,

Քանզի խնջույք էին արել մարդիկ իմ հոր հետ միասին,
Իսկ այդ պահին մեկնել էին դեպի ատյանը խորհրդի:
Կինը վերցրեց գաղտագողի երեք գավաթ, ապա թաքցրեց
իր կրծքի տակ

Եվ շուտափույթ առաջ անցավ, իսկ ես նրան հետևեցի հիմարարար:

470 Արևն արդեն մայր էր մտել, և խավարն էր ծածկել բոլոր
ճանապարհներն,

Մինչ մեենք, արագ ընթանալով, եկանք հասանք նավակայանը
փստաշուր.

Անդ կանգնած էր փյունիկեցոց ծովագնաց նավը արագ:
Երանք իսկույն նավ բարձրացան և, վերցնելով մեզ իրենց հետ,
Ժիր ճեղքեցին ճանապարհները ծովային: Ջևան սուսքեց հողմ հաջողակ,
Ու մենք վեց օր և վեց գիշեր լող տվեցինք անդուդրեն:

Իսկ երբ Ջևան Կրոնոսյան յոթերորդ օրն արդեն բերեց,
Այն կնոջը զարկեց հանկարծ Արտեմիսը սլաքներով իր մահաբեր.
Նա գլորվեց ու ցած ընկավ նավին, ինչպես ծովային ճուլ,
Իսկ նավաստիք դուրս գետեցին, որ ձկներին ու փոկերին
նա կեր դառնա:

180 Եվ ես անտեր անդ մնացի՝ սրտով տխուր ու վշտահար:
Հողմն ու ալիքը քշեցին նրանց նավը ու բերեցին աստ, Իթակե,
Ուսկա Լաբրոն այստեղ փողով ինձ գնեց ու ձեռք բերեց,
Ահալասիկ ես այսպիսով այս երկիրը տեսա աչքով»:

Եվ Ողիսևսն աստվածազարմ պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ի՛վ Եվմեոս, սիրտս խորունկ դու հուզեցիր իմ կրծքի տակ,
Մանրամասն աստ պատմելով, թե որքա՛ն ես սրտով կրել
դու տառապանք:

Ջևան, սակայն, դժբախտության փոխարենը բարություն է քեզ շնորհել.
Եյուր աղետներ կրելուց ետ, դու մտել ես տունը մարդու այս սիրալիր,

- Ֆրն հոգատար քեզ տալիս է և՛ կերակուր, և՛ ամեն ինչ առատորեն,
 490 Եվ ապրում ես, ահավասիկ, կյանքով խաղաղ ու երջանիկ:
 Իսկ ես ավա՞ղ,
 Մահկանացու մարդկանց սեշ գորկ, անապավեն՝ հար շրջելով
 այստեղ եկա»:
- Արդպես ահա զբույց էին նրանք անում իրարու հետ
 Եվ քուն մտան նրանք այնտեղ վերջ ի վերջո, բայց ոչ երկար
 ժամանակով,
 Բանգի շոտով արդեն ծագեց անդ Արշալույսը ոսկեգամ:
 Մինչ Տելեմաքն ու ընկերներն հասան ցամաք, առագաստներն
 հավաքեցին,
 Յած բերեցին կայմն ու ասրթը, նավը իսկույն ներս քշեցին նավակայան
 Ու ձգեցին խարիսխն հապճեպ, նավակառանը կապեցին չվաններով,
 Իսկ իրենք էլ, նավը թողած, շոտ դուրս եկան ափը ծովի այեկոծվող
 Ու ճոխ ընթրիք պատրաստեցին, ջորն ու գինին խառնարանի մեջ
 խառնեցին:
- 500 Իսկ երբ նրանք կերուխումով լավ հագեցան, որքան սիրտն էր
 փափագում այդ,
 Այնժամ նրանց իր խոսքն սուսց Տելեմաքսը խորհմաց.
 «Դուք այժմ արդեն դեպի քաղաք տարեք նավը մեր սևաթույր,
 Իսկ ես հիմա դաշտ կգնամ, որ այցելեմ հովիվներին,
 Ստուգեմ այնտեղ նրանց գործը: Երեկոյան քաղաք կգամ,
 Առավոտյան՝ ձեզ, իբրև վարձ ուղեկցության, ես կսարքեմ ճոխ
 նաշկերույթ,
 Կհարգեմ ձեզ առատ մտով և մեղրահամ քաղցր գինով»:
 Այնժամ նրան իր խոսքն սուսց Տեոկլիմենն աստվածակերպ.
 «Իսկ ե՞ս ապա, ո՞վ սիրեցի դու իմ զավակ, որտե՞ղ պիտի գնամ հիմա,
 Ապառաժուտ Իթակեի իշխաններից ո՞ւմ կարող եմ ես այժմ դիմել:
 510 Գուցե շարժվեմ, ուղիղ գնամ դեպ քո մաչող և տունը քո»:
 Եվ Տելեմաքը խորհմաց ի պատասխան այս խոսքն սուսց.
 «Մի ա՛յլ դեպքում, ա՛յլ ժամանակ, կկանչեի, որ անպայման
 դու մեզ մոտ գաս.
 Անդ պատիվը իմ հարկի տակ միշտ կլիներ քեզ անպակաս:
 Մինչդեռ հիմա վատ կլինի հենց քեզ համար, երբ բացակա եմ ես տնից,
 Իսկ իմ մորը դու չես տեսնի, չի երևում սեղեխների աչքին բնավ,
 Այլ վերնատանն, ոստայնի մոտ, միշտ կտավ է գործում, հյուսում
 նա մեն-մենակ:
 Սակայն ես քեզ ցույց կտամ այժմ ուրիշ մի մարդ. գնա դեպի
 հյուրամեծար
 Դու Եվրիմաքն, որ քաջասիրտ ազնիվ որդին է փառավոր Պոլիբոսի:
 Իթակեում նրան նաչում, հարգում են այժմ աստվածաշարի,

520 Ազնվագույնն է նա բոլորից և խնդրում է ձեռքը իմ մոր ամենից շատ,
Որ ստանա ու ձեռք բերի Ռդիսևսի փառք ու պատիվը գերապանծ:
Սակայն միայն եթերի մեջ կյանք վայելող Օլիմպացի Ջևար գիտի,
Որ նախքան այդ հարսանիքը, նրանց օրհասը կործանում

կպատրաստի»:

Ասաց այդպես, և աջ կողմից հանկարծ թռավ, անցավ թռչուն մի կորովի.
Հզոր բազեն, Ապոլլոնի հաղթ բաները արագաթիո՝

Մանկում բռնած մի աղավնի: Փետում էր նա փետուրները այդ աղավնու:
Եվ ցած թռափում երկրի վրա, միջև ուղիղ Տելեմաքի ու սև նավի:

Այդ ժամանակ Թեոկլիսենն իսկույն նրա ձեռքը բռնեց,

Մի կողմ տարավ ընկերներից, անվամբ կոչեց և այս ասաց.

530 «Տելեմաքոս, տես, աջ կողմից թռչունը ոչ-ստանց Ջևսի իմացության
Մահեց, անցավ: Ես նայեցի դրա դեմքին. թռչունն էր դա գուշակության:
Լավ իմացիր, բացի ձեզանից, Իթակեի ազգին իշխող արքայազոր
Լինելու չէ ոչ մի այլ ցեղ, դո՛ւք կլինեք միայն իշխողն իշխանատեր»:
Նրան իսկույն ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Երանի՜ թե, օտարական, քո գուշակումն այդ կատարվի.

Եվ կտեսնես այնժամ անշուշտ դու իմ սերը և քեզ տրվող

բյուր ընծամերն.

Իսկ ով այդպես՝ քեզ հանդիպի, պիտ համարի քեզ երջանիկ

ու փատավոր»:

Ասաց այդպես և խոսքն ուղղեց հավատարիմ ընկերոջն իր՝ Պիրեոսին.
«Կլիտիոսյան դու Պիրեոս, դեպի Պիլոս ինձ հետ եկած

540 Ընկերներից ամենից շատ դու էիր միշտ հավատարիմ և ինձ լսող:

Ահավասիկ, օտարական դու այս մարդուն վերցրու ու տար քո տունն

հիմա

Եվ հոգատար հյուրասիրիր ու մեծարիր, մինչև որ ես ետ գամ կրկին»:

Իսկույն նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Պիրեոսը նիզակափառ.

«Տելեմաքոս, եթե նույնիսկ դու շա՛տ երկար ժամանակով այնտեղ մնաս,

Մրս մասին ես կհոգամ, և չի ըզգա մեծարանքի ոչ մի պակաս»:

Այդ ասելով՝ նավ քարձրացավ ու պատվիրեց ընկերներին,

Քի և նրանք շուտ քարձրանան նավի վրա ու կտանները արձակեն:

Նրանք այդ մի կատարեցին ու նստեցին նստիքներին:

Մինչ Տելեմաքն իր ոտքերին կապեց մուկերը գեղեցիկ,

550 վերցրեց ապա նա անհասպող նավի վրայից տախտակամած՝

Նիզակն ամուր, պղնձասար: Կտանները նրանք իսկույն արձակեցին

և, մեկնելով ծովի ափից, շուտ նավեցին դեպի քաղաք,

Ինչպես արդեն պատվիրել էր Տելեմաքոսն, որդին դյուցազն Ռդիսևսի:

Իսկ ինքը նա արագաքայլ շարժվեց, գնաց և շատ շուտով

փարախն հասավ,

Որ բազմաբյուր կային խոզեր, ուր բնակվում էր խոզարածն

Աուվիշտ բարի, տիրոջ գուլքին միշտ հոգատար ու սրտացավ:

Երգ առնվեցեր նրդ

ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԸ ՃԱՆԱԶՈՒՄ Է ԻՐ ՀՈՐԸ

Եվ խրճիթում Ողիսւսը ու խոզարածն աստվածային,
Առավոտյան, բոբբոք կրակի վառելով, ճոխ նախաճաշ պատրաստեցին,
Իսկ մյուս բոբբոք հնովիվներին, խոզերի հետ, դաշտ ու արոտ ուղարկեցին:
Մինչ բարձրահաշ շներն բնավ չհաշեցին, երբ Տելեմաքը մոտեցավ,
Այլ գգվեցին՝ պոչերն իրենց գալարելով: Տեսավ այնժամ Ողիսւսը
աստվածային,

Որ շները, պոչերը ցից, գգվեցին խիստ, դոփչում լսեց նա ոտքերի,
Ուստի դիմեց Եվմեոսին և խոսքն ասաց այս թեւախոր.
«Ո՛վ Եվմեոս, ինչ-որ, ահա, մարդ է գալիս, գուցե և քո ընկե՛րն է դա
Կամ որևէ մի այլ ծանոթ. տես, չեն հաշում քո շները նրա վրա,

- 10 Այլ գգվում են՝ պոչերը ցից. ես լսում եմ նույնիսկ դոփչումը ոտքերի»:
Խոսքը դեռ չէր ավարտել, երբ նրա որդին սիրանվեր
Եկավ մտավ նախագավիթն, ու վեր թռավ խոզարածը խիստ զարմացած,
Ձեռքից իսկույն ցած գլորվեց սարկաբանը, որի մեջ նա
Խառնում էր մուգ-կարմիր գինին, և դուրս վազեց նա իր տիրոջն
անդ ընդստաց

Ու սրտաբոխ, ջերմ համբուրեց գլուխն, այլև գույգ աչքերը չքնադազեղ,
Այլև նրա երկու ձեռքերն, իսկ աչքերիցն իր նա թափեց հորդ
արտասուք:

Ինչպես հայրն է հանդիպում ջերմ ու սրտառու՝ հեռու երկրից
վերստարձող,

Տասնյակ տարի օտարության մեջ հեռացած իր սիրելի միակ որդուն,
Որին ծնեց նա հրճվելով, փափագատենչ, բայց սնագամ,

- 20 Այդպես ահա աստվածազարմ Տելեմաքին խոզարածը աստվածային
Գրկել էր սե՛ղմ, համբուրում էր անհագ ու ջե՛րմ, քանզի փրկվել էր
նա մահից:

Ահավասիկ, այնժամ նրան նա դիմելով, այս խոսքն ասաց իր թեւախոր,
«Դե՛ռ ես միթե, որ արդ եկար, Տելեմաքոս, սիրատենչիկ, իմ աչքի լույս.

Հույս չունեի, թե կտեսնեմ, երբ դու նավով դեպի Պիլոսը հեռացար:
Ներս եկ շոտով, որ քեզ նայեմ, որ հրճվանքից սիրտս սիրով
գեթ հազեմս,

Քանզի նոր ես հեռվից հեռու այցի եկել դու խրճիթն իմ:
Մինչդեռ հաճախ դու չես գալիս դաշտերը այս, որ այցելես փոփոխերիդ,
Այլ ապրում ես միշտ քաղաքում, քո ազգի մեջ և միշտ դիտում
Ամբարտավան սեղեխների ոհմակը լիրբ և անամոթ»:

30 Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Հենց այդպես էլ պետք է լինի, կգա՞մ, հա՛յր իմ, ես քեզ համար
այստեղ եկա,

Որ աչքերովս քեզ տեսնեմ, այլև անձամբ ականջ դնեմ համբավներիդ.
Մայրս արդյոք մեր տա՞նն է դեռ, մնո՞ւմ է անդ նա տակավին,
Թե՞ այլ մարդ է արդեն գտել, իսկ ամայի մահիճի մեջ Ողիսևսի
Թերևս հիմա սարդերն են գարշ ազատ հյուսում ուսուսնն իրենց»:

Նորից նրան ասաց իր խոսքը խոզարած մարդկանց տերը.
«Ո՛չ, բնավին, մնում է դեռ, սակայն անչափ սրտակոտոր ու վշտասար
Եվ իր տան մեջ միշտ լացուկոծ, ողբ է անում նա մշտապես
Ու կարճում է նա իր օրերն ու գիշերներն արցունքի մեջ դառնակակիծ»:

40 Այդ ասելով՝ իսկույն վերցրեց նրա ձեռքից տեգ-միզակը արևմասայր,
Եվ Տելեմաքը ներս մտավ՝ անցնելով շենքը քարակերտ:
Իսկույն ոտքի կանգնեց նրա հայր Ողիսևսն՝ նրան իր տեղը զիջելով,
Բայց Տելեմաքն հրաժարվեց ու բարձրաձայն այս խոսքն ասաց.
«Տեղդ նստիր, օտարական, մենք այլ մի տեղ մեզ կգտնենք
այս հարկի տակ,

Այստեղ մարդ կա սպասարկու, որն և անշուշտ տեղ կտա մեզ»:
Ասաց այդպես, նստեց կրկին Ողիսևսը, մինչ խոզարածը խնամքով
Բերեց, փոեց գետնի վրա կանաչ ուտեր, թփեր ու ջուլ,
Իսկ վերևից ծածկեց, փոեց նա մի մորթի, որին բազմեց
Ողիսևսի սիրած որդին:

Նրանց առաջ խոզարածը դրեց պնակ՝ լիքը մտով խորովածի,
50 Որը պահված մնացորդն էր դեռ երեկվա վայելածի:
Ապա լցրեց զամբյուղն հացով և այն հապճեպ դրեց մեջտեղ,
Ալևուհետև խառնարանում խառնեց գինին մուգ-կարմրագույն
ու մեղրահամ,
Ինքն էլ իսկույն նստեց այնտեղ, աստվածազարմ Ողիսևսին
դեմ-հանդիման:
Այդպես նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առջև պատրաստ դրված
ուտեստներին,

Իսկ երբ արդեն կերուխումով լավ հագեցան, որքան սիրտն էր
փափագում այդ,
Տելեմաքը, խոսքն ուղղելով աստվածակերպ խոզարածին,
այսպես ասաց.

«Հաչո իմ, ասա, որտեղի՞ց է օտարականն այս ժամանել այստեղ,
քեզ մոտ,
Ո՞ր նավաստիք սրան քերին դեպ Իթակե, ինչպե՞ս էին կոչվում նրանք,
Քանզի գիտեմ, որ իսկապես սա չի եկել աստ հետիոտն»:

60 Այնժամ նրան ի պատասխան այս ասացիր դու, Եվմենու, ո՛վ խոզարած.
«Քեզ, գավակս, այժմ ամեն ինչ կսխառմեմ ես նշմարտացի:
Սա պարծեանում է, որ ծնվել է լայնալիր Կրետեում.
Իր ասելով՝ մահկանացու մարդկանց քազում քաղաքներ է շրջել արդեն,
Թափառել է երկրե-երկիր, ինչպես իրեն վիճակել էր ինքն աստվածը,
Սակայն հիմա փոխել է սա թեսապրոտացի մարդկանց նավից
Ու եկել է խրճիթն իմ այս, իսկ ես ահա հանձնում եմ քեզ.
Վարվիր, ինչպես կցանկանաս, քանզի քեզնից է սղեխում
նա սպավեն»:

Պատասխանեց նրան կրկին և խոսք ասաց Տելեմաքուր խորիմաց.
«Ավա՛ղ, դու ինձ, ո՛վ Եվմենու, այժմ որպիսի՞ սրտակոտոր խոսք
ասացիր,

70 Քանզի ինչպե՞ս ես կարող եմ օտարական այս եկվորին տուն ընդունել.
Դեռահաս եմ ես տակավին, եթե սրան մեկնումեկը վիրավորի,
Հզորագոր ձեռքեր չունեմ, որ պաշտպանեմ չար մարդկանցից:
Միևչդեռ մայրս, հոգով երկմիտ, երկմտանքով խորհում է դեռ,
Արդյոք մնա՞լ այստեղ ինձ մոտ և հոգատար լինել մեր տանն,
Հարզե՞լ մահիճն Ռոփսուսի և ամբոխի խոսքն ու ճոշանքն,
Թե՞ քեզանց դյուցազններից ընտրել մեկին ազնվամեծար,
Նրան, որն այժմ, իբրև խոսնայր, նվերներ է առաջարկում ամենից շատ:
Բայց քո հյուրին, այս եկվորին, քանի որ նա արդեն եկել է այժմ
քո տուն,

հանկոն կտամ և պատմունճան ու այլ շքեղ հագուստեղեն:

80 Կնվիրեմ նրան ես թուր մի երկասյրի, մուկեր կտամ ոտքի համար
Եվ կողարկեմ ուղիղ այնտեղ, ուր որ սրտանց ինքն ուզենա
ու փափագի:
Կամ թե պահիր քո խրճիթում, եթե կուզես, և խնամիր միշտ հոգատար,
Եվ հենց այստեղ ես կառաքեմ հագուստեղենն ու բազմազան
շատ ուտեստներ,

Իբրև ապրուստ, որ նեղություն չպատճառի նա քեզ և քո ընկերներին:
Սակայն բնավ թույլ չեմ տա ես, որ նա գնա, սեղեխներին անդ երևա,

Որոնք նպերտ են չափազանց, ամբարտավան, այլև անգուսպ
վիսությամբ տևր.
Եվ մի՛ գուցե ծաղրեն սրան, ու ժանտալից մի ցավ դառնա
դա իմ սրտին:
Մինչ միայնակ մարդու համար շա՛տ է դժվար, թեկուզ լինի նա կորովի,
Գործ կատարել բազմության դեմ, քանզի նրանք միշտ ավելի
գորավոր են»:

90 Այնժամ նրան իր խոսքն ասաց բազմաչարչար Ռդիսևը
աստվածագարմ.

«Ո՛հ, բարեկամ, գուցե և ինձ պատշաճ է այժմ մի քան ասել.
Արդ, սիրելի սիրտն իմ արդեն կտրատվում է, երբ լսեցի պատմածը ձեր,
Որ կատարում են խոսնայրներն այդքան ոճիր և այլ գործեր

չարադաժան՝
Քեզ պես մարդու ապարանքում, քո ցանկությանն իսկ հակառակ:
Բայց ինձ ասա, կամովի՞ ես դու հանդուրժում ամենը այդ,
Թե՞ ատում է քեզ ժողովուրդն՝ հետևելով աստվածների կամքին միայն,
Կամ միգուցե ատում են քեզ քո եղբայրներն, որոնց վրա

ամեն մի մարդ
Հուսադիր է պատերազմում, երբ թնդում է մարտակոխվն ահագնագույն:
Երանի՞ թե ես լինեի քեզ պես ջահել, բայց ա՛յս սրտով,

100 Կամ լինեի իրոք զավակն ազնվամեծար Ռդիսևի,
Կամ լինեի Ռդիսևը, որը անշուշտ, համոզված եմ,
Ետ պիտի գա. թող որ իսկույն ինձ գլխատեր չար թշնամին,
Եթե, իրավ, Լաերտածին Ռդիսևի ապարանքը ներս մտնելով,
Ես այդ բոլոր լպիրշներին չջարդեի, չմատնեի ահեղ մահվան,
Թեկուզ նույնիսկ, բազմության դեմ մարտնչելիս, ես պարտվեի:
Ես գերադաս կհամարեմ՝ խորտակվել գեթ իմ հարկի տակ

և իմ տան մեջ,
Քան թե ապրել և միշտ տեսնել նողկալի գործ ու քարվականք,
Տեսնել՝ ինչպե՛ս վիրավորվում են հյուրերն իմ, ինչպես հաճախ

կանաչք ստրուկ
Բռնաբարվում և խայտառակ անարգվում են ապարանքում
իմ պերճաշուք,

110 Ինչպես գինին թափում, լափում են անխնա և զուր վատնում
ուտեստ ու գույք,

Ինչպե՛ս դաժան կատարվում է այդ ամենը, առանց արդար
մի հատուցման»:

Այնժամ նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տեղեմաքոսը խորհմաց.
«Ստարական, քեզ այդ մասին ես կպատմեմ ճշմարտաբար.
Ո՛չ, քալ լիցի, ժողովուրդը ինձ չի ատում, թշնամի չէ նա ինձ բնավ,

Մեղավոր չեն և եղբայրներն, որոնց վրա ամեն մի մարդ
Հուսարիք է պատերազմում, երբ թնդում է մարտակոխիվն ահագնագույն.
Մեր սերնդին մեկ զավակ է Ջևսի կամքով միշտ վիճակված:

Արկիսիտը ծնեց միայն մեկ զավակի, Լաերտեսին,
Ռոդիսուսի հայրը նույնպես աշխարհի քերեց միակ որդուն՝ Ռոդիսուսին,

- 20 Իսկ Ռոդիսուսն ինձ լոկ ծնեց, տանը թողեց՝ որդուց ոչ մի շահ չստուցած:
Պատճառն այդ է, որ մեր տան մեջ ներս խուժեցին բյուր թշնամիք,
Ռոքան որ կան իշխանագոր մեծամեծներ կղզիներում՝
Դուլիքիոնում և Սամեում, Զակիթոսի մեջ մացառուտ,
Այլև նրանք, որ իշխում են Իթակեում ապառաժուտ:
Դրանք բոլորն իմ մոր ձեռքն են խնդրում հիմա և քանդում են

տունս անգութ,

Մինչ իմ մայրը ո՛չ ժխտում է ամուսնությունն, ո՛չ էլ գործին

վերջ է տալիս:

Ռուտի դրանք ոչնչացնում ու լափում են տունն իմ, գույքը,

Եվ շատ շուտով էլ ի՛նձ անձամբ կկործանեն չարագործներն այդ

մարդսխանձ:

Բայց ամենն այդ ու մեր վիճակն գտնվում է աստվածների ծնկների մոտ,

- 130 Իսկ դու, հայր իմ, գնա իսկույն և լուր հայտնիր Պենելոպին խոհեմամիտ,

Որ ես արդեն սուրբ Պիլոսից ետ եմ եկել և որ ողջ եմ ու անվնաս,

Իսկ ես այստեղ պիտի մնամ, մինչև որ դու համբավ տանես ու ետ

դառնաս:

Բայց այդ մասին արքայնց մեջ ոչ ոք ոչինչ թող չիմանա,

Քանզի շատերն այնտեղ հիմա ինձ մահ, կորուստ են պատրաստում»:

Իսկույն նրան ի պատասխան խոսք ասացիր դու, Եվմեոս, ո՛վ խոզարած.

«Հասկանում եմ և լավ գիտեմ ամենը այդ, հրամանդ կկատարեմ,

Սակայն դու ինձ այս քանն ասա, ճշմարիտը խոսիր միայն,

Արդյո՞ք ես այժմ, ճանապարհին, այդ նույն համբավը չտանեմ

նաև դժբախտ,

Ծեր Լաերտին: Թեպետ հաճուն Ռոդիսուսի վշտահար էր նա չարագանց,

- 140 Բայց հսկում էր գործին դաշտում և բացի այդ՝ ստրուկների հետ միասին

Երբեմն տանն էր ուտում, խմում, երբ որ սիրտն իր այդ էր ուզում

իր կրծքի տակ:

Մինչդեռ հիմա, այն օրվանից, երբ դեպ Պիլոս դու նավեցիր,

Ասում են, նա էլ չի ուտում և չի խմում բոլորովին

Եվ չի նայում գործին արդեն, այլ միշտ, տրված լացուկոծին

սրտուկոտոր,

Միայն պատկած ողբ է անում, ամբողջսպես ուժասպառված»:

Այնժամ նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսը խորինաց.

«Ափսո՛ւ, սակայն թողնենք այժմ այդ, թեպետ նա խիստ վշտահար է,

Քանզի եթե մահկանացու մարդկանց կամքով ամեն մի գործը
կատարվի,

Կցանկաչի նախ և առաջ ես վերադարձն իմ ծնող հոր,
150 Ուստի դու լուրը հաղորդիր Պենեդուպին, ապա շուտով վերադարձիր:
Դեպի ծերուկն էլ չգնաս, այլ իմ մորը հայտնիր միայն,
Թող տնօրեն մեր ծառային նա պատվիրի գաղտնաձայնով,
Որ ծերուկին դեպի դաշտը համբավ տանի նա շուտափույթ»:
Ասաց այդպես և ողարկեց խոզարածին: Իսկույն վերցրեց նա

մուկերն իր,
Հապճեպ հագավ ու դեպ քաղաք ճանապարհվեց, մինչդեռ այդ բանն
Աթենասին

Հայտնի եղավ, որ խոզարածը փարսխից իր հեռացավ,
Ուստի շուտով նա մոտ եկավ՝ նմանվելով չքնադագեղ, քաջահասակ,
Գերահրաշ ձեռագործի լավ ընդունակ մի ժիր կնոջ

Եվ խրճիթի նախադրան դիմաց կանգնեց ու երևաց Ռդիսուսին,
160 Եվ Տելեմաքն այնժամ նրան չնկատեց և չիմացավ, զի մարդկանցից
Ոչ բոլորին աստվածները երևում են տեսանելի ու բացահայտ:
Տեսավ միայն Ռդիսուսը և գամփոններն, որոնք սակայն չհաչեցին,
Այլ կաղկանձով ու ահաբեկ բնկում աստ-անդ ցրիվ եկան:
Հոնքը շարժեց, աչքով արեց աստվածուհին, Ռդիսուսը հասկացավ այդ
Եվ, խրճիթից շուտ դուրս գալով, գնաց, կանգնեց բակի բարձր

սյարսայի մոտ,
Աստվածուհուն անդ առընթեր, ու Աթենասը բարբառեց այնժամ այսպես.
«Լատրտածին բազմահնար, ո՞վ Ռդիսուս աստվածագարն,
Ժամանակն է, որ դու խոսես քո որդու հետ. հայտնվի՛ր նրան,
Եվ գնացեք դուք միասին վսեմափառ քաղաքն արդեն՝ մտածելով

170 Խոսնայրների մահվան մասին: Չեզնից հեռու երկարատև ես չեմ մնա,
Այլ պիտի գամ ձեզ օգնելու, զի մարտելու տենչանքով եմ ոգեշնչված»:
Եվ Աթենասն, այդ ասելով, իսկույն նրան հպեց, քեց ոսկի մականն:
Հանկարծակի, ինչպես առաջ, պերճ պատմունանն, այլև բաճկոնը

մաքրափայլ
Սեղմ ծածկեցին նրա կործքը, և ստացավ նա հասակն իր ծաղկափթիթ,
Չքնաղ տեսքը, դեմքն իր դարձավ մութ, թխագույն, իսկ այտերը՝
լիքն ու առույգ,

Փարթամաճոխ սև մորուքը պատեց նրա կզակն իսկույն:
Հրաշքն այդպես կատարելով՝ աստվածուհին անհետացավ:
Երբ Ռդիսուսը ետ եկավ, մտավ խրճիթն, խիստ զարմացավ նրա որդին.
Սարսափահար՝ նա իր աչքերն ուղղեց այլ կողմ, քանզի աստված
կարծեց նրան,

180 Բայց և այնպես նա ձայն տվեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Շրջի՛կ, այժմ այլ տեսքով ես ինձ երևում, առաջվանից ավելի թարմ

Եվ այլ հազուստ ունես հազած, ու փոխված եմ քո մարմինը,
կերպարանքդ:
Աստված ես դու, անմահներից մեկը անշուշտ, որ իշխում եմ
լայն երկնքում:
Եղի՛ր դեպ մեզ դու ողորմած, մենք քեզ բազում ու հաճելի գոհ կբերենք
Եվ կրճճալենք ոսկի կերտվածք, գթա՛ դու մեզ ու խնայիր»:

Պատասխանեց իսկույն նրան բազմաշարժար Ռդիսեսը աստվածային.
«Աստված չեմ ես, ինչպե՞ս է, որ անմահներին ինձ նման դու
համարեցիր.

Քո հայրն եմ ես, հանուն որի տանջվում ես դու սրտահառաչ
Եվ կրում ես բյուր աղետներ՝ չարադաժան հալածվելով»:
190 Աղդպես ասաց և համբուրեց իր զավակին, մինչ աչքերից նրա իսկույն
Թափվեց վարար արտասուքը, որը մինչ այդ գսպում էր նա.
համառորեն:

2 համոզվեց Տելեմաքոսն, որ իր հայրն է դա իսկապես,
նուտի դիմեց իսկույն նրան և խոսք ասաց ի պատասխան.
«Ո՛հ, քա՛վ լիցի, դու Ռդիսես իմ հա՛յրը չես, այլ աստվածն է
ինձ անխնա

Աղդպես դյութում, որ առավել սրտահառաչ ու դառնադառն
ես հեկեկամ:

Մահկանացու մարդն անկարող է իր խելքով և ինքնակամ
Մի աչսպիսի հրաշք գործել, և միմիայն ինքը աստված, թե կամենա,
Հեշտ կարող է ծերուկ մարդուն երիտասարդ դարձնել հանկարծ:
Դու ցնցոտի հազած դժբախտ ծերուկ էիր դեռ քիչ առաջ, իսկ այժմ, անա,
200 Հանդես եկար հանց մի ջահել, նման անմահ, երկնքի տեր
աստվածներին»:

Եվ Ռդիսեսն ամենիմաց պատասխանեց իսկույն նրան ու խոսք ասաց.
«Զուր մի՛ ապշիր, Տելեմաքոս, մի՛ զարմանա դու չափազանց,
Որ տեսնում ես, անավասիկ, աչքիդ առաջ քո սիրելի հորն հարազատ,
Քանզի բնավ այլ Ռդիսես աստ քեզ համար չի գա այլևս:
Այդ Ռդիսեսն ես եմ, որ կամ, ես, որ կրել, հանդուրժել եմ
բյուր աղետներ,

Իսկ այժմ եկա երկիրը իմ հայրենավանդ՝ քսան տարի անցնելուց ետ,
Մինչ աչսպիսի փոխվելը իմ՝ ավարառու Աթենասի գործն է միայն.
Որ տեսքեր է տալիս տարբեր, ուզածի պես, քանզի կարող է այդ անել:
Նա երբեմն ինձ դարձնում է հեզ, թշվառ շրջիկ կամ մի մուրիկ,
երբեմն էլ ինձ

210 Նա դեռահաս, առույգ մարդու տեսք է տալիս՝ չքնադազեղ
հազուստ հազած:
Անծայրածիր երկնքի տեր աստվածների համար հեշտ է և մատչելի

Մահկանացու մարդուն անել վեհ, փառունակ և կամ դարձնել նողկ,
այլանդակ»:

Այդ ասելով՝ տեղն իր նստեց, մինչ Տելեմաքն հասավ, գրկեց
իր հորն ազնիվ,

Ողջագորեց և լաց եղավ, արցունք թափեց նա դառնադառն:
Երկուսով էլ փափագեցին սրտանց ջալել ու կսկծել արտոսրախառն:
Լալիս էին նրանք այդպես հեծկտալով և ավելի սրտակոտոր,
Քան թռչունները վշտահար՝ ծովարծիվը, անգղները կորամագի,
Որոնց մատղաշ, անփետրածիլ ձագուկներն են գլուղացիները փախցրել:
Այդպես նրանք լալիս էին ու դառնալի արցունք թափում,

220 Եվ արևն էլ պիտ մա՛լր մտներ՝ նրանց այդ դառն հեծեծանքի
մեջ թողնելով,

Եթե այնժամ Տելեմաքուր ձայն չտար հանկարծ իր հորն.
«Ավա՛ղ, հայր իմ սիրանվեր, նավորդները քեզ ի՞նչ նավով
Աստ բերեցին այժմ Իթակե: Ի՞նչ մարդ էին, ինչպե՞ս էին կոչվում նրանք,
Քանզի գիտեմ, որ հիրավի, աստ հետիտուն դու չես եկել»:

Եվ խոսքն ասաց իսկույն նրան բազմահամբեր Ռիսևսը աստվածային.
«Քեզ, զավակս, այդ ամենը ես կպատմեմ ճշմարտաբար,
Ինձ փեակներն, փառապասկ այդ նավատիրք, աստ բերեցին նավի վրա:
Նրանք իրենց ապավինող օտար մարդկանց առաջնորդում են
դեպի տուն:

Քնած էի արագընթաց ես նավի մեջ, սահում էր նավը ծովի մեջ,
230 Եվ քնած տեղն ինձ Իթակե ափ հանեցին: Ծառ ընծաներ տվեցին ինձ՝
Չքնաղ, հյուսկենն, պերճ զգեստներ ու բազմազան ոսկի, պղինձ,
Որոնք կամքով աստվածների պահված են անդ, քարայրի մեջ,
Եվ այժմ ահա ես խորհրդով Աթենասի եկա այստեղ,
Որ մտածենք մենք միասին՝ ինչպե՞ս արդյոք պիտ կործանենք
մեր թշնամուն:

Իսկ դու պատմիր և թիվն ասա խոսնայրների, իրավ, որքա՞ն են
նրանք այժմ,

Որպեսզի ես լավ իմանամ, ի՞նչ մարդիկ են, քանի՞ հոգի.
Ես ողջախոհ իմ հոգու մեջ պիտ մտածեմ և որոշեմ՝
Կարելի՞ է, որ մենք մենակ և առանց այլ մի օգնության՝ ընդդեմ դրանց
Կանգնենք կովի, թե՞ պիտ փնտրենք մեզ օգնություն մի կողմնակի»:

240 Կրկին նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Տելեմաքուր խորիմաց.
«Թեպետ լսել եմ ես իրոք մեծահռչակ քո փառքը միշտ, ո՞վ ծնող հայր,
Որ տիպավոր ես քաջագոր քո ձեռքերով և մի՛տք ունես քաջահանձար,
Բայց չավստանց ծանր է գործը, որ ասացիր. տարակուսում եմ
ուղղակի.

Անհնար է, որ երկու մարդ մեն ու մենակ մարտեն ընդդեմ
մեծ բազմության,
Մինչ սեղեխները տասնյակ չեն, ոչ էլ նույնիսկ երկու տասնյակ
քաջագուններ,

Այլ առավել բազմաթիվ են, և կհմանաս նրանց թիվը ինքդ շուտով:
Դուլիթոնից աստ եկել են հիսուներկու երիտասարդ ընտիր մարդիկ,
Եվ նրանց հետ էլ միասին՝ վեց մարդ ծառա սպասարկող,
Իսկ Սամեից հավաքվել են քրտանչորս ազնվամեծար դյուցազուններ,

250 Նաև քսան երիտասարդ աքեացիք աստ եկել են Չակիթոսից.
Իթակեի միջից նաև քրտան հոգի, բոլորն ընտիր և քաջագոր:
Դրանց հետ է նաև Մեդոնն, իբրև բանբեր և երգասաց աստվածաձիր,
Եվ բացի այդ՝ կան քաջափորձ երկու հոգի՝ միս կտրատող:
Ուստի եթե այդ բոլորին մեր հարկի տակ այժմ հանդիպենք
մենք դեմ առ դեմ,
Խիստ կտուժենք, և քո դարձը մեզ մահաբեր պիտի դառնա:
Սակայն եթե դու կարող ես, լավ մտածիր և զորավիզ մեզ որոնիր,
Որն իսկապես պատրաստ լինի մեզ օգնելու, հասն քարեկամ»:

Պատասխանեց այնժամ որդուն Ռդիսեսը բազմաչարչար ու դյուցազուն.
«Դու թ'նձ լսիր, ինչ որ ասեմ, քո սրտի մեջ միշտ այն պահիր

260 Եվ լավ դատիր. եթե իրոք մեզ պաշտպանեն վեհ Աթենասն
ու Ջևս հայրը,
Բավ չէ՞ արդյոք և այդքանը, թե՞ հարկավոր է օգնական մեզ որոնել»:
Եվ Տելեմաքը խորինաց պատասխանեց նրան կրկին ու խոսք ասաց.
«Օգնականներն, որոնց դու այժմ անվանեցիր, միշտ բարեհույս են
չափազանց,
Քանզի նրանք, թեև բարձր են բազմաձ այնտեղ, ամպերի մեջ,
բայց գերագոր
Իշխողն են միշտ բոլոր մարդկանց, այն անմահ աստվածների»:
Եվ խոսք ասաց կրկին նրան բազմաչարչար Ռդիսեսը աստվածային.
«Այդ երկուսն էլ արյունահեղ մարտակույից պիտի սակավ, կա՞րձ
ժամանակ
Բացակայեն, երբ իմ և ժանտ խոսնայրների միջև այնտեղ, մեր
հարկի տակ,
Կովում հզոր՝ մրցման էլնի բուռն Արեսի ոգին և ուժը մարդախանձ:

270 Բայց դու հիմա ետ գնա տուն, երբ որ ծագի Արչալույսը վարդամատն,
Եվ միացիր այնտեղ հույլին ամբարտավան սեղեխների:
Իսկ ինձ սպա, մի փոքր հետո, դեպի քաղաք մեր խոզարածը թող բերի,
Որպես թշվառ շրջմուխիկի, հասն ծերունի մի մուրիկի:
Եվ եթե ինձ այնտեղ, իմ տանը անարգեն, սիրած սիրտը քո կրծքի տակ

Թող հանդուրժի, դու համբերիր իմ կրած ողջ վիրավորանքն

ու եպերանքն,

Եթե նույնիսկ, լկտիաբար ոտքերիցս բռնած, քարշ տան և դուրս նետեն,
Եթե գլխիս քարեր թափեն, դու համբերիր ու քեզ պահիր

միշտ անվրդով:

280 Դու միմիայն խոսքեր ասա մեղմ ու խոհեմ, խնդրիր նրանց գորովայիր,
Որ գեթ վերջ տան մոլեգնությանն, թեպետ նրանք չեն լսի քեզ ամենին,
Քանզի նրանց նախապիճակ ժանտ Թրհասը մոտալուտ է և պիտի գա:
Ես քեզ մի այլ բան էլ կասեմ, և դու պահիր քո սրտում այդ.

Երբ իմ սրտին Աթենասը խորախորհուրդ ներշնչում տա,
Ես քեզ գլխիս մի շարժումով նշան կանեմ: Երբ իմանաւ այդ բանը դու,
Մեր տանն եղած արեսական բոլոր զենքերը անհասպաղ
Վերցրու և տար ու բարձրաբերձ մեր սենյակի մի անկյունում

պահիր ծածուկ:

Եթե հանկարծ խոսնայրները հարցմունք անեն քեզ այդ մասին,
Մի կերպ նրանց դու համոզիր՝ խոսք ասելով քաղցր ու փափուկ.

290 «Տարեւ, դրել եմ ծխից դուրս, քանզի չէ՞ որ դրանք հիմա
Աննպիսիք չեն, ինչպես թողեց Ռդիսևը՝ դեպի Տրոյա մեկնելիս,
Այլ ժանգոտել են լիովին՝ գտնվելով կրակի մոտ, գոլորշու տակ.
Եվ մանավանդ՝ այդ մեծապես ինձ իմ սրտում դրդեց որդին Կրոնոսի,
Զգո՛ւյշ լինել, զի միգուցե դուք զինովցած աստ հարուցեք կազ ու կոխվ
Եվ իրարու արյուն թափեք ու պի՛ղծ անեք խնջույքն ամբողջ,
Այն ձեր այս փեսայությունն, քանզի երկաթն ինքն է իր կողմ

քաշում մարդուն»:

Իսկ մեզ համար դու թող միայն երկու նիզակ և երկու թուր,
Մի գույգ վահան եզնակաշի, ձեռքի համար հարմարագույն,
Որպեսզի մենք, հարձակվելիս, այդ զենքերով իսկույն զինվե՞նք:

Մինչդեռ նրանց

300 Անժամ Պալլաս Աթենասը և Զևսն զգուն պիտ մտակույր անեն անջուշտ:
Եվ ա՛յլ մի բան ես քեզ կասեմ, իսկ դու պահիր քո սրտում այդ.

Եթե դու միշտ իմ որդին ես, և հոսում է քո մեջ իրոք արյունը իմ,
Գաղտնի՛ պահիր. բնավ ոչ ոք թող չիմանա Ռդիսևի դարձի մասին,
Ո՛չ Լաերտը պիտ իմանա, ո՛չ էլ հովիվ խոզարածն այս,
Ո՛չ էլ նույնիսկ մեր տնեցիք, ո՛չ էլ ինքք՝ Պենելոպեան,
Այլ դու և ես միայն զիտենք ու աշոպիտով բոլոր կանանց մենք կդիտունք
Եվ կփորձենք ու կիմանանք մեր տան բոլոր ծառա մարդկանց.
Ո՛վ է մեզնից դեռ պատկառում, ո՛վ է սրտանց մեծարում մեզ,
Կամ ո՛վ է մեզ արհամարհում և անարգում քեզ պես մարդուն»:

Պատասխանեց նրան կրկին փառապասկ նրա որդին.

«Հայր իմ, ավա՛ղ, կարծեմ հետո դու կտեսնես և իմ ոգին կճանաչես,

310 Քանզի իրոք վախկոտ չեմ ես, ո՛չ էլ անզամ թեթևամիտ:
Քայց կարծում եմ, որ չի լինի քո ասածը մեզ, երկուսիս էլ օգտավետ:
Աղերսում եմ, ահավաթիկ, լավ մտածիր ինքդ ու տես.

Ծառ շատ երկար պիտի տևի, եթե դաշտերը շրջելով մենք սկսենք
Մարդկանց աչդպես քննել, փորձել, միջնդեռ նրանք, նպերտներն այդ,
Քո հարկի տակ և քո տան մեջ անխնա պիտ լափեն-թափեն

ունեցվածքդ,

նստի և ես խորհորդ կտամ՝ քննել, զննել վարքը կանանց
Եվ իմանալ, ո՞վ է պղծում քո տունն իրոք և կամ ո՞վ է անմեղ արդյոք,
Իսկ դաշտերում տղամարդկանց մենք կարող ենք փորձել հետո,

տեղնուտեղը,

Չի այդ մասին կարելի է հոգալ հետո և անագան,

320 Եթե Չևից ասպարակիր ստացել ես ճիշտ այդպիսի դու մի նշան»:

Այդպես ահա նրանք այնտեղ խոսում էին իրարու հետ,
Միմյեռն քաղաքն հասավ նավը գեղեցկակերտ, որի վրա
Տելեմաքն և իր ընկերները հթալե էին եկել սուրբ Պիլոսից:
Երբ խորախոր նավակայանն արդեն նրանք անդ ներս մտան,
Փութանակի դեպի ցամաք հանեցին նավը սևաթուր,
Ապա նրանց զենքն ու զրահն վերցրին, տարան ծառաները մեծահոգի,
Իսկ թանկագին ընծաները Կլիտոսի տունը տարան անմիջապես,
Եվ բացի այդ՝ Ռոյիսի տունը բանքեր առաքեցին՝
Պենելոպե վեհ թագուհուն հայտնելու լուրը այն մասին,

330 Որ դաշտում է Տելեմաքուն ողջ և առողջ ու պատվիրեց նավը բերել
դեպի քաղաք:

Հարկավոր էր այդ լուրը տալ, որ թագուհին գերամեծար,
Ահից իր սիրտը փարատած, զուր չթափի հորդ արտասուք:
Եվ արդ, այնտեղ համբավաբերն և խոզարածն աստվածակերպ,
Որն հայտնելու էր նույն լուրը, հանդիպեցին իրարու հետ:
Երբ որ նրանք եկան, հասան տունն արքայի աստվածաջին,
Համբավաբերը բարձրաձայն, նաժիշտների ներկայությամբ,
անդ բարբառեց.

«Ո՛վ թագուհիդ, վերադարձավ, արդեն եկավ քո զավակը սիրանվեր»:
Խոզարածն էլ, կանգնած ընթեր իր թագուհի Պենելոպին,
Գաղտնի պատմեց այն, ինչ նրան պատվիրել էր նրա որդին:

340 Երբ կատարեց առաջադրանքն իր այդպիսով, նա անհապաղ,
Թողնելով տունն ու ցակաբառն, մեկնեց, գնաց դեպի փարախը
խոզերի:

Մինչ խոսակցությունը զարմացան և սրտագին ու խորախոր վիշտ գգացին,
Եվ դուրս եկան նրանք տնից, անցան դեպի բակի բարձր սյարիսպները,
Այնուհետև նստոտեցին դարպասների կողքին նրանք:
Այնժամ որդին Պոլիքոսի՝ Եվրիմաքուն հանդես եկավ ու խոսք սասց.

«Սիրելիներ, քաջսխիզախ ու մեծագույն գործ կատարեց Տելեմաքը,
Իր ճանապարհը նա անցավ, մինչ մենք, ավա՜ղ, կարծում էինք,

որ նա բնավ

Ետ չի դառնա, ուստի եկեք ամենալավ սևաթույր նավը ծով ձգենք
Եվ հավաքենք թիավարներ. թող շուտ գնան ու լուր տանեն

ճրանք հապճեպ

350 Անդ մեր բոլոր ընկերներին, որ անհապաղ վերադառնան

ու ետ գան տուն»:

Այդ խոսքը դեռ չէր ավարտվել, երբ Ամփինոմն, տեղնուտեղը,

ես նայելով,

Նկատեց նավն, որ ժամանեց նավակայանը խորախոր,

Որ առագաստն էին արդեն ցած իջեցնում, այլև թիերը հավաքում:

Ամփինոմը ուրախառիթ ծայտաց իսկույն և ձայն տվեց ընկերներին.

«Պետք չէ այլևս, որ մենք բանքեր գուր առաքենք. տեսա, եկավ

նավը արդեն»:

Կա՛մ ներշնչեց ճրանց աստված, որ ետ դառնան, կա՛մ թե ճրանք

հեռվից տեսան

Տելեմաքի նավն անցնելիս, սակայն ճրան թերևս հասնել չկարեցան»:

Ասաց այդպես, ու վեր կացան ճրանք իսկույն և գնացին դեպի ծովափ.

Անդ շուտափույթ դուրս քաշեցին սևաթույր նավը դեպ ցամաք:

360 Նրանց գեղքերն առան, տարան ծառաները մեծահոգի,

Իրենք սակայն դեպի ատյանը խորհրդի շտապեցին,

Բայց ոչ ռքի թույլ չտվին նիստում լինել, ո՛չ ծերերին, ո՛չ պատանյաց:

Եվ արդ, այնտեղ, ճրանց առաջ, Անտիմոսը այնժամ ճառեց

ու խուք սասց.

«Ավա՜ղ, ինչպե՛ս աստվածները մահ-կորուստից այժմ այդ մարդուն

ազատեցին»:

Հանապազոր և անդադար, նստած հողմուտ բարձունքներին,

Մենք իրար հետ, հերթով, անվերջ հսկում էինք, իսկ արևը

մայր մտնելիս՝

Ոչ մի գիշեր ցամաք մենք չէինք դուրս գալիս, այլ մութ ծովում

Լողում էինք նավով արագ՝ սպասելով Արշալույսին աստվածաձագ,

Որ գեթ բռնենք Տելեմաքին, ոչնչացնենք՝ նրա դեմ միշտ դարանամուտ»:

370 Մինչդեռ ահա աստվածներից մեկը ճրան արդեն քերեց նավակայան,

Ուստի խորհենք՝ ինչպե՛ս այստեղ Տելեմաքին թշվառագույն

մահ պատրաստենք»:

Հիմա այլևս մեզնից խույս տալ նա չի կարող, եթե մնա նա կենդանի,

Գիտեմ, կրբե՛ք այս մեր գործը գլուխ չի գա ամենևին,

Քանզի արդեն նա իր խելքով զգոն է խիտ և խորամխտ,

Մինչ ժողովուրդն այժմ դեպի մեզ համակիր չէ, ոչ էլ նույնիսկ

բարյացակամ:

Աճապարե՛նք, քանի դեռ նա չի հավաքել նոր ժողովի արեացոց:
Ես չեմ կարծում, որ նա պղերգ կամ թույլ լինի և այդ գործի մեջ

դանդաղի.

Այլ քինահույզ հանդես կգա և կպատմի ամբողջ ազգին ու ամենքին,
Որ մենք իրոք նյութում էինք նրա դաժան սպանությունն, բայց անհաջող:

380 Լսելով այս գործն ահռելի՝ ազգը մեր դեմ կվրդովվի,
Եվ մի գուցե չարախնդիր վարվեն մեզ հետ ու զրկեն մեզ
Մեր իսկ երկրից ու մենք, որպես փախստական, ապավինենք

այլ ազգերին:

Կանխելով այդ՝ եկեք բռնե՛նք և սպանենք բաղաբից դուրս,

դաշտերի մեջ

Կամ թե նույնիսկ ճանապարհին, իսկ նրա գույքն ու կալվածը

կվերցնենք մեզ

Ու հավասար մեր մեջ կարգին կբաժանենք: Տունը տակայն

Կտանք իր մորն, այլև նրան, ով նրա հետ ամուսնանա:

Թե խորհուրդն այս չեք հավանում և ուզում եք դուր կենդանի

թողնել նրան,

Որ հայրական իր ողջ գույքին իշխող լինի նա իսկապես,

Էլ միտք չունի, որ այսուհետ աստ հավաքվենք մենք խնջույքի.

390 Այլ ամեն մեկը մեզանից թող որ տունն իր վերադառնա

Եվ թագուհու ձեռքը խնդրի՝ ուղարկելով պերճ նվերներ ու գլխավարձ,
Իսկ նա կընտրի ամենից շատ ընծայողին, ում որ բախտն է

վիճակել այդ»:

Ասաց այդպես. մինչ լուռ էին բոլորն այնտեղ ու պապանձված,

Բայց մեծափառ Ամփինոսը՝ Արեւոտչան Նիսուսի զարմը մեծանուն,

Հանդես եկավ ու բարբառեց այդ ժամանակ ու խոսք ասաց.

Տորենաշատ ու խոտավետ Դուլիքիոնից եկած բոլոր խոսնայրների

Առաջնորդն էր նա հիրավի. նրան, որպես մի գերազանց ճարտասանի,

Ամենից շատ էր հավանում Պենելոպեան, քանզի բարի նա սիրտ ուներ,

Եվ նա նրանց այնտեղ դիմեց ու խոսքն ասաց այս բարեմիտ.

400 «Բարեկամներ, ես չեմ ուզում ու չեմ կարող կյանքից զրկել Տելեմաքին,
Քանզի ահեղ, զարհուրելի գործ է իրոք՝ արքայազուն մարդ սրբանել:

Ուստի եկեք նախ և առաջ հարցնենք խորհուրդն աստվածների,

Եթե իրոք աստվածահայր Ջևան իր կամքով այդ հստվանի,

Նրան ինքս, ես կսպանեմ և բոլորիդ կհորդորեմ այդ գործն անել.

Եթե մերժեն անմահները, խորհուրդ կտամ, որ այդ գործից

հրաժարվենք»:

Այդպես ասաց Ամփինոսը, նրա խորհուրդն հավանեցին բոլորեքյան

Եվ անհասպաղ անդ վեր կացան, Ռիփսևսի տուն գնացին:

Ներս մտնելով՝ այնտեղ իսկույն նստոտեցին հղկված ու կոկ
բազմոցներին:

Մինչ որոշեց այդ ժամանակ Պենելոպեն խոհեմամիտ՝
410 Երևան գալ անդ վիսացող, ամբարտավան սեղեխներին,
Քանզի գիտեր, որ իր տանը չար դավանք կա՝ կործանելու իր զավակին.
Նրան հայտնեց բանբեր Մեդոնն, որ լսել էր նրանց խորհուրդը
գալտնաբար,

Ուստի և նա՝ չքնաղ կինը, արդ դուրս եկավ իր սենյակից,
Նածիշտների հետ միասին գնաց այնտեղ, ուր հասկաքն էր
խոսնայրների,

Եվ, իր այտերը ծածկելով գեղեցկափայլ, շողշողեցի մի շղարշով,
Նա կանգ առավ ամրակառույց դռան առաջ, շեմքին ընթեր,
Անվամբ կոշեց Անտիմոոսին, պախարակեց ու խոսքն ստաց եպերալի.
«Ամբարտավա՛ն Անտիմոոս, աղետարա՛ր դու դավադիր.

Իթակեի ազգերի մեջ ասում եմ, թե հասակակից մարդկանց մեջ դու
420 Գերազանցն ես քո մեծ խելքով ու ճատերով, միճչդեռ բնա՛վ
այդպիսին չես:
Ինչո՞ւ ես դու, շամբջագույնդ, Տելեմաքին մահ և կորուստ
նյութում դաժան:

Մինչ մոռացել ես մեծարել դու աղերսող նաև մարդկանց, որոնց անեղ
Եվ իմաստուն Ջևան է օգնում: Նողկալի է չարիք ու դավ սարքել այլոց.
Դեռ չե՞ս հիշում՝ ինչպես մի օր, ահաբեկված ժողովրդից,
Որ չափազանց զայրացած էր, հայրդ փախավ, այստեղ եկավ,
Քանզի այնժամ նա իսկապես աղընչված էր տափուացոց հետ ավազակ:
Նա կողոպտել, վնասել էր վաղնջական մեր դաշնակից թևսպրոտացոց,
Որոնք քո հորն ոչնչացնել էին ուզում, կորզել հոգին իր սիրատունչ,
Բնաջնջել անդ, կործանել ստացվածքը և գույքերը անհաշիվելի,

430 Սակայն նրանց մոլեգնությունը մեղմացրեց, զսպեց միայն Ողիսևսը:
Դրա համա՞ր դու կործանում և պղծում ես այժմ նրա տունը շարունակ,
Ուզում շորթել կնոջը իր, սպանել որդուն և ինձ նետել տանջանքի մեջ:
Բավական է, պատվիրում եմ, զսպի՛ր դու քեզ ու ներշնչիր
նույնը այլոց»:

Պատասխանեց այնժամ նրան Եվրիմաքոս Պոլիբոսյանն.
«Պենելոպե խոհեմամիտ, դու, ծերունի Իկարիոսի չքնաղ դստրիկ,
Հանգիստ եղիր և վրդովիչ մտքերն այդ քո սրտից հանիր,
Քանզի չկա և չի եղել ու չի լինի դեռ ոչ մի մարդ,
Որ հանդգնի ձեռք բարձրացնել որդուդ վրա, Տելեմաքոս զավակիդ դեմ,
Քանզի ևս դեռ կենդանի եմ ու տեսնում եմ լույսն արևի:

440 Խոսք եմ տալիս, և այս խոսքն իմ կկատարվի. ով հանդգնի,

**Նիզակը իմ իսկույն նրա թուխ արյունով ես կներկեմ,
Քանզի չէ որ քաղաքավեր Ռդիսևար հաճախակի
Վերցնում էր ինձ իր ծնկներին, խորոված միս էր դնում նա**
իմ ձեռքի մեջ,

Առաջարկում էր շատագույն նաև գինի քաղցրանուշիկ,
Ռատի համայն մարդկության մեջ Տելեմաքն է ամենից շատ ինձ պիրելի:
Ո՛չ, թույլ չեմ տա, որ սարսափի նա սև մահից, խոսնայրներից,
Բայց աստիճան կամքով տրված մահից դժվար է խուսափել»:
Այդպես ասաց ամոքելով, թեպետ ինքն էր նրա որդուն կորուստ նշույթում,
Եվ բարձրացավ Պենելոպեան իր վերնատան շողշող սենյակը գեղեցիկ,

450 Արտոսրախսուն ողբաց այնտեղ Ռդիսևսին՝ վեճ ամուսնուն
իր սիրատենչ,

Մինչդեռ խաժակն Աթենասը ցանեց նրա աչքերին քունը քաղցրանուշ:
Երեկո էր, երբ խոզարածն աստվածային եկավ, հասավ
Ռդիսևսին ու իր որդուն: Փարթամ ընթրիքը սարքելով՝ նրանք այնտեղ
Փողոտեցին միամյա խոզ, իսկ Աթենասն այդ ժամանակ
Եկավ, կանգնեց անդ առընթեր Լաերտածին Ռդիսևսին,
Հպեց նրան իր մականը, դարձրեց նրան կրկին թշվառ մի ծերունի,
Մարմնի վրա՝ ողորմելի մի ցնցոտի. չէ՞ որ գուցե խոզարածը
Նրան տեսներ և ճանաչեր, ապա, սրտի խոր բերկրանքն իր չզսպելով,
Ծուռ վազ տար տուն և իմաստուն Պենելոպեան համբավն հայտներ:

460 Եվ Տելեմաքն առաջինը խոսքն սկսեց ու բարբառեց այնտեղ այսպես.
«Եկա՞ր արդեն, ով Եվմեոս, ի՞նչ եմ խոսում քաղաքի մեջ,
կամ ի՞նչ լուր կա.

Արդյոք նպերտ խոսնայրները վերադարձա՞ն դարանից այն,
Թե՞ այնտեղ եմ, դարանակալ՝ ապաստելով, թե երբ պիտի
ես տուն դառնամ»:

Նրան այնժամ պատասխանեց ու խոսք ասաց Եվմեոսը խոզարած.
«Քաղաքի մեջ անցրնելով՝ ես այդ մասին չէի կարող խորհել անգամ,
Ես ոչ որի հարցմունք չարի, այլ դրդում էր ինձ իմ հոգին,
Որ շուտափույթ համբավն հայտնեմ, ապա կրկին այստեղ շուտով
ես դառնամ, գամ:

Միայն ճամփին հանդիպեցի ես բանբերին արագավազ,
Որն, արդարև, առաջինը համբավն հայտնեց քո մորն արգո:

470 Գիտեմ նաև ես այլ մի բան, որը տեսա ես իմ աչքով.
Երբ քաղաքից ես դուրս եկա, իսկ և իսկ անդ, որտեղ բլուրն է Հերմեսի,
Հեովից-հեռու նկատեցի նավը արագ, որ ուղղակի ներս էր մտնում
Նավակայան: Դրա վրա մարդիկ կային բազմաբազում,
Ծանրաբեռոված էր այն նաև վահաններով ու երկապրի նիզակներով,
Եվ դա, կարծեմ, նրանք էին: Ուրիշ ոչինչ էլ չգիտեմ»:
Ասաց այդպես, Տելեմաքի սուրբ գործությունն իսկույն ժպտաց,

Բայց հայացքն իր, խոզարածից աննկատ, իր ծնող հոր կողմն
ուղղեց հապճեպ:
Արդ, երբ նրանք գործից պրծան և ընթրիքը պատրաստեցին,
Կուշտ ընթրեցին, ու վայելուչ այդ խնջույքից այնտեղ բոլորը լիացան,
480 Իսկ երբ արդեն կերուխումով լավ հագեցան, ինչպես սիրտն էր
լիափազում այդ,
Ծուտ պանկեղին քուն մտնելու. շնորհաշուք Քունը ասլա տիրեց նրանց:

Երգ տառնյոթերորդ

ՏԵԼԵՄԱՔՈՍԸ ՎԵՐԱԳԱՌՆՈՒՄ Է ԻԹԱԿԵ

Երբ որ ծագեց ճանաչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Աստվածագուն Ռդիսևսի սիրատենչիկ զավակն ազնիվ՝
Տեղեմաքուն իսկույն հագավ գեղեցկափայլ մուլկերը պերճ իր ոտքերին,
Վերցրեց ապա նիզակն ամուր, ձեռքի համար հարմարագույն
Եվ, ողողվելով դեպի քաղաք, այսպես ասաց խոզարածին.
«Հայրի՛կ, ահա ես գնում եմ դեպի քաղաք, որ իմ մորը տեսնեմ այնտեղ,
Քանզի բնավ ես չեմ կարծում, որ այդքան շուտ նա դադարի
Արցունք թափել կակամալի, այլ ողբ կանի, կհեկեկա նա վշտագին,
Մինչև որ ինձ աչքով տեսնի, իսկ շրջիկին այս տալարախառ
հանձնում եմ քեզ.

10 Երան քեզ հետ, ո՛վ Եվմեոս, դու քաղաք քեր: Թող նա այնտեղ,
հանց մուրացիկ,
Ծրջի, մուրա, կեր հայթայթի: Կտան նրան, ով գթալով այդ ցանկանա,
Մի թաս գինի, մի կտոր հաց: Իսկ ես հիմա էլ չեմ կարող
խնամքիս տակ
Ամեն մարդու պահել, սնել, առանց այդ էլ լիքն է սիրտս ստորջանքով:
Եթե դժգոհ մնա շրջիկն, այդ առավել վատ կլինի հենց իր համար,
Իսկ ինձ համար հաճելի է խոսել անկեղծ և ճշմարիտ»:
Երան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենհիմաց.
«Մ՛չ, սիրելի բարեկամս, ես ինքս իսկ չեմ ցանկանա այստեղ մնալ:
Մորացկանին շատ ավելի ձեռընտու է ուտեստ մորալ քաղաքի մեջ,
Քան դաշտերում. անդ ինձ կտան ողորմություն, ով ինչ ունի,
ինչ կամենա:

20 Եվ իսկապես այս հասակում չեմ կարող ես մնալ այստեղ, այս խրճիթում,
Որ պիտ լսեմ և ամեն կերպ հնազանդվեմ պատվերներին հովիվներիդ:
Աչժմ դու գնա, իսկ ինձ իր հետ սա կբերի, ինչպես արդեն
պատվիրեցիր,
Միայն թե ես կրակի մոտ քիչ տաքանամ, երբ ջերմանա օդն արևից,

Քանզի ձորձն իմ վատորակ է, և մի գուցե ինձ չարչարի
Այս վաղորդյան ցուրտը սաստիկ, մինչ քաղաքը, հանց ասացիր,

հեռու և շատ»:

Ասաց այդպես, Տելեմաքոսը դուրս եկավ այն խրճիթից անմիջապես,
Ծարժվեց, գնաց արագաքայլ՝ մտածելով խոսնայրների մահվան մասին:
Իսկ երբ այդպես եկավ, հասավ այնտեղ, իր տունը բարեշեն,
Նիզակը իր իսկույն դրեց, թեքեց սյունին ևս բարձրաբերձ
30 Ու ինքն հապճեպ ներս մտավ տուն՝ անցնելով շեմքը բայրակերտ:
Ամենից շուտ և առաջինն Եվրիկլիան տեսավ նրան,
Որ սփռում էր բազմոցներին այդ ժամանակ օդենիները երփնեբանգ:
Արտասովելով իսկույն վազեց ևս ընդատաշ, շուրջն այնուհետ

ամենուրեք

Հավաքվեցին բազմաշարչար Ոդիսևսի ստրկուհիք
Եվ սկսեցին նրա գլուխն և ուները շերմ համբուրել գուրգուրանքով:
Այնուհետև իր սենյակից իջավ, եկավ Պենելոպեան խոհեմամիտ,
Որ նման էր Արտեմիդին, այլև չքնաղ Ափրոդիտին ոսկեդեմիկ.
Երկու ձեռքով ևս փայտաթվեց իր գավակին սիրատենչիկ,
Արտոսրալի՛ր, շերմ համբուրեց նրա գլուխն ու աչքերը չքնաղազեղ
40 Եվ վերջապես հեկեկալով նրան դիմեց ու խոսքն ասաց այս թևալոր.
«Դո՛ւ ես միթե, որ արդ եկար, Տելեմաքոս, դու, քաղցրագույն

իմ աչքի լույս,

Քեզ տեսնելու հույս չունեի, երբ, գաղտնաբար և հակառակ
իմ ցանկության,

Դու մեկնեցիր դեպի Պիլոս, որ լուր լսես անդ սիրելի քո հոր մասին:
Ուստի պատմիր, արդյոք այնտեղ դու ի՞նչ տեսար, ի՞նչ լսեցիր»:
Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Ո՛հ, իմ մարիկ, մի նորոգիր լաց ու կոծս, մի՛ հուզիր սիրտը

կրծքիս տակ,

Ես հազիվհազ խուսափեցի դառն օրհասից իմ չարաչար,
Այլ լվացվիր, ապա հագիր, գուգիր մարմինդ հագուստով քո մարրափայլ
Ու բարձրացիր ծառաներիդ հետ միասին անդ, վերևատուն,
50 Ուխտի՛ր քոլոր սատվածներին՝ կատարել զոհ հարչուրանեզ,
Եթե միայն Ջևը օգնի, որ կատարվի վրեժի գործն արժանավոր:
Իսկ ես հիմա հրապարակ պիտի գնամ, որ գեթ կանչեմ այն շրջիկին.
Մանապարհին ինձ հետ էր ևս, նավի վրա այստեղ եկավ: Ես նախօրոք
Աստվածային համհարզիս հետ նրան քաղաք ուղարկեցի
Եվ հանձնեցի Պիրեոսին, որ իր տունը նրան տանի բարեխնամ
Ու սիրալիր, հյուրամենծար պատվի, հարգի, մինչև որ ես

էտ դառնամ, գամ»:

Ասաց այդպես ևս բարձրաձայն, մինչդեռ խոսքն այդ իր մոր սրտից
դուրս չթռավ:

Նա փութապես անդ լվացվեց, հագավ հագուստն իր մաքրափայլ,
Ուխտեց թղոր աստվածներին գոհ կատարել հարյուրաեզ ու մեծափառ,
60 Եթե Ջևար աղոթքն հարգի, և կատարվի վրեժի գործն արժանավոր:
Մինչ դուրս եկավ ապարանքից Տելեմաքոսն արագաքայլ՝
Տեզ-նիզակը ձեռքին բռնած, իսկ հետևից վազում էին երկու ժիր շուն:
Նրա մարմինն այնժամ ծածկեց Աթենասը գեղեցկությամբ մի գերհրաշ,
Եվ, անցնելիս, ժողովուրդը նրան նայում, հիանում էր սքանչանքով:
Ամբարտավան խոսնայրները, նրա շուրջը հավաքվելով,
Խոսում էին բարյացակամ, թեպետ սրտանց սարքում էին

դաժան դավանք:

հայց խուչս տվեց Տելեմաքոսն այդ ամբոխից խառնիճաղանջ
Եվ այն կողմը ուղղվեց, գնաց, որտեղ նստած էին Մենտորն,
Հալիթերսեսն
Ու Անտիփոսն, որ վաղեմի և հայրական բարեկամներն էին նրա:
70 Նա նրանց մոտ, այնտեղ նստեց, և սկսեցին հարցուփորձը

մանրամասն,

Եվ արդ, այնտեղ, այդ միջոցին եկավ նաև Պիրեոսը նիզակափառ,
Քաղաքով դեպ հրապարակ բերում էր նա օտարական այն եկվորին:
Չարհամարհեց Տելեմաքոսն հյուրին այնժամ, այլ ընդառաջ ելավ նրան,
հայց Պիրեոսն առաջինը նրան դիմեց և խոսք ասաց.
«Տելեմաքոս, հրամայիր, որ փութապես մեր տունն հիմա գնան կանայք,
Որ այնտեղից շուտ քեզ բերեն Մենելայի տված թղոր ընծաները»:
Իսկույն նրան իր խոսքն ասաց Տելեմաքոսն խորհմաց.
«Դեռ հայտնի չէ, ով Պիրեոս, գործը ինչպե՞ս կվերջանա.
Եթե իրոք ամբարտավան սեղեխները ինձ իմ տան մեջ գաղտնածածուկ,
80 Նե՞զ սպանեն և բաժանեն իրարու մեջ իմ հայրական գույքը ամբողջ,
Գերադաս է, որ քե՛զ մնան ընծաներն այդ, քան նրանցից մեկնումս էլին,
Իսկ եթե ես կարողացա նյութել նրանց մահ ու կորուստ,
Այնժամ իմ տուն, ինձ կբերես ընծաներն այդ ի ցնծություն»:
Ասաց այդպես և փութապես իր տուն տարավ նա ապարխտ

այն շրջիկին,

Եվ երբ այդպես եկան հասան ու տուն մտան գեղեցկաշեն,
Պատմունքները, հանելով, բազմոցների վրա դրին
Ու ներս մտան հղկված ու կոկ լոգարանը՝ լողանալու:
Երբ անդ նրանց ստրկուհիք լողացրին և օձեցին պարարտ լուղով,
Այնուհետև հագցրին բրդեղ ծածկոց, լոռիկ և բանկոններ,
90 Նրանք շուտով լոգարանից այն դուրս եկան ու բազմեցին բազմոցներին:
Աղախինը մի ոսկեղեն պերճ գավի մեջ լվացվելու ջուրը բերեց,
Ապա իսկույն լցրեց նրանց, որ լվացվեն ամանի մեջ արծաթակերտ:
Հետո քաշեց, դրեց ուղիղ նրանց առաջ հղկված սեղան.
Մատանապետ հարգո կինը բերեց, դրեց հացը առատ,

Նաև պահված պաշարներից բազմապիսի այլ ուտեստներ,
Մայրը բազմեց դեմ-հանդիման, ապարանքի մուտքին ընթեր
Ու, բազմոցին այդպես հենված, ոլորում էր նա իր թելերը նրբազևոյ:
Եվ արդ, նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առաջ պատրաստ դրված
ուտեստներին,
Իսկ երբ արդեն կերուխումով լավ հագեցան, որքան սիրուն էր
փափագում այդ,

100 Այնժամ նրանց իր խոսքն ասաց Պեճեղուպեն խոհեմամիտ.
«Տեղեմաքոս, լա՛վ է, որ այժմ ես բարձրանամ դեպի սենյակն իմ
վերնատան,
Եվ անդ պառկեմ այն մահիճում, որը լիքն է հառաչանքով,
Քանզի ես այն ոռոգում եմ դառն արցունքով իմ վշտալի
Այն օրվանից, երբ Ռդիսևսն Ատրիդների հետ միասին Իլիոն գնաց:
Իսկ դու, մինչև ամբարտավան խոսնայրները վերադառնան,
ես զան այստեղ,
2ե՛ս պատմի ինձ, ի՞նչ լսեցիր քո հոր մասին, ետ կդառնա՞»
իսկապես նա»:

Իր մորն իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Տեղեմաքոսը խորիմաց.
«Ես քեզ, մայր իմ, կասեմ ահա և կպատմեմ ճշմարտացի:
Նախ մենք եկանք Պիլոս քաղաքն ու ազգապետ Նեստորի մոտ:
110 Ինձ ընդունեց նա սիրալիր ապարանքում իր բարձրաբերձ,
Հյուրասիրեց ինձ հոգատար, ինչպես հայրն է խորունկ սիրով
Զերմ ընդունում օտար երկրից նոր ետ եկած իր զավակին:
Այդպես ահա ինձ սրտալի ընդունեցին հայրն ու որդիք գերահռչակ:
Սակայն ասաց, որ չի լսել ինքը բնավ, մահկանացու մարդկանց մեջ
Դեռ ոչ որից՝ կենդանի՞ է Ռդիսևսը, թե՞ մահացած:
Բայց և այնպես՝ իր ձիերով արագավազ, կառքի վրա ամրակառույց,
Ինձ ուղարկեց նա դեպ հերոսը քաջաղեղ, դեպ Մեճեղայն Ատրևտորդի:
Եվ ես ահա այնտեղ տեսա արգիացի Հեղինեին, հանուն որի,
Արգիացիք և տրոյացիք հար կովեցին կամքով անմահ աստվածների,
120 Եվ այնտեղ ինձ, ահավասիկ, հարցմունք արեց Մեճեղայր

քաջամարտիկ,
Թե ի՞նչ կարիք ունեմ արդյոք, որ եկել եմ Լակեդեմոնն աստվածային:
Եվ ամեն բան այնտեղ նրան ես պատմեցի ճշմարտաբար,
Ու ապա նա, ինձ դիմելով, այս խոսքն ասաց ի պատասխան.
«Ավա՛ղ, ինչպե՛ս, մի՞թե դրանք, այդ անիրավ, անզոր մարդիկ,
Ցանկանում են պառկել շքեղ մահիճի մեջ կորուլագույն մեծ դյուցազանի,
Իր ճիշտ այնպես, ինչպես եղնիկն երկու ծծկեր, նորածնունդ
իր ձագերին
Թողնում է անդ անտառապատ կաղաղի մեջ հաղթ առյուծի,
Ինքն էլ ապա, արածելով, թռչկոտում է դեպ դաշտն ու ձորը դալարուտ:

Մինչ առյուծը կորովագույն, ետ դառնալով դեպի որջն իր,
130 Եղևորթներին այդ երկվորյակ մահ է բերում և ժանտ կորուստ,
Այդպես էլ հենց Ռդիսևը խոսնայրներին մահ կենդանի մի խայտառակ:
Ո՛հ, եթե նա օգնի՛ր Զևս հայր, ո՛վ Ապոլլոն, դո՛ւ Աթենաս,
Գար՝ այնպիսին, ինչպիսին էր գեղեցկակերտ Լեսբոսի մեջ մի ժամանակ,
Երբ դուրս եկավ մրցամարտի Փիլոմելյան մեծ քաջի դեմ ու քաջագոր,
Հաղթ հարվածով նրան ուժգին զարկեց գետին, ու ցնծացին աքեացիք,
Եթե այդպես խոսնայրների դիմաց կանգներ Ռդիսևը կորովալիր,
Ծուտ կլափեր մահը նրանց, թանկ կը նստեր ամուսնության
գործը այնժամ,

Իսկ այն, ինչ որ խնդրում ես այժմ, կհայտնեմ քեզ
Առանց շեղման և, բնավին չխաբելով, ես կպատմեմ:
140 Ահավասիկ, ինչ որ իրոք հայտնեց, ասաց ծովածերուկն արդարախոս,
Ես բացեթաց, չծածկելով և ոչ մի խոսք, քեզ ամեն բան կասեմ հիմա:
Նա ինձ ասաց, որ տեսել է Ռդիսևին վշտերի մեջ անագորույն,
Վղզում, տանը հավերժահարս Վալիպսոյի, որ պահում է նրան բռնի,
Եվ չի կարող վերադառնալ, ետ գալ երկիրն իր հայրենի,
Քանզի չունի այնտեղ ո՛չ նավ, ո՛չ ընկերներ թիավարող,
Որոնց հետ նա աննապարհվեր լայնատարած լանջով ծովի»:
Այդպես ասաց ինձ Ատրիդես Մենելայը, նիզակաճոճը մեծափառ:
Գործն իմ այնտեղ ավարտելով՝ ես մեկնեցի, անմահները ինձ ծովի մեջ
Ծնորհեցին հողմ հաջողակ, որն և բերեց ինձ հայրենիքն իմ
սիրտսունչ»:

150 Ասաց այդպես, հոգով խորունկ այնկոծվեց Պենելոպեան,
Այնժամ նրան դիմեց իսկույն Թեոկլիմենն աստվածային և այս ասաց.
«Ո՛հ, դու տիկին գերամեծար, Լատրոսածին Ռդիսևի վեհ թագուհիդ,
Գործն, հիրավի, սա չգիտի, ուստի լսիր և այս խոսքն իմ.
Ծշմարիտը կգուշակեմ և բնավին ես չեմ ծածկի քեզնից ոչինչ:
Վկա եմ Զևսն՝ մեծագույնը աստվածներից, այս սեղանը ինձ վանատուր
Եվ անբասիր այս օջախը Ռդիսևի, ուր ես եկա, ահավասիկ,
Որ Ռդիսևն իր հայրենի երկրի մեջ է արդեն հիմա
160 Պամ թե արդեն, իմանալով գործերը նողկ, մոտ է տանն իր և սփտի գա
Ու իր սրտում այժմ նշոյթում է մահ և կորուստ սեղեխներին:
Ես գուշակող մի թռչունից այդ իմացա նավի վրա
Ու այդ մասին Տելեմաքին իսկույն այնտեղ ես հայտնեցի»:
Եվ փութապես իր խոսքն ասաց այնժամ նրան Պենելոպեան խոհեմամբիտ.
«Ա՛խ, երանի, օտարական, շուտ կատարվեն խոսքերը այդ,
Մեր մեծարանքն այնժամ իսկույն դու կիմանաս, այնքան ատառ
ինձնից ընծա

6. Տկտաբոս և Գեներոպև (նկար սափորի վրա):

Դու կատանաս, որ քեզ մարդիկ, հանդիպելիս, պիտ համարեն
գերերջանիկ»:

Մինչդեռ նրանք իրարու հետ խոսում էին այնտեղ այդպես,
Ողիսևսի տան հանդիման, գեղեցկակերտ, լավ հատակած գետնի վրա
170 Խոսնայրները հրճվում էին բազմազվարճ՝ սկավառակ ու տեգ նետելով,
Որտեղ նաև միշտ հավաքվում էին նրանք լկտիաբար:
Երբ վերջապես ժամը հասավ հացկերույթի, և դաշտերից,
Ամեն կողմից խաշինքն եկավ հովիվների խնամքի տակ,
Այնժամ նրանց կանչեց Մերոնն, որը բոլոր բաներներից
Ամենամեծ սիրելին էր խոսնայրների, մասնակիցը խնջույքների.
«Բավական՞ն է, պատանհներ, որքան սրտանց դուք հրճվեցիք

այդ մրցանքով,

Տո՛ւն եկեք այժմ, որ միասին ճաշ պատրաստենք մենք խնամքով,
Քանզի չէ՞ որ վատ չէ բնավ ճաշ վայելել իր իսկական ժամանակին»:
Ասաց այդպես, ու վեր կացան նրանք, եկան՝ նրա խոսքին հնազանդված:
180 Երբ որ եկան նրանք խմբով, Ողիսևսի տունը մտան գեղեցկաշեն,
Անդ հանեցին ծածկոցները և դրեցին բազմոցների վրա այնտեղ,
Փողոտեցին իսկույն այժեր, հույժ պարարուն և ոչխարներ,
Մորթոտեցին պարարտաճարպ նաև խոզեր ու դաշտային մի եզ նաև
Ու սարքեցին ճոխ ճաշկերույթ: Մինչ խոզարածն աստվածային,
Ողիսևսը

Դաշտում, այնտեղ, պատրաստվեցին ճանապարհվել ու գալ/քաղաք,
Եվ նրանցից առաջինը իր խոսքն ասաց խոզարած տերն հովիվների,
«Ուրեմն այդպես, ծերուկ շրջիկ, դու ուզում ես քաղաք գնալ այսօր կեթ,
Ինչպես իշխանն իմ պատվիրեց, միևնչյե՛տ իրոք միտք ունե՛ի
Քեզ իսկապես այստեղ պահել, իբրև պահակ մեր փարախին:

ՅՕ Բայց այժմ արդեն պատկառում եմ ես, երկյուղած, որ մի գուցե
այստե՛նտև

Իմ իշխանը ինձ կշտամբի, միևնչյե՛տ տիրոջ պարսավանքին է անհաճելի:
Արդ, եկ շուտով ուղևորվենք, քանզի անց է կեսօրն արդեն,
Եվ երեկոն կմոտենա, արդեն աստիկ ցուրտ կլինի»:
Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Ռդիսևը ամենիմաց.
«Հասկանո՞ւմ եմ և լավ գիտեմ, իսկ դու այդպես խրատում ես
իմացողին.

Սակայն գնա՛նք, և դու միայն առաջնորդիր ինձ անդադար,
Ինձ մական տուր, եթե պատրաստ կտրած ունես, որ քայլելիս
նեցուկ լինի,

Քանզի չե՞ որ խիստ սայթաքուն է ճանապարհն և դժվարին,
հանց ասացիք»:

Ասաց այդպես և փութապես նա հնամաշ պարկը զագիր ու ծակոտկեն
ՅԶ Գեցե ուսին: Կախված էր այն գարշ, ոլորուն մի չվանից,
Իսկ Եվմեոսն հանձնեց նրան մի մեծ մական, որը նա խիստ
փափագում էր:

Այդպես նրանք ճամփա ընկան՝ թողած փարախն հովիվների
Եվ շնորի հսկողությանն: Այդպես տանում էր դեպ քաղաք նա տիրոջն իր,
Ինչպես թշվառ մի մորիկի, կերպարանքով նման դժբախտ մի ծերուկի,
Ձեռքին մականն իբրև նեցուկ, մարմնին հագած նողկ ցնցոտի
մի քրքրված:

Այդպես ահա նրանք անցան ողջ ճանապարհը քայքայոտ
Ու, քաղաքին մոտենալով, եկան արդեն աղբյուրի մոտ
Գեղեցկահոս, որի ջրից օգտվում էին քաղաքացիք:

Պերճ աղբյուրն այդ կերտել էին Իթակոսը, Ներիտոսը և Պոլիկտորն,
10 Դրա չորս դին, շորջանակի, տնկել էին մի խիտ անտառ կաղամախի,
Որ սնվում էր նույն այդ ջրով: Սառն շուրը ջինջ բարձր ժայռից
թափվում էր ցած,

Ջրի վերև կար մի բազին՝ նվեր ու ձոն հավերժահարս ծովալքներին,
Որտեղ զոհեր էին բերում ճամփորդները ովստագնաց.
Եվ հանդիպեց այնտեղ նրանց հանկարծ որդին Դոլիուսի, Մելանթևսը.
Նա քշում էր, որպես ուտեստ ամբարտավան խոսնայրների
ճոխ խնջույքին,

Հոտից ջոկված ընտիր պղծերն, և հետևում էին նրան երկու հովիվ:
Մելանթևսը տեսավ նրանց ու պարսավեց եպերանքով ու չարաչար,

- Նա հայհոյեց, այս խոսքն ասաց, մինչ վրդովվեց Ողիսևսի սիրտը սաստիկ-
 «Եվ իսկապես ճիշտ է ասված. անզգամի՞ն անզգամն է առաջնորդող,
 220 Քանզի աստվածն է այդ անում, երբ նմանին միացնում է միշտ նմանին:
 Հե՛յ, խոզարա՛ծ, դո՛ւ, զզվելիդ, ո՛ր ես տանում այդ որկրամուլ
 չար բկլիկին,
 Այդ գարշելի, նողկ մուրիկին, որ ճաշերի պնակալեզն է:
 Գոնե՞րն ընկած նա բյուրավոր՝ իր ուսերով շենքն է մաշում
 Եվ մուրում է ողորմելին հացի փշրանք ու ոչ թե թուր կամ մի կաթսա:
 Եթե՞ դրան ինձ տայիր դու, կկարգեի դրան հսկիչ մեր գոմերին,
 Որ միշտ մաքրեր միայն փարախն և աղբն ու կուն կամ տերևներ
 տար այծերին,
 Ինքն էլ, մածուն միշտ ուտելով, պիտի ազդրերն իր հաստացնե՞ր:
 Բայց քանի որ գարշ ու զազիր արարքի է դա ընդունակ և միշտ սովոր,
 Մի գործ անել չի կամենա, այլ մարդկանց մեջ միայն մուրալ
 կցանկանա,
- 230 Որ հավաքի ողորմություն ու կերակրի անկուշտ, ազահ որովայնն իր:
 Բայց ես, ահա, քեզ ասում եմ, և այդ անշուշտ կատարվի.
 Եթե հանկարծ դա հանդգնի տունը գնալ աստվածազարմ Ողիսևսի,
 Անդ քաջագուն մարդկանց ձեռքից դրա գլխին նետվելու եմ
 բազմաբազում
 Նստարաններն, որ կոտրատեն, չարդ ու փշուր անեն կողերն
 իր գարշելի»:
- Ասաց այդպես և, մոտ գալով, խելագուրկն այդ Ողիսևսին հրեց ուժով
 Ու սրունքին զարկեց ոտքով, բայց չվանեց ճամփից նրան,
 Անխախտ մնաց նա իր տեղում, ու մտածեց Ողիսևսը.
 Չհարձակվե՞լ, չխորտակե՞լ արդյոք դրան ու մականով հոգին կորզել
 Եվ կամ վերցնել ու ճոճելով գետնին զարկել, գանգը ջարդել,
 240 Բայց Ողիսևսն հոգին զսպեց և ամոքեց իր գայրույթը, իսկ խոզարածն
 Խիստ հայհոյեց Մելանթևսին և աղոթեց՝ իր ձեռքերը վեր կարկատած.
 «Հուվերժահարսք աղբյուրների, դուք, դատրիկներ Ձևս զգոնի,
 թե Ողիսևսն
 Իչի սրմերի և այծերի պարարտաճարայ ազդրերն այրել է ձեզ երբեմն,
 Որո՞նց ճիմա կատարեցեք դուք փափագն իմ և միակ ուխտը իմ սրտի.
 Թո՛ւղ դրոցսզնն այդ վերադառնա, և թող աստված այժմ ետ քերի
 նրան այստեղ:
 Այնժամ նա քո վիսույթունն այդ ցրի՛վ կտա, վատաբերա՞ն դու ո՛վ լլտի,
 Որ ծաղրում ես մարդկանց իզուր ու քաղաքն ես դու անընդհատ,
 Լպիքշորեն,

Գնում, գալիս, մինչ խաշինքն է գուր փշանում՝ հանձնված անպետք հովիվներին»:

Եվ Մելանթոնն՝ այդ այծարած հովիվն, այնժամ անեղ գրոաց.

250 «Ավա՛ղ, տեսա՞ք, ինչ խոսք սասց քոստ շունն այս՝ նենգության մեջ բազմահմուտ:

Սպասի՛ր դեռ, ես սևաթուր նավի վրա Իթակեից կտանենք քեզ Դեպ հեռուներ և օգտավետ անդ կծախեն, հանց ստրուկի: Ա՛խ, երանի՛ Տելեմաքին այսօր ևեթ վեհ Ապոլլոնն իր նետերով Զարկի, սպանի, կամ թող ձեռքով խոսնայրների նա խորտակվի, Ինչպես հեռվում Ողիսևը՝ կորցրած օրն իր վերադարձի»:

Ասաց, թողեց այնտեղ նրանց, որոնք քայլում էին դանդաղ, Սակայն ինքը արագապես շարժվեց գնաց և տունն հասավ թագավորի: Անդ ներս մտավ նա անհուպաղ, բազմեց շարքում խոսնայրների՝ Դեմ-հանդիման Եվրիմաքին, քանզի նրա մտերիմն էր նա սիրելի:

260 Սպասարկու ծառաները նրա առաջ, իբրև բաժին, միսը դրին, Իսկ տնօրեն կինն հարգելի քերեց նրան հաց և ուտեստ:

Մինչ խոզարածն աստվածային և Ողիսևը տուն հասան Ու կանգնեցին այնտեղ մոտիկ: Լսվում էին անդ հնչյունները կիթառի, Փեմիոսն էր նվագն հնչում, և Ողիսևը փութապես Խոզարածի ձեռքը բռնեց, ապա այս խոսքն ասաց նրան.
«Եվմեո՛ւ, սա Ողիսևսի ապարա՛նքն է, օ՛ն անդր, օ՛ն.
Ծանաշելի է սա հեռվից, հանց հոշակապ, աչքի ընկնող մի դատիկոն Հայտերևակ՝ բակն ընդարձակ, շուրջը պարիսպ ատամնավոր:
Տե՛ս, դարպասը երկդռնանի հատատամեստ է և ամրակուռ,

270 Եվ չի՛ կարող այդ դռները բանալ ոչ ոք և ոչ մի մարդ:
Կարծեն, բազում անդ քաջազունք խնջույքի մեջ հրճվում են արդ, Աստ բուրում է ճենճերահոտն, և կիթառի ձայնը հնչում է քաղցրալուր, Որը կամքով աստվածների ստեղծված է, որպես ընկեր խնջույքներին»:
Այնժամ նրան դու, Եվմեոս, ո՛վ խոզարած, խոսք ասացիր

ի պատասխան.

«Ո՛հ, որքա՛ն հեշտ դու իմացար. ինչպես միշտ՝ դու այժմ էլ անխելք չես, Բայց եկ, հիմա լավ մտածենք՝ ինչպե՛ս արդյոք պետք է վարվենք:
Կամ նախապես դու ներս մտիր գեղեցկաշեն այս ապարանքն
Եվ անդ մի կերպ խցկվիր, խառնվիր սեղեխներին, իսկ ես այստեղ
դեռ կմնամ,

Կամ էլ, եթե ցանկանում ես, ես ինքս առաջ ներս կմտնեմ,

280 Բայց դու երկար մի հապաղիր, քեզ մի գուցե մեկնումեկը
այստեղ, դրսում,

Այժմ նկատի և հարվածի կամ վոնդի: Ի՛նչ ես կարծում, ասա՛ շուտով»:

Պատասխանեց այնժամ նրան բազմահամբեր Ռդիսևսը աստվածային.
«Հասկանո՞ւմ եմ և լավ գիտեմ. իմացողին ես խրատում.
Ոչ, նախասափս դո՛ւ ներս մտիր, ես կապասեմ այստեղ մեճակ:
Եվ, հիրավի, ծանոթ եմ ինձ հարվածները, եպերանքը.
Համբերատար սիրտ ունեմ ես. ծովում, կովում աղետն ու վիշտը

սրտակեզ

Կրել եմ միշտ: Թող մեկն էլ այժմ ավելանա, հանդուրժում եմք
մենք ամեն բան,
Բայց չենք կարող զսպել միայն մեր նզովյալ և մոլեգնող ժանտ
որովայնն.

Նա է միայն մարդկանց մատնում արհավիրքի և բյուրավոր
փորձանքների,

290 Եվ նավերն են կերտվում, զինվում հանուն նրա պահանջների
Ու անպտուղ ծովերի մեջ մահ և կորուստ են պատրաստում
չար թշնամուն»:

Այդպես ահա իրարու հետ խոսում էին նրանք այնտեղ,
Մինչ բազմատանջ Ռդիսևսի շուն Արգոսը, որ պտուկած էր անդ,
մերձակա,

Վեր բարձրացրեց գլուխն հանկարծ և ցցեց իր ականջները:
Ռդիսևսն էր սնել նրան, բայց թողել էր ու հեռացել դեպ սուրբ Լյիոն:
Նրան հաճախ տանում էին որսորդները երիտասարդ՝
Որս անելու և բռնելու վայրի այծյամ կամ եղնորթներ,
Սակայն հիմա, երբ իր տերն էր քացակայում, նա, մոռացված
ու անխնամ,

Պտուկած էր անդ աղբյուրի մեջ, ջորիների ու եզների ապավառին,
300 Որը այնտեղ կուտակված էր մեծաքանակ, մինչև որ այն ծառաները,
Հավաքելով, տանեին դաշտ և ցրեին Ռդիսևսի մեծ արտերում:
Այդպես պտուկած էր անդ թշվառ շուն Արգոսը, և իր վրա՝ բյուր
շնանանձ,

Սակայն հանկարծ նա ճանաչեց Ռդիսևսին, մոտ գնալիս,
Ծարժեց պոչը, թափահարեց և ականջներն իր ուղղեց ցած,
Բայց ուժասպառ՝ չկարեցավ տեղից ելնել, գնալ տիրոջն իր ընդատաջ:
Երբ այդ տեսավ հեռվից, իսկույն ջերմ արտասվեց Ռդիսևսը,
Բայց իր հովիվ Եվմեոսից ծածուկ սրբեց իր արցունքը և խոսք ասաց.
«Զարմանո՞ւմ եմ, ո՞վ Եվմեոս, շունը պտուկած է աղբի մեջ.
Լավագույնն է կարծես տեսքով, բայց չգիտեմ, ճի՞շտ է, թե՞ ոչ.

310 Արդյոք ունի՞ նա վազքի մեջ արագություն, կերպարանքին
իր համեմատ,
Թե՞ իսկ և իսկ այնպիսին է, ինչպես շները մեծ մարդկանց սեղանի մոտ,
Որոնց պահում, խնամում են տերերն հանուն գեղեցկության
ու ճոխության»:

Այնժամ նրան, ո՛վ Եվմեոս դու խոզարած, այս ասացիր ի պատասխան.
«Ո՛չ, քա՛վ լիցի, դա գամփուն է հեռուններում արդեն կորած»

Ավա՛ղ, եթե սա իր տեսքով, այլև գործով, լինե՞ր հիմա հենց այնպիսին,
Ինչպիսին որ, դեպի Տրոյա հեռանալիս, այստեղ թողնե՞ց Ողիսևսը,
Պիտ ասչե՞իր դու անկասկած՝ նրա կորովն ու ժրուջունը տեսնելով:
Բնա՛վ երբեք գազաններից խոյս տալ, փախչել սա չգիտեր,
Նույնիսկ խորքում խոր անտառի և գտնում էր հոստատությանը

320 Բայց մատնված է այժմ տանջանքի, և տերն է իր օտար երկրում
հետքերը միշտ,
արդեն կորած,

Մինչդեռ անգութ ծառաները չեն խնամում սրան հիմա:
Ստրուկները, երբ որ արդեն դադարում է գործին իշխել տերը նրանց,
Էլ աշխատել չեն ցանկանում արդարաբար, ինչպես հարկն է,
Քանզի մարդու քաջարության ուղիղ կեսը որոտումայն Ջևան է շորթում
Այն ժամանակ, երբ սկսվում է օրը նրա ստրկությանը:
Այդ անելով՝ նա ներս մտավ ապարանքը գեղեցկաշեն,
Եվ տան միջով ուղիղ գնաց, հասավ այնտեղ, խոսնայրներին,
Մինչդեռ թշվառ այն Արգոսին, երբ որ տեսավ նա տիրոջն իր՝

Ողիսևսին,
Քսան տարի անցնելուց ետ, բախտը մատնեց մահվան դաժան,
սև օրհասին,

330 Իսկ Տելեմաքն աստվածային ամենից շուտ հեռվից տեսավ
խոզարածին,

Որ մոտենում էր՝ անցնելով իր տան միջով. ուստի իսկույն
Գլխով արեց և մոտ կանչեց: Ծուրջն իր նայեց Եվմեոսը, ապա շուտով
Վերցրեց աթոռն այնտեղ դրված, որի վրա միշտ նստում էր
տան տնօրենն՝

Դահլիճի մեջ խնջույք անող սեղեխներին մսեղեններ բաժանելիս:
Նա աթոռն այդ տարավ, դրեց Տելեմաքի սեղանի մոտ,
Ինքն էլ ապա բազմեց այնտեղ դրա վրա: Բանբերն իսկույն,
Պերճ գամբյուղից հսցն հանելով, տվեց նրան, այլև ուտեստ ու մսեղեն:

Այդ ժամանակ ներս մտավ տուն Ողիսևսը աստվածազարմ՝
Կերպարանքով թշվառագույն մի մուրիկի, տեսքով դժբախտ մի ծերուկի՝
340 Մարմնին հազած գազիր, տգեղ մի ցնցոտի, ձեռքին ցուպը իբրև նեցուկ:
Եկավ, նստեց նա հացենի շենքին՝ այնտեղ, մուտքին ընթեր,
Թիկունքն հենեց ամուր, նոճի բարավորին, որը երբեմն

հյուսնը ճարտար
Իր հյուսնական ճշգրիտ լարով չափեց, շինեց և անդ կանգնեց
հարմարորեն:

Եվ փութապես խոզարածին Տելեմաքը կանչեց իր մոտ,
Ապա վերցրեց գեղեցկակերտ նա զամբրուղից ամբողջ հացը,
որքան որ կար,

Այլև միտը երկու ձեռքով հանձնեց նրան ու խոսք ասաց.
«Ահավասիկ՝ սա տար և տուր այնտեղ օտար հյուրին, այլև
դու պատվիրիր,

Որ աղերսի ողորմություն՝ մոտենալով խոսնայրներին,
Քանզի տնանկ և մուրացիկ մարդու համար ամոթանքը լա՛վ չէ բնավ»:

350 Ասաց այդպես, և խոզարածն հնազանդվեց նրա խոսքին,
Գնաց, կանգնեց Ողիսևսին անդ առնթեր և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Ա՛ռ, եկվոր հյուր, Տելեմաքն է քեզ տալիս սա: Նա պատվիրեց,
Որ դու մուրաս ողորմություն՝ մոտենալով այստեղ բոլոր խոսնայրներին,
Քանզի տնանկ և մուրացիկ մարդու համար ամոթանքը լա՛վ չէ, իրավ»:
Եվ Ողիսևսն ամենիմաց պատասխանեց ու խոսքն ասաց.
«Տո՛ւր, որ, Չևս հայր, Տելեմաքսը մարդկանց մեջ լինի հավերժ
գերերջանիկ,

Թող կատարվի այն ամենը, ինչ նա սրտով կփափագի»:
Ասաց այդպես և ընդունեց երկու ձեռքով ողորկվածն այն,
Որն և դրեց իր ոտքի մոտ, իր խայտառակ, գարշ պարկի մեջ,
բայց վերևից,

360 Եվ սկսեց հետո ուտել, քանի տան մեջ երգում էր դեռ երգասացը,
Բայց դադարեց ապա ուտել, երբ ընդհատեց երգն իր երգակն
աստվածային:

Եվ խառնամբոխ խոսնայրները աղմկեցին տան մեջ այնժամ,
Իսկ Աթենասն եկավ, կանգնեց կանտածին Ողիսևսի մոտ, առնթեր
Եվ հորդորեց, որ ըսկըսի նա անհապաղ սեղեխներից անդ հաց մուրալ,
Որ իմանա՝ ո՛վ է արդյոք խոսնայրներից արդարամիտ կամ անօրեն,
Թեպետ դաժան մահ-օրհասից ազատվելու հնար չկար ամենևին:
Եվ նա գնաց, աջակողմից ամեն մեկին մոտենալով՝ սկսեց մուրալ
Ու ամենքին ձեռքն իր մեկնեց, հանց վաղեմի մի մուրացկան:
Եվ բոլորն էլ կարեկցաբար տալիս էին ողորմություն, բայց զարմացած

370 Իրարու մեջ հարցնում էին. «Ի՞նչ մարդ է սա, որտեղի՞ց է եկել արդյոք»:
Եվ այժուրած Մելանթևսը հանդես եկավ ու խոսք ասաց.
«Ի՞նչ լսեցեք, գեղեցկափայլ վեհ թագուհու ո՛վ խոսնայրներ,
Ահավասիկ՝ ինքս տեսա օտարական այս եկվորին.
Խոզարածը առաջնորդեց դրան և այժմ այստեղ բերեց,
Բայց չգիտեմ ես իսկապես, թե ո՛վ է դա կամ ո՞ր ցեղից»:
Ասաց այդպես, և կշտամբեց խոզարածին Անտիֆոոսը եպերանքով.
«Հե՛յ, խոզարա՛ծ, երևելի՛ղ, ինչո՞ւ ես դու սրան այսպես քաղաք բերել.
Բավական չէ՞, որքան մեզ մոտ կան պորտաբույծ շրջմոլիկներ,

Լիրք, ձանձրալի, խնջույքները միայն պղծող, պնակալե՛գ

մտրացկաններ:

380 Քի՛չ է գուցե քեզ նույնիսկ այն, որ քո տիրոջ գույքն են լավում,
Եվ դու այլուստ կանչել ես նոր ու որկրամոլ գարշ մի մարդու»:
Այնժամ նրան, դու Եվմենու, ո՛վ խոզարած, բարբառեցի՛վ, այս ասացիր.
«Լավ, գեղեցիկ շխտեցիր դու, Անտիճոնու, թեպետ ազնիվ

քաջն ես արանց:

Ո՛վ կուգեճա այսօրինակ մի եկվորի կանչել այլուստ իր տունը հյուր.
Ո՛ւմ են կանչում մեծարելու, թե ոչ մարդկանց միշտ օգտակար,
Գուշակներին, բժիշկ մարդկանց, նավակառույց և քաջընտի՛ր

վարպետներին

Եվ կամ երգով հրճվանք բերող երգակներին աստվածային:
Դրանց են միշտ հրավիրում մարդկության մեջ, երկրի վրա անձայրածիր,
Մինչ չի կանչի ոչ ոք մտրիկ, տնանկ մարդու, որպես իրեն սուկ

մի տանջանք,

390 Սակայն դու ես այստեղ բոլոր խոսնայրներից ավելի չար,

առավել ծանոտ

Ողիսևսի ծառաների հանդեպ, և իմ, նամանավանդ,
Բայց այդ մասին ես չեմ հոգա, քանի որ դեռ կենդանի եմ

իրենց տան մեջ

Պենելոպե՛ն խոհեմամիտ և Տելեմաքն աստվածային»:

Այնժամ նրան իր խոսքն ասաց Տելեմաքսը խորիմաց.

«Սո՛ւս կաց, լռի՛ր և նրա հետ այդ խոսքերով դու մի վիճիր,

Զի սովոր է Անտիճոնոսն խոսակցությամբ չարադաճան՝

Սարքել հուզմունք, խոսվություն, այլև դրդել ուրիշներին»:

Ասաց այդպես ու թևավոր նա խոսք ուղղեց Անտիճոնոսին,

«Անտիճոնու, հոգատար ես դու իմ մասին, հանց հայրն ազնիվ

դեպ իր որդին

400 Եվ արդ, խոսքով, հարկադրանքով պատվիրում ես, որ այս հյուրին
Ես իմ տնից դուրս վճռեմ, բայց քա՛վ լիցի, այդ բանն աստվածն էլ

թույլ չի տա:

Դո՛ւ էլ հիմա վերցրու մի բան և տուր նրան, իսկ ես բնավ

չեմ ափսոսա,

Այլ հորդորում եմ այդ անել: Մի՛ պատկառիր ո՛չ իմ մորից,

Ո՛չ էլ ստրուկ ծառաներից, որ տանը կան աստվածազարմ Ողիսևսի:

Բայց իսկապես այդ չէ հոգալը քո սրտի մեջ. դու միտք ունես

Ինքդ մենակ աստ վայելել, իսկ ուրիշին չտա՛լ ոչինչ»:

Անտիճոնոսն իսկույն նրան իր խոսքն ասաց ի պատասխան.

«Ի՛նչ ասացիր, ո՛վ Տելեմաք, զայրույթի մեջ գոռոզ, անզուսպ.

Եթե բոլոր սեղեխները այժմ այնքա՛ն տան, ինչքան ես եմ տալիս ահա,

410 Դա այս տնից այն ժամանակ կհեռանա ու չի գա էլ երեք ամիս»:
Ասաց, Վերցրեց նա սեղանի տակից աթոռն ու ցույց տվեց սայտնանքով
Ողիսեսի՛ք. խնջույքի մեջ փայլուն ոտքերն էր նա դնում դրա վրա:
Մյուսներն այնտեղ շնորհեցին ու լցրեցին հացով, մտով պարկը նրա,
Եվ Ողիսեսն, ողորմությունն այդ ստացած, ուզեց գնալ դեսպի շենքը,
Որ շուտափույթ օգտագործի տուրքն, ընծաներն աքեացոց,
Բայց կանգ առնավ Անտիոնոսի մոտ և նրան այս խոսքն ասաց.
«Տո՛ւր նաև դու, բարեկամս, կարծում եմ՝ դու աքեյանց մեջ

վատթա՛րր չես,

Այլ լավագույնն, ու փառավոր թագավորի ես դու նման,
Ուստի և դու, ավելի շուտ, քան մյուսները, պիտ շնորհես մի վիշուր հաց,

420 Իսկ ես անջուշտ քեզ կսկսեմ փառաբանե՛լ երկրում անեզր և ամենուր:
Երբեմն և ես մահկանացու մարդկանց մեջ տուն մի ունե՛ի գեղեցկաշուն,
Հարուստ ու լի և երջանիկ, և ես հաճախ տալիս էի ողորմություն
Միշտ այսպիսի շրջիկներին, ով որ լինե՛ր, ինչ կարիքով էլ ինձ դիմե՛ր:
Ես էլ, հարկավ, ունե՛ի բյուր ժիր ծառաներ և ա՛յն ամենը գերազանց,
Որով մարդիկ ապրում են ճոխ և կոչվում են հարստությամբ երանելի:
Ջևար սակայն, Կրոնոսյանն, ինձ կործանեց, քանզի ինքն է ամենագոր,
Եվ ինձ դրդեց, որ գող, շրջիկ մարդկանց հետ ես ճանապարհուլեմ,
Գնամ, հասնեմ ես Եգիպտոս, որպեսզի անդ ես կործանվեմ:
Անդ կանգ առանք մենք նավերով, Եգիպտոսի հորդ հոսանքի

բերանի մոտ:

430 Այնտեղ իսկույն պատվիրեցի ես սիրելի համհարզներին՝
Մնալ կողքին մեր նավերի և անվրդով ու բարեհույս հսկել դրանք,
Իսկ մյուսներին հորդորեցի՝ բարձր տեղից շուրջը դիտել, հետախուզել,
Մինչդեռ նրանք, ամբարտաւան, խիզախությամբ ոգեշնչված,
Հարձակվեցին, ավերեցին եգիպտացոց դաշտն ու արոտը պերճագույն
Ու փախըրո՛ին նրանց կանանց և անպաշտպան մանուկներին
Եվ իրենց էլ՝ տղամարդկանց, կոտորեցին: Բարձրացավ ճի՛շ

և աղաղա՛կ,

Որը գնաց, քաղաք հասավ: Քաղաքացիք, այդ լսելով, առավոտյան,
Արշալույսին, դուրս վազեցին: Դաշտում գնգաց սուր պղինձը հեծյալների
Եվ հետիոտն անթիվ մարդկանց: Սակայն Ջևար շանթագավարն՝

ընկերներին

440 Մատնեց ահեղ ու խայտառակ խուճապի, չը կարողացավ թշնամու դեմ
Կանգնել ոչ ոք: Որոտացին շուրջը աղետն, արհավիրքը,
Ծատ շատերը անդ մերոնցից սուր պղինձով կոտորվեցին,
Ծատերին էլ գերի տարան, որ աշխատեն ստրկաբար:
Արդ, հանդիպեց այնտեղ նժդեհ Դմետորը Խասոսյան, որ Կիպրոսի
Իշխանավոր տիրակալն էր: Ահա նրան ինձ հանձնեցին, և նա տարավ

Ինձ դեպ Կիպրոս: Այնտեղից եմ այժմ ես եկել՝ ժանտ աղետներ
կրելուց ետ»:
Նրան այնժամ Անտիոնոսը, գողգոռալով, իր խոսքն ասաց
ի պատասխան.
«Ո՞ր աստվածը այստեղ բերեց ժանտախտը այս, մեր խնջուքին
հանց պատուհաս,
Կորի՞ր, լպի՞րշ, այն կողմ կանգնիր, իմ սեղանից հետո՞ւ գնա,
Օ Թե ոչ՝ դաժա՞ն մի Եգիպտոս և կամ Կիպրո՞ս դու կտեսնես

այստեղ իսկույն.
Եվ որքա՞ն գարշ մուրիկ ես դու, խիստ անամոթ, ժանտ ու մախիգ.
Արդ, բոլորին ձանձրացրիր և բոլորին արդեն այցի դու գնացիր,
Ու սրանք դեռ անմտաբար տախի եմ քեզ, չեն արհուսում գույքն օտարի:
Հեշտ է, այո՛, լավության տեղ՝ գուր բաժանել ձեռքը ընկած
կալքն ուրիշի»:

Եվ Ողիսևսն ամենիմաց, ետ քաշվելով, նրան ասաց.
«Ավա՛ղ, բնավ կերպարանքիդ նման չէ քո դաժան հոգին.
Քո տանն անշուշտ նույնիսկ չնչին աղ չէիր տա դու աղքատին,
Երբ, ուրիշի ճոխ սեղանին այսպես բազմած, չկամեցար
Գեթ մի փշուր հաց գցել ինձ, մինչ ամեն ինչ աստ կա աստ
և լիովի՞»:

) Ասաց այդպես, և գայրացավ Անտիոնոսը սրտով սաստիկ.
Նա ինեթ նայեց իսկույն նրան և թևավոր այս խոսքն ասաց.
«Հիմա՛ արդեն, կարծում եմ ես, դու այս տնից ետ չես գնա ողջ և առողջ,
Քանի որ ինձ, դարովելով, վիրավորիչ խոսք ասացիր»:
Այդ ասելով՝ Ողիսևսի վրա նետեց աթոռակն իր
Եվ աջ ուսին նրա զարկեց, թիկունքից վեր, բայց դիմացավ
նա հանց մի ժայռ՝
Պի՛նդ, անդեղև տեղն իր կանգնած. չսասանեց նրան հարվածն
Անտիոնոսի:

Նա գլուխն իր շարժեց անխոս և մտածեց ժանտ վրեժի մասին միայն,
Ապա կրկին դարձավ, գնաց դեպի շենքը, նստեց այնտեղ.
Լիքը պարկը դրեց կողքին և խոսք ուղղեց խոսնայրներին.
) «Արդ, ի՞նձ լսեք, մեծահոշակ, վե՞հ թագուհու դուք խոսնայրներ,
Ես ձեզ կասեմ, ինչ որ սիրտն է իմ կրծքի տակ ներշնչում ինձ:
Հոգին բնավ չի վշտանա և արհուսանք նա չի գգս,
Երբ որ մարդուն հարվածում են մարտակովում՝ իր գույքերը
պաշտարանելիս,

Հանուն ձերմակ ոչխարների կամ կորեղջյուր իր եզների:
Մինչդեռ զարկեց ինձ Անտիոնոսն հանուն թշվա՞ռ և նզովչալ որովայնի,
Որը մարդկանց միշտ բերում է բյուր-բյուրավոր վիշտ ու փորձանք,

Բայց եթե կա՞ն նաև մուրիկ մարդկանց համար Էրիմիսներ
ու աստվածներ,
Թող մահ-օրհասն Անտիոնոսին շուտո՞ւլ հասնի, նախքան նրա
ամուսնանալն»:

Սյնժամ նրան կրկին ասաց Եվափթածին Անտիոնոսը.

480 «Տեղդ նստիր ու կեր հանգիստ, օտարական, կամ դուրս կորիր
շուտ այստեղից,
Թե ոչ՝ ծառայք, ամբարտավան խոսքիդ համար, տնից քեզ
դուրս կշարտեն
Եվ քա՛րշ կտան՝ ձեռքից, ոտքից քեզ բռնելով, և ողջ մարմնով
կջախջախվե՛ա»:

Ասաց այդպես, բայց մյուս բոլոր ամբարտավան սեղեխները
խիստ զայրացան.

Այսպես էին խոսում ոմանք երիտասարդ խոսնայրներից.

«Հարվածելով թշվառագույն այս շրջիկին՝ վատ վարվեցիր, Անտիոնոս,
Կկործանվե՛ս, թե սա մեկն է աստվածներից երկնաբնակ,
Քանզի հաճախ անմահները, նմանվելով շրջիկներին օտարազգի,
Ծեր կամ ջահել մարդու տեսքով ման են գալիս քաղաքներում,
Որ իմանան, թե մարդկանցից ո՞ւլ է նպերտ, ո՞ւլ է խոհեմ, բարեհոգի»:

490 Այդպես էին խոսում բոլոր սեղեխները, բայց Անտիոնոսն անտեսեց այդ,
Մինչ մեծ վիշտն էր կրծում սիրտը Տելեմաքի՝ իր հոր ստացած

զարկի համար,
Բայց չթափեց գետնի վրա նա իր աչքից արտասուքի ոչ մի կաթիլ,
Այլ գլուխն իր անխոս շարժեց՝ մտածելով ժանտ վրեժի մասին միայն:
Երբ որ լսեց խոհեմամիտ Պենելոպեն, որ ծեծված է իր հարկի տակ
Հյուր եկվորն այդ օտարական, բացականչեց և խոսք ասաց ծառաներին.
«Ա՛խ, երանի՜ հենց քեզ այդպես զարկեր հզոր Ապոլլոնը

աղեղնափառ»:

Նրան իսկույն ի պատասխան իր խոսքն ասաց կին-տնօրեն Եվրիմոուկն.
«Եթե՛ մեզնից կախված լիներ կատարումը մեր փափագի կամ անևճքի,
Ապա ոչ ոք էլ սրանցից չէր ապրի մինչ Արշալույսը ոսկեաթոռ»:

500 Եվ յարբանեց ու խոսք ասաց նրան ճորից խոհեմամիտ Պենելոպեն.

«Իվարիկ, դրանք բոլորեքյան ատելի են և ոճրագործ ու դավադիր,
Եվ մանավանդ՝ Անտիոնոսն է չարադաժան, ինչպես սև մահն
անագործույն:

Չարաբախտ ու հեզ մի մուրիկ՝ նա շրջում է այժմ ամենուր ու տնից տուն
Ել, ստիպված իր կարիքից, աղերսում է մարդկանց մեջ նա

ողորմություն:

Ինչորն այստեղ շնորհել են մի-մի պատառ և լի լցրել են պարկը իր,

Իսկ դա աթոռն է շարտել և գոր զարկել նրա ուսին աջակողմյան»:

Այդպես խոսում էր նա, նստած իր սենյակում, ստորուկ կանգնեց
հետ միասին,
Իսկ Ռդիսեսն աստվածազարմ վայելում էր իր հավաքած

նստեսուն այնտեղ:
Այնժամ կանչեց Պենելոպեան խոզարածին աստվածային և այս ասաց.
510 «Գնա շուտով, ո՛վ Եվմենու աստվածային, և պատվիրիր այն շրջիկին
օտարական՝

Թող գա ինձ մոտ, որ նրա հետ ես աստ խոսեմ, հարցմունք անեմ.
Գուցե իրոք լսել է նա բազմահմուտ Ռդիսեսի մասին մի բան
Կամ տեսել է գուցե աչքով, քանզի կարծես բազմաթափառ
մի մարդ է դա»:

Եվ դու այնժամ, խոզարածդ, ո՛վ Եվմենու, խոսք խոսեցիր
ի պատասխան.

«Ո՛հ, թագուհիս, եթե, իրավ, անդ լռեին արեացիք,
Եվ պատմությունն իր նա պատմեր, մեծ հիացմունք պիտի ազդեր
նա քո սրտին.

Երեք գիշեր ինձ մոտ էր նա, և երեք օր իմ խրճիթում ես պահեցի,
Քանզի, նավից փախուստ տալով, ինձ մոտ եկավ նա նախապես,
Բայց չավարտեց նա իր կրած աղետների պատմությունը:

520 Ինչպես հաճախ աստվածային, ոգևորված երգիչի երգն է լսում մարդ,
Որ հնչում է մարդկանց սրտին երգն ու նվազը մեծաքանակ,
Եվ լսում են նրան անվերջ, վախենալով, որ չընդհատի երգն
իր հանկարծ,

Այդպես էլ սա, տանն իմ բազմած, խոր հիացմունք պատճառեց ինձ:
Արդ նա հայտնեց, որ իբրև թե իր հայրական հյուրն է եղել Ռդիսեսը,
Իսկ ինքն, իրավ, բնակիչ է Կրետե կղզու, որտեղ ապրում էր Միմոսը:
Այնտեղից է նա դուրս եկել, այստեղ հասել՝ կրելով քշոր աղետ ու ցավ,
Եվ պնդում է, համոզելով, որ լսել է Ռդիսեսի մասին ճուշակապես,
Իբրև թե նա կենդանի է, թեապրոտացոց քերթի երկրում է մերձակա
Եվ գալիս է ու բերում է նա բազմաքյուր գանձ և գույքեր շեպի
իր տունն»:

530 Նրան իսկույն իր խոսքն ասաց Պենելոպեան խոհեմամիտ.
«Գնա՛, կանչի՛ր, որ ինքն անձամբ ինձ դեմ առ դեմ այդ պատմելու
շո՛ւտ այստեղ գա,
Իսկ խոսնայրներն այնտեղ, դռան ետև, նստած և կամ տան մեջ
թող դեռ հրճվեն,

Քանզի նրանց հոգին միայն զվարճանքի է ընդունակ,
Մինչ գույքն իրենց, հացն ու գինին քաղցրանուշիկ գտնվում են
իրենց տան մեջ՝

Անմատչելի և անվնաս, իսկ տնեցիք վայելում են դրանք չափով:

Սակայն այստեղ, իմ տունը միշտ նրանք գալիս են անդադար
ու ամեն օր,

Փողոտում են անվերջ եզներ ու ոչխարներ, նաև այծերը պարարուն,
Խնջույքներ են աստ կատարում, քաղցր ու փայլուն գինին ըմպում
իւնելացնոր:

Եվ ամեն ինչ փչանում է, և ամեն բան լափլփո՞ւմ են այժմ անխնա.

540 Չկա տերը՝ Ռդիսևսը, որ դուրս վաճի նա իր տնից ժանտախտը այդ:
Ա՛խ, եթե այժմ գար Ռդիսևսն, վերադառնար նա իր երկիրը հայրենի,
Իր որդու հետ նա միասին այդ մարդկանցից կառնե՞ր վրեժն
այս բռնության»:

Ասաց այդպես, և այդ պահին Տելեմաքոսը բարձրաձայն անդ
փորձուաց,

Եվ տունն ամբողջ թունդ որոտաց: Իսկույն նեթ Պենելոպեան
ուրախ ժպտաց,

Ապա դիմեց նա Եվմենու խոզարածին և խոսքն ասաց այս թեևավոր.

«Գնա՛ շուտով, ո՛վ Եվմենու, կանչիր, թող գա շրջիկը այն օտարական.
Տես, փորձուաց արդեն որդիս, որպես նշան՝ թե ճշմարիտ էր խոսքը իմ,
Եվ անկասկած գլուխ կգա մահ-տարածամն այս անիրավ սեղեխների,
Ու նրանցից այնժամ ոչ ոք չի խուսափի օրհասից իր չարաբաստիկ:

550 Քեզ ես կասեմ և այլ մի բան, և քո սրտում պահիր դու այն.
Եթե իրավ ես իմանամ, որ ճշմարիտն է ինձ պատմում այդ
շրջիկն իրոք,

Կհագցնեմ նրան բանկոն և պատմունճան, հագուստեղեն մի պերճափայլ:
Ասաց այդպես, և խոզարածն, այդ լսելով, շուտ դուրս եկավ,
զնաց իսկույն

Ու, կանգնելով անդ, առընթեր, խոսքերն ասաց այս թեևավոր.

«Օտարական դու հայր շրջիկ, կանչում է քեզ խոհեմամիտ Պենելոպեան՝
Տելեմաքի մայրը վսեմ. նրա սիրտը այժմ փափագում է, ապաքեն,
Իր ամուսնու մասին հարցնել, թեպետ խորունկ վշտացած է նա
դառնադան:

Իսկ երբ որ նա ճիշտ իմանա, որ դու նրան ճշմարիտն ես պատմում
իրոք,

Բանկոն, լողիկ կհագցնի, որոնց կարիքն զգում ես դու ամենից շա՛տ,

560 Սակայն հացը կհայթայթես դու մարդկանց մեջ, հանց մուրացկան,
Եվ ամեն մարդ, որքան ինքը այդ ցանկանա, մի բան կտա
ու չի մերժի»:

Պատասխանեց այնժամ նրան բազմաչարչար Ռդիսևսը աստվածային.

«Ո՛վ Եվմենու, պատրաստ եմ ես ճշմարիտը և ամեն բան պատմել նրան,
Իկարիոսի խոհեմամիտ Պենելոպե վեհ դատրիկին, քանզի գիտեմ
Հաստատապես նրա մասին, տանջանքն ու վիշտը կրել ենք մենք
միասին»:

Սակայն աստիկ երկյուղած եմ, վախենում եմ նրա դաժան /

խոսակցներից,

Որոնց ահեղ մղեգնությունը հասել է միևնույն երկիրը երկաթակերտ:

Զէ՛ որ հենց նոր քաջն այդ անգուսպ ինձ, այս տան մեջ մեղմ քայլելիս,

Երբ ոչ ոքի ոչ մի վատ բան չէի արել, հարված հասցրեց

խիստ ցավալի,

170 Եվ ինձ ոչ ոք չպաշտպանեց, ոչ Տելեմաքն, ոչ մեկնումենկն ուրիշներից,

Ուստի հիմա դու համոզիր, որ իր տանը Պենելոպեան դեռ սպասի,

Թեպետ և խիստ փափագում է, միևնույն արևը մայր մտնի:

Այն ժամանակ իր ամուսնու վերադարձի մասին թող ինձ հարցում անի,

Բայց նստեցնի կրակի մոտ, քանզի հագուստն է իմ վատթար:

Այդ նաև դու շատ լավ գիտես, որովհետև քեզ մոտ եկա ես նախապես:

Ասաց այդպես, այդ լսելով՝ խոզարածը վերադարձավ,

Միևնույն նրան, երբ շեմքը դեռ նա չէր անցել, Պենելոպեան

հարցրեց իսկույն.

«Ինչո՞ւ չեկավ, ո՞վ Եվմենու, որտե՞ղ է նա, գուցե մերժում է շրջիկն ինձ,

Գուցե իրոք վախենում է մեկնումենկից, կամ գուցե նա, իբր անծանոթ,

80 Ամաչում է անցնել տան մեջ, միևնույն վատ է, երբ որ մուրիկն է

ամաչկոտ»:

Ո՞վ Եվմենու դու խոզարած, այնժամ նրան այս ասացիր ի պատասխան.

«Նա խելացի խոսք ինձ ասաց, և նրա տեղ մեկ ուրիշը նույնը կասեր.

Խույս է տալիս նա դժնաբարք, ամբարտավան սեղեխներից

Ու խնդրում է, որ սպասես, միևնույն արևը մայր մտնի:

Եվ քեզ համար էլ, թագուհիս, շատ ավելի լավ կլինի,

Եթե մենակ շրջիկի հետ խոսքդ խոսես, նրան լսես»:

Նրան կրկին իր խոսքն ասաց Պենելոպեան խոհեմամբ.

«Այդ, սխալ չի մտածում շրջիկը այդ, ով որ էլ նա իրոք լինի,

Մինչ մարդկանց մեջ մահկանացու մեկը չկա, որ նմանի այդ անօրեն,

90 Ամբարտավան սեղեխներին, որ չափազանց ոճրագործ են և դավադիր»:

Ասաց այդպես, իսկ խոզարածն աստվածային արագապես,

Երբ ամեն բան պատմեց նրան, գնաց, խառնվեց խոսակցների

խումն ամբոխին:

Անդ, գլուխն իր Տելեմաքի կողմը թեքած, որ ուրիշներն այդ չլսեն,

Նրան այսպես նա բարբառեց ու թեկավոր այս խոսքն ասաց.

«Ո՞հ, սիրելիս, ես գնում եմ, որ պահպանեմ խոզերն այնտեղ,

Նաև գույքը մեր երկուսիս, իսկ դու եղիր ամեն բանին աստ հոգառուս:

Զգո՛ւյշ եղիր, քեզ լա՛վ պահիր, որ չտուժես, քանզի այստեղ աքեացիք

Մտածում են և հորինում շատ դավանքներ, անօրեն գործ ու ոճիրներ,

Թող կործանի Զևսը նրանց, նախքան նրանք ժառու աղետներ

մեզ պատճառեն:

Յ00 Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Հենց այդպես էլ պետք է լինի, բայց դու ընթրի՛ր և ընթրիքից

հետո գնա,

Իսկ առավոտը, շուտափույթ, դու պետք է գաս և սրբազան զոհեր բերես,

Մինչ այլ գործերը այստեղի կհոգանք ես և աստվածները երկնային»:

Ասաց այդպես, և խոզարածն իսկույն բազմեց ողորկագույն անդ

բազմոցին,

Ապա կերավ ու լիառատ կերույթումով հագուրդ տվեց նա իր սրտին

Ու վեր կացավ, դեպի խոզերն հապճեպ գնաց՝ անդ թողնելով

լայն բակն ու տունն՝

Լցված բազում խնջույք անող, անվերջ հրճվող մարդկանցով ցոփ

ու շամբշագույն,

Որ թնդում էր նվազ ու պար մինչև մթին, ուշ երեկո:

Երգ տառնութերորդ

ՈՂԻՍԵՎՍԻ ԵՎ ԻՐՈՍԻ ԲՈՒՆՑՔԱՄԱՐՏԸ

- Այնժամ եկավ համագգային մտրացկանը, որը՝ մուրում էր մշտապես
Քաղաքի մեջ Իթակեի: Հոչակված էր նա իր անկուշտ որովայնով,
Անվերջ ուտում ու խմում էր, հանց որկրամոլ, և նա չուներ ուժ ու կորով,
Բայց տեսք ուներ աչքի ընկնող, մեծամարմին և հաղթանդամ:
Արևեսու էր իր անունը, գերամեծար մայրը այդպես կոչեց նրան
Ծնված պահին, սակայն Իրոս էին կանչում պատանիներն առհասարակ:
Գործ էր անում նա բանբերի՝ կատարելով պատվերները շատ շատերի:
Այնտեղ եկավ նա, ահա, ու Ռոխնաին արտաքսում էր յուր իսկ տնից:
Արդ, կշտամբեց նրան նա խիստ ու թևավոր այս խոսքն ասաց.
10 «Ծերո՛ւկ, կորի՛ր դու այստեղից, որ քարշ չտան քեզ՝ բռնելով
քո ոտքերից.
Մտակո՛ւյր ես, չե՛ս նկատում, տե՛ս, աչքով եմ արդեն անում
բոլորը ինձ,
Որ քարշ տալով դուրս գցեմ քեզ, ամաչում եմ ես այդ անել:
Վեր կաց, կորի՛ր, որ աստ մեր մեջ գուր չծագի կռիվ ու կազ»:
Խեթ նայելով՝ նրան իսկույն իր խոսքն ասաց Ռոխնաը ամենհմաց.
«Բարեկա՛նս, քեզ վատ մի բան ես չեմ արել կամ վատ մի խոսք
չեմ ասել քեզ.
Չեմ նախանձում ես քեզ բնավ, մույր հավաքիր, թեկուզ անբավ,
Մինչդեռ այստեղ, այս շենքի մոտ, երկուսովս էլ տեղավորվել
կարող եմք մենք:
Կարիք չկա ուրիշներին նախանձելու, և դո՛ւ, կարծեմ, ինչպես և ես,
Մտրացկան ես. հարստության բախտն աստվածներն են լուկ տալիս:
20 Ջուր ես լեզվիդ դու գո՛ն տալիս, կովի՛ կանչում. քեզն իմ իզուր
մի՛ բորբոքիր,
Թե ոչ՝ արյամբ, թեպես ծեր եմ, կը ոռոգեմ շրթունքներիդ
ու կուրծքդ լայն,
Եվ ես եզուց այս շենքի մոտ ինձ ապահով, հանգիստ կզգամ,

Իսկ դու, կարծեմ, Լաերտածին Ռիսուսի տանը, այստեղ,
Չես հանդգնի այլևս լինել ու երևալ մի անգամ էլ»:
Այնժամ իսկույն Իրոս մուրիկը, զայրացած, պատասխանեց

և խոսք ասաց.
«Ավա՛ղ, տեսե՛ք, որքա՛ն կտրուկ այստեղ հաշում, քարբաշում է
որկրամովն այս,
Մի բորբոքված պատավի պես, բայց սպասի՛ր, զայրույթ ու քե՛ն
ցույց կտամ քեզ,
Տե՛ս, կզարկեմ զույգ բռունցքով և կջարդեմ ատամների քերանիդ մեջ
Ու կթափեմ գետնի վրա, ինչպես ջարդում են յատամներն արտն
աղարտող մի լիք խոզի:

30 Դե՛ն շո՛ւտ, ծերուկ, գոտեպնդվի՛ր, որ բոլորը մեր մենամարտն
այստեղ տեսնեն,
Թե ինչպե՛ս դու պիտի կովես քեզնից ջահել մի մարդու հետ»:

Այդպես, հղկված այն շեմքի մոտ ու քարձրակերտ դռան առաջ,
Գծովում էին նրանք հուժկու և կատաղի ու իրար հետ վիճում սաստիկ,
Մինչ կորովի Անտինոոսի զորությունը անտես չարեց հանգամանքն այդ.
Որախացավ նա չափազանց և փութապես այսպես ասաց խոսնայրներին.
«Սիրելիներ՛ր, առաջ երբե՛ք չէր պատահել մի այսպիսի գործ

բացանայտ,
Նայե՛ք, տեսե՛ք, թե որպիսի՛ զվարճանք են աստվածները առաքել մեզ.
Ահա գծովում և կովում են իրարու հետ օտարականն ու Իրոսը.
Լավ ծեծկոտոց պիտի տեսնենք: Եկե՛ք դրանց այստեղ մի լավ
մենք գրգռենք»:

40 Ասաց այդպես, և վեր կացան բոլորեքյան ու անհապաղ
Հավաքվեցին շուրջը կովող ցնցոտավոր մուրիկների:
Այն ժամանակ նրանց դիմեց և խոսք ասաց Անտինոոսը Եվսիթածին.
«Ակա՛նջ դրեք և լավ լսեք, ինչ որ կասեմ, ո՛վ խոսնայրներ հզորագոր.
Այժմ այժի փորոտիքը՝ արչունախառն ու ճարպապատ,
Մենք դրել ենք կրակի մեջ, որ մեզ հիմա սարքենք ընթրիք

փարթամաճոխ:
Արդ, սրանցից ով այժմ հաղթի և հանդես գա իբրև հզոր հաղթանակող,
Թող մոտենա և ընդերքից, որն ուզենա, վերցնի իրեն, հանց մրցանակ,
Այսուհետ էլ թող միշտ լինի նա մասնակից մեր խնջույքին,
իսկ մյուս անտուն
Մուրացկանին մենք թույլ չենք տա, որ այստեղ գա և աղերսի
ողորմություն»:

50 Ասաց այդպես, և խորհուրդն այդ նրանք բոլորն հավանեցին:

Մինչ Ռդիսեսն ամենհիմաց, իր նենգությունը թաքցնելով,
այս խոսքն ասաց-

«Ո՛հ, սիրելի մեծամեծներ, մի՞թե կարող է այս ջահել խիզախի հետ
Թշվառագույն և տարաբախտ, տանջված ծերուկ մարդը մրցել,
Բայց չարագործ որովայնն իմ ստիպում է հոժար լինել ծեծկոտուքի:
Սակայն հիմա գեթ երդվեցեք դուք երդումով ամենագոր,
Որ ձեզանից ոչ ոք, ձեռքով իր զորավոր, իբրև պաշտպան Իրոսին վես,
Ինձ անարդար չի հարվածի. առանց այդ էլ ինձ կհաղթի

ևս քաջարար»:

Այդպես ասաց, ու երդվեցին նրանք բոլորն, ինչպես որ ինքն
այդ պահանջեց:

Երբ որ նրանք անդ երդվեցին և երդումը կատարեցին արդարացի,
60 Հանդես եկավ գորությունը Տելեմաքի ու նրանց դեմ այսպես խոսեց.

«Եթե քո սիրտն և քո հոգին, օտարակա՛ն, քաջախիզախ դրդում են քեզ,
Կովի՞ր հուժկու և ոչ ոքից արեչանց մեջ մի՛ վախենար.

Ով ձեռք տա քեզ, աստ նրա դեմ կովով բոլո՛րը դուրս կը գան:
Հյուրընկալը ես եմ այստեղ, ու իմ խոսքին համաձայն են և փառահեղ:
Զույգ իշխաններն՝ Անտիհոռոսն ու Եվրամաքը, այդ հերոսները
իմաստուն»:

Ասաց այդպես, և բոլորը հավանեցին: Գոտեպնդիլեց Ռդիսեսը,
Նա իր մեջքին կապեց գոտին՝ ամրացնելով իր ցնցոտին
Եվ փութապես հայտնաբերեց իր ազդրերը հաղթ, գեղեցիկ,
Ուները լայն ու թիկնավետ, կուրծքը ուժեղ և բազուկները քաջամուր:

70 Աթենասը, մոտիկ կանգնած, բազմապատկեց շուքն ու շնորհքն
ազգասպետի,

Իսկ սեղեխներն ամբարտավան խիստ ապշեցին, գնալվեցին.
Տեսնելով այդ՝ ամեն մեկը այս խոսքն ասաց հարեանին իր մոտ նստած.
«Իրոսն իսկույն կկործանվի իր իսկ նյութած այս կովի մեջ.
Ցնցոտիի տակից ծերուկն որքա՛ն ամուր ազդրեր հանեց»:

Այդ ասացին, մինչ անհ ընկավ Իրոսի ջանն, և զարգանդը տիրեց սրտին,
Բայց բռնեցին ծառաները և ակամա, գոտին կապած մոտ քերեցին:

Սարսափած էր, դողդողում էր անհից նրա մարմինն ամբողջ,
Եվ Անտիհոռոսն անվամբ կոչեց ու կշտամբեց, այս խոսքն ասաց
գոռգոռալով.

«Լա՛վ է, եթե գետի՛ն մտնես կամ թե սատկես, ո՛վ սնապարծ
դու պրոտաքույծ.

80 Ո՛հ, գեթ բնավ չճնվեիր, երբ դողում ես դու անաբեկ ու վախենում ես,
անամոթ,

Զախորդությամբ խիստ վշտահար և ալևոր այս խեղճ մարդուց,
Բայց տե՛ս. ես քեզ մի խոսք կասեմ, և դա անշուշտ կկատարվի:

Եթե նա քեզ հաղթի հիմա և ավելի քաջ ու հզոր հանդիսանա,
Ես անհապաղ քեզ կզգեմ սև նավի մեջ և կողարկեմ դեպ Լավրոս,
Դեպ Էքետոս ժամու թագավորն, որը մարդկանց չար կործանիչն է:
սևալոր.

Քո ականջներն, այլև քիթդ կկտրատի նա անողոք, սուր պղինձով,
Իսկ ամոթանքդ կպոկի և այն հում-հում շներին կեր նա կնետի»:
Ասաց այդպես, Է՛լ ավելի ողջ մարմնով նա դադողաց:
Արդ, բերեցին նրան մեջտեղ, ու երկուսն էլ վեր բարձրացրին

ձեռքերն իրենց,

90 Եվ մտածեց այդ ժամանակ բազմաչարչար Ռդիսևը աստվածային.
Արդյո՞ք զարկել ու տապալել, որ նույնհետալն աստ իր հոգին

նա ավանդի,

Թե՞ թույլ զարկել և միմիայն գետնաթափալ փռել գետին»:

Ահավասիկ նրան, այդպես մտածելիս, շատ ավելի բարվար թվաց՝

Թեթև զարկել, որ իր մասին աքեացիք չհարուցեն զուր կամիածանք:

Երբ որ պատրաստ կանգնած էին, նախ Իրոսը զարկեց նրա այ ուսին,

Մինչ Ռդիսևն հուծկու զարկեց նրա վզին՝ ականջի տակ:

Խորտակվեցին ներքուստ ոսկորքն, և թերանից ժայթքեց իսկույն

կարմիր արյունն.

Նա բղավեց ու վաչր ընկավ անդ փոշու մեջ, ատամներն իր կրճտացին,

Իսկ ոտքերով հողը թակեց, և դյուցազուն խոսնայրները,

100 Ձեռքերը հաղթ վեր կարկառած, հրոհուացի՞ն և ծիծաղից

անդ թուլացան,

Իսկ Ռդիսևն, ոտքից բռնած, դռան մոտից քաշեց, տարավ բակի միջով

Եվ դուրս հանեց տան դարպասից ու անդ նրան հենեց բակի

ցանկապատին.

Արագապես վերցրեց, դրեց նա նրա ձեռքը գաղթազան,

Հետո դարձավ ու բարձրաձայն այս թևավոր խոսքերն ասաց.

«Դու այսուհետ նստիր այստեղ և շներին ու խոզերին վանիր միայն:

Արդ, լինելով ինքդ թշվառ, քեզ չհաշվես մուրիկ մարդկանց գլխին արքա,

Թե ոչ՝ գլխիդ ավելի մեծ փորձանք, աղետ թերևս գա»:

Այդպես ասաց, ուսին գցեց իսկույն իր պարկը գազրելի ու անվաչել,

Խիստ ծակոտկենն, որ կախված էր ծայրին ոլոր մի չվանի

110 Եվ շուտափույթ գնաց նստեց նորից շեմքին: Անդ ներս եկան

և սեղեխներն,

Որոնք նրան ուրախալի ողջունեցին, ապա այսպես բարբառեցին.

«Քե՛զ, ով եկվոր, թող տան Ջևսը և այլ անմահ աստվածները

երկնաքնակ

Այն, ինչ որ դու ամենից շատ կփափագես, ինչ քո սրտին

հաճո է միշտ:

Էլ այս անկուշտ որկրամուրը չի հանդգնի մեր քաղաքում շրջել անվերջ,

Սրան Էպիբոս կողարկենք, դեպ Էքետոս ժամու թագավորն,
Որը բոլոր մահկանացու մարդկանց համար չար կործանիչ է ահավոր»:
Այդպես նրանք անդ ասացին, ուրախացավ Ռոմիւսը աստվածային,
Մինչ Անտիոնոսն այնժամ դրեց նրա առաջ պիտոնդանքի մի մեծ բաժին՝
Արյունախառն ու ճարպապատ, իսկ Ամփիկոնը փոխապես

20 Պերն գամբյուղի միջից վերցրեց, նրան տվեց ամբողջապես
երկու հատ հաց
Ու, մեկնելով ոսկի բաժակը դենյի նա, ողջույնի խոսք բարձր ասաց.
«Ռոջոն՝ւն, հայրի՛կ օտարական, խնդա սրտանց, քեզ կցանկամ
երջանիկ կլանք,

Թեպետ և այժմ դու կրում ես բյուրաբազում վիշտ ու փորձանք»:
Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Ռոմիւսը ամենհիմաց.
«Ով Ամփիկոն, դու գերազանց ես ինձ թվում իմաստությամբ,
Ինչպես նաև քո հայրն էր միշտ՝ վեհ Նիսոսը Դուլիքիոնցի.
Լսել եմ ես նրա վսեմ փառքի մասին, հարուստ էր նա և բարեմիտ,
Ասում եմ՝ դու նրա որդին ես, հիրապի, և նման ես նրան իրոք,
Ուստի ահա դիմում եմ քեզ. ինձ լավ լսիր և մտածիր ինքդ քո մեջ:

30 Իրավ, բոլոր էակներից, որոնք շնչում և շարժվում են երկրի վրա,
Մարդն է միայն ամենից շատ ողորմելի՛, թշվառագո՛ւն,
Եվ բանի դեռ աստվածները շնորհում են նրան կորով, կլանք երջանիկ,
Չի մտածում նա, որ հետո կրելու է նաև տանջանք ու պատուհաս:
Իսկ երբ տալիս են աստվածներն արդեն փորձանք և աղետներ
չարաչառտիկ,

Այդ կրում է նա սկամա և փորձանքը չի հանդուրժում նա անվերջով:
Այո, այդ է սիրուն ու հոգին մահկանացու բոլոր մարդկանց,
Նրան այդպես է ստեղծել Հայրը մարդկանց, այլև անմահ աստվածների:
Երբեմն և ես մարդկության մեջ հարուստ էի ու երջանիկ.
Բայց իմ ուժով, այլև իմ հոր իշխանությամբ ես կուրացած,

140 Եղբայրներիս վրա վստան, շա՛տ շատ գործեր կատարեցի ես անօրեն:
Բայց չսխեռք է մարդը լինի կլանքում դաժան կամ ամբարիշտ
ու դժնարբարք,
Այլ պարգևներն, որ տալիս են աստվածները, պիտ վաչելի լուռ և հոժար,
Բայց ոչ այնպես, ինչպես ահա խոսնայրներն են աստ գավաղիի
և դժնդակ,

Որ անօրեն վատնում են այժմ գույքն ուրիշի, նրա կնոջը անարգում,
Այն դուրսագնի, որը, կարծեմ, հայրենիքից և մարդկանցից իր սիրելի
Հեռու այլևս չի մնա, այլ մոտ է նա և պիտի գա: Թող տա՛ աստված,
Որ դու շուտով քո տուն գնաս ու աստ նրան չհանդիպես,
Երբ ետ դառնա նա իր երկիրն հայրենավանդ և տունը գա
իր սիրատենչ,

Քանզի, գիտեմ, գործն այդ առանց հորդ արյունի չի վերջանա,

- 150 Երբ որ մաքրի իր հաշիվը խոսնայրների հետ նա այստեղ,
իր հարկի տակ»:
 Ասաց այդպես, հեղում արեց, ապա խմեց քաղցր գինին և այն մնորանուշ
 Եվ փուրթապես նա բաժակը վերադարձրեց, ձեռքը դրեց ազգալարի:
 Մինչ Ամփինոմն անցավ տան մեջ, սիրտն էր նրա սաստիկ տխուր
և չարագույժ.
 Նա գլխիկոր տատանվում էր, քանզի հոգով արդեն զգաց
գալիք աղետը ուհավոր,
 Բայց օրհասից խույս չտվեց. նրան արդեն կաշկանդել էր Աթենասը,
 Որ անխուսափ պիտ կործանվի նա հաղթ ձեռքով և նիզակով
Տևլեմաքի:
 Նա ետ եկավ, բազմեց ապա այն բազմոցին, որտեղից նա վեր էր կացել:
 Մինչ Աթենասն՝ աստվածուհին պայծառաչյա, այն ժամանակ
 Միտք անըջեցեց Իկարիոսի դստեր սրտին, խոհեմամիտ «Պենելոպին»
- 160 Գալ, երևալ խոսնայրներին, որ առավել անդ բորբոքվի սիրտը նրանց,
 Եվ որպեսզի իրեն հարգեն ու մեծարեն էլ ավելի ու գերազանց,
 Քան թե առաջ իր սիրելի ամուսինը և զավակն իր:
 Արդ, նա ծպտաց անմտաբար և շուտափույթ այս խոսքն ասաց.
 «Եվրինոմե, փափագում է սիրտս հիմա (այդ կարտոր առաջ չկար),
 Գնալ այնտեղ և երևալ սեղեխներին, թեպետ նրանց ատում եմ ես,
 Եվ իմ որդուն անդ խոսք ասել, որ սիրտանի նրան լինի և օգտակար:
 Թող մտերիմ ու շատ մոտիկ նա չդառնա խոսնայրներին ամբարտալան,
 Քանզի նրանք խոսում են լավ, բայց սրտի մեջ մտքեր ունեն չարադավ»:
 Պատասխանեց այնժամ նրան Եվրինոմե տանտիրոսին.
- 170 «Օրինավո՞ր խոսք ասացիր դու, իմ զավակ, ճիշտ ասացիր և համոզիչ.
 Գնա, ասա ասելիքդ անդ քո որդուն և մի ծածկիր քնավ ոչինչ,
 Բայց նախ պետք է դու լվանաս քո մարմինը և լավ օձես այտերը քո,
 Իսկ առանց աչդ դու չգնաս, քանզի՞ դեմքդ արտասուքով է ոռոգված.
 Լա՛վ չէ անվերջ լալ ու ջալել կակամալիք և անդադար
արցունք թափել:
 Իսկ քո որդուն այդ հասակում, որի համար անմահներին աղերսեցիր,
 Ահավասիկ տեսնում եմ ես՝ նա չափահաս է այժմ արդեն»:
 Նրան նորից իր խոսքն ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.
 «Եվրինոմե, դու ինձ այդպես մի համոզիր, շատ ես թեպետ
դու հոգատար,
 Որ մարմինն իմ ես լվանամ, այլև օձվեմ անուշաբույր.
- 180 Պերնությունն իմ կործանեցին աստվածները Օլիմպակյաց
 Այն օրվանից, երբ կորակոր նավի վրա նա լող տվեց ու հեռացավ:
 Բայց պատվիրիր, որ ինձ հետ գան Ավտոնոեն, Հիսյոդոսամիան,
 Իրպեսզի անդ ապարանքում իմ առջևում կամ իմ կողքին
կանգնած լինեն,

Քանզի ամոթ է ինձ համար. տղամարդկանց առաջ մենակ

դուրս չեմ գա նա»:

Ասաց այդպես, և դուրս գնաց պատավն իսկույն այդ սենյակից

իր թագուհու,

Որպեսզի շուտ հայտնի կանանց և հորդորի, որ գան հասցենայ:

Մինչդեռ այլ բան անդ մտածեց Աթենասը՝ աստվածուհին պաշտառաչյա.

Իկարիոսի աղջկա վրա նա քուն ցանեց մի քաղցրանուշ, և նա, թեթված

Իր մահիճին, քնեց հանկարծ, իսկ անդամներն անկողնու վեջ

ողջ թուլացան:

190 Այնժամ նրան գեղեցկափայլ, անմահական, պերճ պարզևներ

Անդ շնորհեց աստվածուհին հրաշալի, որ հիանալի աքեացիք.

Նախ նա նրա չքնաղ դեմքին քնեց վսեմ, նուրբ ամբոսփա,

Որով միայն օծվում է միշտ պերճապասկ Ասիրոդիտեն Կիթերուհի,

Երբ գնում է սիրահոծար նա վեհաշուք պարահանդեսն Քարիսների,

Ապա դարձրեց նրա կազմվածքն առույգ, լիքը, քաջահասակ և մեծաշուք.

Ճերմակագույն դարձրեց նրան, ուղիղ ինչպես փղոսկրը կոկ

ու ողորկված:

Երբ գործն այդպես անդ ավարտեց, անհետացավ աստվածուհին:

Այնժամ տնից աղմկալի եկան դեպի Պենելոպեն խոհեմամիտ՝

Նածիշտները լուսաթևիկ, մինչ քաղցրաբույր քունն հետացավ

անդ նրանից.

200 Ձեռքով սրբեց նա իր այտերն և խոսքն ասաց այս բարձրաձայն.

«Ո՛հ, ի՞նչ անուշ քուն էր գրկել ինձ, թշվառիս այս տարաբախտ.

Ա՛խ, երանի՛ ինձ այժմ ևեթ մի քաղցրալից մահ շնորհեր

սուրբ Արտեմիսն,

Որպեսզի ես կականալիր այս ջալանքով շխորտակեմ միշտ իմ հոգին՝

Կործանելով կյանքս ամբողջ, մեծափափագ կարոտելով իմ ամուսնուն,

Որն աքեչանց մեջ գերհոշակ էր քաջությամբ ամեն տեսակ

և իմաստուն»:

Այդ ասելով՝ շուտ դուրս եկավ նա վերնատան շուշողենի իր սենյակից,

Բայց ոչ մենակ, քանզի նրան հետևեցին երկու նածիշտ սպասուհի:

Դեպ խոսնալրները գնաց նա, կանանց հրաշք այդ դիցուհին:

Գնաց, կանգնեց դրանդու մոտ ամրակառույց տան դահլիճի՝

210 Այտերը լուր նուրբ շղարշի գեղեցկափայլ բողով ծածկած,

Եվ կանգնեցին նրան ընթեր չքնաղագեղ նածիշտները երկու կողմից:

Այդ տեսնելիս՝ նրանց ծնկները թուլացան, նրանք սրտով սքանչացան,

Եվ բողորն էլ խիստ ցանկացան՝ պառկել նրա մահիճի մեջ,

հսկեց կողակից:

Մինչ նա դիմեց և խոսք ասաց Տելեմաքին, սիրատենչիկ իր զավակին.

«Տելեմաքոս, բնավ չունես դու քո սրտում անդեղև ու խելացի միտք,

Իբրև մանուկ, դու առավել խոհում էիր, պատշաճորեն միշտ հոգատար:

Մինչդեռ հիմա մեծ ես արդեն և հասել ես պերճ հասակին քո չափահաս:
Եթե տեսնի օտար մի մարդ վայելչակազմ քո կերպարանքն

ու պերճությունն,

Անշուշտ կասի, որ զավակն ես դու երջանիկ, գերահոշակ մի դյուցազնի,
220 Աակայն չունես դու քո սրտում խորհուրդ արդար և ոչ էլ խելք

քաջահանճար:

Ի՞նչ անօրեն գործ է արված մեր տանն, այստեղ, մեր հարկի տակ,
Ինչպե՞ս է, որ թույլ ես տվել աստ անպատվել օտար մարդուն:
Եվ ի՞նչ, ասա. չէ՞ որ եթե եկվորը այդ, գտնվելով այստեղ, մեր տանն,
Այդպես կրի դարովանքը չար ու պատիք անպատվության,
Այդ կը բերի մարդկության մեջ քեզ քարվականք անոթալի

ու խայտառակ:»

Եվ Տելեմաքը խորիմաց պատասխանեց իր մորն իսկույն և այս առաջ.
«Մա՞յր իմ, բնավ չեմ վրդովվում ես քո արդար զայրույթի դեմ,
Բայց ես, իրավ, խոհուն եմ այժմ, հասկանում եմ լավն ու վատը
Եվ ամեն գործ, մինչդեռ առաջ մանուկ էի ես մի անփորձ:

230 Աակայն, հարկավ, դեռ չեմ կարող հմուտ լինել, ամեն գործում

ողջախարհուրդ,

Հավածում եմ ինձ ամենուստ շորջս պատած թշնամիները դժնաբարք,
Որոնք նյութում են դավանքներ, մեռակ եմ ես և անպաշտպան:

Արդ, վերջացավ մեծամարտը օտարական այն շրջիկի և Իրոսի,

Բայց ոչ կանքով խոսնայրների. հաղթանակեց շրջիկն եկվոր,

որ ուժեղ էր:

Ո՞հ, երանի՜, Ջև-զզոն հայր, դուք Աթենաս և Ապոլլոն,
Եվ սեղեխները մեր տան մեջ, թույլ ծնկներով և տապալված,
Ոմանք այստեղ, այս հարկի տակ, ոմանք էլ անդ, մեր բակի մեջ,
Ջախջախվելով այնպես՝ անվերջ օրորեին գլուխն իրենց,
Ինչպես հիմա Իրոսն այնտեղ, դարպասի տակ, մեր բակի մոտ:

240 Նստած է թույլ ու օլիփկոր, մի հարբեցող թշվառական մարդու նման

Եվ չի կարող ոտքի վրա կանգնել անգամ, որ գեթ իր տուն

վերադառնա

Կամ թե մի կերպ շարժվի, գնա, քանզի ջարդված են անդամներն

իր սիրելի:»

Այդպես անա իրարու ճես խոսում էին նրանք այնտեղ,
Մինչ եվրիմաքն այնժամ դիմեց և խոսք ասաց Պենելոպե վե՛ր թագուհուն.
«Ռո՞ւ, ով դատրիկ Իկարիոսի, Պենելոպե խոհեմամիտ, եթե իրոք,
Յատասական Արգոսի մեջ արեացիք քեզ տեսնեին ուղիղ այսպես,
Այս տունն այնժամ էլ առավել պիտ լցնեին բլուր հոմանի

և քաջ խոսնայր,

Պիտ հրճվեին անդուրներն, քանզի դու ես վե՛հն, գերազա՛նցը
կանանց մեջ՝
Թե՛ պերճությամբ, թե՛ կազմվածքով քո մեծաշուք և թե՛ խելքով
քաջահամանար»:

250 Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Պենելոպեան խոհեմամիտ.
«Եվրիմաքոս, իմ պերճությունն, իմ տեսքն ու շուքն, իմ արժանիքն
Անմահները կործանեցին, երբ դեպ Իլիոն արշավեցին արգիացիք,
Իսկ նրանց հետ զնաց նաև իմ ամուսին Ռոդիսուրը:
Ավա՛ղ, եթե նա ետ դառնար և իմ կյանքը պահպաներ հաղթ
ու հոգատար,
Փառքս ավելի մեծ կլիներ, և ամեն բան ավելի՛ լավ ու գեղեցիկ:
Այժմ ես անվերջ ցավի մեջ եմ, ինձ այսպիսի տանջանքի մեջ
զցեց աստված»:

Մինչ երբ որ նա, հեռանալիս, թողեց երկիրն իր հայրենի,
Բունեց, սեղմեց աջ ձեռքը իմ ու բարբառեց և խոսք ասաց.

«Ա՛յ կին, բնավ ես չեմ կարծում, որ Տրոյափյց ողջ ու առողջ և անվնաս

260 Իրոք ետ գամ բոլորեքյան աքեացիք՝ զեղասրունք,
Քանզի, ինչպես ճիշտ ասում են, հզորագոր մարտել գիտեն տրոյացիք,
Նիզակավոր մարդիկ են քաջ ու քաջավարժ նետաձիգներ՝
Արագավազ մծուզներով լավ արշավող: Նրանք կարող են հաջողակ՝
Հեշտ որոշել գորքի ուժով ամբոխների պատերազմի ելքն ահավոր,
Ուստի և այժմ ես չգիտեմ, արդյոք աստված թույլ կտա՝ ինձ
ետ դառնալ տուն,
Թե՛ պիտ կորչեմ ես Տրոյայում, իսկ դու այստեղ այս ամենը
լավ խնամիր,

Հիշի՛ր միայն իմ հորն ու մորն, մեր տանն, այստեղ, նրանց հոգա
և պահպանիր,
Ինչպես հիմա կամ թե նույնիսկ ավելի լավ, երբ ես քեզնից հեռու լինեմ:
Երբ որ որդին իմ մեծանա, և մեծի պես արդեն մորուք նա ունենա,

270 Դու կարող ես մարդու զնալ, ում ցանկանաս և հեռանալ իմ այս տնից»:
Այդպես խոսեց նա, մեկնելիս, և այժմ արդեն կատարվում է ամենը այդ:
Մոտալուտ է, կգա շուտով մութ գիշերը, կկատարվի
Անիծյալիս ամուսնությունն, որից Ջևսը խելեց, ավա՛ղ, երջանիկ օրն:
Կա նաև այլ մի դաժան վիշտ, որ մաշում է միշտ իմ հոգին.
Խոսնայրները մի ժամանակ բնավ այնպես չէին վարվում, ինչպես հիմա.
Ով իր համար չքնադագեղ և ազնվագույն կին ցանկանար
Կամ դստերը երեելի, հարուստ մարդու, խիստ մրցելով ուրիշի հետ՝
Նա քերում էր իր հետ եզներ և պարարուն հույր ոչխարներ, իրոն նվեր
Իր խնամու խրախճանքին, նա տալիս էր և ընծաներ պերճ ու վսեմ,

280 Եվ բնավին անպատիժ չէին կործանում ստագվածքը, գույքն ուրիշի»:

Այդպես ասաց, խորունկ խնդաց աստվածագարմ Ռդիսևր

բազմամասերը,
Ձի նրանցից նա նենգաբար, ճարտար խոսքով, հմայելով նրանց հոգին՝
Ընծանե՛ր էր միշտ ստանում, բայց որոճում էր իր սրտում

նա այլ մտքեր»:
Եվ թագուհուն այդ ժամանակ իր խոսքն ասաց Անտինոսը Եվպիթածին,
«Դու, ով դատրիկ Իկարիոսի, Պենելոպե խոհեմամիտ,
Ընդունիր քո նվերներն այժմ, որ արքայանք քեզ կը բերեն մեծափափազ
Անվայել է չընդունել այն ընծաները, որ տալիս են մարդիկ սրտանց,
Իսկ այստեղից այժմ այլ գործի, մեր տուն կամ այլ տեղ չենք գնա,
Մինչև չընտրես արքայանց մեջ քեզ ամուսին, ում գերազանց

դու համարուս»:
290 Այդպես ասաց Անտինոսը, և այդ խոսքերն հավանեցին բոլորն այնտեղ,
Ու ամեն մեկը անհապաղ բանքեր կանչեց, որ բերի նոր,

պերճ ընծաներ:
Բերեց բանքերն Անտինոսի գեղեցկափայլ, նկարագարդ ու երփներանգ
Մի քղամիդ, որի վրա կային ոսկի տասներկու շքեղ ճարմանդ,
Որ հեղուավում, կոճկվում էին կեռիկներով գեղեցկափայլ:
Այնուհետև բերեց բանքերն Եվրիմաքի քառամանյակ մի գեղեցիկ,
Ոսկեկառույց, դեղին սաթով ընդելուզված, արևի պես շողշողենմի:
Ջուլգ ծառաներն Եվրիդամի բերին, տվին երեք պալծառ օղեր ու գին՝
Հրաշակերտ, լուսանշույլ, եռականի չքնաղ հակիկն»:
Եվ Պոլիկտոր քաջի որդի Պիսանդրոսի բանքեր ծառան

300 Վզնոց բերեց պերճապաճույճ, հանց զարդարանք մի թանկարժեք,
Նաև շքեղ այլ ընծաներ անդ բերեցին մյուս արքայանք,
Բայց բարձրացավ դեպ վերնատուն Պենելոպեն՝ չքնաղ կինը,
Եվ նրա հետ հաժիշտները վերցրին, տարան նվերներն այդ շքեղաշուք:
Մինչ սկսեցին սեղեխները երգն ու պարերն հրապուրիչ, արտին հաճո:
Հրճվում էին նրանք այդպես՝ սպասելով, որ գա գիշերը մթնշաղ:
Այդպես անվերջ անդ հրճվելիս՝ վրա հասավ և գիշերը սև ու մթին,
Իսկույն նրանք պատրաստեցին գավթում երեք կրակարան լուսացալտ,
Որ լույս սփռեն ապարանքին, և շարեցին դրանց շուրջը
Վաղուց արդեն լավ չորացած, սուր պղնձով նոր կտրատված
վառելիք փայտ

310 Ու խցկեցին կրակի մեջ նաև կարոտ մարխ ու տաշեղ:
Ռդիսևսի ստրկուհիք այնտեղ հերթով հսկում էին այդ կրակին,
Եվ մոտեցավ այնժամ նրանց աստվածագարմ Ռդիսևսը ու խոսք ասաց.
«Ին՛ր, ստրուկներ Ռդիսևսի, բացակայող թագավորի,
Գեթ զնացելք գերաւեճար ձեր թագուհու սենյակն, այնտեղ,
Ի՞նչ ոլորեք աղեկատով, որ գեթ այդպես ձեր տիրուհին մխիթարվի,

Կամ վերնատանն, այնտեղ նստած, ձեռքով աշխույժ գզեք, սանրեք
բորդը պեւ-պեւ:
Իսկ կրակին եւ կհսկեմ՝ լույս սփռելով աստ ամենքին:
Եթե նույնիսկ այժմ ցանկանան սրանք մնալ մինչ Արշալույսը ոսկեգաւթ,
Հոգնածություն եւ չեմ գգա, քանզի չէ՞ որ բազմահամբեր
մի մարդ եմ ես»:

320 Ասաց այդպես, և նայեցին ստրուկները իրար դեմքի ու ժպտացին,
Սակայն նրան հայհոյական խոսքեր ասաց գեղեցկուհի Մելանթոն.
Դատրիկն էր դա Դովիոսի, որին սակայն խնամել էր Պենելոպեան,
Սնուցել էր, հանց իր որդուն, տվել զգեստներ, զարդարանքներ,
հաց և այնպես նա սրտագին չէր մտածում Պենելոպե տիկնոջ մասին,
Այլ սիրում էր Եվրիմաքին, նրա հետ էր սիրով կապված:
Ահավասիկ, Ողիսևսին նա նախատեց, հայհոյական խոսքեր ասաց.
«Խելակորո՞ւյս դու հեզ մուրիկ, գուցե կորցրել ես խելքդ դու.
Ինչո՞ւ, ասա, չես գնում դու գիշերելու դարբնոցում
Կամ չես գնում դեպի պանդոկ, այլ ձավրում ես այստեղ լկտի
ու բացքերան,

330 Հանդգնաբար, առանց վախի, խոսք եւ խոսում հավաքի մեջ
բյուր քաջերի:
Գուցե գինին խելքդ ցրեց, գուցե այդ է քո իսկական էությունը,
Եվ շնորհիվ դրան դու միշտ ունայնախոս բարբաջում ես
այդքան անփույթ:
Հպարտացել ես գուցե դու, որ հաղթեցիր այժմ Իրոսին աղբատ ու խեղճ,
Տե՛ս, որ քո դեմ աստ չկանգնի այժմ Իրոսից շատ ավելի հզոր մի քաջ,
Որն հաղթական իր ձեռքերով կջախջախի քո գլուխն այդ անբարեհաճ
Ու քեզ տնից դուրս կգցի, քեզ, թշվառիդ՝ արյունի մեջ խիստ
թաթախված»:

Խեթ՞ նայելով նրան իսկույն՝ իր խոսքն ասաց Ողիսևսը ամենհիմաց.
«Արդ, կգնամ և քո լուտանքն ես կհալտնեմ Տելեմաքին, վայրահաջ շուն,
Որ տեղնուտեղը քեզ գզի, պատառ-պատառ անի իսկույն»:
340 Այդպես ասաց և իր խոսքով ահաբեկեց բոլոր կանանց,
Եվ հեռացան նրանք տան մեջ, քանզի ահից նրանց ծնկները ծավկեցին:
Կարծում էին, որ մուրիկը պատմելու է այժմ ամեն ինչ ու ճշգրիտ,
Մինչ կանգնած էր կրակներին անդ առընթեր Ողիսևսը լուռ, աւերթիթ
Եվ հսկում էր հանդարտ վառվող շողշողենի այն լույսերին,
իսկ իր հոգին
Արկեռծվում էր այլ մտքով, որն անխուսափ պիտ կատարվեր:
Աթենասն էլ սեղեխներին անդ չզսպեց ամենևին
Եվ չընդհատեց լուտանքն ստոր, սրտակոտոր, որ ավելի խիստ բորբոքի
Վիշտն ու վրեժը սրտի մեջ Լաերտածին Ողիսևսի:

Այսպես ահա անդ բարբառեց և խոսք ասաց Պոլիբոսյան Եվրիմաքոսն՝
350 Ռդիսեսին խիստ ծաղրելով, ու հարուցեց հրոհրոտոցը ընկերների.

«Ի՞նձ լսեցեք, գերահռչակ վե՛հ թագուհու դուք խոսնայրներ,
Ահավասիկ, ձեզ խոսք կատեն, որ ներշնչում է ինձ սիրտս

իմ կրծքի տակ.

Աստվածների կամքով է լույ Ռդիսեսի տուն եկել այս մութացկանը,
Եվ լույսը այս, որ կա այստեղ, կրակներից չէ բնավի՛ն, այլ միմիայն
Նրա գլխից, կունդ ճակատից, քանզի վրան չկա նույնիսկ

մի հատ մազիկ»:

Ասաց այդպես և անհասկաղ խոսքը ուղղեց Ռդիսեսին քաղաքավեր.
«Օտարակա՛ն, եթե ինձ մոտ ես քեզ վերցնեմ, արդյոք կուզե՞ս

ծառայել ինձ.

Քեզ կատաքեն ես կալվածքիս ծայրամասերն և բավական

վարձ կտամ քեզ,

Կհավաքես անդ փշեմիք և կտնկես քարձրասաղարթ՝ այնտեղ ծառեր:

360 Ես այստեղից հաց ու ուտեստ կհասցնեմ քեզ հանապազ և անաղարտ,¹
Կհագցնեմ քեզ հագուստներ, կտամ նաև ոտքի համար ոտնամաններ:
Սակայն գուցե դու չե՞ս ուզում գործ կատարել, գնալ ազնիվ

աշխատանքի,

Այլ լավ գիտես վատ սրարքներ և ցանկանում ես դու անշուշտ

Մութալ, շրջել միշտ դոճեղոտ, որ կերակրեն քո որովայնը

. միշտ անկուշտ»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենիմաց.

«Եվրիմաքոս, եթե իրոք աշխատանքով մենք դիմե՛ինք մի մրցանքն,
Խոտ հնձե՛ինք գարնան պահին, երբ օրերն են դառնում արդեն

երկարատև,

Եվ ես ձեռքիս ունենայի գեղեցկակերտ, կոր գերանդի,

Նույնը և դու ունենայիր, ու լիճե՛ինք երկուսովս էլ անդ անոթի,

10 Մենք փորձե՛ինք խոտը հնձել առավոտից մինչ իրիկուն,

Եվ կամ եթե չորս օրավար մեծ արտի մեջ, ուր հլու է հողն արօրին,

Մեզ հանձնե՛ինք քշել եզներն ընտիր ու մեծ և շիկագեղ ու գերազանց,

Նույն գործությունն և նույն հասակը ունեցող, բայց կուշտ կերած,

Էարողությամբ իրենց ուժեղ, դեռ ուժասպառ բնավ չեղած,

Այնժամ անշուշտ կտեսնեիր, թե ինչպե՛ս եմ անվերջ ձեռքում

ես սկոռներ:

Կամ, վերջապես, եթե հիմա, այսօր ևեթ Կրոնոսյանը բորբոքեր

Ժամոտ պատերազմ, և ես իրոք ունենայի երկու միզակ ու լավ ասպար,

Յղմձակոտ նաև կորդակ, հարմարագույն գլխիս համար,

Այնժամ դու ինձ կտեսնեիր նախահարձակ շարքերի մեջ

քաջ մարտնիխ

10 Եվ ինձ բնավ չէիր կարող անկուշտ, ազամ փոքի համար դու պարսավել:

Մինչ նպե՛րտ ես դու չափազանց և չարանենգ հոգի ունես
 Եվ դու միայն նրա համար մեծագույն ես քեզ համարում ու կորովի,
 Որ միշտ այստեղ գտնվում ես հավաքի մեջ այս դժնաբարք,
 չնչին մարդկանց:
 Ա՛յս, եթե գար, վերադառնար հայրենավանդ իր երկիրը քաջ Ռդիսևան,
 Դռները այս այն ժամանակ, թեպետ և շատ լայնալիր են և ընդարձակ,
 Քեզ նեղ, անձուկ պիտ թվային, երբ փայտեիր դու խունապով,
 ահաբեկված»:
 Ասաց այդպես, խիստ կատաղեց Եվրիմաքոսն իր սրտի մեջ,
 Ուստի և նա, Ռդիսևսին խեթ նայելով, այս խոսքն ասաց իր թևավոր.
 «Ո՛հ, դու թշվա՛ռ, քեզ արժանի ժանտությունն իմ ես ցույց կտամ
 ա՛հա իսկույն»:

390 Հանդգնագո՛ւյն, որ քաջերիս հավաքի մեջ մրթմրթում ես
 այդպես դատարկ.
 Չե՛ս վախենում, գուցե գինի՞ն խելքդ ցրեց, կամ ա՛յլ է քո էությունը,
 Եվ շնորհիվ դրան դու այժմ վատաբերան բարբաջում ես փուշ
 և անփույթ:

Հպարտացել ես գուցե դու, որ հաղթեցիր այժմ Իրոսին այն մուրացկան»:
 Այդպես գոռաց նա բարձրաձայն և կատաղի վերցրեց, նետեց աթոռակը:
 Ռդիսևսը, վախենալով, իսկույն չոքեց դուլիքիոնցի Ամիինոմի
 Ծնկների մոտ: Ջարկվեց աթոռը աջ թևին գինեբաշխի,
 Գավն ահարկու, մեծ բոմբյունով, թնդաց, ընկավ իսկույն գետնին,
 Իսկ գինեբաշխն աղաղակեց և փռշու մեջ ցած գլորվեց բերանքսիվայր,
 Խոռվահույզ սեղեխները աղմրկեցին ապարանքում ստվերամած,
 400 Եվ ուսմք էլ, իրար դեմքի խիստ նայելով, այսպես էին խոսում այնտեղ.
 «Ո՛հ, երանի՛ թափառման մեջ, նախքան գալուստը իր այստեղ,
 Այս մուրացկանը կործանվեր, որ չհուզեր մի այսպիսի
 հուզմունք մեր մեջ:

Հանուն դժբախտ մի շրջիկի՝ լի գծտությամբ վիճում ենք մենք,
 ահավասիկ.
 Էլ ի՞նչ խնջույք, էլ ի՞նչ հաճույք սրտի համար, երբ հաղթում են
 ստոր մարդիկ»:
 Եվ բարբառեց այնժամ նրանց սուրբ զորությունը ազնվագույն
 Տելեմաքի.

«Բարեկամնե՛ր, մոլեգնում եք կատաղորեն և չեք թաքցնու՛մ
 դուք ազդեցիկ
 Ռժն ուտեստի կամ խմիչքի: Աստվածն է ձեզ խիստ գրգռում.
 Խնջույքն արդեն ավարտեցիք, ուստի հիմա տուն գնացեք քուն մտնելու
 Եվ կամ ինչպես ցանկանում եք. չեմ վնդդում ես ոչ ոքի»:

410 Այդպես ասաց, բոլորն իսկույն շրթունքների առամներով կրծոտեցին
 Եվ զարմացան, որ Տելեմաքն այդպես խոսեց քաջախիզախ ու խելացի»:

Մինչ 'Նիսոսի' Արեւոսւյան թագավորի փառավոր զարմն՝ Ամփինուր,
Այնժամ դիմեց խոսնայրներին և, ճանելով, այս խոսքն ասաց.
«Միրելինե՛ր, թող որ ոչ ոք, վիրավորված, չզայրանա ամենևին
Արդարացի և ճիշտ ասված խոսքի համար և թող ոչ ոք
Չհանդգնի ձեռք տալ այստեղ այս շրջիկին, ոչ էլ նույնիսկ

ստրուկներից

Մեկնումեկին, որ ապրում են ապարանքում աստվածագարմ Ողիսևսի,
Եվ թող հիմա գինեբաշխը այս բաժակները շոտափույթ գինով լցնի,
420 Որպեսզի մենք հեղում անենք և այնուհետ քուն մտնելու

մեր տուն գնանք:

Իսկ մտրիկին մենք կթողնենք Ողիսևսի տանը, կողքին Տելեմարի,
Քանզի չէ՛ որ նա .կել է նրա տունը և օթևանը սիրելի»:
Այդպես ասաց, և բոլորը ասված խոսքը հավանեցին:
Մինչդեռ իսկույն բանբեր հերոսն՝ Մուլիոսը դուլիքիոնցի,
Որ ծառան էր Ամփինումի, խսոճարանում խառնեց գինին
Եվ ժրածիո մատովակեց անդ բոլորին: Հեղում արին աստվածնեոին,
Ապա րրեմը՝ ճաշակեցին քաղցր գինին մեղրանուշիկ:
Երբ հեղունը կատարված էր, և խմեցին, որքե՛ սիրտն էր

փափագում այդ,

Ծուտ դուրս եկան ու գնացին քուն մտնելու, ամեն մեկը դեպի իր տուն:

Ե ր Գ ւ ա ս ն ի ն ն ե ր ո ր դ

ՈՂԻՍԵՎՍԻ ԵՎ ՊԵՆԵԼՈՊԵՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ.
ՈՏՆԱԼՎԱ

Անդ, մնալով տան մեջ մենակ, Ողիսևսը աստվածակերպ
Աթենասի հետ, մտահույզ, սեղեխների մահն էր հյուսում իր սրտի մեջ:
Եվ արդ, այնժամ Տելեմաքին փոթանակի իր խոսքն ասաց նա թևալոր.
«Անհրաժեշտ է, Տելեմաքոս, արեսական բոլոր գեները դուրս տանել:
Եթե հանկարծ խոսնայրները հարցմունք անեն քեզ այդ մասին,
Դու համոզիր նրանց մի կերպ, խոսքեր խոսիր քաղցր ու մեղմ,
Այսպես ասա. «Տարել, դրել եմ ծխից դուրս, զի այնպիսին չեն
այժմ դրանք,

Ինչպիսին որ Ողիսևսը թողեց Տրոյա հեռանալիս,
Այլ ժանգոտել են լիովին՝ գտնվելով կրակի մոտ, գոլորշու տակ:

10 Նամանավանդ, որ իմ սրտին այժմ ներշնչեց ինքը աստված,
որպեսզի ես
Զգույշ լինեմ, որ մի գուցե դուք, զինովցած, կազ ու կռիվ բորբոքեք աստ
Եվ արյունը թափեք միմյանց՝ զուր պղծելով խրախճանքը,
Այլն ձեր այս խնամությունն, քանզի երկսպան ինքն է իր կողմ
քաշում մարդուն»:

Ասաց այդպես, հնազանդվեց Տելեմաքոսն իր սիրելի հոր պատվերին,
Եվրիկիսա իր դայակին մոտ կանչելով՝ նրան այսպես նա խոսք ասաց.
«Մայրիկ, պահիր սեղյակի մեջ մեր այդ նաժիշտ բոլոր կանանց,
Մինչև որ ես անդ, վերնասումն տեղափոխեմ իմ հոր գեները
գեղապանձ,

Քանզի իմ հոր գնալուց ետ, տան մեջ անհոգ մրճոտել են դրանք ծխից:
Բսկ ես, իրավ, այն ժամանակ շատ փոքր էի, իբրև մանուկ,

20 Այժմ ուզում եմ դրանք պահել, որպեսզի զուր չծխտովեն կրակի մոտ»:
Պատասխանեց իսկույն նրան սիրած դայակ Եվրիկիսան.
«Ո՛հ, երանի՛ գոռնության հասնես, որդյակ, դու վերջապես
Եվ լինես քո տանն հոգատար, որ քո գույքը գեթ պահպանես:

Սակայն հիմա ո՞վ պիտի գա, որ լույս տա քեզ ցործիչ համար,
Քանի որ դու պատվիրում ես, որ դուրս չգամ ստրկահիք»:
Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տեղեմաքոսը խորհմույ.
«Արդ, այս եկվորն օտարական, բանջի բնավ չեմ հանդուրժի ես,
իսկապես,

Որ մեկն այստեղ իմ հացն ուտի, պարուսպ նստի, թեկուզ լինի
եկամ հետ լից»:

Ասաց այդպես նա բարձրաձայն և համոզեց նրան խոսքով.

30 Գնաց իսկույն դաշակն ավսարդ, փակեց դուռը գեղեցկաշենն նա սենյակի:
Ու վեր կացան փոթսանակի Ռոփսեսը և իր որդին մեծամոռյակ,
Վերցրին, տարան սաղավարտներն ու վահանները բոլորչի
Եվ սայրատուր նիզակները, իսկ առջևից անցավ Պալլաս Աթենասը,
Որը, բռնած ոսկի նրազը իր ձեռքին, լույս էր տալիս շքեղափայլ:
Մինչ Տեղեմաքոս փութապես իր հորն ասաց այդ ժամանակ.

«Հայր իմ, մի տե՛ս, հրաշք է սա, որ իմ աչքով տեսնում եմ ես.
Ապարանքի պատերն ամբողջ, կամարները շքեղազարդ,
Եղևակերտ պերճ պահանգներն և բարձրաբերճ պուները այս
Ծղոշողում եմ իմ աչքերին, կարծես սուզված եմ քոջավառ կրակի մեջ,

40 Անշուշտ այստեղ կա մեկնումեկն լայնատարած երկնքի տեր
աստվածներից»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Ռոփսեսը ամենհիմաց.
«Մո՛ւս կաց, լռիր և քո սրտում դու այդ պահիր, հարցեր մի՛ տա.
Այդպիսին է սովորույթը օլիմպակյաց աստվածների:
Իսկ դու հիմա գնա, պատկիր, որ քնես անդ, իսկ ես այստեղ
կմնամ դեռ,

Որպեսզի գեթ՝ նորից փորձեմ հոգին քո մոր և այլ բոլոր ստրուկների:
Կարծեմ հիմա ինձ մանրամասն հարցմունք կանի մայրդ վշտոտ»:
Ասաց այդպես, և սենյակից Տեղեմաքոսը դուրս եկավ
Ու նրազի շողյունի տակ գնաց դեպի իր ննջարանն,
Որ պառկում էր նաև սոսաջ, երբ իր աչքին իջնում էր քունը
բաղցրաբույր:

50 Եվ նա այդպես պսակեց այնտեղ՝ սպասելով Արշալույսին:

Տանը պնժամ մնաց միայն Ռոփսեսը աստվածալին՝
Սեղջյաների կործանումը հորինելով Աթենասի հետ միասին:
Այնժամ իջավ ննջարանից Պենելոպեան խոհեմամիտ,
Որ նման էր Արտեմիսին, այլև չքնաղ Ափրոդիտին ոսկեղնիկ:
Եվ դահլիճում, օջախի մոտ, ուր նստում էր նա մշտապես,
Իսկույն դրին մի պերճ բազմոց արծաթազարդ և փղոսկրով նրբադրվազ:
Ծիկնել էր այն Իկմալիոս մեծ վարպետը գերահռչակ և կցել էր
Ռոդի համար մի պատվանդան: Արդ, փռեցին դրա վրա մեծ օղևհին,

- Եվ բազմոցին նստեց ապա խոհեմամիտ Պենելոպեան:
- 60 Մինչ վերևից եկան իսկույն ստրկուհիք լուսաթևիկ,
Որոնք հապճեպ հավաքեցին հացը առատ, պերճ սեղաններն
ու գավաթներն,
Որոնցով անդ խմել էին մարդիկ նպերտ և չափազանց ամբարտալիան:
Օջախներից կրակն իսկույն դուրս թափեցին ու դարսեցին
Նոր դրանց մեջ փայտ լիովի, որ տաքանա և լույս լինի:
Մինչդեռ նորից լիրք Մելանթոն Ռիսուսին անարգեց ու աղաղակեց.
«Հէ՛ն, ծեր շրջիկ, օտարական, այստե՛ղ ես դեռ, գիշերն անգամ
Ձեռ հեռանում դու այս տնից և կանանց ես այստեղ նայում
դու հետախույզ:
Հայդա՛, կորի՛ր, թշվառական, բա՛վ է, որքան աստ լափելով
դու օգտվեցիր.
Կորի՛ր, թե ոչ՝ խանձողով այս կհարվածեմ, որ դու այդպես
դուրս շարտվես»:
- 70 Խեթ նայելով՝ նրան այնժամ իր խոսքն ասաց Ռիսուսը ամենիմաց.
«Ինչո՞ւ ես դու, չարագրոխ, ցատումնափի վարվում ինձ հետ,
Նրա՛ համար, որ մաքուր չեմ, որ հագուստն է իմ ցնցոտի,
զազիր ու վատ,
Որ մուրում եմ այս քաղաքում ես դռներդու: Բայց կարիքն է
ստիպում ինձ,
Եվ աշխարհն է լցված ամբողջ խեղճ մարդկանցով ինձ պես մուրիկ
և տարաբախտ.
Երբեմն և ես մարդկության մեջ տուն ունեի գեղեցկաշեն,
Հարուստ էի ու երջանիկ, և ես հաճախ ողորմություն էի տալիս
Այսպիսի խեղճ շրջիկներին, ով որ լինեք, ինչ կարիքով էլ ինձ մոտ գար:
Եվ ես այնժամ շատ ունեի լավ ստրուկներ և այն ամենը գերազանց,
Որով մարդիկ ապրում են ճոխ և գերապանծ են այդ փառքով
հարստության:
80 Ձևը ասկայն ոչնչացրեց ամենը այդ, քանզի այդպես էր կամքը յուր:
Եվ դու, ա՛յ կին, զգո՛ւշ եղիր, որ չզրկվե՛ս պաճուճանքից,
Որով դու այժմ գերազանցում ես մյուս կանանց սրտկուհի,
Կամ մի՛ գուցե տանտիրուհին այժմ քո վրա խիստ զայրանա
և պատժի քեզ:
Գուցե նույնիսկ Ռիսուսը վերադառնա, և դեռ հույս կա, որ նա կգա,
Իսկ եթե նա մահացել է արդեն վաղուց կամ կորած է անվերադարձ,
Այդուհանդերձ, ողորմությամբ Ապոլլոնի, կա Տելեմաքը՝ իր որդին,
Եվ նրանից ու սրատես նրա աչքից չար գործերը ստրուկ կանանց
Բնավ ծածուկ, գաղտ չեն մնա, քանզի արդեն անչափահաս
չէ նա հիմա»:

Ասաց այդպէս, և խոսքերն այդ լսեց հաճկարծ Պենելուպէն խոհեմամբ
90 Ու չարաչար նա կշտամբեց չար նածիշտին, անվամբ կոչեց
և խոսք ասաց.

«Ո՛հ, լրբենիդ հանդգնագուն, դո՛ւ անզգամ, անամոթ շուն,
Քո արարմունքն և վատ գործերն էս լավ գիտեմ, այդ ամենը
գլխիդ կգա.

Մինչ ամեն ինչ քաջատեղյակ դու գիտեիր, լսել էիր ինձնից անգամ,
Որ միտք ունեմ հարցմունք անել էս շրջիկին, որ իմ տանն է՝
Իմ ամուսին քաջի մասին, որի համար տանջվում եմ միշտ

ու չարաչար»:

Ասաց այդպէս, ասպա դիմեց Եվրիմոնէ տնօրենին և այլ ասաց.

«Եվրիմոնէ, մի բազմոց քեր, նրա վրա նաև փոիր դու օղենի,
Որ հյուր եկվորն վրան նստի և խոսք ասի ու ինձ պատմի,
Այլև լսի ասելիքն-իմ: Ես ուզում եմ հարցմո՛ւնք անել հիմա նրան»:

100 Ասաց այդպէս, հնազանդիւն տնօրենը, հապճեպ քերեց, դրեց այնտեղ
Պերն բազմոցը հղկված ու կոկ, մորթի փուեց, ինչպէս հարկն էր,
Նրա վրա բազմեց իսկույն բազմաչարչար Ռդիսուը աստվածասուն,
Եվ սկսեց խոսքն իր այնժամ Պենելուպէն խոհեմամբ.

«Եկվո՛ր շրջիկ, ահավասիկ հարց կտամ քեզ նախ և առաջ.
Ի՞նչ մարդ էս դու և ո՞ր ցեղից կամ որտե՞ղ եմ քո քաղաքն

ու ծնողներդ»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ռդիսուը ամենիմաց.

«Ա՛յ կին, իրավ մահկանացու մարդկանց մէջ այժմ, երկրի վրա
անծայրածիր,

էլ ոչ մի մարդ չի հանդգնի քեզ կշտամբել. փառքդ երկինք է
այժմ հասել,

Ինչպէս փառքդ գերահռչակ մի արքայի, որն իշխում է աստրծու պէս

110 Իր քաջարի ու բազմամարդ ազգի վրա արդարադատ ու ճշմարիտ,
Ու սև երկիրն իր ձեռքի տակ առատ ու լի քերում է միշտ ցորեն, գարի.
Ծանրաքեռնված են բլուր ծառեր պտուղներով փարթամ ու լի

և սկաղծուն,

Բազմաքեղունք են նախիրներն, հոտն ու խաշինքն, ծովը առատ

ձուկ է տալիս,

Եվ իր արդար իշխանությամբ ազգն է անում միշտ երջանիկ

ու բարգաւաճ:

Բայց բարութք է, որ ինձ այստեղ, քո հարկի տակ, այլ բան հարցնես

դու բարեման,

Սակայն ազգիս, հայրենիքիս մասին բնավ, աղաչում եմ,

հարց մի տուր ինձ,

Քանզի սիրտս լցնելու եմ վիշտն ու ցավը, եթե հիշեմ էս ամեն ինչ:

Եւ վատաբախտ մարդ եմ, իրավ, և կրել եմ բլուր տառապանք,

Եվ վաչել չէ տանն ուրիշի ջայլանք անել ու հեկեկալ արտոսրալիր:
120 Լա՛վ չէ, երբ մարդ, վշտերով լի, միշտ տոչորվում է շարունակ
և անընդհատ:
Թերևս այդպես էս հարուցեմ վրդովմունքը ստրուկների, նույնպես և քո.
Պիտի ասեն՝ լող եմ տալիս արցունքի մեջ, և գիճով է միտքս գերված»:
Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Պենելոպեյն խոհեմամիտ.
«Օտարական, իմ պերճությունն, իմ տեսքն ու շուքն և արժանիքն
Անմահները կործանեցին, երբ դեպ Իլիոն արշավեցին արգիացիք,
Իսկ նրանց հետ գնաց նաև իմ ամուսին Ոդիսևսը:
Ավա՛ղ, եթե նա ետ դառնար և իմ կյանքը պահպաներ հեշտ
ու հոգատար,
Փառքս ավելի մեծ կլիներ, և ամեն ինչ ավելի լավ ու գեղեցիկ:
Այժմ էս անվերջ ցալի մեջ եմ, ինձ այսպիսի տանջանքի մեջ

գցեց աստված:
130 Ինչքան որ կան իշխանագործ և մեծանուն դյուցազուններ կղզիներում՝
Դուլիքիոնում և Սամեում, Զաքիևթոսում անտառախիտ,
Իթակեում ապառաժոտ՝ խոսնայրներ են և իմ ձեռքն են խնդրում հիմա,
հայց հակառակ իմ ցանկության և կողոպտում ու վատնում են
գույքերը մեր:
Էլ էս բնավ հոգատար չեմ ոչ հյուրերի, ոչ աղերսող մարդկանց հանդեպ,
Ոչ էլ նույնիսկ ժողովրդյան գործ կատարող բանբերների:
Վշտահար եմ էս չափազանց, Ոդիսևսի ցալն է մաշում սիրտս անվերջ՝
Նրանք շտապ պահանջում են ամուսնություն, իսկ էս դիմում եմ
նենգանքի,

Եվ ինձ աստված նախ ներշնչեց մանածագործ ու մեծագույն
հաստոց սարքել
Մեր տանն, այստեղ և գործել պերճ, չքնադագեղ մի մեծ սավան՝
140 Անչափելի լայն ու երկար, ուստի նրանց էս դիմեցի և ասացի.
Երիտասարդ իմ խոսնայրներ, երբ մեռած է Ոդիսևսը աստվածազարմ,
Երբ աշխարհում նա էլ չկա, մի՛ շտապեք, հետաձգե՛ք մեր հարսանիքն,
Մինչև սավանն էս ավարտեմ, թող հյուսվածքը և թելերն իմ
գուր չկորչեն.
Պատանքն է դա հերոսասիրտ ծեր Լաերտի: Երբ նրան բախտը
դժընդակ,
Ծակատագիրն հանձնի մահվան հավերժավիշտ ժանտ վիճակին,
Պիտ ավարտեմ էս այդ գործը, որ ինձ կանայք արեացոց չկշտամբեն,
Թե պառկած է այդ ունևոր, հարուստ մարդը իր դագաղում,
բայց անպատանք:
Այնժամ այդպես էս ասացի, հնազանդվեց նրանց հոգին ամբարտախան,
Եվ սավանն այդ հաստոցի մոտ գործում էի միշտ ցերեկով,

150 Իսկ գիշերը հյուսվածքն ամբողջ քանդում էի՝ վառ ճրագը դեմս դրած:

Այդպես ուղիղ երեք տարի, համոզելով, խաբխբեցի եւ արեւանց,
Քայց երբ եկավ չորրորդ տարին, պտտվեցին ժամանակներն,
Անցան, կորան շատ ամիսներ, և սլացան բազմաբազում

շատ-շատ օրեր,

Իմ շնացած ու դավաճան ստրկուհիք, անկարեկից իմ վիճակին,
Գործն հայտնեցին, և, ներս գալով, խոսնայրները գաղտնի գործում

ինձ բռնեցին,

Ստիպեցին ու, հակառակ իմ ցանկության, ավարտեցի գործն ակամա:

Ես այդպիսով ո՛չ կարող եմ ամուսնության գործից մի կերպ

խույս տալ հիմա,

Ո՛չ էլ մի այլ հնարք գտնել: Ծնողներս հորդորում են ամուսնանալ,

Իսկ իմ որդին, երբ տեսնում է, որ իր գույքը վատնում, լափում են

անխնա,

- 160 Վրդովված է ցատումնայի: Նա կարող է տունն իր հիմա լավ խնամել,
Քանզի արդեն չնփահաս է, և տալիս է Ջևաը նրան փառք ու պատիվ,
Քայց դու հիմա քո ծագումը ճիշտ ինձ ասա. որտեղի՞ց ես

դու իսկապես,

Քանզի չէ՞ որ մի հին կաղնուց և կամ ժայռից դու չես ծնված»:

Պատասխանեց նրան այնժամ և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենիմաց.

«Ո՛հ, գերազնիվ դու թագուհիդ Լաերտածին Ռդիսեսի,

Իմ տարաբախտ ծագման մասին չես դադարում հարցմունք անել

դու տակավին.

Արդ, կպատմեմ, թեպես այդպես դու ցավերն իմ միայն պիտի

բազմապատկես,

Քանզի այդպես է ամեն մարդ սովորաբար, ով վրտապես, ինչպես որ ևս,

Հայրենիքից իր հեռացած, թափառել է աղետալի և վշտահար,

- 170 Ով շրջել է քյուր մարդկանց մեջ, քյուր քաղաքներ ու երկիրներ:

Այո՞, պատմեմ, երբ հարցնում ես, որ իմանաս քաջատեղյակ:

Անդ, մթագույն լայն ծովի մեջ կա մի երկիր՝ Կրետե կղզին չքնադազեղ.

Ծրջակայքով իր ծովածիր հարուստ է այն, հողը՝ քերրի ու պտղալիտ,

Եվ կան այնտեղ անթիվ՝ ազգեր, կա իննսուն քաղաք այնտեղ՝

Այլաբարբառ, ամեն տեսակ լեզուներով խոսում են անդ:

Ծառ կան այնտեղ արեացիք քաջամարտիկ, կրետացիք արիասիրտ,

Կիդոններ ու դորիացիք իրենց երեք ցեղախմբով և պելասգներ:

Քաղաքներից մեծագույնն է չքնաղ Կնոսոսն, ուր իշխում էր մեծ Մինոսը՝

Խոսակիցը Ջևա-զգոնի, որ այդ երկրում թագավորեց ինը տարի:

- 180 Դա էր անա ծնող հայրը իմ ազնիվ հոր՝ մեծահոգի Դեկալիոնի,

Եվ ծնունդն ենք Դեկալիոնի մենք երկուսով, ես և արքա Իդոմենեսն:

Նա կորակոր նավերի մեջ, Ատրիդների հետ միասին, շարժվեց, գնաց

Դեպ սրբազան Իլիոն քաղաք: Հայտնի անունն իմ Էթոն է,

Կրտսերն եմ ես, իսկ նա մեծն էր և գորավոր էր ինձանից:

Այնտեղ տեսա Ողիսևսին, որպես հյուրի, ընդունեցի այն ժամանակ:
Նրան այնտեղ, դեպ Կոնտն, քշել էին քամիները սաստկաշունչ.
Դեպի Տրոյա արշավելիս Մալիայի մոտ շեղվել էին ճանապարհից,
Եկել էին դեպ Ամհիսոս, ուր գտնվում է քարանձավը Իլիթիայի:
Վտանգավոր նավակալան. այնտեղ հագիվ էր խուսափել նա փոթորկից:
190 Ժամանակով այդ քաղաքը՝ նա փնտրում էր Դոդոնենա թագավորին,
Որն, ասում էր, իր սիրելի հյուրն է եղել և ծանոթը գերամեծար:
Մինչ տառներորդ, տասնմեկերորդ առավոտն էր անգամ արդեն,
Երբ եղբայրն իմ իր գոգավոր նավերի մեջ արշավել էր դեպի Իլիոն:
Ողիսևսին, որպես հյուրի, իմ ապարանքը ես տարա սիրահոծար,
Նրան արտանց մեծարեցի լավ ուտեստով, որ կար իմ տանն

իբրև պաշար:

Եվ բացի այդ՝ նրան և իր ընկերներին, աջակցությամբ իմ անձնական,
Ժողովրդի մեջ հավաքված հաց և ալյուր, կարմիր գինի նվիրեցի,
Այլն եզներ գեմման համար, որ հագենա սիրտը նրա կորովալիր:
Այդպես ահա տասներկու օր անդ մնացին աքեացիք աստվածազարմ.

200 Արգելում էր Բորեասի շունչն ուժգնագույն, որի առաջ

Երկրի վրա կանգնել անգամ չէր կարելի: Աստվածն հուզեց

այդ ժանտ քամին:

Երբ տասներկու օր լրացավ, հողմն հանդարտվեց, և մեկնեցին

նրանք իսկույն»:

Այդպես իր կեղծ պատմությանը Ողիսևսը ձևեր տվեց ճշմարտության:

Այդ լսելով՝ Պենելոպեն, դեմքն հալումաշ, հեղում էր դառն արտասուք:
Ինչպես ձյունը քարձր լեռանց կատարներին, յիզված ուժով

Ջեփյուտ քամու,

Հանկարծ հարվում է շատ արագ՝ հոսանքի տակ Եվրոս հողմի

Ու, հավելիս, լի լցնում է գետերը հորդ, որ հոսում են արագորեն.

Այդպես նրա պերճ այտերով հորդ հոսում էր դառն արտասուքը

աղեխարշ:

Նա լալիս էր հանուն սիրած իր ամուսնու, որ բազմած էր

հենց իր դիմաց:

210 Ողիսևսը, կականալիր իր կնոջը անդ նայելով, խղճաց հոգով,

Բայց աչքերն իր, ինչպես եղջյուր, ինչպես երկաթ, թաղթիչների

միջև այնժամ

Անշարժ էին և անդեղև. այդքան հմուտ թաքցնում էր նա արտասուքն իր:

Իսկ երբ արդեն Պենելոպեն բազմաարտոսը հառաչանքով իր հագեցավ՝

Նորից նրան պատասխանեց և թևավոր այս խոսքն ասաց.

«Այժմ, ո՞վ շրջիկ օտարական, ես ուզում եմ աստ քեզ փորձել,

որ իմանամ՝

Ճիշտ է արդյոք, որ իմ մարդուն, աստվածակերպ ընկերների

հետ միասին,

Անդ, քո տան մէջ, հյուրամեծար պատվել էս դու, ինչպէս այստեղ
իճձ պատմութիւն:

Արդ, իճձ ասա, ի՞նչ հագուստ կար պնժամ նրա մարմնի վրա,
Կամ ինչպիսի՞ տեսք ունէր նա. նաև նրա ընկերները անդ ուղեկից»:

220 Պատասխանեց նրան իսկույն և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենիմաց.
«Ո՞հ, թագուհիդ, այդքան երկա՛ր, մեծ ժամանակ անցնելուց էտ,
դժվար է հոյժ

Մի բան ասել, քանզի չէ որ արդեն անցել է քան տարի,
Երբ հեռացալ նա իճձանից և երբ մեկնեց հայրենավանդ նա իմ երկրից:
Սակայն էս քեզ կպատմեմ այն, ինչ իմ սրտում դեռ մնում է,
որպէս մի հուշ:

Դյուցազնն այդ հագած ունէր կրկնակի լայն, ծիրանագույն բրդե թիկնոց,
Որ կոճկվում էր ճարմանդներով երկկեռանի ու ոսկեկոտ,
Իսկ առջևից նրա վրա կար ձեռագործ, ոսկեշողիկ մի զարդարանք:
Ճարմանդների վրա կերտված էր ժանտ մի շուն՝ իր առաջին
թաթերի մեջ

Բռնած եղնիկ մի դողդոջուն: Եվ զարմանում էր տեսնողը,
թե շունն ինչպե՞ս,

230 Թեպետ ոսկուց էր այն շինված, դաժան խեղդում է եղնորթին.

Իսկ եղնիկը, գալարելով ոտքերը իր, ճիգ էր թափում խոյս տալ
մի կերպ:

Ես, բացի այդ, տեսա նրա մարմնի վրա մի նուրբ բաճկոն շողշողենի.

Պերճ մի հյուսվածք, որը, կարծես, մի չոր սոխի գոս կճեպին էր
նմանվում,

Նրբագույն էր դա և բարակ ու փայլում էր շողշող, ինչպէս վառ արեգակ:
Հրաշալիք էր բաճկոնն այդ, որին նայող բազում կանայք

Մքանչանում էին սրտանց: Բայց քեզ ասեմ, և քո սրտում թող մնա այդ.

Լալ չգիտեմ, ա՛յդ զգեստով էր Ռդիսեսը, երբ հեռացալ նա իր տնից,

Թե՞ նավի մեջ ընկերներից մեկնումեկը նրան նվերն այդ ընծայեց

Կամ որևէ հյուր դյուցազուն, զի Ռդիսեսն հարգելի էր շատ շատերին:

240 Եվ հիրավի, արևյանց մեջ քչերն էին նրան նման ու հավասար:
Նրան և ե՛ս նվիրեցի պղնձակոտ մի սուրսայր սուր, մի պատմուճան
Ծիրանագույն, կրկնակի լայն, չքնաղագեղ ու երփներանգ,
Եվ դէպի նավն իր ամրակոտ էս ճամփեցի մեծարանքով արժանագով:
Ռուկեցում էր նրան բանքերն, որ նրանից փոքր-ինչ մեծ էր
իր հասակով:

Արդ, կարող եմ հայանել նաև, թե որպիսի՞ մարդ էր բանքերն
այդ իսկապես.

Ոսեռն էին կոր, թիկնավետ, թխագույն էր նա արտաքուստ
և գանգրահեր,

Ելիրիբատես էր անունն իր և հարգված էր Ռդիսեսից ավելի շատ
Իր սյուս բոլոր ընկերներից, քանզի իրեն համախոհ էր նա իր հոգով»:
Այդպես ասաց, էլ առավել ուժգին ջաչեց ու հեկեկաց Պենելոպեան.

- 250 Նա ճանաչեց նշանները, որ Ռդիսեսը թվարկեց:
Երբ, վերջապես, նա հագեցավ լաց ու կոծով քազմարտասուք,
Այնժամ իսկույն պատասխանեց Ռդիսեսին և այս ասաց.
«Ցտարակա՛ն, կարեկցաբար էի ես քեզ նայում առաջ,
Սակայն հիմա դու իմ տան մեջ լինելու ես գերամեծար ու սիրելի:
Ավա՛ղ, նրան ե՛ս հանձնեցի այն հագուստը, որի մասին դու հիշեցիր՝
Ծավված ու պերճ, դուրս քերելով ննջարանից, նաև ճարմանդն
այն լուսալիր
Ես կցեցի, հանց զարդարանք: Վա՛յ ինձ, նրան էլ չեմ տեսնի
այս հարկի տակ.
Երբեք, երբեք ետ չի գա նա հայրենավանդ իր երկիրը սիրանվեր:
Ինչո՛ւ, ավաղ, ճակատագրի կամքով դաժան Ռդիսեսը նավով իր լայն
260 Ծարժվեց, գնաց դեպի դժբախտ, նույնիսկ անվամբ իր անիծյալ,
Իլիոն քաղաքն»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենհիմաց.
«Ազնվամեծար դու թագուհիդ Լաերտածին Ռդիսեսի,
Մի՛ խորտակիր պերճ՝ մարմինդ, զուր հալոմաշ մի անիր քեզ
և քո հոգին,

Թեպետ, հարկավ, դրա համար դատապարտել չեմ կարող քեզ.
Բնակա՛ն է, երբ ողբում է կինն ամուսնուն իր կործանված, որքան էլ նա
Նվաստ լինի, որ զավակներ ունի արդեն, իբրև սիրո քաղցր պտուղ:
Մի՛նչ, ասում եմ, Ռդիսեսն էր աստվածակերպ և գերհրաշ:
Բայց դու վե՛րջ տուր լացուկոծին և ականջ դիր այժմ իմ խոսքին.
Ճշմարիտը քեզ կասեմ ես, քեզնից ոչինչ ամենևին ես չեմ ծածկի,

- 270 Ինչ որ իրոք և՛ արդարև ես լսել եմ դարձի մասին Ռդիսեսի:
Կենդանի է նա տակավին, գտնվում է թեսպրոտական ազգերի մեջ,
Այդ մերձակա բերրի երկրում, և քերում է իր հետ նա քյուր գույքեր,
գանձեր,

Որ ստացել է հանց նվեր: Բայց զրկված է նա սիրելի ընկերներից
Ու խորախոր իր նավերից, որ մթագույն սև ծովի խորքը սուզվեցին,
Թրինակիե կղզու կողքին, երբ զայրացան ահագնակի Ջևան ու Հելիոսն,
Որի չքնաղ արջառները այնտեղ նրա ընկերները փողոտեցին:
Ուստի: նրանք բոլորն այդպես կործանվեցին խորքում ծովի

հավերժագոյ:

Ռդիսեսին, նավախարչի վրա նստած, ալիքները դուրս գետեցին

Այնտեղ, երկրում փեակները, որ ծագումով ազգակից են աստվածներին:
280 Դրանք նրան աստվածապես, բազմամեծար և սրտառուջ ընդունեցին,
Ծնորհեցին բյուր ընծաներ և կամեցան իրենք նրան ողջ և առողջ
Ու անվտանգ տուն բերել աստ, և Ռդիսևսն վաղուց արդեն աստ կլիներ:
Սակայն նրա խոհուն սրտին ավելի լավ և օգտավետ թվաց այնժամ
Օրջել բազում դեռ երկրներ և հավաքել ամենուրեք գույքեր, գանձեր.
Ռդիսևսի պես՝ սեփական շահն իմացող և չափազանց օգտախնդիր
Եվ այդ գործի մեջ մրցակից՝ մանկանացու մարդկանց մեջ

ոչ մի մարդ չկա:

Ահավասիկ, ինձ ինչ ասաց նրա մասին թեսպրոտացի Փիլոն արքան:
Նա ջերմ երդվեց, զոհեր զոհեց ապարանքում իր լուսավիր,
Ինձ համոզեց, որ պատրաստ է նավը արդեն, հավաքված են

Նավորդները,

280 Որպեսզի շուտ Ռդիսևսին տանեն երկիրն իր հայրենի և սիրասուն:
Բայց նախ նա ինձ ճանապարհեց, բաճախ նավը թեսպրոտացոց
Այդ միջոցին ի դեպ մեկնում և գնում էր դեպ Դուլիքիոն բազմացորյալ:
Նա ցույց տվեց նաև ամբողջ գույքն ու գանձը, որ հավաքել էր

Ռդիսևսն,

Եվ այնքա՛ն շատ ու բազմաթիվ, որ մեկ մարդուն հերիք կանի

տառը սկյունդ:

Այդքան ահա թանկարժեք գույք հավաքված էր այնտեղ, տան մեջ

թագավորի:

Ռդիսևսը ինքը անձամբ այդ ժամանակ գնացել էր դեպ Դոդոնն,

Որ անդ լսի բարձրակատար կաղնի ծառից, ինչպես պատմեց

արքա Փիլոնն,

Ջևս աստրծո խորհուրդն անթյուր՝ ինչպե՛ս ինքը, երկարամյա

մի տարագիր,

Պիտ ետ դառնա իր հայրենի սիրած երկիր. գաղտնածածո՞ւկ,

թե՞ բացահայտ:

300 Պարզ է, որ նա կենդանի է, ողջ և առողջ, որ մոտ է նա և պիտի գա:
Հայրենիքից և մարդկանցից իր սիրելի՝ զրկված, հեռու, տարաշխարհիկ
Այլևս երկար նա չի մնա, այլ պիտի գա: Արդ, երբվում եմ

քեզ այդ մասին,

Վկա է Ջևսն, աստվածներից ավագագույնն, ամենագործ

ու բարձրագույնն,

Վկա է վե՛ն Ռդիսևսի օջախը այս, որտեղ անա գտել եմ ես ինձ ապավինն,

Որ այդ ամենն, ինչպես արդեն քեզ հայտնեցի, կկատարվի.

Կասկած չկա, ետ կդառնա հենց այս տարի Ռդիսևսը,

Երբ որ ամիսն այս վերջանա, կամ մյուս ամիսը սկսվի»:

Այնժամ ճորից նրան դիմեց և խոսք ասաց Պենեդոպեն խոհեմամիտ.

«Ա՛խ, երանի՜ կատարվեին խոսքերը քո, օտարական դու շրջմուխկ,

310 Եվ դու շուտով կտեսնեիր իմ ջերմ հարգանքն և այնպիսի՝

ընծաներ բյուր,
Որ ամեն մարդ քեզ, ամենուր հանդիպելիս, պիտ անվաներ

գերերջանիկ:
Մակայն սիրտս նախազգում է, ահավասիկ, որ այդ բնավ գլուխ չի գա,
Ո՛չ Ռդիսևսն էտ կդառնա, և ո՛չ էլ քեզ էտ կողարկենք մենք այստեղից,
Քանզի չկան այլևս այստեղ, այս մեր տաճ մեջ, խոհեմամիտ,

քաջ իշխողներ,
Որպիսին էր Ռդիսևսը մարդկության մեջ... ա՛խ, ո՞ր էր թե՛

նա լիներ այժմ,
Որ հլուրերին ընդունում էր սիրահոծար և հարգանքով ճամփա գցում:
Հե՛ն, նածիշտներ՝, շուտ լվացեք սրա ոտքերն, պատրաստեցեք

սրա համար
Փափուկ մահիճ, փռե՛ք ծածկոց և դրշակները մաքրափայլ,
Որ սա սրտկի ու տաքանա, մինչև ծագի վառ Արշալույսը ոսկեգան:

320 Առավոտյան՝ վաղվաղակի, լավ լողացրեք և մարմինն իր օծեք յուղով,
Որպեսզի աստ, մեր տանը, նա ճաշի նստի Տելեմաքի հետ միասին,
Եվ վա՛՛ջ նրան, ով մեր ներկա ծառաներից գեթ հանդգնի

Լկտիաքար վիրավորել որևէ կերպ, վիշտ պատճառել սրան այստեղ,
Էլ նա իմ տանը ոչ մի գործ չի ունենա, թեկուզ անչափ իսկ զայրանա:
Եվ կամ ինչպե՛ս դու, եկվորդ օտարական, պիտ կարենա

դատել անթյուր,
Թե ես իրոք գերազանց եմ այլ կանացից իմաստությամբ ու հեզ խելքով,
Եթե լինես դու իմ տանը, ճաշկերույթին՝ կեղտոտ հագնված

ու անմաքուր:
Մինչդեռ մարդկանց կյանքն է այստեղ, երկրի վրա, շուտանցողիկ
ու կարճատև.

Ով դաժան է ու չարասիրտ կամ մտածոտ է չարամիտ,

330 Նրան կյանքում, դեռ կենդանի, կնզովեն բոլոր մարդիկ,
Այնուհետ էլ, մահից հետո, ծաղրելու են նրան կծու հայհոյանքով,
Իսկ ով կյանքում բարեգործ է և անբասիր, այլև միտքն է

յուր անաղարտ,
Նրա փառքը շրջիկները կհռչակեն երկրե երկիր ու մարդկանց մեջ,
Եվ բյուր բյուրերը կանվանեն նրան վսեմ ու ազնվագույն»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենիմաց.
«Գերամեծար դու թագուհի Լաերտածին Ռդիսևսի,

Փայլուն բարձերն ու վերնակներն այժմ ատելի են իմ սրտին
Այն օրվանից, երբ Կրեառեի սեզ լեռներից ձյունապաճույն
Ես հեռացա, և ճանապարհն իմ ընթացալ երկայնաթի նավի վրա:

7. Էվրիկեա սպասուհին լվանում է Ռիսուսի ոտքերը
(ճկար սափորի վրա):

340 Ես կպանկեմ, այնպես, ինչպես անցկացրել եմ առաջ անքուն

գիշերներն իմ.

Քանի՞, քանի՞ բյուր գիշերներ տառապել եմ անկողնու մեջ անխաղկույ՝
Սպասելով գեղեցկագան, աստվածային Արշալույսին:

Նույնպես սրտանց չեմ ուզում ես, որ լվանան ոտքերը իմ,

Ամենևին թող ձեռք չտա իմ ոտքերին այստեղ ոչ որ

Եվ ոչ մեկը այս կանանցից, որոնք քո տան ծառաներն են, անախախկ:

Եթե տանդ կա խելացի պատավ մի կին, որը լինի այնքան վշտոտ,

Աղետակիր ու ցավագար, որքան ես եմ կրել ցավեր ու տառապանք,

Միայն նրան ես չեմ մերժի, որ մոտենա իմ ոտքերին»:

Նրան կրկին պատասխանեց և խոսք ասաց Պենելոպեան խոհեմամբս.

350 «Ո՛հ, սիրելիդ օտարական, մինչև հիմա մեր տան եղած բյուր աչազգի

Եկվորներից և ոչ մեկը դեռ չի եղել այնքան խելոք ու սիրալիր,

Որքան որ դու ես խորհմաց ու խոսում ես իմաստալիր:

Այո, ունեմ ես մի ավաարդ, ծերունի կին, խոհեմ ու հեզ, բարեմոզի,

Որը սենյ է իսկապես և մեծացրել չարաբաստիկ այն թշվառին

Եվ իր ձեռքով իսկ ընդունել, երբ, ծնվելով նա իր մորից, աշխարհ եկավ:

Արդ, նա, թեպետ ուժառույտ է և գտտամյալ, թող քո ոտքերը լվանա:

Վեր կաց շուտով և այստեղ եկ, Եվրիկլիա խոհեմամիտ
Եվ աստ լվա դու ոտքերը քո արքային հասակակից եկվոր մարդու,
Գուցե նաև Ռդիսկար յուր ձեռքերով ու ոտքերով այսպես է այժմ,
160 Բանգի մարդիկ մահկանացու ցավերի մեջ շուտ ծերանում են

վաղածամ»:

Ասաց այդպես, իսկույն դեմքը իր ձեռքերով ծածկեց պատալն,
Ապա նա ջերմ արցունք թափեց և խոսքն ասաց այս սրտառուչ.
«Ա՛խ, որդյակ իմ դու տարաբախտ. քո ցավն է ինձ այսպես մաշում:
իճշո՛ւ, ավա՛ղ,
Մարդկության մեջ ամենից շա՛տ Ջևան ասեց քեզ, սիրտդ բարի,
աստվածավախ.

Մինչ մարդկանցից մահկանացու կայծակնացող Ջևաի համար
ոչ ոք այնքան

Պարարտ ազդեր դեռ չի այրել և չի բերել հարյուրաեզ գոհեր այնքան,
Որքան դու ես գոհ կատարել՝ աղոթելով աղերսանքով ու ջերմեռանդ,
Որպեսզի դու հասնես անդորր ծերությանը և կրթես պերճ քո զավակին,
Բայց նա քեզնից, միայն քեզնից խլեց օրը վերադարձի:
170 Եվ ո՛վ գիտի, գուցե նաև նրան հիմա օտար երկրում,

հանց պանդուխտի,

Երբ մեծաշուք, հարուստ մարդու տուն նա գնա, ահա այսպես
ծաղրեն կանայք,
Ինչպես այստեղ քեզ են ծաղրում և նախատում այս անամոթ,
շուն լրբեցիք:

Ուստի և դու, խուսափելով հայհոյանքից, թույլ չես տալիս
որ աստ նրանք

Քո ոտքերը այժմ լվանան, իսկ ես պատրաստ եմ կատարել
Հրամանը խոհեմամիտ Պենելոպի՝ Իկարիոսի վեճ դատրիկի:
Կլվաճամ ես քո ոտքերն հանում տիկնոջն, այլև հանում
Քեզ, ո՛վ եկվոր, սակայն ներքուստ իմ վշտակիր սիրտը հուզված է
աստուկապես:

Լսիր, ա՛յ մարդ. ես քեզ հիմա մի խոսք կասեմ, որ պատճառն է
իմ հուզմունքի.

Առհասարակ այստեղ գալիս են բազմաթիվ հեզ շրջիկներ,
380 Բայց չեմ տեսել ես ոչ ոքի, որն իր տեսքով, ձայնով,
այլև իր քայլածքով

Իրոք այնքան նման լիներ Ռդիսկսին, որքան դու ես նրան նման»:
Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսկար ամենհիմաց,
«Ո՛հ, պատավիզ գերամեծար, ճիշտ է, այո, և բոլորն են ասում այդպես»,
Ով տեսել է մեզ երկուսիս, գտնում է, որ շատ նման ենք մենք իրարու,
Ինչպես և դու ինքդ հիմա արդարացի այդ ասացիր»:
Ասաց այդպես, և պատավր բերեց կոճքը շողշողենի,

Այն, որի մեջ ոտքեր էին լվանում միշտ, և պաղ ջուրը լցրեց շտապ,
 Ապա բերեց, ավելացրեց նա տաք ջուրը: Ողիսւսը,
 Որ նստած էր օջախի մոտ, շուտով դեպի մթամած կողմը շուռ կկալ,
 390 Քանզի հոգով իսկույն զգաց, որ գուցե իր ոտքի վրա նշած սպին
 Տեսնի պատւովն ու ճանաչի, և գործն այդպես բացվի հանկարծ:
 Կա մոտեցավ և սկսեց տիրոջ ոտքերը լվանալ, ապա հանկարծ
 Ծանաչեց նա ոտքի սպին: Մի ժամանակ կինն էր նրան վիրավորել
 Ծերմակագույն իր ժանիքով, երբ նա գնաց Ավտոլիկի մոտ,
 դեպ Պառնաս:
 Ավտոլիկը՝ նրա մոր հայրն հռչականուն, գերազանցում էր
 միշտ մարդկանց
 Որպես քաջ գող, երդմնազանց: Ձիրքն այդ նրան շնորհել էր
 Հերմես աստվածն,
 Որին նա միշտ հանոյական զոհ էր բերում և այրում էր ոչխարների
 Ու այծերի պարարտ ազդրեր, ուստի Հերմեսն ուղեկցում էր
 նրան արտանց:
 Ավտոլիկն այդ մի ժամանակ հարուստ Իթակե ժամանեց:
 400 Ահալաւիկ, այնտեղ տեսավ իր դատրիկի նորածնունդ նա զավակին:
 Երբ որ ընթրիքը վերջացավ, իսկույն դայակ Եվրիկիան
 Դրեց նրա ծնկան վրա նոր մանկիկին, անվամբ կոչեց և այս ասաց.
 «Դու ինքդ, հապա, ով Ավտոլիկ, ինչպես սիրող կցանկանա,
 մի լավ անուն
 Գտիր հիմա թոռիդ համար, որի մասին աղոթել ես դու եռանդուն»:
 Եվ Ավտոլիկը բարձրաձայն ասաց իսկույն ի պատուսխան.
 «Դո՛ւք, իմ դատրիկ և իմ փեսա, այն անունը տվեք նրան, որ կասեմ ես:
 Երբ որ այստեղ էի գալիս, ծանրացատում ես զայրացա տղամտորդկանց,
 Կանանց վրա, որ ապրում են բազմասնունդ այս աշխարհում,
 Ուստի կոչեք այս մանուկին դուք Ողիսւս, որ ասել է «ծանրացատում»:
 410 Իսկ երբ արդեն հասակն առնի, դառնա արքուն երիտասարդ,
 Թող տունը գա իր մայրական, որտեղ ունեն ես գանձ ու գույք:
 Ծատ ընծաներ կտամ նրան, որ ետ դառնա՝ արտի մեջ յի խինդ
 ու հաճույք»:
 Եվ Ողիսւսն այցի գնաց, որ ստանա ընծաները այդ գեղեցիկ:
 Ահալաւիկ, Ավտոլիկուն, այլև որդիք Ավտոլիկի, նրան արտանց
 Ընդունեցին, ձեռնատարած ողջունեցին, գորովանքի խոսք ասացին:
 Այնժամ տատը Ողիսւսի՝ Ասփիթեեն սիրատենչիկ,
 Կրան գրկեց և համբուրեց նրա գլուխն ու գեղեցիկ աչքերը զույգ,
 Իսկ Ավտոլիկն այն ժամանակ պատվեր տվեց զավակներին
 իր փառաշուք՝
 Ծաշկերույթը սարքել հապճեպ: Հնազանդված հրամանին՝

20 Նրանք շուտով եզ քերեցին, մի հնգամյա պարարուն եզ,
Որին իսկույն անդ քերթեցին, պատրաստեցին. ամբողջ միսը
շերտակոտոր,

Ճարտարակի կտրատեցին ու զարկեցին շամփուրներին,
Զգուշորեն և խնամքով խորովեցին, բաժինների բաժանեցին,
Եվ ամբողջ օրն, մինչև մաշր մտավ, վաշելեցին խնջույթի մեջ:
Այդպես բոլորը լիացան, և վաշելքից ոչ ոք այնտեղ գուրկ չմնաց:
Իսկ երբ արևը մաշր մտավ, ու տարածվեց խավարը մութ,
Այնտեղ բոլորը քնեցին և մեղմ քնի հմայքներով հրճվեցին:
Մինչ երբ ծագեց ճաճանչագեղ Արշալույսը վարդամատն,
Ավտոլիկի զավակները շուտ դուրս եկան ու գնացին շների հետ

130 Գազանների որս անելու, և նրանց հետ՝ Ողիսևը աստվածաշին:
Այդպես նրանք վեր բարձրացան Պառնաս լեռը անտառախիտ
Եվ շատ շուտով նրանք եկան, հասան մի տեղ, մի հողմաշունչ
գողտրիկ հովիտ:

Արեգակը, դուրս ելնելով հանդարտահոս ու խորախոր օվկիանոսից,
Իր առաջին ու նորածագ ճաճանչներն էր նետում դեպի դաշտ ու արոտ,
Երբ որսորդներն, ընթանալով, հովիտն հասան: Մինչ բարակները
առջևից

Վազում էին հոտոտելով ու հետախույզ, զավակները Ավտոլիկի
Դրանց հետքով էին գնում, բայց շներից ավելի մոտ
Ընթանում էր Ողիսևը: Նա ճոճում էր նիզակը իր երկայնաստվեր,
Իսկ թանձրախիտ ճյուղերի մեջ անդ պսակած էր մի մեծ վարագ,

440 Որտեղ բնավ չէր թափանցում շունչն հողմերի խնամվարար,
Նույնպես այնտեղ չէին ընկնում և շողշողուն ճառագայթները արևի,
Այնտեղ նույնիսկ չէր թափանցում հեղեղն անդու, տեղատարափ
հորդ անձրևի,

Քանզի խիտ էր անտառաթուփն այդ ամենի, ծածկված էր
բյուր տերևներով:

Երբ մոտեցան որսորդները և շները, ոտքի դոփյունն հասավ նրան.
Թփի տակից նա դուրս թռավ արագապես ու կանգ առավ նրանց մոտիկ,
Դեմ-հանդիման՝ մազերը հույժ քրստըմնափուշ և աչքերը
հանց բորբ կրակ:

Եվ Ողիսևն աստվածագարմ փութանակի, տեղնուտեղը
Կորովալիր ձեռքով իր հաստ վեր բարձրացրեց տեղ-նիզակը
ու կամեցավ

Խիստ հարվածել ու սպանել, բայց նախապես կանխեց նրան
կինճը դաժան

450 Ու ժանիքով իր շեղակի զարկեց նրան, ծնկից վերև,
Եվ միս պոկեց մի մեծ կտոր, բայց ոսկորին քաջ հերոսի նա չհասավ:

Մինչ Ռդիսևսն տեգով հուժկու, հաղթ հարվածեց աջ ուլին այդ
մեծ գազանի,
Եվ հիզակի շողշողուն աայրն ուղիղ վարսվեց միջաթափանց,
Խանչեց գազանն ահագնաձայն ու տապալվեց, և իր մարմնից
թռավ հոգին:

Հավաքվեցին նրա շուրջը Ավտոլիկի պերճ գավակները սիրալիր,
Մեծահմուտ, լավ կապեցին վերքն աճրասիր, աստվածազարմ Ռդիսևսի,
Եվ արյունն էլ՝ սև, ապաժույժ, շուտ կտրեցին հմայանքով:
Այնուհետև նրանք հապճեպ վերադարձան, տունը եկան սիրելի հոր,
Եվ Ավտոլիկն ու գավակներն Ավտոլիկի նրան այնտեղ բժշկեցին,
460 Ապա սրտանց շնորհեցին նրան հարուստ շատ ընծաներ գեղեցկապալ:
Այդպես ուրախ սրտով նրանք Ռդիսևսին, որը նույնպես ուրախ էր խիստ,
Առաքեցին դեպ Իթակե, և տեսնելով վերադարձը սիրած որդու,
Ուրախացան հայրն ու մայրը մեծապատիվ ու մանրամասն
հարցմունք արին ոտքի մասին,
Թե ինչպե՞ս էր, որ պատահեց: Ռդիսևսը պատմեց նրանց,

Ինչպես վարսով
Կծեց ճերմակ իր ժանիքով այն ժամանակ, երբ որդոց հետ Ավտոլիկի
Գնացել էր նա դեպ Պառնաս գազանների որս անելու:
Ահա սպին այդ հին վերքի պատավն այնժամ ձեռքի ակիով
Լավ շոշափեց ու ճանաչեց: Նա իր ձեռքից ոտքը գցեց իսկույննէթ.
Սրունքն ամուր դիպավ կոճքին, շաչեց պղինձը մեծաձայն,
470 Եվ շուտ ելավ ամանն հանկարծ, ջուրը գետնին թափվեց իսկույն,
Մինչ պատավի հոգու խորքը թափանցեցին վիշտն ու բերկրանքը
միասին,

Ու լցվեցին նրա աչքերն հորդ արցունքով, խեղդվեց նրա
ձայնը փարթամ:
Չեղբով բունեց նա կզակը Ռդիսևսի և խուքն ասաց այս սրտագին.
«Ա՛խ, գավակս, դո՛ւ ես անշուշտ, Ռդիսևսը, և ինչպե՞ս դա ես նախօրոք
Չհասկացա, մինչև որ այժմ շոշափեցի ամբողջովին տիրոջը իմ»:
Ասաց այդպես և իր հայացքն ու աչքերը ուղղեց դեպի Պենելոպե՛ն՝
Փափագելով հայտնել նրան, որ այստեղ է ամուսինը իր սիրատենչ,
Բայց թագուհին չնկատեց ու չտեսավ, չէր էլ կարող նա հասկանալ,
Քանզի այնժամ նրա շուրջը խառնակել էր Աթենասը: Մինչ Ռդիսևսն
480 Իր աջ ձեռքով իսկույն նեթ սեղմեց կոկորդը պատավի,
Իսկ ձախ ձեռքով իր կողմ քաշեց նրան իսկույն ու ձայն տվեց

և այս ասաց.
«Մայրիկ, մի՞թե ուզում ես ինձ դու կործանել, դու, որ սնել ես ինձ իրոք,
Ծիծ ես տվել ինձ քո կրծքով: Մինչ, կրելով բլուր աղետներ
ու տառապանք,
Քուսն տարուց ետ, ահավասիկ, վերադարձել եմ սիրելի իմ հայրենիք,

Իսկ դու այժմ ինձ ճանաչեցիր, քանզի աստվածը ներշնչեց

այդ քո սրտին:

Սակայն լռիր, որ այս տան մեջ այդ շինանա քնավ ոչ ոք,
թե ոչ՝ ահա հայտնում եմ քեզ, և այդ անշուշտ կկատարվի.

Եթե Ջևան ինձ օժանդակի ոչնչացնել խոսնայրներին ամբարտավան,
Չեմ խնայի ես նաև քեզ, թեպետ և դու իմ դավակն ես շատ սիրելի,

490 Այնժամ, երբ որ իմ տանն, այստեղ, ես կործանեմ այլ անարժան

ստրուկ կանանց»:

Եվ խելացի Ելիիկիլիան նրան այսպես իր խոսքն ասաց և առարկեց.

«Ո՛հ, գալիակ, ի՞նչ խոսք էր այդ, որ դուրս թռավ քո շուրթերից.

Դու լավ գիտես, թե որպիսի՝ ոգի ունեմ ես անդեղն ու հաստատուն

Եվ գաղտնիքն այդ ես կպահեմ ամուր, ինչպես քար կամ երկաթ:

Սակայն կասեմ ես քեզ մի բան, և քո սրտում այդ թող մնա.

Եթե օգնի քեզ ինքն աստված, և կործանեմ սեղեխներին ամբարտավան,

Ես քեզ ապա կթվարկեմ, թե կանանցից այս հարկի տակ

Ո՛վ էր քեզ միշտ անարգում, կամ ո՛վ է իրոք անբասիր և արդարամիտ»:

Իսկույն նրան ի պատասխան իր խոսքն ասաց Ռոիսուրը ամենիմաց.

500 «Ինչո՞ւ, մայրիկ, դու պիտ պատմես նրանց մասին, կարիք չկա.

Ես ինքս լավ այդ կփորձեմ և կիմանամ ամեն մեկին,

Իսկ դու լռիր, խոսք մի խոսիր, և մնացյալն աստվածների

գործն է միայն»:

Ասաց այդպես, և դուրս գնաց տնից այնժամ պատավն հապճեպ

Ու ջուր բերեց, քանզի թափվել էր նախկինը ամբողջովին:

Իսկ երբ վազ նա իր տիրոջ ոտքերն այդպես և երբ օծեց

պարարտ լուղով,

Քաշեց աթոռն Ռոիսուրը օջախի մոտ, որ տաքանա

Եվ ցնցոտի հագուստով իր ծածկեց ծնկան սպին իսկույն:

Մինչ սկսեց նորից խոսել այդ ժամանակ Պենելոպեն խոհեմամիտ.

«Օտարական, քեզ վերքստին հարց պիտի տամ ես մի փոքրիկ,

510 Թեպետ ահա մոտենում է քուն մտնելու ուրախառիթ ժամը արդեն:

Ամեն մի մարդ, որքան էլ նա տխուր լինի, փափագում է քունն անուշիկ,

Իսկ ինձ աստված շնորհել է միայն տանջանք և անչափ վիշտ,

Ցերեկները ինձ սփոփանք տալիս են դեռ լացն ու կոծը կականայիր,

Երբ անընդհատ հետևում եմ ես տան գործին, ծառուների

աշխատանքին,

Բայց երբ գալիս է լուռ գիշերն, և ամեն մարդ վայելում է

մահիճն անդորր,

Պանկում եմ ես անկողնու մեջ, ինձ մաշում են սրասկոտոր

ցավերն անվերջ,

Եվ առջորում, տանջում են ինձ մանր հոգսերը դառնակակիծ:

Ինչպես դուստրը Պանդարևսի, դալարասեր երգիչ սոխա՛յ Անդրոն,
Նոր գարունքը սկսվելիս՝ երգն է հնչում գեղեցկաձայն ու սքանչելի,
520 Նստում է նա սաղարթախիտ ծառերի բյուր տերևներին և անընդհատ
Օրորվում է այս ու այն կողմ, ողբում է միշտ սիրատեճչիկ իր գավալակին՝
Իտիլուսին,
Որդուն Ջեթի, որին սպանեց ինքը, ավա՛ղ, սուր պղիճձով, անակնկալ,
Աղբյուս և ես հուզված եմ միշտ՝ մտքերով իմ խիստ երկակի.
Արդյոք մնա՞մ իմ որդու մոտ և պահպանե՞մ ես ամեն ինչ

աստ հոգաստար.
Բարձրակտոր, մեծ սպարանքն, ստրուկներին, գանձն ու գույքը՝
Մեծարելով անկողինը իմ ամուսնու, այն շշուկն ամբողջ ազգի,
Թե՞ հետևեմ խոսնայրներից մեկն ու մեկին, ով լավագույն քաջն է իրոր
Եվ իմ ձեռքն է խնդրում սրտանց ու տալիս է անթիվ ընծա:
Մինչ իմ որդին, քանի դեռ նա մանուկ էր լուկ, մտքով տհաս

ու աղքատիկ,
530 Թույլ չէր տալիս, որ ես, իրավ, մարդու գնամ, ամուսնանամ:
Սակայն հինա մեծ է արդեն և հասել է նա չափահասս իր հասակին,
Ու ցանկանում է ինքն արդեն, որ ես տևից այս հեռանամ:
Նա զայրացած է չափազանց գույքի համար, որ լսվում են աքեացիզ:
Սակայն լսի՛ր, օտարական, այս երազն իմ և այն մեկնի՛ր հինա դու ինձ:
Սագերն իմ տան, թվով քրսան, ուտում էին աստ ջրի մեջ
թափված ցորենն:
Հանկարծակի սեգ լեռներից թոսավ, եկավ կորամագիլ մի մեծ արծիվ.
Նա ջախջախեց վզերն-ամբողջ այդ սագերի ու շղորին էլ սպանեց,
Ու թափվեցին դրանք տան մեջ, իսկ արծիվը սավառնեց վեր,
դեպի եթեր:

Հեծում էի ես լալագին, թեպետ երազ էր այդ միայն ու քնի մեջ,
540 Եվ իմ շուրջը հավաքվեցին աքեացի գեղագանգուր բազում կանաչ
Ու ջալեցին սրտանց ինձ հետ, քանզի արծիվը կտորեց իմ սառեփին:
Սակայն արծիվն եկավ կրկին, սպա նստեց մեր բարձրաքերձ
տան էտորին
Ու մարդկային ձայնով խոսեց և սիրտիելով այս ինձ ասաց.
«Քաջալերվիր դու, դատրիկդ հոչակալոր Եկարիտսի,
Երազ չէր այդ, այլ մեծաքանչ իրողություն, որն և անշուշտ կկատարվի:
Սագերն էին քո սեղեխներն, իսկ ես, արծիվն, ամուսինն եմ քո
դյուցազուն,
Թեպետ առաջ թռչում էի, քո ամուսինն եմ ես, այո՛, իմ տուն եկաւ,
Եվ այժմ նպերտ խոսնայրներն մատնելու եմ ես խայտառակ,
Ժսնտ օրհամար:

Աղբյուս ասաց, մինչ հեռացավ իմ աչքերից քունն անուշիկ,
550 Ես նայեցի շուրջս իսկույն և բակի մեջ առողջ տեսա մեր սագերին,

Որոնք այնտեղ, տաշտին ընթեր, կոցում էին ցորենի կուտն»:
Նրան իսկույն պատասխանեց ու խոսք ստաց Ռդիսևը ամենիմաց.
«Ո՛հ, թագուհիդ, պետք չէ բնավ այլ կերպ մեկնել երազը այդ,
Այլ մեկնելի է նա այնպես, ինչպես ինքը, Ռդիսևը, ցույց տվեց քեզ,
Եվ այդ անշուշտ կկատարվի, կգա բոլոր խոսնայրների մահը դաժան,
Ու նրանցից աստ ոչ մեկը չի խուսափի կործանումից»:
Այնժամ նրան ի պատասխան այսպես ստաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.
«Օտարական, երազները լինում են միշտ սին, անպտուղ.
Դրանք բոլորն ամենևին չեն կատարվում մարդկանց համար:

160 Կա երկու դուռ, ուստեք գալիս են այս աշխարհ այդ երազները
անմարմին,

Մեկն էլջյուրից է կառուցված, իսկ երկրորդը փղոսկրից է.
Նրանք, որոնք դուրս են գալիս փղոսկրակերտ, ուլորկ դռնից,
Խսարուսիկ են, անիրական և մնում են միշտ անկատար,
Սակայն նրանք, որ էլնում են կոկ դռներից էլջյուրակերտ,
Կատարվում են ճշմարտացի, եթե տեսնի դրանց մի մարդ մահկանացու:
Բայց այնտեղից, կարծում եմ ես, չի դուրս եկել այս իմ երազը
ծանրագին.

Որքան հաճույք պիտ գգայինք ես և որդիս, եթե իրոք կատարվեր այդ,
Բայց այլ մի բան ես քեզ կատեմ, և քո սրտում դու այդ պահիր:

70 Մոտ է արդեն օրն անիծյալ, որը պետք է ինձ անջատի
Ապարանքից Ռդիսևի, բայց ուզում եմ առաջարկել ես մի մրցանք:
Հաճախակի նա ցցում էր բակի գետնին տասներկու հատ մեծ
տասպարներ

Միմյանց կողքի ու մերձընդմերձ, ուղիղ ինչպես նավակողեր:
Ինքն էլ ապա, հեռուն կանգնած, անցկացնում էր դրանց միջով
սլաքը իր:

Սհավասիկ, այդ մրցանքը կառաջարկեմ ես իմ ներկա սեղեխներին.
Ով առավել հաջող ձգի իր աղեղով ու հաղթ ձեռքով և սրբնթաց
Սլացող նետն անցկացնի տասներկու տասպարների անցքի միջով,
Ես հենց նրան կհետևեմ՝ դուրս գնալով ապարանքից այս պերճագույն,
Որ անցել է կրանքն իմ ջահել ու խանդավառ՝ լի բերկրանքով
ու սիրատենչ,

Որը, կարծեմ, դեռ շա՛տ հաճախ ես կհիշեմ, թեկուզ նույնիսկ
երազիս մեջ»:

160 Նրան իսկույն ի պատասխան այսպես ստաց Ռդիսևը ամենիմաց.
«Գերամեծար դու թագուհիդ Լաերտածին Ռդիսևի.

Մի՛ դանդաղիր դու այլևս, առաջարկիր այդ մրցանքը դու քո տան մեջ,
Քանզի նախքան կարողանան նրանք ձեռք տալ, ապա շարժել
հղկված աղեղն,

Նախքան ձգեն նրանք լարը, որ սլաքը թռչի անցքով երկաթների,

Գերիմաստուն Ողիսւսը ետ կդառնա, կգա այստեղ»:

Կրկին նրան ի պատասխան այսպէս ասաց Պենելոպէն խոհեմամբ.
«Ա՛խ, եթէ դու, օտարական, ցանկանայիր այսպէս նստած մնալ այստեղ
Եվ ինձ այսպէս զվարճացնել, էլ չէր իջնի՛րունը երբեք իմ աչքերին,
Բայց չեն կարող մարդիկ, ավա՛ղ, անքուն մնալ միշտ ու անվերջ».

590 Մահկանացու մարդկանց համար, ամեն մեկին երկո՛ր վրա
այս կենարար,

Հավերժակց աստվածները սահմանել են չափ ու սահման,
Իսկ ես, ավա՛ղ, արդեն պիտի վեր բարձրանամ Անջարանը

իմ վերնատան,

Որ պսոկեմ անդ իմ անկողնում, այդ վշտալի ասպատանում

հառաչանքիս,

Որ արցունքով միշտ ոռոգված ջայլում եմ ես այն օրվանից,

երբ Ողիսւսն

Թողեց, գնաց դեպ նողկ Իլիոն՝ անունով իր միշտ անիծված:

Այնտեղ, այդ, ես կպսոկեմ, իսկ դու քնիր սենյակի մեջ,

որ ցանկանաս

Կամ աստ, գետնին պսոկիր մի կերպ, կամ թող սարքեմ

քեզ այլ մահի՛ն»:

Այդ ասելով՝ նա բարձրացավ դեպ վերնատան իր Անջարանը շողշողուն,
Բայց ոչ մե՛նակ, այլ Աստիշտները գնացին անդ նրա հետ:

600 Երբ բարձրացավ, ծառաների հետ միասին, սենյակը իր, երկար այնտեղ
Նա լաց եղավ, խորունկ ողբաց սիրատենչիկ իր ամուսին Ողիսւսին,
Մի՞զև խաժակն Աթենասը անուշ քնով փակեց աչքերն իր նորսպե՛ղ»:

Ե Ր Գ Ք Ա Մ Ա Ն Ե Ր Ո Ր Դ

ՆԱԽՔԱՆ ԿՈՏՈՐԱԾԸ ՍԵՂԵԽՆԵՐԻ. ԶԵՎԱԸ ՔԱԶԱԼԵՐՈՒՄ Է ՈՐԴԻՍԵՎՍԻՆ

Գավթում սարքեց անկողինն իր Ողիսւսը աստվածագարմ.
Փռեց գետնին արաջառեմի լմված կաշին և վերևից
Ծածկեց ձեռքով սեղեխների արդեմ մորթած ոչխարների շատ օղիկներ:
Ծրք նա պառկեց, Եվրիանունն քերեց փռեց նրա վրա մի պատմումնան,
Քայց չքնեց Ողիսւսը, այլ խորհում էր խոսնայրների մահվան մասին:
Մինչդեռ տնից այնժամ ելան ու գնացին ստրուկ կանայք,
Որ և առաջ լիրք, անառակ կապ ունեին սեղեխների հետ զագրելի.
Հլրկլրոցով և խայտառակ գվարճանքով գնում, խոսում էին զավզակ:
Յվ, քիմահույզ, խիստ բորբոքվեց Ողիսւսի սիրած սիրտը
իր կրծքի տակ,

10 Ուստի հուզված մտածում էր նա ինքն իր մեջ և իր հոգով
խորաթափանց.
Մորյոր իսկույն չհարձակվե՞լ և չմատնե՞լ դաժան մահվան այդ բոլորին,
Թե՞ դեռ թույլ տալ, որ անզգամ և շնաբար այդպես լկնեն վերջին անգամ
Սեղեխների հետ վիսացող: Մարմնաշում էր սիրտն իր ներքուստ
և զիլ հաչում,
Ուղիղ ինչպես շունն է հաչում և հարձակվում մի անձանոթ մարդու վրա՝
Իր նորածին լակտանների շուրջը արագ և հոգատար պտտվելիս,
Այդպես հաչում էր նա ներքուստ և վրդովվում այդ անամոթ
գործի համար:
Ողիսւսը կործքն իր թակեց և իր սրտին այս խոսքն ասաց
նայառաական.

«Մի՞րտ իմ, տուկա՛ և հանդործի՛ր քարվականքն այս, քանզի
չէ՞ որ համբերեցիր

Դու ավելի վատթարագույնն, էրբ կիկլուսի գորութունը զարհուրելի
20 Լափլփեց քաջ ընկերներին. այնտեղ տուկուն դու դիմացար, և խելքը քո
Քարանձափից քեզ դուրս հանեց, թեպետ մահն էր քո անխուսափ:»

Այդպես ասաց կշտամբանքով՝ սիրած սրտին իր դիմելով.
Եվ սիրտն իսկույն հնազանդվեց, որ քաջաբար կհամբերի անդ ստին ինչ:
Բայց դիցազուն Ռդիսեսը մահիճի մեջ շուռումուռ էր գալիս անվերջ,
Ինչպես հաճախ խիստ բոցավառ կրակի մեջ մարդն անդադար
Պտույտ տալով, գալարում է պարուրտաճարպ և արշունով լի փոքրտիճ՝
Փափագելով, որ խորովածը խորովվի ավելի շոտ, փութաճակի,
Այդպես անա անկողնու մեջ Ռդիսեսն էր շուռ-մուռ գալիս
խիստ մտահոգ.

Միտք էր անում՝ ինչպե՛ս արդյոք ինքը մեճակ ձեռք բարձրացնի
30 Ընդդեմ բազում և անամոթ խոսանալուների, մի՞նչ երկնքից իջավ այնժամ
Ու մոտեցավ նրան այնտեղ Աթենասը, որ նմանվել էր մի կնոջ:
Նա անարիճ նրա կանգճեց ու ձայն տվեց և այս սուսաց.
«Ինչո՞ւ արդյոք դու չես քնում, դու, բոլորից վատարախտը

մարդկանց մեջ:
Քո տունն է սա, և քո տան մեջ եմ, ավաղիկ, քո ամուսինն ու քո որդին,
Որին, որպես որդի, շատերը չափազանց կցանկային»:
Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց անդ Ռդիսեսը քաջիմաց.
«Այդ ամենը ճիշտ է, իրավ, աստվածուհիդ, հանց ասացիր

պատշաճաբար,
Բայց ես, անա, մտատանջված, միտք եմ անում իմ սրտի մեջ
և իմ հոգով՝
Ինչպե՛ս արդյոք ինքս մեճակ ձեռք բարձրացնեմ սեղեխների
դեմ բազմաթիվ,

40 Որո՞նք այստեղ, այս հարկի տակ, հավաքվում եմ միահամուռ,
բազմաժողով,
Եվ բացի այդ՝ ես իմ սրտում էլ առավել ավելործվող մի միտք ունեմ.
Եթե Ջեսի և քո բարի ողորմությանը դրանց հիմա ես կոտորեմ,
Ո՞ր պիտ փախչեմ, որ ես փրկվեմ: Աղաչում եմ, գեթ այդ մասին
դու մտածիր»:

Կրկին նրան իր խոսքն ասաց Աթենասը պայծառաչյա.
«Թերահավատ. վտանգի մեջ մարդն ընկերոջն է հավատում,
թեկուզ լինի

Նա ավելի թույլ ու նվաստ, նույնիսկ խելքով իր անկարող:
Մինչդեռ, անա, աստված եմ ես և ամենուր պահպանել եմ քեզ մշտապես
Բոլոր ծանր գործերիդ մեջ, ուստի լսիր, այժմ հայտնում եմ քեզ
բացկրպց.

Եթե նույնիսկ մեզ պաշարի հիսուն ջոկատ կազմող նգոր գորք՝
մանուպարս

50 Եվ մարտատենչ, արեսական կրքով լցված, մեզ սպանել
առտ ցանկանա,

Այդ դեպքում էլ մենք կհաղթենք և կշորթենք նրա եզներն
ու ոչխարներն,
Բայց թող քունը քեզ նվաճի, քանզի իրոք տանջալից է ամբողջ գիշեր
Անքուն մնալ, աչք չփակել. շուտով արդեն փրկվելու ես աղետներից»:

Այդպես ասաց և աչքերին նրա ցանեց քաղցրանուշիկ, հանգիստ մի քուն
Եվ ինքն ապա, աստվածների վեհ դիցունին, դեպ Օլիմպոս թուսլ, գնաց:
Այդպես նրան գրկեց քունը, որ սիրտը միշտ ազատում է

Եվ թուլացրեց մարմինն ամբողջ: Մինչ արթնացավ նրա կինը
ժամեր հոգսերից,
Նստեց ապա մահճակալի վրա փափուկ և հեծեծաց,
Իսկ երբ արդեն լացուկոծով նրա սիրտը լավ հագեցավ,
Նստ, այդ կինը աստվածային, նախ աղերսեց և խոսքն ուղղեց

Արտեմիսին.
60 «Ախ, Արտեմիս, աստվածուհի՛ր գերամեծար, դուստր՝ Զևսի, երանի՛ թե
Դու վարսերի քո սուր սլաքն իմ կրծքի մեջ և կորզերի դու իմ հոգին,
Կամ գեթ մրրիկն ահեղաձայն հափշտակեր ինձ անհասպաղ
Եվ ինձ արագ վերցներ, տաներ դեպ հեռուներ, ճանապարհով

անդհոային,
Տաներ այնտեղ և ինձ նետեր քերանի մեջ խոր, շրջահոս օվկիանոսի,
Ինչպես երբեմն այդպես տարավ գոռ մրրիկը Պանդարևսի

դստրիկներից:
Ավա՛ղ, նրանց ծնողներին աստվածները կործանեցին, ուստի նրանք
Որք մնացին հայրենական իրենց տան մեջ: Ափրոդիտն էր,

աստվածուհին,
Նրանց սնում միշտ պահիրով, քաղցր մեղրով, այլև գինով անուշահամ:
70 Եվ պարզվեց Հերան նրանց խելք ու հանճար, գեղեցկությունը

գերազանց,
Իսկ Արտեմիսն օժտեց նրանց քաջահասակ, վաշելչակազմ

տեսքով չքնաղ.
Աթենասն էլ սովորեցրեց հրաշակերտ ու ոսկեշող ձեռագործ:
Եվ Ափրոդիտն աստվածահաղթ վեր բարձրացավ մի օր Օլիմպ

երանավետ՝
Ծանթազվարճ Զևսին այնտեղ աղերսելու, քանզի նա է ամենագոր,
Նրա կամքն է մահկանացու մարդկանց տալիս դժբախտություն

ու բախտ փայլուն,
Որ թույլ տա նա կատարելու այդ կույսերի պերճ հարսանիքը

ծաղկավետ:
Բայց կույսերին Հարափաները հափափեցին հանկարծակի
Ու հանձնեցին անագորույն էրինիսին՝ ստրկական ժանտ վիճակի:

Այն, երանի ինձ էլ այդպես ոչնչացնեն աստվածները Օլիմպակյաց,
80 Կամ Արտեմիսը վարսագեղ թող ինձ զարկի փոսթանակի,
Որպեսզի ես Ռդիսևսի ճետ տեսնվելու իջնեմ անդունդը, երկրի տակ,
Որ չդառնամ ես հրճվանքի միայն աղբյուր ավելի վատ մարդու համար:
Սակայն հաճախ հանդորժում եմ մարդիկ աղետն ու վշտերը,

Երբ ցերեկով

Կլանքն է անցնում ջաղանքի մեջ, սիրտը տխուր, արցունքով լի:
Իսկ գիշերը նրանց արտին քունն է տիրում, որ վատն ու լավը փովին
Մոռացության է միշտ տալիս, երբ փակվում են աչքերը և թարթիչները,
Բայց ինձ աստվածն առաքում է ցնորամիտ և չարագույժ վատ երագներ:
Հենց այս գիշեր, երագունս, ինձ գրկել էր մի մարդ՝

Նրան սաստիկ նման.

Այդպիսին էր նա, երբ գնաց զորքերի ճետ, ուրախացավ

սիրտս խորունկ,

90 Քանզի կարծես երագ չէր այդ, այլ իսկակա՞ն իրողություն մի ճշմարիտ»:

Սասց այդպես, միևնույն ծագեց արդեն շողշող և ոսկեզամ Արջալույսը:
Լացուկոծի ձայնը նրա լսեց հանկարծ Ռդիսևսը աստվածագարձ,

Եվ ինքն իր մեջ խոր մտածեց, ապա նրա արտին թվաց,

Որ ճանաչեց տիկինն իրեն և կանգնած է հիմա նա յուր գլխի վերև:

Նա վեր կացավ, վերցրեց վերմակն ու օղեմիք, որոնց մեջ

ինքը պտուղի էր,

Ծալեց, դրեց անդ բազմոցին, եզան կաշին տարավ, դրեց դուռն ետև,

Ապա դարձավ և, ձեռքերը վեր կարկատած, ջերմ աղոթեց

Ձեռ ասածուն.

«Ձե՛ս հաչր, եթե դու կամեցար ինձ ծովերով ու ցամաքով

Բերել, հասցնել իմ երկիրն այս, երբ կրեցի ես աղետներ բազմաչարչար,

100 Թող մեկն ու մեկն, ով արթուն է, այստեղ, ներքուստ, ինձ խոսք ասի
բարեկեցան,

Իսկ արտաքուստ թող հանդես գա ու երևա քո նշանը, Ձե՛ս երկնագով»:
Այդպես սասց աղերսելով, և Ձեան զգոն լսեց նրան.

Թեղաց իսկույն և որոտաց որոտն անեղ Օլիմպակյան բարձունքներից

Անդ, խոսագույն ամպերի մեջ: Ուրախացավ Ռդիսևսը աստվածագարձ.

Խոսեց նաև տան մեջ, այնտեղ, հաց աղացող ստրուկ կինը,

Քանզի ուներ ազգերի տեր Ռդիսևսը շատ, բազմազան, աղորիքներ,

Որոնց շուրջը տասններկու կանայք էին անդ աշխատում միշտ ժրամիր:

Աղում էին նրանք զարի, ոսկի ցորեն, որը մարդկանց ուղեղն է ճիշտ:

Մլուսներն այնժամ քնած էին, քանզի իրենց գործն ավարտել էին արդեն,

110 Իսկ սա իր գործը տակավին չէր ավարտել, որպես մի թույլ և տկար կին:
Արդ, աղալը ընդհատելով, նա խոսք սասց, բարի նշան տիրոջ համար.

«Ձե՛ս հաչր, դու, որ գերիշխողն ես աստվածների, այլև մարդկանց,

Այսքան հուժկու որոտացիր այժմ երկնքից անծայրածիր և աստղագարդ,
Ռրտեղ չկար և ոչ մի ամպ: Ո՞ւմ համար էր, որ հայտնեցիր

քո Աշանն այդ:

Այս խոսքը իմ, տարաբախտիս, գեթ կատարիր դու, ողորմած.
Թող որ այս օրն սեղեխների համար լինի օրը վերջին,
Նրանց, որոնք Ռդիսևսի տանն անում են խնջույքը այս մեծափափագ:
Տե՛ս, խնջանքից արտակոտոր՝ իմ թուլացած ծնկներն են այժմ

ծաղվում արդեն,

Այսքան գարի միշտ աղայիս, թող սա լինի վերջին խնջույքն ու նվագը»:

120 Ասաց այդպես, Ջևաի հզոր որոտումից և այս կնոջ նոր ասածից
Ռդիսևսը խնդաց, խորհեց, որ վրեժն իր չար թշնամուց նա կրուծի:
Մինչ այլ բոլոր ստրկուհիք հավաքվեցին Ռդիսևսի շքեղ տան մեջ
Եվ անհասպաղ անդ օջախի մեջ վառեցին կրակն անշեջ:
Իր մահիճում անդ արթնացավ և Տեղեմաքն աստվածակերպ.
Հապճեպ հագավ նա իր հագուստն, լապա ուսին կախեց թուրը

իր սայրասուր

Եվ ոտքերին կապեց մուկերն իր գեղեցիկ ու շողշողուն,
Հետո վերցրեց նիզակն ամուր ու սրածայր, պղնձակոտ:
Այդպես գնաց, կանգնեց շեմքին ու բարբառեց և խոսք ասաց
Եվրիկկիային.

«Ռու, մայրիկդ իմ սիրելի, հյուր եկվորին դուք պատվեցի՞ք
մեծարանքով,

130 Արդյոք տվի՞ք պատշաճ ուտեստ կամ անկողին, թե՞ նա մնաց
տանն անխնամ:

Գիտե՛մ, մայրն իմ, թեպետ և նա ողջախոն է և իմաստուն,
Մահկանացու մարդկանցից աստ երբեմն պատվում է այն մարդուն,
որը սակայն

Նվաստագույնն է իսկապես, իսկ լավերին դուրս է անում
տունն պատվի»:

Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Եվրիկկիա կինը քաջիմաց.
«Ո՞հ, զավակս, զոր ես այդպես ամբաստանում քո մորն անմեղ.

Հյուր եկվորը լամեց գինին, որքան իր սիրուն էր փափագում,
Իսկ ուտելը, երբ որ մայրդ հարցրեց նրան, մերժեց, ասաց, որ չի ուզում,
Սակայն երբ որ նա քունն հիշեց և ցանկացավ պտուկել այստեղ,
Մայրդ իսկույն հրամայեց սորուկ կանանց մահիճ սարքել
պատշաճաբար:

140 Բայց անկողնում և դռնակի վրա քնել ինքը անձամբ չկամեցավ,
Ռրպես դժբախտ թափառական, տառապահար և անարժան,
Այլ գավիթում պտուկեց, քնեց եզան մոլորուն չմշակված
Եվ ոչխարի օղիկներին, իսկ վերնից մենք փռեցինք մի պատմունճան»:
Ասաց այդպես, և Տեղեմաքն այնժամ տնից ժիր դուրս եկավ՝

Տեզ-նիզակը ձեռքին բռնած. հետևեցին նրան շներն արագարշավ:
Գեղասրունը աքեացոց ատյանը նա շտապ գնաց:
Այն ժամանակ Եվրիկիան աստվածային՝ դուստրը Օպսի Պիսևորյան,
Անմիջապես հրամայեց ապարանքի ստրուկ կանանց.
«Օ՛հ, շոտափույթ գործի էլէք. տունն ու տեղը հավաքեցէք

դուք ժրաշամ
150 Եվ հատակին ջուր ցանեցէք, բազմոցները գեղեցկակերտ և շատագույն
Սփոռցներով լավ ծածկեցէք: Դուք էլ՝ ահա սեղաններն այս
Սպունգներով նուրբ սրբեցէք և մաքրեցէք սարկարաններն
ու գավաթներն,
Որոնք շինված են կրկնականթ, իսկ դուք ջրի շոտ գնացէք
դեպի աղբյուր

Եվ այնտեղից փութանակի լցրէք, բերէք ջուրը մաքուր,
Քանզի երկար էլ բացակա չեն լինելու խոսնայրները ապարանքից,
Այլ շատ շոտով այստեղ կգան, որովհետև տոն է այսօր մի ընդհանուր»:
Ասաց այդպէս, և անասցին նրանք իսկույն, կատարեցին պատգամը այդ-
Արդ, նրանցից քրսան հոգի հապճեպ գնաց դեպի աղբյուրը սնաջուր,
Իսկ մյուսները տան մեջ, այնտեղ, մեծ խնամքով, ուշի-ուշով
աշխատեցին:

160 Եկան նաև աքեացոց ծառաները աշխատասեր,
Որոնք ճարտար կտրատեցին փայտը այնտեղ, և աղբյուրից
եկան կանայք,

Իսկ դրանցից հետո միայն խոզարածը եկավ արդեն,
Որ բերել էր երէք խոզեր, ընտիրները այնտեղ եղած խոզերամից,
Որոնց թողեց նա բակի մեջ բարձրապարիսպ ու պերճակերտ,
որ արածեն,

Իսկ ինքն ապա Ողիսևսին այնտեղ դիմեց և խոսք ասաց գորովայիր.
«Հը՛, ինչպե՛ս է, օտարական, հարգանքո՛վ են աքեացիք
վարվում քեզ հետ,

Թե՛ այս տան մեջ, այստեղ, քեզ զուր անպատվում են տուաջվա պէս»:
Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենիմաց.

«Ո՛ր էր թե ճիշտ, ո՛վ Եվմեոս, պատիժ տային աստվածները
քարվականցի

170 Այս լիրբ գործին, որ վիսացող այս լրբենիք կատարում են, ահավասիկ,
Փասրի տանն՝ այսքան լսիրշ և անօրեն, նույնիսկ առանց ամոթանքի»:

Այդպէս նրանք այդ առիթով խոսում էին իրարու հետ,
Միևնչեւ եկավ ու մոտեցավ անդ Մելանթեսը այժարած.
Իր հետ բերել էր նա այծեր, քաջընտիրները հորանից,
Որպէս ընծա խրախճանքին սեղեխների. իր հետ կային երկու հովիվ:
Այդ այծերին իսկույն կապեց նա գավիթում աղմըկահույզ

Եվ ինքն ասա Ռդիսևսին իսկույն դիմեց ու խոսքն ասաց այս կծվակիձ.
«Ռեռ այստե՛ղ ես, լսիր՞ ձ մտրիկ, և տան մարդկանց դեռ ձանձրո՛ւյթ
ես պատճառում դու՛

Ողորմություն մտրարով: Ռեռ չե՛ս գնա կամ չեա կորչի դուրս այս դռնից.
180 Կարծեմ իրոք մենք իրարից չենք բաժանվի հեշտ ու թեթև,
Մինչև որ դու ուժն իմ ձեռքի այժմ չփորձես. գա՛րշ, անվայել
մտրալ գիտես:

2Է՛ որ այլուր խնջույք անող այլ արեյանք շատ կան նաև»:

Այդպես խոսեց, ոչինչ չասաց նրան այլևս ամենագետ Ռդիսևս,
Այլ լուռ գոմիս լոկ շարժեց՝ վրեժառու մտքերի մեջ խորասուզված:
Հետո եկավ և մոտեցավ հովիվն երրորդ՝ Փիլետիոս իշխանն՝ նրանց:
Խոսնայրմերին նա թերել էր պարարտ այժեր, նաև ամուլ, ստերջ մի կով.
Նավորդները, որ դեպ կղզին փոխադրում են և այլ մարդկանց,
Հիմա սրանց փոխադրեցին, որոնք եկան ու տեղ հասան:

Նա իր թերած անասուններն ամուր կապեց աղմկահույզ գավիթի մեջ,
180 Ինքն էլ ասա շուտ մոտեցավ խոզարածին ու հարց տվեց նրան այսպես.
«Ասա դու ինձ, ո՛վ խոզարած, ո՛վ է արդյոք այս շրջիկը օտարական,
Որ եկել է մեր տունն, այստեղ: Ո՞ր ազգով է հաբարտանում,
Եվ ո՞րտեղ է ցեղը նրա, կամ երկիրը լուր հայրենի:
Ավա՛ղ, դժբախտ. տեսքով որքա՛ն մեր մեծագոր արքային է

սա նմանվում,

Մինչ աստվածներն անչափ վշտեր են շնորհում թափառական

թշվառ մարդկանց,

Ինչպես նաև արքաներին մատնում են միշտ անագորույն տառապանքի»:

Ասաց այդպես, Ռդիսևսին մոտենալով՝ ջերմ ողջունեց իր այ ձեռքով
Ու բարձրաձայն, բարյաչակամ իր խոսքն ասաց այս թեպիտր.
«Ողջո՛ւյն քեզ, հայր,— պանդուխտ եկվոր, իցի՛վ գտնես կյանք երջանիկ
գեթ այստե՛տ,

200 Մինչդեռ հիմա տանջում են քեզ բյուրաբազում վիշտ ու աղետ:

Զև՛ս հայր, չկա աստվածների մեջ քեզանից ավելի ժանտ ու մահաբեր,
Չես խնայում դու հեզ մարդկանց, որոնց իրավ դու ինքդ ես
կոչում կյանքի,

Այլ, խառնելով աղետ ու վիշտ, թափում ես այն դժբախտների

գլխին միայն:

Քեզ տեսնելով՝ եկվո՛ր, սիրտս փշաքաղվեց, արցունքն իջավ

իմ աչքերին,

Ռդիսևսին ես հիշեցի: Գուցե և նա, մտածեցի, այժմ, հիրավի,

Քեզ պես հազած նողկ ցնցողի, թափառում է հեռու, օտար ազգերի մեջ.

Եթե միայն կենդանի է նա տակավին ու տեսնում է լույսն արևի:

Իսկ եթե նա մահացել է և իջել է տունն Հադեսի,

Վա՛յ ինձ, ախա՛հ, առանց ազնիվ Ողիսևսի: Չէ՞ որ նա էր,
որ ինձ մանկուց

210 Կեփալեմյանց երկրում, այնտեղ, նախորդ կարգեց իր եզներին,
Եվ այդ նախիրն այնքան է այժմ աճել, դարձել բազմապիսի,

սերընդով շատ,
Որքան երբեք չի բազմացել մի այլ մարդու հոտն եզների լայնաճակատ:
Ինձ այժմ օտարն է պատվիրում՝ իրեն բերել այդ կովն ու եզը
գերազանց,

Որ աստ լափի: Չեն պատկառում նույնիսկ որդուց թագավորի՝
նրա տան մեջ,

Ոչ էլ նաև սարսափում են աստվածներից, այլ միտք ունեն
մի չարատենչ:

Գուքն ու կայքը հար հեռացած մեծ արքայի աստ բաժանել իրարու մեջ:
Ա՛խ, իմ հոգին այս կրճքիս տակ մի այլ հոգսով է մտահույզ,
այեկոծված,

Սակայն անչափ վատ կյիներ և անօրեն, քանի դեռ կա նրա որդին,
Թողնե՛լ, գնալ մի այլ երկիր, քշել, տանել նաև նրա նախիրները

220 Դեպի մարդիկ օտարազգի, բայց ավելի վատ է մնալ ու տեսնել միշտ՝
Ինչպես մոլորում են ուրիշի եզներ ու կով, և գուր կրել տանջաճք
ու վիշտ:

Ո՛հ, ես վաղուց, փախուստ տալով, կգնայի դեպ մեծասիրտ
մի այլ արքա,

Քանզի այլևս հնար չկա հանդուրժել գործն այսքան ժպիրի:
Բայց կմնամ ես տակավին, հուսով եմ դեռ, գուցե դժբախտ իմ տերը գա
Եվ շամբջագույն սեղեխների դաժան ոհմակն արտաքսի դուրս
և ցրիվ տա»:

Այնժամ նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենիմաց.
«Հովի՛վդ քաջ, նման չես դու փրբ ու պանդույր մի այլ մարդու,
Եվ զգում եմ ես ինքս ահա, որ սիրտ ունես դու ողջախոհ և խորագետ,
Ուստի ես այժմ հայտնում եմ քեզ և երբևիտեմ եմ ես երդումով
արդ մեծագույն:

230 Վկա է Ջևան, ավագագույնն աստվածների և վանատոր սեղանը այս,
Վկա է և օջախն անբիծ Ողիսևսի, ուր գտել եմ ինձ ապավեն,
Որ Ողիսևսը քո այստեղ եղած պահին ետ կդառնա, կգա իր տուն,
Եվ կտեսնես դու քո աչքով նրան այստեղ, հարկավ, էթե այդ կամենաս,
Երբ կուտորի նա նախաճիրում խոսնայրների, որ իշխում են
աստ անօրեն»:

Նրան կրկին իր խոսքն ասաց իսկույն հովիվն այն եզնարած.
«Ա՛խ, ո՞ր էր թե, օտարակա՛ն, այդ խոսքն իրավ գլուխ բերեր
Կրոնոսյանն,

Այնժամ անշուշտ կիմանայիր դու զորությունն իմ ձեռքերի»:
Այդպես նաև Եվրիմեոսը հավերժ անմահ աստվածներին ջերմ աղոթեց,
Որ Ռդիսևսն ամենիմաց շուտով իր տուն վերադառնա:

240 Ահա այդպես իրարու մեջ նրանք խոսում էին այնտեղ,
Մինչ խոսնայրները պատրաստում էին այնժամ կործանումը Տելեմաքի,
Սակայն նրանց ձախակողմից մի մեծ թռչուն թռավ անցավ
հանկարծակի,
Բարձրաթռիչ արծիվ էր դա և ճանկերում իր՝ վեներոտ մի աղավնի:
Ու Ամփիևոմն իսկույն այնտեղ նրանց դիմեց և այս ասաց.
«Միրելիներ՝ր, գլուխ չի գա, չի հաջողվի խորհուրդը մեր
Տելեմաքի մահվան մասին, ուստի եկեք հիշենք նորից մեր խրախճանն»:

Ասաց այդպես Ամփիևոմը, խոսքն այդ բոլորն հավանեցին
Եվ փութապես աստվածազարմ Ռդիսևսի տունը եկան:
Բազմոցներին, նստիքներին վերարկուներն ու հագուստները դրեցին
250 Եվ սկսեցին անդ մոլորոտել մեծ ոչխարներ ու պարարուն, սիրուն այծեր:
Փողոտեցին պարարտաճարպ նաև խոզեր ու նախրային կովը ստերջ,
Եվ խորովված ընդերքն հապճեպ բաժանեցին իրարու մեջ:
Գինին խառնվեց սարկարանում, խոզարածը քերեց, դրեց
պերճ բաժակներն.

Փիլետիոսն, իշխանն արանց, զամբյուղներով գեղեցկակերտ
Մատրովակեց հսցն ամենքին, իսկ Մելանթևսն արագ լցրեց
առաստ գինին:
Այդպես նրանք ձեռք մեկնեցին իրենց առաջ պատրաստ դրված
ուտեստներին,
Իսկ Տելեմաքն իր հոգու մեջ հղացավ միտքը խորամանկ
նոր նենգության.

Իր հոր տան մեջ ամբակառույց նա, վիմակերտ շեմքին ընթեր,
Մի սեղանիկ և անվայել նստիք դրեց, բազմեցրեց անդ Ռդիսևսին,
260 Նրա առաջ դրեց պատրաստ ընդերքներից մի լավ բաժին,
Գինին լցրեց ոսկի բաժակ, ապա դիմեց իսկույն նրան և խոսք ասաց.
«Նստիր այստեղ, խմիր համեղ դու այս գինին սույն քաջերի
հետ միասին,

Իսկ եպերանքն և ձեռքերը խոսնայրների քեզնից հիմա կվանեմ ես,
Քանզի չէ՛ որ սա իսկապես մի պանդուկ չէ և ոչ էլ տուն մի հանրային,
Այլ միմիայն Ռդիսևսի ապարանքն է, և ինձ է այժմ նա թողել այդ:
Իսկ դուք այստեղ, ո՛վ սեղեխներ, սանձե՛ք ձեր կիրքն ու դարովանքն,
նստե՛ք հանդարտ
Եվ զսպեցե՛ք ձեր ձեռքերը, որ չծագի մեր մեջ հանկարծ կազ ու կռիվ»:

Ասաց այդպես, այդ լսելով՝ ամենքն իրենց շրթունքները կրծոտեցին
Ու զարմացան Տելեմաքի վրա սաստիկ, քանզի խոսեց շատ համարձակ:
270 Մինչ նրանցից անդ բարբառեց ինքն Եվախիթյան Անտիհնոսը
այդ ժամանակ.

«Տելեմաքի այդ խոսքերը կհանդուրժենք, արեացիք,
Թեպետ դրանք ցավալի են, քանզի նետեց սպառնանք նա մեզ.
Կրոնոսյան Ջևան է միայն արգելքը մեր, թե ոչ՝ նրան վերջ կտալինք
Դենք այս տան մեջ, թեկուզ և նա ճառել գիտի վսեմ ու լեւա»:

Այդպես ասաց Անտիհնոսը, բայց նա թողեց նրա այդ խոսքն
անուշադիր,

Մինչ քաղաքով բանքերները հարյուրակն զոհը տարան աստվածներին,
Ուստի շուտով հավաքվեցին գեղազանգուր արեացիք
Անդ, նետաձիգ Ապոլլոնի անտառի մեջ սովերածիր:
Սեղեխները միտը արդեն խորովեցին ու կրակից դուրս հանեցին

280 Եվ, բաշխելով իրարու մեջ, հրճվում էին խրախճանքով՝ այդ ազդեցիկ:
Մատընվակող ծառաները Ողիսևսի դեմ դրեցին

Անքան բաժին, որքան ամենքն անդ ստացան, քանզի այդպես
Պատվիրել էր աստվածազարմ Ողիսևսի սիրած որդին Տելեմաքը,
Աթենասն էլ՝ չարգելակեց և չզսպեց սեղեխների կիրքը անուանձ
Եվ քարվականքն ամբարտախան, որ ավելի խիստ ջորորքի
Լատրոսաձին Ողիսևսի սրտում ցատումը բազմամաղձ:
Խոսանայրների մեջ կար մի մարդ, մի չարագործ, իր վիսուությամբ
Բոչակամուն,

Կոչվում էր դա Կոեսիպոս և բնակվում էր Սամեոն, իր հարկի տակ:
Արդ, սա, իր լուր բյուրաբազում հարստությամբ քաջալերված,

290 Մրցակից էր հար բացակա Ողիսևսի կնոջ համար:
Եվ այժմ նախքան սեղեխներից նա բարբառեց և խոսք ասաց եպերալից.
«Ինձ լսեցեք, ո՞վ խոսնայրներ մեծահոշակ, ահա թե ինչ ես ձեզ կասեմ.

Այս եկվորը բաժին ստացավ, ինչպես հարկն է, մեզ հավասար,
Եվ իսկապես վայել չէ մեզ, լա՛վ չի լինի, ոչ էլ արդար՝
Տելեմաքի հյուրին գրկել, ո՞վ որ էլ գա տունն այս վսեմ:
Ուստի և ես նրան տալիս եմ պարգևն այս, որպեսզի նա ինքը արդեն
Նվերն այս տա բաղնեաբանին և կամ ստրուկ ծառաներից մեկնումեկին,
Որ կան այստեղ, աստվածակերպ Ողիսևսի արարանքում
այս բարեշեն»:

Ասաց այդպես և շուտափույթ ձեռքով հուժկու, հաստաբազուկ,

300 Վերցրեց այնտեղ նա զամբյուղից եզան մի ոտք ու շարտեց
Ողիսևսի վրա ուժգին, բայց, իր գլուխը թեքելով,

Նա խուլս տվեց, ապա ժպտաց, իսկ ոսկորը զարկվեց պատին
ամրակառույց,
Քայց Ասիաստեց Կոնստանդին Տելեմաքոսն այնժամ սրտով ցատումնալի.
«Բախտդ բերեց, Կոնստանդին, ուրախ եղիր և գոհունակ,
Որ չդիպավ զարկդ հյուրին, քո հարվածից այժմ խուլս տվեց

Աս անվեհեր,
Թե ոչ՝ իսկույն քո կրծքի մեջ պիտ վարսեի ես սայրասուր իմ Աիգալը,
Հայրդ այնժամ հարսանիքիդ փոխարեն քեզ պիտի թաղեր:
Թող էլ ոչ ոք չհանդգնի լրբություններ կատարել աստ, իմ հարկի տակ,
Կամ անվայել մի այլ վարմունք, քանզի արդեն հասկանում եմ

Ես ամեն բան
310 Եվ լավ գիտեմ չարն ու բարին, մինչդեռ առաջ մանուկ էի ես մի անգետ:
Բա՛վ է, որքան ես ամեն բան համբերեցի մինչև այսօր և լավ տեսա՝
Ինչպես մորթում էք իմ մալը, հացն էք լսիում, խմում գինին
Իմ ատրաշեկ,

Իսկ ինձ համար դժվարին է մեկնումենակ կուլել այստեղ
բազմության դեմ,

Ուստի այլևս չհանդգնեք թույլ տալ վարմունք մի անվայել ու չարանեեզ
Կամ հարուցել նոր գժտություն, իսկ եթե դուք այժմ, հիրավի,
Փախազում էք և միտք ունեք սուր պղինձով սպանել ինձ,
Այդ առավել կցանկան ես, քանզի չէ՞ որ ավելի լավ է՝ մահանամ,
Քան թե տեսնեմ միշտ քարվականք, գործ անվայել ու զազրելի,
Վիրավորանքն իմ հյուրերի, բռնաբարումն ստրուկ կանանց,

320 Ստոր ու պիղծ անպատվությունն այստեղ, այս տանը գեղեցիկ»:
Ասաց այդպես, և բոլորը մունջ մնացին, խոսք չասացին.
Միայն որդին Դամաստորի՝ Ագեյաուը, բարբառեց անդ անազան.
«Բարեկամներ, Տելեմաքոսն արդարացի խոսեց այստեղ,
Հարկավոր չէ հիմա նրան պատասխանել թշնամաբար կամ անպատիվ,
Եվ թող ոչ ոք անարգ չանի ու ձեռք չտա օտարական այս շրջիկին
Կամ այլ մեկին ստրուկներից, որ դյուցազուն Ռոդիսևսի պալատում են,
Քայց ես, ահա, Տելեմաքին և իր մորը մի խոսք ունեմ գորովալի,
Որը, կարծեմ, արտահաճո պիտի թվա նրանց սրտին:

330 Որ Ռոդիսևսն ամենիմաց ետ կդառնա և իր տունը կգա մի օր,
Ձեզ բնավին չէր կարելի դատապարտել դանդաղման մեջ,
Որով դուք մեզ, խոսնայրներին, այս տանն երկար պահում էիք,
և արդարև՝

Լավ կլիներ, եթե հանկարծ Ռոդիսևսը վերադառնար ու զար իր տուն,
Քայց սրբազ է այժմ և անկասկած, որ էլ երբեք նրա դարձը գլուխ չի գա,
Ուստի և դու հիմա գնա անդ քո մոր մոտ և համոզիր նրան սրտանց՝
Ամուսնանալ այն քաջի հետ, ով ամենից ազնվագույնն է, ով ավելի

Պոռլոց կտա: Այնժամ և դու ուրախասիրտ կտիրանաս քո նոր գույքին
Եվ կհրճվես կերուխումով, իսկ մայրը քո ուրիշի տանն իր նոր գործը
պիտի հոգա»:

Այնժամ նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
340 «Երդվում եմ քեզ, Ագելասոս, հանուն Ջևահ, հանուն նորս արձանների,
Որն, Երևի, Իթակեից հեռու և գուրկ կործանվել է կամ տարագիր
Շրջում է դեռ. ամուսնությունը ես իմ մոր չեմ արգելում, հակասակը,
Դրդում եմ ես՝ մարդու գնալ, ում կցանկա, ով աննաւար բնծա կտա:
Մի՛նչ հակասակ իր ցանկությունն և կամ խոսքով Ըարկայրական՝
Ես չեմ կարող քշել տանից, աստված չանի, որ այդպիսի գործ
կատարեն»:

Այդպես ասաց Տելեմաքը, սակայն Պալլաս Աթենասը սեղեխներին
Թաղեց անգուսպ ծիծաղի մեջ, խելքից հանեց, դարձրեց նրանց
խելացնոր:

Եվ սկսեցին նրանք անգուսպ մի հրոհրոտոց. դեմքերն իրենց
աչքանդակված՝

Ուտում, լափում էին նրանք հում միսն անեփ, արյունաթոր,
350 Աչքերն իրենց արցունքով էր լցված, սիրտը զգում էր վիշտ
ու արհամարհ:

Այդ վիճակում նրանց այնտեղ իր խոսքն ասաց Թեոկլիմենն
աստվածատես.

«Ո՛հ, թշվառներ, ի՞նչ ահռելի աղետ է արդ կամ արհամարհ
վիճակվել ձեզ.

Խոր խավարն է պատել ձեր դեմքն ու ճակատը, ձեր մարմինը
ոտից-գլուխ:

Շուրջը թնդում է ուսուսչա՛նք, ձեր այտերն են արցունքի մեջ
ու վշտածոր,

Արյունով են ցողված պատերն, ամուր քիվերն ու բարավորն,
Եվ ուրվական սովերներով լիքն են գավիթն ու բակն ամբողջ,
Որ տորում են դեպ Էրեբոս անդհարախոր, իսկ երկնքից արևն արդեն
Անհետանում է վերջապես, և տիրում է խավարն ահեղ ամենուրեք»:

Ասաց այդպես, նրանք բոլորն հրոհրոտացին ու ծաղրեցին նրան սաստիկ,
360 Եվ նրանցից սկսեց խոսել Եվրիմաքը Պոլիքոսյան.

«Խելագա՛ր է շրջիկը այս՝ օտար երկրից դեռ նոր եկած,
Պատանհներ՝ ու ծառաներ, պետք է դռան դուրս վրձնել իսկույն տնից,
Թող որ գնա հրապարակ, երբ տեսնում է այստեղ միայն մութ
ու խավար»:

Եվրիմաքին պատասխանեց ու խոսք ասաց Թեոկլիմենն
աստվածափառ.

«Ո՛վ Եվրիմաք, կարիք չկա, որ դու ինձ տաս անասնորդող ուղեկիցներ,
Փա՛ռք աստծո, ես աչք ունեմ, այլև ականջ, ունեմ նաև ոտքեր մի գույգ.

Կրծքումս կա վայել հոգի, որ տակավին անվնաս է, նույնիսկ անուշգ:

Ես դրանց հետ դուրս կգնամ, իսկ ձեր գլխին թափվելու է

ծանոտ արհավիրք,

Որից ոչ ոք սեղեխներից էլ չի կարող խույս տալ մի կերպ և կամ

փրկվել,

370 Քանզի նայիրտ, ամբարտավան մարդիկ եք դուք և կատարում եք

շարունակ

Ողիսեսի ապարանքում մի խայտառակ, հանցավոր գործ

ու քարվականք»:

Այդպես ասաց և դուրս եկավ իսկույն տնից գեղեցկաշեն,

Պիրեոսի տունն ա գնաց, որ ընդունեց նրան արտանց ու սիրալիր:

Մինչ սեղեխներն Տելեմաքին դարովելու նպատակով ակեցին,

Իրար դեմքի անդ նայելով, ծաղրել նրա խեղճ հյուրերին:

Այդպես ոմանք ամբարտավան ջանելներից խոսում էին կատակելով.

«Տելեմաքո՛ւ, մեկը չկա քեզ հավասար՝ լկտի, լսիր՞ իր հյուրերով,

Եվ ո՞վ է սա, որ մտոդ կա, շրջմովիկը այս մուրացկան,

Մի հարբեցող ու որկրամու, որ չգիտի և ոչ մի գործ, ոչ մի արհեստ,

380 Ինքը իսպառ եռանդագուրկ, բեռ է միայն երկրի համար.

Եվ կամ ո՞վ էր այն երկրորդը, որ գուշակող աստ ձևացավ լիրբ ու լկտի:

Ե՛վ դու, լսի՛ր, ինձ հավատա. բյուրապատիկ լավ կլինի և շահավետ,

Եթե գցենք այդ հյուրերին նավի վրա մեր բազմաթի

Եվ առաքենք դեպ Սիկեյիս, դրանց համար վարձ կստանաս

դու անագին»:

Այդպես նրանք խոսում էին, բայց Տելեմաքն արհամարհեց ամենը այդ

Եվ միմիայն, լուռ նայելով իր հոր դեմքին, սպասում էր նա անհամբեր,

Թե ե՞րբ պիտի ձեռք բարձրացնի լիրբ, անամոթ սեղեխների գլխի վրա:

Այնժամ դատրիկն Իկարիոսի, Պենելոպեան խոհեմամիտ,

Դահլիճի մեծ մուտքին մոտիկ, նստած շքեղ իր բազմոցին,

390 Լսեց խոսքն ու ճոշանն ամբողջ, որ խոսեցին խոսնայրները

իր հարկի տակ:

Սեղեխները խնջույքի մեջ ճաշում էին հոհոալով,

Փարթամաճոխ ու ցնծալետ, քանզի չէ՞ որ մորթել էին շատ անասուն,

Սակայն ոչինչ չկար այնքան անհաճեղի և ահավոր,

Որքան ընթրիքն, որ պիտ տալին նրանց շուտով աստվածունին

և քաջն հզոր,

Հանց հատուցում անդ կատարված լիրբ գործերի ու մոլությունց:

Ե ր գ ք ա ա ն մ ե կ ե ր ո թ ղ

ԱՂԵՂՆԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿ

Աթենասը՝ պաշտառաշյա աստվածուհին, Իկարիոսի չքնաղ դասորիկ
Խոհեմամիտ Պենելոպի սրտին դրդեց, ահավասիկ՝

Առաջարկել սեղեխներին շողշող երկաթն ու պերճ աղեղն,

որպես մրցանք,

Որ պիտ լինէր Ոդիսևսի ապարանքում իբրև սկիզբ կոտորածի:

Եվ բարձրացավ Պենելոպեն օթևանի սանդուղներով այն բարձրաբերձ,

Այնուհետև փարթամ ձեռքով վերցրեց նա կոր, մեծ բանալին,

Պղնձակոտ և գեղեցիկ, կոթը կերտված վառ փղոսկրից,

Ապա գնաց ծառաների հետ միասին վերջին սենյակ,

Որտեղ պահված էին բազում և թանկարժեք գույքն ու գանձը թագավորի՝

10 Ոսկի, պղինձ ու երկաթի ճարտարակերտ անթիվ գործեր:

Անդ կար աղեղ մի լայնալիճ և մի կապարճ նետերով լի,

Կային այնտեղ և վշտաբեր բյուրաբազում այլ փթիներ:

Ոդիսևսին դրանք ընծա էին տրված Լակեդեմոն երկրում երբեմն՝

Պատահաբար այնտեղ եղած աստվածակերպ, քաջ Իփիտոս

Եվրիտյանից:

Նրանք միմյանց հանդիպեցին Մեսսենեում, քաջակորով Օրիսիլոքի

Գեղեցկակերտ ապարանքում: Ոդիսևսը եկել էր հանց պարտահավաք.

Մեսսենական ամբողջ ազգը պարտավոր էր վճարել պարտքն

սուսնց վեճի,

Քանզի երբեմն մեսսենացիք Իթակեից սև նավերով բազմաթիակ

Հափշտակել, տարել էին երեք հարյուր գլուխ ոչխար և հովիվներ:

20 Ոդիսևսը, իբրև ջահել պատգամավոր, անցավ երկար ճանապարհն այդ,

Քանզի նրան առաքեցին իր հայրն և այլ խորհրդական ծերունիներն:

Իսկ Իփիտոսը փնտրում էր կորած ձիերն տասներկու շքեղ ճայիկ՝

Քուռակների հետ գեղեցիկ, նաև տոկուն շատ ջորիներ,

Որոնք հետո դարձան նրա եղերական մահվան պատճառ,

Երբ նա եկավ կորովալիր, գերահոշակ մեծ Հերակլես դյուցազնի մոտ:

Որ զավակն էր Ջևա զգոմի և գործել էր շատ սխրանքներ:
Նա ընդունեց իր մոտ նրան, բայց սպանեց իր հարկի տակ դաժանորեն՝
Չակնածելով ոչ երկյուղից աստվածների, ոչ սեղանից, որի վրա
Մեծարել էր նա իր հյուրին: Երբ սպանեց նրան այդպես,
Նա իր տանը ապօրինի յուրացրեց նրա ձիերն ամբաստբալ:
Արդ, Իսիտուն, իր ձիերին որոնելիս, անդ հանդիպեց Ռոփսուսին
30 Եվ ընծայեց նրան աղեղն, որը առաջ կրում էր ինքն՝ Եվրիտը մեծ,
Բայց մեռնելիս թողեց աղեղն իր զավակին ասպարանքում

իր բարձրաբերձ,
Իսկ Ռոփսուսը իր կողմից տվեց նրան մի սուր սուսեր և մի նիզակ,
Ռոպես սկիզբ հյուրամեծար ծանոթության: Բայց իրար հետ այնուհետև
Սեղանակից չեղան նրանք, քանզի կանխեց Հերակլեսը՝ Ջևաի որդին,
Եվ սպանեց աստվածակերպ Իսիտոսին՝ Եվրիտոսի ազնիվ որդուն:
Նա էր տվել աղեղը անդ, բայց չվերցրեց Ռոփսուսը աստվածազարմ
Այդ աղեղը, երբ սկայթույր նավի վրա մեկնում էր նա քառտերազմի,
Այլ պահվում էր դա միշտ տան մեջ, հանց ընկերոջ լավ հիշատակ
մի սրտատենչ,

Եվ այն կրում էր Ռոփսուսն միայն երկրում իր հայրենի:
40 Երբ թագունին՝ չքնաղ կինը, խորդանոցը եկավ հասավ,
Ելավ, կանգնեց կաղնի շենքին, որ ջինել էր հյուսնը ճարտար.
Նա հղկել էր կոկ, հարթեցրել, լարով չափել ճշգրտորեն,
Դրել էր և պինդ դրանդիք ու կախել էր դռներն ամուր և շողշողուն:
Այնտեղ անա Պենելոպեն կտրեց չվանը օղակի,
Անցքը կոխեց պերճ բանալին, շարժեց, քաշեց դռան նիզը
Ու բաց արեց դռան փեղկերն, որոնք հանկարծ անագնակի ճրոճըռուսին,
Ինչպես ցուլը բառաչում է մարգերի մեջ. այնժամ այդպես
Թառաչեցին պերճ դռները պինդ բանալու այդ շարժումից:
Պենելոպեն կանգնեց բարձր պատվանդանին, որտեղ կային
պերճ սնդուկներ,

50 Իսկ դրանց մեջ պահված էին անուշաբույր շատ հագուստներ:
Եվ թագունին պարզեց ձեռքը, վերցրեց աղեղն, որ կախված էր
այնտեղ սեպից

Ու փաթաթված պատյանի մեջ մի շողշողուն և գեղեցիկ:
Նստեց տիկինն իսկույն այնտեղ, իր ծնկներին դրեց աղեղն այդ վրեկի,
Ապա հանեց լայն աղեղը իր պատշամից և հառաչեց նա լալազին
Ու դառնադառն, իսկ երբ արդեն նա հագեցավ լաց ու կոծով,
Ծուռ վեր կացավ, գնաց դեպի ամբարտալան սեղեխները,
դեպի դահլիճն՝

Չեղին բռնած ճկուն աղեղն ու քահոցը սլաքների՝ կապարճն ամուր,
Որտեղ կային բազմաբազում սուր սլաքներ օրհասաբեր,
Իսկ նրա հետ նաժիշտները տանում էին մի մեծ սնդուկ,

6) Որի մեջ կար բազմապիսի երկաթ, պղինձ, գենթ-գրասիր թագավորի:
Երբ թագուհին՝ չքնաղ կինը, եկավ, հասավ խոսնայրներին,
Կանգնեց այնտեղ, ամրակառույց, բարձր դահլիճի շենքին մոտիկ.
Այսերն էին նրա ծածկված մի լուսափայլ, նուրբ շղարշով,
Երկու կողմից կանգնած էին նածիշտները բարյացակամ:
Եվ փութապես բարբառելով՝ սեղեխներին անդ նա դիմեց և խոսք ասաց.
«Ինձ լեցեք, ով խոսնայրներ կորովալիր, դուք որ այստեղ
ու այս տան մեջ,

Երբ իմ սիրած ամուսինը բացակա է արդեն երկար, շատ ժամանակ,
Դուք հանապազ զբաղված եք կերտխոտով, խրախնամքով սևօրինակ
Եվ պնդում եք, թե այլ առիթ չկա դրան, այլ միմիայն այստեղ անվերջ
70 Դուք մրցում եք, թե ո՞վ ձեզնից ինձ հետ պիտի ամուսնանա

և ինձ տանի:
Ահավասիկ, կանչում եմ ձեզ մի մրցության, որ գործն իսկույն կորոշի.
Ես դնում եմ այստեղ անա մեծ, լայնադեղն աստվածազարմ մոխրուսի.
Ով ձեզանից կարողանա ամուր ձեռքով լարը ձգել, թողնել ուժգին
Եվ պաքը շեշտ անցկացնել անցքով բոլոր, տասններկու տապարների,
Ես հենց նրա հետ կգնամ և կթողնեմ օթևանն իմ, այս տունը պերճ,
Թեպետ անչափ չքնաղ է սա, որտեղ, ավա՛ղ, անցել է իմ
կյանքը մատաղ,
Եվ դեռ, կարծեմ, տունն այս երկար պիտի հիշեմ, թեկուզ նույնիսկ
երագիս մեջ»:

Ասաց այդպես և քառվիրեց Եվմեոսին՝ խոզարածին աստվածային,
Սեղեխների առաջ հապճեպ դնել աղեղն և երկաթներն վառ, գեղեցիկ.
80 Խիստ արտասովեց Եվմեոսը, սակայն իսկույն նա կատարեց
հրամանն այդ,
Արտանց ջալեց և մյուս հովիվն, երբ որ տեսավ չքնաղ աղեղն
իր արքայի.
Բայց կշտամբեց իսկույն նրանց Անտիմոսը, անվամբ կոչեց
ու այս ասաց.
«Դո՛ւք, գոեհիկ ով պանդուրներ, որ միմիայն միշտ հոգում եք
ձեր սոօրյան,
Ո՛հ, թշվառներ, ի՞նչ եք թափում արցունքն այդպես և թագուհու
սիրտն աղեկեզ

Չոր բորբոքում իր կրծքի տակ: Առանց այդ էլ նրա հոգին
Վշտահար է հիմա սաստիկ, քանզի կորել է ամուսինն իր սիրելի,
Ուստի և դուք լուռ նստեցեք, կերեք կամ դուրս կորեք իսկույն
Եվ անդ, դրսում, ջալանք արեք: Գետնին դրեք աղեղը հարթ,
Որ աստ մրցեն խոսնայրները, բայց չեմ կարծում, որ այժմ հեշտիվ
90 Հնար գտնենք ձգել, լարել աղեղն հղկված ու ամրապինդ,

Քանզի բոլոր դյուցազնասիրտ քաջերի մեջ բնավ չկա այնպիսի մարդ,
Որպիսին էր Ռդիսևար: Նրան երբեմն ինքս տեսա
Եվ հիշում եմ, թեպես իրոք ես մի մանուկ էի այնժամ»:

Ասաց այդպես, մինչդեռ ինքը իր սրտի մեջ նա հույս ուներ,
Որ ինքն անշուշտ կձգի լարն և կանցկացնի նետն անցքերով
վառ երկաթի,

Մինչ առաջինն հենց ինքը նա անդ իր վրա պիտի փորձեր
Հարվածն հուժկու ձեռքից ազնիվ Ռդիսևաի, որին, նստած նրա տան մեջ,
Այնքան լսիրջ անարգել էր՝ գրգռելով նաև բոլոր ընկերներին:
Եվ քարքսուեց այնժամ այնտեղ գորությունը Տելեմաքի.

- 100 «Ավա՛դ, Ջևար Կրոնոսյան ինձ, կարծես թե, խելքահան է արել արդեն.
Անավասիկ, գերախոշակ ու խորագետ մայրն իմ հայտնեց
աստ քացարձակ,
Որ նոր մարդու կմիանա և կթողնի նա տունը այս, գեղեցկաշեն,
Իսկ ես այստեղ հրճվում եմ արդ ծիծաղելով, հոգիս կարծես խելացնոր:
Օ՛հ անդր, շո՛ւտ, ժամն է հասել, դուք, խոսնայրներ, սկսեցեք
մրցանքը այդ.

2Է՞ որ չկա այսպիսի կին երկրում ամբողջ աքեական,
Ո՛չ Արգոսում, Միկենեում, ո՛չ Պիլոսում ավազածիր ու սրբազան,
Ո՛չ ծովաշորջ Իթակեում, ոչ Էպիրում սև ու ցամաք.

- Դուք այդ գիտեք, կարիք չկա, որ դրվատեն ես մորը իմ արժանագով:
Մի դանդաղեք այլևս հիմա և զանց արեք պատրվակներն ուշացնելու,
110 Բավական է, որքան այստեղ ձգձգեցիք դուք մրցության գործը վսեմ,
Ես ինքս ահա իմ ուժերը այս աղեղի մրցանքի մեջ պիտի փորձեմ:
Ա՛յս, եթե ես լարը ձգեմ, նետեմ վաթն անցքի միջով երկաթեների
Էլ այսուհետ ես բնավին չեմ վշտանա, որ մայրը իմ գերամեծար
Տունն այս թողեց և միացավ այլ մարդու հետ, այլ կմնամ
իմ հարկի տակ,

Եթե պարզվի, որ կարող եմ ես հայրական զենքը շարժել
այժմ քաջաբար»:

Ասաց այդպես ու վեր թռավ, կանգնեց ուղիղ, ապա հանեց իր վրայից
Ծիրանագույն ծածկոցն, ապա ուսից զցեց սուները սուր:

Արագ փորեց նա մի խանդակ, մեջը ցցեց տապալները,
Որոնք հողում ամուր պնդեց, չափեց լարով, ուղիղ շարեց

- 120 Ու կոխ տվեց հողը ոտքով: Երբ այդ տեսան, շատ զարմացան,
Քանզի կարգին նա կատարեց այնպիսի գործ, որը երբեք չէր տեսել նա:
Կանգնեց ապա նա շենքի մոտ և սկսեց փորձել աղեղն իր հայրական.
Ցնցեց աղեղն երեք անգամ՝ միզ թափելով մի կերպ լարել,
Երեք անգամ ձեռքից պոկվեց լարը ուժգին, քայց դեռ սիրտն էր
իր հուսալիր,

Ու կարծում էր, որ կձգի և կանցկացնի սլաքն անցքով երկաթների.
Գուցե իրոք չորրորդ անգամ աղեղի լարը նա ձգեր լարվածությամբ,
Եթե գլխով չամեր հայրը և ցույց չտար, որ աշխույժն իր նա ընդհատի:
Եվ բարբառեց այնժամ նրանց սուրբ կորովը Տելեմաքի.
«Վա՛յ ինձ, ուրեմն անգոր եմ ես ու հանապազ անփառունակ

պիտի մնամ

- 130 Եվ կամ գուցե դեռահաս եմ ու վատաբ չեմ ես զորությանն իմ ձեռքերի,
Որ կվանեմ ես թշնամուն, երբ իմ վրա կովով նա գա նախահարձակ:
Այժմ արդեն դուք, որ ինձանից գերազանց եք կարողությամբ
ձեր քաջագոր,
Փորձե՛ք ահա լայն աղեղն այս, որ շուտ վերջ տանք մենք մրցույթին»:

Ասաց այդպես և լայն աղեղն իսկույն դրեց այնտեղ գետնին՝
Հենելով այն դռան հղկված ու ամրակուռ այն փեղկերին:
Ապա հապճեպ պերճ աղեղի ծայրին տնկեց արագաթիռ նա մի սլաք
Եվ շուտափույթ նորից նստեց այն բազմոցին, ուստեք առաջ
նա վեր կացավ:

- Այնժամ նրանց անդ բարբառեց Անտիկոնոսը Եվպիթածին.
«Բարեկամներ՛ր, մենք բոլորս այժմ կրակսենք. ամեն մեկը թող վեր կենա
140 Եվ իր հերթին աջակողմից թող մոտենա, ուստեք լցնում են արդ գինիին»:
Այդպես ասաց Անտիկոնոսը, և այդ խոսքը հավանեցին բոլորեքյան:
Հանդես եկավ նախ և առաջ Լիոդեսը Էնոպսածին:
Խոսնայրների գուշակն էր նա, նստում էր միշտ ընթեր շքեղ
սարկարանին,

- Անդ բոլորից միայն սրան խիստ ատելի էին ոճիրն ու քարվականքն:
Զայրանում էր սեղեխների դեմ նա հաճախ և նրանց զեխ արարքի դեմ:
Սհավասիկ, նա նախապես վերցրեց աղեղն ու սլաքը պղնձասուր,
Կանգնեց այնտեղ, շենքին մոտիկ, և սկսեց լայն աղեղը փորձել այդպես:
Լարը ձգել չկարեցավ. անփորձ էին նրա ձեռքերը նրքագույն
Եվ հոգնեցին այնտեղ շուտով, ուստի դիմեց և խոսք ասաց սեղեխներին:
150 «Բարեկամներ՛ր, չեմ կարող ես լարը ձգել. մեկ ուրիշը թող գա, վերցնի,
Մինչ աղեղն այս դեռ բազմաթիվ դյուցազունների սիրտն ու հոգին
Կխորտակի ու կկորզի, և բացի այդ՝ շատ ավելի լավ կլինի
Առտ մահանալ, քան կենդանի մնալ, իբր անհաջողակ այն գործի մեջ,
Հանուն որի հավաքվում ենք մենք ամեն օր և սպասում աստ օրնիրուն:
Գուցե շատերն իրենց սրտում հույս ունեն և համոզված են,
Որ կտանեն Պենելոպե վեհ ամուսնուն Ոդիսևսի,
Բայց երբ փորձեն լայնաղեղն այս և հասկանան՝ ի՞նչ բան է դա,
Ապա շուտով, պերճ ընծաներ խոստանալով, պիտի փնտրեն արեսցի
Գեղեցկազգեստ այլ հարսնացու, իսկ տիկինն այս կամուսնանա
այն քաջի հետ,

160 Ով գերազանց ընծաներ տա և ում քախտն է վիճակել այդ արդարացի»:
Ասաց այդպես և լայնադեղն իմույն դրեց այնտեղ գետձի՛ն՝
Հենելով այն դռան հղկված և ամրակոտ այն փեղկերին:
Ապա հապճեպ ծանր աղեղի ծայրին տնկեց նա մի սլաք
Եվ շուտափույթ նստեց նորից այն քազմոցին, ուստեք սուսջ

նա վեր կացավ:

Եվ Անտիճոսն աղաղակեց զայրագնարար, անվամբ կոչեց

ու խոսք սասց.

«Ո՛վ Լիոդես, այդ ի՞նչ խոսք էր, որ դուրս թռավ քո շուրթերից.

Սարսափելի և դաժան խոսք, որն ես, իրավ, ամաչում եմ լսել անգամ:

Ինչպե՞ս է որ այս աղեղը մեծ քաջերի սիրտն ու հոգին

Պիտ խորտակի և կամ կորզի, նրա՞ համար, որ դու ձգել չկարեցար:

170 Ոչ, չի ծնել քեզ քո մայրը գերամեծար, իբր այնպիսի մի զավակի,

Որ քաջաբար թգտագործես դու աղեղն ու սուր սլաքը.

Բայց կան այստեղ այլ սեղեխներ մեծահոշակ, թող գամ,

ձգեմ լարը ընտիր»:

Ասաց այդպես և պատվիրեց նա այժարած Մելանթեսին.

«Ո՛վ Մելանթես, վեր կաց շուտով, կրակ վառիր դու թեժ և թունդ

Եվ առընթեր դիր մի նստիք, որի վրա մորթը փոխիր դու լայնալիր,

Այլև գնա և պահեստից փութապես բեր ճարպի մի գունդ:

Թող ճարպն հալեն պատանիներն, թող տրորեն աղեղի լարն,

Որ լայնալիճն սաքա փորձենք և ավարտենք այս մրցույթը հաղթանակով»:

Ասաց այդպես, և Մելանթեսը անհասարդ վառեց այնտեղ կրակն անշեջ,

180 Իսկ առընթեր բերեց դրեց նա մի նստիք, դրա վրա մորթը փռեց

Եվ շուտափույթ նա պահեստից վերցրեց, բերեց ճարպի մեծ գունդ:

Արդ, հալեցին ճարպն հոմանիք և սկսեցին փորձել հերթով աղեղը այն,

Սակայն ձգել չկարեցան, թեպետ անչափ ճիգ թափեցին, ուժ և կորով:

Մինչ տակավին համողես չեկան ո՛չ Եվրիմաքն աստվածային,

ո՛չ Անտիճոսն,

Որ առաջնորդ էին բոլոր սեղեխներին՝ դիրքով հզոր ու գերազանց:

Այդ միջոցին խոզարածը և եզնարածն աստվածազարմ Ողիսևսի

Տնից հանկարծ դուրս գնացին՝ մեկը մյուսին հետևելով,

Եվ դուրս գնաց նույնպես ինքը՝ Ողիսևսը աստվածակերպ:

Երբ դուրս եկան նրանք այնտեղ, բակի ետև, դարպասից դուրս,

190 Ողիսևսը նրանց դիմեց և խոսք սասց գորովալիր.

«Ի՞նչ, եզնարած և խոզարած, ուզում էի խոսք ասել ձեզ,

Սակայն ասե՛մ, թե՛ չասեմ այդ, թեպետ սիրտս ներշնչում է, որ ես ասեմ:

Ինչպե՞ս արդյոք դուք կօգնեիք Ողիսևսին, էթե հանկարծ

նա այստեղ գար,

Եվ կամ եթե մի ոմն աստված նրան բերեր, և նա կանգներ

հիմա ձեր դեմ,

Խոսնայրներին դուք կօգնեիք անխարդախ, թե՞ Ողիսևսին:
Արդ, ասացեք, ինչպե՞ս է այդ ձեր արտի մեջ այժմ ներշնչում
ձեզ ձեր հոգին»:

Եվ եզնարած նախորդին իսկույն պատասխանեց ու խոսք ասաց.
«Ո՛հ, իցի՛վ թե, դո՛ւ Ջն՛ւ մեր հայր, այդ Պեր փափագը կատարես.
Թող որ նա գա, դյուցազունն այր, կամ թող աստվածն այստեղ քերի
մեր արքային»:

200 Եվ դու այնժամ նոր կիմանաս իմ կորույլը և զորությունն իմ **ձեռքերի»:**
Նույնպես և նա, Եվմեռաը, ջերմ աղոթեց իսկույն անմահ աստվածներին,
Որ ետ քերեն ամենհիմաց Ողիսևսին դեպի իր տուն:

Երբ որ նրանց միտքն ու հոգին լավ իմացավ անդ Ողիսևսը իմաստուն,
Կրկին նրանց, այդ երկուսին, այնտեղ դիմեց և խոսք ասաց.

«Ե՛ս եմ, որ կամ, իմ տանն եմ ես՝ քյուր-քյուրավոր ժանտ աղետները
հանդուրժած,

Քսան տարի անցնելուց ետ՝ վերադարձա ես իմ երկիրն հայրենավանդ,
Բայց տեսնում եմ, որ իմ բոլոր ծառաներից դուք եք միայն,

որ սրտատենչ
Փափագում եք իմ գալստյան, իսկ մյուսներից դեռ չեմ լսել ամենևին,
Որ աղոթքով ցանկանային իմ գալուստը, իմ վերադարձը դեպի տուն:

210 Արդ, ես կասեմ ձեզ երկուսիդ, թե ի՞նչ է պետք, ի՞նչ կլինի այսուհետև:
Եթե աստվածն իմ ձեռքով այս հաղթահարի սեղեխներին ամբարտավան,
Կամուսնացնեն ձեզ երկուսիդ ու ձեզ կտան նաև առատ գույքեր
ու գանձ,

Տուն կշինեն ես ձեզ համար առանձնակի, իմ տան կողքին,
Եվ դուք կապրեք, ինձ հարազատ, իբրև ընկեր կամ հանց եղբայր

Տելեմաքին,
Իսկ որպեսզի դուք ինձ հիմա լավ ճանաչեք և համոզված լինեք սրտով,
Ահավասիկ, կհայտնեն ձեզ և ցույց կտան մի այլ նշան.

Ահա սպին, որ ինձ ճերմակ իր ատամով հասցրեց վարազն,
Երբ որդոց հետ Ավտոլիկի որս անելու ես գնացի դեպի Պառնաս»:

Այդ ասելով՝ մի կողմ քաշեց նա ցնցոտին, նշեց սպին իր հողանի,
220 Եվ երբ տեսան նրանք սպին, ճանաչեցին քացեհրաց,
Հեծեծացին անդ լավագին ու ձեռքերով փաթաթվեցին Ողիսևսին

ամենհիմաց

Եվ գրկեցին, նրա գլուխն և ուսերը համբուրեցին սիրակարոտ:
Ողիսևսը նույնպես հուզված ջերմ համբուրեց նրանց գլուխն ու ձեռքերը:

Այդպես նրանց ջալլանքի մեջ պիտի թողնեք մայր մտնող լույսը Արևի,
Թե Ողիսևսը ձայն չտար և չընդհատեր լացուկոճը այդ ընդհանուր.

«Ըն՛տ վերջ տվեք հեծեծանքին ու ջալլանքին, մի գուցե այժմ
մեկնումեկը

Գուրս գա տնից, մեզ նկատի և ներս գնա ու բոլորին գործը պատմի»:

Արդ, ներս գնանք, բայց ոչ մեկտեղ ու միասին, այլ միամուկի.
Նախ ես, ապա ներս եկեք դուք, բայց ուշադիր դուք հետևեք իմ ճշանդին:
230 Բոլորեքյան այստեղ դրանք՝ սեղեխները մեծահոշակ,
 Չեն ցանկանա, հարկավ, ինձ տալ լայն աղեղը և կապարճն
 իր սլաքներով,
 Ուստի աղեղն, ով խոզարած աստվածային, վերցրու և բեր
 դու տան՝ միջով
 Եվ ինձ հանձնիր ու այս ձեռքիս, նաև կանանց փութանակի
 դու պատվիրիր,
 Որ ամրասինդ փակեն, կողպեն նրանք այնտեղ իրենց դռները սենյակի:
Եթե հանկարծ ներսից լսեն ճիչ, աղաղակ կամ հեծեծանք
 տղամարդկանց՝
 Մեր գավիթում կամ բակի մեջ, թող դեպի բակը դուրս չգան,
 Այլ թող այնտեղ մունջ ու լռիկ նստած մնան շուրջը իրենց աշխատանքի:
 Իսկ քեզ, ահա, Փիլեստիոս աստվածակերպ, պատվիրում եմ. դուրը բակի
 Դու սողնակով շուտով փակիր և չվանով այն փաթաթիր,
 ամուր կապիր»:

240 Աղբյաես սասց, քայլեց, գնաց նորից տունն իր գեղեցկաշեն,
 Ապա նստեց այն նստիքին, ուստեք առաջ նա վեր կացավ,
 Եվ ներս եկան հետո հովիվ ծառաները աստվածազարմ Ողիսակի,
 Մինչդեռ աղեղն էր իր ձեռքում շարժում, փորձում Եվրիմաքոսը
 անդադար,
 Տաքացնում էր այստեղ-այնտեղ վառ կրակով, քամսում էր ճարպը լարին,
 Բայց և այնպես չկարեցավ լարը ձգել. հուզվեց սրտով նա իր ազնիվ
 Եվ զայրացած աղաղակեց ու այս խոսքը սրտակոսոր ձայնով ասաց.
 «Վա՛յ ինձ, ավա՛ղ, վշտացած եմ և՛ իմ բախտի, և՛ բոլորիդ.
 քախտի համար.

Ոչ թե միայն նրա համար եմ ես հուզված, որ գրկվեցի հարսանիքից,
 Թեպետ և դա ցավալի է (շատ կան, իրավ, աքեացի) չքմաղ կանայք
250 Ծովապարփակ Իթակեում ու այլևայլ քաղաքներում մեզ հարակից)
 Այլ նաև որ կարողությամբ այնքան ենք մենք նվաստագույն,
 թույլ ու տհաս,
 Քան Ողիսակն աստվածային, որ չենք կարող ձգել այս պինդ
 աղեղի լարն,
 Ուրեմն այս մեր քարվականքը պիտ իմանան սերունդները
 հետագայում»:

Եվ Անտիոնոսն Եվպիթածին այսպես նրան իր խոսքն ասաց.
 «Ո՛հ, չի կարող այդ պատահել, Եվրիմաքոս, այդ նաև դու
 շատ լավ գիտես:
 Դու տե՛ս, այսօր ողջ ազգի մեջ տոն է, մի սուրբ, բնդհանուր տոն.
 Եվ, հիրավի, ինչպե՛ս պիտի այս վիճակում լարը ձգե՞նք լայն աղեղի:

Հանգիստ թողնենք աղեղն այստեղ, տապարներն էլ թող աստ մնան,
Քանզի պարզ է, կարծում եմ ես, որ ոչ մի մարդ այստեղ չի գա
և չի տամի

260 Այդ ամենը ապարանքից Լաերտածին Ողիսևաի:

Ուրեմն՝ օճ ա՛րր, թող որ լցնի գինեմատույցն այժմ բաժակները
լեւի-լեցուն,

Որպեսզի մենք հեղում աճենք, իսկ աղեղը բոլորածն առայժմ թողնենք:
Առավոտյան թող այժարած Մելամթևար փութանակի
Այծեր բերի, հանց պատրուճակ, լավագույնները հորանից:
Մենք կզոհենք թիկնամսելը քաջաղեղ Ապողոնին
Եվ կսկսենք փորձել աղեղն ու կավարտենք այս մրցութունն»:

Անտիոնոսն այդպես ասաց, նրանց այդ խոսքն հավանելի ու լավ թվաց:
Բաներները ջուր բերեցին և ձեռքերին նրանց հապճեպ անդ լցրեցին,
Պատանիները խմիչքով լի լցրեցին սարկարանը մինչև բերան,

270 Հեղում արին և ըմպակները ամենքին բաժանեցին:

Այդպես, հեղումն ավարտելով, կուշտ խմեցին, որքան որ սիրտն էր
փափագում,

Բայց Ողիսևան ամենիմաց, լի նենգանքով, դիմեց նրանց և խոսք ասաց.
«Արդ, ինձ լսեք, մեծահոշակ, վե՞հ թագուհու դուք խոսնայրներ,
Ձեզ կասեմ այն, ինչ որ սիրտն է ինձ ներշնչում իմ կրծքի տակ.
Աղերսում եմ, մանավանդ ձեզ, ո՛վ Եվրիմաք, ո՛վ Անտիոնոս

աստվածակերպ,
Դու որ այդպես այդ ասացիր և հայտնեցիր աստ քո խորհուրդը
իմաստուն՝

Թողնել մրցանքը աղեղի և գործն հանձնել աստվածների
կամքին միայն,

Որ հաղթությունն առավոտյան նա՛ վաստակի, ում որ կտա
ինքք աստված:

Բայց նաև ինձ դուք տվեք այժմ աղեղն հղկված, որպեսզի գեթ
ձեր առաջ արդ

280 Եվ ես փորձեմ ուժը ձեռքիս ու կորովն իմ, որ իմանամ դե՞ռ կա՞ արդյոք
Զորությունն այն, ինչպես առաջ դա կար մարմնիս անդամներում,
Թե՞ անխնամ, իմ տանջալից թափառման մեջ, խորտակված է

իմ ուժն իրոք»:

Ասաց այդպես, վրդովվեցին նրանք բոլորն ամբարտավան,
Խիստ վախեցան, որ մի գուցե՝ հանկարծ ողորկ աղեղի լարը նա ձգի,
Իսկ Անտիոնոսը գոռոռաց ու խոսք ասաց հայհոյանքի.

«Ո՛հ, դու շրջիկ թշվառական, հիմա՛ր, քո մեջ խելքի նշույլ անգամ չկա,
Եվ մի՞թե քեզ բավական չէ, որ այժմ այստեղ, քաջերիս հետ

մեծահոշակ,

Հանգիստ հրճվում ես խնջույքում ու քո բաժինն էլ ստանում ես լիովին:
Եվ բացի այդ՝ լսում ես մեզ, մեր ճառերը: Մինչդեռ երբեք ոչ մի մուրիկ
290 Չի լսել մեզ և մեր խոսքը և չի բազմել մեր մեջ այսպես ու դեմառդեմ:
Այդ մեղրածոր գինի՛ն քեզ այժմ խելքից հանեց, հանց կուրացնում է
զատերին,

Ով ազան է և որկրամուլ, ով խմում է քաղցր գինին շատ անկանոն:

Նույն այդ գինին մի ժամանակ խելքից հանեց կենտավրոսին

փառասպակ՝

Եվրիտիոնին՝ մեծահոգի Պիրիթոնոսի ապարանքում:

Լապիթեներին հյուր էր եկել, մինչ մտակույր արեց նրան քաղցր գինին,

Նա մոլեգնեց ու բորբոքեց Պիրիթոնոսի տանը հուժկու կոճի ու կազ:

Վիշալը տիրեց հերոսներին, հարձակվեցին, դուրս քաշեցին նրան տնից,

Ապա հապճեպ սուր պղնձով քիթն ու ականջը կտրեցին,

Եվ, խելագուրկ, նա հեռացավ այդ հյուրընկալ ապաստանից,

300 Գնաց՝ սիրտը շամբշանքով լի և խենթի պես հոգետուշոր:

Այդպես ծագեց թշնամանքը կենտավրոսերի ու այդ հզոր քաջերի մեջ:

Գինենու էր նա չափազանց, և իր գլխին ինքն էլ թափեց

մահ ու փորձանք:

Եվ քեզ նույնպես ժանտ աղետներ գուշակում եմ ես չարագույժ,

Եթե ձգես լարն աղեղի, աստ օգնություն կարեկցական էլ չես գտնի,

Քեզ սև նավով ես կուղարկեմ դեպ Էքետոսն, այն թագավորը

խուժադոժ,

Որ մահապարտ մարդկանց համար արհավիրք է կործանարար.

Նրա ձեռքից դու էլ երբեք չես ազատվի: Տեղդ նստիր դու այժմ

հանգիստ,

Գինին խմիր և մի մտիր մրցության մեջ քաջերի դեմ այս պատանի»:

Բայց առարկեց նրան այնժամ Պենեոպեյե՛ն խոհեմամիտ և այս ասաց.

310 «Ո՛հ, Անտիկոնոս, լա՛վ չես անում, անարդար ես վարվում այստեղ,

Որ անարգում ես հյուրերին Տելեմաքի, որոնք գալիս են նրա տուն,

Կամ կարծում ես, որ եթե սա, իր ձեռքերի ուժին վստահ,

Ողիսեսի մեծ աղեղի լարը ձգել կարողանա,

Ապա ուրեմն ինձ կտանի նա իր տունը, և կլինեմ ես կրակ կի՛ն,

Մինչդեռ այդ միտքը նա չունի, չի մտածում նա այդ մասին:

Թող որ բնավ ձեզմից ոչ ոք այս առիթով չվշտանա.

Ծարունակեք խնջույքը ձեր, այդ անվայել գործը երբեք գլուխ չի գա»:

Այնժամ նրան իր խոսքն ասաց և առարկեց Պոլիքոսյան Եվրիմաքը.

«Ո՛հ, դստրիկդ Իկարիոսի, Պենեոպեյե դու խելացի,

320 Մենք չենք կարծում, որ իրոք նա քեզ կտանի. գործ կլինեք

դա անարժան,

Այլ միմիայն ամաչում ենք մենք ճշմանքից սղամարդոց ու կանացի.

Թերևս մի օր արքեանց մեջ ստոր մի մարդ, մի լրբեմնի, խոսի այսպես.

Նվաստագույն բազում մարդիկ խոսնայր դարձան մի դյուցազուն

բայի կնոջ,

Սակայն նրանք անգոր եղան լարը ձգել նրա հղկված, մեծ աղևյի,
Մինչդեռ եկավ մի շոջմոլիկ, մի խեղճ մուրիկ, լարը ձգեց,
Այլև սլաքն հեշտ անցկացրեց անցքի միջով երկաթների,
Այդպես կասեն, և մեզ համար դա կլինի մի առականք ամոթալի»:

Եվ խելացի Պենելոպեն այսպես նրան անդ առարկեց ու խոսք ասաց.
330 «Եվրիմաքո՛ւս, ազգերի մեջ ավելի շուտ փառագուրկ են նրանք, ովքեր
Չեն ամաչում անվերջ վատնել տուն ու տեղը մեծահոշակ մի հերոսի,
Իսկ այստեղ այժմ ի՞նչ էս տեսնում դու խաչտառակ կամ անարծամ,
Մինչ այս շոջիկն է, հիրավի, քաջահասակ և պնդակազմ,
Եվ ասում է նա, ինքնասպանձ, որ զառկան է ինքը ազնիվ ծնողների,
Ուստի նաև նրան տվեք աղեղն հղկված, տեսնենք՝ գործից

ի՞նչ դուրս կգա,

Սակայն ահա հայտնում եմ ձեզ, և այդ խոսքը կկատարվի.

Իրոք, եթե այժմ նա ձգի լարն աղեղի, և Աստվոհն փառք տա նրան,
Փարթամ զգեստ կհագցնեն իսկույն նրան, կտամ բաճկոն

ու պատմունճան,

Կնվիրեն սուր մի նիզակ, իբրև սրաշտպան ընդդեմ մարդկանց ու շնևրի,
Կտամ նրան երկասյրի սուր և ոտքերի համար մուկեր գեղեցկափայլ

340 Եվ կառաքեն նրան այնտեղ, ուր փախագում է նա սրտանց»:

Մինչ իր մորը պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիտաց.

«Մա՛յր իմ, ոչ ոք արեչանց մեջ այժմ չի կարող տիրել, իշխել

այս աղեղին.

Ում կամենամ, ես այն կտամ կամ կմերժեմ, ինձնից բացի,

իրավունքն այդ

Ոչ ոք չունի, ո՛չ քարքարոտ Իթակեի իշխանները արծանավոր,

Ո՛չ էլ նրանք, որ իշխում են Էլիսի լայն ու ձիաբույծ կղզիներին:

Ոչ, դրանցից բնավ ոչ ոք ինձ չի կարող արգելք լինել, եթե ես տամ

Կամ նվիրեն Ոդիսևսի մեծ աղեղը այս շոջիկին, թեկուզ ամոխտ,

Բայց դու գնա քո սենյակը, գործդ հոգա այնտեղ հիմա

Եվ հետևիր քո գործվածքին ու ոստայնին, հրամայիր ծառաներին,

350 Որ աշխատանքը կատարեն, իսկ աղեղը տղամարդկանց գործն է

միայն,

Մանավանդ իմ, և իմ տան մեջ ես եմ միայն իջխող տերը իրավագորք»:

Ասաց այդպես, Պենելոպեն, խիստ զարմացած, իր սենյակը

իսկույն գնաց.

Որդու ազդու և խելացի խոսքը խորունկ նրա հոգու մեջ թափանցեց:

Երբ որ այդպես նա բարձրացավ անդ, վերնատուն, նաժիշտ կանանց

հետ միասին,

Ջայլեց սրտանց և ջերմ ողբաց սիրակարոտ իմ ամուսին Ոդիսևսին,

Մինչև որ քունն անուշարույր նրա աչքին ցողեց խաժակն Աթենասը:

Իսկ կոր աղեղն վերցրեց տարավ Ողիսուսին խոզարածը աստվածային,
Գոռգոռացին տան մեջ իսկույն սեղեխները բոլորեքյան,
Եվ ոմանք էլ՝ պատանիներն ամբարտավան, աղմկելով այս ասացին.
360 «Ո՞ր ես տանում կոր աղեղը, ո՞վ խոզարած դու ատելի և գո՛հեհիկ.
Վայրենասի՛տ, քեզ կլափեն խոզերիդ մոտ քո շները արագավազ,
Որոնց այնտեղ դու ես սնել, մինչ օգնություն հովիվներից քեզ չի լինի,
Եթե միայն Ապոլլոնի, աստվածների ողորմությունը մեզ հասնի»:
Այդ ասացին, աղեղն իսկույն խոզարածը դրեց գետնին,

ուր կանգնած էր.

Ահաբեկվեց նա բազմամթոխ գոռգոռոցից, որը տան մեջ

թնդաց այնտեղ,

Բայց մյուս կողմից Տելեմաքոսն աղաղակեց և խոսք ասաց սպառնալից.

«Հայրիկ, աղեղն առաջ տար շուտ և մի լսիր դու ամենքին,

Թե ոչ՝ իսկույն, թեպետ քեզնից կրտսեր եմ ես, կվոընդեմ

քեզ դեպի դաշտ

Ու քարերով կհարվածեմ, քանզի քեզնից զորավոր եմ ես իսկապես.

370 Ա՜յ երանի այս իմ ձեռքով ու զորությամբ նույնքան լինեմ

ես գերազանց

Սեղեխներից բոլորեքյան, որոնք լցված են, ավադիկ,

մեր տանն այսպես.

Այնժամ անշուշտ գայրագնարար մեր տնից դուրս կքշեի ես շատերին,

Որոնք այստեղ արդ մոլեգնում են խայտառակ և հորինում միշտ

քարվականք»:

Ասաց այդպես, խոսնայրները նրա վրա հրոմըրոացին ծանակելով,

Բայց մեղմացավ նրանց դաժան վրդովումըքը Տելեմաքի արարքի դեմ,

Մինչ խոզարածը տան միջով վերցրեց տարավ աղեղն այնժամ,

Տարավ, կանգնեց նա առընթեր և խելացի Ողիսուսի ձեռքը դրեց,

Ինքը ապա կանչեց դաշակ Եվրիկլիսային և խոսք ասաց.

«Տելեմաքն է պատվիրում քեզ, ով Եվրիկլիսա դու խորհիսաց,

380 Որ ամրապինդ փակես, կողպես իսկույն դռները սենյակի.

Եթե մեկը ներսից լսի ճիչ ու աղմուկ մեր բակի մեջ կամ հառաչանք

Տղամարդկանց, թող դեպի բակը դուրս չգա բոլորովին,

Այլ թող այնտեղ մունջ ու լոփկ նստեն միայն շուրջը իրենց

աշխատանքի»:

Նա բարձր ասաց, խոսքը այդ այն դաշակի սրտին ազդեց,

Փակեց դռները սենյակի, և բազմաթիվ ծառաները անդ մնացին:

Փիլեոսիոսն էլ վեր կացավ անդ սուսուփուս և շուտ տնից թռավ դուրս,

Հապճեպ փակեց նա ամրապինդ պարսպապատ բակի դարպասն:

Գալիթոսն կար մի պինդ չվան, կոր նավերի կառանն էր պիրկ.

Փիլեստիոսը դրանով բակի դուռը ամուր փակեց ու ետ դարձավ,
390 Գնաց նորից նստեց այնտեղ, այն բազմոցին, ուստեք առաջ

նա վեր կացավ,

Ողիսևսին ուղեց հայացքն իր անքթիթ: Մինչ Ողիսևսը մանրախույզ
Ջննում, քննում էր աղեղը, շուտ էր տալիս այս ու այն կողմ, որ իմանա՝
Արդյո՞ք եղջյուրն որդ չի կերել, քանի տերը բացակա էր հար ու նրկար:
Սեղեխները մայրում էին միմյանց դեմքին, և ոմանք էլ խոսում էին.
«Սա, երևի, այսօրինակ աղեղների մի հին վարպետ է՝ քաջավարժ,
Եվ կամ գուցե սա իր տանը ճիշտ այսպիսի մի լայնաղեղ պահած ունի,
Կամ միտք ունի սուկ այդպիսին ինքը ասրքել: Տեսեք՝ ինչպես,

ահավասիկ,

Ճարտարակի ամեն կողմից զննում է այն. քաջատեղյա՞ն է շրջմոլիկն»: **Իսկ ոմանք էլ, պատանհներն ամբարտավան սեղեխներից, ծաղրում էին.**

400 «Իցի՞վ թե սա, օտարականն այս մուրացիկ, միշտ այսպիսի

բախտ ունենա,

Ինչպես հիմա լարն աղեղի աճուշտ ձգել կկարենա»:

Այդպես ահա խոսում էին խոսնայրները, մինչ Ողիսևսը խելացի,

Վերցրած աղեղն հզոր ու մեծ, զննում էր այն ճարտարակի

ու խորիմաց,

Եվ ճիշտ ինչպես վարպետն հմուտ, որը երգում և նվագում է կիթառով՝
Ճարտարակի ոլորելով պիրկ աղիքը գեր ոչխարի,
Հեշտիվ կապում է կիթառի նոր սեպերին՝ երկու կողմից լարերը ձիգ,
Այդպես հեշտիվ Ողիսևսը ձգեց լարը այն մեծագույն, լայն աղեղի,
Իսկ երբ իր աջ ձեռքով բռնեց, փորձեց լարը նա փութապես,
Ջնգաց լարը և զիլ հնչեց, ինչպես հնչեղ երգն է հնչում ծիծեռնակի:

410 Վիշտը պատեց սեղեխներին, և այլայլեց, փոխվեց գույնը նրանց դեմքի,
Իսկ Ջնսն հանկարծ հայտնաբերեց իր նշանը. նա որոտաց որոտաձայն:

Խորունկ խնդաց Ողիսևսը աստվածագարմ, բազմաչարչար,
Քանգի տեսավ և հասկացավ նա նշանը նենգ Կրոնոսի հզոր որդու:
Եվ նա վերցրեց անդ, սեղանի վրա ընկած, սուր սլաքը արագաթիռ,
Թեպետ այն խոր կասարճի մեջ լցված էին այլ պաքները բազմաթիվ,
Որոնց ուժը իրենց վրա խոսնայրները պիտ փորձեին այնտեղ շուտով:
Արդ, սլաքն այդ ձեռքով վերցրեց, լարը դրեց ակոսի մեջ
Եվ տեղնուտեղն, իր նստիքին նույնիսկ նստած, նա արձակեց՝
Նետն ուղղելով դեպի նշանն և բնավին չվրիպեց,

420 Այլ սլաքը պղնձակուռ թուավ, անցավ անցքի միջով տապարների,

Առաջինից մինչ վերջինը: Ողիսևսը Տելեմաքին այնժամ ասաց.

«Տելեմաքո՛ւ, տե՛ս, շրջիկը քեզ խայտառակ չարեց՝ տանդ

հար նստելով,

Չշեղվեցի ես թիրախից ու նշանին զարկեցի ճիշտ և բացի այդ՝

Աղեղի լարը ձգելիս չտանջվեցի. ուրեմն ողջ է իմ կորովը,

Ուստի իրոք արժանի չեմ անարգանքին, որ տալիս են ինձ հոմանիք:
Սակայն արդեն ժամն է իսսել, արեւոցոց պիտ ընթրիք տանք

դեռ արևով,

Որպեսզի գեթ այնուհետև, առաջվա պես, կրկին հրճվենք սիրասունչիկ
Երգ ու պարով և կիթառով, որ պաճուճանքն են խնջուլքի»:

Ասաց այդպես և հոնքերով նշան արեց փոյթանակի Տելեմաքը՝

430 Ասովածագարս Ռդիսևսի սիրած որդին, գոտեպնդվեց իր սուր թրով,
Ձեռքը առավ տեգ-նիզակը երկայնաստովեր, ապա իսկույն
Կանգնեց կողքին իր ծնողի՝ հագած գեները պղնձակուռ և շողշողուն:

Ե Ր Գ ք ա ն ե ր կ ու ե ր ն ր դ

ՍԵՂԵՆՆԵՐԻ ԿՈՏՈՐԱԾԸ

Եվ Ողիսևսն ամենիմաց հանեց, գցեց իր ցնցոտին,
Վերցրեց աղեղն ու կապարճը, որը լիքն էր սլաքներով,
Թռավ, կանգնեց բարձրը շեմքին, սլաքները թափեց գետնին,
Անդ իր առաջ, ոտքերի մոտ, ապա դիմեց խոսնայրներին

ու բարձր ասաց.

«Ուրեմն այսպես, կատարված է հիմա արդեն մրցությունը դժվարագույն.
Արդ, կփորձեմ մի այլ թիրախ, որին երբեք և ոչ մի մարդ

չի՛ գարկել դեռ.

Գուցե դիպցնեմ ես անվրեպ, եթե միայն Ապոլլոնը փառքը տա ինձ»:

Ասաց, ուղղեց նա դառնալիկ սուր սլաքը Անտինոոսին.

Սա այդ պահին, ոսկի բաժակը գեղեցիկ ու կրկնականթ

- 10 Ձեռքին բռնած, բարձրացնում էր, տանում դեպի բերանը յուր,
Որ մեղրածոր գինին խմի և բնավին չէր մտածում մահվան մասին:

Ո՛վ կարող էր խորհել նույնիսկ, թե դյուցազուն, խնջույք անող

բազում մարդկանց

Բազմության դեմ սուկ մի անհատ, թեկուզ լինի նա գերազոր

և քաջասիրտ,

Կհանդգնի սփռել սև մահ և հորինել դաժան օրհասը ամենքի:

Նշան բռնած Անտինոոսի հեճց կոկորդին՝ Ողիսևսը նետն արձակեց.

Սուր պղինձը նրա փափուկ վզի մեջը խորունկ վարսվեց ու դուրս թռավ.

Նա խորտակվեց, թեքվեց մի կողմ, ձեռքից բաժակն իսկույն ընկավ,

Ու մարդկային հոժ արյունի վարար շիթերն իսկույն ևեթ

Դուրս ժայթքեցին ըռունգերից, ոտքով զարկվեց նա սեղանին,

- 20 Որ դըղըրդաց ու շուռ եկավ: Գետնին թափվեց ուտեստն ամբողջ,

Միսն ու հացը կեղտոտվեցին. տան մեջ թնդաց իրարանցում,

աղմուկ ու ճիչ:

Գոռգոռացին սեղեխները, երբ որ տեսան՝ ինչպես քաջը

ընկավ տապաստ.

Բազմոցներից շուտ վեր թռան և ահաբեկ վազվզեցին դահլիճի մեջ:
Որոնելով՝ նայում էին գեղեցկակերտ այն պատերին և ամենուր,
Սակայն չկար և չգտան այնտեղ վահան, սուր ու թիզակ,

տեգ ամրակոտ,

Ուստի խոսքով ծանրացատում դարովեցին Ողիսեսին ամենիմաց.
«Հե՛ն, շրջմովի՛կ, լսի՛ր՞ զգործ է՝ նետահարել դիցասնունդ մեծ իշխանի,
Էլ մրցություն դու չես տեսնի, մտնեցել է արդեն մահդ օրհասաբեր,
Մեր մարդկանցից ապանեցիր դու հերոսին ամենամեծ և անվանի.

30 Տե՛ս, ինչպե՛ս կը դառնա քածին դու գիշակեր անգղներին»:

Այդ էր ասում ամեն մեկը, կարծում էին՝ միամտաբար, այլև չկամ
Նա սպանեց այդ դյուցազնին, և չիմացան, ավա՛ղ, նրանք,

այդ անմիտներն,

Որ և իրենց, բոլորեքյան, արդեն պատել է իր ցանցով մահտարածամն,
Մինչ բարբառեց Ողիսեսը ամենիմաց՝ խեթ նայելով իսկույն նրանց.
«Ո՛հ, շնացող դուք լրբեմիք, կարծում էիք, որ ես չեմ գա

իմ տունն այլևս

Տրոյական հեռու երկրից, ուստի և ժանտ վատնում էիք գույքն իմ,

գանձը,

Բռնաբարում էիք մախիզ դուք մեր կանանց ստրկուհի
Եվ տակավին ես կենդանի՝ տենչում էիք և իմ կնոջն այստեղ զավթել՝
Չակնածելով անծայրածիր երկնքի տեր աստվածներից:

40 Չվախեցաք իսկ, որ մարդիկ նգովելով ձեզնից կառնեն վրեժն հետո.

Արդ, բռնել է ձեզ բոլորիդ իր ցանցի մեջ մահ-օրհասը»:

Ասաց այդպես, և կաշկանդեց դարով սարաափն իսկույն նրանց.

Իրար անցան, պտտվեցին բոլորն այնտեղ՝ ելք փնտրելով

ինչպե՛ս արդյոք

Փրկվել մահից, և միմիայն Եվրիմաքը պատասխանեց ու խոսք ասաց.

«Եթե իրոք իթակեցի Ողիսեսն ես և եկել ես տունդ արդեն,

Ապա ուրեմն արդարացի դու խոսեցիր: Աքեացիք, ճիշտ որ, իրոք

Կատարել են թե՛ քո տանը, թե՛ դաշտերում շատ խայտառակ,

ստոր գործեր.

Բայց մեղավորն այդ ամենի Անտիհոոսն էր, որ տալպաված է

այժմ այստեղ:

Նա էր սարքողը քո տան մեջ ամեն տեսակ չար գործերի,

50 Սակայն ոչ թե նրա համար, որ փախագում էր հարսանիք

քո կնոջ հետ.

Ա՛յլ բան էր նա խորհում իր մեջ, բայց կատարել թույլ չտվեց

Կրոնույանն:

Նա միտք ուներ գեղեցկաշեն Իթակեում դառնալ արքա և ազգապետ,

Իսկ քո որդուն նա մտադիր էր սպանել գաղտոտոգայթ, դարանամուտ,

Եվ նա հիմա խոշոշված է արդարացի: Սակայն եղիր դու բարեգույթ,

Այժմ խնայիր մեզ բոլորիս, իսկ մենք իրոք կհատուցենք
Քո վնասներն, որքան լափել ու խմել ենք մենք քո տան մէջ,
Եվ բացի այդ ամեն մեկս՝ քեզ տուած կտանք, արծեքն ուղիղ քսան կզան,
Կտանք նաև ոսկի, պղինձ, որ մեղմանա քո սիրտն այդպես,
Մինչդեռ հիմա արդարացի զայրույթով ես դու բորբոքված»:

60 Եվ Ողիսևը խելացի, խստահայաց, խեթ նայելով, այս խոսքն ասաց.
«Ո՛չ, Եվրիմաք, եթե ինձ տաք ձեր հայրականն ամբողջովին
Եվ այն, որ դուք անձամբ ունեք, նաև այլ գույք, հանց հաւելչալ,
Եվ այդ դեպքում ձեռք չեմ քաշի կոտորածից արշունահեղ,
Նախքան վրեժն իմ ես լուծեմ սեղեխներից նրանց զագիր գործի համար:
Ձեզ մնում է այժմ երկու ելք. կա՛մ աստ կոպել դեմ-հանդիման,
Կա՛մ փախուստի դիմել շուտով, փրկվել մահից և օրհասից,
Բայց ձեզանից, կարծեմ, ոչ ոք չի խուսափի իր ժամտածուտ

կործանումից»:

Ասաց այդպես, և թուլացան նրանց ծնկներն, այն սրտերը սիրեցյալ:
Մինչ Եվրիմաքն այնժամ նրանց երկրորդ անգամ իր խոսքն ասաց.
70 «Բարեկամներ՝, այս քաջն էլ չի գսայի բնավ անպարտելի ձեռքերը յուր,
Եվ քանի որ արդեն վերցրել է սա հղկված աղեղը և պատկանդարանն,
Ողորկ շենքից մեզ նետահար կանի անշուշտ, մինչև որ աստ
Մեզ, բոլորիս, ժանտ կոտորի: Հիշե՛նք, սակայն, մենք կոփվը
Եվ դուրս քաշենք մեր սուր սրերն, սլաքների դեմ մահաբեր
Սեղանները դարձնենք վահան և խմբովի, միահամուտ
Թունդ հարձակվենք սրա վրա, դուան միջից վանենք սրան,

շարտենք դուրս,

Վազ տանք ապա դեսի քաղաք ու բարձրացնենք ճիչ, աղաղակ,
Եվ կիմանա քաջն այս շուտով, որ արձակեց նետն իր հիմա

վերջին անգամ»:

Այդպես ասաց ու գոգոռաց, ապա իսկույն իր պատչանից
80 Նա դուրս քաշեց պղնձակոտ և երկասյրի սուները սուր
Ու շեշտակի, ահեղագոչ, նետվեց ուղիղ նրա վրա,
Բայց Ողիսևն ուղղեց սլաքն, զարկեց կրծքին, ստինքին մոտ,
Սուր պղինձը լերդը խրվեց, նրա ձեռքից սուներն իսկույն

գետնին ընկավ,

Նա գալարվեց սեղանի շուրջն ու, դրա հետ պտտվելով,
Ծած գլորվեց գետնատարած: Գետնին թափեց ուտեստն ամբողջ,
Ընկավ բաժակը կրկնականթ, նա հատակին զարկվեց դեմքով,
Աղաղակեց սրտակոտոր, զույգ ոտքերը թափահարեց,
Թակեց աթոռն ու աչքերն իր հավերժ պատեց մուօը խավար:
Եվ Ամփինոնն աճապարեց՝ դուրս քաշելով սուները սուր,

90 Փութանակի նա հարձակվեց Ողիսևի դեմ մեծափառ,
Որ դուրս վանի նրան մի կերպ դուան միջից, մինչ ետևից

Ողիսեսը ջարդ է տալիս

Պրոտեռին (սկար սափորի վրա)

Պղնձասուր տեգ-նիզակով զարկեց նրան Տելեմաքոսը քաշաբար, Ջարկեց ուղիղ ուսերի մեջ, կրծքում իսկույն վարսվեց նիզակն։
 Նա թնդումով գլորվեց ցած ու իր դեմքով զարկվեց գետնին։
 Երկայնաստվեր տեգն իր թողած Ամփիհոմի մարմնում ցցված՝
 Տելեմաքոսը նո քաշվեց. նա վախեցավ՝ գուցե մեկը սեղեխներփց, Երբ որ ինքը, այնտեղ կքված, երկայնաստվեր տեգը բռնի և դուրս քաշի, Իր ետևից աճաբարի, ապա սրով իրեն զարկի և խոշորի։
 Նա վազելվազ եկավ իսկույն և շուտ հասավ իր սիրելի հորը այնտեղ, 100 Կանգնեց կողքին և առընթեր ու խոսքն ասաց այս թեւավոր.
 «Հայր իմ, ես քեզ արդ կբերեմ գեներ՝ վահան, երկու նիզակ Եվ սաղավարտ պղնձակոտ, որը գլխիդ հարմար կգա, Ջեմք կհագնեմ նաև ինքս, գեներ կտամ խոզարածին և հովիվին, Բանգի չէ՞ որ գինված լինել շատ ավելի լավ է, անշուշտ»։
 Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսեսը ամենագետ.
 «Ծո՛ւտ, վազելվազ գնա՛ և բե՛ր, քանի դեռ այս սլաքները

չեմ վատնել ես.

Մի գուցե ինձ դրամ միջից դուրս վանեն այժմ, եթե մնամ
 ես մեն-մենակ»։
 Ասաց արդպես, և Տելեմաքն անսաց իսկույն իր սիրելի հոր պատգամին,
 Վազեց, գնաց նա այն սենյակն, որտեղ գեներն էին պահված
 փառասպակ.
 110 Այնտեղ վերցրեց նա չորս վահան, պղնձակոտ ութ գեղարդներ
 Եվ խոսքաշ, պղնձակերտ ու գեղեցիկ չորս սաղավարտ։
 Նա բոլորն այդ հապճեպ բերեց և շուտ հասցրեց անդ ծնողին
 իր սիրեցյալ,

Նաև ինքը գինվեց իսկույն, հազավ պրիմը շողշողուն։
 Նույնպես երկու ստրուկ հովիվն հագան գեներ գեղեցկափայլ
 Ու կանգնեցին իսկույն կողքին բազմահմար և խելացի Ողիսեսի,
 Եվ քանի դեռ անդ նա ուներ կովի համար սուր սլաքներ,
 Նա անդադար, նշան բռնած ու միառմի, կոտորում էր իր հարկի տակ
 Խոսնայրներին, և տապալվում էին նրանք իրար կողքի, գետնաթավալ։
 Իսկ երբ արդեն սպառված էին սլաքները թագավորի,

120 Նա աղեղը այնժամ հենեց ամրակառույց ապարանքի բարավորին
Եվ թողեց անդ, դրանդուն կից, շողշողենի պատին մոտիկ:
Ինքն էլ ապա ծածկեց ուտերն իր՝ ապարով այն քառաշերտ,
Փառավոր իր գլխին դրեց սաղավարտը հրաշակերտ,
Որի վրա ծածանվում էր ձիու մագից մի ահավոր, մեծ գարգամանակ.
Այնուհետև ձեռքն իր առավ պղնձապատ երկու միզակ:
Պիճո պատի մեջ գեղեցկակերտ կար գաղտ մի դուռ,
Որը կից էր և առընթեր ամրակառույց, պերճ դահլիճի բարձր շենքին,
Անձուկ և մութ, հանց ետևաճուտք, դա տանում էր դեպի փողոց,
Դրա միջով դժվարությամբ մի մարդ կանցներ: Աստվածային

խոգարածին

130 Հրամայեց Ռդիսևսը՝ կանգնել այնտեղ և պահպանել դուռն այդ ամուր:
Ագելաոսն այնժամ դիմեց սեղեխներին և խոսք ասաց.

«Բարեկամներ, մեկը չըկա, որ գեթ անցնի այս նեղ անցքով

դեպի քաղաք,

Որ ամենքին այնտեղ հայտնի, հարուցանի ճիշ, աղաղակ,

Եվ այդ դեպքում կմոռանա նետահարելն այս քաջն առաջն»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց այն այծարած Մելանթևսը.

«Հնար չկա, դիցանունդ Ագելաոս, բակի շքեղ, մեծ դարպասին

Ծառ մոտիկ է նեղ դուռը այդ, և այնքան է անհատչելի կածանն անձուկ,

Որ բոլորերին մի մարդ անգամ անդ կարգելի, եթե գորեղ է հիրավի,

Բայց սպասեք, ձեզ պահեստի ես սենյակից գեներ կբերեմ, որ

գինվեք դուք,

140 Եվ կարծում եմ, որ իսկիսկ միայն այնտեղ, ոչ այլուրեք,

Պետք է գեներ պահած լինեն Ռդիսևսը և իր զավակը փառաշուրք»:

Այդպես ասաց Մելանթևսը այն այծարած ու դահլիճում եղած անցքով

Մի կերպ անցավ ու բարձրացավ սանդուղքներով դեպի պահեստն

Ռդիսևսի:

Այնտեղ շտապ տասներկու վահան ընտրեց, նույնքան միզակ

Եվ նույնքան էլ մեծ սաղավարտ՝ պերճ, պղնձափայլ ու գիսավոր,

Ապա շուտով նա ետ եկավ և ամենն այդ հանձնեց այնտեղ սեղեխներին:

Եվ թույլացան Ռդիսևսի սիրտը սիրած ու ծնկները, երբ նա տեսավ՝

Ինչպես նրանք գեներն հագան ու ճոճեցին միզակները երկայնատվեր:

Հասկացավ, որ ծանր է գործը, որ կոխվը լինելու է դաժանագույն,

150 Ոստի իսկույն Տելեմաքին դիմեց այնտեղ և խոսքն ասաց այս լեռավոր.

«Տելեմաքո՛ս, տան մեջ անշուշտ մեկնումեկը ստրկուհի այդ կանանցից

Կամ Մելանթևսն ահա մեր դեմ բորբոքում են արդեն կոխվն

այս չարադավ»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.

«Ո՛հ, իմ հայրիկ, մեղավորը ես եմ այստեղ, և ոչ ոքի մեղքը չէ դա.

Խորդանոցի ամրակառույց դուռը իրոք ես եմ թողել անդ կհասրաց,

Ու երևի այդ նկատեց սեղեխների հատուկ լրտեսը աչալորջ:
Ո՛վ Եվմեոս դու խոզարած, գնա՛, ամուր փակիր դուրը խորդանոցի
Եվ լավ նայիր, գուցե և անդ մեկնումները մեր կանանցից կատարեց այդ,
Կամ Դոլիոսյան Մելանթեսը, նրան եմ ես ավելի շուտ կասկածում
այժմ»:

160 Այդպես նրանք իրարու հետ խոսում էին այդ առիթով,
Մինչ այծարած Մելանթեսը կրկին գնաց դեպ խորդանոց,
Որպեսզի գեճք բերի նորից, բայց նկատեց խոզարածը աստվածային,
Նա փութապես դարձավ, ասաց Ողիսևին, որ կանգնած էր
անդ, մերձակա.
«Դիցասանունդ Լաերտածին, ո՛վ Ողիսևս ամենհինաց, արդ, սրիկա
Այդ լրբեհին, որի մասին մենք կասկածում էինք խոքք,
Նորից գնում է խորդանոց, բայց ճշմարիտ դու ինձ ասա.
Արդյոք նրան ես սպանե՞մ, էթե ուժով գերազանցել կարողանամ,
Թե՞ նրան ես քարշ տամ, բերեմ, որպեսզի աստ պատժես նրան
դու անխնա՛

Այն բազմազան ոճիրների, մեղքի համար, որ կատարեց քո տանը նա».
170 Նրան այսպես պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսևը ամենհինաց.
«Տեղեմաքոսն ու ես մի կերպ խոսնալուքներին մեծահոշակ
Դանդիճի մեջ, աստ, կզսպենք, թեպետ և խիստ մոլեգնում եմ
ահա նրանք:

Դուք, երկուսդ, բռնեք նրան, գցեք մտան, ոլորեցեք ձեռ ու ոտը,
Ապա կապեք անգթորեն պինդ չվանով այն ոլորում,
Այլուին գամեք անդ բարձրաբերձ, քաշեք, հասցրեք առաստաղի
գերանի մոտ:

Այդպես նրան այնտեղ կապեք և փակեք դուրը ամրապինդ.
Թող կենդանի հար ու երկար այստեղ մնա, տանջանք կրի
նա չարաչար»:

Ասաց աչդպես, տիրոջ խոսքին հնազանդված, գործը իսկույն
կատարեցին:

Ծուռ խորդանոցը գնացին. այնտեղ էր նա, սակայն սրանց չը նկատեց,
180 Այլ մտանում մեկնումենակ գաղտնի փնտրում էր նա զեճքեր,
Բայց կանգնեցին այնտեղ սրանք ու թաքնվեցին դրանդու մոտ,
շեմքին ընթեր:

Երբ այծարած Մելանթեսը, հեռանալով, հապճեպ շեմքին
անդ մտնեցավ,

Նա մի ձեռքով բռնած տանում էր գեղեցիկ մի սաղավարտ,
Իսկ մյուս ձեռքում ուներ մի լալն ու մեծ վահան, խիստ հնամաշ
ու բորբոսնած.

Լաերտ քաջն էր մի ժամանակ, երիտասարդ իր օրերին, գործածում այն.
Այժմ ընկած էր բարձիթողի, և փոկերի կարերն էին արդեն փուած:

10 Դռան առաջ, նախաշենքում, նրանք ահա միայնակ են արդ մնացել,
Ուստի և այժմ գեղարդները դուք չնետեք աստ բոլորը միանգամից,
Պետք է որ այժմ մենք նախ նետենք նիզակներից վեցը միայն:
Թե Ջևար տա, փառք կշահենք, եթե զարկենք Ողիսևսին,
Իսկ մյուսներից երկուդ չկա, երբ տապալվի նա խորտակված»:
Ասաց այդպես, նրանք բոլորն, հանց պատվիրեց, շեշտ նետեցին,
Բայց Աթենասն հարվածները նրանց բոլոր ունայն դարձրեց,
Մեկը այնտեղ ամրակառույց ապարանքի շենքին դիպավ զուր,
անտեղի,

Իսկ մյուսը, զարկվեց, խրվեց անդ հաստ դռան դրանդու մեջ.
Մեկն էլ, որպես ծանր պղինձ, դիպավ պատին զուր վզգալով.
0 Երբ որ այդպես սեղեխների գեղարդները ավացան զուր և ապարդյուն,
Անդ իր մարդկանց այս խոսքն ասաց բազմաշարժար Ողիսևսը
աստվածագարմ.
«Սիրեփինե՛ր, ահա ինձ էմ ձեզ հորդորում, եկեք և մենք
հուժկու նետենք.

Մյուսները խոսնայրների խոսն ամբոխին, որոնք ահա,
Բացի իրենց կատարած այլ ոճիրներից, ցանկանում են սպանել մեզ»:
Ասաց այդպես, և բոլորը, նշան բռնած, շեշտ նետեցին աստ նիզակներն,
Եվ խորտակեց Ողիսևսը Դեմոստոփես քաջ սեղեխին,
Տեղեմաքը՝ Եվրիադին, խոզարածը՝ Էլատուսին,
Իսկ եզների քաջ նախորդը Պիսանդրոսին գետնին զարկեց:
Տապալվեցին նրանք բոլորն և կրծեցին աստվածների ու գետնի լաշն,
1 Իսկ մնացյալ խոսնայրները նահանջեցին դեպի խորքը մեծ դահլիճի:
Սրանք, ասկայն, վրա հասան, դուրս քաշեցին նիզակները դիակներից:
Երկրորդ անգամ խոսնայրները, նշան բռնած, գեղարդները
նետեցին շեշտ,

Բայց մեծ մասամբ վրիպեցին, Աթենասը ունայն դարձրեց
հարվածներն այդ,
Մեկը նորից ամրակառույց ստապրանքի շենքին զարկվեց գո՛ր,
անտեղի,

Մյուսը վարավեց գեղեցկակերտ, ամուր դռան դրանդու մեջ,
Մեկն էլ, որպես ծանր պղինձ, դիպավ պատին զուր վզգալով:
Ամփիմեդոնն զարկեց միայն, վիրավորեց Տեղեմաքի ձեռքի դաստակն,
Սուր պղինձը քերեց միայն, պոկեց ձեռքի մաշկը վերուստ,
Կտեփայտը երկար տեղով քերծեց ուր Եվմեոսի, ասպարից վեր.
Մինչ նիզակը, վեր թռչելով, գետնին ընկավ անհետևանք:
Նրանք նորից, կողքին կանգնած բազմահար Ողիսևսի,
Ծեշտ նետեցին տեղերն հուժկու դեպի խոսքը սեղեխների:
Ջարկեց հինա Ողիսևսը քաղաքավեր Եվրիադու մաս խոսնայր քաջին,
Տեղեմաքուր՝ սեղեխին Ամփիմեդոն, խոզարածը՝ Պոլիբոսին,

Իսկ եզնարած հովիվն հզոր խիստ հարվածեց ուղիւ կրծքին

Վտուխպպոսի

Եվ, հարվածով իր խրոխտացած, քացականչեց նա մեծապանծ.

«Դու, ծաղրաբան և չարախոս Պոլիթերայան, էլ չխոսես այսուհետև
Դու մեծապարծ, հիմար խոսելն անվայել է, դու խոսելը վերապահիր
Աստվածներին, քանզի նրանք չէ՞ որ քեզնից գերազոր են,

290 Իսկ սա, որ այժմ դու ստացար, հասուցումն է այն ոսկորի,

որ, հանց պարզև,

Դու նետեցիր այս շրջիկին՝ իր տուն եկած աստվածազարմ Ողիսևին»:

Այդպես ասաց այնժամ հովիվը կորեղջյուր արջատների,

Մինչ Ողիսևն դեմ-հանդիման տեղով երկայն ջախեց որդուն

Գամաստորի,

Տելեմաքոսն Եվեներյան Լիոկրիտի փորը վարսեց միզակն անզուր,

Եվ միջանցուկ պղինձը սուր իսկույն հերձեց և դուրս թռավ:

Նա գլորվեց բերանքսիվայր, ամբողջ դեմքով զարկվեց գետին:

Աթենասը տան մեջ վերուստ պարզեց հանկարծ իր ասպարը

մարդակործան,

Եվ անդ իսկույն զարհուրանքի դողը բռնեց խոսնայրների դաժան հոգին.

Խուճապանքով վազվզեց՝ն նրանք տան մեջ, ինչպես ցուկերը

նախրային,

300 Որոնց վրա հարձակվում են դաժան բռռերը հույլիհույլ և հարածիչ՝

Վաղ գաբունքին, երբ օրերն են դառնում արդեն երկարատև:

Հանց ցիները կորամագիլ, կորակտուց, լեռների մեջ հանկարծ թռչող,

Հարձակվում են թռչունների վրա անօգ, որոնք, դողդոջ ու անաքեկ,

Դաշտերից շուտ թռչում են վեր, դեպ ամպերը, դեպ հովիտը թաքնվելու,

Մինչ անզղներն հալածում են և կոտորում նրանց անզուր ու մահակուր.

Էլ ապավեն նրանք չունեն, և հրճվում են որսը դիտող բազում մարդիկ,

Այդպես նրանք, հարձակվելով, խոսնայրներին տան մեջ այնտեղ

Եվ աջ ու ձախ ջարդում էին և ջախջախում գրովսները բազմաբազում:

Թնդում էր խուլ մի հառաչանք, ճիչ, աղաղակ, հատուկն արլամբ էր

հեղեղված:

310 Հանկարծ երավ Ողիսևի դեմ Լիոդեսն, որ ծնկներին փարվեց նրա

Եվ աղաչեց մեծապաղատ ու խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Աղերսում եմ քեզ, Ողիսևս, խո՞նա դու ինձ և խնայիր,

Ա՛խ, հավատա, տան կանանցից ես ոչ ոքի ոչ մի վատ բան ոչ ասել եմ,

Ոչ կատարել, այլ մյուսների՞ն՝ խոսնայրներին, հակառակը.

Ես անդադար զապում էի և հորդորում, որ վերացնեն այդ քարվականքն,

Բայց ինձ, ավա՛ղ, չլսեցին ու ձեռք քաշել զազիր գործից չկամեցան,

Ուստի և այդ ոճիրների համար հիմա մահ-օրհնափն այսպես հասան:

Գուշակող եմ ես մի անմեղ, մի՞թե պիտի ես տապալվեմ նրանց կողքին,

Մի՞թե չկա երկրի վրա գնահատող առաքինի գործը հետո»:

250 Դուան առաջ, նախաշենքում, նրանք ահա միայնակ են արդ մնացել,
Ուստի և այժմ գեղարդները դուք չնետեք աստ բոլորը միանգամից,
Պետք է որ այժմ մենք նախ նետենք նիզակներից վեցը միայն:
Թե Ջևար տա, փառք կշահենք, եթե զարկենք Ռդիսուսին,
Իսկ մյուսներից երկյուղ չկա, երբ տապալվի նա խորտակված»:
Ասաց այդպես, նրանք բոլորն, հանց պատվիրեց, շեշտ նետեցին,
Բայց Աթենասն հարվածները նրանց բոլոր ունայն դարձրեց,
Մեկը այնտեղ ամրակառույց ապարանքի շենքին դիպավ զուր,
անտեղի,

Իսկ մյուսը, զարկվեց, խրվեց անդ հաստ դուան դրանդու մեջ.
Մեկն էլ, որպես ծանր պղինձ, դիպավ պատին զուր վզզալով.
260 Երբ որ այդպես սեղեխների գեղարդները սլացան զուր և ապարդյուն,
Անդ իր մարդկանա այս խոսքն ասաց բազմաչարչար Ռդիսուսը
աստվածազարմ.
«Սիրեմքներ, ահա ինչ էմ ձեզ հորդորում, եկեք և մենք
հուժկու նետենք.

Այսքները խոսնայրների խումն ամբոխին, որոնք ահա,
Բացի իրենց կատարած այլ ոճիրներից, ցանկանում են սպանել մեզ»:
Ասաց այդպես, և բոլորը, նշան բռնած, շեշտ նետեցին սուր նիզակներն,
Եվ խորտակեց Ռդիսուսը Դեմոպատիւսն քաջ սեղեխին,
Տելեմաքը՝ Եվրիսդին, խոզարածը՝ Էլատուսին,
Իսկ եզների քաջ նախորդը Պիսանդրոսին գետնին զարկեց:
Տապալվեցին դրանք բոլորն և կրծեցին ատամներով գետինը լայն,
270 Իսկ նմացյալ խոսնայրները նահանջեցին դեպի խորքը մեծ դահլիճի:
Սրանք, ասկայն, վրա հասան, դուրս քաշեցին նիզակները դիակներից:
Երկրորդ անգամ խոսնայրները, նշան բռնած, գեղարդները
նետեցին շեշտ,
Բայց մեծ մասամբ վրիպեցին, Աթենասը ունայն դարձրեց
հարվածներն այդ,
Մեկը նորից ամրակառույց ապարանքի շենքին զարկվեց զո՛ւր,
անտեղի,

Մյուսը վարավեց գեղեցկակերտ, ամուր դուան դրանդու մեջ,
Մեկն էլ, որպես ծանր պղինձ, դիպավ պատին զուր վզզալով:
Անփիմեդոնն զարկեց միայն, վիրավորեց Տելեմաքի ձեռքի դաստակն,
Սուր պղինձը քերեց միայն, պոկեց ձեռքի մաշկը վերուստ,
Կտեսիպատար երկար տեգով քերծեց ուսը Եվմեոսի, ասպարից վեր.
280 Մինչ նիզակը, վեր թռչելով, գետնին ընկավ անհետնանք:
Նրանք նորից, կողքին կանգնած բազմահար Ռդիսուսի,
Ծեշտ նետեցին տեգերն հուժկու դեպի խումբը սեղեխների:
Ջարկեց հինա Ռդիսուսը քաղաքավեր Եվրիդամաս խոսնայր քաջին,
Տելեմաքսը՝ սեղեխին Ամփիմեդոն, խոզարածը՝ Պոլիքոսին,

Իսկ եզնարած հովիվն հզոր խիստ հարվածեց ուղիւ կրօքին
 Կտեսիլուպոսի
 Եվ, հարվածով իր խրոխտացած, բացականչեց նա մեծապանծ.
 «Դու, ծաղրաբան և չարախոս Պոլիթերայան, էլ չխոսես այսուհետև
 Դու մեծապարծ, հիմար խոսելն անվայել է, դու խոսելը վերապահիր
 Աստվածներին, քանզի նրանք չէ՞ որ քեզնից գերազոր են,
 290 Իսկ սա, որ այժմ դու ստացար, հատուցումն է այն ոսկորի,
 որ, հանց պարզև,
 Դու նետեցիր այս շրջիկին՝ իր տուն եկած աստվածազարմ Ռդիսևին»:
 Արդպես ասաց այնժամ հովիվը կորեղջյուր արջառների, ;
 Մինչ Ռդիսևն դեմ-հանդիման տեղով երկայն ջախեց որդուն
 Գամաստորի,
 Տեղեմաքուն Եվեմորյան Լիոկրիտի փորը վարսեց նիզակն անգուր,
 Եվ միջանցուկ պղինձը սուր իսկույն հերձեց և դուրս թռավ:
 Նա գլորվեց քերանքսիվայր, ամբողջ դեմքով զարկվեց գետին:
 Աթեմասը տան մեջ վերուստ պարզեց հանկարծ իր ասպարը
 մարդակործան,
 Եվ անդ իսկույն զարհուրանքի դողը բռնեց խոսնայրների դաժան մոգին.
 Խոնավանքով վազվզեց՝ն նրանք տան մեջ, ինչպես ցուկերը
 մախրային,
 300 Որոնց վրա հարձակվում են դաժան բռները հուլիհուլյ և հալածիչ՝
 Վաղ գարունքին, երբ օրերն են դառնում արդեն երկարատև:
 Հանց ցիները կորամագիւ, կորակտուց, լեռների մեջ հանկարծ թռչող,
 Հարձակվում են թռչունների վրա անօգ, որոնք, դողրոջ ու անաբեկ,
 Դաշտերից շուտ թռչում են վեր, դեպ ամպերը, դեպ հովիտը թաքնվելու,
 Մինչ անզղներն հալածում են և կոտորում նրանց անգութ ու մահակուր.
 Էլ ապավեն նրանք չունեն, և հրճվում են որսը դիտող բազում մարդիկ,
 Աղդպես նրանք, հարձակվելով, խոսնայրներին տան մեջ այնտեղ
 Եվ աջ ու ձախ ջարդում էին և ջախջախում զլուխները բազմաբազում:
 Թնդում էր խուլ մի հառաչանք, ճիչ, աղաղակ, հատակն արյամբ էր
 հեղեղված:
 310 Հանկարծ ելավ Ռդիսևսի դեմ Լիոդեան, որ ծնկներին փարվեց նրա
 Եվ աղաչեց մեծապաղատ ու խոսքն ասաց այս թեւավոր.
 «Աղերսում եմ քեզ, Ռդիսևս, խղճա դու ինձ և խնայիր,
 Ա՛խ, հավատա, տան կանանցից ես ոչ ոքի ոչ մի վատ բան ոչ սակ եմ,
 Ոչ կատարել, այլ մյուսների՞ խոսնայրներին, հավատակը.
 Ես անդադար զայում էի և հորդորում, որ վերացնեն այդ քարվականքն,
 Բայց ինձ, ավա՛ղ, չլսեցին ու ձեռք քաշել զազիր գործից չկամեցան,
 Ուստի և այդ ոճիրների համար հիմա մահ-օրհնափն այսպես հասան:
 Գուշակող եմ ես մի անմեղ, մի՞թե պիտի ես տապալվեմ նրանց կողքին,
 Մի՞թե չկա երկրի վրա գնահատող առաքինի գործը հետո»:

320 Նրան այնտեղ խեթ նայելով՝ իր խոսքն ասաց Ռդիսևը ամենհինաց.
«Եթե դու ճիշտ գուշակող ես եղել նրանց, հաճց ասացիր այժմ
ինքնապարծ,

Որեմն և դու աղոթել ես ապարանքում այս մերթ ընդ մերթ,
Որ վերադարձն իմ դեպի տունը հեռանա և անկատար միշտ էլ մնա,
Որպեսզի իմ կնոջ հետ դու ամուսնանաս, ու քեզ զավակ նա պարզեմ,
Ուստի և դու չես խուսափի քո վերահաս դաժան մահից»:
Այդպես ասաց նա բարձրաձայն, կարող ձեռքով վերցրեց սուտերն
այնտեղ ընկած,

Որ գցել էր գետնի վրա իր ձեռքով իսկ անդ սպանված Ագեթսուն,
Տեղնուտեղը վարսեց այդ սուրը վզի մեջ նրա իսկույն,
Ու գլուխը պոկվեց, ընկավ գետնի վրա՝ դեռ բերանով խոսք ասելիս,

330 Բայց խույս տվեց սև օրհասից իր դժնդակ Տերպիսալան
Փենիոսն երգակ,
Որը այնտեղ խոսնայրների համար երգում և նվագում էր ակամա:
Ահավասիկ, ձեռքին բռնած բարձրահնչուն կիթառը յուր,
Մտորում էր տարակուսած՝ կանգնած այնտեղ, ետնամուտքի
դռան կողքին,

Գո՛րս գալ արդյոք և անդ չոքել մեծն Ջևսի Բագինի դեմ,
Որ Լաերտը և Ռդիսևն այրում էին զոհված եզան թիկնամսերն,
Թե՛՞ վազեվազ ծնկներն ընկնել և աղաչել մեծապաղատ:
Եվ արդ, այդպես մտածելիս, ավելի լավ և օգտավետ նրան թվաց՝
Իսկույն ևեթ փարվել ծնկին Լաերտածին Ռդիսևի:

Ահավասիկ, նա սնամեջ իր կիթառը փութանակի դրեց գետնին,

340 Մեջտեղն այնտեղ սարկարանի ու բազմոցի արծաթասպատ,
Ու ինքն ապա արագ վազեց, ծնկներն ընկավ Ռդիսևի,
Այդպես նրան նա պաղատեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Աղաչում եմ, ո՛վ Ռդիսև, խղճա դու ինձ և խնայիր,
Ինքդ հետո շատ կցավես, որ անտեղի սպանեցիր դու երգիչին,
Որն իր երգով խիճդ ու հրճվանք է ներշնչում աստվածներին,
այլն մարդկանց:

Գուսան եմ ես ինքնուսույց, և աստվածն է իմ սրտի մեջ
Ներշնչել տեճը երգերի. ես պատրաստ եմ երգել և քեզ,
հաճց աստրծո:

Դու իմ մահը մի փափագիր և ինձ, ավա՛ղ, մի գլխատիր.
Տելեմաքոսն էլ քեզ կասի, կհաստատի քո այդ զավակը սիրալիր,

350 Որ աստ, քո տուն, երգ երգելու խոսնայրների խնջույքներին,
Ես ակամա էի գալիս, ոչ ինքնակամ, այլ միմիայն
Նրանք, ինձնից հզորագույն ու բազմամարդ, կանչում էին
ինձ բռնաբար»:

Աղաչանքի ձայնը լսեց անդ սրբազան գործությունը Տելեմաքի,

Նա մտտեցավ հորը իսկույն և այս խոսքը ասաց նրան.
«Հա՛ւր, սպասի՛ր, սուր պղինձով մի հարվածիր դու անմեղին,
Այլ ազատենք նաև բանբեր մենք Մեդոսին, քանզի մեր տանն

այս գերակա

Նա մշտապես եղել է ինձ ջերմ հոգատար իմ մանկության իսկ օրերից:
Ո՛ր է, չկա, գուցե արդեն սպանեցին Փիլեստիուն ու խոզարածն,
Գուցե տան մեջ ընկավ նա քո հարվածի տակ, երբ որ սիրտն էր
քո բորբոքված»:

Աղբյակն ասաց, և այդ խոսքը լսեց Մեդոնը խորիմաց,

360 Որ այդ պահին, խուսափելով սն օրհասից, պատկել էր անդ

բազմոցի տակ՝

Խիստ կրճկված և իր վրա դեռ նոր քերթված արջատենի մորթը բաշած:
Արդ, դուրս թափվելով քաղցրոցի տակից իսկույն, մի կողմ գցեց

մորթը արագ,

Վազեց ապա և ծնկները Տելեմաքի բռնեց ամուր

Եվ աղերսեց նրան սրտանց ու խոսքն ասաց այս թեամբուր.

«Այստեղ եմ ես, սիրելիդ իմ. իմայրը ինձ, ասա նաև քո հորը այժմ՝

Թող գերազոր կարողությամբ և պղինձով ինձ չզարկի և չսպանի:

Ընդդեմ մոյի խոսնայրների նա զայրացած է և ցաւկոտ,

Նրանք, անմիտ, լափում էին գույքը նրա, նեղում էին քեզ անամոթ»:

Եվ Ռոփսևը իմաստուն իսկույն ժպտաց, ասա նրան այս խոսքն ասաց.

370 «Վատա՛հ եղիր, Տելեմաքը քեզ կյանք տվեց ու փրկություն,

Որ այսուհետ լավ իմանաս, նաև պատմես ուրիշներին դու օրհիբուն,

Որքա՛ն լավ է ու գերադաս առաքինի, բարի գործը չար արարքից,

Բայց գնացեք հիմա բակը և դուրս եկեք հիմա տնից,

Հեռացեք այս ժանտ մախաթից, դու և գուսանն այս երգասաց,

Իսկ տանը դեռ ես գործ ունեմ, որը հիմա պիտ կատարեմ»:

Ասաց աղբյակն, իսկույն երկուսն էլ փութապես դուրս գնացին

նրանք տնից

Եվ նստեցին հզորագոր Ջևս աստրծու բազինի մոտ,

Բայց տակավին, իրենց մահվանն սպասելով, նայում էին շրջահայաց:

Նստեց շուրջը Ռոփսևը, որ իմանա՛ արդյոք ոչ ոք չի՞ մնացել

380 Անդ թաքնված ու կենդանի՝ խուսափելով մահից դաժան,

Անշարժ էլ արյունթաթախ ու փոշեպատ թափված էին գետնի վրա,

Անշարժ ընկած ու մահացած. ինչպես ձկներն, որոնց ուսնախ

ձկնորս մարդիկ

Բազմահանգույց ոռկաններով դուրս են քաշում ներմակ ծովից

Ու թափում են ավազածիր լայն ծովափին, և ձկներն այդ բոլորեքլան,

Աղի ջրին կարոտակեզ, թափված մնում են ավազում իրար վրա,

Մինչև լույսից արեգակի նրանց կյանքն է ոչնչանում,

Արդ, աղբյակն էլ միմյանց վրա թափված էին սեղեխները շարաբաստիկ:

- Եվ Ռդիսևսն ամենինաց իր զավակին՝ Տելեմաքին այս խոսքն ասաց.
 «Տելեմաք՛ս, կանչիր այստեղ մեր դայակին՝ Եվրիկլիային,
 390 Խոսք եմ ուզում ասել նրան, այն, որ սրտումս հիմա կա»:
 Այդպես ասաց, և Տելեմաքն իր սիրելի ծնողի խոսքը կատարեց.
 Արդ, բոթելով դուռը իսկույն, նա ձայն տվեց ու խոսք ասաց
 Եվրիկլիային.
 «Վե՛ր կաց շուտով, ծեր դայակդ, դու, իմ մայրիկ տարիքավոր,
 Որ հսկողն ես մեր տան եղած բոլոր ծառա ստրուկ կանանց.
 Դո՛ւրս եկ, հայրս կանչում է քեզ. նա խոսք ունի քեզ ասելիք»:
 Այդպես կանչեց, ու թևաթափ խոսքը մնաց սրտում ազնիվ այն պատռավի:
 Եվրիկլիան բացեց դուռը գեղեցկաշեն սենյակների
 Եվ, դուրս գալով, շտապ եկավ: Տելեմաքը նրան տարավ դեպի դահլիճ,
 Որ հոգեզուրկ դիակների կույտերի մեջ գտնվում էր Ռդիսևսը՝
 400 Ամբողջովին արյունթաթախ, ողիղ ինչպես ալյուճն անեղ,
 Որ, բափելով նախրաչին եզն, վերադառնում, ետ է գալիս դեպի իր որջն.
 Արբունտ եմ և արյան մեջ նրա բաշը, այլև բերանն ու կուրծքն ամբողջ,
 Այդ վիճակում նրա դեմքին նայելն անգամ արհավիրք է մի ահավոր:
 Այդպես ծածկված էին արյամբ արնաշաղախ ձեռքն ու ոտքը Ռդիսևսի:
 Երբ Եվրիկլիան տեսավ կույտը դիակների և տունն ամբողջ
 արյունոտված,
 Ցնճաց սրտով և պատրաստ էր ճի՛շ արձակել, ճիչն ու գոոցը
 բերկրանքի,
 Բայց Ռդիսևսն իսկույն զսպեց այդ հուզմունքը հիացմունքի
 Եվ, ձայն տալով, նրան դիմեց ու խոսքն ասաց այս թևավոր.
 «Պատավ, սրտանց ուրախացի՛ր, սակայն կամաց և բերկրանքից
 մի գոռոռա,
 410 Բանզի մե՛ղք է, մեռյալների գլխին կանգնած, աղաղակել
 խրոխտապանճ:
 Աստվածային ճակատագիրն այսպես սրանց պատժեց անեղ
 ու դժնաբար.
 Մահկանացու մարդկության մեջ սրանք բնավ չէին հարգում
 ոչ մի մարդու,
 Թեկուզ լիներ նրանց դիմողն առաքինի կամ չարագործ:
 Այդ անօրեն գործի համար սրանք ահա այս վիճակին արժանացան,
 Մակայն դու ինձ ա՛յս բանն ասա ու մեր կանանց այժմ թվարկիր.
 Ո՞վ էր այստեղ իմ պատիվը անարգ անում, ո՞վ էր մեղսոտ
 կամ անբասիր»:
 Եվ բարբառեց սիրած դայակ Եվրիկլիան ու այս խոսքը նրան ասաց.
 «Քեզ, զավակս, արդ կպատմեմ ես ճշմարիտը, ապաքեն.
 Ապարանքի ողջ այս տան մեջ կային հիսուն ստրուկ կանայք,
 420 Որոնց այստեղ ուսուցել էնք մենք այլևայլ ձեռագործի,

Որպեսզի աստ, ստրկությունն հանդուրժելով, միշտ բուրդ գգեն
և ասրեղեն.

Եվ դրանցից տասներկուսը ճանապարհին են լրբության
Ու չեն հարգում ոչ ի՛նձ, ոչ էլ Պենելոպե ամենիմաց մեր թագուհուն:
Տելեմաքն էլ նոր է դարձել դեռ չափահաս, նոր է հասել

Մայրը նրան թույլ չէր տալիս գործն այդ հոգալ, կառավարել
Թո՛ւյլ տուր՝ գնամ վերնատունը շողշողենի, գեթ արթնացնեմ քո կնոջը
կյանքին արբուն,

Եվ խոսք ասեմ ավետալուր. այժմ քնած է նա աստրծու կամքով
այնտեղ»:

Ու Ոդիսևսը գերիմաց կրկին նրան իր խոսքն ասաց.

«Ոչ, տակավին մի՛ արթնացրու, այլ դու կանչիր, որ այստեղ գամ
բուրդ կանայք,

430 Որոնք մինչ այժմ իմ հարկի տակ կատարել են գործեր լսիրջ

ու անամոթ»:

Այդպես անա նա պատվիրեց, և սեղյակից շոտ դուրս գնաց

պատավր ծեր,

Հայտնեց կանանց կամքը տիրոջ և հորդորեց հասցնել գնալ

արքայի մոտ:

Ոդիսևսը Տելեմաքին, խոզարածին և նախորդին եզնահովիվ

կանչեց իր մոտ, դիմեց նրանց և թևավոր այս խոսքն ասաց.

«Նախ այդ կանանց պատվիրեցեք, որ դիակները դուրս տանեն:

Այնուհետև թող որ նրանք մաքուր ջրով և ծակտակեն սպունգներով

լավ լվանան, սրբեն, մաքրեն սեղաններն ու բազմոցները

գեղեցկակերտ:

Իսկ երբ որ դուք լավ հարդարեք, կարգի բերեք տունը ամբողջ

ըստ պատշաճի,

Նոր ցոփ կանանց դուք դուրս հանեք ապարանքից ամրակառույց,

440 Տարե՛ք այնտեղ, բակի ամուր ցանկի ետև, ձեղնահարկի տակ բոլորակ,

Հարվածեցեք դուք սրերով երկարասայր, խողխողեցեք,

Մինչև կորգեք իրենց հոգին, որ մոռանան Ափրոդիտի կիրքը լկտի,

Որով այստեղ տափում էին՝ միանալով սեղեխների հետ գաղտնաբար»:

Ասաց այդպես, մինչդեռ եկան այդ միջոցին կանայք բոլոր.

Լալիս էին նրանք սաստիկ և ջերմաջերմ թափում արցունքը

դառնադառն:

Նախ վերցրին ու դուրս տարան դիակները սպանվածների

Ու դարսեցին միմյանց վրա բոլորանև ծածկույթի տակ,

Գավիթից դուրս, անդ, ամրապինդ ցանկապատած բակի խորքում:

Ոդիսևսը, կանգնած, անձամբ պատվիրում էր և ստիպում խստադատան,

- 450 Ել նրանք էլ դիակները կրում, տանում էին արագ և ակամա:
 Այնուհետև իսկույն ջրով ու ծակոտկեն սպունգներով անդ մաքրեցին,
 Լավ սրբեցին սեղանները և բազմոցները գեղեցիկ:
 Ապա իսկույն եզնարածը, խոզարածն ու Տելեմաքն այդ ժամանակ
 Սուր բահերով լավ քերեցին ամրաշեն տան հատակն ամբողջ,
 Իսկ քերուցքը ստրուկները հապճեպ տարան ու թափեցին
 դրսում, հեռու:
 Երբ այդպիսով, ինչպես հարկն էր, հարդարեցին ամրակառույց
 դահլիճը ողջ,
 Ստրուկ կանանց դուրս հանեցին ապարանքից գեղեցկաշեն
 Ու քշեցին մի անձուկ տեղ՝ նեղ արանքը բակի և պինդ ձեղձահարկի,
 Ուստեք խույս տալ չէր կարելի, և անդ խոսեց Տելեմաքուր խորիմաց.
- 460 «Ո՛չ, հեշտ մահով, ազնի՛վ կերպով չեմ սպանի այստեղ արանց,
 Որոնք իմ մոր և իմ գլխին անարգանքներ են միշտ թափել
 Ու տոփամոլ լրբության մեջ խոսնաչրների հետ շնացել»:
 Ասաց այդպես, վերցրեց ապա սևակտուց ճավի ամուր ու մեծ կառանն
 Եվ մեծագույն պուճին կապեց ու պատատեց անդ բարձրաբերձ
 Գմբեթի շուրջ, այնպես արեց, որ ոչ ոքի ոտքը գետնին էլ չհասանի:
 Ողիղ ինչպես արագաթև շատ տորդիկներ, սրաթուխ լողավճիներ,
 Ընկնում են թալ թփերում գաղտնածածուկ սարքավորված
 նեղ վարմի մեջ,
 Բոլորն այնտեղ կաշկանդվում են, և դառնում է վարմը նրանց
 մահվան թակարդ,
 Այդպես հանգույցն ընկավ վիզը անդ ամեն մի ստրկուհու, ապա նրանք
- 470 Անդ կախվեցին գլուխնիվեր, որ մահանան մահով թշվառ
 ու խայտառակ,
 Ու ցնցվեցին ոտքերն իրենց, բայց ոչ երկար, այլ միմիայն
 մեկ ակնթարթ:
 Հերթը հասավ Մելանթուսին. նախագավթով նրան բակը դուրս քերեցին,
 Սուր պղնձով կտրատեցին նրա պնչներն ու ականջներն և պոկեցին
 Անդամները ամոթանքի ու նետեցին շներին գեշ, որպես հում կեր,
 Եվ բացի այդ, խիստ զայրացած, նրա ոտքերն ու ձեռքերը
 ջախջախեցին,
 Ապա իսկույն անդ մաքրվեցին՝ լվանալով իրենց ձեռքերն ու ոտքերը,
 Ու տուն եկան Ողիսևսի: Այդպես ահա կատարվեց գործը ահավոր,
 Եվ Ռոփսևսն այն ժամանակ ասաց սիրած իր դաշակին՝ Եվրիկիային.
 «Շուտ ծծումք բեր, դու, իմ մայրիկ, դարմանը այս գարշանքի դեմ,
 քեր և կրակ,
- 480 Որ դահլիճը ծխահարեմ, իսկ հետո դու գնա կանչիր,
 Թող գա այստեղ Պենելոպեն նածիշտ կանանց հետ միասին,

Բայց հորդորիր, որ հավաքվեն ու այստեղ գան տանը եղած

բոլոր ծառայք»:

Եվ Եվրիկլիան՝ սիրած դայակն, այսպես ասաց այնժամ նրան.

«Ո՛հ, որդյակս, ճիշտ է, այո՛, դու վայելուչ խոսք ասացիր, Մակայն հիմա նախ քեզ քերեմ հագուստ՝ բաճկոն ու պատմունճան, Քանզի չէ՛ որ անպատշաճ է, որ դու քո տանն հագած լինես մի ցնցոտի, Որն հագիվ է ծածկում նույնիսկ այդ քո ուները թիկնավետ»:

Կրկին նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Ողիսևսը ամենհիմաց.

«Նախ դու գնա՛ և կրա՛կ քեր, որ դահլիճում այդ կրակը հիմա լինի»:

490 Ասաց այդպես, լսեց նրան սիրած դայակն, հնազանդված:

Գնաց, քերեց հուր և ծծումք, իսկ Ողիսևսը անհասպաղ

Վառեց ծծումքն և շուտափույթ ծխահարեց մեծ դահլիճը

ու բակն ամբողջ:

Մինչդեռ գնաց պառավն արագ Ողիսևսի շքեղաշուք մեծ տան միջով, Համբավ տարավ բոլոր կանանց և հորդորեց, որ հավաքվեն

ու գան շուտով,

Դուրս թափվեցին սենյակներից և շուտ եկան՝ խանձողները

ձեռքով բռնած,

Օղակեցին Ողիսևսին, փաթաթվեցին ու գրկեցին նրան սիրով

ու սրտագին,

Ողջունելով՝ համբուրեցին նրա գլուխն և ուները

Ու սեղմեցին նրա ձեռքը, իսկ Ողիսևսն գորովանքով,

Սիրակարոտ, ջերմ լաց եղավ ու հեծեծաց, լա՛վ ճանաչեց նա բոլորին:

Ե Ր Վ ք ա ն ե ռ ե ք ե ռ ո ռ դ

ՊԵՆԵԼՈՊԵՆ ՃԱՆԱՀՈՒՄ Է ՈՂԻՍԵՎՍԻՆ

Ուրախ սրտով ու ցնձալից վազեց պառավը վերնատուն,
Որ տիրուհուն հայտնի շուտով, թե ամուսինն իր եկել է, տանն է արդեն:
Ծարժվում էին նրա ծնկներն արագորեն, աճապարում էին ոտքերն:

Անդ նա թեքվեց նրա գլխին ու խոսքն ասաց իր սրտագին.
«Վե՛ր կաց, որդյակ իմ սիրելի, Պենելոպե, որ աչքովդ դու տեսնես այն,
Ինչ որ սրտանց միշտ փափագում էիր այստեղ դու օրնիբուն:
Տե՛ս, ժամանեց Ողիսևսը, իր տուն եկավ, թեպետ գալուստն է անագան.
Նա կոտորեց արդեն նպերտ սեղեխներին, որոնք այստեղ

ամբարտավան

Վատնում էին իր տուն-տեղը, գույքը լափում և հալածում իր գավակին»:
10 Պատասխանեց և խոսք ասաց իսկույն նրան Պենելոպեն խոհեմամիտ.
«Ո՛հ սիրելիդ, դու իմ մայրիկ, աստվածները խելքից հանել են

արդեն քեզ,

Եվ կարող են խելքից հանել նրանք նույնիսկ խելոք մարդուն,
Նույնպես կարող են հիմարին դարձնել խելոք և իմաստուն:
Դու էլ արդեն մոակույր ես, թեպետ իրոք խելոք էիր մինչև այսօր.
Ինչո՞ւ ես ինձ այդպես ծաղրում, երբ սիրտն է իմ բազմաթախիծ,
Մինչ հայտնում ես դու ստու մի լուր: Տե՛ս, դու ինձ գուր

արթնացրիր քաղցր քնից,

Որ փակել էր արտևանունքն իմ խորախոր, քնած էի անդորրավետ:
Այդպես երբեք քաղցրանուշիկ ես չեմ քնել այն օրվանից, երբ Ողիսևսն
Թողեց, գնաց դեպի Իլիոնն այն անիծյալ, հորջորջանքի միշտ անարժան:

20 Իջիր շուտով և ցած գնա, վերադարձիր սենյակը քո,
Քանզի եթե մեր կանանցից մեկ ուրիշը այդպես ինձ մտ

գար ու հայտներ

Մի այդպիսի անհեթեթ լուր և արթնացներ քաղցր քնից,
Ետ քշելով՝ ես աստկարար կարտաքսեի նրան նորից դեպի դահլիճ,

Իսկ քեզ հիմա քո զանազան ծերությունը փրկեց մի այն»:
Եվ Եվրիկիան՝ սիրանվեր այն դայակը, նրան նորից իր խոսքն ասաց.
«Ո՛հ, քա՛ղ լիցի, քեզ, զավակս, ես չեմ ծաղրում, այլ խոսում եմ
ճշմարտացի,

Ողիսեսն է, հանց ասացի, արդեն եկել: Նա այստեղ է, իր հարկի տակ
Այն շրջիկն է Ողիսեսը, որին բոլորն աստ անարգում էին տան մեջ,
Մինչդեռ այստեղ Տելեմաքոսն վաղուց արդեն այդ լավ գիտեր,

30 Բայց թաքցնում էր զգուշաբար իր հոր մտքերն ու միտումներն,
Որ վիսացող խոսնայրներից լուծի վրեժն իր անավոր»:
Ասաց այդպես, ցնծաց սիրտը Պենելոպի, իր մահիճից նա դուրս թռավ,
Գրկեց սրտանց նա պստավին և աչքերից թափեց արցունքը աղկկեզ,
Ապա նորից նա ձայն տվեց ծեր դայակին և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Ա՛յս, մայրիկ ջան, դու, սիրելիդ, ճշմարիտը ինձ այժմ ասա.
Եթե իրոք նա եկել է արդեն իր տուն, ինչպես հիմա դու հայտնեցիր,
Ապա ինչպե՛ս նա կարեցավ մե՞ն ու մե՞նակ դուրս գալ ընդդեմ
խոսնայրների,

Որո՞նք չե՞ որ միշտ հավաքվում էին այստեղ մեծ բազմությամբ
ու խմբովի»:

Եվ Եվրիկիան, ծեր դայակը, նրան կրկին իր խոսքն ասաց և առարկեց.
40 «Ես չտեսա և չգիտեմ, բայց լսեցի անդ կոտորվող մարդկանց հեծևո՞ն:
Նստած էինք մենք շատ հեռու, անաբեկված, դողդողալով.

Հրաշակերտ մեր սենյակում, դռներն էին փակված ամուր և բաշակուր,
Մինչև որ անդ հանկարծ եկավ Տելեմաքոսը՝ քո որդին,
Եվ դուրս կանչեց ինձ սենյակից: Հայրն էր հղել նրան, որ գա
և ինձ կանչի,

Ու ես նրան գտա հանկարծ դիակների կույտերի մեջ այնտեղ կանգնած,
Դիակների, որոնք ամուր այն հատակին թափված էին իրար վրա:
Եվ, հիրավի, անդ մեծապես պիտի խնդար քո փրտոն ուրախ
ու ցնծավետ,

Թե տեսներ նրան այնտեղ արնաշաղախս, որպես աչյու՞ծ:
Հիմա բոլոր այդ դիակներն հավաքված են այլուր, բակի դռան ետև,

50 Իսկ Ողիսեսն անդ մեծագույն կրակ վառեց դահլիճի մեջ,
իր հարկի տակ,

Ծծումբն այրեց ապարանքում, ինձ էլ հղեց, որ կանչեմ քեզ:
Վե՛ր կաց, գնա՛նք, ինձ հետևիր, ժամն է հասել, երբ սրտերը
ձեր երկուսի

Պիտի լցվեն խոր բերկրանքով, քանզի շա՛տ եք դուք հանդուրժելի
վիշտ և աղետ:

Հիմա արդեն կատարված է երկարամյա ձեր մեծ փափազը պատարուն,
Քանզի եկավ նա կենդանի, իր օջախի մեջ է արդեն,

Միտք էր սևում նա խորասույզ. արդյոք հեռի՞ց հարց տալ
 փրած իր ամուսնուն,
 Թե՞ մոտենալ ու փաթաթվել և համբուրել նրա գլուխն ու ձեռքերը:
 Եկալ, մտալ նա դահլիճը, անցալ շենքը այն վիմակերտ,
 Ապա նստեց Ռդիսևսին դեմ-հանդիման, կրակի մոտ և պատի տակ,
 90 Միճչդեռ նստած էր Ռդիսևսը առընթեր բարձր սյունին:
 Գլուխը կախ՝ նայում էր ցած՝ սպասելով, որ գեթ լսի,
 Թե ի՞նչ կասի կինն ազնվագույն, երբ իր աչքով տեսնում է այժմ
 իր ամուսնուն,
 Բայց կինն այդպես նստած էր լուռ, քանզի սիրուն իր կաշկանդված էր
 խոր զարմանքից:
 Մեկ ուզում էր ճիշտ ընդունել, որ ինքն է նա իր ամուսինն,
 Մեկ էլ, կարծես, չէր ճանաչում նրան՝ հագած սլն քրքրված
 գարշ ցնցոտին:
 Ել նախատեց Տելեմաքուն այնժամ նրան, անվամբ կոչեց ու այս ասաց.
 «Մա՞յր իմ, կամ դու չմայրն ես իմ, կամ սիրտ ունես ժանտ ու դժկամ:
 Ինչո՞ւ ես դու ասուն և օտար դեպի հայրըս: Նստած այստեղ նրա դիմաց՝
 Խոսք չես ասում, հարց չես տալիս, չես էլ ուզում խոսել անգամ:
 100 Ո՞հ, չէր կարող ոչ մի այլ կին, սրտով թեկուզ շատ սևուրդ,
 Վատ ընդունել իր ամուսնուն, որն, հանդուրժած քյուր-քյուր ավետ,
 Վերադառնալ իր երկիրը հայրենավանդ քսան տարի անցնելուց էտ:
 Միճչ քո սիրուն է քո կրծքի տակ ավելի՞ պինդ, քան սպառած
 ամուր մի քար»:
 Իսկույն նրան պատասխանեց և խոսք ասաց Պենելոպեն խոհեմամբ.
 «Ո՞հ, իմ որդյակ, սիրտս, ահա իմ կրծքի տակ, կաշկանդված է
 խոր զարմանքից,
 2օհտեմ՝ ի՞նձ ի՞նչ պատահեց, ո՛չ կարող եմ մի խոսք խոսել,
 հարցմունք անել,
 Ո՛չ էլ նայել նրա դեմքին, դեմ-հանդիման: Եթե, սակայն,
 Ռդիսևսն է սա իսկևիսկ վերադարձած, որն իր տունն է արդեն եկել,
 Մենք իրարու սվելի լավ կճանաչեճք, քանզի մեր մեջ կա մի նշան՝
 110 Այլ մարդկանցից գաղտնաձածուկ, որը միայն մենք լավ գիտենք»:
 Ասաց այդպես, ժպտաց այնժամ բազմաչարշար Ռդիսևսը
 աստվածային
 Ել փոթապես Տելեմաքին իր խոսքն ասաց այս թեևսփոր.
 «Տելեմաքո՞ւ, թույլ տուր մորդ, որ իր տան մեջ նա ինձ փորձի.
 Նա ինձ շուտով ավելի լա՞վ, հաստատապես կճանաչի,
 Միճչդեռ հիմա խորշում է խիստ, զանց է սունում ինձ ընդունել,
 ինչպես ես կամ,
 Քանզի ես այժմ կեղտի մեջ եմ, գարշ ցնցոտի ունեմ հագած:

Իսկ մենք ճիմա լավ մտածենք՝ ինչպե՞ս անել, որ մեր գործը

լավ ընթացա՞ն:

Երբ մեկնումեկն իր երկրի մեջ սպանում է այնպիսի մարդ,
Որ մահից ետ չունի նույնիսկ պատվախնդիր, վրիժառու ազգականներ,

120 Մարդասպանն այդ, թողած երկիրն իր հայրական, իսկույն դիմում է
փախուստի:

Մինչ մենք պատեղ կոտորեցինք այս քաղաքի պատվարն ամբողջ,
Իթակեի գերահռչակ, մեծ քաջերին: Արդ, այդ մասին դու հոգատար,
լա՛վ մտածիր»:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց.
«Հա՛յր սիրելիդ, այդ ի՛նքո՞ տես, դո՛ւ լավ գիտես. հանց ասում եմ՝

մարդկության մեջ

Դու խելքովդ գերազանց ես ու իմաստուն, և չի կարող մրցել քո դեմ
Յորեճակեր ու երկրածին և ո՛չ մի մարդ, ո՛չ մի անհատ: Մենք աննկուն
Կը հետևենք քեզ համարձակ, և քաջության ոչ մի պակաս չի զգացվի:
Հանց գորավիզ՝ մենք քեզ կօգնենք, որքան կորով և ուժ ունենք»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենիմաց.

130 «Ահա թե ես ի՛նչ եմ ասում, այն, որ թվում է լավագույն և վայելուչ.

Լվացվեցե՛ք նախ և առաջ, հագե՛ք արպա պատմունճաններ
Եվ պատվիրե՛ք ստրուկ կանանց՝ զգեստ հագնել գեղեցկագուրդ:

Թող երգիչը աստվածաջին, ձեռքը առած կիթառն հնչուն,
Ուրախավետ երգեր երգի, թող թնդան աստ պար ու նվագ

և կաքավանք,

Որ ամեն մարդ, ով անցնում է ճանապարհով կամ ապրում է

Չրջակայքում,

Լսելով այդ՝ կարծիք կազմի ու մտածի, թե այստեղ մի հարսանիք կա,
Որպեսզի գեթ խոսնայրների այս մեծագույն կոտորածի համբավը այժմ
Քաղաքի մեջ չտարածվի, մինչև գնա՛նք մենք այստեղից,
Հեռանա՛նք դաշտ, գնանք այգին մեր ծառաշատ, որ այնուհետ

մենք միասին

140 Խորհուրդ անենք, թե որպիսի՞ լավագույն էլք մեզ կառաքի Օլիմպացին»:

Ասաց այդպես, և անասցին նրանք, պատվերն այդ լսեցին:

Լվացվեցին նախ և առաջ, արպա հագան պատմունճաններ,
Զարդարվեցին ստրուկ կանայք: Այնժամ երգիչն աստվածաջին
Վերցրեց կիթառն իր սնամեջ, քաղցր երգեց և բորբոքեց նրանց հոգի՞ն
Վառ տենչանքով անուշ երգի, նուրբ նվագի և մեծաուքանչ

պարերգության,

Եվ կաքավող տղամարդկանց, պերճագոտի այլև կանանց

Բյուր ոտքերի դոփլումներից ողջ ապարանքը դըրդոյաց,

Եվ ամեն մարդ, ով այդ լսեց, այս էր խոսում դրսում, այնտեղ.

«Հարսանի՞ք է, մեկը անշուշտ ամուսնացավ քազմախոսնայր
թագուհու ունտ:

150 Անպիտա՞ն կին. էլ չսպասեց իր ամուսնուն օրինական ու դերակա,
Որ պահպանի այս մեծաշուք տունը նրա, մինչև որ նա ետ դառնա, գա»:
Այդպես էին խոսում դրսում, չգիտեին, թե իսկապես ի՞նչ կատարվեց,
Մինչ մեծասիրտ Ռոփսուսին մատուցող կինը տնօրեն, Եվրիանուն,
Տան մեջ այնտեղ լավ լողացրեց, օծեց նրան լողով փայլուն,
Բերեց, հագցրեց նրան քանկոն և պատմուճան մի պերճաշուք:
Աթենասը նրա գլխին ցողեց պայծառ և գերագույն մի պերճություն,
Դարձրեց տեսքով շատ հաղթանդամ, քաջահասակ և ամրակազմ,
Ծածկեց գլուխն իր մագերով գեղազանգուր, հանց հակինթի

մի վառ ծաղիկ:
Ինչպես ոսկին ու արծաթն է իրար կցում ճարտարագործ
վարպետն հմուտ,

160 Որին քազում արվեստների ձիրքն են տվել ինքն Աթենասն ու
Հեփեստոսն,

Որպեսզի նա իր կերտվածքին ձև տա շքեղ, հանց գերհրաշ քանչեփք,
Այդպես այնժամ նրա գլխին և ուտերին նա շնորհեց շուք և պերճանք,
Եվ դուրս եկավ լոգարանից Ռոփսուսը՝ տեսքով նման անմահներին.
Նա ետ եկավ, նստեց կրկին այն քազմոցին, ուստեք ստաշ

նա վեր կացավ,
Անդ, իր կնոջ դեմ-հանդիման, ապա դարձավ և այս խոսքը ասաց նրան.
«Տարօրինա՞կ է, որ անգոր կանանց մեջ քեզ ատուվածները Օլիմպակյաց
Սիրտ են տվել անդրդվելի և ամենից ավելի ծա՛նտ, անագորույն:

Ո՛չ, չէր կարող ոչ մի այլ կին, թեպետ սիրտը նրա լիներ դաժանագույն,
Վատ ընդունել իր ամուսնուն, որն հանդուրժած բյուր-բյուր աղետ,
170 Վերադառնար իր երկիրը հայրենավանդ քսան տարի անցնելուց ետ:

Դեհ, ինձ համար ա՛յլ անկողին արքիբ շուտով, դայա՛կ մայրիկ,
Գեթ մեն-մենակ պառկեմ հիմա, ճիշտ որ սիրտն է սրա կրծքում
երկաթաձուլ»:

Նրան իսկույն պատասխանեց և խոսք ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.
«Զարմանալի՞ն դո՛ւ ես, կարծեմ, նպե՛րտ չեմ ես, ոչ էլ հպարտ,
Արհամարհել քեզ չեմ կարող: Լավ հիշում եմ՝ ինչպես էիր
դու այն պահին,

Երկայնաթի նավի վրա Իթակեից հեռանալիս այն ժամանակ:
Լա՛վ, Եվրիկլիա, մահճակալին այն հաստամետտ ու ամրապինդ՝
Սրա համար հիմա շուտով այնտեղ արքիբ դու անկողին,
հայց չարքես անջարանում, դուրս բեր և դիր մահճակալը,

180 Որի անձամբ սա է շինել, փոփո օդիկ և վերևից փայլուն վերմակ»:
Այդպես ասաց նա՝ ամուսնուն իր փորձելով, քայց վրդովվեց Ռոփսուսը,
Հուզված սրտով պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց.

«Ա՛յ կին, այդ ի՞նչ խոսք խոսեցիր սրտակոտոր և անհաճո,
Ո՛վ է դրել իմ մահճակալը ուրիշ տեղ, և դժվար թե այդ կատարեր
Նույնիսկ գորեղ վարպետ մի մարդ, և միմիայն ինքը աստված,
Եթե իրոք նա կամենար, հեշտ կարող էր փոխադրել այն ուրիշ տեղ,
Իսկ մարդկանցից այդ չէր կարող անել ոչ ոք: Երիտասարդմ՝

անգամ հզոր

- Չէր կարենա տեղից շարժել այն մահճակալը քաջարվեստ,
Որն առանձին նշան ուներ, ես ինքս էի կառուցել այն, և ո՛չ այլ ոք:
- 190 Մեր բակի մեջ կար մի բարձր, բազմատերև թուփ՝ թզենի,
Ամբարձուղեշ, ծաղկափթիթ, և նման էր դրա թունը մի հաստ սլունի:
Դրա շուրջը ես շինեցի մի ննջարան և կերտեցի այդ ամբողջը
Խիտ, պնդագույն փն՝ քարերից, այն վերուստ կառուցեցի ես մի կտոր,
Նաև դռներ ես կախեցի՝ կերտված շքեղ ու հույժ ամուր:
Այնուհետև ես կտրեցի այդ թզենու բազմատերև, պերճ ճյուղերը
Եվ, կտրելով թունն արմատից, սուր պղինձով տաշեցի կոկ
Ու հղկեցի այն գեղաղեշ, ճարտարակի, լարով չափված ու ճշգրիտ,
Պինդ գշիրով ծակծկեցի, պատրաստեցի մահճակալին մույթ ու ննցուկ:
Երբ այդպիսով ավարտեցի գործն սկսված՝ մահճակալը այդ անաղարտ
- 200 Չարդարեցի ես փղոսկրով՝ արծաթապատ, ոսկեճամուկ,
Ասրս վրան ես քաշեցի շողշողենի ու շառագույն եգան կաշի:
Արդ, դրանք եմ նշանները մահճակալի, որ հապտեցի, բայց չգիտեմ,
Ա՛յ կին, դեռ կա՞ իմ մահճակալը անվնաս. թե՞ մեկնումեկը

մարդկանցից,

հունն հերձելով այն թզենու, փոխադրել է մի ուրիշ տեղ»:
Ասաց այդպես, իսկույն կնոջ սիրուն ու ծնկները դուրացին,
Միշտ համարեց նա նշաններն, որ Ողիսևը թվարկեց այդքան

հաստատ,

- Արտասովեց նա, վրա հասավ, վզով ընկավ Ողիսևի. փարվեց նրան,
Ջերմ, խանդակաթ նա համբուրեց նրա գլուխն ու խոսք ասաց.
«Մի՛ տրտնջա դու ինձ վրա, ո՛վ Ողիսևս, մարդկության մեջ
- 210 Գերազանցն ես դու քո խելքով: Աստվածները մեզ մասնեցին
այնտների-

Նախանձասույզ՝ չկամեցան, որ միշտ լինենք մենք իրար հետ
Ու, ցնձավետ ապրելով կյանքը մեր ջանել, հասնենք շեմքին

մեր ծերության,

Իսկ հիմա դու մի՛ գայրանա, իմ դեմ բնավ մի վրդովվիր,
Որ, նախապես տեսնելով քեզ, չգգվեցի այնպես սրտանց ու սիրալիր,
Քանզի սիրան իմ սարսափոմ էր միշտ սիրեցյալ իմ կրծքի տակ՝
Միգուցե ինձ մեկնումեկը եկվորներից խաբի հանկարծ:
Չէ՞ որ շատ կան խարդախ մարդիկ միտումներով նենգ ու դաժան,
Եվ Հեղինե՛ն արգիացի, որ ծնունդն էր Ջուս զգոնի,

220 Զէր միանա անկողնու մեջ սիրով օտար եկվորի հետ,
Եթէ կանխավ նա իմանար, որ աքելանց քաջ զավակները մարտաշունչ
Կրկին կովով ետ կրէրեն իրեն իր տունն, հայրենական սիրած կրկիրն:
Աստվածն այդպէս նրան դրոճեց, որ կատարի նա գործը այդ

քարվականքի,

հայց նախապէս իր հոգու մեջ չհասկացավ նա այդ ոճիրը խուժադուժ,
Որից նաև սկիզբ առան աղետները մեր տանջանքի:

Եվ այժմ ահա, երբ նշանները մահիճի թվարկեցիր դու բացահայտ,
Որոնք բնավ մարդկության մեջ դէռ չի տեսել և ոչ մի մարդ,
Այլ միմիայն այդ գիտեհնք լոկ դու և ես, այլև մեկը նաժիշտներից,
Ակտորիսը, որին հայրս ինձ շնորհեց, որպեսզի գա այստեղ ինձ մետ,
Նա որ դուրը ննջարանին պահպանում էր անվերջ արթուն:

230 Դու, Ռդիսես, համոզեցիր սիրտն իմ արդեն, որ տոկուն էր և անվկանդ:

Այդպէս ասաց և առավել հուզեց նրա սրտում փափագը շայնանքի,
Նա լաց եղավ, գրկեց կնոջն իր սիրատենչ և անբասիր:
Ինչպէս երկիրն է բերկրալի՝ համկարծ թվում նավորդներին,
Որոնց նավը գեղեցկակերտ խիստ խորտակեց Պոսիդոնը ծովերի մեջ՝
Բորբոքելով անեղագոջ հուժկու ալիք և փոթորիկ,
Ծառ քշերը խուսափեցին անդունդներից ճերմակ ծովի
Եվ, թաթախված ամբողջ մարմնով աղի ջրում, լող տվեցին

դեպի ցամաք

Ու ցնծացին, որ, աղետից խուսափելով, դուրս են գալիս երկրի վրա,
Այդպէս ցնծաց Պենելոպեն, երբ նայում էր իր ամուսնուն,

240 Եվ չէր կարող ամենևին նրա վզից պոկել ձեռքերն իր սպիտակ:

Եվ վարդամատն Արշալույսը նրանց այդ հորդ արցունքի մեջ

պիտ երևար,

Եթէ նոր բան չմտածեր Աթենասը, աստվածունին պայծառաչյա.

Նա աշխարհի սահմանի մոտ կանգնեցրեց Գիշերն երկար ժամանակով,
Ողջացրեց օվկիանոսում ելքը պայծառ ու ոսկեգան Արշալույսի

Եվ արգելեց լծել ձիերն արագաչու և կորովի՝

Մարդկանց հասար միշտ լուսաբեր Փաեթոնին ու Լամպոսին:

Եվ կնոջն իր այնժամ դիմեց ու խոսք ասաց Ռդիսեսը ամենիմաց.

«Ա՛յ կին, ավա՛ղ, դէռ չենք հասել մենք սահմանին աղետալից

մեր փորձության,

Ինձ տակավին դէռ սպասում են բյուր ժանտալի, ծանր գործեր,

250 Որոնք բոլորն էս անխուսափ պիտ հանդուրժեն և կատարեն,

Ինչպէս ասաց և գուշակեց երբեմն հոգին Տիրեսիասի,

Այլ օրը հենց, երբ որ իջա և գնացի ես օթևանը Հադեսի,

Որ գեթ հարցնեմ ընկերներինս, նույնպէս և իմ վերադարձի

մասին այնտեղ:

- Բա՛ւլ է սակայն, Պենելոպե, ժամանա՛կն է. գնանք արդե՛մ
դեպի մահի՛ճն,
- Որ, իրար մոտ այնտեղ պսակած, հրճվենք քնով քաղցրանուշիկ»:
Եվ թագուհին՝ խոհեմամիտ Պենելոպեն, այնժամ նրան այսպես ասաց.
«Քեզ անկողին աստ կլինի՛, երբ քո հոգին այդ փափագի,
Քանի որ այժմ աստվածները այդ կամեցան, և դու կրկին
Վերադարձար, եկար քո տունը բարեկարգ և քո երկիրը հարեանի,
260 Բայց քանի որ այժմ հայտնեցիր գալիք գործը, որ աստվածն է
ներշնչել քեզ,
Պատմի՛ր դու ինձ այդ ամագա պայքարը քո, թեպետ գիտեմ,
որ և հետո
Պիտի հայտնի այդ լինի ինձ: Վատ չէ սակայն, եթե հիմա այդ իմանամ»:
Եվ Ռդիսևսն ամենիմաց պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց.
«Ո՛հ, դու դժբախտ, ինչո՞ւ կրկին դու ինձ այդպես ստիպում ես
հորդորելով,
Որ պատմեմ այդ: Լա՛ւլ, կասեմ քեզ ու չեմ ծածկի ես ոչ մի բան,
Բայց քեզ համար ուրախալի չի լինի այդ, ցնծալու չեմ նույնպես և ես:
Նա ինձ ասաց, որ դեռ մարդկանց շատ քաղաքներ ես պիտ անցնեմ,
Որ տակավին, ձեռքիս բռնած ամրապինդ թին, պիտի երկար
ես թափառեմ,
Մինչև որ գամ, հասնեմ մարդկանց, որոնք ծովին անձանո՞ք են,
ծով չգիտեն
- 270 Եվ կերակուրն ուսում են միշտ առանց աղի, որոնք նաև
Անտեղյակ են ու չգիտեն՝ ի՞նչ է նալը արագաչու և կարմրակող,
Եվ չեն տեսել թեթև թեթր, որոնք թևերն են սև նավի:
Ասաց, որ ինձ նա ցույց կտա մի լավ նշան, որն ես երբեք չեմ մոռանա.
Երբ, շրջելիս, ես հանդիպեմ որևիցե մի ճամփորդի,
Որն հարց տա ինձ՝ «այդ ի՞նչպիսի հացի թիակ կա քո ուսին
լուսաշողիկ»,
Այդ ժամանակ թեթև իմ թին պիտի ցցեմ, տնկեմ գետին ես փոթապես,
Պիտի հարուստ զոհ մատուցեմ երկրասան Պոսիդոնին գերերջանիկ.
Մի խոչ, մի եզ և խոզերին բեղմնավորող մի մեծ վարսզ
Եվ, այնտեղից ետ գալով տուն, զոհ պիտ թերեմ հարչուրսեզն
- 280 Անծայրածիր երկնքի տեր աստվածներին հավերժակաց,
Եվ բոլորին, ինչպես հարկն է: Մինչ մահը ինձ հասնելու չէ ծովի վրա.
Այլ կլինի այն շատ թեթև և անտանջանք, ինձ կտանի
Իմ լուսավոր ծերության մեջ, երբ որ լինեմ շրջապատված
Ես հանրային երջանկությամբ ժողովրդի: Ասաց, որ սա կկատարվի»:
Նրան նորից իր խոսքն ասաց Պենելոպեն խոհեմամիտ.
«Եթե իրոք աստվածները սահմանել են այդ ծերությունը երջանիկ,
Ապա ուրեմն հույս կա, որ մենք աղետներից խույս պիտի տանք»:

Այդպես նրանք այդ գործերից խոսում էին իրարու հետ,
 Մինչդեռ արդեն Եվրիմոմեն և դասակը, ճրագների վառ լույսի տակ,
 290 Նրանց մահիճն հարդարեցին, պերանկողինը փափկագույն:
 Երբ, ծրածիր աշխատելով, ճնջարժևում մահճակալը լավ սարքեցին,
 Դաշակն ավարդ քուն մտնելու իրենցակը գնաց կրկին:
 Եվրիմոմեն, վառ ճրագը ձեռին բռնած, իբրև ծառա-սենեկապան,
 Պենելոպի, Ողիսևսի առաջն ընկալն, տարավ նրանց դեպ ճնջարան,
 Իսկ երբ բերեց, հասցրեց այնտեղ, ճնջարանը, ինքը դարձավ
 ու ետ գնաց:

Որախասսիրտ նրանք մտան իրենց սովոր ու վաղեմի մահիճի մեջ:

Այդ ժամանակ Տելեմաքոսն, եզնալուծը և խոզարածն
 Ընդհատեցին ոտքի դոփշունն ու վարերը, դադարեցին նաև կանաչը,
 300 Եվ քուն մտան բոլորեքյան ապարսքում սովերամած:
 Երբ երկուսով նրանք սիրո խոր տրտիանքը վայելեցին,
 Սկսեցին իրար պատմել, գրույց անհոգեզվարճ:
 Պատմեց կինը չքնադագեղ, որքա՛ն կրեց ինքը իրոք
 Իր հարկի տակ դաժան վշտեր՝ մի՞թե՞ մայելով սեղեխներին
 ամբարտապան,

Ինչպե՛ս գույքը վատնում էին և լիփոփում բյուրաբազում եզ ու ոչխար,
 Որքա՛ն նալ քաղցր գինի կարասն լրով դատարկեցին:
 Պատմեց նաև Ողիսևսն իր գլխով բաժն և այն, որքա՛ն ժանտ աղետներ
 Ես պատճառեց իր թշնամյաց, որքա՛ն ինքն էր կրել վշտեր
 ու տառապանք:

Եվ լսում էր Պենելոպեն հոգեզվարճ, և քունն անգամ նրա աչքին,
 Թարթիչներին, բնավ չհջսավ, մինչ որ նա լսեց ամբողջ պատմությունը:
 310 Ենչպես եկավ այնուհետև նա այն՝ ինչպես ինքը հաղթահարեց կիկլոններին,
 Ինչպես եկավ այնուհետև նա լստիազ ազգի երկիրը պողատու,
 Ինչ կատարեց կիկլոպն ահեղ, ինչպե՛ս նրան ինքը պատժեց
 դաժանորեն՝

Հանուն սիրած ընկերների, որոնց իրեզն այդ լափլիփեց անդ անողոր,
 Ինչպե՛ս հասավ Էոլոսին, որն ընկունեց իրեն սիրով և ջերմեռանդ
 Ու սրտալի ճանապարհեց, բայց չբողեց բախտը, ավա՛ղ, որ գա, հասնի
 Սիրատենչիկ իր հայրենիք, ինչպե՛ս ապա թնդաց ահեղ մի փոթորիկ,
 Քշեց, տարավ իրեն, խորունկ հարսշելիս, դեպի ծովերը ձկնավետ,
 Ինչպե՛ս հետո եկավ հասավ Տելեփոնոս, բաղաքը այդ լեստրիգոնյանց,
 Որոնք նավերն ու գեղեցկոսն ընկններին ջախջախեցին անդ չարսպետ,
 320 Բայց իույն տվեց այնժամ մահից արամանկ, հնարագետ ու գերհրաշ,
 Պատմեց գործերը Կիրկեի խիստ վրա տունն Հադեսի այն հեղձուցիկ,
 Ինչպե՛ս հասավ իր բազմաթի նավաճաճի Տիրեսիասի սովեր-նոգուն,
 Որպեսզի անդ հարցումը անի թե՛

Որ և տեսավ ինքը բոլոր ու բազմաբնույթ ընկերներին իր ուղեկից
Եվ իր մորը, որ ծնել էր և սնել էր իրեն մանուկ իր հասակից,
Ինչպե՛ս լսեց նա այնուհետ ծովալքների երգն ու նվագն հրապուրիչ,
Ինչպե՛ս հասավ նա ժայռերին այն շարժովու, Քարիքոյիսին
այն ահավոր

Եվ Սկիլլային, որից երբեք չեն ազատվել մարդիկ բնավ,
հանց բախտավոր,
Եվ ինչպե՛ս անդ ընկերներն իր կոտորեցին արջառներին Հելիոսի,

330 Ինչպե՛ս Ջևար բարձրադիրդ գարկեց շանթով հրաբորբոք
Եվ խորտակեց նավը արագ ու ծովակուր եղան ազնիվ իր ընկերներն,
Մինչդեռ ինքը անդ խույս տվեց ծանոտ օրհասից և սև մահից
իր վերահաս,

Ինչպե՛ս ապա նա Օգիգիե կղզին եկավ, դեպ Կալիպսոն հավերժահարս,
Ինչպե՛ս իրեն պահում էր նա քարայրի մեջ իր խորափոր,
Սնում էր միշտ և փափագում, որ ամուսին դառնա իրեն ինքն հավիտյան,
Խոստանում էր անմահ դարձնել և մշտապես երիտասարդ,
Բայց այդպիսով չհամոզեց սիրուն իր բնավ իր կրծքի տակ,
Ինչպե՛ս հետո, բյուր աղետներ կրելուց ետ, երկիրն եկավ փեակների,
Որոնք իրեն, հանց աստըծու, մեծարեցին սիրով, սրտանց,

340 Ինչպե՛ս նրանք սուսքեցին իրեն նավով դեպ սիրելի իր հայրենիք՝
Ծնորճելով բյուրաբազում ոսկի, սղինն և հագուստներ, իբրև նվեր,
Եվ հե՛նց որ նա արտասանեց խոսքն այդ վերջին, Քունը իջավ
նրա աչքին,

Քունն հոգու դեղ, որ թուլացնում է անդամներն և ցրում է
սրտի ցավերն,
Մինչդեռ մի այլ բան մտածեց Աթենասը, պայծասաչյա աստվածուհին,
Երբ որ սրտանց նա համոզվեց, որ Ռդիսևսը լիովին
Արդեն հրճվեց իր խոր քնով և իր կնոջ անկողինով:
Փոլոթանակի նա հորդորեց, որ հորդահոս Օվկիանոսից շուտով

դուրս գա
Եվ իր լույսը սփռի մարդկանց մահկանացու պերճ Արշալույսը ոսկեգամ:
Այնժամ փափուկ իր մահիճից Ռդիսևսը ելավ, կնոջն այս խոսքն ասաց.

350 «Ա՛յ կին, արդեն մենք երկուսովս լավ հագեցանք՝ կրելով բյուր
ցավ ու փորձանք,
Դու աստ անվերջ և հոգեբուխ ողբում էիր իմ վերադարձը տխրալի,
Իսկ, ես կամավ Ջևարի և այլ աստվածների, վշտերի մեջ ու կաշկանդված,
Մաշվում էի հայրենագուրկ, թեպետ և միշտ ձգտում էի ետ գալ
իմ տուն:

Եվ քանի որ մենք երկուսովս հիմա արդեն արժանացանք
մեր մահիճին փափագելի,

Դու այժմ հոգա և պահպանիր մեր գույքն ու գանձն, որքան որ կա մեր հարկի տակ,
 Իսկ պակասը նախիրների, որ վատնել են սեղեխները ամբարտաւան,
 Ես ամեն կերպ կհայթայթեմ՝ ինքս կովով, և կամ իրենք աքիացիք
 Հոծարական կտան մասամբ մինչև 19վեկ մեր փարախները լիովին,
 Իսկ ես հիմա պիտի գնամ ծառաշատ մեր այգի՛ն ու մեր արոտները՝

360 Տեսնելու անդ իմ ազնիվ հորն, որ հոգեհույզ վշտանում է
 միշտ իմ համար:
 Եվ քեզ, ա՛յ կին, պատվիրում եմ, թեպետ և դու խելացի ես
 ու խորագետ.

Հենց որ ծագի լույս Արևը, համբավն իսկույն կտարածվի
 Խոսնայրների մասին անշուշտ, որոնց այստեղ սպանեցի
 ես մեր տան մեջ.

Նածիշտ կանանց հետ միասին դու վերնատունը բարձրացիր,
 Նստիր այնտեղ և ոչ ոքի էլ չերևաս և ոչ մի խոսք էլ չխոսես»:

Ասաց, ապա իր ուսերին գցեց իսկույն գենքն ու գրահը պերճագույն,
 Ծոսույ քնից արթնացրեց Տելեմաքին, խոզարածին, եզնարածին,
 Հրամայեց, որ և նրանք շուտով հագնեն գենքն արեւյան:

Նրանք նրան չհետացան, այլ զինվեցին հապճեպ գենքով պղնձակուռ
 370 Եվ, բացելով դռներն ապա, դուրս գնացին, առաջնորդում էր Ռոխսնան:
 Լույսը բացվեց ու տարածվեց երկրի վրա, Աթենասը պայծառաչյա
 Խիտ խավարով պատեց նրանց և քաղաքից հանեց, տարավ արագորեն:

Ե Ր Գ Ք Ա Մ Ա Ն Հ Ո Ր Ա Ե Ր Ո Ր Պ

ՀԱՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

- Կրկենական Հերմեսն ահա, ձեռքին ոսկի իր մականը գեղեցկափայլ,
Որով դյուրում, քնեցնում էր մահկանացու մարդկանց աչքերն,
Ում կամենար կամ թե նրանց արթնացնում էր խոր քնից,
Կանչեց իսկույն ու ձայն տվեց խոսնայրների հոգիներին,
Բոթեց նրանց զավագանով: Շղթալով նրանք նրան հետևեցին.
Հանց երամը չղջիկների քարանձավի խորքերի մեջ սրբազնաբույր,
Սերտ իրար հետ և խեղովի, աջ ու ձախ են այնտեղ սուրում,
Երբ ինչ-որ բան հանկարծակի պոկվի ժայռից և ընկնի ցած,
Այդպես նրանք ճորտացին ու պացան: Երախտագործ Հերմեսն իրենց
- 10 Առաջնորդում ու տանում էր ճանապարհով մի հեղձուցիկ:
Այդպես անցան դեպ Օվկիանոսն հորդահոսան, դեպի ժայռերը
Լեկադյան,
Որտեղ բունն է երազների, ուր Հելիոսի դարպասներն են
հաստատական,
- Այդպես եկան, շոտով հասան ապիոդեյան դաշտավայրը,
Բնակավայրն հոգիների, ուր ապրում են մեռյալների ուրվականներն:
Այնտեղ ահա նրանք գտան հոգիներին Պելևսածին Աքիլլեսի,
Պատրոկլոսի, Անտիոքի ազնվաբարո և անբասիր,
Մեծ Էասի, որ իր տեսքով գերազանցն էր դանայանց մեջ,
Բացի միայն գերահռչակ, դիցազնասիրտ Պելևսանից,
Որի շուրջը անդ հավաքված էին նրանք այդ միջոցին:
- 20 Եվ մտոնցավ Ագամեմնոն Ատրիդեսի տխուր հոգին.
Ծրջապատել էին նրան հոգիները այն բոլորի, որոնք իր հետ
Ապանվեցին այնտեղ՝ տան մեջ Էգիսթոսի և օրհասին դարձան բաժին:
Ահավասիկ, նրան դիմեց այնտեղ հոգին Պելևսյանի և խոսք ասաց,
«Մենք, Ատրիդես, կարծում էինք, որ քաջագոր հերոսներից ամենից շատ
Դու ես իրոք շանթազվարն Ջևսի սրտին գերհաճելի,
Ուստի և դու իշխողն էիր բլուր մեծամեծ և գերագոր դյուցազների

Տրոյական երկրավայրում, ուր կրեցինք մենք աղետներ
բլուր-բլուրսպար,
Սակյան և քեզ վիճակված էր բաժին դառնալ ժանտ օրհասին,
Որից չէ՞ որ չի խուսափում միշտ մահապարտ ծնվածներից
և ոչ մի մատդ,

30 Բայց ավելի՞ լավ կլինէր, եթե հանդերձ իշխանությանք քո վեհաշուք,
Դու տրոյական այն երկրի մեջ մահվան վիճակն ընդունէիր
ստոք-փառք,
Եվ քեզ այնտեղ աքեացիք բոլորեքյան կկանգնէին դամբան-բլուր,

Իսկ դու այնժամ կթողնէիր քո զավակին մեծարելի փառքը հապաչս,
Մինչ այժմ, ախա՞հ, թշվառ մի մահ քեզ վիճակեց ճակատագիրը,
ժանտ օրհաս»:

Այն ժամանակ այսպես նրան ասաց հոգին Ատրիդեսի.
«Ո՛հ, Աքիլես գերերջանիկ, աստվածակերպ դու վեհ զավակդ Պելևսի,
Դու մահացար Տրոյայի մոտ, այնտեղ, հեռու մեր Արգոսից,
Եվ քո շուրջը, մարմնիդ համար մաքառելիս, կոտորվեցին
քաջ զավակներն

Աքեացոց և տրոյացոց: Հաղթ կովամարտը մոռացած՝

40 Ինքդ, հզոր և մեծագույն, ընկած էիր անդ փոշու մեջ փոթորկակից:
Մինչ մարտեցինք մենք ամբողջ օրն ու կոնվն այդ ընդհատելու
միտք չունեիր

Ամենևին, եթե Ջևար չընդհատեր այն՝ բորբոքելով մի փոթորիկ:
Սակայն մենք քեզ մարտամբոխից դուրս բերեցինք ճավերի մոտ
Ու դրեցինք պերճ մահիճում: Օծելիքով և գոլ ջրով մենք լվացինք
Անդ մարմինդ քննադագեղ, քո շուրջն այնժամ բյուրաբազում
դանայացիք

Հորդ թափեցին ջերմ արտասուք և կտրեցին վարսերն իրենց,
Մայրդ, լսած բոթը մահվան, հավերժակյաց ճայադների հետ միասին,
Ծովից ելավ, հնչեց ջայլանքն, ու բռնկվեց ծովում հանկարծ
մի անագունգ,

Ջարհուրելի թնդուն, աղմուկ. ահաբեկված աքեացիք դողդողացին,

50 Ու քիչ մնաց, որ փախչելով շուտ թափվեին ճավերի մեջ
այն լայնանիստ,
Եթե նրանց անդ չզսպեր ծերն իմաստուն, բազմահնար գիտության տւր
Վեհ Նեստորը, որն և առաջ մարդկանց տալիս էր իմաստուն
միշտ խորհուրդներ:

Եվ նա ճառեց աքեյանց դեմ ու խոսք ասաց բարեխորհուրդ.
«Օ՛հ, կանգնեցե՛ք, արգիացիք, մի՛ փախեք դուք, աքեյանց
քաջ պատանհներ,

Մայրն է սրա, անմահական ճայադների հետ միասին ծովից ելած՝

Այս ծովափին, ահավասիկ, այժմ գալիս է իր մահացած որդուն այցի»:
Ասաց աղբյաւ, և գաւեցին փախուստն իսկույն արեացիք մեծահոգի,
Ու կանգնեցին քո շուրջն այնժամ չքնաղ դասերք ծովակենցաղ
մեծ ծերուկի

Եվ լաց եղան կականալիք, քեզ հագցրին հագուստն անեղծ,
անմահական:

60 Ի՞նչ մուսաներն այնտեղ հերթով երգում էին քաղցր ձայնով
ու սրտատենչ,

Եվ այնքան էր նրանց ողբը հոգետոչոր ու սրտահուց,
Որ էլ ոչ ոք արեւանց մեջ անդ չմնաց առանց լացի և արցունքի,
Ու շարունակ, տասնկոթօ օր գիշեր-ցերեկ, վալելչապէս և անընդհատ
Ողբում էին քեզ աստվածներն հավերժակցաց և մահապարտ

անթիվ մարդիկ:
Երբ օրն հասավ տասնութերորդ, մենք հանձնեցինք քեզ խարուկին,
Կոտորեցինք, որպէս զոհեր, հույր ոչխարներ և կորելջուր

շատ արջառներ,
Քաղցր մեղրով և նորք յուղով փարթամ օծված աստվածային
հագուստի մեջ

Հրկիզեցիր դու խարուկում, իսկ արեւանց մեծ հերոսները բազմաթիվ
Պտույտ եկան ու շրջեցին խարուկիդ շուրջը բոցավառ,

70 Ծուրջը թնդաց աղմուկն անեղ: Երբ վերջապէս հեփեստյան բոցն
հրկիզեց քեզ,

Մյուս առափոտ հավաքեցինք մենք սպիտակ ոսկորներդ, ո՞վ Աքիլլես,
Որոնք իսկույն մենք լվացինք օծելիքով, այլն գինով անապական:
Մալոդ տվեց ոսկի կճում, Դիոնիսի նվերն էր այդ պերճապաճույն,
Հեփեստոսի կերտվածքն էր դա գեղեցկափայլ, ինչպէս հայտնեց

այնտեղ քո մայրն:
Դրա մեջն են քո ոսկորները սպիտակ, ո՞վ Աքիլլես դու գերափառ,
Վաղամտիկ Մենետածին Պատրոկլոսի ոսկորների հետ միասին,
Բայց քաջագոր Անտիլոքից ասանձնակի, որին բոլոր ընկերներից,
Պատրոկլոսի մահից հետո, հարգում էիր դու առավել ու գերադաս:
Այնուհետև մենք, արգիլանք, ամբողջ գորքով աշտեավոր,

80 Հեղեպպոնոսի լայնատարած այն ծովափին, ոսկորներիդ վրա այնտեղ,
Քեզ կանգնեցրինք շքեղ դասքան, մեծ ու բարձրիկ և փառահեղ,
Որ երևա, հայտերևակ, այն միշտ հեռուստ, ծովի միջից,
Արդի մարդկանց, նաև գալիք սերունդներին հավիտյանս հապիտենից:
Մալոդ հանեց աստվածների տված շքեղ մրցանակները գեղեցիկ,
Ապա դրեց դրանք իսկույն, հանց ընծաներ, քաջերի դեմ մրցանքի մեջ:
Դու շատ անգամ մասնակցել ես, ո՞վ Աքիլլես, բազմաբազում
թաղումներին

Գերամեծար հերոսների կամ մահացած արքաների,

Երբ պատանիք, գոտեպնդված, կատարում են մրցությունը այդ քաջարի,
Սակայն դու խի՛ստ, սրտանց պիտի գարմանայիր, եթե իրոք
տեսնեիր անդ,

90 Թե որպիսի՞ մրցանակներ էր դուրս բերել արծաթաոտ Թեոփսի
այնժամ քո մեծ պատվին՝

Քանզի չէ՞ որ դու սիրելին էիր անմահ աստվածների:
Աչդպես անա քո անունը չի վերանա, թեպետ արդեն մահացել ես,
Եվ քո փառքը մարդկության մեջ կմնա միշտ, հավերժորեն,
ո՛վ Աքիլլեա,

Իսկ ես, ավա՛ղ, ի՞նչ ստացա, ի՞նչ մի՞ բերկրանք, երբ պատերազմի
ավարտեցի,

Քացի նրանից, որ Ջևաք ինձ, վերադարձիս, Էգիսթոսի ձեռքով դաժան
Եվ դավանքով իմ չար կնոջ, պատրաստեց մահն օրհասական»:

Աչդպես նրանք այդ առիթով խոսում էին իրարու հետ,
Մինչ մոտեցավ այնտեղ նրանց բասրերն հանկարծ Արգոսապաւս
Եվ անդ բերեց Ողիսևսի ձեռքով ջարդված խոսնայրների մոգիներին:

100 Ծառ գարմացան Ագամեմնոնն և Աքիլլեսն՝ այդ տեսնելով,
Ու ընդառաջ անդ գնացին: Այնժամ հոգին Ագամեմնոն Ատրիդեսի
Լավ ճանաչեց Մելամնսի ազնիվ որդուն՝ Ամփիմեդոն քաջ հերոսին,
Քանզի երբեմն հյուր էր եղել Իջակեում նրա տանը ու հարկի տակ,
Եվ նախ նրան դիմեց հոգին Ատրիդեսի ու խոսք ասաց.
«Ամփիմեդոն, ի՞նչ պատահեց, որ դուք եկաք այս մութ երկիրը
խավարչուտ,

Դուք, բոլորդ այդքան արի, հասակակից և փառավոր:
Եթե նույնիսկ մարդ ցանկանար մեծ քաղաքում ընտրել մարդիկ
ականավոր,

Այսպիսիներ նա չէր գտնի: Գուցե ծովում Պոսիդոն՞ը կործանեց ձեզ՝
Բորբոքելով ձեր նավի դեմ ժանտ փոթորիկ և մեծագոյ թունդ ալիքն՝ը,

110 Գուցե նույնիսկ ձեզ ցամաքում կոտորեցին թշնամիներ՞ըրը ոխերիմ
Այն ժամանակ, երբ դուք շորթում էիք նրանց նախիրներից
եզ ու խաշիներ,

Եվ կամ գուցե տապալվեցի՞ք քաղաքի դեմ կանանց համար
խիստ մարտելիս:

Պատասխանիր դու իմ հարցին, ես քո հյուրն եմ և դրանով էլ՝
ինքնապանծ:

Իրավ, մի՞թե դու չես հիշում, ինչպես ձեր տուն ես հյուր եկա
մի ժամանակ՝

Աստվածագարմ Մենելայի հետ միասին հորդորելու Ողիսևսին,
Որ արշավի և գա մեզ հետ գեղեցկակերտ նավի վրա դեպի Իլիոն:
Ամբողջ ամիս մենք շրջեցինք լայնատարած ծովում այնժամ,

Մինչև որ մեծ դժվարությամբ համոզեցինք Ռդիսևսին քաղաքավեր»:
Այնժամ նրան պատապիանեց և խոսք ասաց Ամփիմեդոն քաջի հոգին.
120 «Ո՛վ գերապիստ Ատրևտորի, Ագամեմոն, մարդկանց արքա,
Հիշում եմ ես այդ ամենը, հանց ասացիր, դիցասե՛ն՝ ինչ դու գերակա,
Եվ ամեն բան, ահալասիկ, քեզ կպատմեն ճշմարտացի՝
Ինչպես իրոք անդ կատարվեց մեր կործանումը չարաբաստ:
Մենք խոսնայրներ էինք կնոջ Ռդիսևսի, երբ նա չկար, բացակա էր,
Բայց ո՛չ մերժեց Պենելոպեան ժանտ հարսանիքն և ո՛չ էլ նա
կատարեց այն՝

Մտածելով և նյութելով մեզ համար մահ ու սև օրհաս,
Եվ իր սրտում նա հիացավ խարդախությունն այս խորամանկ.
Իր տանը նա սարքեց ոստայն և սկսեց գործել սավան՝
Անչափելի, լայն ու երկայն, ապա նա մեզ այնտեղ դիմեց և այս ասաց.

130 «Դո՛ւք, դեռահասս իմ խոսնայրներ, երբ մեռած է Ռդիսևսը
աստվածազարմ,
Երբ աշխարհում նա էլ չկա, մի՛ շտապեք, հետաձգեք մեր հարսանիքն,
Մինչև սավանն ես ավարտեմ. թող հյուսվածքը և թելերն իմ
գուր չկորչեն,

Պատանքն է սա հերոսասիրտ ծեր Լաերտի: Երբ նրան
բախտը դժնդակ՝
Ճակատագիրն, հանձնի մահվան հավերժավիշտ ժանտ վիճակին,
Պիտ ավարտեմ ես այդ գործը, որ աքեյանց կանայք այնժամ
չկշտամբեն,

Թե պտկած է այդ ունևոր, հարուստ մարդը իր դագաղում,
բայց անպատանք»:
Այդպես նա մեզ այնժամ ասաց, ու մեր ոգին հնազանդվեց նրա խոսքին:
Եվ սավանն այդ, հաստոցի մոտ, նա գործում էր լուկ ցերեկով,
Իսկ գիշերը հյուսվածքն ամբողջ քանդում էր նա՝ վառ նրագը
իր դեմ դրած:

140 Այդպես ուղիղ երեք տարի նա խաբիքեց մեզ, աքեյանց,
Բայց երբ եկավ չորրորդ տարին, պտրտվեցին ժամանակներն,
Անցան, կորան շատ ամիսներ, և սլացան բազմաբազում
շատ-շատ օրեր,

Այնժամ նրա ստրկուհիք, անկառելից իր վիճակին,
Գործն հաշտնեցին, ու մենք նրան, ներս մտնելով, գաղտնի գործի
մեջ բռնեցինք:

Ստիպեցինք, որ, հակառակ իր ցանկության, գործն ավարտի
նա ակամա,

Իսկ երբ որ մեզ Պենելոպեան ցույց տվեց մեծ, գեղեցկափայլ
գործվածքը այդ՝

Այն, մաքրափայլ, շողշողում էր արևի պես, ասես լուսինը լուսացալտ:

Ծուռով հանկարծ Ռդիսեսին աստվածներից մեկն անհրաժեշտ էր քեզ, հասցրեց իր ագարակն, ուր ապրում էր իր խրճիթում

խոզարածր:

- 150 Այնտեղ եկավ սիրահոծար նաև որդին աստվածագարս Ռդիսեսի՝
Ավագածիր սուրբ Պիլոսից նավի վրա ետ դառնալով,
Եվ արդ, նրանք, մտածելով սեղեխների մահն ու կորուստը

ժամատուտ,

Անդուստ եկան, ժամանեցին հանկարծ քաղաքը փառավոր:
Նախ ժամանեց Տելեմաքը, իսկ Ռդիսեսն եկավ հետո և անագան,
Խոզարածը բերեց նրան, որն իր մարմնին հագած ուներ ճողկ ցնցուխ,
Իբրև մուրիկ թշվառական, ծերուկի պես և հասակում խոր ծերության,
Ցուպը ձեռին, որպես նեցուկ: Աչքպես նրան, որ ցնցուխի ուներ հագած
Եվ հանկարծուստ հանդես եկավ, չճանաչեց մեզնից ոչ ոք,
Ոչ էլ նրանք, որ հասակով երիցագույն էին նույնիսկ:

- 160 Մենք անարգում էինք նրան հարվածներով ու խոսքերով հայհույանքի,
Բայց և այնպես՝ նա իր տան մեջ վիրավորանքն հանդուրժում էր

առժամանակ

Եվ սրտապինդ համբերում էր հարվածներն ու եպարանքը

ամեն տեսակ,

Բայց երբ նրան անդ ներշնչեց կամքը Ջևսի ասպարակիր,
Տելեմաքի հետ միասին վերցրեց բոլոր նա իր գեները մարտական,
Տարավ, թաքցրեց այլ սենյակում և դռները փակեց ամուր,
Ապա, սիրտն իր լեցված դաժան մի նենգությամբ, նա ստիպեց

անդ կնոջն իր՝

Առաջարկել մեզ՝ տարաբախտ սեղեխներին, հանց մրցություն,
Փայլուն երկաթն ու աղեղը, որ սկիզբն էր և աղբյուրը կոտորածի:
Մինչդեռ մեզնից և ոչ մեկը չկարեցավ ձգել մի կերպ լարն աղեղի,

- 170 Բազմի ամուր էր չափազանց և դա բարձր էր մեր ուժերից:

Եվ աղեղն այդ բազմահմար Ռդիսեսի հաղթ ձեռքն ընկավ,
Թեպետ և մենք խոզարածին արգելեցինք, գոռոտալով պատվիրեցինք,
Որ աղեղը նրան չտա: Հայհույեցինք ու ճառեցինք մենք այդ մասին,
Բայց Տելեմաքն հրամայեց խոզարածին, որ աղեղը հանձնի նրան,
Եվ լայն աղեղն իր ձեռքն առավ բազմաչարչար Ռդիսեսը աստվածային,
Նա հեշտ ձգեց լարն աղեղի, երկաթների անցքով սուրաց

սլաքն իսկույն,

Այնուհետև եկավ, կանգնեց նա շենքի մոտ, շոտջըր նայեց ահեղասաստ,
Ապա թափեց նա սլաքներն արագաթիռ, զարկեց արքա Անտինոոսին
Եվ արձակեց մյուսներին գլխին նետերը վշտաբեր,

- 180 Ու բոլորս տապալվեցինք, թափվեցինք ցած իրար վրա ու խիտառխիտ.
Պարզ երևաց, որ օգնում էր նրան այնտեղ մեկնումեկը աստվածներից՝

Նա հարձակվեց՝ շուրջն, աջ ու ձախ պտույտ գալով, անդ բոլորին
գարկեց նետով.
Գուլաները ջախջախվեցին, և հատակը արյամբ ծածկվեց ամբողջովին,
Թնդաց տան մեջ գարկվածների ճիչն, հառաչանքն, աղմուկն հուժկու
ու այլանդակ:

Արդ, մենք այդպես կոտորվեցինք, Ազամեմնոն, Ռդիսևաի
տան բակի մեջ
Մեր մարմինները տակալվին թափված մնում են դեռ անթաղ,
Ու չգիտեն դեռ այդ մասին մեր սիրելիք, ազգականները մեր մոտին.
Նրանք դեռ մեզ չեն հավաքել, չեն լվացել ևս արյունը մեր վերքերի,
Դեռ մեզ վրա ողբ չեն արել, որ մեռելոց շուքն ու պատիվն է
յուկ վերջին»:

190 Եվ բարբառեց այնժամ հոգին Ատրիդեսի և խոսք ասաց.
«Երջանի՜կ էս դու, Ռդիսևա բազմահնար, ո՛վ իմաստուն Լաերտածին,
Որ այդպիսի առաքինի կին ընտրեցիր, որպիսին է Պենելոպեն,
Եվ ինչպիսի՜ արժանագով, ազնվաբարո վեհ սիրտ ունի
Իկարիոսի դուստրը վսեմ՝ իր ամուսնուն հավատարիմ և անբասիր.
Իսկապես որ հավերժորեն կշողջողա երկրի վրա փառքը նրա:
Խոհեմամիտ Պենելոպի փառքի մասին սերունդները միշտ, ապաքեն,
Կամքով անմահ աստվածների վսեմ երգեր պիտի երգեն:
Մինչ այդպես չէր դաժան դուստրը Տինդարևսի. գործ կատարեց
նա չարանենգ

Եվ սքանեց օրինական իր ամուսնուն, ու միմիայն նզովքի երգ

200 Պիտի երգեն նրա մասին մարդկության մեջ: Խայտառակեց
նա հավիտյան
Նաև կանանց թույլ ու անզոր, թեկուզ լինեն նրանք բարի,
անմեղապարտ»:

Այսպես նրանք իրարու հետ խոսում էին այն ժամանակ
Տանն Հադեսի, այնտեղ, երկրի անդունդների մեջ խորխորատ:
Մինչդեռ խոսքը Ռդիսևաի, քաղաքից շուտ հեռանալով,
Ծեր Լաերտի դաշտը եկավ: Ինքը՝ ծերունկն էր ձեռք բերել

այդ ագարակն

Եվ այն անձամբ մշակել էր անդուլ ջանքով, աշխատանքով:

Տունն էր նրա կանգնած այնտեղ, շուրջը գավիթ, տաղավարներ,
հյուղ ու խրճիթ,
Որտեղ իրենց միասուկացով ապրում, սնվում և գիշերում էին կանայք,
Որոնք, որպես ստրկուհիք, անդ աշխատում էին դաշտում նրա համար:

210 Գտնվում էր այնտեղ նաև պառավ կինը սիկելիացի, որ ժրաջան
Խնամում էր այդ ծերունկին ագարակում, քաղաքից դուրս:
Ռդիսևաը այդ ժամանակ այսպես ասաց հովիվներին և իր որդուն.
«Թո՛ւտ գնացեք և ներս մտեք ահա տունը այդ բարեշեն,

Մի ընտրովի ու լավագույն խոզ մորթեցեք և ճաշկերույթ
սարքեր շոտուով,
Իսկ ես այսպես դեռ կգնամ և կփորձեմ իմ հորն այնտեղ.
Կճանաչի՞ արդյոք նա ինձ, երբ այժմ տեսնի ինձ իր աչքով
և դեմտողեմ,

Թե՞ այլևս չի ճանաչի, զի հեռու եմ եղել երկար ժամանակով»:
Ասաց այդպես, համձնեց իսկույն ծառաներին նա զենքերը արևատկան,
Եվ փութապես նրանք այնտեղ տունը մտան: Իսկ Ողիսևսն
220 Հապճեպ գնաց փորձն անելու դեպի այգին բազմապտուղ,
Բայց ընդարձակ այդ այգու մեջ նա չգտավ ո՛չ Դոլիոսին,
Եվ ո՛չ նրա զավակներին, ո՛չ էլ նույնիսկ ծառաներից մեկնուսկիկն,
Զի գնացել էին քարեր հավաքելու, որ ցանկ շինեն այգու համար:
Գնացել էր և Դոլիոսը, որ դաշտերում քարերի տեղ ցույց տա նրանց:
Ահավասիկ, նա այգու մեջ այդ պերճատունկ գտավ միայն իր հորը ծեր,
Որը փորում, թուփ էր տնկում: Նա իր հագին զգեստ ուներ մի անվայել,
Խիստ կարկատված և անմաքուր, իսկ ոտքերին արջառեմի
տնապաններ,

Որ քերծվածքից գեթ պաշտպանվի, իր ձեռքերին հագած ուներ
նա ձեռնոցներ,
Որ փշերը չծակծկեն: Գլխին ծածկել էր այժեմի մի հին գլխարկ,
230 Որով շեշտվում էր տարաբախտ և տանջալից կեցվածքը յուր:
Ահավասիկ, երբ Ողիսևսը բազմափորձ, աստվածային,
Տեսավ նրան ծերությունից այդպես ընկճված, վշտերի մեջ
հոգեկորույս,

Կանգնեց իսկույն անդ քարձրաքերձ տանձենու տակ և արտասովեց
նա դառնադառն,
Ապա իսկույն տարակուսեց, սրտով, հոգով նա մտածեց ինքը իր մեջ.
Նետվե՞լ արդյոք դեպի հայրն իր, գրկել նրան, համբուրել ջերմ
ու սիրատենչ,
Բացեիրաց պատմել՝ ինչպե՛ս ինքը եկավ, հասավ երկիրն հայրենական,
Թե՞ նախապես հարցմունք անել ու ծերուկին փորձել խոսքով
մի խորամանկ:

Եվ արդ, այդպես մտածելիս, ավելի լավ ու գերադաս թվաց նրան՝
Նախ և առաջ ծերին փորձել խոսքով խարդախ, նախատական:
240 Այդպես ահա մտադրված՝ Ողիսևսը դեպի ծերուկն ուղղվեց, գնաց,
Մինչ էսերտը, գլուխը կախ, փորփորում էր և տնկում էր
ինչ-որ մի բույս:

Եվ արդ, նրան մոտիկ կանգնեց ու խոսք ասաց նրա որդին մեծահոշակ.
«Օհ՛շտ որ, ծերուկ, դու անգետ չես այգեստանիդ մշակման մեջ,
Եվ խնամքն է քո գերազանց, երևում է, որ ամեն ինչ՝ տունկն ու թիփուն
Խաղողն ու որթը, թզենիք, թմբերն, ածուն, տանձենիներն ու ձիթենիք

Իրոք առանց խնամքի չեն այս այգու մեջ, ահավասիկ:
Բայց այլ մի բան ես քեզ ասեմ, և դու սրտանց չզայրանաս.
Հոգատար չես դու քո մասին, ինչպես հարկն է. ծերության մեջ

այդ հալումա՞շ

Հագուստ ունես դու անվայել, կեղտոտ ես դու և անմաքուր,
250 Եվ հագիվ թե քո տերը քեզ լավ չի պահում քո ծուլության

հսկ պատճառով,

Քանզի, այսպես քեզ գայելով, ոչինչ քո մեջ ես չեմ տեսնում

ստրկական.

Իրավ, տեսքով ու հասակով նման ես դու արքայազոր մի մեծ մարդու,
Ավելի շուտ նման ես դու այն ծերուկին, որ, կուշտ կերած և վազված,
Պստկում, քնում է գիրգ մահճում, ինչպես որ այդ պատշաճ է ծեր,

գառամ մարդկանց:

Բայց հիմա ինձ դու այս ասա, ճշմարիտը պատմիր միայն.

Ո՞վ է տերդ, ո՞ւմ ծառան ես, ո՞ւմն է այգին, որ խնամում ես

դու այսպես:

Մի բան ես դու ինձ ասա ճշմարտացի, անկեղծ խոսիր, որ իմանամ.

Մի՞շտ է միթե, որ ընկել եմ ես Իթակե, ինչպես մեկը ինձ այժմ ասաց,
Հենց նոր, մի մարդ, մի անծանոթ, որին այստեղ պատահեցի:

260 Բայց նա բնավ սիրալիր չէր, քանզի ինձ հետ չհանդուրժեց

խոսել անգամ,

Նույնիսկ լսել չցանկացավ, երբ ես նրան հարցմունք արի

Իմ վաղեմի հյուրի մասին՝ կենդանի՞ է նա տակավին և կա՞ արդյոք,

Թե՞ մահացել է նա արդեն և Հանդեսի տանն է վաղուց:

Ես կարող եմ և քեզ ասել, դու ինձ լսիր և լավ հիշիր,

Որ իմ տանը, հայրենիքում, մի ժամանակ ընդունեցի հյուր մի մարդու.

Մինչև հիմա իմ տունն եկած տարաշխարհիկ մահկանացու

մարդկանց մեջ

Մի այդպիսի վե՛հ, իմաստուն, սիրալիր մարդ դեռ չեմ տեսել:

Պարծենալով պատմում էր նա, որ ծնված է Իթակեում ասպառածուտ

Նա ասում էր, որ իր հայրն է Արկիսիոսի որդի Լաերտն:

270 Արդ, ես նրան մեր տուն տարա, ընդունեցի հյուրամեծար

Ու պատվեցի սիրով, սրտանց մեր տան եղած պաշարներով

առատագույն:

Նրան ես շատ պերճ ընծաներ նվիրեցի, ինչպես վայել էր այդ հյուրին.

Նախ յոթ տաղանդ ճարտարակերտ ոսկի նրան տվեցի ես,

Նվիրեցի նրան նաև մի սարկարան արծաթակերտ ու ծաղկազարդ,

Տասններկու հասարակ ձորձ և նույնքան էլ գորգ ու ծածկոց,

Նույնքան լողիկ գեղեցկափայլ և նույնքան էլ սիրուն բաճկոն,

Եվ բացի այդ՝ չորս ստրուկ կին չքնադատես ու անաղարտ,

Պերճապաճույն ձեռագործը լավ իմացող, որոնց ընտրեց
ինքն անձնապես: Պատասխանեց այնժամ Արամ հայրը Արա՝ հորդ արտասուքն
իր թափելով.

280 «Օտարակա՛ն, հենց այն երկիրն էս դու եկել, որի մասին
հարց ես տալիս,
Մինչ այս երկրին այժմ իշխում են մարդիկ նպերտ ու չարագործ:
Իզուր ես դու առատ ըստնել այդքան ընձա, հանց մեծարանք,
Մակայն եթե այդ քո հյուրին Իթակեում այժմ կենդանի դու գտնեիր,
Քեզ փոխարարձ նա կընդուներ հյուրամեծար, կնվիրեր պերճ ընձաներ
Ու պատվարժան քեզ կառաքեր քո հայրենիք, ինչպես վայել է հյուրերին,
Բայց դու հիմա ա՛յս ինձ ասա, ճշմարիտը միայն պատմիր.
Ավա՛ղ, ե՞րբ էր, ո՞ր տարին էր, երբ պատվելով, հանց հյուրընկալ,
Ընդունեցիր դու այդ անբախտ եկվոր հյուրին, իմ գավակին,,

եթե երբեմն
եղել է ճիշտ նա իմ որդին: Արդեն, հեռու սիրած երկրից իր հայրական,
290 Նրան լափել են ձկները ծովում մի տեղ, կամ որևէ մի ցամաքում
Կեր է դարձել նա հավքերին, գազաններից: Ո՛չ իր մայրը ողբաց Արամ՝
Մահվան պատանքը հագցնելիս, ո՛չ էլ հայրը: Ավա՛ղ, Արամ ողբալու չէ
Նաև կինն իր բազմաօժիտ, Պենելոպեն խոհեմամիտ:
Էլ չի դնի նա, մահամերձ, մահիճի մեջ Արամ, որպես իր ամուսնուն,
Էլ չի փակի Արա աչքերն մահվան ժամին, ինչպես պատշաճ է մեռյալին:
Բայց դու պատմիր ճշմարիտն ինձ, որ ստուգապես ես իմանամ.
Ի՞նչ մարդ ես դու կամ ո՞ր ցեղից, և որտե՞ղ են ծնողներդ, քաղաքը քո,
Որտե՞ղ կանգնեց այն նավն արագ, որ քերեց քեզ և ողելից
Ընկերներիդ աստվածակերպ: Գուցե եկար դու մի օտա՛ր նավի վրա,

300 Որը այստեղ քեզ ափ հանեց, ապա իսկույն վերադարձավ ու ետ գնաց»:
Պատասխանեց իսկույն Արամ և խոսք ասաց Ռդիսևը ամենհիմաց.
«Ես քո հարցին ի պատասխան կասեմ ահա ճշմարտացի և ամեն ինչ.
Քաղաքից եմ ես Ալիքաս և ապրում եմ այնտեղ, իմ տանը փառահեղ,
Որդին եմ ես Ափիդասի, Պոլիպեմիդ թագավորի.
Իմ անունն է Էպերիտոս: Արդ, այսպես ինձ մի ոմն աստված
Միկանիեից քչեց, քերեց հիմա այստեղ, բայց ցանկությունն իմ
հակառակ,
եվ նավն է իմ կանգնած հեռու ձեր քաղաքից, բայց մոտ է այս
ագարակին:

Հինգ տարի է անցել ողիղ այն օրվանից, երբ Ռդիսևն
այդ վատարախտ
Անդուտ մեկնեց ու հեռացավ իմ այն երկրից հայրենավանդ:

310 Ո՛հ, տարաբախտ. Աույնիսկ կային թռչունների լավ նշաններ
աչ կողմից, երբ

Նա հեռացավ: Ես ճանապարհ դրի Արամ ուրախասիրտ,
Այո, և նա սաստիկ ուրախ էր մեկնելիս: Հույս ունեցիր մենք
արտասունք՝

Պահպանել մեր մտերմությունն և իրարու միշտ ընծաներ տալ գեղեցիկ»:
Ասաց այդպես, և խոր վշտի սևաթույր ամպն իսկույն ծածկեց
հեզ ծերուկին:

Երկու ձեռքով վերցրեց հասցնեպ նա ծխախոտ մոծիր-փոշին
Եվ այն իսկույն իր ավեր գլխին ցանեց ու հեկեկաց նա հոգեհույզ:
Հուզվեց սիրտը Ռդիսևսի, և կծվակիժ շնչառությունն, ասես մի բոց,
Ժայթքեց նրա ըռուկներից, երբ որ տեսավ հոր հեծեծանքն ու կականը:
Ցատկեց իսկույն, գրկեց նրան, ջերմ համբուրեց և հոգեբոխ
բացականչեց:

320 «Հա՛յր իմ, հա՛յր իմ, ես այստեղ եմ, ես, քո որդին, որին այդքան
կարոտ ես դու,
Ռդիսևսն եմ, որ ետ եկա հայրենիքն իմ քան տարի անցնելուց ետ:
Թո՛ղ այդ ջալանքը դառնադառն, լաց մի՛ լինի արտոտրախառն:
Բեզ կպատմեմ ես ամեն ինչ, թեպետ պետք է, որ մենք սաստիկ
աճապարենք:

Սպանեցի ես մեր տան մեջ այն հոգետանջ սեղեխներիս,
Վրեժն առա նրանց դաժան ոճիրների և խայտառակ արարքների»:
Եվ Լսերտը, այնժամ նրան առարկելով, այսպես ասաց.
«Եթե իրոք Ռդիսևսն ես, իմ զավակը, որ այժմ ահա վերադարձար,
Ցույց տուր դու ինձ մի ապացույց կամ բացահայտ գեթ մի նշան,
որ համոզվեմ:

Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց Ռդիսևսը ամենիմաց.

330 «Ահա, նայիր, տես քո աչքով սպին ոտքիս. վերքն այս մի օր
ինձ Պառնասուն իր սպիտակ, սուր ստամով հասցրեց վարագն,
Երբ որ այնտեղ ինձ հղեցիր դու և մայրս գերամեծար:
Ես գնացի դեպ Ավտոլիկն, դեպի հայրը իմ սիրած մոր,
Որ ստանամ ընծաները, որոնք երբեմն Ավտոլիկն էր խոստացել ինձ,
Իսկ այժմ ահա քեզ թվարկեմ այն ծառերը այս այգու մեջ,
Որոնք երբեմն այստեղ դու ինձ նվիրեցիր: Մանուկ էի ես մի փոքրիկ
Եվ վազվզում էի այգում քո ետևից, խնդրում էի, որ հայտնես ինձ
Անունները այս ծառերի: Հայտնելով այդ՝ դու ինձ այստեղ նվիրեցիր
Տասններեք տանձենիներ ու քառասուն թզենիներ,

340 Ապա տասը խնձորենի և խոստացար ինձ տալ հիսուն խաղողի որթ,
Որոնց վրա աճում են միշտ և շողշողում են ողկույզները պտղաճոխ:
Այժմ էլ ահա աստ աճում են բազմապիսի շատ պտուղներ,
Երբ որ լույսի շողքը առատ վերուստ թափում են Ժամերը՝
Ջևսի դատրերք»:

Ասաց այդպես, և ծերունու սիրտն ու ծնկները թուլացան:

Միշտ համարեց նա նշաններն, որ թվարկեց եկվորն այնտեղ,
Դեպ իր որդին ձեռքերն ուղղեց բազկատարած, բայց ուշաթափ էր
նա արդեն:

Եվ փոթապես գրկեց նրան բազմաչարչար Ռդիսեսը աստվածային,
Երբ ծերն արդեն ուշքի եկավ, երբ շողացին գիտակցությամբ
սիրտն ու հոգին,

Պատասխանեց նրան իսկույն և հետևյալ խոսքը ասաց.

350 «Փա՛ռք քեզ, Ջևս հայր, դեռ կան ուրեմն վեհ աստվածներն
Օլիմպոսում բարձրակատար,
Որ պատժեցին խոսնայրներին ոճիրների, ամբարտաւան գործի համար:
Սակայն, ավա՛ղ, սիրոս սաստիկ սարսափում է, մի գուցե այժմ
Իթակեցիք բոլորեքլան աստ հավաքվե՛ն և մի գուցե համբավն համայն
Ամենուրեք շուտ տարածեն և բորբոքեն բաղաքները Կեփալլենյան»:
Այնժամ նրան ի պատասխան այսպես ասաց Ռդիսեսը ամենհիմաց,
«Հանգի՛ստ եղիր, և այդ մասին թող մտահոգ էլ չլինի այժմ քո հոգին,
Գնա՛նք շուտով ապարանքն այն, որ գտնվում է այգու մոտ,
Այնտեղ արդեն ուղարկել եմ՝ Տելեմաքին, խոզարածին ու նախորդդին,
Որ շուտափույթ անդ հարդարեն և պատրաստեն մեզ համար
մի ճոխ ճաշկերույթ»:

360 Եվ գնացին նրանք, այդպես խոսակցելով, դեպի տունը գեղեցկաշեն,
Իսկ երբ եկան, շուտով հասան արարանքը այն բարեկարգ,
Այնտեղ գտան Տելեմաքին, խոզարածին ու նախորդդին եզնահովիվ,
Որ կորսաւում էին միսը, այն խառնում սարկարանում քաղցր գինին
Մինչ պատավը սկիզբիցի տան մեջ իսկույն մեծահոգի ծեր Լաերտին
Պատշաճապես, լավ լողացրեց, նրա մարմինն օծեց յուղով,
Լկա բերեց ու հագցրեց չքնադագեղ մի պատմունան:
Եվ մոտեցավ այդ ժամանակ ազգապետին Աթենասը աստվածուհի,
Դարձրեց նրան բարձրահասակ, այն տեսքով իր մեծաշուք:
Երբ այդպիսով նա դուրս եկավ լոգարանից, խիստ զարմացավ
սիրած որդին.

370 Քանզի տեսավ, որ նա տեսքով աստվածներին էր նմանվում,
Ուստի նրան նա ձայն տվեց և խոսքն ասաց այս թևավոր.
«Հա՛ր իմ, անշուշտ մեկնումեկը հավերժակյաց աստվածներից
Տեսք շնորհեց քեզ այլևի քաջամասակ, հաղթ, ամրապինդ»:
Պատասխանեց իսկույն նրան և խոսք ասաց ծերուկ Լաերտը խորիմաց..
«Ո՛հ, երանի՛ թե լինեի, Ջևս զգո՛ն հայր, դուք, Աթենաս և Ապոլլոն,
Ես այնպիսին, ինչպիսին որ իշխում էի մի ժամանակ Կեփալլենյան
կղզիների՞ն

Եվ տիրեցի ես ծովափնյա գեղեցկակերտ հարուստ քաղաք Կերիկոսին
Ու երանի՛ հենց այդպիսին ես լինեի երեկ մեր տանն, մեր հարկի տակ,
Որ զենքն հագած մասնակցեի կռվին ընդդեմ խոսնայրների.

380 Պիտի անշուշտ ջախջախելի ես ծնկները շատ շատերի,
Որպեսզի անդ, մեր դահլիճում, տեսնելով այդ՝ ցնճար, խնդար
և քո հոգին»:

Այսպես, սրանք իրարու հետ խոսում էին այդ առիթով,
Միանշերտ նրանք, աշխատանքը ավարտելով, ճոխ ճաշկերույթը
սարքեցին,

Ու աստեցին բազմոցներին, աստիքներին, իրար կողքի ու շարեշար,
Ապա շուտով ձեռք մեկնեցին ուտեստներին: Այնժամ եկավ
ու ներս մտավ

Ծերուկ Դոլիտը յուր որդոց հետ միասին՝ ետ դառնալով
աշխատանքից:

Նրանց հապճեպ գնաց կանչեց սիկեիացի կինը պատավ.
Նա էր սնել նրանց իրոք, ամսանավանդ միշտ հոգատար
Խնամում էր նա ծերուկին այն օրվանից, երբ նա հասավ ծերությանը:

390 Մինչ, երբ նրանք այնտեղ տեսան Ռոֆիսևին, իսկույն հոգով
ճանաչեցին

Ու տեղնուտեղը, զարմացած, անդ կանգ առան սենյակի մեջ:

Ռոֆիսևը դիմեց նրանց ու խոսք ասաց գորովալիր.

«Ռե՛հ, ծերունիդ, նստիր, ճաշենք, արմանք-զարմանքդ մոռացիր.

Վաղուց է մենք սաստիկ ուտել ենք ցանկանում այս հարկի տակ,

Սակայն միայն մենք ձեզ էինք աստ սպասում, այսպես նստած»:

Այդպես ասաց Ռոֆիսևը, բայց Դոլիտը բազկատարած

Վազեց իսկույն, բռնեց ձեռքը Ռոֆիսևի և համբուրեց թաթը ձեռքի

Ու ձայն տվեց ապա նրան և խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Բարեկամս սիրակարոտ, վերադարձա՞ր դու վերջապես,

400 Բոլորովին հույս չունեինք. ճիշտ որ քեզ այժմ աստվածներն են
քերել այստեղ:

Ռե՛հ, ողջույն քեզ, խնդա՛ սրտանց, թող աստվածները կլանք տան քեզ
գերերջանիկ,

Բայց այս ասա դու ինձ հիմա, ճշմարիտը հայտնիր միայն, որ իմանամ.

Գիտի՞ արդյոք գործն իսկապես Պենելոպեն իմաստնագույն,

Որ դու արդեն վերադարձար, ասա թե ո՞չ՝ ես կողարկեմ

բանքեր իսկույն»:

Պատասխանեց այնժամ նրան և խոսք ասաց Ռոֆիսևը ամենիմաց.

«Արդեն գիտե՛, գիտե՛, ծերուկ, պետք չէ, որ դու այդ բանն հոգաս»:

Ուստի իսկույն կոկ բազմոցին աստեց Դոլիտը գերազմիվ,

Նույնպես նրա զավակները օղակեցին Ռոֆիսևին,

Ձեռքը նրա պինդ սեղմեցին, ողջունեցին քաղցր խոսքով ու սրտալի,

410 Ապա, որպես սեղանակից, իրենց հոր մոտ նստտեցին:

Այդպես նրանք, սեղան՝ նստած, այնտեղ, տան մեջ ճաշում էին

հրճվանքով լի,

Մինչդեռ արագ շշուկն, համբավն, բանբերի պես, մտավ քաղաքն
 և ձախ ու աջ,
 Ամենուրեք անդ տարածեց խոսնայրների օրհասն անեղ և մահը ժանտ:
 Բյուր-բյուր մարդիկ, բոթն իմացած, եկան հապճեպ ու ամբոխով,
 Հեծեծանքով, տրտունջով լի, հավաքվեցին Ողիսեսի դռան առաջ:
 Դուրս բերեցին դիակները, և ամեն մարդ տարավ, թաղեց իր մեռյալին,
 Սակայն նրանց, որոնք ուրիշ քաղաքներից էին եկած,
 Ծուռ հանձնեցին ձկնորսներին և նավերով իրենց տներն առաքեցին,
 Ապա տխուր ու սրտահույզ՝ ամբոխալից հրապարակն եկան իսկույն:
 420 Երբ քոլորը միահամուռ հավաքվեցին ժողովի մեջ,
 Եվպիթն հապճեպ ոտքի կանգնեց և նրանց դեմ այսպես ճառեց.
 Նրա սիրտը որդու համար կրծում էր վիշտը չարատանջ,
 Անտիճոտսին էր նա ողբում, ում Ողիսեսն անդ սպանեց առաջինը,
 Նրա համար դառն արտասուք հեղեղելով՝ այսպես ճառեց
 արդ նա այնտեղ.
 «Բարեկամներ, այդ քաջն իրոք չար աղետներ թափեց գլխին
 արեացոց.
 Մեծահոշակ շա՛տ քաջերի իր հետ տարավ բյուրաբազում նավերի մեջ,
 Մինչ խորտակեց ծովում նավերը խորափոր, իսկ այժմ մարդկանց էլ
 կործանեց:
 Այդքան էլ այժմ, տուն դառնալով, նա կոտորեց Կեփալեցի
 դյուցազների:
 Գործի դիմենք, քանի շուտ է, նախքան հապճեպ դեպի Պիլոս
 նա հեռանա,
 430 Նախքան փախչի դեպի Էլիս աստվածային, որի իշխողն են Էպիացիք:
 Օն ա՛նդր, շո՛ւտ, գեթ հարձակվենք, որ ամոթանք չվատակենք
 մենք մեր պատվին,
 Քանզի ստոր մի քարվականք պիտ համարեն սերունդները
 մեր գործն հետո,
 Եթե չառնենք մենք վրեժը մեր սպանված եղբայրների ու մեր որդոց:
 Ես, օրինակ, այլևս ապրելը հանելի չեմ համարի, ավելի շուտ
 Կցանկանամ էս մահանալ, որ միանամ մեռյալներին այդ շուտափույթ:
 Ծարժվե՛նք շուտով, բարեկամներ, որ չկանխեն նրանք և շուտ
 փախուստ չտան»:
 Ասաց այդպես ու արտասվեց, կարեկցությամբ հուզվեց սիրտը
 արեացոց,
 Մինչ մոտեցան այնտեղ նրանց ինքը՝ Մեդոնն և Երգիչը աստվածային,
 Որ արքայի տնից եկան, երբ որ քունը նրանց թողեց ու հեռացավ:
 440 Նրանք եկան ու կանգ առան մեջտեղն ուլիղ, և բոլորը
 խիստ զարմացան:
 Մեդոնն այնժամ, որ խելացի մտքեր ուներ, դիմեց նրանց ու խոսք սուսց.

«Դուք ինձ հիմա ականջ դրեք, իթակեցիք: Ռդիսևար, ահավասիկ,
Կատարեց գործն այդ ահալոր ոչ հակառակ կամքին անմահ

աստվածների:

Ես ինքս անդ տեսա անմահ մի աստծու, որն առընթեր Ռդիսևարի՝
Կանգնած էր անդ՝ անանկելով վեհ Մենտորի կերպարանքին,
Եվ այդ աստվածն այն ժամանակ, Ռդիսևարի առաջն ընկած,

հանց առաջնորդ,

Քաջալերում էր նրան խիստ, վազվզելով դահլիճի մեջ՝ խոսնայրների
Ահաբեկում, շփոթում էր, որոնք ընկնում, թափվում էին իրար վրա»:

Ասաց այդպես, և բոլորին դալուկ սարսափն իսկույն տիրեց,

450 Եվ բարբառեց այնժամ այնտեղ Մաստորածին Հայիթերսեսը ծերունի.

Միակն էր նա, որ տեսնում էր ու լավ գիտեր և՛ անցյալը, և՛ ապագան:
Արդ, սա սրտանց, բարեխորհուրդ նրանց դիմեց ու խոսք ասաց.

«Հիմա դուք ինձ ականջ դրեք, իթակեցիք, թե ի՞նչ պետք է ասեմ

ես ձեզ.

Ձեր սեփական մեղքից է այդ, որ կատարվեց դաժան գործը, աղետը այս,
Քանզի ոչ ինձ, ոչ ազգասպետ վեհ Մենտորին չլսեցիք,

Որ գուպեիք գեթ ձեր որդոց, թույլ չտայիք արարքները չար ու դժնի.

Գործեր արին նրանք անչափ անդկ, անօրեն, կատարեցին չար ոճիրներ
Եվ վատնեցին ու լափեցին գույքն ու զանձը վսեմագույն դյուցազունի,

Անարգեցին նրա կնոջն՝ գոր կարծելով, թե ետ չի գա նա հավիտյան:
Եվ այժմ, ահա, ինձ լսեցե՛ք, թող կատարվի այն, ինչ կասեմ

ես հիմա ձեզ.

460 Ո՛չ, չգնանք. թող որ ոչ ոք ինքն իր մեղքով մահտարածամն իր չգտնի»:

Ասաց այդպես, և ժողովուրդը խառնամբոխ աղմկեց խիստ,

Նրա մեծ մասը վեր կացավ ու հեռացավ, բայց մնացին մյուսներն

այնտեղ միահամուռ,

Քանզի բնավ նրանց սրտին խոսքն այդ չազդեց, այլ Եվպիթին՝

հետևեցին,

Ուստի շուտով վազ տվեցին, որ գենք հազնեն պղնձակուռ,

Իսկ երբ արդեն լավ զինվեցին, հագան պղինձը շողշողուն,

Ամբոխախիտ հավաքվեցին քաղաքի մոտ լայնատարած:

Առաջնորդում էր Եվպիթը՝ անմիտ մի գործ որոնալով.

Կարծում էր նա, որ կրոծի վրեժն՝ որդու սպանության, բայց չգիտեր,

Որ այլևս ետ չի դառնա ինքը իր տուն, այլ կգտնի մահն իր դստան:

470 Աթենասը այն ժամանակ Կրոնոսյան Ջևարն դիմեց և խոսք ասաց.

«Ո՛ր՛վ ծնող հայր Կրոնոսյան, որ մեծագույնն ես միշտ իշխող

արքաներից,

Հայտնիք դու ինձ, այս իմ հարցին. ի՞նչ միտք ունես դու քո սրտում

գաղտնի պահած,

Արդոյք ուզո՞ւմ ես նախճիրը շարունակել, այս սահմիր մարտը հուժկու,
Թե՞ հարկավոր է հաստատել հաշտության սերը կողմերի մեջ:

այս երկր »:

Պատասխանեց նրան Ջևար ամպահայած և իր խոսքը այսպես ասաց.
«Ո՞հ, զավակս, ինչո՞ւ ես դու հարցմունք անում ինձ այդ մասին,
Ձե՞ որ ինքդ, հե՛նց դու անձամբ, մտածեցիր այն խորհուրդը իմաստալից,
Որ Ռդիսեսն, հայրենիքն իր ետ դառնալով, լուծի վրեժն իր նրանցից,
Ուստի վարվիր, ինչպես կուզես, բայց ասեմ քեզ, ո՞րն է այստեղ
ավելի լավ.

480 Արդ, բանի որ Ռդիսեսը աստվածազարմ սեղեխներից վրեժն ասավ,
Թող որ երդմամբ հավատարիմ դաշինք կնքեն, որ միշտ լինի

նա թագավոր,

Իսկ ես մահը նրանց որդոց, եղբայրների, այսուհետև

Մոռացության կտամ անմիշտ, թող նրանց մեջ առաջվա պես

սերն հաստատվի,

Թող երկիրը լիության մեջ հաշտ ու խաղաղ բարգավաճի»:

Այդպես ասաց, բաջալերվեց Աթենասը, բանգի ինքն էր ցանկանում այդ.

Ուստի նետովեց ու վազավ օլիմպական գագաթներից դեպի երկիր,

Մինչդեռ նրանք Լաերտի տանն, ինչպես հարկն է, ճաշում էին

սրտահաճո:

Եվ խոսք ասաց այնտեղ այնժամ բազմահմար Ռդիսեսը աստվածազարմ.

«Թող մեկն ճիմա դորս գա, տեսնի, մտնենո՞ւմ են արդոյք նրանք,

մեղ դե՛մ էլած»:

490 Ասաց այդպես, ու Դոլիոսի որդին վազեց, որ իմանա:

Գնաց, կանգնեց նա շենքի մոտ և լավ տեսավ, որ շատ մոտ է

նրանք արդեն,

Ուստի իսկույն նա ձա՞ն տվեց Ռդիսեսին ու խոսքն ասաց այս թևավոր.

«Այո՞, մոտ են նրանք արդեն, օ՛հ ա՛՛նգր, շո՞ւտ, զենքերն հագնենք

մենք շուտափութո՞ւք»:

Ըն վեր թռան բոլորն իսկույն, զենքերն հագան փութանովի՝

Ռդիսեսի հետ չորս հոգի և բացի այդ՝ վեց բաջ որդիք Դոլիոսի:

Նաև Լաերտն ու Դոլիոսը զենքերն հագան հոժարակամ,

Թեպետ և ծեր էին իրենք, բայց զինվեցին, հանց մարտիկներ:

Իսկ էլ քր արդեն՝ այդպես հագան պղնձակոտ զենքն ու զրա՛նը լուսաշող,

Դուռը բացվեց, և դուրս եկան բոլորն հապճեպ, Ռդիսեսն էր

առաջնորդող:

500 Եվ մոտեցավ այդ ժամանակ դուստրը Ջևար՝ Աթենասը, հանց գորավիզ,
Որն իր ձայնով, կերպարանքով, նմանվել էր բաջ Մենտորին:

Նրան տեսավ ու խոր խնդաց բազմաչարչար Ռդիսեսը աստվածային

Եվ փութապես իր խոսքն ասաց Տելեմաքին, իր զավակին սիրտունճիկ.

«Տելեմաքո՛ւ, քանի որ դու դուրս ես եկել ասպարեզն այս մարտակովի,
Ինքդ գիտես, որ այժմ այստեղ մրցելու ես քաջարությանք քաջերի հետ:
Ո՛հ, խայտառակ չանես տոհմը իմ պապերի, որոնք համայն էրկրի վրա,
Շակատներում քաջարությանք և զորությանք գերազանցել են բոլորին»:
Պատափառանեց իր հորն իսկույն և խոսք ասաց Տելեմաքոսը խորիմաց-
«Ո՛հ, սիրելիդ, իմ ծնող հայր, եթե սիրտդ ցանկանա այժմ,

դու կտեսնես,

510 Որ պապերիդ տոհմը բնավ աստ խայտառակ ես չեմ անի»:
Ասաց այդպես, խնդաց Լաերտն ու բարբառեց իսկույն և եթ.
«Ո՛հ, աստվածներ սիրամկեր, ի՞նչ օր է սա, որին հասա: Ցնծում եմ ես,
Երբ իմ թողը և իմ որդին մրցում են այժմ քաջարության

փառքի համար»:

Այնժամ նրան, մոտենալով, այսպես ասաց Աթենասը պալծառույշա.

«Ո՛վ Արկիպան, որ ամենից ավելի շատ սիրելի ես դու իմ արտին,

Արդ, օգնության կանչիր Ջևսին և դստրիկին նրա խածակն

Եվ ուժգնակի ճոճիր նիզակն երկնայնաւուկեր, ապա նետիր»:

Այդպես ասաց նրան Պալլաս Աթենասը և ներշնչեց մեծագույն ուժ,

Եվ նա իսկույն Ջևսի դստերն անդ աղոթեց արտանկեր ու ջերմեռանդ,

520 Ապա, նիզակն երկնայնաւուկեր հաղթ ճոճելով, նետեց ուժգին,

Ջարկեց աչքպես նա Եվպիթի պղնձակերտ սաղալարտին,

Չվրիպեց տեզը, հարկավ, այլ միջանցուն պղինձն ուժգին

ծակեց, անցավ.

Ցած գլորվեց Եվպիթն հուժկու, ու շառաչեց պղինձ գեճքը նրա վրա:

Ողիսեսն, իր ազնիվ որդին հարձակվեցին նախամարտիկ թշնամու դեմ

Եվ սկսեցին նրանց սրով և երկապրի նիզակներով ջախել, ջարդել:

Արդ, բոլորին պիտ ջարդեին, և ոչ մի մարդ տուն չէր դառնա

այդ ժամանակ,

Եթե իսկույն Աթենասը՝ դուստրը Ջևսի ասպարակիր,

Չաղաղակեր անեղագոչ և չզսպեր ժողովորդին ամբոխասաստ.

«Ծո՛ւտ կանգ առեք, իթակեցիք, դադար տվեք մարտակովի

արվահիրքին,

530 Որ շուտափույթ և անարյուն վերջ տանք մարտին այս անողորք»:

Աթենասը աչքպես գոռաց, և դավկադեմ զարհուրանքը տիրեց նրանց.

Սարսափահար նրանց ձեռքից գեճքերն անգամ ցած թափվեցին,

Ու ամեն ինչ աստվածուհու անագնագոչ աղաղակից ընկավ գետին:

Ետ դառնալով՝ նրանք փախան դեպի քաղաք, որ գեթ այդպես

փրկվեն մի կերպ,

Մինչ բազմափորձ աստվածագարմ Ողիսեսը այնժամ գոռաց

անեղաւձայն

Եվ հարձակվեց ու հալածեց, հանց արծիվը բարձրաթռիչ:

հաց այդ պահին Կրոնոսյանն իր հրաշեկ շանթը նետեց ծծմբախսոն,

Որ և ընկալ Ջևսի անհաղթ, զորավոր հոր դստեր առաջ:
Այդ միջոցին Ռդիսեսին պաշտոնաշյա Աթենասը աչսպես ասաց.
540 «Դիցանունդ Լաերտածին, ո՛վ Ռդիսես ամենիմաց,
Ծո՛ւտ դադարիր, այլև զսպիր կազն ու կոխվը չարաղետ,
հրպեսզի այժմ չզայրանա քո դեմ Ջևսը, Կրոնույանն որոտաձայն»
Այդպես ասաց Աթենասը, Ռդիսեսը հնազանդվեց ուրախասիրտ:
Այդպես Պալլասն՝ վեհ Աթենասն, դուստրը Ջևսի աստարակիր,
Որ նմանվել էր Մենտորին կերպարանքով և իր ձայնով,
Թագավորի և ազգի մեջ անխախտ երդմամբ կնքեց դաշինք:

Ծ ա ն թ ա գ ը ու թ յ ու ն ն ք

ԵՐԳ ԱՌԱՋԻՆ

Տող 8— Եզներն Արև— Հիպերիոնի— արևի աստված Հեցիոսը Հիպերիոնի որդին էր, սակայն ինքն ևս, իր հոր անունով, կոչվում էր «Հիպերիոն»: Հիպերիոնը տիտան էր, Ուրանոսի որդին:

Տող 12— Բոլոր բաշերը— այսինքն՝ այն արեաքիճերը (հոգները), որոնք արշավել էին Տրոյա բաղաբը նվաճելու, այլ կերպ՝ «Իլիականի» մեջ հանդես եկող, Տրոյայի դեմ պատերազմող արեական հերոսները:

Տող 25— Հարյուրեզնչա— բնագրի «հեկատոմբե» հասկացությունն է, որ բառացի նըշանակում է հարյուր եզներից բաղկացած («հարյուրաբզ») զոհ, սակայն իրականում «հեկատոմբե» միշտ բառացի նշանակություն չունի, այլ արտահայտում էր զոհաբերությանը վերաբերող «հարուստ», «անխ», «խարթամ» անվանները, այլ կերպ՝ «հարուստ զոհ», «խարթամ զոհ»:

Տող 51— Որը կենտրոնն է ծովերի— բնագրում կենտրոնի փոխարեն ասված է «պարտը», այսինքն՝ ծովերի մեջտեղը:

Տող 66— Իուսարը կախարչ և դավադիր Ատլասի— այսինքն՝ դիցումի Կալիպսոն: Ատլասը տիտաններից մեկն էր, Կալիպսոսի և հավերժաբայա Մեգասի հայրը: Ատլասի կոմպլեքսիվան ֆունկցիան արտահայտված է սույն հատվածի 54—55-ր. տողերի մեջ. «պահում է իր ուսերին երկինքն, երկիրը բաժանող պուները»: Երկրագնդի այն կետը, որտեղ Ատլասը իր ուսերի վրա պահում էր երկինքն ու երկիրը միացնող վիթխարի պուները, Աֆրիկայի հյուսիսային ափն է, Ջիբրալթարի շրջակայքը, Ատլանտյան օվկիանոսի ափը, որտեղ գտնվում էին Հերկուլեսյան պուները:

Տող 101— Գղմեն սայր— հոմերոսյան վիպերգությունների մեջ հիշատակված զենքերը զիս վերջուպես սղմնից են «սղմնակոտ», «սղմնակերտ», «խալկետ», «խալկետա» և այլն: «Իլիական» ու «Ոդիսականը» համարյա չգիտեն երկաթյա գործիչներ, զենքեր, և միմյալն երբեմն հիշատակվում է «սիդերոս» (երկաթ) հասկացությունը:

Տող 102— Գաորիկը անպարտելի մեծ աստծո— այսինքն՝ Աթենասը, որը Չևսի տղջիկն էր համարվում և, ըստ առասպելի, գրահավորված դուրս էր եկել իր հոր գահճից:

Տող 111— Հոմերոսյան հոյաները մարտը, զուտ և անխամ գիճի լինելով, այլ խառնում էին ջրի հետ և այնպես խմում: Գոյություն ունեին դրա համար հատուկ անոթ, անան, որ կոչվում էր «կրաստեր», խառնարան, սարկարան:

Տող 153— Կիթառը («կիթարա») երաժշտ. լարավոր գործիք էր, բնագրի նման:

Տող 202— Հավանմա գործեր— այսինքն՝ գուշակության գործեր: Բնագրում ասված է՝ «բուճազուշակություն», այսինքն՝ «թուշուններով գուշակելը»: Թուշնագուշակությունը («աւվանմաբություն») գուշակության ամենատարածված ձևն էր հոմերոսյան Հունաստանում:

Տող 239— Հնադարյան Հունաստանի ամենագորեղ և իշխող ցեղն էին կազմում արևափնեյր (դանապացիները): Հոմերոսը, «արքեսցի», «դանապացի» կամ «արգիացի» ասելով, հասկանում է առհասարակ հույներին, իսկ «հույն» հասկացությունը, որպես համադեղական ընդհանուր, էթնիկ հասկացություն, Հոմերոսը չգիտե:

Տող 241— Նրան Հարսիաները փայցրին— Հարսիաներ. դիցաբանական հափշտակող, գիշատիչ էակներ: Մի այլ մեկնությամբ՝ մրրիկների, բքաբեր հողմերի դիցուսիներն էին: Երբ հույներն ասում էին «հարսիաները հափշտակեցին» կամ «հարսիաները լսվեցին»՝ դա ժողովրդական դարձվածք էր, որ կնշանակեր «անհայտ կորավ», ինչպիսի հալ ժողովուրդն է ասում՝ «գորող տարավ», «չարքերը տարան», «աստանան տարավ»: Հոմերոսյան Հունաստանի և հալ ժողովրդի մեջ գործածվող տվյալ սովորությանին հակառակ՝ Հունական գաղափարների նույնությունը վկայում է նրանց էթնիկական մերձությունն ու միակերպությունը:

Տող 248— Համաձայն հնադարյան Հունաստանի սովորությանին-ընտանեկան իրավունքի՝ արի կինը, այսինքն՝ ամուսնու բացակայության պատճառով մեծապես մնացած (κοινομένην βδοβα) կիցը իրավունք ունեյ, մարդու գնալ և փեսացուներ ունենալ: Այս փնտրվում էր նաևՊենելոպեան, բանգի նրա ամուսինը՝ Ոդիսևսը, համարվում էր անհայտ կրած, անհետացած: Իրավական տեսակետից՝ էթն Պենելոպեան իրավունք ուներ փեսացու մեր, խոսնայրնուր ունեցալ, այսպես նաև այդ փեսացուները իրավունք ունեին խնդրել Պենելոպեանի ձեռքը: Այս իմաստով՝ Ոդիսևսի տանը հավաքված խոսնայրների բարոյական դիրքը անշուշտ օրինական էր: Սակայն ապօրինի, անբարոյական և լսիրչ էր նրանց վարմունքը, որիժի գույքը, «տունն ու տեղը» վատնելը և ամբարտալան վերաբերմունքը: Հունական սովորությանին-ընտանեկան իրավունքի վերահիշյալ սկզբունքը որոշ չափով համապատասխան է և մեր, հայկական սովորությանին-ընտանեկան իրավունքին. հալ այրի, տնտեսագուրկ կինը տվյալ պայմաններում իրավունք ունի փեսացուներ ունենալ, խոսնայրների մեջ ընտրություն անել և մարդու գնալ:

Տող 288— Ջևսի յուրը— բնագրում ասված է «օսաս», որ նշանակում է «համրավ», «յուր». Հոմերոսը, հետևելով գաղափարների հիպերբոլիզմին, շատ հաճախ վերադասական հասկացությունները անձնավորում, մարմնավորում է գերբնական էակների, աստվածների մեջ: Այդպիսի անձնավորումը պետք է ճանաչել որպես բանաստեղծական արտաշնորհյան յուրատեսակ մեթոդ, որով գաղափարներն ավելի ցայտուն և տպավորիչ են դառնում: Տրվյալ դեպքում «Ջևսի յուրը», «օսաս էլ դիուս»՝ նշանակում է «Ջևսից ծնվող յուրը», «Ջևսի գավակ» յուրը, այսինքն՝ մի իրական երևույթ, որը տարածվում է անխուսափելիորեն, ինքնաբերաբար և անհասկանալի ու խորհրդավոր կերպով:

Տող 300— Էգիսթոսը Ագամեմնոնի հորեղբայր Թիետևսի որդին էր. Թիետևսն ու Ատրևսը (Ագամեմնոնի հայրը) եղբայրներ էին: Ագամեմնոնի բացակայության ժամանակ, նրբ նա գտնվում էր Տրոյական պատերազմում, Էգիսթոսը սիրային կապով սիացու էր Ագամեմնոնի կին Կլիտեմնեստրայի հետ: Իսկ երբ, տրոյական պատերազմից հետո, Ագամեմնոնը վերադարձավ, Էգիսթոսը, դավադրության մեջ մտնելով իր սիրունի Կլիտեմնեստրայի հետ, սպանեց Ագամեմնոնին: Այս ոմբագրիծությունը պատկերված է Էւրիպիդի «Ագամեմնոն» ողբերգության մեջ: Ագամեմնոնի սպանության փրեմը յուծեց հրա որդին՝ Օրեստևսը:

Տող 320— Երդկից թուալ— այստեղ ակնարկվում է սեմյայի, տան կտուրի մեջ շինված անցքը, սպելի ճիշտ՝ «լուսանցքը», որը մեր հայկական գյուղական տներում կոչվում է երդիկ՝ Ը՝ սխալվ պարզվում է, որ հնադարյան հունարոսյան դարաշրջանի Հունաստանում բնակատանները, հայկական գյուղական տների նմանությամբ, երդիկ ունեին, կտուրի մեջ շինված երդիկ: Այս հանգամանքը ևս վկայում է Հոմերոսյան Հունաստանի և հալ ժողովրդի սովորությանին նույնությունը:

Տող 432— Հոմերոսյան դարաշրջանի Հունաստանում փոխանակության միավոր էր անաչվում եզը, ըստ որում ստրուկի արժեքը հավասար էր 8—20 եզան:

ԵՐԳ ԵՐԿՐՈՐԴ

Տող 22— Մինչ երկուսը վարում էին գործերը հոր— այս միտքը մետազոոողները մեկնում են այն իմաստով, որ «երկուսը մշակում էին հացրական հողերը»: Հոմերագետները այս կասկածությունը շեշտում են, որ «Ուլիսականի» մեջ հաճախակի հիշատակվող ֆիզիկական աշխատանքը մեծարեղի էր համարվում և կապվում էր մարդու բարձր արժանիքների հասկացության հետ, սակայն էլ չափը աչքաբոլ էին անում այն, որ այդ հանգամանքը առհասարակ ընդհանուր էրևույթ էր հնադարյան աշխարհի քաղաքակրթական սլայմաններում, երբ ֆիզիկական աշխատանքը առհասարակ գերազանցող ու ստալել նշանակալից էր մտավորի համեմատությամբ:

Տող 38— Նրա ձեռքը մական դրեց— մականը, գավազանը, հին աշխարհում առհասարակ, մասնավորապես հոմերոսյան հասարակարգում, իշխանության, իշխանավոր հեղինակության խորհրդանշիչ էր համարվում: Գավազանը ձեռքին հանդես էին գալիս թագավորները, առաջնորդներն ու դատավորները, և բանի որ հնադարյան իրավաբանագիտության տեսակետից թագավորների և առհասարակ իշխանավորների իշխանությունն ու առանձնահատկությունը թեոկրատիկ բնույթ ուներ և «աստվածային» ծագում, գավազանները հաճախակի որակվում էին որպես աստվածային սլարգև: Այսպես, օրինակ, «Միսականի» մեջ շեշտված է, որ Ագամեմնոնի գավազանը տրված էր Չևսի կողմից: Ժողովրդական առչանում հանդես եկող առեմնական ձեռքը անմիջապես գավազան (մական) էր գրվում որպես տվյալ դիրքում նրան վերապատվող իշխանության (խառն իրավունքի) նշան: Գավազանը նույն դեմքում ունեցել է նաև հին Հայաստանում:

Տող 53— Իր աղջկան գին արժեղ օրհնավոր— այս տալը ցույց է տալիս, որ հոմերոսյան հասարակարգում կնոջը գնում էին, որ կինը առ ու ծախի առարկա էր, սակայն նույն այս երկրորդ երգի 198—199 տողերում շեշտված է օժիտի գաղափարը, մետապոսի հայրերը կարող էին իրենց դատրեթին վաճառել, երբեմն էլ մարդու տալ օժիտով: Կին ձեռք բերելու այս երկու կարգերն էլ հավասարապես գոյություն են ունեցել նաև հին Հայաստանում:

Տող 121— Տիրոն Ապմոնեսի դասերին էր, որ Գուրդին աստծու հետ սիրով կապվեց և ծնց էրկու եղբայրների՝ Նելևսին (Նևեստը՝ ծերունի հորը) և Մելեպոնի, իսկ Միկեդեն Ինարուսի դատրիկն էր:

Տող 135— Եկրիսիսին տալ մեծ տուգանք— Հոմերոսի վիպերգությունների մեջ արտաբնական ստեղծությունները իրավունքի տեսակետից՝ ամուսինը կամ, նրա քաջակցության դեպքում, նրա չափանառ արդին տուգանքի էին ենթարկվում, երբ առանց հարգելի և օրինական պատճառների կնոջը կամ մորը էտ տալին, վերադարձնեին նրա հորը:

Տող 151— Քաջարուհիկ հավանման— աշխիճն՝ իմաստուն ու բազմաթիվ թուղեզգուցական մեջ:

Տող 232— Կարասներում հեղեն գինի— բնագրում «ամփիֆորես», որը սրանգամայն համարուսախանում է հալկանյան կարասին:

Տող 337— Խոնճուղիքը մառդիք էին Տելեմոսի: Կրճեմ մեծ դեպքում նրա ամբողջ գույքը բաժանել իրարու մեջ:

Տող 368— Ոչխուսը աստվածաբար— Հոմերոսի ըստ հերոսներ, ինչպես և նրա քաղաքական ազնվական մեծամեծներն ու իշխանավորները ներկայացվում էին որպես «աստվածային ծագում ունեցողներ», մի բան, որ դարաշրջանի իրավաբանագիտությանը հանկանչական էրևույթ էր:

ԵՐԳ ԵՐՐՈՐԴ

Տող 2— Երկինքն պղնձափայլ— Հոմերոսը սովորաբար երկինքը որակում է «պղնձյա», «պղնձափայլ» մակդիրներով: Գիտնականները այս հանգամանքը բացատրում են նրանով, որ երկինքը դիտողի աչքին սովորաբար կրնում է որպես մի պղնձյա կամ երկաթե կիսաշրջան: Հալերեն «երկինք» բառը Նիկ. Մառք, հակադրվելով բազմաթիվ այլ լեզվագետների մեկնություններին (Էմին, Բոպս, Մյուլլեր, Հյուբշման և այլն), բացատրում է «երկաթի» գաղափարով: Այսպիսով՝ հայոց «երկինքը», իր մեջ պարունակելով «երկաթյա» կամ «պղնձյա» հատկանիշները, համագրի է հոմերոսյան «պղնձյա» կամ «պղնձափայլ» մակդիրներով օժտված գաղափարին:

Տող 5— Թուխ եզներից փաթթած զոհեր— սև կամ թխագույն անասունները գոմաբերվում էին ստորերկրյա (խալարչուտ աշխարհում գտնվող) աստվածներին, քանզի նրանք խալարի, մթության ու սևի աստվածներն էին: Ծովը նույնպես պատկերվում էր սրպես մթագույն զանգված, ուստի նաև ծովի աստված Պոսիդոնին զոհվում էին թխագույն անասուններ:

Տող 43— Ինչպես երևում է «Ուլիսականի» և «Նյխականի» բովանդակությունից սուհասարակ և հատկապես տվյալ տողից, հոմերոսյան դարաշրջանում, բացի անասունների զոհաբերումից, հույները գիտեին նաև անարյուն զոհեր, օրինակ՝ ջրի, գինու կամ կրթի հեղուկը:

Տող 72— Ծովահեն ավազակներ— հոմերոսյան դարաշրջանում ավազակությունը, կողոպուտն ու թալանը և նույնիսկ սպանությունը, երբ դրանք կատարվում էին աչքազրկների հանդեպ, համարվում էին անսխառնելի գոյծողություններ, ոչ թե հանցանք կամ ուրազործություն: Վերջինիս գաղափարը, որպես պատասխանատվություն առաջ թերու, սրգելված, պատժարժան գործողություն. ծագում և զարգանում էր միայն տվյալ տոմոսյան կազմակերպության մեջ և նրա անդամների համար:

Տող 130— Այստեղ ակնարկված է այն առասպելը, համաձայն որի Տրոյա քաղաքն ավերելուց հետո հայրենիք վերադարձող աքեական հերոսները, իրենց կատարած անարև գործերի համար, աստվածների կամքով ճանապարհին ենթարկվեցին աղետների:

Տող 166— Տրոյալանը— այսինքն՝ Դիոմիդեսը: Հոմերոսյան հույները ազգանունով չէին կոչվում, այլ հայրանունով, մի հանգամանք, որով շեշտվում էր հայրիշիսանության ճշանակությունը և հոր գերիշխող դերը սերնդի ծագման մեջ:

Տող 188— Ազնիվ որդին Արիլեսի— այսինքն՝ Նեոպոլիտոսը:

Տող 192— Ատրիդեսի— այսինքն՝ Ագամեմնոնի:

Տող 280— Հին հույների պատկերացմամբ՝ ծաղկահասակ մարդու հանկարծակի մահի ատեղի էր ունենում Ապոլոնի կամ նրա քույր աստվածուհի Արտեմիսի թեթև կոշիկ հագրվածներով, ըստ որում Ապոլլոնը մահացնում էր տղամարդկանց, իսկ Արտեմիսը՝ կանանց:

Տող 332— Այստեղ հիշատակված գործողությունը կազմում էր գոմաբերության վերջին, եզրափակիչ մասը:

Տող 378— Ավարաբաշխ, տրիտոնածին դուստրը Ջեսի— այսինքն՝ աստվածուհի Էրեբոսը, որը, որպես բաղաբազար (բաղաբները կործանող), հանդիսանում էր նաև «ալյաբաբաշխ», այսինքն ավար վերցնող ու բաշխող, իսկ «տրիտոնածին» անվանի իմաստը, որ նույնպես Աթենասի մակդիրն է, գիտնականները վիճելի են համարում, բնագրում սոված «տրիտոնգեհիս» բառը թերևս նշանակում է «ծովածին» ծովից, ջրից ծնված, սրավհետև Տրիտոնը Պոսիդոնի որդին էր և ծովային մի աստված: Այս մեկնության հավանականությունը ապացուցվում է Ամփիտրիտեի անվան ստուգաբանությամբ, որը ծովային ստուգամոհի էր և Պոսիդոնի կինը:

Տող 446— Այստեղ նկարագրված է զոհաբերության հատուկ մի ձև, որի կրոնական նշանակությունն այն էր, որ աստվածները տեղյակ վրձին կատարվող արժանապատիվ զոհի մասին:

ԵՐԳ ՉՈՐՐՈՐԳ

- Տող 5— Աքիլլեսի որդին Նեոպտոլեմոսն էր:
- Տող 11— Մեգապեղեստը Մեմելյասի և ճրա ստրկուհու զավակն էր:
- Տող 14— Հերմիոնեն Մեմելյասի և Հեղինեի յստրիկն էր:
- Տող 18— Կիթառով— բնագրում ասված է «Ֆոդիմիգա», որ նշանակում է մի այլ գործիք, կիթառից ավելի մեծ ու տարբեր:
- Տող 73— Քանրիբարին— բնագրում՝ «Էլելյարոն», որ նշանակում է ա) մետաղ, որի շորս մալը ոսկի էր, իսկ մի մասը՝ արծաթ և բ) սաթ, քանրիբար, որն անտիկ աշխարհում մեծ արժեք ուներ:
- Տող 129— Տասը տաղանդ մարտի ոսկի— «Ողիսականի» և «Էլիսականի» մեջ հաճախվի է հիշատակվում որոշ քանակությամբ «տաղանդ ոսկի», սակայն անկասկած է, որ ոչ տաղանդը և ոչ ոսկին փոխանակության միավորի ֆունկցիա չէին կատարում:
- Տող 208— Հունական դիցաբանության հիմնական սկզբունքներից մեկը այն էր, որ մարդու «կյանքի թելերը» մանու էր բախտը, «նակատագիրը» (Մորա), բայց այստեղ կյանքի երջանկությունը սահմանողը Ջևսն է:
- Տող 348— Ծովածերուկն արդարախոս— այսինքն՝ Պրոտևը:
- Տող 367— Որ ձուկ էին ոչսում այնտեղ— հոմերոսյան հույները ձուկ չէին ուտում սոմասարակ, միայն տվի և ծայրահեղ կարիքի ժամին էր ձուկը գործածվում որպես ուտելիք:
- Տող 400— Ծովի դստերը գեղեցիկ— այսինքն՝ ծովային աստվածուհի Անփիտրիտեի դստրիկները:
- Տող 478— Անձրևածին հզոր գետի ջրերի մոտ— խոսքը վերաբերում է Նեղոս գետին, որը, իբրև անձրևածին գետ, Ջևսի ծնունդն էր համարվում, բանգի անձրևները Ջևսից էին:
- Տող 502— Եռածանին— Պոսիդոն աստծու զորության խորհրդանիշը. դրանով նա բորբոքում էր ծովային փոթորիկները կամ խաղաղեցնում էր հուզվող ծովը:
- Տող 559— Դաշտերը Էլիսյան— հոմերոսյան պատկերացմամբ աշխարհի սահմաններից դուրս գտնվում էին երջանկությամբ լցված «Էլիսյան դաշտերը», որ ուղարկվում էին անմահության արժանացած ճերմակները:
- Տող 758— Գարին այստեղ զոհ է՝ հանուն Պեմելոպեի:
- Տող 831— Հալեսի տուն— այսինքն՝ մահվան աշխարհ, ստորերկրյա աշխարհ:

ԵՐԳ ՀԻՆԳԵՐՈՐԳ

- Տող 1— Ինագրում՝ Էոս, Արշալույս: Համաձայն դիցաբանության՝ Էոսը (այսինքն՝ Արշալույսը), որն, իբրև աստվածուհի, Արևի նախակարապետն էր, փախցրել էր տրոյական թագավոր Լամբերոնի մահկանացու որդուն՝ Տիթոնոսին ու դարձրել էր իր ամուսինը:
- Տող 48— Արգոսապյան— Արգոս հարյուրակն հրեշը Հերա աստվածուհու կամքով պահապան էր կարգված Ջևսի սիրտին Իոի վրա, որին Հերան, իր խանդի որոմամբ, կոպ էր դարձրել, իսկ Հերմեսը սպանել էր այդ հարյուրակն հրեշ Արգոսին:
- Տող 272— Խոսքը այստեղ վերաբերում է Մեծ Արթ համատեղությանը: Ինագրում ասված է «արկոտոս», այսինքն՝ արջ, իսկ տվյալ կոնտեքստում՝ Մեծ Արթ համատեղություն, որը կոչվում էր նաև Սայլ: Այսպես էր տվյալ համատեղությունը անվանվում այն պատճառով, որ Հունաստանում հունձը սայլերով հավաքելու ժամանակ միշտ գտնվում էր իր նվազագույն բարձրության վրա:
- Տող 309— Այստեղ հիշատակված է այն անեղ մարտակոխիկը, որը բոլորովն էր արեացիների և տրոյացոց միջև՝ սպանված Աքիլլեսի դիակի շուրջը:
- Տողեր 330—331— Հոմերոսն իր վիպերգությունների մեջ հիշատակում է միայն չորս յուրաքանչյուր հողմեր, որոնք համապատասխանում են երկրի աշխարհագրական չորս կողմ—

մերին. ա) Բոլեասը՝ հրուսիային ցուրտ, ձմեռվա քամին, բ) Ջեփլուրը՝ արևմտյան մոտի, գ) Նոտոսը՝ հարավային հողմը և դ) Եվրոսը՝ արևելքի հողմը: Այս չորս հողմերին հրամայող իշխանավորն է Էոլոսը:

Տող 395— Քսենոսի դեմ էր տկարության մատնել նրան— Հոմերոսի հարեցումը, մի՛ «ղեր» համագոր է «աստված» գաղափարին և, ինչպես նաև աստվածներից լուրջաբանությամբ կարող է լինել և՛ չարագործ, և՛ բարեգործ:

ԵՐԳ ՎԵՑԵՐՈՐԳ

Տող 5— Հիպերիայում լագնատարած— Հիպերիան, հավանորեն, այն երկիրն է, որտեղ առաջ ապրում էին փեակները: Մինչև այժմ չի պարզված, թե որտե՞ղ էր գտնվում փեակների այդ հայրենիքը:

Տող 94— Կվացքի հագուստողենը կամայք տրորում ու կոխ էին տալիս, նավամարտ, յարակերտ փոսիկների մեջ:

Տող 161— Այստեղ միշտակված «ճվերները», որոնք փեսացուների կողմից սրվում էին աղջկա հորը, ոչ այլ ինչ էին, եթե ոչ աղջկա գինը, սրժե՛լը, որը վճարվում էր նրա ծնողներին Շրան գնելու, ձեռք բերելու համար: Այսպես՝ դա այն գինագինն էր, որը գոյություն ուներ նաև հայ ժողովրդի մեջ: Կինը առ ու ծախի առարկա էր, և նրան ձեռք բերելու համար համապատասխան գին էր տրվում:

Տող 209— Ջևար, հոմերոսյան իրավահայեցողությանը, համարվում էր մոսիկների, նրվ դեմների և թախտակաճների սյաշտպան-հովանավորը:

Տող 235— Աթենասն ու Հեփեսոսը ճանաչվում էին որպե՛ս մի շարք արվեստների հովանավորներ:

Տող 269— Ընդարձակ հրապարակ— բնագրում «ագորս», այսինքն ժողովրդական դաս լանի տեղը: Հայերեն այդ գաղափարը կարելի է արտահայտել «ստենավայր» երկու-ցույթանք: Ատենավայրը անտիկ աշխարհում հսկայական նշանակություն ուներ, բաճկի այնտեղ էր անցնում հասարակական կյանքը իր ամբողջ էությունը: Բնորոշ է և սակ, որ «ատենավայր», «հրապարակ» («ագորս») գաղափարից հույն ժողովրդի վերոն ստեղծել է նաև համապատասխան բայը՝ «ագորևո», այսինքն՝ խոսել՝ հրապարակում, նրապարակ-կորեն, ճառել ժողովրդական ստյանում, ատենախոսել:

Տողեր 288—290— Այս տողերում արտահայտված է ընտանեկան իրավունքի այն սկզբունքը, որը ընդհանուր էր և հայ ժողովրդի, և հոմերոսյան հասարակարգի համար, սկզբունք, համաձայն որի՝ աղջիկը փողոցում, իր հայրական օջախից դուրս, չէր կարող և իրավունք չուներ շփվել, մտանալ կամ հաղորդակցություն ունենալ կողմնակի և օտար տղամարդու հետ:

Տող 312— Ձեռքերով... ձեկներն իմ մոր— ձեկները գրկվել սպիտակի սպիտակների, խոհեմ ու սրտառու խելքանքի անհրաժեշտ մի ձևն էր, որը ընդհանուր էր և հանրային հնադարյան հասարակության, և հայերի համար:

Տող 329— Անպարտելիք— բնագրում՝ «ասրիտոնե», նշանակում է «անարարելի», «անհարթելի»: Դա Աթենաս աստվածուհու մակիրն է: Մեր մեկնությունը, բառի այս գործառնություն և իմաստի տեսակետից, վիճելի է համարվում:

ԵՐԳ ՅՈՑԵՐՈՐԳ

Տողեր 54—56— Արկինոսն ու Ֆրա կին Աթենոն արտոնակից ազգականներ էին: Արյունակցական ամուսնությունը, որ ստիճական էրևալը էր հոմերոսյան հասարակության համար, գործառնություն է եղել նաև հայ ժողովրդի մեջ:

Տող 138—139— Խոսքը վերաբերում է Հերմես աստծուն, որին քննուց առաջ հույ-
Պերը աղոթում էին, որովհետև նա համարվում էր «քրոն ներշնչող»:

Տող 153— Ապա նստեց... փոշու վրա— փոշու վրա նստելը նույնպես նվաստության,
խոնարհության և սրտառուչ աղերսների մի ձև էր, բացի այդ, օջախի մոտ, կրակի դեմ
նստելը նշանակում էր նստել տվյալ տան մեջ սրբազան համարվող տեղում:

Տող 197— Մոլորաները— ճակատագրի աստվածուհիները, որ մահում էին մարդու կյան-
քի թելերը:

Տող 319— Եվբիան Էզեբյան ծովի մեծագույն կղզիներից մեկն է:

ԵՐԳ ՈՒԹԵՐՈՐԳ

Տող 65— Հոմերոսը, համաձայն ժամանակի առասպելներին, գուսանին կույր է պատ-
կերում: Ենթադրվում է, որ նույնիսկ ինքը՝ Հոմերոսը, եղել է կույր երգիչ: Այս հանգա-
մանը հիշեցնում է և մեր հայ ժողովրդական կույր աշուղներին:

Տող 80— Ապոլլոնի գուշակավայր տանը գտնվում էր Դելփիքում (Փոկիս երկրա-
մասում), որտեղ Ապոլլոնի անունից գուշակությունն անում էր տանարի քրմուհին:

Տողեր 112—114— Փեակների համարյա բոլոր անունները այնպիսի ստուգաբանություն
ունեն, որը որևէ կերպ կապված է «ծովի», «ծովայինի», «ծովագնացության» գաղափարի
հետ, օրինակ՝ «Դրիմենա» նշանակում է դևի բռնող, «Պոնտև» նշանակում է «ծովային»,
«Նափոսև» նշանակում է «նավոր» և այլն: Այս հանգամանքը ցույց է տալիս այդ առաս-
պելական ժողովրդի կապը ծովի հետ:

Տող 167— «Օտարական»— բնագրում «քսելու», որ հավասարապես նշանակում է
օտարական, տարագրի, հյուր, հյուրընկալ և այլն:

Տող 225— Եվբիտուն ու Հերակլեսը, տրոյական պատերազմի հերոսների համեմա-
տությամբ, ավելի վաղ դարաշրջանների հերոսներից էին: Եվբիտուն մեծահուշակ նետա-
ձիգ էր, որից նրա աղեղը անցավ Եփիտուսին, իսկ սրանից՝ Ողիսեսին:

Տող 283— Լեմնու կղզին, որպես հրաբխային կղզի, գտնվում էր Հեփեստոսի, իբրև
Կրակի ու հրաբխային երևույթների աստծու, հովանավորության տակ:

Տող 289— Կիթերոսի— սիրու և գեղեցկության աստվածուհի Ափրոդիտեի մյուս ա-
նունը: Կիթերոս մի կղզի է, որտեղ տարածված էր Ափրոդիտեի պաշտամունքը:

Տող 300— Կրկնակաղ— այսինքն՝ երկու ոտով կաղ, կրկնակաղ: Հեփեստոսի մակդիրը:

Տող 318— Ամուսինը, տվյալ դեպքում Հեփեստոսը, հնադարյան սովորությամբ իրա-
վունքով, կարող էր իր աներոջից, իր անհավատարիմ կնոջ հորից, ետ պահանջել վեր-
ջինիս համար վճարված փրկագինը:

Տող 322— Երախտագործ— Հերմես աստծու մակդիրն է:

Տող 348— Այստեղ հիշատակված «վճարը» ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ տուգանք անձնա-
կան վիրավորանքի, անպատվության համար:

Տողեր 359—363— Արեսն ու Ափրոդիտեն Հեփեստոսից փախուստ տվին՝ հեռանալով
դեպի իրենց անձնական սրբավայրերը:

Տողեր 491—493— Փաշտյուս ձիու պատմությունը և նրա կատարած դերը Տրոյա քա-
ղաքի գրավման մեջ շեղված է այնպես կուշված Կիկլիկ պոեմներից «Իլիոնի սպերումը»
և «Կրոսեր Իլիական» պոեմներում:

ԵՐԳ ԻՆՆԵՐՈՐԳ

Տող 39— Ողիսեսի առաջին ճակատագրական արկածը, նրա Տրոյայից ետ վերադառ-
նալիս. տեղի ունեցավ կիկլոսների երկրում: Իլիականի մեջ (երգ 2-րդ, 845 և մյուս տո-

ղերը) կիրճները միջատակված են որպես տրոչացոց դաշնակիցներ: Նրանք, լինելով լրաց կիսական ցեղերից, բնակվում էին Էգեյան ծովից դեպի հյուսիս:

Տող 65— Մեռյալների հողիներին երեք անգամ կանչելը ծիսական ավարտություն էր:

Տող 80— Մայիս— հրվանդան՝ Լակոնիկե մարզի հարավում:

Տող 81— Կիթերա, մի փոքրիկ կղզի, որի բնակիչները պաշտում էին Ափրոդիտե աստվածուհուն: Համաձայն առասպելի՝ սիրո և գեղեցկության այդ աստվածուհին ծագել էր փրփուրից Կիթերա կղզու ափերին, ուստի Ափրոդիտեի անուններից մեկը Կիթերանի էր:

Տող 84— Լոտոփագուներ— առասպելական ժողովուրդ, որ սնվում էր լուսույի ծաղիկներով: Հոմերոսից շատերը ենթադրում են, որ նրանք ապրում էին Ափրիկայում: Եթե միշտ համարենք այս ենթադրությունը, այսպեսով սխալ ընդունենք, որ Ոդիսեան իր նավերով շատ տարածություն էր անցել՝ կիրճների երկրից (Էգեյան ծովի հյուսիսային մասերից) մինչև Ափրիկայի ափերը:

Տող 126— Սեակոսց, կարմրավառ՝ հոմերոսյան նավերի մակդիրներն են: Հավանաբար այն ժամանակի նավերի գլուխն ու կողերը ներկվում էին այդ գույներով:

Տող 155— Ասպարակիր— Ջուսի մակդիրն է:

Տող 182— Կիկլոպները, ըստ Հոմերոսի, վայրենաբնակ, միայն մեկ աչք ունեցող հրե կաներ էին, որոնք ապրում էին շարանձաղներում և օտար էին հասարակական կյանքի վարք ու բարքին, օրենքներին: Նրանց համար, որոնց Հոմերոսը բնութագրում է մարդապետությամբ և անվանում է հրեշներ, անհայտ էին հողագործությունն ու հողի մշակումը:

Տող 199— Իամարոսը գտնվում էր Թրակիայում, որտեղ ապրում էին կիրճները, և հռչակված էր գինեգործությամբ: 7-րդ դարի (մ. թ. ա.) մեծանուն բանաստեղծ Արիստարխոս իր ոտանավորներից մեկում միջատակում է Իամարոսը «Ես հազա միշտ նիզակով և մայրաքայտում, նիզակով էլ ձեռք եմ բերում Իամարոսից իմ գինին ու իմոմ և մ նիզակով հենվելով»:

ԵՐԳ ՏԱՆՆԵՐՈՐԿ

Տող 1— Էսոսը, հողների իշխանագոր տերը, ապրում էր Էոլոսյան կղզու վրա (Սիկլիդիայից դեպի հյուսիս-արևելք գտնվող Լիպարյան կղզիներից մեկը): Էսոսի վեց որդուց ամուսնությունը նրա վեց դստրիկների (հարազատ քույրերի) հետ ցույց է տալիս ամուսնության հնագույն ձևը:

Տող 81— Քաղաքը Լամոսի. Տելեպիլոս— Լամոսը լեոսրիգոնների նախահայրն էր և Տելեպիլոս ռադաքի հիմնադիրը:

Տողեր 136—138— Կախարդ Կիրև դիցունին, որը բնակվում էր Լակոնի կղզու վրա, Ոդիսեոսի հետ սիրով միանալով, դարձավ Տելեգոնոսի մայրը, իսկ Տելեգոնոսը, ըստ կիկլոպի «Տելեգոնիա» պոեմի, հետագայում Իթակե կղզին եկավ և, չճանաչելով իր հայր Ոդիսեոսին, կռիվ բռնվեց ու սպանեց նրան:

Տող 179— Ոդիսեոսի ընկերները, սովազ պայմաններում, մինչև Ոդիսեոսի վերադարձը, սզավոր էին, սգում էին իրենց չարաբաստիկ վիճակը, իսկ երբ նկատեցին վերադարձող Ոդիսեոսին, որպես նշան այդ սգո վերացման, «բաց արին» իրենց դեմքերը:

Տող 491— Տիրեսիաք, այդ մեծանուն գուշակը, որը միջատակված է նաև Սոփոկլեսի «Էդիպոս արքա» տրեգուդի մեջ, միակն էր, որը ստորերկրյա աշխարհում ոտկավիմ պահպանել էր իր գիտակցության ուժը, մինչև վրաս բարդ մեռյալների հողիները, որպես սովերներ, ըստ Հոմերոսի աշխարհացածքի, միանգամայն գրկված էին գիտակցելու կամ մտածողության ընդունակությունից:

ԵՐԳ ՏԱՍՆՄԵԿԵՐՈՐԴ

Տող 291— Քաջ գուշակը— այսինքն՝ Մեյամպուսը, գերանուշակ մի գուշակ, որը հասկանում էր գազանների լեզուն:

Տող 300— Պոլիդեկեսն ու Կաստորը Սպարտացի թագավոր Տինդարեոսի և Լեդայի գազանների էին, որոնք այլ կերպ կոչվում էին դիուկուրոսներ, այսինքն՝ «Ջևաի (սեռ, «Դիոս») որդիներ», որովհետև իրականում նրանք ծնված էին Ջևաի և Լեդայի սիրային կապից: Դրանցից Կաստորը մանկանացու էր, իսկ Պոլիդեկեսը՝ անմահ, սակայն նրանք նվիրված էին միմյանց անձնուրաց սիրով և մտերմությամբ: Երբ Կաստորն սպանվեց, Ջևաը կատարեց Պոլիդեկեսի աղերսանքը, և այնուհետև երկու եղբայրները փոխարինում էին իրար, երբ Կաստորն էր հանդես գալիս յույս աշխարհում, Պոլիդեկեսն իջնում էր Հադեսի սունը և, ընդհակառակը, երբ Պոլիդեկեսն էր բարձրանում յույս աշխարհ, Կաստորն էր իջնում Հադեսի սուն:

Տողեր 321—325— Այստեղ Կրետե կղզու թագավոր Մինոսի դստրիկ Արիադնեի առասպելը Հոմերոսը բերում է յուրատեսակ վերջավորությամբ: Համաձայն ընդհանուր առասպելի՝ Արիադնեին, երբ նրան Թեսևսը դավաճանաբար թողեց անմարդաբնակ կղզու վրա ու հեռացավ, ընդունեց Դիոնիսոս աստվածն ու ,արձրեց իր տաճարի քրմունի, մինչդեռ, Հոմերոսի մեկնությամբ, Արիադնեին, հանդիսելով կղզու վրա, Դիոնիսոսի մեղադրանքով սպանեց Արտեմիս աստվածուհին:

Տող 409— «Եվ անիծյալ իմ ժամա կնոջ»— Ազամեմնոնը այստեղ անիծյալ է անվանում Կլիտեմնեստերին:

Տող 469— Էսկլանի— այսինքն՝ Աքիլլեսի:

Տող 489— «Որդու մասին»— այսինքն Նեոպտոլեմոսի մասին:

Տող 520— «Որովայնում երիվարի»— խոսքը փայտյա ձիու մասին է:

Տող 534— Դաշտավայրով ասիողելյան— հնադարյան հույները հավատում էին, որ ստորերկրյա աշխարհում կան առանձին դաշտավայրեր, որտեղ աճում են սպիտակուր ծառիկները, որոնք մեռյալների հիշատակին կատարվող ծեսերում մեծ նշանակություն ունենին: Այդ ծառիկների անունով էլ այդ դաշտավայրերը կոչվում էին «ասիողելյան»:

Տող 539— Ստորերկրյա աշխարհում Էսաի հողին ոչ միայն շնորհեցավ Ուլիսեսին, այլ նրանից խուսափեց: Այս հանգամանքով շեշտված է Էսաի և Ուլիսեսի հայտնի թշնամանքը, որ ծագեց արոյնական պատերազմում: Աքիլլեսի մահից հետո նրա մայր Թետիսը հայտնել էր, որ իր սրբու աստվածային զենք ու զրահը պիտի հասնի արեական այն մեծ հերոսին, որն իր քաջարությամբ Աքիլլեսից հետո առաջինն էր արեական բանակի մեջ: Այդպիսին էր իսկապես մեծ Էսա Տելամոնյանը, բակայն զենք ու զրահին տիրացավ Ուլիսեսը: Այդ պատճառով պատվագորկ եղած Էսաը ինկազարվեց և ինքնասպանությամբ մահացավ (տե՛ս Սովոկլեսի «Էսաս» ողբերգությունը):

Տողեր 560—622— Տվյալ հատվածում Համերոսը ընդհանրացրել ու միացրել է քաջ հերոս Հերակլեսի մասին եղած՝ զանազան ծագում ունեցող և տարբեր տարբերակներ ներկայացնող առասպելները: Հերակլեսի հողին, որպես ատվել, մյուս մեռյալների հետ գտնվում էր Հադեսի սունը, մինչդեռ ինքը, սևճահացած ու հավերժացած, մյուս աստվածներին հավասար, երջանիկ կյանք էր վարում Օլիմպոսի գագաթին:

Տող 617— Ստոր ու նողկ մաքրու կամբին— իրապը վերաբերում է Եվրիսթեսին, որի կամակատարն էր Հերակլեսը իր հսկատառախիվ ծննդի հետևանքով:

Տող 618— Ծունն անաբեր— խոսքը երեք գլխանի Կերկերոս շան մասին է, որին Հերակլեսը, Եվրիսթեսի հրամանով, դարս բերեց Հադեսի սունից:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԳ

Տող 29— Ծովալքներ— կիսակին և կիսաթռչուն առապելական էակներ, որոնք բնով վրում էին Սիկեիայի և Էսկան կղզու միջև:

Տող 60— Ամփիտրիտե— ծովակենցաղ Ներևի դատրիկներից մեկը, Պոսիդոնի կինը:

Տող 127— Թրինակիե— առապելական մի կղզի, որի վրա արածում էին Հելիոսի (Արևի) նախորդները:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆԵՐԵՔԵՐՈՐԳ

Տողեր 14—15— Ալկինոսի հայտարարությունը ցույց է տալիս, թե ինչպես այլևայլ պատրվակներով թագավորը կեղերում ու շահագործում էր ժողովրդին:

Տող 77— Ծակված քարից— դա այն քարն էր, որին կտաններով կապում, ամրացնում էին նավը:

Տող 140— Երկրատատան— Պոսիդոնի մակդիրն է. Պոսիդոնը հունական մեծագույն աստվածներից մեկն էր, Ջևաի եղբայրը:

Տող 270— Ալատեղ խոսքը վերաբերում է փյունիկյան վաճառականներին, որոնք հունացան դարաշրջանում գրառվում էին առևտրական գործերով:

Տող 387— Այս տողը բնագրում բառացի այսպես է ձևավորված. «Նրբ Տրոյացից մենք արկեցինք նրա գլխի փայլուն ծածկոցն», որի իմաստն է՝ «Նրբ մենք խորտակեցինք Տրոյացի պարիսպները»: Տողը մենք թարգմանեցինք ըստ իմաստի:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆՉՈՐՄԵՐՈՐԳ

Տող 233— Ռագմական ավարը սովորաբար բաժանում էին միմյանից, սակայն գուրպետն իրավունք ուներ ավարի որոշ մասը ստանալ առանց միմյանի, որպես պատճառություն:

Տողեր 247—248— Պատմական տվյալները ցույց են տալիս, որ դեռ միլիցյան ու կրետեական քաղաքակրթության դարաշրջանում եգիպտոսի և կրետե կղզու միջև գոյություն ունեին առևտրական հարաբերություններ և հաղորդակցություններ:

Տող 325— Տվյալ տողը հաճախակի է կրկնվում Հոմերոսի միպերգությունների մեջ, ըստ որում ամեն անգամ երկաթը հատկանշված է որպես դժվարությամբ մշակվող: Այս հանգամանքը վկայում է, որ մետաղագործության զարգացման ակզբնական շրջանում սակին, պրիմնն ու, համանավանդ, երկաթը հազվագյուտ էին ու դժվարությամբ ձեռք բերվող:

Տող 400— «Ժայռի գլխից աճող մետեղը» հայտնի է պատմության մեջ որպես մետաղագույն և անհեղուկ տարածված պատիժ: Այդպիսին գործադրվում էր Հոմերոսյան Հունաստանում:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆՀԻՆԳԵՐՈՐԳ

Տող 104— Ձեռագործ հագուստները— բնագրում «պեպրոս», որ նշանակում է ծածկույթ, երկար ու լայն կահացի հագուստ, պատմության և այլն, իսկ բանաստեղծության, միպերգության մեջ՝ առհասարակ զգեստ:

Տող 133— Հոմերոսյան դարաշրջանում հյուրերն, առհասարակ, խնջույրի մեջ հատում, բազմում էին և ոչ թիկնում, հենվում կամ կողքի վրա պսակում, ինչպես այդ բնորոշված էր հետագա Հունաստանում:

Տող 159— Հավանապության արհեստն ու թռչնագուշակությունը հիմնվում էր թագ-

մաթիվ նշանների վրա, որպիսիք էին, օբյեկտ, թռչունների ճիշն ու աղաղակը, նրանց թռիչքն ու թռիչքի ուղղությունը, նրանց ճանկերի մեջ եղած առարկան և այլն, ըստ որում թռչունների շուն աջ կողմից համարվում էր բարի և հաջող, իսկ ձախ կողմից՝ ձախորդության նշանակ:

Տող 273— Առանց բաշվերու և բացեիրաց Ողիսևը հայտնում է, որ ինքը, որպես մարդասպան, հալածվելիս է եղել վրեժխնդիրների կողմից:

Տող 297— Այստեղ ակնարկվում են Ակարնանիայի շրջակայքի կղզիները:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆՎԵՅԵՐՈՐԳ

Տող 229— Բանաստեղծն այստեղ բերում է հունական ժողովրդական ասույթ. «բայց այդ գործը գտնվում է (ընկած է) աստվածների ծնկների մոտ», այսինքն՝ գործի հաջողությունն ու անհաջողությունը տակավին անհայտ են ու պայմանավորված միայն աստվածների կտրբով: Ասույթի հասարակական իմաստը, որպես թեոկրատիկ սկզբունք, որոշ չափով համապատասխան է հույկական դարձվածքին՝ «աստված գիտե, ինչ կլինի» և ռուսական ասույթին՝ «Бог знает, что будет или как будет?»:

Տող 288— Հույների բնակելի տան որոշ մասում ծուխ էր փնում վառվող օջախի պատճառով, որով լուսավորում և տաքացնում էին բնակարանը:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆՅՈՒԹԵՐՈՐԳ

Տողեր 543—544— Ինչպես հայ ժողովրդի մեջ, փոշտոցը բարի ու հաջողության նշան էր համարվում նաև հունեոպան հասարակարգում:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆՈՒԹԵՐՈՐԳ

Տող 1— Համազգային մտրացկան— այսինքն՝ մտրացկան, որը հայտնի է ամբողջ ազգին և որը ողորմություն է խնդրում բոլորից:

Տողեր 5—6— Ողիսևի տանը գտնվող երկրորդ մուրիկի անունն էր՝ Արնեոս: Ես, բացի մտրացկանություն անելուց, իբրև բանբեր, կատարում էր սրա-հրա հանձնարարությունը, ուստի նրան կատակով անվանում էին Իրոս: Այս հեզնամունը ստուգաբանորեն ծագել էր օլիմպական աստվածների բանբեր դիցուհի Իրիսի անունից: Այլապես ասած՝ հասկացության ծագումը հիմնված է դերի նույնության վրա:

Տող 263— Հոմերոսը հաճախ, «նժույզներ», «ձիեր» ասելով, հասկանում է ձիերով լրծված մարտակառք: Այն ժամանակ հեծելագոր, հեծյալ զորք չկար, այլ մարտակառքերով էին կռվում պատերազմի դաշտում:

Տողեր 328—329— Տաք դարբնոցը հաճախ հարմար ապաստան էր մտրացկանների համար, համամասվանը՝ ձմեռը: Բնագրում, բացի դարբնոցից, կա և «լեսխե», նշանակում է պանդոկ, ու այդպես էլ մենք թարգմանել ենք:

Տող 368— Կոր գերանդի— այստեղ՝ մանգալ, բանգի հունկուպան հույները հունձն անում էին մանգալով:

ԵՐԳ. ՏԱՍՆԻՆՆԵՐՈՐԳ

Տող 34— Հոմերոսն ամհապրակի հիշատակում է ջահերն ու օջախները օրպես լուսավորության միջոցներ, իսկ այստեղ խոսքը վերաբերում է ճրագին:

Տողեր 317—319— Հյուրերի և առհասարակ մեծերի ոտքերը լվանալը, ափսոսողային իրավունքի տեսակետից, պարսականություն է: Հայկական նահապետական բնույթով հարսները լվանում են տան մեծերի, ազգների ոտքերը: Հյուրի համար լավագույն ու մարդասիրտ անկողին պատրաստելը, որը Հռոմեոսի վիպերգության մեջ համարյա միև կրկնվում է, նույնպես համապատասխանում է հայ ընտանիքների սովորությանը:

Տող 473— Խոսակցի կզակը փաղաքշարք քոնելը սիրո կամ ազդեցիկ սովորանքի նշան է:

ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐՈՐԳ

Տողեր 25—27— Խորոված անելը, շամփուրները կրակի վրա շոտումու տալը և դասքորո մահրամասնությունները համապատասխանում են հայկական ընտանիքի սովորույթներին:

Տող 281— Հյուրը, ինչպես շեշտված է վերևում, գտնվում էր Ջևաի հովանավորության տակ. հյուրընկալը պարտավոր էր իր հյուրին պաշտպանել փորձանքից և ամեն ակտիվ վտանգից: Սա հռոմեոսյան հասարակագիտական հատուկ սովորույթ էր, որ հաստի է նաև հայկերին:

Տող 356— Թեոկլիմենոսը, «ուրվական սուվերներ» ասելով, նկատի ունի սլանված խոսակցիների հոգիները:

ԵՐԳ ՔՍԱՆՄԵԿԵՐՈՐԳ

Տող 413— Նշանը նենգ կրոնոսի հզոր որդու— կրոնոսի հզոր որդին Ջևան է, իսկ կրոնոսը որակված է «նենգ» անակամով, քանզի խորամանկությամբ աշխատում էր խուսառալակ այն գուշակությունից, համաձայն որի ինքը պիտի կործանվեր իր գաղակներից մեկի ձեռքով:

ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԳ

Տողեր 54—59— Սովորության իրավունքի տեսակետից խոսակցիները կուրոյ կլա իրենց գործողություններով Ո իսևաին հասցրած վնասի և վիրավորանքի փոխարեն տալու շարժել տուգանք: Այդ առաջարկը անում է Եվրիմաքոսը՝ խուսառալակ վնասը հատուկ և անբարություն համար տուգանք վճարել 20 եզան արծեքի չափ: Ոչխուսը, համաձայն նույն այդ սովորության օրենքների, պարտավոր էր ընդունել այդ պայմանը, երբ Կոնոսի ված կոնֆլիկտը կվերանար, սակայն նա արհամարհեց այդ առաջարկը և սկսեց կոտորել խոսակցիներին, ուստի վերջինների ծնողներն ու ցեղակից ազգականները իրավունք ունեին վրեժ լուծելու:

Տող 297— Սուպարը— քննարկում «էգիս», այսինքն՝ վահան. առպար: Ստուգարաններն բառի նշանակությունն է՝ այծենի: Հնագույն գրանքը, որով մարտիկը ծածկում էր իր կարծիք կամ թիկունքը, այծի մորթի էր, և այդտեղից՝ «էգիս» հասկացությունը: Ըստ ստանդարտի՝ առաջին սուպարը (էգիսը) պատրաստված էր Ջևաի համար այն այծի մորթուց, որի կեթակները էր նրան:

Տողեր 439—441— Տանտերը (ընտանիքի հայրը, մեծը), բացարձակ և միակենձան իրավունք ուներ ընտանիքի անդամներին, նաև ծառաներին ու ստրուկներին մահապատժի ենթարկել: Նույն իշխանությունը ընտանիքի հորը տալիս էր և հայրց սովորության բնույթով իրավունքը:

Տողեր 460—462— Ընտանիքի անդամներից որևէ մեկի, ծառայի կամ սպասարկող ստրուկուս պոռնկությունն ու շնամուր մահացու մեղք, մահվան արժանի էճիր էր համար:

վում հոմերոսյան հասարակության մեջ, նույնը՝ և հայկական սովորությանին իրավունքի տեսակետից:

Տողեր 473—475— Հոմերոսյան հասարակարգը կիրառելի էր համարում անդամախեղական պատիժները: Նույնը քննադատում էր նաև հայոց սովորությանին իրավունքը, որի օրինակը տեսնում էինք «Սասունցի Դավիթ» վիպերգության մեջ (Դավիթը պատժում է Կոզբաղիճին):

Տող 479— Անտիկ աշխարհի կրոնական ծեսերում ծծմբի գործածությունը, որպես սրբազործման ու մաքրության միջոց, շատ էր տարածված:

ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԳ

Տողեր 118—120— Հոմերոսյան հասարակության մեջ մարդասպանը, հետանալով իր հայրենիքից, կարող էր ապաստան գտնել այլազգի մարդու տանը, որը պարտավոր էր տալ ապաստան:

Տող 119— Սպանված մարդու ժառանգներն ու ազգականները հոմերոսյան հասարակարգում պարտավոր էին նրա վրեժը լուծել: Այդ վրիժառությունը նրանցից պահանջում էր սպանվածի հոգին:

Տող 150— Ամուսնու մահից հետո կամ նրա բացակայելու դեպքում՝ այրիացած կինը պարտավոր էր պատվով ու անոթով հավատարիմ մնալ իր ամուսնուն, պահել ու պահպանել նրա տունն ու տեղը: Նրանից այդ պահանջում էին և հասարակական կարծիքը, և մահացած ամուսնու հոգին: Նույնը՝ նաև հայոց սովորությանին իրավունքի տեսակետից:

ԵՐԳ ՔՍԱՆՁՈՐՍԵՐՈՐԳ

Տողեր 1—10— Հերմես աստվածը քշում, տանում է խոսնայրների հոգիները «եպ ստորերկրյա աշխարհը, ըստ որում այդ հոգիները օժտված են գիտակցությամբ, մինչդեռ Հադեսի տանը եղած մեռյալների հոգիները, համաձայն «Ողիսականի» այլ մասերում բերված մեկնության, գիտակցությունից զուրկ ստվերներ են:

Տող 46— Պատանիները կտրում էին իրենց վարսերը և գցում մահացածի դիակի վրա: Սա մի ծես էր, որի նշանակությունն այն էր, որ ցուցաբերվի կենդանի մահացածների և մահացածի միջև եղած անբախտելի կտայը:

Տող 47— Մալքը, լսած բոթը մահվան— այսինքն՝ Աթիլեսի մալքը՝ աստվածունի Թեոխիսը:

Տողեր 482—483— Սպանված ազգականի, որդու կամ եղբոր մահվան վրեժը շլուծելը խաչատրակություն էր համարվում¹:

¹ Վերը բերված ծանոթագրությունների մեծագույն մասը ինքնուրույն է և պատկանում է թարգմանչին, իսկ մնացյալ մասը կազմված է Վ. Վ. Վերեսևի «Ողիսականի» թարգմանությանը և Պ. Ա. Շուպկու կատարած նույն վիպերգության թարգմանությանը կցված ծանոթագրությունների օգտագործմամբ:

Ք ա ռ ա ղ ա ն

ԳԻՅԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԻ

Ա

- ԱԶԱՄԵՄՈՆ**— Միկենի թագավոր, Ասորևսի որդին, Մենեյատի ավագ եղբայրը. տրոյական պատերազմում Ագամեմնոնը արեական զորքերի գորապետն էր:
- ԱԳԵԼԱՈՍ**— Դամաստրի որդին, Պենեյոպեի խոսնայրներից մեկը:
- ԱԴԻԵՍՏԵ**— Հեղինեի արկունքին:
- ԱԵԴՈՆ**— Դուստրը Պանդարևսի, կինը թեբեական հերոս Ջեթոսի: Աեդոնը ոմնցով մի-նունար որդի՝ Իսիլոսին: Նախանձեղով թեբեական Ամփիոն թագավորի քաղաքավան կնոջը՝ Նիոբեին և ծաղրանքի ենթարկվելով վերջինիս կողմից՝ հարձակվեց, որ սպանի նրա սիրասուն զավակին, սակայն մթույղամ մեջ սխազմանք սպանեց իր որդուն: Նա վշտաբեկ, գլուխը կորցրած, ընկավ որդու դիակի վրա: Աստվածները, կարեկցելով, նրան դարձրին սոխակ. «սեդոն» նշանակում է «սոխակ»:
- ԱԹԵՆԱՍ**— Աստվածուհի, Ջևսի դուստրը, որ ծնվել էր իր հոր գլխից, ուստի կոչվում էր կառափնածին: Աթենաը իմաստության, պատերազմի և ձեռագործի տաճարունին էր և մշտական հովանավորը Ողիսևսի:
- ԱԹԵՆՔ**— Ատտիկեի մայրաքաղաքը, Հունաստանի քաղաքակրթության կենտրոնը:
- ԱԼԵԿՏՈՐ**— Սպարտացի:
- ԱԼԻԲԱՍ**— Առասպելական մի քաղաք:
- ԱԼԿԱՆԴՐԵ**— Կորնթական թագավոր Պոլիքոսի կինը:
- ԱԼԿՄԵՆԵ**— Ամփիտրիոնի կինը, Ամփիտրիոնի քաղաքաբնության ժողովրդի Ջեթո սիրտին կապով միացավ Ալկմենեի հետ, և նա ծնեց երկու զավակ՝ Իփիկլևսին և Ջեթակևսին, որոնցից առաջինը Ամփիտրիոնի արյունից էր, իսկ երկրորդը՝ Ջեթո:
- ԱԼԿՄԵՆՆ**— Ամփիարատի որդին:
- ԱԼՈՒԵՎԱ**— Պուսիոնի որդին, Իսիլոնոյայի ամուսինը, Էփիալևսի հայրը:
- ԱԼՓԻՈՍ**— ա) Մի գետ Պելոպոննեսոսում, բ) նույն գետի ա: տվածը:
- ԱԿԱՍՏՈՆ**— Դուլիքիոն կղզու թագավոր:
- ԱՄԲՐՈՍԻԱ**— Աստվածների անմահական կեդակոյր:
- ԱՄԻԹԱՈՆ**— Մեթամպոսի հայրը:
- ԱՄՆԻՍՈՍ**— Մովսիսի մի քաղաք կրեոն կղզու վրա:
- ԱՄՓԻԹԵ**— Ավտոլիկոսի կինը, Ոռփսևսի տատը:
- ԱՄՓԻՄԵԴՈՆ**— Որդին Մեթանսի, խոսնայրը Պենեյոպեի:
- ԱՄՓԻՈՆ**— Ջևսի և Անտիոպեի որդին, Ջեթոսի եղբայրը:
- ԱՄՓԻՏՐՈՆ**— Ալկմենեի ամուսինը:

ՄՆՏԻՆՈՒՄ— Նեստոր ծերանկի որդին, տրոյական պատերազմի ժեռագույն հերոսակից մեկը, որին, իր հորը պաշտպանելիս, սպանեց եթովպական հերոս Մեմնոնը:

ՄՆՏԻՎԻԱ— Ողիսևի մայրը:

ՄՆՏԻՆՈՍ— Եվսիթեսի որդին, Պենելոպեի խոնարհների գլխավորը:

ՄՆՏԻՈՒՅՆ— Ատալոս գետի դուստրը, Ջեթոս և Ամփիոն եղբայրների մայրը:

ՄՆՏԻՓՄՆՆՆ— 1) Լեսարիզոնների արքան, 2) Մելամպուսի որդին:

ՄՆՔԻԱԼԻՍ— Մեմոնեսի հայրը:

ՄՊՈՒԼԻՆ— Ջևսի և Լետոյի որդին, Արտեմիս աստվածուհու եղբայրը: Ապոլլոնը, որ տրոյական պատերազմում Տրոյա քաղաքի պաշտպանն էր, համարվում էր երաժշտության, լույսի աստված:

ՄՍՈՂՈՍ— Բեոտական մի գետ:

ՄՍՏՆՐՈՍ— Մի կղզի Իթակեի շրջակայքում:

ՄՍՓԱԼԻՆՆ— Մենելաոսի տան տնօրենը, կառավարիչը:

ՄՎՏՈՒԿՈՍ— Հերմեսի որդին, Ողիսևի պապը (մոր կողմից), ճարակագույն գող, խարդախության ու նեղություն վարպետ, որն այդ հատկություններն ստացել էր իր հայր Հերմեսից:

ՄՎՏՆՈՒՅՆ— Պենելոպեի ստրկուհին:

ՄՏԻԱՍ— Տիտան, որն իր ուսերի վրա պահում էր երկնակամարը:

ՄՐԳՈ— Այն սոսապեական մավը, որի վրա հունական արգոնավորդ կոչված հերոսները, Ցատեի գլխավորությամբ, Կոլքիս գնացին ոսկեգեղմը բերելու:

ՄՐԳՈՍ— 1) Բազմակն հրեշ, որը Հերակլի կարգադրությամբ հսկում էր Իո գեղեցկուհուն և որին սպանեց Հերմես աստվածը, 2) Ողիսևի շան անունը:

ՄՐԳՈՍԱՍՊԱՆ— Հերմես աստծու մակդիրն է, որը սպանել էր Արգոս հրեշին:

ՄՐԵԹՈՒՍԱ— Մի սաբլոր՝ Իթակեում:

ՄՐԵՍ— Ջևսի և Հերակլի որդին, պատերազմի աստվածը, որը տրոյական պատերազմում պաշտպանում էր տրոյացիներին:

ՄՐԵՏԵ— Այկինոս թագավորի կինը:

ՄՐԻԱՐԵՆ— Կրետական թագավորի դուստրը, որի օգնությամբ Թեսեսը, սպանելով Միմոսավորսին, կարողացավ դուրս գալ Լաբիրինթոսից:

ՄՐԻՖԱՍ— Առասպելական մի քաղաք, որտեղից բերված էր Եվմեոս իոզաբաժի հոր ստրկուհին:

ՄՐԿԻՍԻՍ— Լաերտեսի հայրը, Ողիսևի պապը:

ՄՐՎՏՈՍ կամ ԱՐՋ— Համաստեղություն, որը կոչվում է նաև Սալլ:

ՄՐՇԱԼՈՒՅՍ— Արշակույթի, սյգի աստվածուհին: Նրա մակդիրներն են «վարդամասուն», «ուկեգան» և այլն:

ՄՓՐՈՒԻՏԵ— Ջևսի և Իփոնեի դուստրը, Հեփեստոսի կինը, սիրո և գեղեցկության աստվածուհին: Համաձայն մի այլ սոսապեի՝ նա ծնվել էր փրփուրից Կիպրոս կղզու ափերին, ուստի անվանվում էր Կիպրուհի: Առասպելը նրան համարում է նաև Արեսի կինը:

ՄՓՒԼԼԵՍ— Ծովակենցաղ աստվածուհի Թեսիսի և միմիդոնյան թագավոր Պելևսի որդին, «Կլիամաեի» մեջ գովերգված գերագույն հերոսը, որն սպանեց Հեկտորին և որին, միակ խոցելի գարշապարին զարկելով, սպանեց Պարիսը: Աստվածներից Արիլեսը ստացել էր գերբնական զորություն, մեծամեծ սիրանրների ընդունակություն, բայց և կարճ կյանք:

Բ

ԲՈՒՆԱՍ— Հյուսիսային հողմը:

Գ

- ԳՆՐՆՆՈՆ— Մի քաղաք, որտեղ Նեստոր ծերունի ստացել էր իր դաստիարակությունը, ուստի կոչվում էր Գերեմացի:
- ԳԵՐԵՍՏՈՍ— Մի նավակալան Եվբեա կղզու վրա:
- ԳԻԳԱՆՏՆԵՐ— Երկրի ծնունդ հրեշտակներ, հսկա էակներ, որոնց ոտքերը օձեր էին և որոնք ամռանի զորությամբ էին օժտված: Գիգանտները կռվի դուրս եկան օլիմպական աստվածների դեմ, որպեսզի նրանցից իշխանությունը խլեն, բայց պարտվեցին:
- ԳԻՐԵ ԺԱՅՐԵՐ— Ծովային ծաղկեր՝ Եվբեայի հարավային ափին կամ, ըստ այլ տվյալների, Կիկլադյան կղզիներից մեկի վրա:
- ԳՈՐԳՈՆ— Կին հրեշ, որի գլուխը սարսափ էր ազդում, քար էր դարձնում նրա վրա հարձակվող անասուններին:
- ԳՈՐՏԻՆ— Մի քաղաք Կրետե կղզու վրա:

Դ

- ԴԱՄԱՍՏՈՐ— Պենելոպեի խոսնայր Ագեյասի հայրը:
- ԴԱՆԱՅԱՆՔ ԿՐԱՎ ԴԱՆԱՅԱՅԻՔ— Այս անունով կոչվում էր աքեական ցեղերից մեկը: Դանայանք ... էրով՝ Հոմերոսը հասկանում է առհասարակ հույներին:
- ԴԵԼՈՍ— Մի կղզի Էգեյան ծովում, Ապոլլոնի ծննդավայրը և նրա պաշտամունքի տեղը:
- ԴԵՄԵՏԵՐ— Հողագործության և հացաբույսերի աստվածուհին, մայրը Պերսեփոնի, ով ծնված էր Զևսի հետ սիրային կապից:
- ԴԵՄՐՈՒԿՈՍ— Փեակների կույր երգիչը:
- ԴԵՄՐՈՍՈՒՆՏՈՍ— Պենելոպեի խոսնայրներից մեկը:
- ԴԻԵ— Մի կղզի:
- ԴԻՄԱՍ— Փեակ, Նափսիկայի ընկերուհու հայրը:
- ԴԻՎԻԼԵՍ— Փերե քաղաքի թագավոր, որը Ալֆիոս գետաատձու թուն էր համարվում:
- ԴԻՄԻՏՐԻՍ— Որդին Տիդևսի, սրբյական պատերազմի մեծամուշակ հերոս:
- ԴԻՈՆՍՈՍ— Բնության ստեղծագործ ուժերի մարմնավորումը, իսպողի և գինեգործության աստված, Զևսի և Եմենի որդին: Նրա պաշտամունքը կապված էր մոլորի հրեշտակների, խնջույքների հետ, որոնց մասնակիցները գլխավորապես կանայք էին, հաքոստիները, իսկ Բարոս անվամբ կոչվում էր ինքը՝ Դիոնիսոսը:
- ԴՄԵՏՈՐ— Կիպրոսի իշխանավոր Յասոսի որդին:
- ԴՐՈՒՆԵ— Հնագույն սրբավայր, որ գտնվում էր Էպիրոսում: Դիոնեն Զևսի պաշտամունքի տեղն էր, որտեղ, կախում տերևների խորհրդավոր աստիքների համաձայն, Զևսի գուշակը հայտնում էր իր գուշակությունները:
- ԴՐՈՒՆՍ— ա) Ողիսևսի սարուկներ Մելանթևսի և Մելանթոյի հայրը, բ) Ողիսևսի՝ վեց որդից հաջր սարուկը:
- ԴՐՈՒՆՅԻՔ— Հունական մի ցեղ:
- ԴՐՈՒՔՐՈՆ— Իթակեի շրջակայքի մի կղզի:
- ԴԵՎԿԼԻՆՆ— Կրետական Կնոսոս քաղաքի թագավորը, որ Իդոմենեոս հերոսի հայրն էր և Մինոսի որդին:

Ե

- ԵՎԱՆԹԵՍ— Դիոնիսոսի և Արիադների որդին:
- ԵՎԻԵՍ— Կղզի, որտեղ սպրում էին արանտները:
- ԵՎԵՆՈՐ— Լիոկիսոսի հայրը:
- ԵՎՄԵԼԻՍ— Թեսալական Փերե քաղաքի թագավոր, Ադմետոսի որդին:

ԷՎՊԻԹԵՄ— Իրականացնող, Պենետրայեի խոսնար Անտիհոտի հայրը:
 ԵՎՐԻԱՆՈՍ— ա) Մի փեսայ, բ) Պենետրայեի խոսնարներից մեկը:
 ԵՎՐԻԲԱՏԵՄ— Ողիսեսի բաները, որն ուղեկցել էր նրան «Եսի Տրոյա»:
 ԵՎՐԻԿԱՄԱՍ— Իրականացնող, Պենետրայեի խոսնարներից մեկը:
 ԵՎՐԻՄԵՊԻՏՍ— Ալկինոս թագավորի ստրկուհին:
 ԷՎՐԻՄԻՐԵՍ— Կիկլոպների գուշակը:
 ԵՎՐԻՆՆՈՄԵ— Պենետրայեի ստրկուհին:
 ԵՎՐԻՆՆՈՄՈՍ— Իրականացնող, Պենետրայեի խոսնարներից մեկը:
 ԵՎՐԻՊԻՆՈՍ— Տրոյացիների դաշնակիցը: Աստվածների նախորդումով՝ նա, եթե դուք գալիս պատերազմի, պիտի կրթմանվեր: Նրա մայրը, Ինանալով հանդերձ այդ հանգամանքը, կաշատվեց Պրիամոսի ձեռքով և որդուն դրեց դուրս գալ պատերազմի, որտեղ և ապանվեց Եվրիպիոսը:
 ԵՎՐԻՏՏՈՍ— Թեսալական թագավոր, որ գերհուշակ աղեղնավոր էր և ստացել էր իր աղեղը Ապոլլոնից: Հետագայում նա հանդգնեց Ապոլլոնին մրցության կանչել և ապանվեց նրա ձեռքով: Հուշակավոր աղեղը նրանից անցավ իր որդի Իսիտոսին, որը նետագայում նվիրեց Ողիսեսին:
 ԵՎՐԻՏԻՈՆ— Կենտավոս, որը ներկա գտնվեց Պրիթոսի հարսանիքին:
 ԵՎՐՈՍ— Արևելյան հողմը:

Զ

ԶԱԿԻՆԹՈՍ— Կղզի՝ Էլիսի ափերին:
 ԶԵԹՈՍ— Ջևախ և Անտիոպեի որդին, Ամփիոնի եղբայրը, Անդրոնի ամուսինը:
 ԶԵՓՏՈՒՆ— Արևմտյան հողմը, որը Հունաստանում փչում էր Թրակիայից:
 ԶԵՎՍ— Ոլիմպական աստվածների հայրն ու տիրակալը: Ջևախ Կրոնոսի և Հեռայի որդին էր, երկնքի, որոտի ու կայծակի աստվածը:

Է

ԷԱԿԱՆ ԿՂԶԻ— Առասպելական կղզի, որի վրա սպրտում էր Կիրիե դիցունին:
 ԷԱԿՎՈՍ— Ջևախ և Էզիմեի որդին, Պելևսի և Տելամոնի հայրը, Աքիլլեսի և Էսաի պապը: Նրա անունով Աքիլլեսը կոչվում էր Էակլան:
 ԷԳԵ— Մի քաղաք Պելոպոննեսոսում, որտեղ տարածված էր Պուսիոնի պաշտամունքը:
 ԷԳԻՍԹՈՍ— Թիեստեսի որդին, Ագամեմնոնի հորեղբոր որդին, օգտակար Ագամեմնոնի բացակայությունից՝ սիրով միացավ նրա կնոջ՝ Կլիտեմնեստրայի հետ: Երբ Ագամեմնոնը վերադարձավ տրոյական պատերազմից, Էգիսթոսն ու Կլիտեմնեստրան նրան ապանեցին:
 ԷԴԻՊՈՒՍ— Թեբե քաղաքի Լայոս թագավորի որդին, որն, ականա ճակատագրական անխուսափելիությամբ, ապանեց իր հորը և ամուսնացավ իր մոր հետ:
 ԷԹՈՆ— Կեղծ, հորինված անուն, որով իրեն անվանում էր Ողիսեսը:
 ԷԼԼԱՏՈՍ— Պենետրայեի խոսնարներից մեկը:
 ԷԼԻՍ— Մարգ՝ Պելոպոննեսոսում:
 ԷՆԻՊԵՎՍ— Թեսալական մի գետ:
 ԷՈՒՍ— Հողմերի աստված, որն իր կնոջ և որդուց հետ սպրտում էր Էոլական կղզու վրա:
 ԷՊԻԱՏԻՔ— Պելոպոննեսոսի հյուսիսային մասի հնագույն բնակիչները:
 ԷՊԻԿԱՏԵՍ— Թեբե քաղաքի Լայոս թագավորի կինը, Էոլիպոսի մայրը:
 ԷՊԻՆՍ— Աքեացի, որ կատուցել էր հուշակավոր փոշույա ձին:
 ԷՏՈՒԱՏԻՔ— Էստիլոսի (մարգ՝ Միջին Հունաստանում) բնիկները:
 ԷՏԻՐԻՏՈՍ— Ողիսեսի հորինած կեղծ անունը:
 ԷՊԻՐՈՍ— ա) Առևտարակ՝ ցամաք, բ) Հունաստանի հյուսիս-արևմտյան մասը:

ԷՐԵՅՈՒ— Խավարչուտ խորհուրատ:
ԷՐԵՄՐՆԵՐ— Առասպելական մի ազգություն, որ ապրում էր Փյունիկիայի շրջակայքում:
ԷՐԵՔԹԵՎԱ— Աթենքի հնագույն առասպելական թագավոր:
ԷՐԻՄԱՆԹՈՍ— Լեոնային մի բարձունք Պելոպոննեսում:
ԷՐԻՆՈՍՆԵՐ— Վրեժխնդիր ոգիներ, դիցունիք, որոնք հետապնդում էին մարդասպաններին, պատժում և խելագորկ անում:
ԷՐԻՓԻԼԵ— Ամփիարասի կինը, որը, կաշառվելով Պոլիճիկեսի կողմից, ստիպեց ամուսնանալ դուրս գալ արջավանդի թեքե թաղաքի դեմ: Ամփիարասը, որը գիտեր իր անխուսափելի կործանումը, զոհվեց: Նրա որդին հոր վրեժը լուծեց, սպանեց իր մայր և ապա հնթարկվեց էրիճիաների հալածանքին:
ԷՓԻԱԼՏԵԱ— Պոսիդոնի թողը, Օտոսի եղբայրը:
ԷՓԻՐՆ— ա) Կորնթոսի հին անունը, բ) պելասգական մի քաղաք, գ) թեսպրոտական մի քաղաք:
ԷՔԵՆՈՍ— Փեակների ծերունի մի իշխան:
ԷՔԵՏՈՍ— Դաժամագույն մի թագավոր, որն, իբրև թե, ապրում և իշխում էր Էպիրոսում:
ԷՔԵՓՐՈՆ— Նեստորի որդին:

Թ

ԹԵՖԵ— ա) հետոական յոթնադուրս քաղաք, բ) եգիպտական քաղաք:
ԹԵՄԻԱ— Արդարադատության աստվածուհին:
ԹԵՈՎԼԻՄԵՆՈՍ— Աքեացի գուշակ, որը Պիլոսից Տելեմաքոսի հետ եկավ Իթակե:
ԹԵՍԵՎԱ— Ատտիկական մեծահռչակ հերոս, Աթենքի առասպելական թագավոր:
ԹԵՍՊՐՈՏՏԱՆՔ— Էպիրոսի հունական մի ցեղ:
ԹԵՏԻԱ— Ծովակենցաղ դիցունի, Ներևի դուստրը, Պելևի կինը, Աքիլլեսի մայրը:
ԹԻԵՍՏԵԱ— Ատրևի եղբայրը, Էգիսթոսի հայրը:
ԹՈՍԱ— Անդրեմոնի որդին, Էտոլիայի թագավոր:
ԹՈՆ— Եգիպտացի, որի տանը հյուր եղան Մենելասն ու Հեղինեն:
ԹՈՆՈՍԱ— Կիկլոպ Պոլիփեմոսի մայրը:
ԹՐԱԿԻԱ— Մակեդոնիային հարևան ընդարձակ երկիր:
ԹՐԱԻՄԵՂԵԱ— Նեստոր ծերուկի որդին:

Ի

ԻՌԻԹԵԱ— Պրոուսի դուստրը:
ԻՌՈՄԵՆԵՎԱ— Կրետական Կնոսոս քաղաքի թագավոր, Դևկալիոնի որդին, կրետական զբաժանների առաջնորդը տրոյական պատերազմում:
ԻԹԱԿԵ— Կղզի Իոնիական ծովում: Ողիսևի հայրենիքը:
ԻԼԻԹԻԱ— Դուստրը Ջևի, ձենոսթերոսյան հովանավոր աստվածուհին:
ԻԼԻՈՆ— Տե՛ս Տրոյա:
ԻԼՈՍ— Մերմերոսի որդին:
ԻԿՄԱԻՈՍ— Այն վարսետը, որը Պեղեոսի համար շինել էր մեծարվեստ մի արտ:
ԻԿԱՐԻՈՍ— Պեղեոսի հայրը, Ողիսևի անեղը:
ԻՆՈ— Կադոմի դուստրը:
ԻՈԼԿՈՍ— Թեսալական քաղաք:
ԻՎՄԱՐՈՍ— Կիկլոնների գլխավոր քաղաքը՝ թրակիական ծովափին:
ԻՏԻԼՈՍ— Աեղանի որդին, որ թյուրիմացաբար սպանվեց մոր ձեռքով, որին մայրը ողբում էր հավերժ:

ԻՐՈՍ— Ողիսեփ տան մոլորացկանը, որ մեծաակարեց Ուիսեփի հետ:
ԻՓԻՄԵԴԻԱ— Օտոսի և Էփիալտեսի մայրը:
ԻՓԻՏՈՍ— Տե՛ս Եփիսոս:
ԻՓԹԻՄԵ— Իկարիոսի դուստրը, Պենելոպեի քույրը:
ԻՓԻԿԼՈՍ— Թեսալական սրբա, որ իր նախիրը նվիրեց Մեղանպոսին:

Լ

ԼԱԵՐԿԵՆ— Գարրին, որը Նեստորի զոհաբերած կովի եղջյուրները ոսկեզօծեց:
ԼԱԿԵՎԵՄՈՆ— ա) մայր՝ Պելոպոննեսոսում, ք) Սպարտա քաղաքը:
ԼԱՌԻԱՄԱՍ— Արկիմոսի որդին:
ԼԱՄՈՍ— Լեսարիզոնների թագավոր, Ֆիմադիո Տելեպիոս քաղաքի:
ԼԱՄՊԵՏՈՆ— Հավերժահարս, Հելիոսի (սլոփ) դուստրը:
ԼԱՄՊՈՍ— Ըոսի (Արշալույսի) անմահ ճծույզը:
ԼԵՂԱ— Սպարտական Տինդարևս թագավորի կինը, Հեղինեի, Կլիտեմնեստրայի, Կաստորի և Պոլիդեկեսի մայրը:
ԼԵՄՆՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում, Հեփեսոսու աստծու պաշտամունքի սրբավայրը:
ԼԵՄՔՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում, Տեմեդոսի շրջակայքում:
ԼԵՍՏՐՈՒՓՈՆՆԵՐ— Առասպելական հսկաներ ու մարդակերներ: Նրանք ապրում էին այն երկրում, որտեղ օրերը սղնքան էին կարճատև, որ Արշալույսն ու Վերջալույսը հանդիպում էին իրար:
ԼԵՎԿՈՒՅԱՆ ՓԱՅՈՒ— Առասպելական ճերմակագույն ծաղ, որ գտնվում էր անդրաշխարհի (մեդայների աշխարհի) սահմանին:
ԼԵՎԿՈՒԹԵԱ— «Ճերմակ դիցուհի», այսինքն՝ փրփրալից ալիքների աստվածուհի: Լևկոթեսն մի ժամանակ մահկանացու կին էր, թեթևական Կադմոս թագավորի դուստրը՝ Ինո անունով: Հերս աստվածուհուն ներշնչմամբ Ինոն, խելագարվելով, իր մանուկ զավակի ձեռքը բռնած, ծովը նետվեց: Այնուհետև աստվածների կամքով և՛ նա, և՛ իր որդին աստված դարձան, Ինոն լարձավ փրփրալից ալիքների աստվածուհի՝ Լևկոթես անունով:
ԼԵՏՈՒ— Աստվածուհի, Ապոլլոնի և Արտեմիսի մայրը:
ԼԻՈՒԵՆԱ— Էնոպի որդին, Պենելոպեի խոսնայրը:
ԼԻՈՒՐԻՏՈՍ— Իթակեցի Եվեուսի որդին, Պենելոպեի խոսնայրներից մեկը:
ԼԵՏՈՒԿՈՒՄՆԵՐ— Առասպելական մի ցեղ, որը սնվում էր յուտսի ծաղիկներով:

Կ

ԿԱՂՄՈՍ— Ջնգի ձեռքով առևանգված Եվրոպեի եղբայրը և Թեբե քաղաքի առասպելական Ֆիմադիոյի քույրը: Կադմոսը գնաց որոնելու իր քրոջը, նաևապարհին նրան մի կով պատահեց, որի հետքը բռնած նա եկավ, հասավ Հունաստան, Ռետոիա և այստեղ սուղ, որտեղ կույր կանգ առավ, նա հիմնեց Թեբե պատմական քաղաքը:
ԿԱՍՏՈՐ— Տինդարևսի և Լեդայի որդին, Հեղինեի և Պոլիդեկեսի եղբայրը:
ԿԱՎԿՈՆՆԵՐ— Հնագույն մի ազգություն, որ ապրում էր Պելոպոննեսոսում:
ԿԵՓԱԼԼԵՆՅԻՔ— Իթակեցի շրջակայքի կղզիների բնիկները:
ԿԻԹԵՐԱ— Մի կղզի՝ Պելոպոննեսոսից հարավ:
ԿԻԹԵՐՈՒՂԻ— Ափրոդիտեի մյուս անունը: Ենթադրվում է, որ Կիթերա կղզու վրա կային նրա պաշտամունքի սրբավայրեր:
ԿԻԼԼԵՆԱԿԱՆ— Հերմեսի մականունը, որ ծնված էր Կիլլենե լեռնաշղթայի վրա:
ԿԻՎՈՒՊՆԵՐ— Վայրենի հսկաներ, միաշքանի հրեշներ:
ԿԻԿՈՆՆԵՐ— Թրակիական մի ցեղ:
ԿԻՄՆԵՐՆԵՐ— Առասպելական մի ճորվար, որ ապրում էր ճեռավոր հյուսիսում, մի

երկրում, որ հավերժ սուզված էր խավարի մեջ, քանզի արևի ճառագայթներն այնտեղ չէին հասնում:

ԿԻՊՐՈՍ— Կղզի՝ Միջերկրական ծովում:

ԿԻՐԿԵ— Աստվածուհի, Արեւի դուստրը, կախարչուհի, որն ապրում էր Էսական կղզու վրա:

ԿԼԻՄԵՆԵ— Իփիկլուսի մայրը:

ԿԼԻՄԵՆՈՍ— Եվրոպիկեի հայրը, Նեստորի աները:

ԿԼԻՏԵՄՆԵՍՏՐՈՍ— Տիբոլարևսի աղջիկը, Հեղինեի քույրը, Ագամեմնոնի կինը:

ԿԼԻՏԻՈՍ— Իթակեցի, Պիրեոսի հայրը:

ԿՏԵՍԻՈՍ— Եվմենոսի հայրը:

ԿՏԻՄԵՆԵ— Ողիսևսի քույրը:

ԿՐՈՍՏԵՒՍ— Ակիլլա հրեշի մայրը:

ԿՐԵԹԵՎՍ— Էդուսի որդին, Տիրոսի ամուսինը:

ԿՐԵՏԵ— Մի մեծ կղզի՝ Միջերկրական ծովում:

ԿՐԵՆՆ— Թերեսական՝ թագավոր:

Հ

ՀԱՐԵՍ— Ստորերկրյա մահվան աշխարհի թագավորը: Հաղեաը Կրոնոսի որդին էր, Ջևսի և Պոսիդոնի եղբայրը:

ՀԱԼԻԹԵՐՍԵՍ— Իթակեցի ծերունի հավահնա, Ողիսևսի վաղեմի ընկերը:

ՀԱՐՊԻԱՆԵՐ— Մորիկների ոգիները, կին թևավոր էակներ, որոնք աներևութաբար ահաբեկում էին օդի մեջ և հարշուսակում մարդկանց:

ՀԵԲԵ— Աստվածուհի, Ջևսի և Հերայի դուստրը, հովանավորը ծաղկաթիթի կրակների: Հերբեն, որ սպասարկողն էր օլիմպական աստվածների և բազառողջության ու կրակի վեճերով մարմնացումն էր ծաղկաթի կրակների, նեստագայում, երբ Հերակլեսը անհասնուցած երկինք բարձրացավ, դարձավ նրա կինը:

ՀԵԼԻՈՍ— Արև, արևի աստվածը:

ՀԵԼԱՊՈՍ— Հունաստան:

ՀԵԼԼԵՆՊՈՆՏՈՍ— Դարդանեյի նեղուցը:

ՀԵՂԻՆԵ— Ջևսի և Հերայի դուստրը, Մենելասի կինը, որին առևանգեց Պարիսը, և որի նամար ծագեց տրոյական պատերազմը:

ՀԵՐՍ— Հուլաստանի արևազ և գերմագույն աստվածուհին, դուստրը Կրոնոսի, քույրն ու կինը Ջևսի:

ՀԵՐՄԿԼԵՍ— Ջևսի և Ալկմենեի որդին, սԸպարտեյի ու մեծագույն գործընթացի սուր թրուս, որը Հունաստանում կատարեց բազմաթիվ սիրանքներ, ի թիվս որոց և 12 հրաշքներ:

ՀԵՐՄԻՈՆԵ— Մենելասի և Հեղինեի աղջիկը:

ՀԵՓԵՍՏՈՍ— Որդին Ջևսի և Հերայի, ամուսինը Ասիտոդոնեի, երկու ոտքից կտավ աստված, օլիմպական դարբին, վարպետ ու արվեստագետ:

ՀԻՊԵՐԵՍԻԵ— Քաղաք՝ Պելոպոննեստում:

ՀԻՊԵՐԻՈՆ— Բառացի՝ բարձրյալ, բարձրագույն. նույնն է՝ Հելիոս:

ՀԻՊՈՂԱՄԻԱ— Պենելոպեի սարկուհին:

ՀՈՒՐԱՄԱՆԹԻՍ— Ջևսի որդին, արդարագույն մարդ, Միմոնի եղբայրը:

ՀՈՆԵՔՍԵՆՈՐ— Ալկիմոսի եղբայրը:

ՀՈՒԹՐՈՆ— Նավահանգիստ՝ Իթակեում:

Մ

ՄԱԼԻԱ— Մի հրվանգան՝ Պելոպոննեսոսի հարավում:

ՄԱՆՏԻՈՍ— Մելամպուսի որդին, Թեոկլիմենոսի պապը:

ՄԱՍՏՈՐ— Հալիթերեսի հայրը:

ՄԱՐԱԹՎԻՆ— Բնակավայր՝ Ատտիկեի արևելյան կողմում:
 ՄԱՐՈՆ— Ապոլլոնի քուրմը Իսմարոս քաղաքում:
 ՄԵԱՍ— Ատլասի դուստրը, Հերմեսի մայրը:
 ՄԵԳԱՊԵՆԹԵՍ— Մենելասի և նրա ստրկուհու որդին:
 ՄԵԳԱՐԱ— Թեբեական Կրեոն թագավորի աղջիկը, Հերակլեսի կինը:
 ՄԵԴՈՆ— Իթակեցի, Ուլիսեսի տան սպասարկողը:
 ՄԵԼԱՄՊՈՒՍ— Մեծահոշակ գուշակ, որ հասկանում էր գազանների լեզուն:
 ՄԵԼԱՆԵՎՍ— Իթակեցի, Ամփիմեդոնի հայրը:
 ՄԵԼԱՆԹԵՎՍ— Ուլիսեսի այծարածը:
 ՄԵԼԱՆՏՈՂ— Գեներալների ստրկուհին, որ լրբորեն պախարակում էր Ուլիսեսին:
 ՄԵՄՆՈՆ— Եթովպական թագավոր, Արշալույսի որդին, որ սպանվեց Աքիլլեսի ձեռքով:
 ՄԵՆԵԼԱՌՍ— Ատրևսի որդին, Ագամեմնոնի կրտսեր եղբայրը, Սպարտայի թագավոր, Հե-
 դիների ածուպնը:
 ՄԵՆԵՏԻՈՍ— Պատրոկլոսի հայրը:
 ՄԵՆՏՈՐ— Ուլիսեսի ընկերը:
 ՄԵՆՏԵՍ— Տափուսացոց թագավորը, Ուլիսեսի ընկերը:
 ՄԻՆՈՍ— Ջևի և Եվրոպեի որդին, Կրեոնե կղզու առասպելական թագավոր: Մինոսը
 հռչակված էր որպես իմաստուն և արդարամիտ հերոս. նա հանճարամիտ Դեդալոսի
 ձեռքով կառուցել տվեց հայտնի լաբիրինթոսը: Իբրև իմաստուն և արդար իշխանա-
 վոր, նա արժանանում էր անմիջական հաղորդակցման Ջևի հետ, իսկ իր մահից
 հետո դարձավ դատավոր մեռյալների աշխարհում:
 ՄԻՎԵՆԵ— ա) Արգոսին մերձակա մի քաղաք, բ) Միկենացի մի հերոսուհի:
 ՄԻՄԱՍ— Մի լեռ Փոբր Ասիայում:
 ՄԻՆԻԱՑԻՔ— Բեռտիայի հնագույն մի ժողովուրդ, որի գլխավոր քաղաքն էր Օրքոմենոսը:
 ՄՈՒՍԱ— Արվեստի ու բանաստեղծության ոգևորիչ դիցուհին:

Յ

ՅԱՍՒՈՆ— Գեմետեր աստվածուհու սիրելիանը:
 ՅԱՍՈՆ— Հունաստանի մեծահոշակ հերոս, արգոնավորյալների առաջնորդը, Մեդեայի ա-
 մուպնը:
 ՅԱՐՊԱՆՈՍ— Գետ՝ Կրեոնեում:

Ե

ԵՍՏԱԴ— Ջրալք, հավերժամարս:
 ԵԱՎՄԻԹՈՆՍ— Ալկինոսի հայրը:
 ԵԱՎՄԻԿԱ— Ալկինոսի դուստրը:
 ԵԵԵՎԱ— Օվկիանոսի դուստրը:
 ԵԵԼԵՎՍ— Պիլոսի թագավոր Եսեստրի հայրը, Պոսիդոնի և Տիրույի որդին:
 ԵԵՈՊՏՈՒԵՄՈՍ— Աքիլլեսի որդին:
 ԵԵՍՏԻՐ— Պիլոսի թագավոր, հռչակավոր ճարտարան, որը տրոյական պատերազմում
 աջեական հերոսների իմաստուն խորհրդակցան էր:
 ԵԵՐԻԿՈՍ— Մի քաղաք՝ Ակևս կղզում:
 ԵԵՐԻՏՈՆ— Մի լեռ՝ Իթակեում:
 ԵԻՍՈՍ— Դուլիքիոնցի:
 ԵՈՆՄՈՆ— ա) Լիկիացի, բ) Իթակեցի:
 ԵՈՏՈՍ— Հարավային բամին:

- ՊԱԼԼԱՍ— Աթենաս աստվածուհու մականունը:
- ՊԱՆՊԱՐԵՎԱ— Աեդոնի հայրը:
- ՊԱՆՈՊԵՎԱ— Քաղաք՝ Փոկիսում:
- ՊԱՌՆԱՍՈՍ— Լեո՝ Փոկիսում, Եվրոպական վայրը Ապոլլոնի և մուսաների:
- ՊԱՏՐ, ԿՈՍ— Աքիլլեսի սիրելի ընկերը, որ սպանվեց Հեկտորի շնորով:
- ՊԱՓՈՍ— Մի քաղաք՝ Կիպրոս կղզու վրա:
- ՊԵԱՆ— Բժշկության աստված: Նրա անունով կոչվում էին և այլ հուշակավոր բժիշկանի, որինակ՝ Ապոլլոնը որպես բժիշկ, Ասկլեպիոսը և այլն:
- ՊԵԱՍ— Փիլոկտեսեսի հայրը:
- ՊԵՆՉՎԱ— Էակոսի որդին, Աքիլլեսի հայրը, ամուսինը Թետիս աստվածուհու, միլեթոսյան թագավոր:
- ՊԵՆԻԱՍ— Պոսիդոնի և Տիրոսի որդին, թեսալական Իոլկոս քաղաքի թագավոր:
- ՊԵՐԻԲԵԱ— Եվրիմեդոնի դուստրը, Նավպիթոսի մայրը:
- ՊԵՐԻԿԼԻՄԵՆՈՍ— Նելևսի և Քլոթիսի որդին, Նեստորի եղբայրը:
- ՊԵՐՐՈ— Նելևս թագավորի չքմաղ դուստրը:
- ՊԵՐՍԵ— Օվկիանոսի դուստրը:
- ՊԵՐՍԵՎԱ— ա) Մեծագույն հեթոս, Ջևսի և Դամազայի որդին, բ) Նեստորի որդին:
- ՊԵՐՍԵՓՈՆԵՆ— Դեմետեր աստվածուհու դուստրը, Հադեսի կինը, մահվան աշխարհի թագուհին:
- ՊԵՐՏՈՆ— Դեպիան գուշակարանի հնագույն անունը:
- ՊԵՆՈՍ— Նելևսի հինգամ քաղաքը Մեսսենեում, ուր իշխում էր Նեստորը:
- ՊԵՍԱՆԴՐՈՍ— Իթակեցի, Դոլիկոսի որդին, Պենելոպեի խոսնայրը:
- ՊԵՍԵՆՈՐ— ա) Կլիտոսի հայրը, բ) Օդսի հայրը, գ) Իթակեցի մի բաները:
- ՊԵՍԻՍՏՐԱՏՈՍ— Նեստորի կրտսեր որդին:
- ՊԵՐՆՈՍ— Իթակեցի, Տելեմախոսի ընկերը:
- ՊԵՐԻՓՈՆՈՍ— Լապիթների թագավորը, որի հարսանիքին կենտավրոսները, գլուխով, հարձակվեցին լապիթների կանանց վրա: Այդ պատճառով կռիվ ծագեց լապիթների և կենտավրոսների միջ:
- ՊԵՐԻՓԼԵԳԵՓՈՆ— Հրեդեմ մի գետ մեղսյաների աշխարհում:
- ՊՈԼԻԲԵՆՈՍ— ա) Մեծահարուստ մի եգիպտացի, որի տանը հյուրընկալվեցին Մենելոսը և Հեդիսեն, բ) Պենելոպեի խոսնայրը, գ) Արվեստագետ մի փեակ, դ) Իթակեցի, Եվրիմեդոսի հայրը:
- ՊՈԼԻԴԱՄՆԵՆ— Եգիպտոսի, Թոնի կինը:
- ՊՈԼՎԵՎԻԼՈՍ— Ջևսի և Լեդայի որդին, Կաստորի և Հեդիսենի եղբայրը:
- ՊՈԼԻԿՍՍՏՈՍ— Նեստորի դուստրը:
- ՊՈԼԻԿՏՈՐ— Իթակեցի, սխարաններ կատարած մի հերոս:
- ՊՈԼՆԵՆՈՍ— Մի փեակ:
- ՊՈԼԻՓԵՄՈՍ— Կիկլոս, Պոսիդոնի որդին, որին կարացրեց Բոդիսեը:
- ՊՈՆՏՈՆՈՍ— Մի փեակ:
- ՊՈՍԻԴՈՆ— Կրոնոսի որդին, Ջևսի և Հադեսի եղբայրը, ծովի աստված:
- ՊՍԻԲԵ— Փոքրիկ կղզի՝ Քիոսից ոչ հեռու:
- ՊՐՈԿՐԻՍ— Էրեբոսի դուստրը, որտեղ կենտավոսի կիցը:
- ՊՐՈՏԵՎԱ— Մարգարեություններ անող ծովածերուկ, որը ընդունակ էր կերպարանքի փոխել դառնալ գազան, կրակ, ջուր և այլն:

Ս

- ՍԱՄՈՆԵՒՍ— Էդուարդի որդին, Տիրոյի հայրը:
- ՍԱՄԵ— Մի կղզի՝ Իթալիեի շրջակայքում:
- ՍԱՏԷ— Համաատեղություն, այլ կերպ՝ Արջ:
- ՍԻՊՈՆ— Հնագույն փյունիկական մի քաղաք:
- ՍԻՎԱՆԻԵ— Սիկելիայի հին անունը:
- ՍԻՆՏՈՍԻՔ— Լեմնոսի բնակները:
- ՍԻՍՓՈՍ— Կորնթոսի թագավոր, նենգ ու խորամանկ մի հերոս, որը գիտեր աստվածների գաղտնիքները և տարածում էր մարդկության մեջ: Դրա համար նա դատապարտվեց հավերժական ծանր աշխատանքի:
- ՍԿԻՂԱ— Ծովային մեցգլխանի հրեշ, որը, հենված ժայռին, շրթոմ, լափում է նավորներին:
- ՍԿԻՐՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում:
- ՍՈՒՐՄԵՆԻ— Փոքր Ասիայի ժողովուրդ:
- ՍՊԱՐՏԱ— Լակոնիկեի գլխավոր քաղաքը, Մենելասի տիրապետության արտոնահատ կենտրոնը:
- ՍՏԻՔՍ— Հանդեսի թագավորության գեներոնց մեկը:
- ՍՏՐԱՏԻՈՍ— Նեստորի որդին:
- ՍՈՒՍՈՆ— Մի հրվանդան՝ Ատտիկեյի հարավային մասում:
- ՅԷԵՐՈՒԱ— Առասպելական մի կղզի, որի վրա ապրում էին փեակները:

Տ

- ՏԱՆՏԱՆՈՍ— Փոյուգիական թագավոր, ազան, նենգ և խաբեբա մի հերոս: Իսանակից լինելով աստվածների սեղանին՝ նա գողանում էր նեխաբ և ամբրուխա: Իր մեղքերի համար մեղալիների աշխարհում նա դատապարտվեց անեղ տաճանների:
- ՏԱՎԿԵՏՈՍ— Մի լեռնաշղթա՝ Պելոպոննեսում:
- ՏԱՓՈՍ— Մի կղզի՝ Ակարնանիայի ափերի մոտ:
- ՏԵԼԵՊՈՍ— Լեստրիգոնների քաղաքը:
- ՏԵՆԳՈՍ— Կղզի՝ Էգեյան ծովում:
- ՏԻԵՎՍ— Դիոմեդեսի հայրը:
- ՏԻԹՆՈՍ— Գեղեցկագույն տղամարդ: Էոսը (Արշալույսը) նրան վարացրեց երկիր տարավ: Աստվածները նրան շնորհեցին անմահություն, սակայն՝ հավերժ կրիստաբորություն չտվեցին, ուստի նա ապրում էր որպես զառամյալ:
- ՏԻՎԱՐՆՎՍ— Սպարտական թագավոր, Լեդայի ամուսինը:
- ՏԻՏՈՍ— Երկրի որդին, հզորագույն զորության տեր մի հսկա: Նա կամեցավ բռնաբարել Լետո աստվածուհուն, ուստի աստվածուհու զավակները՝ Ապոլլոնն ու Արտեմիսը նրան սպանեցին: Մեղալիների աշխարհում, իր մեղքերի համար, նա ենթարկվում էր դաժանագույն տանջանքի:
- ԻՐԵՍՈՍ— Թեբեական կույր գուշակ, որը մեղալիների աշխարհում իսկ պահպանել էր իր գիտակցությունը:
- ԻՐՈՍ— Սպարտական դուռտը, թեսալական Կրեթեա թագավորի կինը:
- ՐԻՏՈՆԱՆԻՆ— Աթենասի մակդիրը:
- ՐՈՅԱ— Տրոյական երկրի գլխավոր քաղաքը՝ Սկամանդրոս գետի հովտում:

Փ

- ՍԵԹՈՆ— Արշալույսի նծույզը:
- ՓԵԹՈՆՍԱ— Հելիոսի դուռտը:

ՓԱՌՈՍ— Մի կղզի՝ Եգիպտոսի ափերի մոտ:
ՓԵԱԿՆԵՐ— Սքերիա կոչված առասպելական կղզու բնակիչները, որոնք աստվածների պիթեյիներն էին. գլխավորապես նավորությունը էին զբաղվում:
ՓԵՐՈՍ— Ապոլլոնի մականունը:
ՓԵՐԻՄՈՍ— Փյունիկեցի թագավորը:
ՓԵՐՍԱ— Թեսևսի կինը, որը սիրահարվեց իր խորթ ուղի Հիպոլիտոսին: Երբ Հիպոլիտոսը մերժեց նրա սիրո առաջարկը, նա ինքնասպանություն գործեց:
ՓԵՄԻՈՍ— Իթակեցի երգիչ:
ՓԵՐԵ— Թեսալական մի քաղաք:
ՓԵՐԵՍ— Ադամտոսի հայրը, թեսալական Փերե քաղաքի թիմնադիրը:
ՓԹԻԱ— Թեսալական քաղաք, Աքիլլեսի հայրենիքը:
ՓԻՐՈՆ— Թեսալոսացիների թագավորը:
ՓԻՍԿԵ— Թեսալական մի քաղաք:
ՓԻՍԿԵՍ— Փիլակե քաղաքի թագավորը:
ՓԻՆԵՏԻՈՍ— Ոդիսևսի հավատարիմ հովիվը:
ՓԻՆՈ— Հեղինեի ստրկուհին:
ՓԻՆԿՏԵՏԵՍ— Մեծահոշակ աղեղնավոր, որ իր ձեռքին ուներ Հերակլեսը բազմ անգամ սպանելու գործի հետ նա արշավեց դեպի Տրոյա: Ծանապարհին, կղզիներին սևկամ, նրան խայթեց օձը, և նա, վիրավորված, մեկ-մեկական մնաց ամառի կղզու վրա: Ընդհանրապես գուշակություն, որ Տրոյա քաղաքն անկարելի է նվաճել առանց հերակլեսի աղեղի, ուստի, քաղաքը նվաճելիս, արեալիք նրան Տրոյա բերեցին:
ՓԻՆՍԵՆՅԱՆ— Լեսբոս կղզու թագավորը, որն ստիպում էր Լեսբոս պոետներին բնակվել իր դուրս գալու վրա իր դեմ և բոլորին պաշտում էր մեծամարտի մեջ:
ՓՏՈՒՆԻԿԻԱ— Հին երկիր՝ Միջերկրական ծովի արևելյան ափերում:
ՓՈՐԿԻԱ— Ծովափն աստված:
ՓՐՈՆԻՈՍ— Իթակեցի, Նոեմնի հայրը:

Ք

ՔԱՌԻԲԻՍ— Ծովային մի հրեշ, որը կլանում և զգայուն էր ծովի հուսանքը: Վաղի դիցաբանության և Սկիզբի սարսափի աղբյուր էին ծովագնացության համար:
ՔԱՌԻՍՆԵՐ— Խնդրության, գեղեցկության, հրապույթի և քնքանքի գիցուհիները:
ՔԻՈՍ— Մի կղզի՝ Էգեյան ծովում:
ՔՆՈՐԻԱ— Նեստորի մայրը, Նեևսի կինը, Ամիհոնի դուստրը:

Օ

ՕԳԻԳԻԵ— Մի կղզի, որտեղ ապրում էր Կալիպսո դիցուհին:
ՕՊՍ— Պիտեոսի որդին, Եվրիկլիայի հայրը:
ՕՍՍԱ— Մի լեռ՝ հյուսիսային Թեսալիայում:
ՕՏՈՍ— Էթիոպոսի եղբայրը. նրանք հապանի էին իրենց գերբնական գորությունը և ձրուտում էին երկինք հասնել: Նրանց պապնեց Ապոլլոնը:
ՕՐԵՍՏԵՍ— Ագամեմնոնի և Կլիտեմնեստրայի որդին:
ՕՐԻՈՆ— Առասպելական հսկա մի որսորդ, Արշալույս (Լուս) դիցուհու պիթեյունը, ոտն պապնեց Արտեմիդը: Նույնիսկ մեղալների աշխարհում Օրիոնը շարունակում էր որսորդությունը: Կա Օրիոն համաստեղությունը:
ՕՐՄԵՆՏԱՆ— Այլ կերպ՝ Կոտեփոս. Եվմենոս խոզարածի հայրը:
ՕՐՄԵՂԻԱ— Կղզի, որտեղ տարածված էր Արտեմիս աստվածուհու պաշտամունքը:
ՕՐՔՈՍՆՆՈՍ— Բեոտական քաղաք:

Բովանդակություն

ԵՐԳ ԱՌԱՋԻՆ	
Աստվածների ժողովը. Աթենքի քաջակերում է Տելեմաքոսին	5
ԵՐԳ ԵՐԿՐՈՐԳ	
Իբակեցոց համաժողովը. Տելեմաքոսի ուղևորումը	19
ԵՐԳ ԵՐՐՈՐԳ	
Պիլոսոս	32
ԵՐԳ ՉՈՐՐՈՐԳ	
Լակեդեմոնոս	47
ԵՐԳ ՀԻՆԳԵՐՈՐԳ	
Ռոդանի լաստաճավակը	72
ԵՐԳ ՎԵՏԵՐՈՐԳ	
Ռոդանը գալիս է փեակների մոտ	83
ԵՐԳ ՅՈՓԵՐՈՐԳ	
Ռոդանը գալիս է Ալկիմոսի տուն	99
ԵՐԳ ՈՒՓԵՐՈՐԳ	
Ռոդանը ներկայանում է փեակներին	110
ԵՐԳ ԿՆՆԵՐՈՐԳ	
Ռոդանի պատմությունը. Կիկոպական	128
ԵՐԳ ՏԱՄԵՐՈՐԳ	
Էդոսի, Լեսարիզոնների և Կիբելեի մասին	146
ԵՐԳ ՏԱՄՄԵԿԵՐՈՐԳ	
Մանվան աշխարհ	164
ԵՐԳ ՏԱՄՆԵՐԳՈՒԵՐՈՐԳ	
Մովալիբները, Ակիլան ու Քարիբդիսը. Արևի եղները	184
ԵՐԳ ՏԱՄՆԵՐԵՔԵՐՈՐԳ	
Ռոդանը փեակների ողնկցությանը ժամանում է Իթակե	199
ԵՐԳ ՏԱՄՆՉՈՐՍԵՐՈՐԳ	
Ռոդանը Մոոսի մոտ	213
ԵՐԳ ՏԱՄՆՀԻՆԳԵՐՈՐԳ	
Ռոդանը որջին Լակեդեմոնից վերադառնում է Իթակե	229
ԵՐԳ ՏԱՄՆՎԵՏԵՐՈՐԳ	
Տելեմաքոսը ճանաչում է իր հորը	245
ԵՐԳ ՇԱՄՆՅՈՓԵՐՈՐԳ	
Տելեմաքոսը վերադառնում է Իթակե	262
ԵՐԳ ՏԱՄՆՈՒՓԵՐՈՐԳ	
Ռոդանի և Իրոսի բռնցքամարտը	282
ԵՐԳ ՏԱՄՆԻՆՆԵՐՈՐԳ	
Ռոդանի և Պենելոպեի տեսակցությունը. ոտնավա	296
ԵՐԳ ՔԱՄՆԵՐՈՐԳ	
Նախքան կոտորածը սեղեխների. Չեար քաջակերում է Ռոդանին	316

ԵՐԳ ՔՍԱՆՄԵԿԵՐՈՐԳ	
Աղեղային առաջարկ	829
ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԳ	
Սեղեխների կոտորածը	843
ԵՐԳ ՔՍԱՆԵՐԵՔԵՐՈՐԳ	
Պենեկոպեն ճանաչում է մոլիսևսին	860
ԵՐԳ ՔՍԱՆՉՈՐՍԵՐՈՐԳ	
Հաշտություն	872
Ծանոթագրություններ	880
Բառարան դիցարանական և աշխարհագրական անունների	408

Հոմերոս

ՈՂԻՍԱԿԱՆ

Հրատարակության պատրաստեց՝ **Ռ. Հ. Գրիգորյանը**

Հրատարակչության խմբագիր՝ **Գ. Գ. Բրուտյան**
Գեղարվեստական խմբագիր՝ **Ն. Ա. Թովմասյան**
Տեխնիկական խմբագիր՝ **Հ. Ս. Ալվրջյան**
Վերստուգող սրբագրիչներ՝ **Ս. Վ. Ղազարյան**
Ա. Վ. Ավետիսյան

ԻՐ 763

Հանձնված է շարվածքի 10. 06. 1988 թ.: Ստորագրված է տպագրության 19. 09. 1988 Չափեր՝ 70×90^{1/16}: Թիռեր № 2: Տառատեսակը՝ «Նորք»: Տպագրության երանակը՝ «Բալ Հրատարակչական 19.6 մամուլ: Տպագրական 26,0 մամուլ=30,4 պայմանական մուլ Տպարանակ 30 000: Պատվեր 981: Գինը՝ 1 ռ. 90 կ.:

Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, Երևան, Մուսվյան փ. № 1:
Издательство Ереванского университета, Ереван, ул. Мравяна, № 1.

Երևանի համալսարանի տպարան, Երևան, Արուսյան փ. № 52:
Типография Ереванского университета, Ереван, ул. Абовяна, № 52.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ
УНИВЕРСИТЕТ

МАТЕМАТИКА